

**Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства**

Віктор Ідзьо

**Організація Українських Націоналістів
Українська Повстанська Армія**

**Українська Головна Визвольна Рада –
згідно свідчень німецьких та радянських архівів**

Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2022р.

Рецензенти:

Васильєв О. - доктор економічних наук, професор, академік, завідувач відділення «Економіко-етно-соціальних досліджень та просування інвестиційних проектів» Інституту Східної Європи.

Гаркуша В. - доктор юридичних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Калакура Я. - доктор історичних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Каландрук Т. - доктор філософії, доцент, виконуючий обов'язки професора Кафедри українознавства, завідувач відділення «Дослідження українського козацтва», заступник директора Інституту Східної Європи.

Кардашук М. - доктор філософії, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Кононенко П. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства, Голова Вченої Ради Інституту Східної Європи.

Кононенко Т. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Масарик Я. - доктор історичних наук, доктор філософських наук, завідувач відділення «Словацько-української культури» Інституту Східної Європи.

Недюха М. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Партико З. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства, завідувач відділення «Філології та журналістики» Інституту Східної Європи.

Пасічник В. - доктор наук з державного управління, професор, завідувач Кафедрою європейської інтеграції Інституту державного управління Національної Академії державного управління при президенті України, професор відділу «Міжнародної громадянської співпраці» Інституту Східної Європи.

Хитрук В. - кандидат філологічних наук, доцент, виконуючий обов'язки професора Кафедри українознавства, завідувач відділення «Карпатської духовності» Інституту Східної Європи.

Віктор Ідзьо.

І-29. Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів. Наукове видання. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2022р. - 352с.

ISBN 996-70-66-31-22

Монографія відомого українського історика, українознавця та релігієнавця, учня академіка Володимира Васильовича Грабовецького, засновника та першого директора Інституту Східної Європи(ІСЄ), засновника та завідувача Кафедри українознавства, доктора історичних наук, професора, віце-президента Академії Наук «Трипільська Цивілізація», академіка Міжнародної Академії Наук Євразії, академіка Економічної Академії Наук України, академіка Академії Наук Вищої Школи України - Віктора Святославовича Ідзя «Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада - згідно свідчень німецьких та радянських архівів» - є точка зору українського історика на національно-визвольну боротьбу українського народу 30-50 років ХХ століття.

На великому фактологічному джерельному матеріалі показана роль українських політичних, державних, громадських організацій, зокрема ОУН, УПА, УГВР в 30-50 роках ХХ століття, а також політичних, громадських, наукових, культурних та релігійних діячів в історичній боротьбі українського народу під проводом ОУН, УПА та УГРВ за відновлення незалежності Української держави.

Монографія приурочена 80-літтю з часу заснування Української Повстанської Армії (1942-2022рр.)

ISBN 996-70-66-31-22

© Ідзьо В.С., 2022р.

Зміст

Вступ.....	4
Розділ. I. Військове та політичне протистояння Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії проти польських, німецьких та радянських окупантів України.....	5
Розділ II. Українська Повстанська Армія – згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел.....	29
Розділ III. Відношення ОУН та командирів УПА до формування німцями окупантами України дивізії “Галичина” в світлі німецької військової документації та радянських військових архівів.....	44
Розділ IV. Роль керівництва УПА та політичного проводу ОУН в створенні Української Головної Визвольної Ради в в світлі аналізу джерел та оцінка визначних її діячів.....	51
Розділ V. Військова стратегія, тактика та озброєння УПА згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел.....	68
Розділ VI. Репресивна сутність партійно-політичної та військово - поліцейської системи СРСР проти національно - визвольного руху: УГВР, ОУН, УПА згідно свідчень надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації.....	74
Розділ VII. Аналіз джерел про діяльність ОУН та УПА в роки II світової війни, в післявоєнний період, в період холодної війни та напередодні відновлення Української незалежної держави в 1991 році.....	86
Розділ VIII. Фото-архівні джерела.....	90
Висновок.....	348
Список джерел та використаної літератури.....	349

Автор праці – історик Віктор Святославович Ідзьо.

Вступ.

У монографії “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” будуть розглянуті проблеми військового та політичного протистояння Організації Українських Націоналістів (ОУН) та Української Повстанської Армії (УПА) проти польських, німецьких та радянських окупантів України – згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел.

Вперше на співставленні та критичному аналізі джерел в монографії “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” буде встановлене відношення керівництва ОУН та командирів УПА до формування німецькими окупантами на території України дивізії “Галичина”.

У монографії “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” також буде висвітлена позиція німецьких та радянських тоталітарних режимів, щодо діяльності проводу ОУН та командирів УПА на основі німецької військової документації та радянських військових архівів.

Особливу увагу монографія “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” сконцентрує увагу на ролі політичного проводу ОУН та керівництва УПА в створенні Української Головної Визвольної Ради (УГВР), яка уособила консолідуючу політичну владу всього національно-визвольного руху в Україні в 30-50 роках.

У праці буде показана діяльність УГВР, її склад, документи, постанови й доказано, що дійсно УГВР була всенародним представним політичним і керівним органом національно-визвольної боротьби українського народу в 30-50 роках ХХ століття. Діяльність УГВР та її робота по консолідації українського суспільства в боротьбі українського народу за відновлення незалежності України буде відтворена на основі конкретних документальних свідчень діяльності її визначних діячів.

Монографія “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада - згідно свідчень німецьких та радянських архівів” з'ясуватиме військову стратегію, тактику та озброєння УПА, яка дала можливість національно-визвольному рухові впродовж 40-50 років вести активну боротьбу з всіма окупантами України. В праці будуть розглянуті як політичне так і військове протистояння ОУН та УПА з всіма ворогами та окупантами України.

В праці буде наголошено, що більшість документів та висновків монографії “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” будуть апробовані на основі співставлення та аналізі сукупності всіх наявних джерел та висновків вчених історичної науки, та на основі архівів ОУН та УПА, свідчень учасників національно-визвольної боротьби українського народу в 30-50 років, керівників УГВР, провідників та членів ОУН, командирів та воїнів УПА.

В монографії “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада - згідно свідчень німецьких та радянських архівів” буде звернено увагу на джерельну базу почерпнуту автором дослідження із “Російського Центру збереження і використання документів новітньої історії” та “Центру збереження історико-документальних колекцій”, Російської Державної Бібліотеки, що в Москві.

Розділ І.
Військове та політичне протистояння ОУН та УПА
проти польських, німецьких та радянських окупантів України.

Як засвідчують джерела радянських архівів протистояння Організації Українських Націоналістів (ОУН) польському державному терору на українським народом (1931-1939pp.), а згодом польському комуністичному режиму, являється наслідком взагалі безкомпромісної традиції широкомаштабної боротьби ОУН.

Як наголошують у праці "Політичний терор і тероризм в Україні" автори з Інституту Історії НАНУ: "Після ліквідації ЗУНР та завершення польсько-більшовицької війни в 1920 році, Західно-українські землі, які були окуповані поляками, стали жорстоко експлуатовані як політично, соціально-економічно так і культурно-національно. Офіційна Варшава, керманічі ІІ Речі Посполитої, у своїй доктрині намагалася витравити в українського народу, інтелігенції ідею утворення Української держави. В 1920-30 роках польська влада організувала насилля яке розпочала з залякування українського народу. Для цього викоритовувались грабунки, моране і фізичне знищення". В українців не було іншого вибору як політичного, військового і терористичного протистояння польським окупантам. Польща самаствори фактично ОУН і призвела її до активної діяльності.

Як засвідчують документи з архіву польської контррозвідки (1919-1939pp.), які, знаходяться у Москві, польський тероризм і фашизм над українцями дістав статус державного зраду ж після ліквідації ЗУНР, зрада польського уряду договору з Українською Народною Республікою (УНР), та сепаратний договір з більшовицькою Росією, ось яскравий приклад польського суспільно-політичного дволиччя, після якого розпочався польський геноцид над українським народом на жорстоко завойованих та колонізованих польськими загарбниками, українських землях.

Як засвідчують документи, польських секретних служб, що зберігаються у Москві в середині 30 років домінуючою силою в суспільно-політичному житті ІІ Речі Посполитої стала армія та спец-служби. Як засвідчують архіви польської контррозвідки, військове керівництво ІІ Речі Посполитої взяло рішучий курс на колонізацію українського народу на її західних теренах. Військові каральні загони знищували українських військовиків, томили їх військових концентраційних таборах, де їх гинуло тисячами. Величезна кількість фактів терору польського уряду над українською інтелігенцією, політичні та побутові вбивства, організація кримінальних та політичних справ, це тема окремого дослідження. Сьогодні відкриті московські архіви з цієї проблеми дають сві підстави виокремити в фактор наукового дослідження польський фашизм і поставити режим Пільсуцького, як польського фашистського диктатора, як виразника політики польського фашизму, зокрема щодо українців, на одну лаву з фашизмом німецьким і російським прирівнявши Пільсуцького до Гітлера і Сталіна...

Як засвідчують проаналізовані нами документи, які знаходяться в російських архівах, можна наголосити, що кристалізація Української Військової Організації - це виклик польському реваншизму, польському фашизму та польській зухвалості та жорстокості у політично-державному та національно-культурному, та суспільно-побутових українських питаннях. В польських таємних джерелах засвідчено сотні, тисячі вбивств та катувань українських політичних, громадських, культурних та релігійних в тому числі знуцання над митрополитом УГКЦ Андреем Шептицьким, польською фашистською верхівкою, її репресивним зняряддям, польською військовою контррозвідкою. Таємні джерела польських архівів, що нині є в Москві і скоро будуть опубліковані РАН, засвідчують що тисячі українських, політичних, культурних, релігійних та громадських діячів були закатовані в епоху окупації Західної України фашистським режимом ІІ Речі Посполитою, яка за зухвалістю того часних сусідів нічим не поступалась конц-таборам Німеччини ра Росії.

Політичні, соціально-економічні вбивства в 30-х роках ХХ століття перекинулися на незадоволених українських міщан та селян, до яких польська фашистська влада застосувала жорстокі репресії, фабрикувала політичні і кримінальні справи за національною, мовною та культурної ознакою. Як бачимо із сукупності проаналізованих джерел, окупаційна польська влада польських фашистів навіть переслідувала тих, хто передплачував українські газети, посилав дітей до українських шкіл, заповнював анкети офіційних документів українською

мовою. Переслідувались особи, які носили вишивані сорочки. Всі ці суспільно-політичні елементи трактувались польським фашистським урядом, та спец-службами, як особи нелояльні до польської фашистської влади. І нічого тут дивного немає, це нормальна поведінка польської фашистської еліти, яка брала приклад з сусідів, зокрема з фашистської Німеччини, з якою було укладено угоду про всесторонню співпрацю, та СРСР. За обставин співпраці з фашистською Німеччиною, архівні джерела, які ще Польщею і сьогодні утаємничені, методів та форм які поляки в 30-роки перейняли у німецьких фашистів, в українські міста та села для "заспокоєння українців", яка німецькі фашисти в Австрію та в Судети, вступали польські каральні війська, які жорстоко придушували виступи українських міщан та селян. Міністр внутрішніх справ Польщі, так пояснював терор над українцями: "що переслідуються тільки ті хто не хоче пускати військових в свої оселі для ревізії..."

Загалом, за офіційними свідченнями польських таємних документів, було затримано 2000 українців, 1143 віддано до суду. Польськими окупаційними військами було пограбовано більше як 53 українських села. Як засвідчують архівні документи польської контррозвідки, користуючись нагодою, та перекладаючи наказ на польську поліцію, вдалося інспірувати "ніби то законне вбивство" Крайового провідника Організації Українських Націоналістів в Західній Україні Ю.Головінського. Щоб приховати тортури від суду, та європейської громадської думки, польська поліція знеможеного від побиттів і катувань і не претомного вивезла, Ю.Головінського на слідчий експеримент. Як бачимо із документів Крайовий Провідник ОУН не те що не міг втікати, але й навіть ходити, однак за "офіційною версією польських властей Ю.Головінський був убитий при спробі втечі".

Як бачимо із цих же польських архівних документів українські політичні кола намагалися повідомити світову та європейську громадськість про репресії та фактичний геноцид польського фашистського уряду над українським народом. В німецькій, італійській, австрійській, іспанській, американській та канадській пресі появилися документи, фотографії, які засвідчували злочини польського уряду над українським населенням. В Європі було складено "Чорну книгу" терористичної діяльності Польщі проти українського народу, яка звинувачувала окупантів-поляків в геноциді українського народу.

Ця "Чорна Книга" була передана в Лігу Націй, яка скерувала до Польщі міжнародну комісію для проведення слідства, а українські послы в польському сеймі направи також від себе в Лігу Націй офіційну скаргу на польську владу.

Своєю діяльністю польська влада змусила ОУН очолити захист українського народу, стати на чолі в боротьбі з польськими поневолювачами.

Як бачимо із радянських документів, які в цей час (нейтральні в своїй висвітненні діяльності ОУН), після вбивства членами ОУН міністра внутрішніх справ Польщі Б.Перацького, який найбільше заплямував себе в геноциді над українським народом, за розпорядженням президента І.Мосніцького від 17 червня 1934 року вперше в Польщі не скриваючись від європейської політичної практики, задовго до фашистських концтаборів, де поляків в цьому питанні можна назвати вчителями фашистів, було утворено концентраційний табір для українських політичних в'язнів. Безпосередньо за організацію концтабору відпльідав польський воєвода К.Бернацький, якого сучасники характеризували, як "страшного садиста, розумово не зовсім нормального". Місцем розміщення табору стало містечко Береза Картузька у Білорусі. Концтабір був оточений гострим частоколом, ровом та колючим дротом (все як у німецьких фашистів в майбутньому).

Відкрили концтабір 17 червня 1934 року видні діячі Організації Українських Націоналістів: Р.Шухевич, Д.Грицай, В.Янів. Оскільки в подальшому німецькі фашисти практично скопіювали польську фашистську модель й перейняли на задоволення свого терору та садизму, то ми коротко охарактеризуємо європейських (оскільки ще є російські більшовики) польських вчителів "концтабірного руху".

Як засвідчують надзвичайно таємні документи польських спец-служб епохи ІІ Рєкчі Пєсполитєї, можна наголосити на двох фазах функціонування польського концтабору Береза Картузька. Як бачимо, що за весь час українців, як політичних в'язнів у першій фазі з 1934 по 1937 роки було, за офіційними даними 176, по неофіційних, замордованих, закатованих в час слідства, загинуло від хвороби, втекли до часу приїзду, пропали безвісти і. т. д, за свідченнями польської сторони 324 українця (у більшій мірі всі члени ОУН)

На початку 1938 року, коли рух ОУН в Польщі посилювався, польська влада безапеляційно кинуло до Берези Картузької 4500 українців.

Як бачимо із документів, першим комендантом концтабору був Грефнер, а з січня 1935 року Ю.Камалюк. Відносини влади українських політичних в'язнів та членів ОУН були невинними, їх можна порівняти та утотожити з німецькими концтаборами. Порівняльний аналіз джерел дає право наголошувати, що до українців в концтаборах німці відносилися набагато гуманніше ніж поляки в Березі Картузькій. Як засвідчували члени ОУН, які там сиділи: "побої (приставляли до спини дошки і били молотами), примусова фізична праця, щоб зломати волю, і все бігом, постійні причіпки, без будь-якої вини карцери, заборона розмовляти один до одного українською мовою і т. д.

У камері у середньому тиснилось по 40 в'язнів, не було ні лав ні столів, підлога бетонна. Щоб в'язні не сідали їх поливали водою. У більшості українські в'язні після виходу на волю мали підірване здоров'я, а то й просто помирали. Так, Тарас Бульба-Боровець, отаман першої частини УПА, "заробив" у Березі Картузькій епілепсію.

Як засвідчують документи в середині 30-х років уряд II Речі Посполитої бере рішучий курс на боротьбу з українським народом. Першим політичним та терористичним актом була полонізація українського населення на Волині та Галичині. Особливо жорстокими були репресії польської влади проти ОУН. Польські військові загони та католицьке духовенство створили несерпну атмосферу для українського народу, що заставило українських міщан та селян поповнити лави ОУН. Особле політичне загострення між поляками і українцями відбулось в час відновлення Української державності на Закарпатті. Вже 11 жовтня в час проголошення Карпатської України в Львові в соборі Святого Юра відбулась урочиста модебінь, після якої розпочалась маніфестація біля угорського консульства. В подальшому падіння Карпатської держави спричинили жалобні богослужіння по всій Західній Україні. За все вище описане польський уряд розпочав на окупованих українських землях ще більший державний терор, особливо на передодні польсько-німецької війни.

Результатом державного терору та репресій II Речі Посполитої пройшло відчуження українців від поляків, наростання ролі ОУН в українському суспільстві, яка повела з польською владою боротьбу не на життя, а на смерть.

Український історик і політолог І.Лисяк-Рудницький вірно охарактеризував політику міжвоєнної Польщі щодо українців словами Талейрана: "Діяльність поляків це гірше ніж злочин, це дурість. Замість того, щоби дати українцям, як обіцялось, автономію, університети, школи, розвивати українську культуру, поляки фактично своєю тоталітарною владою розпочали епоху фашизму і безсумнівно натрапили на відчайдушний опір українського народу, який очолила Організація Українських Націоналістів, що фактично засобами ОУН, та ситуацією наростаючої монументальності Німеччини привело до ганебної загибелі Польщі. Великий урок для поляків полягає в тому, що захопившись придушення українського національного життя, шляхом жорстокого терору та насилля, вони не помітили, як на них прийшов ще більш вишуканіший терор фашистської Німеччини. Побачивши, як гине Польща під німецькою окупацією, українці не захищали її, переконавшись за десятиліття, що Польща для них у продовж II Речі Посполитої, була чужою, ворожою силою...".

Слід наголосити, що це тероризм польської державної влади породив українсько-польську ворожнечу, яка є однією з найтрагічніших сторінок Другої світової війни.

Як засвідчують документи, винищення населення з українських етнічних українських земель, які до війни входили до складу Речі Посполитої (Грубешівщина, Холмщина, Володарщина, Перемищина, Посяння території річок Буг і Сян привели до жорстокого протистояння і кровопролиття.

Як бачимо польські екстремісти розпочали вбивства українського населення з 1942 року, де в один момент їх жертвами та фашистів стали 2000 тисячі українців. В цей же час польські націоналісти заохочені німцями розпочали терор проти українського населення на Волині де разом з німецькими фашистами спалили українські села: Костюхівку, Вовчицьк, Яблоньку, Довжицю і Загорівку. Спільно з польською поліцією польські фашисти спалили на Хорохівщині 22 українських господарства і розстріляли близько 100 українців. При цьому поляки підкидали в

українській оселі компромат у вигляді зброї та боєприпасів, а опісля звітували перед німцями та провокуючи ще більший терор фашистських окупантів.

Саме внаслідок польських провокацій та польського терору над українцями, стався погром декількох українських сіл Горохівського р-ну, де найбільше постарждали мешканці с.Княже, де 10 квітня було вбито 172 особи і спалено 40 господарств. Мордування поляками українців за посередництвом фашистів є найдикішим проявом польського фашизму. В подальшому, як бачимо із документів московських архівів, поляки організували з німецькими фашистами “пацифікацію” Волині, де окрім польської поліції, яка слугувала фашистам і репрезентувала польський уряд та народ, брала участь польська жандармерія з Генерального губернаторства, що прибула до Луцька для терору над українським населенням у травні 1943 року. Особливу жорстокість під час нападів на українські села виявили польські підрозділи “жандармерія мотоцик”.

До початку 1943 року так звана польська Армія Крайова (АК), за підтримкою німців, напала на міста і села Західної України. Німці свідомо розпалювали братовбивчу війну. Як засвідчують секретні архівні документи радянських архівів, німецьке військово командування та таємна поліція “Гестапо” створили перші відділи АК, якій надали озброєння для протистояння ОУН та УПА. За німецькою вказівкою АК створила на Волині 100 військових наступальних на український народ з метою знищення, ОУН та УПА, баз. Окрім цього в Львівській, Тернопільській та Станіславській областях постала за таємною німецькою згодою “Спілка відплати”, яка будучи складовою частиною АК, яка направляла терористичну діяльність проти українського населення. Власне в цей час АК бере активну участь в антиукраїнських акціях.

Як бачимо із документів, керівництво ОУН, дуже зтурбувала терористична діяльність на чолі з німецькими фашистами польських фашистів з АК на Волині. Як засвідчують німецькі архіви, польська поліція діяла цілковито як німецько-фашистські окупанти, так 30 травня 1943 року в с.Дермані (Рівенщина) без будь-яких причин польська поліція спалила 80 будинків і вбила 70 мирних українських селян. Поляки з с. Мізоча використали цей прицидент і спалили сусіднє українське село. Після доносу полячки, батальйон польської поліції з Клевені здійснив арешти українців у селах Новожукові та Новосілках і розстріляв їх. Місцевого священника О.Карбовича разом з донькою замкнули у stodолі, спаливши їхнє житло. Як засвідчують документи, навіть на марші батальйон вбивав українських селян, що перебували у власних домівках у селах: Сухівці, Голехів, Заставне. Командир одного з польських поліцейських загонів був особливо жорстоким (садистом) українців, за що підпав під слідство і був засуджений німцями.

У розвіддонесенні №58 УШПР від 16 червня 1943 року повідомлялося: ”За даними на 12.6.1943 року у Почаїв (467 км. Від Тернополя) з Варшави прибуло 1500 озброєних поляків для боротьби з партизанами та українськими націоналістами. Польські озброєні загонами прибули також у Межирич, Тучин, Рокитне, Словечко, Костпіль. Прибулі загони спалюють українські села і грабують мирне українське населення...”.

Окрім польських фашистів до знищення українського населення долучилися, польська поліція, польські колаборанти, які разом з німецькими карателями протягом травня-червня 1943 року знищили майже 25% процентів всього українського населення Людвипільського р-ну на Рівенщині.

За розвіданими УШПР: ”на 27 липня 1943 року німці видали зброю 1500 полякам для боротьби з українськими націоналістами”.

Як відомо із аналогічних звітів за 1944 рік АК “проводила свою нищівну роботу під різним виглядом, чи то як акції німецької шупполіції, чи просто нападала на невинні українські села, вбиваючи українських вчителів, священників, вїтїв сіл, солтисів, українських сільських активістів, українських хазяїв”.

Як відомо із цих же документів, поляки та АК першими за учатю нацистів та самочинно розпочала братовбивчу війну з метою просунути польський етнос на Волинь, як це вдалося в майбутньому за допомогою сталінського режиму просунути на Ряшівщину та Перемищину, окупувавши етнічно всі українські території.

УПА намагалася захищати українські землі від польських фашистів та АК від польського терору. За таких обставин з квітня 1943 року ОУН та УПА розпочали цілеспрямовані

протипольські, оборонні акції проти АК з метою змусити польських колоністів, що співпрацювали проти українців, з німцями і більшовиками, відійти на польські території.

З листопада 1943 року АК активізувалась, 15 тисячний загін до середини 1944 року спалив в Білгорайському, Томашівському та Грубешівському повітах села: Прихориле, Ментке, Сагринь, Шиховичі, Терebinь, Стриженець, Турслі. 70% жертв від польських фашистів АК становили невинні жінки та діти. Загалом польські фашисти АК спалили 150 українських сіл, в яких проживало блимзько 15 тисяч українців.

1-2 червня 1943 року відділи АК спалили 5000 тисяч українських господарств, вбили понад 1000 українців в селах: Зимно, Стенятин, Жерники, Ульгівок, Ретичів. Підрозділи УПА в кровавих битвах з польськими фашистами та реваншистами зуміли відкинути противника за річку Гучву, операція УПА під командуванням Острізького, подолавши р.Гучву допомогла звільнити від польських бойовиків і АК територію яка належала українському етномасиву, окреснену лінію сіл: Ухані – Орнатовичі - Горешів Руський - Черемно.

В останні дні німецької окупації українсько-польські взаємовідносини загострюються в Галичині, де весною 1944 року поляки спільно з комуно-більшовицькою армією “полювали” за ОУН та бойовими загонами УПА, як наслідок 200 відплатних акцій УПА в ході яких загинуло понад 5000 тисяч поляків.

Щоб загасити полум'я міжнаціонального конфлікту й остаточно розв'язати “українське питання” 9 вересня в Любліні між окупаційним урядом УРСР і Польським комітетом національного визволення (ПКВН) було підписано угоду “про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території Української РСР”. Угода діяла з 1 лютого 1945 до 15 червня 1946 року.

Рішення про “переселенську акцію”, які вирішили провести окупанти польські і більшовицькі окупанти українських земель, викликала опір ОУН та УПА з українського боку й польських збройних формувань АК з іншого. Представники українського національно-визвольного руху вважали Лемківщину, Надсяння, Холмщину і Підляшшя споконвічною українською територією і надіялися, що всі західноукраїнські землі будуть у складі, хоча би маріонеткового тоталітарного режиму УРСР.

В цей час на території Польщі терористичні акції проти українців набули ще більш жорстокого характеру, яка відома під “акцією Вісла”, яка завершилась повним виселення українців Закерзоння в 1947 році в глибину польської території. Ця “насильницька трагедія українського народу” польським уже комуністичним режимом, добре вивчена і проаналізована українськими вченими, тому ми не будемо зупинятися на цьому питанні, однак наголосимо, що ОУН та УПА, дуже активно відстоювала українське населення і завжди намагалася бути з власним народом.

Сукупність проаналізованих джерел з 1920 по 1947 роки, дають право наголосити, що польська політика національного гноблення викликала серед українського населення Західної України серйозний спротив. Серйозний опір польському режиму організувала Українська військова організація (УВО), очолювана полковником Є.Коновальцем, яка з 1920 по 1929 рік вела невпинну боротьбу з урядом II Речі Посполитої.

28 січня - 3 лютого 1929 року на базі УВО утворилась Організація Українських Націоналістів, яка в умовах польського режиму не мала умов для легального функціонування, тому в цей час ОУН не була класичною партією парламентського типу. В ОУН політичною догмою було переконання: ”що шлях до самостійної України приведуть загальні дії мас, українська національна революція”. Цією платформою вона стояла вище ніж УВО, яка орієнтувалась лише на українських професійних військових.

Таким чином в 1929 році молоде покоління українців у боротьбі з польським урядом підтримало програму ОУН у боротьбі за побудову Української держави, тому з 1930 року ОУН почала зростати різноманітними високопрофесійними кадрами.

Ріст ОУН та кристалізація відділів по всій Україні пройшов так швидко, що польська влада, борючись з її бойовим крилом, не зауважила кристалізації, політичної та бойової системи ОУН, яка рішуче йшла до систематизації структур, які б могли б стати організаторами української влади. Прибувший в Україну з Німеччини Роман Шухевич, де він вчився у Німецькій військовій академії в Мюнхені, поставив перед проводом ОУН нові завдання: “Польща і Німеччина на

передодні війни. Скорі падіння Польщі повинно заскочити нас в повній готовності у взятті влади в Україні та проголошення Української держави”.

За таких політичних обставин ОУН стає ще більш антипольською і безкомпромісною у боротьбі з фашистським урядом II Речі Посполитої...

Як бачимо із радянських архівних документів, ОУН величезні надії покладала на польсько-німецьку війну, однак фашистська Німеччина розігрувала "українську карту" виключно в своїх політичних інтересах...

Після зближення з більшовицькою Росією (СРСР) та підписання пакту Молотова-Рібентропа, 1 вересня 1939 року напала на Польщу, однак буквально через 17 днів в результаті “секретного договору” між німцями та більшовиками, де українці та поляки до уваги не брались, 17 вересня 1939 року Західна Україна опинилася у “сфері радянського впливу”...

З цього часу в Західній Україні розпочались швидкі знищення всіх “польських соціально-політичних, економічних та культурно-релігійних структур” з метою інтеграції Західної України в СРСР.

Як засвідчують секретні радянські документи, шеф НКВС Л.Берія, в рамках підготовки військової агресії проти Польщі, ще 8 вересня 1939 року, видав наказ №001064, згідно якого народний комісар НКВС України І.Серов повин був організувати оперативні групи НКВС, завдання яких, між іншим, мали бути й арешти “найбільш реакційних” представників землевласників і капіталістів, польської адміністрації, польських та українських політичних угруповань, працівників та агентів 2-відділу Головного штабу, а також офіцерів польської розвідки, контррозвідки, їх архівів та всієї агентурної сітки в Західно-українському регіоні. Передбачався арешт всіх польських та українських офіцерів як дійсної служби так і запасу.

До складу чикістських груп, які повинні були виконувати завдання увійшли оперативні працівники НКВС України, а також Москви і Ленінграду й оперативно-політичні працівники прикордонних військ. Крім того у розпорядження начальників оперативно-чикістських груп з метою виконання спеціальних завдань із складу Київського особливого військового округу (КОВО), виділялося по одному батальйону, чисельністю в 300 чоловік кожен.

За даними І. Льюшина, вже на третій день від початку ведення агресії СРСР проти Польщі народний комісар НКВД І.Серов у звіті №0036 “Про ситуацію при зайнятті Тернополя”, доповідав Л.Берії, “що необхідно створити більш значні чикістські оперативні групи, ніж передбачалося раніше, оскільки наявні структури не встигали оволодіти ситуацією”.

Як бачимо із документів перший секретар ЦК КП(б) України М.Хрущов після захоплення Львова критикував “роботу” І.Серова, начальнику особливого відділу фронту А.Міхеєву наступними словами: ”Що це за робота, коли нема жодного розстріляного”, на що той відповідав: ”що у Золочеві розстріляно 12 чоловік, а без діла ми не стріляємо...”.

Таким чином в Західній Україні на території бувшої II Речі Посполитої, уже іншим загарбником, більшовицькою Росією (СРСР) розпочались проти українського населення наступні репресії та терор, на які ОУН у новій ситуації нового окупаційно режиму змушена була знову розпочинати боротьбу.

Як засвідчують архівні документи бувшого СРСР, до кінця 1939 року НКВС арештувало 1057 офіцерів, багатьох працівників польської адміністрації та поліції. 24 вересня у Львові було заарештовано президента міста, професора - дерматолога С.Островського, а згодом й усіх членів міської управи разом з віце-президентами В.Хаессом і Ф.Їжиком. Після декількох днів ув’язнення у Львові С.Островського перевели до Москви у сумнозвісну в’язницю НКВС - Луб’янку, де впродовж 19 місяців він зазнав 90 допитів. У травні 1941 року його засудили до 8 років таборів. Репресії, окрім польських військових, представників польської окупаційної влади, поліції, яких було вислано до радянських концентраційних таборів, зазнали і члени українських легальних партій. Як засвідчують документи, було зарештовано і вивезено на схід національних демократів К. і Д.Левицьких, соціалістів - радикалів І.Новодворського й А.Гриняка, соціал - демократа В.Старосольського та багато інших. Всього, як наголошувала в 1942 році газета “Краківські Вісті” органами НКВС було вбито і вивезено в Сибір галицьких інтелігентів понад 250 осіб. Як засвідчують джерела московських архівів, активно повело НКВС боротьбу з Українською Греко-Католицькою Церквою, яку намагався замінити православною. Процес

“радянзації” Західної України супроводжувався загостренням політичної боротьби, її повели перейшовши в піпілья польські та українські організації...

Як засвідчують документи радянських архівів, чикістські опергрупи проводили також арешти українських офіцерів та вояків, які служили в рядах польської армії і боролися проти союзників СРСР та фашистської Німеччини. Як відомо із джрперел які ще потребують подальшого дослідження, всі затримані загинули в застінках НКВС. Серед них був, зокрема, головний правоставний капелан Війська Польського, полковник С.Федоренко.

Підступно захопивши західноукраїнські землі радянське керівництво почало створювати структури окупаційної влади. Цьому, як засвідчують радянські архіви, протистояла ОУН, яка поширювала антирадянські листівки, вела пропогандистську роботу проти нових окупантів. За таких обставин репресивний режим швидкими темпами почали створювати карально-репресивний апарат. В листопаді 1939 року Л.Берія видає накази: “Про організацію НКВС в Західних областях України” та “Про організацію відділів міліції”. На території Західних областей України були створені чотири обласних управління і 60 повітових (пізніше районних) відділів НКВС та міліції. Кекрівний склад комплектувався переважно з прибулих росіян. В Західну Україну було переведено 400 осіб начальницького складу за рахунок випускників училищ НКВС. З Ленінградського – 60 офіцерів, Саратовського – 40 офіцерів, Смоленського – 50 офіцерів, Рязанського – 40 офіцерів, Горківського – 35 офіцерів, Новочеркаського – 35 офіцерів, Воронежського – 40, інших сибірських закладів НКВС – 110 офіцерів. Однак цієї розгалуженої репресивної системи окупаційних каральних органів було замало, тому додатково було переправлено ще 100 високопрофесійних офіцерів з інших республік, 250 офіцерів з різних управлінь та відділів НКВС, 100 офіцерів з прикордонних військ, 150 офіцерів з оперативно-чекістських шкіл. З таким репресивним апаратом більшовицька влада почала організовувати колгоспи, “ боротися з буржуазними елементами польського гатунку”. Особливу увагу окупаційно-репресивна радянська влада приділяла “церковному питанню”. Перший удар був спрямований проти римо-католицької церкви, оскільки костели вважались одними з головних осередків антирадянської агітації. Польські ксьондзи попали до першої хвилі репресій, які проводило НКВС. Було заарештовано зразу у 1939 році 57 римо-католицьких священнослужителів, які попали в концтабори, 19 із них було розстріляно. 20 жовтня 1939 року було закрито теологічний факультет Львівського університету, ще через декілька днів – римо-католицьку семінарію. Загалом після терору “союзників” німецьких фашистів та російських більшовиків, Польща, як в покарання над українцями, опинилась без держави, армії (всі оціцери її були розстріляні та опинились в концтаборах, уряду та римо-католицької церкви. Як відмічалось підпільниками з ОУН: ”Бог покарав Польщу за зраду українського народу, за Рижський мир, за ненадання обіцяної автономії, за знуцання в Березі Картузькій, державну колонізацію, терор над українським народом в Західній областях України”. В цю пору, наголошувалось в документах ОУН, “німці і росіяни, своїми військовими діями, фактично знищили Польщу: її державний репресивний (напівфашистський устрій), терористину каральну систему, яку вони запустили проти українців, жостоку фашистсько-націоналістичну інтелігенцію та репресивну надмірно пихату польську аристократію та релігійну організацію. Одним словом, II Річ Посполита втратила, за великі гріхи перед братнім слов’янським українським народом, все, і опинилась у становищі багатостраждального українського народу. До поляків у нас, наголошували провідники ОУН, не має жалю, а тільки зневага, та ганьба, якою вони покрили себе внаслідок жорстокого терору над українським народом. Покарання поляків у 1939 році, це тільки початок їхнього зубожіння, як національного так і культурного, оскільки германці та московити фіно-угри, ніколи не дадуть піднятися польській державній системі, ніколи, поляки, більше не будуть знуцатися над українським народом... Нехай і вони, поляки, вип’ють чашу зневаги над собою, тоді зрозуміють всю силу терору над українцями”, наголошувалось в резолюціях та дерективах керівництва ОУН...

Таким чином, внаслідок жостокого терору, більшовицької влади за дуже короткий час, було викорінено всі основи польської державної, економічної та громадської влади, жорстоко знищена церковна римо-католицька та військово-політична організації.

В цей час, як бачимо із свідчень архівних документів, активну боротьбу з новим більшовицьким режимом повела ОУН. Як засвідчують всі проаналізовані нами документи, на

території України почали виникати нові районні, повітові, окружні проводи ОУН. Так на Волині, за свідченнями ОУН повело роботу в багатьох селах.

Так тільки в Луцькому окружному проводі робота велась приблизно в 100 селах. Загальна кількість тут членів ОУН становила 300 чоловік. Слід наголосити, що із-за зрад, радянські органи держбезпеки на Волині в цей час заарештували близько 30 активних членів ОУН, що змушувало ОУН переходити в глибоке підпілля.

Як бачимо із документів, у тюрмах Західно-Українського регіону на грудень 1941 року перебувала велика кількість в'язнів у більшій мірі, членів ОУН та інших українських партіотичних організацій, які чинили політичний спротив, проводили пропагандистську роботу проти нового більшовицького окупаційного режиму. Із документа від 23.XII.1941 року ми дізнаємося, що начальник тюремного управління НКВС УЗСЗ Філіпов направив командирів 13 дивізії військ НКВС полковнику В.Зав'ялову план евакуації в'язнів, в якому зазначив: "на підставі розпорядження наркома внутрішніх справ УРСР Василя Сергієнка із в'язниць західних областей України необхідно евакуювати в'язнів у тиллові області". Передбачалось вивезення 23 тисяч 394 чоловік, для чого необхідно було понад 700 залізничних вагонів. Як засвідчують документи, В.Сергієнко декілька разів звертався з телеграмами в НКВС СРСР за інструкціями щодо евакуації в'язнів, але ствердної відповіді з Москви не надходило. Скоро в НКВС України прибула телеграма Л.Берія, дії якого були затверджені прокурором і в якій був чіткий і конкретний наказ: "Розстріляти всіх осіб, що перебували під слідством, засуджених за контрреволюційні злочини, а також осіб, що скоїли розстрати у великих розмірах". Взнавши про цей наказ, ОУН вчинила напади на львівську та бережанські в'язниці.

Як засвідчують документи радянських архівів, в'язнів розстрілювали в тюремних камерах та підвір'ях тюрем, у різних лісових масивах на окраїнах міст. Після вступу німців, для українського народу відкрилась жахлива картина, десятки тисяч трупів по всій Західній Україні. Підрахунки депортованих, ув'язнених та вбитих мешканців Західної України, виявили, що більшовицький режим репресував у 3 - 4 рази більше людей, ніж гітлерівці, причому на території, у двічі меншій, ніж зона німецької окупації.

Всі ці жахливі картини дають повну уяву картини про "роль російського братерства" при вступі і виході з Західної України. Слід наголосити, що та комуністична номенклатура і її передовий загін НКВС, КГБ, не змінили тактики репресивного управління Західною Україною, де і в подальшому відбувались вибіркові вбивства вільнолюбивої української інтелігенції, які сповідують ідеї та постулати закладені ОУН...

Слід наголосити, що ОУН побачивши реальний терор бокупаційної окупаційної влади, почала вести активну боротьбу проти нових заіювників.

Із засвідчують документи, ОУН розпочав ліквідацію як представників влади так і таємних співробітників НКВС. Однак НКВС внаслідок підступу та шантажу провів арешт 30 активістів ОУН на Волині. Як засвідчують джерела радянських архівів на Волині у протистоянні з більшовиками загинули: районний провідник М.Микитюк, підрайонний провідник Ю.Харченко та І.Гайдюк. Особливого жорстока боротьба на Волині розгорілась в другій половині 1940 року. Від рук чекістів загинули майже всі активісти Володимир-Волинського Проводу ОУН. Внаслідок зради, були заарештовані майже всі члени проводу Устилузького району. Втрати зазнали цілий ряд районних станичних організацій ОУН на Західно-українських землях.

В цей же час починаючи з 1941 року репресивна влада організувала "показові" процеси над членами проводу ОУН, що було своєрідним залякування населення Західної України.

Як засвідчують документи, великий процес розголосу над членами ОУН одержав "Процес-59", що відбувся 15-19 січня 1941 року у Львові. Внаслідок цього процесу 42 членів ОУН було приговорено до розстрілу 17 – осіб засуджено на 10 років ув'язнення в концтаборах та до 5 років заслання. Згодом жінкам було замінено вищу міру покарання на довгий термін ув'язнення.

7 травня 1941 року розпочалось "судилище" над 62 членами ОУН: Дрогобицького, Добромиського, Стрийського і Турківського р-нів. Суд проходив в обласному центрі, місті Дрогобичі. 30 членів ОУН було засуджено до розстрілу, 24 члена ОУН до 10 років концтаборів, 19 членів ОУН – отимали термін покарання 7- 8,5 роки тюремного ув'язнення.

Як засвідчують документи, наприкінці травня 1941 року НКВС організував ще одне судилище над 39 членами ОУН. Судив їх київський військовий трибунал під головуванням Константинова.

Підсудних піддали жорстоким тортурам. На допитах підсудних хапали за волосся, товкли головою об стіл, вбивали під нігті голки, електризували, вибивали зуби, били по хребту, виводили на лжерозстріл.

22 членів ОУН присудили до розстрілу, 8 до 10 років катування тюрми, 4 - до 5 років, 5 чоловіків вивезено на заслання в Казахстан.

Як засвідчують радянські документи, все населення Західної України симпатизувало боротьбі ОУН проти московських окупантів, тому, щоб придушити український національно-визвольний рух на чолі ОУН проти московських окупантів, окупаційна радянська влада вдалася до найжорстокішого методу боротьби, такого як депортація населення Західної України, яка проходила декількома етапами. Початок першої фази було покладено постановою РНК СРСР від 29 грудня 1939 року "Про виселення із західних областей України польських осадників у Кіровську, Пермську, Вологодську, Архангельську, Івановську, Ярославську, Новосибірську, Свердловську й Омську області та Комі АРСР. Постанова передбачала переселення 21 тис. сімей, а реально йшлося про депортацію щонайменше 100 тисяч українців. Із архівних джерел нам відомо, що у складі 4029 сімей, що підлягали депортації у Львівській області, налічувалось: 2 тисячі 966 українців, із 2 тисяч 057 із Дрогобицької області – підлягало депортації 11 тисяч 355 українців. Для перевезення такої кількості народу в глибину СРСР було виділено 3537 непристосованих для перевезення людей вагонів. Процесом депортації керували заступник наркома внутрішніх справ СРСР В.Меркулов і нарком внутрішніх справ УРСР І.Серов. Як засвідчують документи, безпосередніми організаторами депортації українського населення були заступник наркома внутрішніх справ України М.Голинський, начальники дорожньо-транспортних відділів НКВС Львівсько. Та Ковельської залізниць Клепов та Уткін. В усіх західно-українських областях були створені "трійки" для проведення депортаційних акцій. Самі ж області були поділені на "оперативні дільниці" з своїми "трійками" на чолі. Характерною особливістю "трійок" було те, що всі вони склались з росіян. Як засвідчують джерела в "Бібрську трійку" входили: Чернаков, Малишев, Леонов, "Брідську трійку": Євграфов, Саркісов, Нусімович, "Городоцьку трійку": Матвеев, Уфланд, Чуніхін, "Любачівську трійку": Кононов, Петров, Пішкін, "Львівську трійку": Хомутов, Алафердов, Хохряков і т. д.

Як засвідчують документи з радянських архівів, депортаційна акція відбувалась упродовж 10-13 лютого 1940 року, при чому, вона охоплювала значно ширші верстви громадян, аніж тільки польських осадників, про яких зазначалось в постанові. Депортовани дозволялось брати з собою майно і дрібний господарський інвентар: одяг, білизну, взуття, постільні принадлежності, столовий посуд: ложки, ножі, виделки, чайники і кухонні відра, продукти з розрахунку місячного запасу на сім'ю, дрібний господарський та побутовий інструмент: сокаря, пилка, лопата, мотика, коса, граблі, вила, молоток, зубила, гроші (сума не обмежувалася), побутові цінності (обручки, годинники, сережки, браслети, портсегари, скрині та ящики для речей. Загальна вага не повинна перевищувати 500 кг. на сім'ю.

Слід нагорлосити, що виселення українських сімей в Сибір проводилось грубими методами. В села наїжджали велика кількість енкаведистів і швидко погрузивши на підводи людей до сходу сонця вивозили їх на "збірні пункти" в Львів, Станіславів, Тернопіль. Опісля невинних людей грузили в брудні, непристосовані для перевезення вагони в яких везли українців у глиб Росії. З усіх районів про діяльність цих енкаведистських банд-формувань, про всі "злочини" доповідалось в Львів, де розміщувався штаб депортації.

В подальшому для узаконення терору над українським населенням Західної України було прийнято постанову РНК СРСР №289-127 сс, від 2 березня 1940 року, згідно якої депортації підлягали всі українські політичні та громадські діячі. Оскільки ворогів було багато, то 16 травня 1941 року ЦК ВКП(б) СРСР прийняв постанову "Про виселення ворожого елемента з республік Прибалтики, Західної України, Західної Білорусії, Молдавії".

Як засвідчують архівні документи всього за 1939-1941 роки з колишніх Волинського, Львівського, Тернопільського та Станіславського воєвідств колишньої Польщі було вивезено в глиб Росії близько 550 жителів, а отже жертвами радянського терору та насилля став кожний 10 житель Західної України.

Як засвідчують документи, дорога депортованих на сибірську голгофу була важкою й нестерпною. Смерть постійно витала над брудними ешелонами, які невпинно рухалися на схід.

Згідно з свідченнями архівів НКВС за час транспортування не доїхало до кінцевого сибірського пункту призначення 32 тисячі 733 особи, а ті, які дібралося чекало каторжне життя. У спецпоселеннях в бараках, де були розміщені українці панували: антисанітарія, вошивість, туберкульоз.

Як засвідчують документи НКВС серед прибулих поширилися масово захворювання: екземія, короста, різноманітні нариви. Як мрезультат смертність збільшилася, як засвідчують документи із 550 тисяч депортованих через рік-два перебування в спец-поселеннях залишилося 350-300 тисяч українців.

Поряд із депортаціями комуністичний режим практикував відселення українців із обжитих віками регіонів. Так у січні 1940 року постановою ЦК ВКП(б) було визначено 800-метрову зону західної та південно-західної діляниць державного кордону СРСР... Тоталітарним режимом РНК УСРС була прийнята прийнята постанова 13 лютого 1940р. “Про виселення українців з населених пунктів”. На виконання наказу НКВС з 229 українських сіл вингнала 21 тисячу 212 українських родин, десь приблизно 102 тисячі 800 осіб. Як засвідчують архівні джерела з прикордрної частини Львівщини, де компантно проживали українці були виселені українські родини з таких сіл:Салаші, Лобра, Рядова, Монастир, Пічани, Вилева, В'язивниця, Воля Велика, Лівча, Старі Гораї, Хлівисько, а також с. Міхалейки, Березняки, Заязд, Пашиця, Шкурханка, Шабельня, Юрки (Юрки), Провала, Пасіка, Голубші, Горбовці, Гутисько, Хитрейки, Басюки, Тишики, Полинє, Рики, Тістечки, Гери, хутори, Мельники, Шинки, Юнини, Хуки, Кравці, Клепарів, Порцієв, Вербляни, Велика і Мала Вишеньки, Верещиця, Курники, Майдан. Всього із цих населених пунктів було виселено 2500 великих господарств, які становили визначну економічну базу Краю, приблизно 11 тисяч 995 українських господарників. Всі ці люди зазнали повного економічного і морального краху, у них дорога в подальшому була одна вступ вряда ОУН та УПА.

Як засвідчують архівні документи великого удару було нанесено і по західно-українській інтелігенції, яка легально розвивала українські національно-культурні традиції в умовах II Речі Посполитої. Так під час відходу з західного регіону НКВС репресувала представників елітарних верств українського населення, втому числі академіка К.Скудинського та сина Івана Франка Петра та інших. Таким чином, що можемо сказати, що окупація Західної України людиноненависницьким режимом СРСР та передачу її під юрисдикцію сателіта УРСР привело до тяжкої трагедії.

Фактично, як засвідчують архівні джерела, УРСР продовжила кроваву традицію Польського режиму і модернізувала терористичну діяльність та вбивства над українською інтелігенцією, та ОУН зокрема. Безсумнівно, що в такій ситуації ОУН розгорнула проти окупаційного режиму боротьбу.

Як засвічують документи, ОУН вела боротьбу політичними методами, пояснювала українському народу суть нового окупаційного режиму. Можна сказати, що ОУН користувалась повною підтримкою українського народу, вона стала тим політичним фактором з яким не можна було не рахуватися, як засвідчують сукупність проаналізованих джерел, з точки зору польської окупаційної, радянської та подальшої німецької окупаційної влад, ОУН та в подальшому УПА це “бандити”, “кримінальний елемент”, хоча ці люди фактично ніколи не були, не бажали бути громадянами польського терористичного, режиму УРСР, СРСР чи фашистського рейху.

Як бачимо ОУН повів безкомпромісну боротьбу з новим окупантом СРСР, який вступивши на територію Украни, розпочав “діяльність”, яка “з точки зору міжнародного права”, була своєрідно, безпрецедентною нормою тоталітаризму”.

Як засвідчують архівні документи, в Західній Україні розпочались судилища та репресії талітарного режиму, які проходили з 1939-1941 роки та в подальшому в 1944-1945 роках.

Міри насильної “радянзації” та боротьба з противниками з боку окупаційного, тоталітарного режиму СРСР, не витримують ніякої критики.

Як засвідчують документи сконнтровані в московських архівах, нова хвиля окупації України азіатським режимом СРСР зі сходу, приніс нові випробування, терор та насилля українському народу. Похідні цього режиму українські, польські, російські банд-формування (радянські партизани і регулярні окупаційні військові з'єднання типу С.Ковпака, спец-групи Д.Медведева та М.Кузнєцова, та інші радянські банд-формування на українській землі), були основними

найбільш неюезпечними терористами українського народу, насильниками в усіх галузях політичного, громадського та культурного життя.

Як свідчать документи, вони грабували українське населення, відбидали насильними методами: корови, коні, харчові припаси, вбивали національно свідому українську інтелігенцію, представників громад, українських господарів...

Таким чином виселення СРСР та польськими сателітами українського народу дає підстави говорити про великі акти тероризму людиноненависницькими режимами II Речі Посполитої, СРСР, фашистської Німеччини, які на основі протиріччя привели Європу до II світової війни.

І тут, як бачимо із сукупності проаналізованих нами архівних документів, на сторожі інтерів українського народу, стояла єдина, послідовно втілююча його волю Організація Українських Націоналістів, з 1942 року Українська Повстанська Армія... Боротьба ОУН та УПА була всеторонньо підтримана народом, оскільки вона була священна, за відновлення Української Держави...

Що стосується наступного окупанта, фашистську Німеччину, яка напала на не менш жалючого монстра і поневолювача українського народу, Польщу та свого нещодавнього союзника СРСР, то вона теж, як засвідчують документи, розпочала кривавий тетор проти українського населення в Україні.

Проаналізовані нами документи, дають право наголосити, що у слід за вступом в Західну Україну, об'єктом нацистського терору стала і ОУН, а також ті українські партії, які стояли на платформі української державницької ідеї.

Після проголошення Акту 30 червня 1941 року, та утворення Самостійної України, фашистська Німеччина вдалася до жорстоких заходів проти українського уряду, та зокрема ОУН. Арешт та ув'язнення в концтабір голови проводу ОУН Степана Бандери та Ярослава Стецька став сигналом для гоніння німецьких фашистів на ОУН.

3 липня 1941 року розпочались масові арешти українських патріотів, німці розпочали терористичні акти в Галичині та Волині. Зразу було арештовано 100 осіб серед яких і член Українського державного правління А.П'ясецький.

Восени німці арештували всіх, хто мав відношення до українського державного управління в регіонах. Як засвідчують документи, перша антиукраїнська акція німців відбулася на Поліссі, де відзначалося 20-річчя розстрілу більшовиками 359 українських повстанців під с. Базар. Німці заарештували 721 українців, а 30 листопада без суду й слідства розстріляли 120 українських активістів у передмісті міста Житомира. Відбулися також розстріли українських патріотів у містах: Базарі, Коростені, Радомишлі.

У жовтні 1941 року гестапо повісило у Миргороді провідника середньої похідної групи ОУН(б) М.Лемика разом з 5 його товаришами.

У Миколаєві тоді ж затримано 16 членів похідної групи, у яких виявлені документи про структуру, завдання, паролі від організації ОУН. Одного із них Мацілінського повісили, а Ю.Войтовича, брата і сестру Лехітського публічно розстріляли. Як свідчать документи в 1941 році, німці розстріляли також членів ОУН в Києві, Кам'янець-Подільському, Чернігові, Полтаві.

У лютому 1942 року німецька поліція арештувала групу українських партіотів, яка працювала за дорученням ОУН і розстріляли їх Пораненому кур'єру ОУН яка діяла між Києвом і Харковом О.Бабію вдалося вибратися із могили.

У травні 1942 року гестапо нападає на осередок ОУН у Лубнах, який очолював Вагеш і арештує всіх.

Як засвідчують німецькі документи в квітні 1942 року румунська поліція в Чернівцях натрапила на слід розгалуженої сітки ОУН(б) і провела чисельні арешти членів ОУН.

В цей же час гестапо проводить арешти членів ОУН і в Західній Європі, зокрема в 210 членів ОУН в Берліні, Ганновері, Гамбурзі, Гельдесхаймі та Потсдамі. Операція охопила ще 24 міста, серед яких Відень, Прага, Данциг, Познань і всі найбільші німецькі міста. Як засвідчують документи такі ж заходи тривали і в усіх найбільших містах України.

Так на Слобожанщині було розстріляно членкинь "Союзу українок Слобожанщини" та "Просвіти", які надавали притулок членам ОУН.

Географія фашистського терору охопила всю Україну: Рівне, Мелітопіль, Одесандрію й Чигирин, Полтаву та Херсон. На Кіровоградщині німці розстріляли 120 осіб які були причетні до

ОУН. У Кривому Розі було знищено голова та члени міської управи, редактор часопису “Дзвін” та представники інших українських організацій, які допомагали ОУН.

Терором німецькі фашистів проти ОУН розпочало гестапо 1943 рік. Так у січні було схоплено 2 членів ОУН(б) у Відні, в Опельні - 10, 55 - у Ганновері, 136 - у Берліні.

Такі ж арешти відбулися в 1943 році і в Україні, в лабети гестапо потрапило 38 членів ОУН, в тому числі у Львові Д.Грицай, А.Кузьмінський, В.Ковальський, О.Гасин.

Було прилюдно розстріляно членів ОУН в Рівному, Дрогобичі. В квітні 1943 року була фашистами знищено керівників ОУН “Поділля” з центром в Вінниці. В цей же час було схоплено провідника Кримського ОУН І.Осадчука в Євпаторії.

В лютому 1942 року в Джанкої німецькі фашисти розстріляли 14 членів ОУН в тому числі Р.Бардахівського, С.Ванкевича, М.Любака, Наконечного.

В цей же час були схоплені і розстріляні 30 пропогандистів похідної групи ОУН, яку очолював М.Сціборський, яка вирушила в глиб України.

В цей же час від рук німецьких катів загинув шеф розвідки ОУН(б) І.Равлик, був ув’язнений і замордований в гестапівських застінках Львова член проводу ОУН(б) І.Климів (Легенда), волинський провідник ОУН А.Марченко.

В лютому 1942 року гестапівці арештували 15 членів ОУН на чолі з окружним провідником ОУН(б) В.Мельничуком. Десять із них було вивезено в листопаді 1942 року до м. Ягольниці і розстріляно разом із 52 іншими бранцями, яким інкримінували належність до ОУН.

Як засвідчує сукупність проаналізованих нами документів, в листопаді 1942 року гестапівці напали на збори ОУН(б) у Львові, по гетспівцях охороною зборів було відкрито вогонь де було вбито 2 осіб. В цей же час гестапівці провели масові облави і арешти в Львові, Тернополі, Станіславі, де під стінами синагоги розстріляли 20 українських патріотів.

В цей же час активно розпочинає давати спротив окупантам Українська Повстанська Армія (УПА), у січні 1943 біля с. Недільна, Дрогобиччина було вбитовизначного гестапівця Ляйфмана. Німці помстились і повісили в Дрогобичі 3 полонених вояків УПА та 8 членів ОУН. В цей же час в січні 1943 року сотня УПА під кепівництвом сотника Білого (Арійця) напала на в’язницю в містах Дубно та Кременці.

Таким чином під час фашистської окупації України в 1941-1944 роках загинуло 4 тисячі 756 членів ОУН у тому числі 197 членів вищого керівного складу 95% від всіх вбитих і замордованих припадає, які припадають на “Рейхкомісаріат України”. Серед великих міст перше місце посідає Київ тут у боротьбі з нацистами загинуло 621 член ОУН, велика кількість членів ОУН як політичних в’язнів утримувано в 126 концтаборах на територіях Німеччини та Польщі. 132 члени ОУН не вишли живими з концтаборів. Їх засудили і утримували ще те, що бажали бачити свою батьківщину вільною.

Як засвідчують німецькі документи з 1943 року ОУН(б) взяла курс на підготовку загального повстання, лави УПА почали стрімко зростати.

УПА почала проводити каральні операції над німецько-фашистськими окупантами. Внаслідок боїв, УПА захоплювала у ворога велику кількість зброї, провіанту, амуніції. Як бачимо під керівництвом ОУН, члени якої були прикладом для всіх ланок поневоленого українського суспільства, розгорталась боротьба, формувалась збройна сила Українська Повстанська Армія. Таким чином терор не поставив український народ на коліна, лише завдав йому чисельних ран, які проросли в серця прийдешніх поколінь трагфічною скорботою за воїнами УПА та членами ОУН, які боролися за відновлення незалежності України...

Сукупність всіх наявних, проаналізованих нами документів, дають право наголошувати, що ОУН у час польської, радянської та фашистської окупації була єдиною партією, яка відстоювала ідею Української Самостійної Соборної Держави на протигагу всім своїм політичним опонентам в Україні та поза нею, а одже, ОУН - це державницька організація, яка боролася за утвердження всіх міжнародних актів, угод, в утвердження незалежності України, опираючись на національно-визвольний рух. ОУН спрямувала всю агітаційно-пропогандиську роботу на підвищення національної свідомості українського народу.

ОУН вживала заходів стосовно розвитку національної науки, освіти, культури, господарювання, обстоювала інтереси традиційних українських конфесій перед наступом латинників та московської церкви, захищала соціально-економічні права населення українських

етнічних земель, не допускала, щоб в українських, як центральних так і регіональних урядах та промисловостях утверджувалися: євреї, поляки, німці.

За переконливою і доволі аргументованою думкою керівництва проводу ОУН: “Україною, повинні правити, українці, а не інші етнічні меншини. Останні повинні признати верховенство українського закону, права, культури і особливо мови, літератури та писемності. Всі хто не бажав працювати на українську масову культуру, мову, традиції повинні були спочатку добровільно, а можливо й примусово покинути Україну, і водночас панівне в етностструктурі української держави і народу, в освіті, культурі, юриспруденції та державобудівництві, зайняти українці. Всі вивільні високоінтелектуальні робочі місця після від’їзду в свою батьківщину всіх не бажаних вчити українську мову, поважати багатостраждальну історію та культуру, повинні зайняти українці...”.

З точки зору стратегії ОУН всі головні іноетнічні колоністи та поневолювачі українського народу повинні добровільно покинути Україну, або включитися в активне державобудування в Україні...

Як бачимо із проаналізованих нами джерел у ХХ столітті уряди Польщі, Угорщини, Радянського Союзу (Росії), Румунії застосували репресивні, силові методи у вирішенні українського питання, змушуючи ОУН вдаватися до адекватних заходів, проти асиміляції, денационалізації, розпорошення українського народу його прав на власну посеред цих народів, Українську державу.

Обставини II світової війни поставили ОУН та УПА, український народ в обставини виборювача своїх прав. Це було в усіх вищеприведених режимах. Контактуючи з усіма режимами ОУН змушувала змінювати тактику і методи боротьби.

Спочатку ОУН воювала проти польського окупаційного режиму, протистояла радянському та німецькому. Передусім, як засвідчують архівні джерела, уже в червні 1941 року перший збройний відділ ОУН розпочав боротьбу з окупаційним радянським режимом. Вже в 1941 році Крайовий провід ОУН(б) задекларував утворення Головної команди (ГК) Української національно-революційної армії(УНР) на чолі з начальником-комендантом, лейтенантом І.Климівим (Легендою). Кількість воїнів УНР становила 4 тисячі, яку гітлерівці намагалися розстріляти, так само вони вчинили з українською народною міліцією, яку розформували до кінця 1941 року.

Терористичні акції над українськими державницькими установами підштовхували провід ОУН в жовтні 1941 року до війни з німецько-фашистськими окупантами. Було сконцентровано увагу на підготовці офіцерських кадрів в 37 офіцерських шкіл, та польових вишкільних таборів в яких навчалось по декілька сотень воїнів.

Як бачимо із документів, від 1941 року з часу утворення Поліської Січі, яка репрезентувала уряд УНР в екзилі з А.Лівицьким, організатор Січі Т.Боровець “Бульба” здійснював підготовку майбутніх воїнів УПА у легально діючій українській міліції, очолюючи її окружну команду в місті Сарнах. Головну увагу командування Січі зосередило на знешкодженні радянських опорних пунктів, дотів, дзотів, ліквідації залишків радянських підрозділів, збиранні зброї та боєприпасів. Діючи партизанськими методами ці військові формування намагалися створити передумови для передавання влади уряду УНР.

Однак після ліквідації у Львові німцями уряду Я.Стецька та С.Бандери уряд УНР, президент А.Лівицький санкціонував боротьбу проти німецько-румунських окупантів силами невеликих бойових груп. Тому керівництво Січі організувало удар по цивільній адміністрації Гітлера, як акт політичного опору новому окупаційному режиму України...

Відповідно до нових завдань у березні 1942 р. штаб УПА схвалив основи партизанської тактики, яка повинна посіяти паніку серед ворога.

В цей же час провід ОУН(б) на II конференції (квітень 1942р.) виробив програму довготривалої підготовки політичних та військових сил для боротьби за українську державність. Вважалось неприпустимим стихійний виступ мас, щоб енергію народу не виливати на партизанщину, а оформити її у всенародний український національно-визвольний рух проти німецьких фашистів та російських більшовиків.

Німецькі спецслужби відразу побачили зміни в тактиці боротьби з німецькими окупантами ОУН(б). І що остання зосередилась в 1942-1943 роках на нагромадженні сили для боротьби з окупантами.

Як засвідчують документи від підготовчої роботи до активної фази протидії окупантам ОУН(б) перейшла після ІІІ конференції (17-21 лютого 1943р.).

З цього часу частини УПА, які зросли за рахунок поліцаїв та козаків, що переходили в підпілля, та загонів бульбівців та мельниківців, які вливалися в УПА, військово-політичну організацію, що декларувала свою надпартійність. Однак скоро УПА, підпорядкувалась ОУН(б). Ситуація, яка складалася на фронті двобою двох окупантів України, Німеччини та Радянської Росії застала ОУН та УПА обрати стратегію боротьби з ворогами на два фронти, а тобто проводити війну одночасно проти обох ненависних режимів, які не визнавали незалежності України.

Як бачимо, стратегія ОУН була загально вірною, слід наголосити, що інтелектуали в ОУН та УПА, в загальному вірно оцінили час і основні військові взаємовідносини двох противників. Було вірно вибрано час, коли Німеччина і СРСР максимально виснажилися у війні. Таким чином в 1943 році ОУН та УПА розпочинаю війну з німецьким фашизмом. Як засвідчують документи ОУН та відділи УПА протягом 1943 року брати участь у 59 боях і знищили всіх разом до 8 тисяч німецьких військовослужбовців та представників німецької окупаційної влади.

Збройне зіткнення з німецькими та угорськими карателями восени 1943 року вела також Українська народна самооборона Галичини. В осені 1943 року підрозділи УПА мали 47 сутічок з гітлерівцями в результаті яких загинуло від військ УПА 1500 карателів.

У грудні 1943 року командування УПА затвердило "Тактичну інструкцію" яка наказувала всім підрозділам УПА зайняти самооборону і вести наступальні бої лише в випадках, коли німецькі окупанти вдавались до відвертих грабунків українського населення. Однак, як засвідчують документи, в час відступу німецьких військ, УПА напала на німецькі підрозділи з метою заволодіння зброєю, боєприпасами, амуніцією для подальшої боротьби з радянськими окупантами України.

Як бачимо із документів ГК УПА 10 квітня 1944 року видало наказ згідно якого заборонила будь які контакти з ворогами українського народу, оскільки це підриває стратегію УПА. Загибель Німеччини є неминучою, тому УПА повинна цілковито переорієнтуватися у боротьбі на другого ворога української державності російських більшовиків.

Як бачимо з перших контактів ОУН та УПА і новим окупаційним сталінським режимом СРСР, який з новим, більш жорстоким терором вступив на українську землю, вони зразу були ворожими і безкомпромісними. Взаємна непримиримість стала відчутна уже з перших військових сутічок УПА з Червоною армією. Джерела до 1943 року практично не розповідають про військові сутічки між радянськими партизанами та відділами УПА. Стратегічна тактика діяльності ОУН та УПА сформульована в листівці "Партизанка і наше ставлення до неї", яка вийшла в світ в жовтні 1942 року. В ній наголошувалося: "партизанські дії викличуть відплатні, каральні акції гітлерівців, слід сконцентруватися на конкретній підготовці загального повстання проти ворогів українського народу та державності". Як наголошувалося: "не партизанка сотень чи навіть тисяч, а національно-визвольна революція мільйонів є запорукою перемоги".

Виконуючи стратегію проведуту ОУН, підрозділи УПА з травня 1943 року, зокрема підрозділи, які очолювали командири "Шуляка", "Квітка", "Крутий", "Крук", здійснювали рейди з Волині на територію сусідньої Кам'янець-Подільщини, восени відділи "Кропиви", "Гордієнка", "Олега" зробили рейди на Житомирщину й Вінничину, які носили виключно пропандистське спрямування, з метою поширення державницької ідеї на Правобережній Україні. Одночасно загони УПА розгромлювали загони та бази радянських партизанів, вступали в боротьбу німецькими загарбниками.

Як засвідчують документи 22 квітня 1943 керівництво радянських партизанів отримало з штабу Червоної армії наказ, згідно якого, відділи О.Сабурова повинні приступити "до знищення націоналістів". Влітку та восени 1943 протистояння між УПА та радянськими партизанами загострюються, в бої вступають великі загони, оскільки яка повідомляла "УПА Заграва": "прийшли більшовицькі бандити розпочали грабунок мирного місцевого населення".

В цей же час у березні 1944 року Крайовий провід ОУН на західноукраїнських землях орієнтував командирів УПА на “ проведення боїв поза оселями і коли є певність виграшу”.

В цей же час УПА робила всі спроби, щоб оборонити від терору НКВС українське мирне населення, в цей же час Москва та її спецслужби та війська НКВС не гребували ніякими засобами, щоб знищити не лише підрозділи УПА, які зі зброєю відстоюють незалежність України, а й знищити й національну, соціальну та економічну базу українського національно-визвольного руху. При цьому, Москва вдавалась до жахливих провокацій, терору та вбивств, від утворенням загонів під виглядом СБ провобу ОУН та УПА до вбивств цими ж загонами українського мирного населення.

Як засвідчують архівні документи у серпні 1944 року ЦК КП(б) У ухвалив рішення “Про передачу партизанської дивізії імені С.Ковпака до складу НКВС”, щоб домогтися “якнайшвидшої ліквідації націоналістичних банд”. З цього часу, про що ми наголошували вище, ведуть відлік затьмаривші себе вбивствами українського населення під виглядом воїнів УПА, “спец-групи НКВС-МДБ”.

Ці військові загони, фактично з 1944 до 1954 року діяли під виглядом УПА та Служби Безпеки проводу ОУН. В подальшому в ці загони включались завербовані командири УПА, члени проводу ОУН, працівник СБ ОУН, які потрапляли в полон. Можна уявити собі картину вбств та насилля, терору радянських окупантів над мирним українським населенням, який у кінцевому списувався на “націоналістів”.

Як засвідчують документи секретних радянських архівів, у лютому 1945 року ЦК КП(б)У прийняв спеціальну постанову в якій зазначалося: “З метою знищення окремих груп, так званої СБ і оунівських главарів, за прикладом Волинської області, створювати групи спеціального призначення із бандитів, що зголосилися з повинною і виявили бажання боротися з бандитизмом”. Одна з таких “лжебанд”, як їх називали самі ініціатори створення в кількості 6 колишніх упівців була створена Бережанським райвідділом НКВС, яка у першій операції виявила і видала з с.Стриганці двох активних учасників ОУН.

До 20 червня 1945 року в західноукраїнських областях під виглядом воїнів УПА діяло, як засвідчують секретні документи радянських архівів, 156 спецгруп, особливий склад яких спочатку налічує 1783 осіб і який в подальшому збільшувався. Вони, як засвідчують документи вдавалися й до терористичних акцій, провокацій, які кидали тінь на ОУН та УПА. Як бачимо із донесень в МДБ УРСР (осінь 1946р.) Т.Строкачу, повідомлялось: “що члени однієї спецгрупи: сержант Скотніков, рядові Бутов, Васильєв і Степанов “видаючи седе за бандитів ОУН та УПА” в ніч на 14 вересня 1946 року в с.Микитинці Косівського р-ну (Івано-Франківської обл.) піддавали місцевих громадян “побиттю і гвалтуванню”. Маштаби свавілля радянських окупантів, бандитів НКВС-МДБ та окупаційних військ Червоної армії за період 1943-1949 років були настільки маштабними, що 15 лютого 1949 року військовий прокурор внутрішніх справ МВС Українського округу Кошарський змушений був звернутися на адресу М.Хрущов з доповідною запискою “Про факти порушення соціалістичної законності в діяльності так званих спеціальних груп МДБ”, в якій повідомлялось: “В Західних областях України широко використовуються, так звані спецгрупи, які діють під виглядом бандитів УПА... Свавілля і насильства, яких припускаються їх учасники над місцевим населенням,... що підриває авторитет радянської законності, дії спецгруп МВС –МДБ носять яскраво виражений бандитський характер. Виступаючи в ролі українських націоналістів, учасники спецгруп ідуть далі... Грабунки, як і інші порушення радянської законності, виправдовуються... не лише рядовими працівниками МДБ, а самим міністром...”.

Як бачимо із архівних джерел, окупація українського народу, більшовицьким режимом СРСР та боротьба з українським національно-визвольним рухом, українськими патріотами, велась найдикішими найжорстокішими методами...

Таким чином на окупованих землях Західної України в 1944-1945 роках, якщо не порушувати хронологію злочинів тоталітарного режиму УРСР-СРСР, було виявлено та арештовано 2 тисячі 339 поліцаїв, які отримали різні терміни покарання, 66,5 тисяч осіб, що працювали по обслуговуванню німецької армії, 12,8 тисяч найближчих родичів, 66,1 тисяч які працювали в німецьких установах, 34,3 тисячі ставленики і посібники німецьких військ всі і вони були засуджені і заслані в північні райони СРСР на довготривале ув’язнення.

Особливу статтю було встановлено для “бандитів ОУН та УПА” та їх сімей, які всі підлягали засудженню і депортації з Західних областей України. За офіційними даними до Сибіру на заслання було виселено понад 200 тисяч західних українців.

Таким чином, відхід німецьких фашистів за межі України започаткував новий терор окупаційного більшовицького режиму СРСР над українським народом. Кремль не бажав надавати Україні незалежної держави, а його оновлені кордони визнала міжнародна спільнота ООН, як і складову СРСР, так звану УРСР. Таким чином, Західна Україна стала ареною багатогранної та багаторічної кровопролитної боротьби між представниками українського народу УГВР, УПА з одного боку і комуністичним окупаційним режимом з другого боку.

Як бачимо із документів, під час німецької окупації України ОУН поширила свою діяльність на всю територію України і знайшла масову підтримку своїй діяльності в більшості населення. Основне концентруюче ядро діяльності, слід наголосити, була Західна Україна. Вважаючи з 1944 року головним ворогом українського народу та української державності, російських більшовиків, Українська Головна Визвольна Рада з 1944 року та її бойовий відділ Українська Повстанська Армія зосередились на підготовці масової війни проти радянських окупантів.

Слід наголосити, що УГВР у досягненні незалежності України підтримували всі українські політичні партії та рухи. Об'єднання українського навколо УГВР та УПА сприяли самі російські окупанти, які зразу ж вступивши в Україну організували тотальну радянізацію та колективізацію всього майна, штучно прискорювали темпи в насадженні чужих українському менталітету та ідеології, норми “комуністичної ідеології та поведінки”, систему управління. Все це супроводжувалось на фоні неприцендентних репресій, що викликало в українців активний та пасивний спротив. З метою прискорення радянізації України сюди з Росії та інших азіатських республік надсилались кадри, які не володіли ситуацією українського національного, культурного та релігійного життя. Прибулі кадри ігнорували українські звичаї та традиції, користувалися чужою українцям, мовою, були у культурному та цивілізаційному відношенні набагато нижчі, фанатично заангажовані комуністичної ідеологією. В цей же час репресивна влада, т силами держбезпеки ініціювала так званий Львівський церковний собор 8 березня 1946 року, який “проголосив саморозпуск Української Греко-Католицької Церкви”, таким чином більшовицькі окупанти втрутились самочинно в світоглядне та духовне життя українців. Все це посилювало супротив українського населення проти радянських окупантів.

Жорстоко поводити себе також прибулі працівники органів внутрішніх справ, держбезпеки, військових комісаріатів, інших окупаційних установ, які порушували всі “писані закони репресивної держави СРСР” і таким чином своїми вчинками дискредитували репрезентовану ними більшовицько-азіатські деспотію СРСР та його сателіта УРСР.

Без сумніву, що керівництво УГВР та командування УПА в таких умовах жорстокої окупації України робило все, щоби мобілізувати всі сили включити, всі засоби для боротьби з окупантами. Тому, як бачимо із документів УПА з 1944 по 1946 рік намагалася збройно протистояти військам НКВС, МДБ та регулярним військам Червоної Армії.

З 1947 року УПА змінює тактику до військово-репресивної системи окупаційного режиму. Фактично до 1951 року УПА шляхом різносторонньої, втому числі, як військової боротьби так і підпілля, веде безкомпромісну боротьбу з усією системою радянської влади несучи великі втрати.

З 1951 року по 1956 члени ОУН та невеликі загони УПА переходять в глухе легалізоване підпілля, більш боездатні підрозділи відходять на захід.

Як засвідчують радянські документи, Червона армія НКВС, МДБ активно включилися в насадження “політичних ідеалів” окупаційного режиму в Україні й боротьбу з головним противником УПА.

При цьому НКВС, МДБ використовували всі репресивні надбання світових спецслужб, комбатантських і партизанських формувань, доповнюючи їх тими репресивними технологіями, що найбільш відповідали місцевим умовам. Щоб уявити собі весь трагізм українського народу та його збройних сил УПА, слід розглянути всі військові операції окупантів. Як засвідчують документи, на боротьбу з УПА були кинуті військові підрозділи, які мали досвід довгорічного ведення війни з німцями на фронті. До цих підрозділів долучились і вишколені спецслужби. Вся ця сукупність тоталітаризму в умовах безпрецедентної окупації України, людиноненависницькими режимом СРСР, ставила УПА в тяжні умови боротьби.

Як бачимо із радянських документів в ході операції “Велика блокада” (січень-квітень 1946 року) радянське військо зайняло всі населені пункти Прикарпаття і Карпатського краю. В хід включилися танки, артилерія, авіація. В боях з окупантами УПА несли великі втрати, її число із 350 тисяч бійців скоротилося до 200 тисяч. Весною влітку 1945 року УПА реорганізується і починає діяти невеликими загонами взводами та інколи під час значимих операцій сотнями та куренями (батальйонами, полками).

З другої половини 1945 року відбулася структурна реорганізація ОУН та УПА, які вели національно-визвольну боротьбу українського народу проти радянських окупантів невеликими підрозділами та підпільними. Очолив боротьбу Центральний провід ОУН в Україні, який складався з Крайових проводів:

Перший охоплював Північно-західні українські землі, у склад якого входили малі крайові проводи “Москва” (Волинська область, ряд південних районів Білорусі), “Одеса” (Рівенська область та частина Тернопільської). Та “Поділля”, і “Галичина”. У складі малих крайових проводів Буг-2 (Львівщина) та Карпати-Захід (Карпатський Край і Буковина).

Були ліквідовані областні і підрайонні проводи, “жіноча сітка”. Основними ланками ОУН стали окружні, надрайонні (по 2-6 в окружному), районні (по 3-5 в надрайонному), кущові та станичні проводи, де останні формувалися в конкретних населених пунктах.

Як засвідчують документи секретних радянських архівів, станом на 1 січня 1947 року, діяли 8 крайових, 16 окружних, 38 надрайонних, 121 районний проводи, які очолювали близько 3000 тисяч чоловік. Їх політичну діяльність підтримували 228 окремих бойових груп воїнів УПА (чисельність окремої бойової розпорошеної групи воїнів УПА до 2 тисяч 24 осіб), без урахування легально працюючої сітки ОУН.

В цей же час, як засвідчують радянські архівні документи, самі проводи склалися з референтур: військова, господарська, жіноча, юнацька, зв’язкова референтура, організаційна та Український Червоний Хрест. Під час реформування в 1945 році ці референтури були скасовані. Залишилися в функціонуванні: організаційна, служба безпеки, служба пропаганди. Як зауважать радянські архівні документи, навіть в умовах великих втрат ОУН та УПА, референтури пропаганди та служби безпеки залишалися найбільш стійкими та не уязвимими.

Як бачимо із проаналізованих документів радянських архівів з 1 січня 1947 року провід ОУН та керівництво УПА велику увагу приділяють створенню легальних підрозділів. Головне їх завдання було збереження кадрового резерву, матеріальне забезпечення військових підрозділів УПА та членів проводу ОУН. Як бачимо, як УПА так і підпільні структури ОУН переходять до підпільної боротьби з окупантами малими групами. Широко розгорнуте будівництво підземних сховищ-бункерів, налагодило чітку систему кур’єрського зв’язку, оновлювалась система псевдонімів, криптонімів та паролів. В зимовий період кожна з бойових груп переховувалася в глибокодоступних, оснащених бункерах, а з весни ці підрозділи розгортали боротьбу з окупантами.

З 1947 року ОУН та УПА виробила нову стратегію та тактику яка базувалася на трьох тактичних схемах:

“Даждьбог” – збереження кадрів і активності. “Даждьбог” зобов’язував ОУН та УПА мінімізувати відкриті виступи, створення глибокозаконспірованого підпілля, вступ в офіційні політичні та господарські структури окупаційної влади, включаючи й правоохоронні органи. Основним інтелектуальним ударом треба було зосередитись на дискримінації цивільної окупаційної влади, як не могла б утвердитися в українському суспільстві...”Даждьбог” пропнував діяти невеликими групами, завдавати ударів по винищувальних батальйонах, невеликих підрозділах силових структур, окупаційних державних установах, знищувати колгоспи, а майно передавати сільським хазяївам, зривати вибори до окупаційної влади.

“Орлик” – створення баз, бункерів, в східних районах України.

“Олег” – виховання молодих кадрів.

Така тактика була результативною, як засвідчують документи 3 травня 1946 року підрозділ УПА “Месники” біля с.Майдан, на Станіславщині ліквідував командуючого 38 рмією генерал-полковника К.Москаленка та члена Військової ради армії генерал-майора А.Єпішева. Боївка СБ “Юри” ліквідувала заступника начальника політвідділу цієї армії полковника Голубева.

Як бачимо із радянських військових архівів з 1946 ро весни 1946 року окупаційна влада залучила до війни з ОУН та УПА регулярні частини Червоної армії. Таким чином в воєнному протистоянні з УПА брала участь 13 армія 25 тисяч військових(800 гарнізонів, 110 мобільних груп, 28 армія 1148 гарнізонів, 52 – 1101 гарнізон (27 тисяч 822 військових). Як засвідчують документи, радянська армія несла великі втрати від засад, мінування доріг та погану підготовку фронтових частин до такої специфічно незрозумілої війни. В цих частин було слабке розвідабезпечення та незадовільна взаємодія з органами НКВС-НКДБ. За таких обставин, наголошено в документі, військові частини несуть великих втрат, а самі військові операції є мало ефективними із-за партизанської тактики ведення війни частинами УПА.

Як наголошують документи радянських архівів з грудня 1944 року окупаційна радянська система поклала надію на “Управління по боротьбі з бандитизмом”, потім на Народний Комісаріат Внутрішніх Справ та Міністерство Державної Безпеки. Всі ці структури, зрозумівши неефективність Червоної армії у боротьб з УПА та ОУН створили для боротьби з останніми агентурно-бойові підрозділи “легального підпілля”, які втикористовували структуру та систему ОУН та УПА. Як засвідчують документи, ще в літку 1944 року в надрах НКДБ УРСР були створені “конспіративно-розвідувальні групи”, які сформували з числа червоних партизанів, та залучених до співробітництва колишніх членів ОУН та УПА. Як засвідчують документи, нарком внутрішніх справ В.Рясний у серпні 1944 року віддав вказівку начальнику Волинського УНКВС на формування таких підрозділів, які в 1946 році переросли в “спецгрупи”, “агентурно-бойові формування”. Особливу увагу було звернено на комплектування Служби Безпеки (СБ) Проводу ОУН, в яку були залучені дійсно особи, які раніше були в структурі СБ, проводу ОУН, очолювали її певні підрозділи. Їх 1-2, інколи, як в Дрогодицькій обл. 4 дійсних есбістів, які були полонені МДБ, командирів СБ доповнював загін чекістів від 50-до 100 офіцерів. Діяльність цього “фальшивого СБ” супроводжувалося жахливим терором проти мирного українського населення.

Як засвідчують документи радянських архівів, станом на липень 1945 року на території Західної України нараховувалося 156 таких “спец-підрозділів” в яких брадо участь до 2000 чекістів. На їх рахунку тільки за 1945 рік знаходиться 1958 вбитих і замордованих і 1142 захоплених членів ОУН та воїнів УПА.

До кола функціонувань спецгруп входила компентенція ліквідація Служби Безпеки ОУН та керівництва УПА. До 1950 року МДБ створило: Калуський, Коломийський, Кам’янець-Подільський “окружні проводи”, 4 “ районні проводи” 6 окремих груп, які діяли під маркою УПА. Зусиллями їх було знищено останніх в Україні членів Центрального проводу ОУН В.Галасу (11 липня 1953 року) та В.Кука (23 травня 1954 року). Ці спецгрупи відзначалися особливою жорстокістю.

Як засвідчують документи, фіктивне керівництво цих груп ввійшло в довір’я в 1951-1960 роках до Закордонних Частин ОУН та УГВР і “координувало фіктивну роботу та діяльність фіктивних структур ОУН та УПА в Україні”...

Учасники спецгруп затьмарили себе актами вбивств над мирним населенням. Як засвідчують документи радянських архівів, командир спец-групи МДБ “Гонта” був засуджений радянським судом у 1948 році до 25 років позбавлення волі за здирництво, гвалтування та грабежі місцевого населення...

Як засвідчують документи після 1948 року відбулась реорганізаці спец-груп МДБ із всіх наявних струтур було сфомовано 25 спецгруп.

Кремлівські правителі виявили занепокоєння тим, що ситуацію в Західній Україні за період 1944- по 1949 рік взяти під контроль не вдалось. За таких обставин, як засвідчує директива ЦК ВКП(б) та уряду СРСР, наказ МДБ-МВС СРСР №0074/0029 від 21 січня 1947 року, всю боротьбу “ з буржуазно-націоналістичними бандами було покладено виключно на Міністерство Державної Безпеки”. В підпорядкування МДБ було переведена вся структура окупаційно-репресивної влади: армії та дивізії Червоної армії, підрозділи міліції, внутрішні та прикордонні війська, винищувальні батальйони, спец-підрозділи.

Головним зряддям оперативно-пошукової роботи було “Управління 2-Н МДБ УРСР (його куратором був 2-Н 2 Головного управління МДБ СРСР).

1-й відділ управління МДБ вів розшук членів Центрального проводу ОУН та основних крайових провідників та легальної сітки ОУН.

2- відділ здійснював розробку нищих проводів та легальної сітки ОУН.

3-відділ протидіяв ОУН у розширенні в східні області України.

4-відділ займався ОУН-мельниківцями та іншими національно-патріотичними організаціями та партіями.

Як засвідчують документи, лише у грудні 1949 по березень 1950 в регіони Західної України перекинуто в довгострокові відрядження 900 високофахових чекістів та 200 керівних працівника міліції.

Як засвідчують документи радянських архівів, станом на 1 листопада 1949 року під “прицілом МДБ” знаходилося 5 членів крайових, 13 окружних, 32 надрайонних, 119 районних проводів ОУН.

Ефективним зряддям окупаційної влади проти ОУН та УПА стали оперативно-бойові групи (чикістько-військові групи), які були зобов'язані нейтралізувати підпільників та зв'язківців. Офіційно їх діяльність було затверджено наказом по МДБ 19 грудня 1948 року. Ці групи склалися і оперативних працівників, офіцерів та солдатів. Як засвідчують документи, станом на 25 листопада 1951 року було сформовано 6 таких груп в які входили 82 оперативники, 65 офіцерів та 1124 солдати. В цей же час МДБ було затверджено 115 спецгруп які займалися виключно цивільними та легально діячими фунцонерами від ОУН, 181 спецгрупа займалася розшуком озброєних груп ОУН. Всі ці структури опиралися на широкомаштабну агентурно-освідомчу мережу, до якої багатьох людей залучали примусово.

Як засвідчують документи, солдату внутрішніх військ для отримання 10-добової відпустки на батьківщину необхідно було особисто “знищити”, або захопити одного підпільника.

З 8 серпня 1953 року відділи МДБ, які боролися з ОУН та УПА передають в 4-те (секретно-політичне управління МВС УРСР), а з березня 1954 року в Комітет Державної Безпеки (КДБ).

Нова структура КДБ створює три відділи, які борються з ОУН(б):

1-й відділ управління займався боротьбою з ОУН(б) в Україні та за кордоном,

2-й відділ боровся проти мельниківців та інших організацій в Україні та за кордоном,

3-й проводив радіоігри проти закордонних центрів ОУН та спецслужб окремих країн НАТО.

Вся ця структура в такій формі проіснувала до 9 березня 1960 року. Згідно документів її “напрацювань”, вся її діяльність носила жорстокий характер оперативно - службової діяльності, тирора та насилля над українським народом.

Як засвідчують документи, всі фахівці відрізнялися низьким культурно-освітнім рівнем. Серед цих терористів українського народу, катів і вбивць станом на 1 січня 1952 року, вищу та неповну вищу освіту мало лише 13,2%, середню - 43,6%, незакінчену середню - 31,6%, нищу - 11,2%, це в оперативники МДБ, зокрема у Львівському МДБ (лютий 1946 року), вищу освіту мали 4,3%, нищу 21,2% особово складу.

Слід наголоситим, що вже до 1951 року 40% керівного та 41,5% оперативного складу МДБ УРСР складали українці з східних областей України, проте жорстокий характер боротьби з ОУН та УПА не змінився.

У ході тероризму над українським народом, “прокуратура” зафіксувала 396 злочинів, які скоїли проти мирного українського населення співробітники МВС-МГБ, 187 злочинів були доказані. Серед тяжких злочинів: самочинні розстріли, грабунки, гвалтування, незаконні обшуки, терористичні слідства. Як засвідчують документи, терор проти українського народу був масштабний, що змусило навіть тоталітарний режим за жорстокі злочини в першому півріччі 1949 року 25 працівників МДБ засудити трибуналами, 1189 притягнути до адміністративної відповідальності...

Як бачимо у боротьбі з ОУН та УПА НКВС - МДБ широко застосовувало оперативно-технічні засоби, мінування шляхів, бункерів. Жертвою мінування став референт СБ Тернопільського окружного проводу ОУН “Шлях”, останній керівник проводу “Москва” І.Троцюк - “Верховинець”, який загинув 11 грудня 1951 року, отримали поранення провідник ОУН Волині В.Галаса “Орлан” та його дружина.

МДБ застосовували припарат “Нептун 47” на основі отруйного газу, його додавали в горівку, молоко, загалом в їжу. Від дії припарату людина втрачала дієздатність і попадала в руки МГБ живим. Станом на 10 вересня 1949 року було розміщено 600 апаратів, і за їх допомогою ліквідовано 136 підпільників.

Краще технічне обладнання давало перевагу МДБ у боротьбі з УПА та ОУН, яким бракувало зброї, техніки, амуніції, продуктів харчування. Проте навіть така спец-техніка не зупинила боротьбу ОУН та УПА, оскільки підрозділи УПА в цей час були більш мобільними, добре орієнтувалися на місцевості мали налагоджені зв'язки з населенням, яке разом з УПА в цей час активно та ефективно боролася з колгоспами, що відмічено в радянських документах. Зокрема рішення ЦК КП(б)У від 27 жовтня 1945 року наголошувалося, “що армія та НКВС, які механічно з армійським досвідом перенесли в середовище населення, деградує від п'янства, бійці НКВС стають легкою здобиччю бандитів УПА, які масово захоплюють в них зброю, амуніцію та боєприпаси”.

18 квітня 1946 року оргбюро ЦК КП(б) України змушене було ухвалити постанову “Про посилення політичної роботи, підвищення більшовицької пильності та бойової виучки у винищувальних батальйонах західних областей УРСР”...

Директива МДБ УРСР від 14 травня 1947 року спрямовувала на закріплення батальйонів за конкретними групами підпільників, більш активне залучення до оперативно-військових операцій... ”Однак п'янство, та халатність привела до часкового знищення цих формувань воїнами УПА, а в квітні 1949 року 62 такі групи (з 73 чоловік зі зброєю) були роззброєні підрозділами УПА”.

У 1950-1953 роках МГБ заарештувала 238 “яструбків”, як було встановлено 70 із них були тісно зв'язані з підпіллям ОУН, 127 були арештовані за грабунки над місцевим населенням.

Таким чином, боротьба ОУН та УПА з новим окупантом України, тоталітарним режимом СРСР коштував українському народу великих жертв.

Як бачимо із архівних джерел, першими втрати воїнів УПА та членів ОУН намагалися підрахувати ще в 1957 році “фахівці” 4-го управління КДБ УРСР, які роблячи підрахунки наголошували, що облік втрат ОУН та УПА в 1944-1946 роках проводився незадовільно, що ускладнює підрахунок загальних втрат та кількості жертв зі сторони ОУН та УПА у цей час...

Тут же зазначалося, що імовірно за період 1944-1956 років в ході боїв та самогубств встари воїнів УПА та політичного керівництва ОУН становили вбитими 155 тисяч, 108 осіб, з них у східних областях України 1746 осіб.

За цей же час вийшло з повинною 76 тисяч 753 особи.

За період 1944-1954 років було за “націоналістичну діяльність” заарештовано 103 тисячі 866 осіб, з них засуджено - 87 тисяч 756 осіб.

Серед загинувших, або затриманих - 81 командир груп і округів УПА, 58 курінних, 326 сотенних командирів УПА, 21 член центрального проводу ОУН, 154 крайових провідники ОУН, 57 обласних провідники ОУН, 303 окружних провідників ОУН, 2800 надрайонних і районних провідників ОУН, 4000 тисячі керівників окремих підпільних груп.

Розгрому зазнали 563 проводи ОУН, 1888 окремих груп підпілля ОУН, включаючи й Центральний провід ОУН, 10 крайових проводів ОУН, 32 обласних і окружних проводів ОУН, 84 надрайонних проводів ОУН, 436 районних (чимоло з них відновлювалися від 2 до 6 разів).

Таким чином, пішло ж життя внаслідок боротьби з окупантами України понад 445 тисяч національно-свідомих українців.

Останніми жертвами з боку ОУН стали борці українського підпілля П.Пасічний та О.Центарський, які загинули в ході чикістської “операції” біля хутора Лози Підгаєцького району Тернопільської області 14 квітня 1960 року, власне цей день, коли загинули в Україні останні борці за волю України, воїни УПА та члени ОУН, віддаючи належне національно-визвольній боротьбі українського народу в 40-50 роках, слід вважати офіційним завершенням збройної боротьби на українській землі...

Однак боротьба ОУН не була завершеною і радянська репресивна система не змиралась з утвердженням свого панування над українським народом репресивними методами в Україні.

Як бачимо із джерел вона перенесла свою терористичну діяльність за кордон, де провіднику ОУН Степану Бандері вдалось відновити провід і за кордону повести політичну війну проти СРСР та його політичного маріонеткового режиму УРСР, та звідтіля суттєво впливати на політичні процеси в Україні.

В цей же час не дивлячись на жорстоке придушення воєнної діяльності ОУН та УПА та припинення діяльності крайових, окружних надрайонних та районних проводів ОУН в Україні в

середині 50-х років, політичний опір тоталітарному режиму на українських землях не припинявся і в наступні роки.

Переважає більшість колишніх учасників національно-визвольних змагань, воїнів та командирів УПА, членів ОУН, що масово повернулися з радянських конц-таборів і місць заслання в період хрущовської політичної відлиги, не зреклася власних поглядів та політичних переконань і продовжувала шукати шляхи для досягнення кінцевої мети своєї боротьби за побудову незалежної Української держави.

Ці воїни УПА та члени ОУН будували свою боротьбу виходячи з реалій політичного режиму УРСР, який як політично так і соціально-економічно за допомогою свого репресивного апарату та спецслужб КДБ пригнічував український народ.

В цей же час КДБ УРСР попереджав ЦК КПУ про те, що “націоналістичні тенденції не лише не спадають в Україні, а й набувають нових форм, охоплюють все нові та нові східні регіони України. За даними КДБ з 1954 по 1959 роки в Україні було вчинено 156 терористичних актів, замахів на представників влади, 94 підпали колгоспного майна, 5, 5 тисяч випадків виготовлення та розповсюдження антирадянської літератури, більшість якої була віднесена на рахунок ОУН. Рапортуючи перед вищим політичним керівництвом УРСР КДБ наголосив на функціонуванні близько 200 “ націоналістичних та антирадянських груп”. Як наголошував голова КДБ УРСР В.Нікітченко, близько 20% заарештованих стало на “шлях злочину” під впливом колишніх учасників ОУН та воїнів УПА, а також “буржуазно-націоналістичної літератури”. Активізацію діяльності націоналістів в Україні, наголошував голова КДБ УРСР, проходить за наявності активніючих закордонних центрів ОУН. За даними КДБ, ще в 1955 році, за вказівками закордонного керівництва ОУН її низові ланки в Україні почали створювати запасну сітку “націоналістичного підпілля”, зокрема у Львівській області було виявлено 43 особи, які належали до підпільної мережі, мали псевдоніми, паролі для зв'язку.

На основі “записки” голови КДБ УРСР В.Нікітченка від 12 липня 1958 року, завідуючим відділом пропаганди й агітації ЦК КПУ М.Хвостовим та завідуючим адміністративним відділом ЦК КПУ М.Кузнецовим були вироблені пропозиції щодо нейтралізації антирадянської діяльності закордонних центрів ОУН, які були погоджені з першим секретарем ЦК КП М.Підгорним. Вони передбачали:”1) посилення оперативно-чикістської діяльності проти українських буржуазних націоналістів, зокрема з викриття їх намагань створювати організовані ланки націоналістичного підпілля.

2)присікати спроби активних націоналістів залучати до антирадянської діяльності частини молоді.

3)перехоплювати всі можливі канали зв'язку закордонних націоналістичних центрів з українськими націоналістами в УРСР та проводити заходи, які спрямовані на посилення протиріч між основними центрами української націоналістичної еміграції.

4)сконцентрувати увагу на ліквідації закордонних центрів ОУН.

5)розвінчувати діяльність чільних діячів ОУН С.Бандери та А.Мельника.

Така програма діяльності КДБ УРСР була виголошена секретарем ЦК КПРС О.Кириченком на всесоюзній нараді працівників КДБ у Москві 15 травня 1959 році.

Такі рекомендаційні та настанови ЦК КПРС заставили радянські спецслужби посилити репресії та терор над національно-визвольним рухом як в середині України так і за кордоном.

Як засвідчують архівні документи радянських спецслужб, проаналізовані нами, з цього часу КДБ розпочалась розробка спец-операцій, які ставили за мету фізичне усунення ряду провідних діячів ОУН за кордоном.

Як засвідчують документи, на початку 1957 року співпрацівники 13-го відділу 1-го Головного управління КДБ СРСР, отримали завдання ліквідувати голову Політичної Ради ОУН за кордоном, головного редактора суспільно-політичного журналу “Український самостійник” Лева Ребета. В цей час Лев Ребет був одним із найвизначніших ідеологів національно-визвольного руху, професором Українського університету в Мюнхені, автором багатьох праць з проблем націоналізму. Лев Ребет був одним із засновників ОУН в 1929 році, займав ключові посади в організаційних структурах. Протягом 1935-1939 років обіймав посаду голови Крайової ексекютиви ОУН на західно-українських землях. У червні 1941 року Лев Ребет - один із організаторів «Акту проголошення української державності», заступник голови Українського

державного правління, яке очолював Я.Стецько. Як бачимо із джерел, за кордоном професор Лев Ребет поряд з політичною діяльністю в ОУН (створив закордонні частини ОУН), приділяє велику увагу створенню в еміграції української преси й публіцистики, активно співпрацює з україномовними виданнями в Німеччині: "Українська трибуна", "Час", "Сучасна Україна", "Український самостійник", в яких розміщує статті присвячені актуальним проблемам українського політичного руху на українських землях, які знаходяться у складі окупаційного режиму СРСР. Зусилля Л.Ребета спрямовуються на розбудову структури ОУН як в Україні так і за кордоном. Він розгортає широку інформаційно-пропагандистську роботу проти людиноненависницького режиму СРСР, та окупації ним України, що спричинило швидку розправу над ним.

Безпосередньо здійснив замах на нього агент КДБ Б.Сташинський. Як засвідчують матеріали суду над Б.Сташинським, 12 жовтня 1957 року Б.Сташинський виконав наказ КДБ. В короткому звіті керівництву КДБ Б.Сташинський зразу ж після вбивства Л.Ребета рапортував: "В означеному місці я зустрів знану особу й поздоровив її. Я певен, що це привітання було вдалим...".

Вбивство Л.Ребета, відомого українського громадсько-політичного діяча ОУН за кордоном, було своєрідною репетицією в реалізація жорстоких планів Кремля для усунення одного з провідних лідерів українського національно-визвольного руху Степана Бандери. Його діяльність на посаді голови проводу Закордонних частин ОУН, цілеспрямована робота з налагодження зв'язків з національно-визвольним рухом в Україні, формування нової нелегальної структури ОУН на українських землях серйозно непокоїла тоталітарний режим СРСР.

Тому КПРС поставила перед КДБ нове завдання - знищення символу безкомпромісної боротьби за вільну Україну, С.Бандеру, що мало на думку Москви, завдати остаточний удар національно-визвольному рухову українському народу, послабити закордонні частини ОУН, внести страх в середовище української політичної еміграції, змусити її припинити безкомпромісну боротьбу. У зв'язку з цим в 1958 році КДБ за дорученням вищого політичного керівництва скеровує значні сили таємної розвідувальної служби в Німеччині на фізичне знищення провідника ОУН та його оточення. Полювання радянських спец-служб на С.Бандеру розпочалось у травні 1958 року, коли за дорученням старшого лейтенанта КДБ у Карлсгорсі (Східний Берлін) С.Демона, Б.Сташинський вирушає до голандського міста Роттердама для участі у вшануванні пам'яті полковника Євгена Коновальця. Під час урочистості він мав запам'ятати зовнішність С.Бандери, а також вивчити розташування могили Коновальця для закладення там вибухового пристрою. Та згодом від такого плану, замаху на низку провідних діячів ОУН, радянським спецслужбам довелось відмовитись. Неприхований тероризм щодо політичних противників поза межами СРСР позначався на "авторитеті КПРС" у всьому світі, тому керівництво Кремля поставило своїм завданням виконати вбивство С.Бандери таємним способом, без наявних доказів, імітуючи при цьому нещасний випадок, або раптову природну смерть.

Як засвідчують документи секретних московських архівів у квітні 1959 року Б.Сташинського знову викликають до Москви, де з уствисокопоставленого правцівника КДБ він отримує завдання покарати С.Бандеру "таким самим способом, як зрадника Ребета"...

10 травня 1959 року Б.Сташинський відлітає до Мюнхена, де отримує всі оперативні розвіддані радянської розвідки, яка у продовж 3-5 років, щоденно слідкувала за С.Бандерою.

15 жовтня 1959 року, в четвер, агент КДБ Б.Сташинський, виконавши "завдання" повертається до Східного Берліна і негайно "рапортує в Москву про результати успішно проведеної операції".

Як засвідчують архівні документи секретних радянських спецслужб, після фізичного вбивства Степана Бандери, заступник голови КДБ СРСР С.Івашутін звернувся до ЦК КПРС з клопотанням про нагородження безпосереднього виконавця згаданого теристичного акту Б.Сташинського, орденом Червоного прапора. Кремль та тоталітарна влада належним чином оцінив "вбивства" Б.Сташинського і указом Президії Верховної Ради СРСР за підписом К.Ворошилова, нагородила Б.Сташинського орденом Червоного прапора. Особисто вручив нагороду Б.Сташинському, голова КДБ СРСР О.Шелєпін.

Таємницю вбивств Л.Ребета та голови проводу ОУН у 1961 році розкрив сам вбивця, якого мучила совість, який втік до ФРН, признався у своїх злочинах і постав перед судом, розкривши

таємницю терористичної діяльності та злочинів проти України та українських політичних діячів, українського національно-визвольного руху - більшовицької Москви.

У висновок дослідження слід наголосити, що безкомпромісне військове протистояння Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії проти польських, німецьких та радянських окупантів не було даремним, власне ця боротьба лежить в основі відновлення незалежності Української держави в 1991 році, про яку так вірили і за яку йшли на великі людські жертви у національно-визвольній війні українського народу провідники ОУН та воїни УПА...

Список використаних джерел та літератури до розділу I:

- 1.Российский Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
- 2.Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 3.ЦХИДК, ф.519, оп.3, д.11б, л.3-15.
4. Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). - Москва. - Дела №66, листы: 130-131, листы: 245-248, листы:285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418. - Ф.5446, оп 81 а, д.346, листы 21-40.
- 5.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.25, л.185.
- 6.Центр хранения и использования историко-документальных коллекций (ЦХИДК) ф.500, оп.1, д.25, лист 186.
- 7.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.109, листы 10-12.
- 8.ЦХИДК, ф.1358, оп.1, д.48. л.2-4.
- 9.ЦХИДК, ф.1447, оп.1, д.18, л.1-2.
- 10.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775, л.322.
- 11.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.6а, л.503-504.
- 12.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775., л.395.
- 13.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.250.
- 14.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.201.
- 15.Архів "Літопису УПА".
- 16.S. Micro NAU kory T-175, vol.124, p.599,575.
- 17.S.Micro NAU kory T-175, vol.124, p.521566.
- 18.The National Archives of the US.(NAUS). - T.175. - Vol.124. - P.599371.
- 19.ВА Koblenz, R6/281, Bl.146-166.
- 20.Політичний терор та тероризм в Україні. ХІХ-ХХ століття. Історичні нариси. - Київ, «Наукова Думка», 2002 - С.548-556. - С.557-573. - С.574-589. - С.650-655. - С.656-677. - С.788-797.
- 21.Петро Мірчук. Українська Повстанська Армія 1942-1952. - Мюнхен, 1953. - 319с.
- 22.Тарас Чупринка, Головний Командир УПА. Бійці і командири Повстанчої Армії. (Звернення). - Повстанець. Квітень-травень 1945.
- 23.Степан Бандера. Перспективи Української революції. Мюнхен, «Видавництво Організації Українських Націоналістів», 1978. - 640с.
- 24.Тарас Бульба Боровець. Армія без держави. - Львів, «Поклик сумління»,1993.
- 25.В.Сергійчук. ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали. - Київ, «Видавництво Дніпро», 1996. - 493с.
- 26.П.Содоль. Українська Повстанча Армія 1943-1949. Довідник. Нью-Йорк, «Пролог», 1994. - 199с.
- 27.В.Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 28.В.Ідзьо. Роль керівництва УПА та політичного проводу ОУН в створенні Української Головної Визвольної Ради в в світлі аналізу джерел та оцінках визначних її діячів.(1944-2004). Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 29.Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005. - 208с.
- 30.Є.Перепічка. Феномен Степана Бандери". - Львів "Сполом", 2006. - 736с.
- 31.С.Ткаченко.Повстанческая Армия. Тактика борьбы. - М., 2000. - 508с.
- 32.W.Benz. Dimension des Volkermordes. - Munchen, 1991. - 528s.
- 33.Roman Drozd. Ukrainiska Powstancza Armia. - Warszawa, 1998. - 285s.

Розділ II. Українська Повстанська Армія – згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел.

Українці вступили в ХХ століття нацією без держави. Більше як 300 років українські патріоти боролися за незалежність і утворення власної держави з Росією, Німеччиною, Австрією, Польщею.

В ХХ столітті український народ відкрито вступив в боротьбу за здобуття незалежності своєї держави з польським націоналізмом, гітлерівським та сталінським тоталітарними режимами.

Цю боротьбу за незалежність України вела передова частина українського народу, української інтелігенції, яка об'єдналася в одну політичну організацію – Організацію українських націоналістів (ОУН), що вела боротьбу політичними методами, та сформованою нею військовою організацією Українською Повстанською армією (УПА).

Оскільки роль ОУН в вже цілком достатньо відображена в багатьох наукових дослідженнях, то в даному дослідженні на джерельному матеріалі радянських та німецьких архівних матеріалах ми поспробуємо відобразити діяльність УПА, яка конкретно боролася військовими методами за незалежність України проти німецького, польського фашизму та радянського тоталітаризму.

Щоб зрозуміти необхідність виникнення УПА слід з'ясувати проблему її виникнення. Як бачимо із ходу подій II Світової війни, вона розколола український народ на дві частини, де частина їх вступила до лав Червоної Армії, друга до лав у складі батальйону Нахтігаль та дивізії Галичина до військ німецького вермахту, а третя, яка усвідомила необхідність боротьби з одним і другим ворогами українського народу, очолила боротьбу за незалежність України у лавах УПА. Внаслідок тяжкого тоталітарних режимів, як радянського так і німецького, більш національно свідомою частиною українського народу уже в 1940-1942 роках утворює Українську Повстанську Армію, яка з 1940, тобто після проголошення незалежності України мислиться як армія, яка повинна захищати український народ від поневолювачі.

Власне з 1941 року ОУН а в подальшому УПА до 1944 року боролася з німецьким фашизмом на території України. В цей час національно-визвольна війна українського народу за незалежність набирає рис загальнонаціональної війни.

Таким чином 30 червня 1941 року ОУН проголосила у Львові створення Української держави, яку очолив Ярослав Стецько, і яка через декілька днів існування була знищена німцями. Гестапо арештувало С.Бандеру і весь український уряд і кинуло в концтабір. З цього часу постало питання активної боротьби з німецькими окупантами України. Власне в це час, як вважає Євген Старів, з 15 вересня 1941 року розпочала свою діяльність УПА.

Як засвідчують радянські архіви, перші військові загони УПА появились зразу ж після початку війни між Німеччиною і Радянським Союзом в липні 1941 року на Поліссі в районі м. Олевськ на Ровенщині, ці перші українські формування так і називалися – Українська Повстанська Армія. УПА вже в цей час вела війну проти відступаючих радянських військ і захищала українське населення від грабунків утікаючих радянських солдатів, налічувала вона в цей час від 3 до 5 тисяч чоловік, очолював її Тарас Боровець (псевдонім Бульба).

Скоро в Рівне ввійшли німецькі війська, адміністрація наказала УПА скласти зброю, однак цього не сталося, УПА перейшла в підпілля, її командування дало наказ у кожній місцевості створювати бригади і курені для подальшої боротьби. Такий наказ збільшив кількість УПА і вже в кінці 1941 року УПА нараховувала до 10-ти тисяч воїнів. На початку 1942 року Т. Боровець (Бульба) віддав наказ УПА проводити карально-терористичні акції проти німецьких фашистів в тилу і проти вермахту на фронті. Така ситуація відновила організовану діяльність УПА, всі її частини виходять із підпілля і починають в організованому вигляді поширюватися по всій території Галичини, Волині та Київщини.

Власне, як засвідчують радянські архівні джерела, з 1942 року на території України появилася третя незалежна від німців і комуністів сила УПА. Літом цього ж року, як засвідчують радянські архіви, УПА зацікавилась Москва, яка прислала на переговори з командуванням УПА до Бульби радянського полковника Лукіна. Він пропонував підтримку зброєю, яку будуть скидувати з літаків, якщо УПА розверне проти німців диверсійно-терористичну діяльність. В планах радянського командування було для початку вбити гавляйтера України Е.Коха.

В цей же час командування УПА вступило в переговори із другою стороною, німецьким командуванням на території України. Німці обіцяли реорганізувати УПА в поліцейські частини для боротьби з червоними партизанами.

На переговорах з радянським та німецькими представниками, керівництво УПА вимагало визнати в подальшому Україну незалежною державою, однак ні радянська ні німецька сторона не згоджувалися з вимогами ОУН-УПА. В їхніх планах не було програми визнання незалежності України.

Все ж ці переговори з радянським керівництвом дозволило керівництву УПА на початку 1942 року заключити тимчасове перемир'я з радянськими партизанами.

В цей же час ОУН реорганізує УПА в єдину військову силу українського народу. Таким чином внаслідок реорганізації всіх частин та переняття керування ОУН цією бойовою частиною, в 1943 році УПА набирає рис найбільш масової до 300 тисяч воїнів, сили, яка активно розпочала боротьбу українського народу з німецьким фашизмом і радянським більшовизмом.

Як засвідчують радянські архівні документи на Волині УПА активно діяла уже в 1942 році в Галичині в кінці 1942- на початку 1943 року.

Безпосереднім поводом для створення відділів УПА на всій Правобережній Україні став німецько-фашистський терор проти українського народу в 1942 році. З цього часу УПА почала проводити боротьбу проти зовнішніх ворогів: Німеччини, СРСР, польських військових формувань та польського підпілля на території України.

Передусім в 1943 році ОУН (б) оголосила війну німецько-фашистській державі. В серпні 1943 року всі структури військ УПА перейшли в юрисдикцію ОУН (Б), чисельність УПА в цей час нараховувала від 0 300 до 350 тисяч боєдатних бійців. Всього за весь період функціонування УПА її чисельність досягала до 400-500 тисяч озброєних бійців. Якщо повважати, що окрім УПА функціонували і другі українські повстанські з'єднання на Волині та Київщині, враховуючи і підпільників всіх рівнів, закордонних представників УПА в країнах Центральної та Західної Європи в Америці, Канаді, Австралії, Аргентині - то можна припускати, чисельність учасників українського національного опору про німецько-фашистських загарбників та радянських поневолювачів українського народу було не менше як 800 - 1 млн осіб.

Як бачимо із архівних документів, політична платформа УПА базувалася на українській національній ідеології, згідно якої за безпосередньою участю УПА українці повинні здобути в боротьбі з ворогами українську незалежну державу, серед сусідів держав.

Першим командушим УПА був полковник Д.Клячківський (Клим Савур), начальником штабу - полковник Л.Ступницький (Гончаренко), начальником оперативного відділу - полковник М.Омельюсик. З кінця 1943 року УПА очолив генера-хорунжий Роман Шухевич (Тарас Чупринка).

Для активізації боротьби з німецькими та радянським окупантами УПА була розділена по територіальному принципу на 4 бойових підрозділи:

УПА-Північ (командр Д.Клячківський) - цей великий підрозділ УПА вів бойові дії на Волині, Поліссі, Житомирщині та Київщині.

УПА-Захід (командир В.Сидор) - цей великий підрозділ вів бойові дії на території Закарпаття, Галичини, Буковини.

УПА-Підень (командир Є.Грабець - цей великий підрозділ вів бойові дії Вінниччині, Кременеччині, Молдавії, Одещині.

УПА-Схід - воював в центральних і східних областях України.

Всім краєвим командирам і штабам, як засвідчують радянські військові архіви, підчинялись військові округи. Їм в свою чергу - курені, кожний із яких включав 4 сотні кожна з сотень налічувала близько 200 бійців.

З самого початку УПА робила збройні напади на німецькі гарнізони, склади з метою всестороннього озброєння.

В подальшому УПА воювала з радянськими партизанами, німецькими та радянськими військами, військами НКВД, польським бойовиками, підрозділами Армії Крайової.

В 1943 році УПА все активніше воювала проти німецько-фашистських військ, які терпіли на сході поразку за поразкою. Така військова тактика УПА зробила прилив бійців в її ряди. Чисельність УПА збільшилася до 400 тисяч і вона могла активно діяти проти німців, як в

Галичині, Буковині, Волині так і на Київщині. Все це сталося внаслідок створення єдиного командування УПА, яке очолив генерал Р.Шухевич.

В серпні 1943 року в УПА пройшла реорганізація, гідно якої УПА являлася однією представною військовою організацією, яка мала право на території України вести боротьбу проти “німецьких фашистів і радянських більшовиків” за звільнення української нації та утворення незалежної української держави.

В цей же час ОУН наказав УПА звільнити українську землю від інших іноземних військово-політичних формувань, в першу чергу польських. Слід наголосити, що єврейське питання було лояльне і, як засвідчують радянські військові архіви: “євреї приймали участь в українському національно-визвольному русі, працюючи в відділах УПА, лікарями, перекладачами, станичними”. В цей же час УПА почала надавати євреям, які тікали з німецького полону допомогу і право на проживання на підконтрольних їм територіях.

За таких обставин УПА всеціло в кінці 1943 року включилася в війну з німецько-фашистськими загарбниками на всій території України.

Особливо кипучою ця боротьба, про що засвідчують німецькі та радянські архіви, вела УПА з “німецькими наїзниками” в 1944 році. Окрім знищення німецьких підрозділів, штабів, УПА активно озброювалася за рахунок захоплених німецьких військових та продуктових складів.

З осені 1944 року УПА концентрує свою увагу на боротьбі з польським військовим формуванням на території України, а з початку 1945 року УПА концентрує увагу в боротьбі проти радянських партизан та Червоної Армії.

Запеклі бої з регулярними радянським військами продовжувалися і після проходження через Україну основних сил Червоної Армії.

Після закінчення II Світової війни і капітуляції Німеччини війна УПА з органами радянської влади значно посилюється. Це було обумовлено надзвичайною жорстокістю (у більшості випадків садизмом) карально-репресивного апарату НКВД-МГБ, мародерством комуністичних функціонерів, їх моральним та фізичним знущанням над українським населенням. За таких обставин боротьба УПА проти радянсько-азіатського садизму, проти окупантів зі Сходу, велась з такою запевзятістю всім українським народом більше як 10 років. Як зазначають радянські державні документи, офіційно згідно з “Постановою кабінета міністрів України” від 8 лютого 1994р. Період з 1944 по 1951 р. йшла боротьба УПА з Радянською владою. Характерно, що уряд РФ також прийняв ці формулювання.

Як засвідчують розглянуті нами джерела ареною боротьби УПА була велика територія України близько 12 сучасних областей України на якій проживало до 20 млн. людей. При цьому слід наголосити, що УПА вела активні бойові дії за звільнення свого народу від комуністичного рабства виключно на українських етнічних землях, а також землях, які сталінський режим “подарував Польщі”: Лемківщині, Перемишльщині, Ярославині, Холмщині та Підляшші.

Внаслідок встановлення жорстокого людиноненависницького комуністичного режиму, у протидію останньому УПА створила додаткові військові підрозділи, національно-державну структуру для партизанської війни. Слід наголосити, що цілі великі райони управлялися національно-державними структурами, які протидіяли встановленню влади більшовицько-комуністичного режиму. Всі ці державно-господарські структури підчинялися ОУН та УПА, що спричинило до виникнення в Західній Україні двовладдя. Владу ОУН-УПА представляли станиці, кущі, районні, над районні, обласні та крайові провідники ОУН.

За таких обставин обидві сторони УПА та радянські окупаційні війська вели бої, УПА за визволення українського народу з чужоземного азіатсько-більшовицького тоталітарного режиму, що є явищем святим для народної армії, з другого боку комуністично-більшовицька Росія за утвердження тоталітаризму, російського великодержавного шовінізму та російського інтернаціоналізму в Західній Україні.

Радянські джерела засвідчують, згідно довідки НКВД УРСР, яка була підписана замісником наркомуну Т.Строкачем, який був куратором Західних областей України з лютого 1944р. До жовтня 1945р. :”Червона Армія провела 266854 бойових операцій проти ОУН та УПА.

За цей час було вбито 98846 воїнів УПА та підпільників, взяті в полон і арештовані 104990 чоловік. Як вказано в документі, зі сторони військ НКВД було вбито і пропало безвісти 34 тисячі 076 бійців і це всього за 20 місяців.

Це була перша і остання “Справка” представників влади УРСР про бойові дії УПА з Червоною Армією. В подальшому вся інформація засекречується і переходить виключно в розпорядження керівництва НКВД.

Слід наголосити, що війна УПА під керівництвом генерала Р.Шухевича з Червоною Армією активно продовжувалася до, як засвідчують радянські архівні джерела, 5 березня 1950 року, однак інформація про поразку та втрати військ НКВД-МГБ тут не подано. Ці джерела являється засекреченими до сьогодення для.

Після загибелі головнокомандувача УПА генерала Р.Шухевича, новий головнокомандувач УПА В.Коваль ще до 1955 року наносив удари по військово-політичній системі радянського режиму, однак в зв'язку з арештом НКВД головнокомандувача В.Ковалю, ряд значних військових з'єднань УПА втративши централізоване керівництво, побачивши безперспективність подальшої боротьби з радянським режимом, по наказу Проводу ОУН відійшла через гірські райони Словаччії та Чехії в Федеративну Республіку Німеччини та Австрію.

Причиною відходу УПА на захід була масова депортація українського народу в Сибір в Польщі такаж депортації під назвою “Операція Вісла” та терор і репресії НКВД-МГБ та Червоної Армії над мирним українським населенням.

УПА відійшла непереможеною і в рамках західноєвропейських демократій продовжувала боротьбу, яка завершилася обранням Проводу ОУН та Голови Конгресу Українських Націоналістів, складовою частиною якого є Брацтво УПА Слави Стецько народним депутатом Незалежної Української держави в 1991 році.

Щоб зрозуміти, тактику ОУН-УПА, яка привела український народ до незалежності в 1991 році слід розглянути, саму структуру українського національно-визвольного руху за незалежність України в 40-50 роках ХХ ст.

Як засвідчують сукупність німецьких, польських, радянських архівних документів, структура українського національно-визвольного руху складалася з ряду основних складових – політичної організації (партії) ОУН, військової організації УПА, яка мала чітке командування, а тобто всю строгу військову структуру починаючи від генерала головнокомандувача, закінчуючи такою ж структурою Служби Безпеки, яка мала у своєму складі розвідку і контррозвідку, військову поліцію.

Всі структури УПА від верхнього ешелону влади до найменшої (співчуваючих) селян, підпільників, були озброєні, як тяжкою так і легкою зброєю. Слід наголосити, що в структуру УПА входили підрозділи осіб, які легально проживали в селах і містах. В структуру УПА входили бункери, які мали різне призначення, вони оберігали загони воїнів УПА, використовувалися як склади для зброї, продуктів, медикаментів.

Слід наголосити, що підрозділи УПА, їх командний склад був укомплектований високого рівня військовими професіоналами, які в свій час були офіцерами відповідно: австрійської, німецької, польської та радянської армій. За таких обставин УПА на цій основі вела підготовку військових кадрів для діючих підрозділів, спеціально організувала школи де навчала командирів для ведення наступальних та оборонних операцій. Займалася військово-патріотичним вихованням молоді, яка мала поповнити лави УПА. Поява таких шкіл була обумовлена ростом чисельності УПА. В зв'язку необхідністю офіцерських кадрів були створені “Старшинські школи УПА”, які взяли на себе обов'язки підготовки фахівців військової справи.

Слід наголосити, що викладачами в школах, як засвідчують матеріали радянських військових архівів, були офіцери німецької, польської, радянської армій високого рівня: полковники, майори, капітани, лейтенанти. В школах читались такі предмети: польова тактика, внутрішня і караульна служба, вивчення різних систем озброєння, топографія і картографія, санітарно-медична підготовка, організація розвідки, підризна та диверсійна справа.

Особливу увагу приділялось тактиці бою, дисципліні, давались бойові завдання для автоматників.

За свідченнями радянських архівних джерел в Луцьку штаб УПА організував школу по підготовці військових кадрів, яка підготувала 600 бойових командирів віком від 18 до 24 років.

Німецькі військові джерела свідчать, що за 1942 рік ОУН через об'єднання “Бойтур”, “Юнацтво”, “Просвіта” вела підготовку старшинських кадрів.

На західні Україні, за даними німецьких джерел, в 1943 році були створені велика кількість офіцерських шкіл з метою забезпечення підрозділів УПА. Одна із них “Дружинники” випустила в 1943 році 120 офіцерів УПА. Вона розташовувалася біля міста Мости Великі, нею керував Дмитро Грицай (Перебийніс) в подальшому генерал УПА і начальник генерального штабу УПА. Керував школою підготовки офіцерів УПА на Волині майор Поль-Польовий.

У 1944 році штабом УПА була створена велика офіцерська школа “Олені” по підготовці командирів УПА біля с.Брязи в Карпатах. Нею керував командир УПА Хмель, а пізніше після об’єднання двох шкіл, переведений з Волині майор Поль-Польовий.

Слід наголосити, що викладачі в цій офіцерській школі УПА були високопрофесійні офіцери : Українського легіону, Червоної Армії, Польської армії, офіцери з дивізії Галичина.

Всього за період 1944 року школа “Олені” підготувала до 500 офіцерів і командирів УПА.

Ще раз опишемо основних викладачів цієї офіцерської школи: Сотник Босий – бувший офіцер Українського Легіону, галичанин, майор Лісовий – кадровий офіцер Червоної Армії з Придніпров’я, майор Степовий – кадровий офіцер Червоної Армії, майор Гамалія з Придніпров’я – кадровий офіцер Червоної Армії – Придніпров’я, майор Кацо, осетин –кадровий офіцер Червоної Армії. Тут же були викладачами сотник Береза, кадровий капітан, викладач у військовому училищі Червоної Армії, автор підручника для УПА “Основи партизанської війни”, військовий інженер капітан Крутий, бувший офіцер технічних частин Червоної Армії, сотник Ярема офіцер Українського Легіону, політичний наставник Руслан, начальник розвідки Ждан. Ад’ютантами командира школи майора Поля Польового були поручники польської армії Зміюка (Вітовський) і Ткачук, лікарями доктори Максимович і Кум, євреї по національності. Духівником школи був отець Української Греко-Католицької Церкви, отець Рафаїл.

Наявність великої кількості вищих офіцерів українців з Лівобережної України, бувших кадрових офіцерів Червоної Армії, та вищих навчальних військових закладів не випадковість, всі ці офіцери, як засвідчують радянські секретні архівні документи, повірили в реальність відновлення Української держави за безпосередньою участю УПА. Слід наголосити, що підполковники і майори українці з Східної України склали більшу половину командного складу УПА, тільки 30% командирів УПА були вихідці з Галичини, що утаювалося радянським керівництвом і державними органами при висвітленні питання командного складу УПА.

Слід наголосити, що в другій половині 1943 року в УПА був утворений підрозділ із узбеків, командир бувший майор Червоної Армії, Ташкент, азейбаржанців, була і російська сотня УПА, організована із офіцерів бувшої Червоної Армії, яка в боях з німцями відзначилась надзвичайною хоробрістю.

Слід наголосити, УПА в основному була народною армією, основу якої склали українські селяни бідняки і середняки - близько 60% , українські робітники 20-25%, інтелігенція - 15%. УПА, як засвідчують радянські військові джерела, мала добре організовану структуру і органи командування.

Війське командування УПА очолювали головнокомандуючий та головний штаб УПА.

Головнокомандувачами УПА були з весни 1943 Д.Клячківський (Клим Савур), з 1943 по 1950 роки Роман Шухевич (Тарас Чурикна), з 1950 по 1955 роки В.Коваль. Головнокомандуючому підчинялися краєві командири і краєві штаби УПА, Краєвому командуванню підчинялись командири військових округів і їх штабів. А їм в свою чергу командири секторів (відтинків)зі своїми штабами.

За допомогою штабів командири всіх рангів керували підрозділами УПА, збирали свідчення про противника, його озброєння, чисельність, планували і проводили військові операції. З метою більш чіткого керівництва майже пів-мільйонною армією УПА було розділена по територіальному принципу на чотири частини:

УПА - Північ - була організована в жовтні 1942 року, коли були сформовані два перших загони (сотні) УПА - Остапа (Сергія Качинського) і Довженко-Коробки (Перегийняка). В листопаді і грудні були організовані ще три сотні – Дороша, Крука і Гонти. В лютому 1943 ці підрозділи були в куренях. Всіми організаційними процесами від ОУН керував полковник Шелест (Конрад, Зов), дійсне прізвище Василь Сидор. Ріст УПА-Північ пройшов весною 1943 року, коли волинські допоміжні частини української поліції ввійшли в структуру УПА.

Першим командиром УПА-Північ став полковник Роман Клячківський (Клим Савур). На цій посаді він залишався до своєї героїської смерті 12 лютого 1945р.

Весною в ряди УПА вступив бувший полковник УНР Леонід Ступницький, якому полковник Шелест передав посаду командира УПА-Північ підвищивши його до чину генерала. На цій посаді під псевдонімом генерала Гончаренка він займав до часу своєї героїської загибелі 30 липня 1944 року.

В зв'язу з охопленням УПА всієї території Волині та Полісся, головне командування УПА вирішило оформити військові округи. Південно-західний був розділений на дві частини, де військом округом "Турів" керував командир Рудий, і "Заграва" - командир Пташка (Сильвестр Затовканюк), військовим округом "Волинь-південь" – командир Береза. В вересні 1943 року військові округи "Турів", "Заграва" були з'єднані в одну оперативну групу "Лісова пісня". Її командиром став сотник Дубовий, його замісником по адміністративних справах був командир Юрко, заступником по військовій справі – командир Стаєр. В лютому 1944 р. Коли погинув Пташка обидва військові округи були знову розділені, сотник Дубовий став командиром військового округу "Заграва".

Як бачимо із документів весною-літом 1944 року склад УПА-Північ був такий:

Командир УПА-Північ - полковник Клим Савур (Р.Клячківський), заступник командира полковник Карпович-Кременецький (Михайло Медвідь), начальник штабу - генерал Гончаренко (Л.Ступницький).

Після загибелі Кліма Савура, угрупуванням УПА-Північ командував генерал Гончаренко, опісля після його загибелі полковник Карпович-Кременецький, героїськи загинув 4 липня 1945р. Після нього угрупування УПА-Північ керував майор Дубовий. (як відзначають радянські військові архіви всі прекрасні військові фахівці).

В подальшому, щоб зменшити втрати з'єднання УПА-Північ воювала проти більшовицьких окупантів України чотирма куренями, та сотнями, які розпоршувались на чоти і рої(менші підрозділи УПА), щоб не бути знищеними. Така тактика дала можливість проводити військові дії УПА-Північ до 1950 року.

На території Галичини уже в 1942 році була утворена УПА-Захід. Сюди були включені частини УПА які діяли на Буковині, де командиром був Луговий.

Керівником УПА-Захід був полковник Рицар. Його територію охоплювали всі Карпати, на Львівщині і Тернопільщині керував полковник Шелест (Вишитий), якого ОУН було скоро призначено командиром всього угрупування УПА-Захід, начальником штабу якого був сотник В.Хмель.

За період 1944-1945 років найбільшого військового розвитку УПА-Захід командний склад УПА-Захід був такий:

Командир УПА-Захід – полковник Шелест-Вишитий, начальник штабу - сотник В.Хмель.

1.Військовий округ "Лисеня" , командир майор В.Грім.

Курені "Холодноярці" – командир Град, курінь "Бурлаки", курінь "Лісовики", курінь "Рубачі" – командир Чугайстер, курінь "Буйні", курінь "Іголки".

2.Військовий округ "Говерла" – командир майор Степовий, потім полковник Хмара.

Курінь "Буковинський"- командир майор Лісовий, сотні: "Авангард" – командир Павленко, "Сірі вовки" – командир Бистрий, "Бояри" – командир боярин.

Курінь – "Перемога" (командир Недобитий), командири сотень: Підгорський, Дорошенко, Хмара.

Курінь – "Гайдамаки" (командир Рен), сотні : "Черемош", "Чорногора", "Говерла".

Курінь "Карпатський" (командир Козак), сотні: "Березівка", "Трембіта", ім.. Колодзинського.

3. Військовий округ "Чорний ліс" - командир полковник Різун- Грегит (Микола Андрусак).

Курені: "Смертоносні" (командир Чорний), курінь "Підкарпатський (командир Прут), курінь "Дзвони" (командир Хмара), курінь "Сивуля"(командир Іскра), курінь "Довбуш" (командир Гамалія), курінь "Бескид" (командир Довбуш).

4.Військовий округ "Маківка" – командир майор Козак.

Курені: "Леви" (командир Н.), курінь "Булава" (командир К.), курінь "Зубри" (командир Прут), курінь "Летуни" (командир Летун), курінь "Журавлі" (командир Г.), курінь "Бойки", ім. Хмельницького(командир Грузин), курінь "Басейн" (командир Татаско).

5. Військовий округ "Буг" - командир - полковник Вороний.

Курені: "Дружинники" (командир Черник), курінь "Галайда" (командир Єм), курінь "Кочівники" (командир Штиль), курінь "Переяслави" (командир Бриль), курінь "Тигри" (командир Ромко), курінь "Перебий ніс" (командир Шумський).

6 Військовий округ "Сан" - командир Орест.

Курінь "Вовки" (командир Ягода-Черник).

Сотні: "Вовки - 1" (командир Карпо), "Вовки - 2" (командир Дуда), "Вовки-III" (командир Багрянний).

Курінь: "Месники" (командир Залізник).

Сотні: "Месники-1" (командир Шум), "Месники - 2" (командир Біс, Баглій), "Месники-III" (командир Ярій), "Месники IV" (командир Туча), "Месники V" (командир Калинович).

Курінь Рена (командир Рен).

Сотні: "Бурлаки", "Веселого", "Іскри".

Курінь Євгена (командир Євген).

Курені особливого призначення:

"Сіроманці" (командир Яструб), (поліг в 1945 р.), "Полтавці" (командир Максим), загинув в кінці грудня 1945 р., в подальшому цей відділ УПА очолив сотник Листок (загинув 6 травня 1946 року), "Чорноморці" (командир Сич).

Після переходу фронтів, а власне великих боїв в Закарпатті в 1946-1947 роках, військовий округ "Сан" діяли відділи УПА чисельністю від 150 до 200 бійців.

Тут були утворені:

1 Територіальний відтінок "Лемко" - командир майор Рен.

Відділи: Бурлаки, Громенко, Хріна (120 бійців), Мирона (120 бійців), Ластівки, Стаха, Бурого, Дідика, Бродича, Семена, Крилача, Орского.

2. Територіальний відтінок "Бастіон" (Перемищина), командир Залізник, відділи: Хоми, Байди, Чорного, Осипа, Черніка, Нечая, Зруба.

3. Територіальний відтінок "Данилів" (Холмщина), командир сотник Б.

Відділи:

"Вовки-1" (командир Капка, потім Кропива, потім Яр).

"Вовки-2" (командири Лис, Дуда).

"Вовки-3" (командир Звїздар, потім Гайда, потім Давид).

"Галайда" (командири Куліш, Ворон).

"Кочовики" (командир Штиль).

Після реорганізації в відділи УПА в районі Карпат і Підкарпаття в 1947-1948 роках діяли відділи: "Авангард", "Басейн", "Бистриця" ім. Богуна, "Березинський", "Бистрі", "Булава", "Вершники" ім. Вітовського, "Гуцули" ім. Гонти, "Звони", "Дністер", "Довбуш", "Донського", "Дружинники", "Зубри", "Журавлі", "Заграва", "Залізні ім. Колодзинського", "Кругі", "Летуни", "Лели", "Наддніпрянці", "Непереможні", "Опришки", "Рисі", "Сивуля", "Сірі", "Сірі Вовки", "Сіроманці", "Смертоносні", "Спартак", "Сурма", "Сурмачі", "Трембіта ім. Хмельницького", "Хорти", "Черемош", "Чорні Чорти", "Чернота", "Чорногора".

Із всіх наявних архівних джерел можна зробити висновок, що УПА-Захід воювала найбільшою бойовою військовою одиницею, яка називається "Курінь" (4-5 сотень, близько 1000-1500 бійців) і тільки у випадках великих операцій курені об'єднувалися керівництвом УПА-Захід у велику військову оперативну групу.

Велику окрему групу складала УПА-Південь, яка сформувалася приблизно в червні 1941 року, і в цей час складала біля 1000 бійців. Свою діяльність УПА-Південь намагалася поширити на території Одещини, Кривому Розі, Дніпропетровську, Маріуполі, Сталіно і в деяких других місцях, в яких виникли сильні підпільні центри із місцевого українського населення. Одеса стала центром друку підпільної літератури для всієї України. Тут випускалися листівки, брошури. Особливо сильну роботу УПА-Південь розвернула під час німецької окупації України в 1941-1944 роках. В 1943 році по ініціативі Діда Тараса в Холодному Яру був організований придніпровський курінь УПА - командир Кость. Після цього на Уманщині був організований другий відділ УПА - командир Остап. Скоро всі відділи об'єдналися в курінь, який очолив командир Шаблюка.

Літом 1943 року головне командування УПА призначило командиром УПА-Південь полковника Батько (Омеяна Грабця).

В 1943-1945 роках склад УПА-Південь, як засвідчують архівні джерела, був такий:

Командир УПА-Південь - полковник Батько, замісник командира Антін (загинув в грудні 1943р.), начальник штабу - Кропива (погинув в червні 1944р.).

Військові округи:

1."Холодний Яр" - командир Кость, начальник штабу Дід Тарас.

Курені:"Шаблюка", "Довбуша".

2."Умань" - командир Остап, начальник штабу Нюра.

Курені: Довженко, Бувалого, Андрія-Шума.

3."Вінниця" - командир Ясень.

Курені: Старчана, Мамає, Буревія.

В 1944-1945 роках курені "Вінниця", та "Умань" вели великі запеклі бої з військами НКВД. В цих боях в Грубенських лісах мали великі втрати курені військового округу "Холодний Яр".

10 червня 1944 року після загибелі командира УПА-Південь полковника Батько, цій бойовій структурі було наказано діяти невеликими загонами. В подальшому в 1945-1946 роках уцілілі підрозділи УПА-Південь були включені у склад угруповання УПА-Північ.

В цей же час керівництвом УПА була створена УПА-Схід, основу якої складали загони УПА на Житомирщині, які розташовувалися в районі Коростеня в Малинських лісах – командиром УПА-Схід було призначено Енея. Декілька його загонів перейшовши Дніпро отабрилися в Чернігівських лісах. Особову цих частин УПА-Схід складали курені "Верещаки" та "Євгена". Весною 1944 р. На схід на допомогу цим з'єднанням підійшов курінь Дороша.

Відомо, що скоро УПА-Схід у 1944-1945 роках вступила у боротьбу на Київщині та Чернігівщині з багаточисельними військами НКВД. З 1945 року про діяльність цих підрозділів немає ніяких свідчень. Із слів залишених в живих воїнів УПА-Схід, це угруповання майже повністю геройськи загинуло в чернігівських лісах внаслідок нерівних боїв з багаточисельними військами НКВД в 1944 році, в це же час загинув геройськи командир УПА-Схід Еней, а на початку 1945 року, новий командир УПА-Схід курінний Дорош, залишки цього підрозділу відійшли на Волинь.

Як бачимо внаслідок добре організованої та сильної військової організації УПА, український національний рух набув розвитку майже по всій території України, що уже в 1941 році налякало німецько-фашистську каральну машину. Як відомо із достовірних німецьких військових джерел німецьке командування для приборкання УПА кинуло в українські ліси війська СС, поліцію (яка складалася із поляків) угорські та румунські війська, різні національні батальйони у складі вермахту. Однак не дивлячись на каральні операції німців, які були зайняті проблемами на фронтах, УПА вдалось вистояти і завдати німецьким окупантам України з 1941 по 1944 роки, відчутного удару.

Як бачимо із джерел агресивна політика німецького імперіалізму застала "щупманів" українців з німецької поліції разом зі зброєю в 1943 році в масовому порядку перейти в УПА. Німецькі архіви засвідчують, що в 1943 році проти УПА діяли такі частини СС: "Мертва голова" та військові формування служби безпеки СД. Найбільшою військовою акцією німців проти УПА була акція на Гороховщині в травні 1943 року, яка проводилася три неділі. Хоча деякі підрозділи УПА зазнали втрат в основному від нальотів авіації, однак розгромити УПА німці не змогли.

В середині 1943 року німецькі війська провели операцію на території Луцької області, однак великі втрати змусили їх припинити операцію.

Скоро німецьке командування вирішило повністю знищити УПА для проведення цієї операції було організовано військові сили під керівництвом генерала Гінцлера, однак раптово напасти на УПА німцям не вдалось, оскільки розвідка УПА добула всі секретні документи цієї операції і наступавши на бази УПА німецькі війська не досягли успіху. В цей же час підрозділи УПА організували засади і напади на німецькі війська і завдали їм повного розгрому.

Після цього розгрому німецьке командування направило" фахівця по боротьбі з бандитами" обергрупенфюрера СС і генерала поліції Фон дем Баха, однак і цяширокомаштабна операція не дала жаданих результатів. Як бачимо із німецьких документів, тільки з жовтня по листопад 1943 року УПА провела з німцями 47 боїв, в 1944 році УПА провела з німцями 125 боїв і нападів на їх

склади та підрозділи стаціонарної дислокації військ. Не дивлячись на жорстокі методи та масовий терор проти українського населення в 1943-1944 роках німецько-фашистському військовому командуванню на території України не вдалося зломити національно-визвольний рух, який іпроводила УПА про німецьких окупантів не дивлячись на розстріли та терор, ця армія без держави, опираючись на сили виснаженого народу, продовжувала боротьбу.

В 1944 рока на територію України вступає інший окупант комуно-більшовицька Росія (СРСР) зі своїми репресивно-каральною машиною: НКВД, МВД і НКГБ-МГБ, не менш дикими за методами ведення війни були і частини Червоної Армії.

Перші військові сутички між Червоною Армією, НКВД та УПА відбулися вже в 1944-1945 роках, про що наголошувалось вище. Вступаючи в Центрально-Західно українські землі Червона Армія відчула сильні напади УПА, якій вдавалося знищувати окремі підрозділи радянських військ. Військово-політична доктрина заставляла УПА уже на початку 1944 року вступити в боротьбу з новим жорстоким окупантом України - більшовицькою військово-політичною машиною. Червона Армія бачачи, що в її тилу активно діє УПА, яка знищує цілі відділи, відтягувала значні сили для боротьби з УПА. Тільки в 1944 році УПА 154 рази нападала на підрозділи Червоної Армії, вбито від 500 до 1000 червоноармійців, захоплено склади зброї, провіанту, медикаментів, боєприпасів. Напади УПА на підрозділи Червоної Армії закінчилися в 1944 році загибеллю генерала М.Ватутіна. Для боротьби з УПА І Український військ виділив: 1 кавалерійську дивізію, 20 бронемобілів, 8 танків.

Уже в березні 1944 р. В бій з УПА вступили головорізи з військ НКВД. Вони провели “операції на Тернопільщині, Дрогобицькій області, де було в ході боїв вбито 1174 воїна УПА, взято в полон 1108, а також 6 тисяч осіб було відправлено в Сибір, які уклонялися від служби в Червоній Армії.

Особливо жорстокими операціями проти УПА були “операції” контрозвідки “СМЕРШ”. Тільки в 1944 році СМЕРШ арештував невинне місцеве населення, яке хоч в чомусь запідозрив. В 1944 році було арештовано близько 200 чоловік.

Основною карально-репресивною силою у боротьбі проти УПА був Народний комісаріат внутрішніх справ (НКВД), який в жовтні 1944 року на Західній Україні створив цілу систему репресивно-каральних органів. Сутність яких збереглася до сьогоднішнього дня. Очолили репресивні органи 6 обласних управлінь-відділів НКВД: Волинський, Дрогобицький, Львівський, Рівенський, Станіславський і Тернопільський, які мали широкі повноваження., а також міські відділи НКВД, районні відділи (61 відділ). Сільські відділки і участки НКВД

В подальшому цю струкуту майже без змін замінила НКГБ і КГБ.

З 3 березні 1946 року були реформовані в Міністерство внутрішніх справ МВС та Міністерство державної безпеки (МДБ).

З літа 1946 році, ці воєнізовані репресивно-терористичні окупаційні формування, як засвідчують архівні документи:

а)розпочали широкомасштабні акції проти УПА, завданням яких було фізичне знищення керівництва УПА за допомогою-агентів-бойовиків;

б)створення паралейних підрозділів із секретних співробітників МВД, МГБ під вигядом РУН-УПА для дискредитації українського національно-визвольного руху серед народу.

В цей же час було переведено велику частину співробітників МГБ в міста та села Західної України, які відчасти повинні були діяти як загони УПА. Секретна постанова Ради Міністрів СРСР від 28 січня 1947 року передавала “боротьбу” з “національним рухом” у виключну компетенцію держбезпеки. У роботу було включено: 17 тис. 945 чол. і додатково ще 12 тис. 714 оперативних працівників. Всього секретними оперативниками в Західну Україну було переведено 25 тисяч бійців МВД і 35 тисяч осіб, які підчинялися МГБ, діяльність яких в Західній Україні з періоду 1947 по 1953 роки є і сьогодні засекречені. Однак можна наголосити, що власне з цього часу почались “колодязні операції”, НКВД-МГБ, “мними націоналісти” вбивали мирне українське населення і топили його в колодязях”.

Як бачимо і радянських секретних документів МВД і МГБ в повоєнні часи, як радянські окупаційні карально-репресивні органи розвернули на території України, яку вони реорганізували в УРСР, широкомасштабну кампанію про ОУН та УПА. Архівні документи наголошують, що за всіма великими і малими підрозділи УПА були “закріплені” конкретні

військові з'єднання та секретні підрозділи МГБ, які робили все, щоб навіть на не великі підрозділи УПА нападати великими військовими частинами.

Як засвідчують архівні документи, уже в 1944 році для боротьби з УПА були сконцентровані наступні сили військ НКВД:

Волинська область – одна стрілецька дивізія, три полки, одна бригада (всього 5 тис. 285 чол.)

Ровенська область – одна стрілецька дивізія і чотири бригади (всього 8 тис.754 чол.)

Львівська область – чотири бригади і один кавалерійський полк (6 тис.525 чол.)

Станіславська (нині Івано-Франківська) область – (всього 1355 чол.)

Чернівецька область – дві бригади (1355 чол.).

Окрім цього весною 1944 року на територію Ровенської та Волинської областей були перекинуті 19-та (2278 чол.), та 21 (2958 чол.) стрілкові бригади НКВД.

Всього в 1944 році в вищеназваних областях воювало з УПА 31 тис. 540 чоловік. Всі ці військові підрозділи були підсилені танками, артилерією. В подальшому все це угруповання, яке виросло до 1945 року до 50 тисяч бійців для боротьби з УПА було передано в розпорядження МГБ.

Слід наголосити, що з 1945 року МГБ проводило проти УПА жорстокі каральні операції, так наприклад 7 квітня 1945 року МГБ організувало велику облаву в якому приймало участь 40 тисяч чекістів під керівництвом 5 генералів. Ця “операція проти УПА” проводилась до кінця травня 1945 в якій приміняли най жорстокі методи. В же час великі військові сили від 30 до 50 тис. солдатів блокували ліси, одночасно роблячи збір інформації про УПА, її підрозділи, командирів тощо.

Так в “операціях проти УПА” в 1946 році було задіяно 58,5 тис. співробітників НКВД-НКГБ. Як засвідчують документи за 1946 рік між МГБ та УПА відбулося близько 1500 боїв та військових сутичок, де радянська сторона втратила до 15 тисяч вбитими, УПА втратила до 5 тисяч вбитими. Як бачимо із рапортів та донесень, керівництву МГБ- ліквідувати УПА за 1946 рік не вдалось. Все це вартувало М.Хрущову посади першого секретаря КП(б)України, його в березні 1947 року замінили Л.Кагановичем.

З цього часу війна з УПА повністю перейшла із рук партійних органів в компетенцію військово-чкістських кіл.

Головою держбезпеки окупаційного режиму УРСР чекістське керівництво призначило генерал-лейтинанта М.К.Ковальчука, який у справах в боротьбі з національно-визвольним рухом в Україні підчинявся самому міністру МГБ. Слід наголосити, що М.К.Ковальчук в час війни був начальником СМЕРША ІV Українського фронту і всі його дії були направлені на боротьбу з УПА.

Власне М.К.Ковальчук в 1947 році створив частини, які по зовнішності були схожі на загони ОУН та УПА. І власне ці загони окупаційної держбезпеки УРСР і тероризували українське населення, проводили під маркою ОУН-УПА широкомасштабні вбивства, грабунки, жахливими терористичними методами.

В з'язку з цим М.К.Ковальчук в Києві розробляв “колодязні операції під маркою націоналістів”. Власне в цей час, як засвідчувала радянська преса “ націоналісти запятали себе широкомасштабними вбивствами населення”. Вся документація на них на жаль відсутня в московських архівах, вона і сьогодні є засекреченою. Однак вивчені нами ряд документів наголошують, що із-за широкомасштабних військових і терористичних операцій МГБ УПА уже в 1949 році широкомасштабні військові операції не проводила. УПА обмежувала свої дії розвідкою і розширенням агентурної сітки. В це же час МГБ цікавилось всім в УПА, особливо командним складом, командирами згонів, штабами, типографіями. Такми чином терор Ковальчука українського населення операціями “Оборотень”, дали можливість М. Хрущову почати критику “методів” Ковальчука. Це заставило Ковальчука і всю окупацію - репресивну систему діяти ще з більшою жорстокістю. Як засвідчують документи на початку 1949 року по наказу генерал-лейтинанта Ковальчука в Карпати були перекинуті чотири дивізії МГБ для “остаточної ліквідації УПА та підпілля”. Велика військово-чкістська операція показала окупаційно-репресивну владу УРСР як людиноненависцьку. Так оглядач газети Нью-Йорк Таймс Г.Болдуїн визнавши про “операції Ковальчука” в Україні повважав боротьбу УПА за незалежність українського народу справедливою і назвав український національно-визвольний рух єдиним

політичним представником українського народу, а УРСР маріонетковим окупаційним терористичним режимом Московської імперії СРСР. Про діяльність МГБ на Україні взяв весь світ.

Така світова критика та викриття напів-фашиського напів-рабовласницького режиму УРСР, що потребує подальшого дослідження, застала окупаційні чекістські банд-формування МГБ ще з більшою жорстокістю активізуватися в 1950-1951 роках у війні з УПА.

Як засвідчують джерела московських архівів в боротьбі з українським національно-визвольним рухом репресивний апарат НКВД-МГБ діяв під виглядом національно-визвольних загонів УПА, а потім боївок служби безпеки в проводу ОУН (СБ).

Ці угруповання, як засвідчують документи, “вирішували” наступні завдання - фізичне знищення керівників ОУН, та командирів УПА.

Робили пограбування і вбивства місцевих жителів під іменем ОУН-УПА з метою широкої компрометації національно-визвольного руху.

Проникали в структуру Проводу ОУН з метою дезорганізації і подальшого знищення УПА з середини.

Влаштували політичні провокації з метою ворожого налаштування українців в Україні-західники - східняки, де східняки хороші, а західники - “бандери”.

Першим документом згідно якого політичні провокації, грабунки, вбивства, замаскований терор стали прийшлим режимом, набрали статус державної політики, яким він з того часу залишався до кінця УСРС маємо “Листа наркома внутрішніх справ УРСР В.Рясного №2070/сп від 20 серпня 1944 р. на адресу секретаря ЦК КП(б) України Д.Коротченко. В цьому документі нарком наголосив на необхідності розпуску партизанської дивізії ім. С.Ковпака, як знаходилася під командування генерал-майора П.Вершигори і створення з не спеціальних бойових груп для боротьби з УПА. Партійні органи прийняли і утвердили цю пропозицію і скоро це з'єднання вже діяло як “формування УПА”. Його діяльність і сьогодні засекречена і потребує подальшого дослідження.

Однак як свідчать документи, більшість провокаційно-терористичних груп НКВД-МГБ під маркою УПА діяли в Волинській, Ровенській і Тернопільській областях, хоча їх можна було зустріти і в других частинах Західно-українського регіону.

Так наприклад в березня 1945 р. управління НКВД по Тернопільській області створило спецгрупу “Бистрого” під керівництвом начальника відділу по боротьбі з бандитизмом майора держбезпеки Соколова. Цей підрозділ в кількості 60 чоловік “плідно функціонував більше як пів року під виглядом відділу повстанського підрозділу СБ”. Скільки терористичних актів та вбивств він організував до цього часу засекречено. Однак із рапорту Соколова начальнику I відділу ГУББ НКВС УРСР генерал-майору держбезпеки Горшкову наголошено, що за “діяльність групи та за “заслуги” Соколова було представлено до звання героя Радянського Союзу”.

В цей же час була утворена спец група, яка діяла під маркою УПА - “Орел” в складі 35 чоловік, в Рівенській області, створена в травні 1944 р. із бувших партизан і яка діяла до 1 квітня 1945 року. За цей час вона провела біля 200 операцій в результаті яких було вбито 526 воїнів УПА і ще 140 було затримано. Слід наголосити, що жертвами діяльності таких спец груп у більшій мірі ставало цивільне населення. “Робота” МГБ під маскою УПА нагнітала і без того напружену ситуацію в регіоні, спец групи намагалися досягати своєї цілі любимими методами, шляхом “колодязьних операцій, масових вбивств населення, терору та провокацій”. Їх терористична діяльність негативно сприймалася не тільки українським народом, але й стимулювала УПА для подальшої боротьби з окупантами-азіатами, терористами, гіршими за німецько-фашистських окупантів.

Так документи прокуратури свідчать:

“15 лютого 1949 року прокурор військ МВД Українського округу, полковник юстиції Косарський направив на адресу секретаря ЦК КП(б) України М.Хрушова доповідну записку, №4/001345 “Про факти грубого порушення соціалістичної законності в діяльності так називаємих спеціальних груп МГБ”.

В ній признавався факт створення МГБ УРСР і його управліннями спец груп в Західних областях України, які діють під видом “бандитів УПА”, наголошувалося на звірських, нелюдських методах оперативної роботи цих формувань. Члени цих груп грубо порушували всі

закони вбивали невинні людей, топили їх в колодязях, займалися грабунками населення, катуванням людей, другими актами насилля та терору, масовими вбивствами невинних людей, що з'ясовано прокуратурою”.

Із документів прокурати бачимо, що МГБ під маркою УПА займалися кримінальними злочинами, чим ускладнили криміногенну ситуацію, про що наголошувала прокуратура, яка мала всі підстави висунути звинувачення керівникам спец груп МГБ. Однак політичне керівництво ЦК КП(б) України фактично ставало співучасником цих злочинів утверджуючи геноцид українського населення в Західних областях України. Ці методи терору МГБ так і залишилися без юридичного розслідування прокуратури та політичного засудження політичного керівництва ЦК КП(б) України, що дає право говорити у його співучасть у злочинах.

За таких обставин міністр внутрішніх справ УРСР Т.Строкач подав міністру внутрішніх справ СРСР Круглову доповідну записку №582/СМ від 9 червня 1949 року в якій на величезній кількості фактів та документів вказав, що всі кричущі кримінальні злочини, вбивства в Західній Україні з 1946 по 1949 роки дійсно зробили спец підрозділи держбезпеки МГБ. Вони “ мгебісти” виявлені і відомі нам під виглядом: “бандитів УПА”, “зграй злодіїв”, “насильників та вбивць місцевого населення”, особливо популярні вбивства великих груп людей спец групами МГБ “утоплення в колодязях”, що наводили найбільший страх.”. Ця доповідна теж залишилася без будь-якої реакції центральної влади СРСР і спонукала до ще більш жакливого терору зі сторони МГБ в Західних областях України.

В 1951-1952 роках чекісти створили спеціальні “парашутні загони” провокаторів. Вони появлялись під виглядом воїнів УПА, які прибули за кордону. Ці бутафорні прибульці влаштовували перестрілку з міліцією і МГБ, (холостими патронами), були одягнуті в уніформу американського та англійського зразку з емблемами УПА. Вони чинили вбивства і насилля з метою залякати український народ.

Як бачимо на методи терору над українським народом окупаційної системи УРСР, та військ НКВД-МГБ проти українського народу були масштабними. Це, як ми бачимо із сукупності свідчень джерел, була друга після голодомору 1933-1938 років широкомасштабна терористична акція.

Як засвідчують джерела тільки в 1944-1946 роках в чекістсько-військових операціях проти українського народу та його захисників з УПА було проведено 39 тис. 773 чекістські операції, в ході яких було вбито 103 тис. 313 повстанців, затримано безневинно 110 тис. 785 чоловік, під страхом смерті взято в полон –50 тис. 058. Безневинно арештовано 13 тисяч 704 та 83 тис. 284 осіб хто виявив хоча найменший спротив режиму, тобто “антирадянських елементів”.

Слід наголосити, що у боротьбі з УПА та українським народом людиноненависницький режим УРСР та його репресивно-каральні органи проводили масову депортацію українців з їхніх земель.

За Указом нарокома НКВД-НКГБ Л.Берії перша дипортація пройшла в квітні 1943 року в Ворошиловградській і Сталінській областях. В квітні-травні 1944 року бійці I Українського фронту прийняли участь в виселенні із десятка районів Тернопільської, Станіславської, і Львівської областей, заставило людей з приходом Червоної Армії ховатися в лісах під прикриттям УПА.

Однак, як бачимо із документів поряд із військовими діями тоталітарного режиму СРСР та його сателіта УРСР з УПА репресивний більшовицький апарат проводив депортацію великої кількості мирного населення без вивчення деталей їх біографій. Їх висилали в віддалені райони СРСР в Сибір, Казахстан. Як показують документи, репресивний режим висилав членів сімей воїнів УПА, підпільників і всіх тих хто їм співчував. Одна із найбільших депортацій українського населення з Західних областей було проведено органами МГБ осінню 1947 року. Попередньо у Львові, Чорткові, Дрогобичі, Рівному, Коломиї, Ковелі були створені 6 збірних пунктів для прийому від органів МГБ сімей “націоналістів” і відправлення їх в спец поселення.

Як засвідчують документи на початку 1947 року генерал-лейтенант МГБ Рясний затвердив “План заходів МВД УРСР по перевезенні спецпоселенців із західних областей УРСР”.

По цьому плану передбачалося вивіз 25 тисяч сімей загальною кількістю 75 тисяч осіб. Однак скоро МГБ СРСР збільшило цифру до 100 тисяч осіб...

10 жовтня 1947 р. міністр внутрішніх справ УРСР Т.Строкач затвердив “План оперативних заходів для виконання вказівок МВД СРСР №38/3-7983 про відправку 50 ешелонів “спецконтингенту із Західних областей України”.

Для проведення депортації був створений оперативний штаб на чолі з міністром внутрішніх справ УРСР комісаром міліції 2-го рангу Дятловим. Цей штаб з 15 жовтня 1947 р. дислокувався у Львові. У Львів із східних областей прибули оперативні працівники в чині не нище капітана, які були призначені начальниками ешелонів. Їм роздали спеціальну інструкцію, а 14 і 16 жовтня з ними провели спеціальну нараду.

По клопотанню органів МГБ від 15 жовтня 1947 року ЦК КП(б) України і Рада Міністрів УРСР прийняли секретну постанову №ПБ-148/14е “Про прядок використання земель і майна залишених після виселення “сімей націоналістів” і бандитів УПА”. Ця постанова надавало право на грабунок місцевого населення і ставала “законом”.

Всього для проведення цієї депортації було залучено 13 тисяч 592 співпрацівника каральних органів МГБ, в тому числі 5 тис. 143 офіцерів і осіб керівного складу і військ МВД і МГБ, 8 тис. 449 сержантів рядових цих формувань.

Депортація завершилась 26 жовтня 1947 р. Загальна кількість депортованих склала – 76 тис. 585 осіб, із них 18 тис. 866 чоловіків і 35 тис. 441 жінок старших 17 років, 22 тис. 279 неповнолітніх дітей обидвох статей. Їх вивезли із Батьківщини в 44 залізничних вагонах.

Після закінчення “операції” органи МВД-МГБ організували охорону майна виєзених, про що свідчить документ – доповідна Строкача міністру внутрішніх справ СРСР Круглову.

Наступною депортацією яка охопила як жителів Західної так і Східної України була “депортація українських куркулів”. Всього з території Західних областей України в 1948 році було виселено - 1445 “куркулів”, а з Східної України - 1369 “куркулів”.

Всього на час 1 січня 1953 року в спец поселеннях знаходилось 175 тисяч 063 особи які були виселені із Західних областей України за період 1944-1952 роки: “українських націоналістів”, “українських куркулів”, “посібників бандитів УПА”. Слід наголосити, що масові депортації українського населення, терор окупаційних спецслужб слід віднести до головної причини припинення діяльності українського національно-визвольного руху в 1953 році і відхід на захід з території України військових підрозділів УПА.

Таким чином, як бачимо в середині ХХ століття УПА вела війну за визволення українського народу з декількома схожими один на одного тоталітарними режимами: польським, німецько-фашистським, сталінсько-радянським.

Всі вони бажали в своїх устремліннях повністю знищити національно-визвольну боротьбу українського народу за незалежність, при цьому використовуючи всі наявні в їх розпорядженні методи терору. Як бачимо із архівних документів, тактика і методологія терору в них була схожа. Не дивлячись на відхід з території України, зміни тактики боротьби керівництвом ОУН-УПА слід наголосити, що в цілому український національно-визвольний рух гідно боровся з репресивно-каранних, двох найжорстокіших, що правда ворожих один до одного, систем.

По сукупності вивчених і проаналізованих джерел, можемо наголосити, що в світовому контексті, війна яку проводила УПА за визволення українського народу була і гідною і, можна сказати успішною, оскільки власне український національно-визвольний рух в ХХ столітті, не прпав даремно. Як засвідчують джерела, керівництва УПА воюючи з комуністами і нацистами, фактично зробило плацдарм, який привів в кінці ХХ століття до незалежності України, а тобто до конкретної реалізації та втілення планів за які боролися та віддавали в боротьбі своє життя воїни УПА.

Якщо розглядати український національно-визвольний рух в 40-50 роках ХХ століття, то можна наголосити, про що було сказано вище, що він охоплював всі структури українського суспільства.

УПА 10-15 років функціонувала без всякої допомоги активно протидіючи двом сильним імперіям свого часу СРСР та Німеччині, які за переділ світу схопилися у зтяжкому двобої. Цей час і обставини зуміло використати українське суспільство, яке в час війни зуміло показати прилади героїзму, вивчення якого ще тільки розпочинається. Як бачимо із сукупності джерел, боротьба УПА не була даремною, вона досягла своєї мети і реального втілення своїх ідеалів - головним чином створення буквально через 2 десятиліття незалежної Української держави в 1991 році.

Ситуація склалася так, що воїни УПА в повному складі після таборів та зневірять в 1991 році змогли переможним маршем пройти в строю по Хрещатику, символізуючи парад перемоги, що є немислимим фактом в новітній історії.

Дане дослідження, на аналізі великого фактологічного архівного матеріалу яскраво показало, що УПА “є воюючою стороною за волю українського народу у другій Світовій війні”.

Боротьба УПА за незалежність України засвідчується реалізацією ідеалів їхньої боротьби, де усі тонкощі цієї боротьби, які ще зберігаються в секретних архівах, як і злочини репресивних органів окупаційної системи УРСР, потребують подальшого дослідження.

Список джерел та використаної літератури до розділу II:

- 1.Российский Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
- 2.Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 3.ЦХИДК, ф.519, оп.3, д.116, л.3-15.
- 4.Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). - Москва. - Дела №66, листы: 130-131, листы: 245-248, листы:285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418. - Ф.5446, оп 81 а, д.346, листы 21-40.
- 6.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.25, л.185.
- 7.Центр хранения и использования историко-документальных коллекций (ЦХИДК) ф.500, оп.1, д.25, лист 186.
- 8.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.109, листы 10-12.
- 9.ЦХИДК, ф.1358, оп.1, д.48.л.2-4.
- 10.ЦХИДК, ф.1447, оп.1, д.18, л.1-2.
- 11.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775, л.322.
- 12.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.6а, л.503-504.
- 13.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775., л.395.
- 14.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.250.
- 15.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.201.
- 16.С.Ткаченко.Повстанческая Армия. Тактика борьбы. М.2000, 508с.
- 17.В.Ідзьо.Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005. - 208с.
- 18.Є.Перепічка. Феномен Степана Бандери. - Львів "Сполом", 2006. - 736с.
- 19.The National Archives of the US.(NAUS). - Т.175. - Vol.124. - P.599371.
- 20.W.Benz. Dimension des Volkermordes. - Munchen, 1991. - 528s.
- 21.ВА Koblenz, R6/281, Bl.146-166.
- 22.S. Micro NAU кору Т-175, vol.124, p.599,575.
- 23.S. Micro NAU кору Т-175, vol.124, p.521566.

Розділ III.

Відношення Організації Українських Націоналістів та командирів УПА до формування німцями окупантами України дивізії “Галичина” в світлі німецької військової документації та радянських військових архівів.

Як засвідчують німецькі та радянські архівні джерела, після розгону в 1941 році та арешту керівництва Українського Державного Правління, більшість якого склали члени ОУН, національно-визвольні сили, які боролися за утвердження Української держави займають вороже становище до німецьких окупантів, які особливо жорстоко починають пригнічувати український народ, та експлуатувати його національні та природні ресурси.

Згідно свідчень радянських військових джерел, ОУН усвідомлювала, що після невдач на Східному фронті програних німецькими військовиками битв під Сталінградом та Курськом, коли фронт скоро наблизиться до України, німці почнуть по новому, з новою силою “розігрувати українську карту”.

Як бачимо із німецьких архівних джерел, губернатор Галичини Отто Вехтер розуміючи, що українська молодь після вступу на територію Галичини у більшій мірі втупить у лави Української Повстанської Армії, а відчасти буде мобілізована до Червоної Армії вважав, за необхідне змінити політичне становище Німеччини щодо України і розіграти велику “Українську карту”.

Як засвідчують німецькі джерела, генерал-губернатор Галичини групенфюрер СС Отто Вехтер, клопочучись передусім німецькими стратегічними інтересами, знову підняв перед політичним та військовим керівництвом Німеччини “Українське питання”. Однак керівництво Німеччини прохолодно віднеслось до створення військової частини - дивізії з українців. Однак Отто Вехтер наголошував, що досвід по створенню військових формувань з українців є, згадуючи батальйони Нахтігаль та Роланд, які були створені в 1941 році. Власне вони, вояки із цих батальйонів стануть підґрунтям у формуванні дивізії “Галичина”. Однак і ці доводи не були переконливими для прийняття Гімлером остаточного рішення. Тоді він за допомогою пропаганди створення української дивізії побажав активізувати українське питання серед українців і приєднати українців до тіснішої співпраці з німцями. Він намагався внаслідок обіцянок українцям їх участю в війні в майбутньому, надати ряд політичних поступок. Однак вище керівництво Німеччини: міністр закордонних справ Йоахіма фон Рібентроп, міністр для східних окупованих східних областей Альфред Розенберг, рейхскомісар України Еріх Кох, гавляйтер Мартін Борман і на спочатку рейсфюрер СС Генріх Гімлер, вплив якого на східну політику почав поступово зростати, теж був проти створення української дивізії.

Однак Отто Вехтер заявив йому: “що зі створенням дивізії “Галичина” українці не стануть нашими союзниками і ми не станемо з ними на “ти”. Дивізію вишлем на Схід, щоб таким чином “пощадити кров німецьких солдатів”. Ми не беремо перед собою ніяких політичних зобов’язань щодо українців. Ми залишаємось панівним народом”. Самі ж українці побачивши, яке жорстоке німецьке правління Україною, Німеччини, з підозрою дивились на плани губернатора Галичини, бригаденфюрера СС Отто Вехтера.

В цей же час на Волині діяла УПА, яка зайняла щодо німецького правління в Україні ворожу позицію. Однак Генерал-губернатор Галичини Отто Вехтер розумів, що якщо не найшвидше не налагодити співпрацю з українцями (націоналістами), то вони всі підуть в УПА і перетворяться в ворогів Німеччини, тому він знову поїхав до вищого керівництва Німеччини, зокрема рейхсфюрера СС Гімлера, по питанню формування однієї добровольчої дивізії під назвою “Галичина”. Проте Гімлер ясно застеріг, що дивізія під різним поглядом не може бути українською. Усі бажаючі в неї вступити не можуть думати про незалежність України. Слова Україна, українець український не може бути предметом вжитку. Таке світобачення заборонялось в дивізії під загрозою кари. Бійці дивізії мають називатися не українцями а галичанами і служити німецькій гео-стратегічній політиці. Тільки за таких обставин був виданий наказ від 28 квітня 1943 року про створення дивізії Галичина.

Як зазначають джерела, керівництво ОУН та командири УПА знали, що до дивізії пішла національно-свідома університетська молодь, яка вважала, що пройшовши німецький вишкіл, можна буде застосувати свій військовий досвід в УПА, оскільки високопрофесійна армія та її

керівний склад зможе скласти конкуркнцію радянській армії в боротьбі за незалежну Україну. За таких обставин треба було пройти усі етапи навчання в німецькій військовій школі, щоби в майбутньому на базі здобутих знань облаштувати власну українську військову школу, яка б змогла зформувати збройні сили України для утвердження її незалежності.

Внаслідок великого включення національно-свідомих українців в дивізію в ній розпочались концентрувалися сильні українські політичні настрої, які вважали, що дивізію слід назвати Українською. Скоро ці дибати швидко дійшли до політичного комадування Німеччини, зокрема рейхсфюрера СС Гімлера. В червні 1943 року рейхсфюрер СС Гімлер заборонив вживати в дивізії назву “українська” і розпорядився називати її “галицькою (galizisch), а добровольців-галичанами (Galizianer).

Проти цього наказу Гімлера запротестував губернатор Галичини О.Вехтер, вказуючи, що Галичина, це державно-територіальне і провінційне поняття, а не національне. Однак Гімлер відкинув усі протести мотивуючи своє ставлення України до Німеччини у 1918-1919 роках.

У наказі Гімлера від 14 липня 1943 року до всіх начальників штабів наголошувалося:” При згадці про Галицьку дивізію я забороняю коли-небудь говорити про українську дивізію чи українську національність”.Однак в подальшому, коли Гімлер відвідав дивізію де він так звернувся з промовою до офіцерського складу Дивізії Галичина, який складався головним чином з німців: “ Галичани є дійсно є українцями, але в даному випадку я не буду обіцяти для українців свобод, яких вони бажають, тільки майбутнє оприділить їхній статус в Європі”. Промову Гімлера добре характеризує професор Колумбійського університету Джордж Г. Стейн у книжці “Елітарна гвардія Гітлера”. У промові до офіцерського складу, який складався переважно з німців, Гімлер таки признав, що галичани, це дійсно українці. Він закликав до братерства між німцями та українцями. На заклик тих які вважали, що СС зацікавлені тільки “в українському гарматному м’ясі, для німецької військової машини”, Гімлер зауважив, що якщо б це була правда, то дивізія не навчалася б цілий рік. Він зауважив, що приблизно 250 галичан вислано для навчання в німецькі офіцерські школи і вони стануть командирами в дивізії. При всіх бажанні підняти дух дивізії промова його звучала мляво і стримано. Він лякав галичан жидівсько-більшевицькими ордами, слов’янськими унтерменшами, та азіатськими ордами”.

В тій же промові Гімлер підкреслив, що губернатор Галичини Отто Вехтер запропонував йому створення дивізії з “українських синів Галичини”, згадав, що українці очікували від німців більшої свободи, ”але Гітлер у своїй мудрості вирішив інакше”, виступив проти “політикування в дивізії”, та тих, “які стріляють за куща, бо їх, мається на увазі УПА, не можна вважати патріотами”. На завершення Гімлер заявив, що він не обіцяє, як це англійці практикують “ прав і свобод для українців”, бо тільки поведінка, вартість і важливість поодиноких народів у майбутній Європі через зусилля кожного народу у цій війні вирішать їх долю.

Згадка Гімлера про тих, ”які стріляють за куща і називають себе патріотами” і що нібито “Німеччина була зацікавлена в українському гарматному м’ясі” - була не випадкова. Згідно джерел ми знаємо про донесення, очевидно особисто рейхсфюреру Гімлеру, що рух С.Бандери розгорнув потужну агітаційну кампанію проти створення дивізії, а це значить, що в розпорядженні Гімлера була і стаття з Бюлетня №11 ОУН (бандервіців) червня 1943 року, в якій йде мова про “українське гарматне м’ясо для німецької військової машини”.

У листівці за травень 1943 року, ОУН Бандери заявив про своє вороже ставлення до ідеї спільної боротьби з німцями проти більшовизму, розцінюючи таку позицію, як капітуляцію перед німцями.

В інших документах ОУН С.Бандери заявляв: “український народ не хоче і не буде своєю кров’ю рятувати Німеччмну. Якщо Німеччина стоїть сьогодні перед смертельною небезпекою зі Сходу, то це наслідки диковинної політики німецького імперіалізму, яку він проводить серед поневоленних народів Сходу. Український народ здобуває власну державу, і тільки за неї він стане до рішучого двобою проти одного чи другого наїздника.

Критикуючи німецьке керівництво, С.Бандера бачив багато причин, щоби не схвалювати німецький проект по створенню галицької дивізії СС. Ці причини було наведено в №11 підпільного Бюлетня ОУН виданого в 1943 році. Проект, за Бюлетнем, виявлявся підозрілим тому, що передбачав створення лише однієї дивізії. Як би справді йшла мова про боротьбу з комунізмом, наголошував С.Бандера, то чому тоді не створювати багато дивізій...? Одже план

має іншу мету. Незважаючи на “ африканське полювання на людей, наголошувалось в статті Бюлетня, Україна ще має великі людські резерви”. Аналіз “німецької колоніальної політики” , приводить до висновку, що німці мобілізували активні елементи в Галичині, боячись, що вони приєднаються до опору. Вишколивши їх німці не дадуть їм організувати свою незалежну українську армію, а пошлють їх на фронт, як гарматне м’ясо. За які ідеали мають воювати українці?- “За нову німецьку Європу”- “За кривавий терор на всіх українських землях”- “За колоніальну експлуатацію українців німцями на всіх їх землях”- “За знищення мільйонів військовополонених в’язнів”. Бюлетень звертає увагу на те, що дивізію утворено не в середовищі вермахту, а головорізів СС, якими командує. Як наголошував С.Бандера, найстрашніша людина Європи - Гімлер. За таких обставин, заявив ОУН С. Бандери - ми категорично проти галицької дивізії СС. Українська кров, має бути пролита тільки за Українську державу”.

Без сумніву, що звернення ОУН С.Бандери, опубліковане в Бюлетні в травні 1943 року, як ми наголосили вище, було відома Гімлеру. Тому він відповідно відреагував на нього, зовсім не врахувавши позиції української еліти з дивізії Галичини, пообіцявши розглянути українське питання в майбутньому. Така позиція Гімлера дає право наголошувати, що він, створюючи дивізію не вважав за потрібне враховувати українську громадську та політичну думку, зокрема думку ОУН.

Промова Гімлера стала скоро відома в політичних колах тих частин українського суспільства, яка бажала, щоб дивізія називалась українською. Однак усі домагання українців і губернатора Галичини бригаденфюрера Отто Вехтера були відхилені Гімлером. В той час, коли Отто Вехтер намагався переконати Гімлера, що галицької мови, культури, галицької нації не має, а є українська, Гімлер йому 11 серпня відповів, що він не може ламати 150-ти літню традицію, тобто 150-ти літнє перебування з такою назвою галичан під панування німців, тобто австрійців. З такою назвою вони входили до Австрійської держави і традиції треба поважати. Отже Гімлер відстоював своє попереднє розпорядження і вказав на те, що достатньо, що в Галичині дозволено створення університету і дивувався тим, як галицька інтелігенція сприйняла це, як щось зовсім звичне. Вилицодушний Гімлер наголошував: “звичайно, я не каратиму галичан, що вони розмовляють по українськи, але я не перестану вважати їх саме галичанами. 14 липня 1943 року Гімлер направив начальникам штабів циркуляр, який формально забороняв стосовно дивізії Галичина, говорити про українську дивізію чи про українську націю. Як свідчать німецькі джерела, оглянувши дивізію Гімлер найшов її добреспорядженою та навченою і схвалив пропозицію керівництва щодо негайного введення її в бій. 15-20 червня 1944 року дивізію підпорядкували фронту, яким командував фельдмаршал Модель, який 21 червня запросив командира дивізії і його помічників до себе для обговорення питання майбутнього введення дивізії в бойові дії. Це запрошення прийшло за пропозицією губернатора Галичини Отто Вехтера. Передусім, як означають німецькі документи, дивізію “Галичина” німецьке командування намагалось використати в “Плані Скорпіона”, згідно якого дивізія “Галичина” повинна займатися пропогомандою серед українців Червоної Армії по переходу останніх на німецький бік. Для цього в дивізії створювались інтелектуальні групи, які мали діяти на участках фронту. Дивізія відрядила такі групи, про дії яких поки що нам не відома. Після наради в ставці Моделя під Львовом було вирішено надати дивізії частку фронту в околиці Станіславова (суч. Івано-Франківська), в зоні розташування 1 танкової армії, якою командував генерал танкових військ Едгард Раус, колишній офіцер австро-угорської армії.

Із секретних документів вищого німецького керівництва, яке в цей час контролювало населення Галичини і України, ми дізнаємося, що населення, що підтримало Німеччину в тому числі і військовою силою дивізії “Галичина” чекало від німецької влади пом’якшення режиму, однак цього не сталося. Український народ в Галичині так і не дістав певних політичних свобод і політичного самоуправління. Організація Українських Націоналістів (ОУН), керівництво Української Повстанської Армії починаючи з кінця 1943 року розпочало агітацію серед українського населення проти німецького режиму в Україні. В зверненнях зазначалось, що українська дивізія “Галичина” не стане оплотом української автономії в Галичині, як це передбачали в своїх планах німці, а послужить “пушечним м’ясом німецькій військово-політичній машини”. Зокрема ОУН наголошувала, що сподівання українців на свої власні

військові формування не здійснились. Дивізія знаходячись в глибокому німецькому тилу по суті стала за рік навчання німецькою військовою одиницею. До її керівництва українці практично не допускались. В той же час усі українські настрої в дивізії контролювались гестапо. Бажання українських старшин, бачити дивізію українською, щоб реабілітувати себе за позорний союз з німцями в українському народі були задушені однозначною директивою Гімлера, яка була доведена до особового складу дивізії.

Німецьке керівництво чітко визначилось щодо політичного улаштування Генерал-Губернаторства. Ще генерал-губернатор Франк заявив в 1941 році заявив: “Ми включили Галичину до складу Великого Рейху і українці не повинні уявляти собі, що нібито в середині великого рейху ми створемо для них Українську державу. Ми створимо тут такі військово-політичні формування, звичайно ж німецькі, які б сприяли повному онімеченню українців”.

Без сумніву, що ця інформація тим чи іншим шляхом, очевидно, через агітаторів з ОУН проникала в середовище дивізійників і багато з них, розуміючи, що вони, українці, почали сумніватися в правильності вибору, що в подальшому і виявилось в масовому переході дивізійників в Українську Повстанську Армію.

В цей же час архівні матеріали відзначають деякі неузгодженості в вищому політичному керівництві Німеччини щодо управлінні Україною і зокрема Галичиною. Так Розенберг наголошував на ліберальному управлінні Україною та Галичиною, тоді як Кох, опираючись на Гімлера вважав, що Україною треба правити жорстоко. Зокрема Розенберг вважав, що в Галичині треба створити українське самоуправління, чого вимагають українці. У цьому протидіяв йому Кох і особливо Гімлер, який вважав, що українці в Галичині в подальшому повинні бути онімечині, цією опорою в онімечині і повинна стати, щойно утворена дивізія Галичина.

Однак плани і ситуація вищого політичного та військового керівництва Німеччини змінились внаслідок наближення радянських військ до Західної України, що занепокоїло німецьке вище політичне керівництво. Внаслідок розгрому німецьких військ на території України активізується Організація Українських Націоналістів та військова організація Українська Повстанська Армія, яка все більше починає вести пропаганду в дивізії. Як бачимо із документів, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери у своєму “Бюлетні Крайового проводу ОУН” в статті: “Довкруги СС стрілецької дивізії Галичина” наголошувала, що дивізію німці формують для того, щоб позбутися активного українського елемента і кинути його на гарматне м’ясо. СС Галичина - це типово колоніальна частина, щось дуже подібна до колоніальних індійських чи новозеландських дивізій англійської армії. Створення так званої галицької дивізії, це крок до компрометації української державницької ідеї взагалі. Сьогодні немає жодних сумнівів, наголшувало керівництво ОУН, що твориться не українська бойова частина, а німецька колоніальна частина для подавлення національної ідеї українського народу, тому відношення до дивізії “Галичина” українського народу, як і інших форм, які нав’язуються німцями, є неагативне. В 1943 році Крайовий провід ОУН наголошував, що у час коли створювався дивізія Галичина провід створив на протигагу їй УПА, яка рішуче протистояла створенню дивізії Галичина. В ім’я правди треба ствердити, як бачимо із документів, дивізійники побачивши антиукраїнське забарвлення дивізії Галичина, все більше схилялися до переходу в УПА, оскільки нові окупанти СРСР при окупації України, мобілізують цих осіб до радянської армії і заставляють гинути на фронті “За Сталіна і за Радянську Батьківщину”. Тому, українські патріоти відгукнутися на заклик Українського Центрального Комітету на чолі з професором В.Кубійовичем, Української Греко-Католицької Церкви та військової управи і вступили до дивізії “Галичина”, яка офіційно репрезентувала військову українську організацію нехай навіть під німецькою орудою і давала вишкіл для майбутнього влиття в командний склад УПА.

Як зазначають документи, з самого початку Організація Українських Націоналістів не заперечувала формування української дивізії за для формування в майбутньому з неї українських регулярних збройних сил, однак з часу, коли стало відомо, що дивізія скоро прийме участь в бойових діях проти Червоної армії, УПА прийняла міри, щоб за сприятливих обставин дивізія влилась до її лав. Є деякі свідчення, що керівництво УПА планувало ще до відправлення дивізії на фронт склонити дивізійників до переходу до лав УПА.

В той час коли Організація Українських Націоналістів - Бандерівців однозначно з самого початку визначила своє негативне ставлення до дивізії, то Організація українських Націоналістів

під проводом полковника А.Мельника не зайняла виразного становища й погляд її членів поділився навпіл. Деякі із них, наприклад О.Ольжич, був завзятим противником формування дивізії “Галичина”, натомість генерал М.Капустянський вважав, що дивізія може відіграти корисну роль у подальшій боротьбі з радянськими військами. Ряд членів цієї організації зайняли нейтральне становище, ряд висловились позитивно і повважали, що дивізія з часом може стати українською за кращих збігів обставин для української справи. Канадський вчений В.Верига наголошує, що це крило Організації Українських Націоналістів-мельниківців, не заперечувало вступу своїх членів до дивізії “Галичина”, оскільки будучи професійними військовими розуміли, що починати формувати бойові українські військові частини з чогось розпочинати треба. Дивізія Галичина був яскравий приклад формування професійної армії.

Однак політичний провід Організації Українських Націоналістів та певні керівники УПА в цей час були під наглядом німецьких спец-служб. Останні намагалися влаштувати внутрішні війни в середині ОУН. Так документи засвідчують, що німці розпалили братовбивчу війну між ОУН (бандерівцями) та ОУН (мельниківцями), все це було зроблене для того, щоб останні не вели агітацію проти створення дивізії СС Галичина. Однак навіть така жорстока тактика по дискредитації членів ОУН та командирів УПА і возвеличення ролі дивізії “Галичина”, не була особливо ефективна.

Тому з однієї сторони німецьке командування намагалося запевняти українських дивізійників, що при їх вірності, німці стануть гарантами в наданні українцям певних свобод в майбутньому, що зробив сам Гімлер під час відвідин дивізії. З другої сторони німецьке керівництво бачило наростаючий вплив на дивізію ОУН і наявності конкурента останньої УПА в лавах якої лунали суто національні лозунги, які були побудовані на доктрині відновлення Незалежної України.

За як найшвидше використати дивізію “Галичина” в боях проти радянських військ висловилося майже все німецьке командування. Будь-яке національно-політичне використання дивізії для українських національних потреб було неприємним для керівництва Німеччини. І хоча Гімлер і наголошував, що не для “гарматного м’яса” він цілий рік навчав дивізію, однак і не для тих, як він виразився тих - “хто стріляє із-за куща і називає себе українськими патріотами”. Відхиливши “ політикування в дивізії яке наросла із реальною її боездатністю ”, як висловився Гімлер, він одобрив її відправку на фронт і кинув її в саме пекло німецько-радянської війни.

Згідно свідчень радянських архівів в ході бойових дій, радянські розвідці стало відомо, що в передкарпатті для захисту Західної України німецькі війська сконцентрували угруповання, яке нараховувало 8 бойових дивізій, одна із них, яка “Галичина” була укомплектована українцями. Радянське командування, по вказівці Сталіна, поставило завдання за будь-яку ціну, знищити це угруповання, особливо дивізію “Галичина”, щоб не мати в майбутньому конфліктів з дивізією, якщо вона раптово відколеться від німців і перейде у повному складі до лав УПА.

Що стосується ОУН та УПА, як наголошує московський дослідник М.Сімеряга, то радянське військово-політичне керівництво знало про ці формування ще з донесень генерала С.А.Ковпака і активно збирало про нього розвідні дані. Наявність добре навченої дивізії, ще більше занепокоїло радянське військо керівництво і зокрема Сталіна і воно приклало всі зусилля, щоби знищити цю бойову, на даний час німецьку частину, щоб в подальшому запобігти її злиття з ОУН і її бойовою частиною УПА.

23 липня 1943 року, “битва під Бродами закінчилась”. У Москві Сталін наказав відзначити перемогу під Бродами 24-ма гарматними залпами салюту. Після поразки під Бродами дивізія відступила з Галичини і більше а до кінці війни не перебувала в Галичині.

Згідно свідчень джерел, під Бродами полягло приблизно 3000 тисячі бійців дивізії біля 1000 попало в полон, приблизно 3000 тисячі перейшло на сторону УПА і ще близько 3000 тисяч полягло в різних битвах в Європі.

У висновок нашого дослідження зауважимо, що сукупність фактів дають право наголошувати, що ні німецька ні радянська військово-політичні системи не бажали даному військовому формуванню з українців-галичан перетворитися на суто українське збройне формування і підсили УПА. Кожна сторона, одна (німецька) намагалася кинути українське збройне формування в пекло битви, надіючись, що вона буде знищена і тим самим не зостанеться для боротьби за інтереси українського народу, яку тоді уособлювала ОУН і його воїнізована частина

УПА. З другої сторони, радянська військово-політична система теж боялася переходу дивізії до лав ОУН-УПА, особливо в час відходу німецьких військ.

У висновок наголосимо, що в даній праці на конкретному матеріалі показане відношення Організації Українських Націоналістів та командирів УПА до формування німецькими окупантами, на території України дивізії “Галичина” на основі німецької військової документації та радянських військових архівів.

Як бачимо, на сукупності проаналізованих нами архівних німецьких та радянських джерел, провід ОУН та керівництво УПА зайняли ворожу позицію проти німецьких окупантів, та поневолювачів українського народу.

За таких обставин дана проблема потребує ширшого дослідження на радянських та німецьких архівах з метою утворення наукової думки стосовно відношення Організації Українських Націоналістів та командирів УПА до формування німецькими окупантами, на території України, дивізії “Галичина”, і остаточного висновку по апробованому нами джерельному матеріалі.

Список використаних джерел та літератури до розділу III:

1. Вольф-Дітріх Гайке. Українська дивізія Галичина. Історія формування та бойових дій у 1943-1945 роках. Записки Наукового Товариства ім. Т.Г.Шевченка. - Торонто-Париж-Мюнхен, 1970. - Т.188.
2. Центральный государственный исторический архив (далее) ЦГИА УССР во Львове, ф.201, оп.46, дело 2689, с.26-27. ЦГИА УССР в г. Львове, ф.201, оп.46, дело 2693, с.40-41. ЦГИА УССР в г. Львове, ф.418, оп.1, дело 264, с.4. ЦГИА УССР в г. Львове, ф.201, оп. 46, дело 2748, с. 106, с.123.
3. Главний Архив Российской Федерации (ГАРФ). - Москва. - Дела №66, листы: 130-131, листы: 245-248, листы: 285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418. - Ф.5446, оп 81 а, д.346, листы 21-40.
3. Літопис УПА. – Торонто, 1978-1985. - Т.1. - Т.2.
4. М.И.Симиряга. Размышления о борьбе Организации украинских националистов (ОУН) в годы второй мировой войны. Историко-Філологічний Вісник Українського Інституту. - М., 1997.
5. Віктор Ідзьо. Дивізія “Галичина” у світлі військових документів та радянських військових архівів. В Збірнику наукових праць “Перша Українська дивізія Української Національної Армії: Історія створення та національно-політичне значення. Матеріали науково-практичної конференції. Доповіді та повідомлення. - Львів.”Новий Час”, 2002.
6. Василь Верига. Дорогами Другої Світової Війни. Дивізія “Галичина”. Канадське Наукове товариство ім.Т.Г.Шевченка. - Торонто, 1998.
7. В.Косик. Україна і Німеччина у другій світовій війні. - Париж-Нью-Йорк-Львів, 1993.
8. Бюллетень №11. 1943. “Сучасність”. – Мюнхен, 1963. - №10. - Жовтень. - С.106-110.
9. С.Бандера. Перспективи Української революції. - Мюнхен, 1978.
10. М.Лебідь. Українська Повстанська Армія. - Мюнхен, 1946.
11. М.И.Симиряга. Размышления о борьбе Организации украинских националистов (ОУН) в годы второй мировой войны. Историко-Філологічний Вісник Українського Інституту. - М., 1997. - Т.1-С.233-234.
12. П.Н.Лященко. Из боя в бой. В оенное издательство Министерства обороны СССР. - М., 1972.
13. Маршал Конев. Записки командующего фронтом. 1943-1945. - М., 1974.
14. Маршал Конев. Записки командующего фронтом. 1943-1945. - М., 1974.
15. П.Курочкин. Прорыв обороны противника на Львовском направлении. Военно-исторический журнал. - М., 1973.
16. Великая Отчественная Война. - М., 1984.
17. Історія Української РСР. - К., 1977. - Т.VII.
18. В.Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів “Сполом”, 2005. - 208с.
19. Є.Перепічка. Феномен Степана Бандери. - Львів “Сполом”, 2006. - 736с.
20. R.Іlnizki. Deutschland und Ukraine 1943 bis 1945. Bericht Osteuropa. - Instituts, 1959.
21. Bundesarchiv Koblenz (BA) 6/70 f.133.
22. Bundesarchiv–Militararchiv Freiburg (BA-Ma) 2/V.2560 f.16.
23. К.Г.Клиemann. Die Waffen SS; eine Dokumentation. - Osnabruck, Der Fraiwillige, 1965.

Розділ IV.

Роль керівництва УПА та політичного проводу ОУН в створенні Української Головної Визвольної Ради в світлі аналізу джерел та оцінках визначних її діячів.

В наш час, коли радянська історіографія збанкрутувала своїм безпідстаним звинуваченням УПА у злочинах проти українського народу, в наслідок виникнення Української держави, в Україні та раніше на Заході появилася мемуарна література, спогади, та наукові праці учасників українських національно-визвольних збройних сил УПА та науковців по питаннях становлення та розвитку УПА, державного та політичного представництва українського народу Української Головної Визвольної Ради (УГВР) та її взаємовідносин з німецькими та радянськими збройними окупаційними формуваннями на території України. Особливу роль привертає дослідників роль керівництва УГВР та УПА в організованому національному спротиві німецьким та російським окупантам, які створили на території окупованої України, окрім військових, свої політичні представництва, які були покликані одурманювати український народ своєю політичною пропогоудою, відволікати український народ від його боротьби за своє національне та соціальне визволення.

Як бачимо із документів УГВР, було новим типом державних взаємовідносин. УГВР внесла особливий вклад в становлення та розвиток українського державного самоврядування в 40-50 роках ХХ століття.

Слід наголосити, що на 2021 рік в Україні та світі появилася по вищезначеній проблематиці велика кількість літератури, яка потребує широкого аналізу та систематизації, розподілу її на мемуарну та наукову, де остання потребує широкого критичного розгляду та аналізу, оскільки в контексті розвитку наукової концепції ролі керівництва УГВР та УПА в національно-визвольній боротьбі, постає нове завдання вивчення російських та німецьких архівів та документів, які б констатували факти взаємовідносин окупаційних режимів з УГВР.

Що стосується історії боротьби УПА то слід наголосити, що першою об'єктивною працею є робота Петра Мірчука "Українська Повстанська Армія (1942-1952)" - видана в Мюнхені в 1953 році.

В наш час по виявленню архівів репресианих органів СРСР добре праналізованою працею є дослідження Віктора Ідзьо "Українська Повстанська Армія – згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел". Цікавою є також праця С.Ткаченка "Повстанческая Армия - тактика борьбы, яка адресована для командирів армій, внутрішніх і прикордонних військ, співробітників спецслужб та інших державних категорій слідбівців.

Що стосується Польщі то тут теж в цю пору напрацьовані об'єктивні наукові праці, зокрема слід наголосити на праці Романа Дрозда "Ukrainska Powstancza Armia" та багато інших...

В Україні найоб'єктивніше проблему УПА та національно визвольну боротьбу ОУН та УПА з'ясував у праці "ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали", яку напрацював київський дослідник Володимир Сергійчук.

Цікавить дослідників і мемуарна література, спогади учасників та керівників національно-визвольного руху.

Цікавою працею з точки зору свідчень та великої кількості апробованих джерел є спогади отамана "Поліської Січі", генерал-хорунжого Тараса Бульби-Боровця, видані у 1981 році в Канаді. Слід наголосити, що ця праця була запропонована до друку Вінніпезьким інститутом дослідів Волині для публікації в Україні.

Дана праця, поставила завдання з'ясувати роль УПА та її командира, генерала Т.Чупринки у формуванні державної влади УГВР. Слід наголосити, що по цьому питанню, як мемуарна література так і архівна розбіжна у своїз висновках. Тому дана праця поставила завдання подати фактичний матеріал, по вищезначеній проблемі.

Для того щоб професійні історики могли використати весь багатющий фактологічний матеріал, по питаннях становлення УГВР слід подати першоджерельний матеріал про УПА, оскільки всі "праці радянського часу" про УПА, про УГВР вони взагалі не згадують, вийшли в спотвореному вигляді і не розкривають суті національно-визвольної боротьби УПА та її політичної надбудови УГВР.

Як наголошує Тарас Бульба-Боровець в праці “Армія без держави”: “... в 1941 році “Поліська Січ” фактично стала фундатором УПА. В липні 1941 року Тарас Бульба-Боровець остаточно оформляє справу військової співпраці УПА з проводом ОУН, який здався йому “немов би Політбюро сталіського ВКП(б). Керівництво якого не будучи компетентним у військовій справі, бажало керувати всіма процесами в УПА. Тому УПА в 1941-1942 роках проводила боротьбу з німецькими та радянськими окупантами України самостійно і тільки на початку 1943 року УПА, була підчинена проводу ОУН...”.

В цей же час, як засвідчують секретні радянські документи, зокрема донесення наркома держбезпеки УРСР на ім'я начальника Українського штабу партизанського руху Строкача від 24 травня 1943 року повідомлялося: “Захоплені нами документи свідчать про те, що незважаючи на масові репресії німців ОУН, зокрема прихильники Степана Бандери не тільки не згорнули своєї роботи, а навпаки, перейшовши у підпілля, значно посилили її”.

Нами встановлено, що Організація Українських націоналістів поширила свою роботу на всю територію України. В усі області України ОУН направляє своїх емісарів, створює підпільні організації, закладає склади зброї, боєприпасів та друкарні, готує кадри для збройної боротьби з УРСР. Діяльність ОУН, наголошував начальник держбезпеки УРСР починає розгортатися в ряді пунктів Київської, Житомирської, Полтавської, Запорізької, Кіровоградської, Сумської Харківської областей, та регіонах Кубані. В час німецької окупації оунівці заклали в цих регіонах свої підпільні організації, керовані націоналістами-нелегалами, які прибули із західних областей України. Їхнє гасло: “Свобода без советів і без німців”. Як засвідчують джерела звітів радянської держбезпеки уже в 1943 році великі угруповання УПА та боївки ОУН активно діяли на Уманщині, в Холодному Яру та на Одещині. Розглянуті нами архівні документи окупаційного режиму УРСР, які збереглися в московських архівах, під грифом “цілком таємно” дають право наголошувати, вивчення діяльності ОУН та УПА у східних регіонах України тільки розпочинається.

Як засвідчують документи радянських архівів, уже в 1942 році в час німецької окупації бойові підрозділи УПА активно діяли на Рівенщині, Луцькій області, які практично контролювали.

Один із документів ОУН доповнює радянські архіви наголшуючи, що 22.03.43 року відділ УПА звільнив з Луцької тюрми 40 полонених. Всі вони вступили в УПА.

У березні 1943 року відділи УПА зайняли Володимирець, Степань, Висоцьк, Дубровицю. Німці розбіглись із своїх станиць. В останніх днях березня (1943р.) відділи УПА зайняли Деражню. В місті й околиці встановлено українську національно-революційну владу. Все радгоспне майно роздане населенню. Більше трьох тижнів німецької влади не було. В цей же час в одному бою під с. Чудвами загинуло 18 німців, дуже багато ранених. Решта німців розбіглась. В кінці березня на початку квітня відділи УПА зайняли в боях з німцями містечка Людвипіль, Олику, Умань і Горохів. Все нагробоване німцями майно було віддано селянам. З 10 березня по 15 квітня 1943 року відділи УПА розбили в'язниці у містах Кременці, Дубні, Рівному, Ковелі і Горохові, в тому числі концтабір в Любачівцях, Горохові і табір військовополонених у Ковелі. В містечку Ківерцях відділ УПА розбив збірний пункт вивозу українських селян до Німеччини. Всі звільнені люди вступили в УПА. В перших днях квітня 1943 року відділ УПА під Берездовом на Житомирщині провів успішний бій з німецькою поліцією. В цей же час в Шепетівських лісах відділ УПА розбив транспортний поїзд з амуніцією, яка перейшла у власність УПА. В цей же час, як засвідчують німецькі джерела, успішна боротьба УПА проти німецьких окупантів України поширилась на всій території Волині та Київщини. Цей рух збільшився за рахунок переходу до лав УПА української допомогової поліції.

Таким чином, із документів, як радянських та і німецьких ми бачимо, що український національно-визвольний рух та його бойовий підрозділ УПА ніколи не орієнтувався на гітлерівську Німеччину. Від початку німецької окупації України він боровся проти німецького фашизму.

Вже 30 червня 1941 року він взяв курс на відновлення Української держави. Це, як ми бачимо із сукупності проаналізованих нами джерел, був яскравий антинімецький акт, що розпочав героїчну боротьбу українського народу проти німецьких окупантів. В цій боротьбі виросла і кристалізувала збройна військова сила УПА. Як бачимо із сукупності проаналізованих нами джерел. Німецькі окупанти жорстоко переслідували український національно-визвольний рух.

Найвизначнішого його керівника Степана Бандеру було ув'язнено в концентраційному таборі, а двох його братів було закатовано в концентраційному таборі Освенцімі. Самі ж німці розпускали слухи, що український національно-визвольний рух це замаскований підтриманий Москвою комуністичний рух. В свою чергу, комуністичний режим намагався доказати, що український національно-визвольний був зв'язаний з німцями. Як засвідчують джерела московських архівів, найбільшою фальсифікацією діяльності українського національно-визвольного руху 30-50 років ХХ століття, що УПА зародилася на розвалинах намецької поліційної структури і пов'язана з терором та вбивствами польського, російського та єврейського населення. Всі підрозділи УПА, як зауважувала радянська історіографія, "затъмарили себе кровавими вбивствами й злочинами проти мирного українського, польського, єврейського населення". Однак, як показує сукупність джерел в час окупації України фашистською Німеччиною, особливо в 1942-1943 роках, гітлерівське командування, спецслужби робили все, щоб в братовбивчій війні зштовхнути український та польський національно-визвольні рухи, зокрема УПА та АК. Прийшовши на їх місце більшовицькі окупанти України, як наголошують джерела, вдосконалили методологію цієї братовбивчої епопеї, покрили себе жахливими злочинами проти мирного українського населення, активістів українського національно-визвольного руху.

Як засвідчують документи, 21 жовтня 1944 року в село Кривень Пробижнянського р-ну Тернопільської обл. група НКВД у складі 15 чикістів виявляла сім'ї членів ОУН та воїнів УПА. В селі групу обстріляли бандерівці. Група втратила трього чикістів і відступила в райцентр. Вранці 22 жовтня 1944 р. в село Кривеньке прибуло 60 чикістів яких очолював майор Полянський. Ця група розстріляла невинних людей в кількості 60-80 осіб, спалела 45 будинків з домашнім майном і великою кількістю намолоченого хліба.

Наступний злочин НКВД із с. Ляхово Порицького р-ну Волинської обл. в якому дільничий уповноважений Воротников одержав завдання від райвідділу НКВД затримати громадянина Парфенюка, який нібито дезертирував з червоної армії.. Увійшовши в будинок, він без будь-яких на то причин застрелив дружину Парфенюка і її дві дочки, 15-річного сина і 3-місячне немовля...

В 1944 році старший оперуповноважений Славського райвідділу НКВД Дрогобицької обл. Доля при допиті заарештованого Дем'яна Василя Михайловича побив його і напівживого, за наказом начальника райвідділу НКВД Зирянова вивіз його за село і розстріляв, а труп кинув у колодязь. Як наголошує з приводу цих та інших фактів В.Сергійчук: "Наведені факти переконливо засвідчують, чм були бандитами українські націоналісти".

Дуже цікавий підсумок діяльності УПА за період 1941-1944 років подає нам у своїй праці "До генези Української Головної Визвольної Ради", головнокомандувач УПА, генерал Тарас Чупринка: "Вибух Другої світової війни дав українському народові нові надії на можливість здійснення його самостійницьких прагнень. Провідні українські політичні кола вирішили використати для здійснення самостійницьких ідеалів українського народу вибух німецько-більшовицької війни в 1941 році. З ініціативи українських націоналістичних кіл 30 червня 1941 року, обто зараз же з перших днів німецько-більшовицької війни на українських землях утворився незалежний український уряд - Українське Державне Правління, яке перед усім світом оголосило відновлення Української Самостійної Держави. На проголошення самостійної України німці відповіли арештом членів Українського Державного Правління, багатьох діячів українського підпільного руху та чільних українських патріотів. Терористична, гнобительська політика німецьких окупантів в Україні довела, про необхідність боротьби українського народу. Український визвольний рух, шукаючи нових шляхів, прямував і завжди прямує до однієї і тієї ж мети - до побудови Української Самостійної Соборної Держави.

1942 рік в Україні, і особливо друга його половина, позначився посиленням наступом гітлерівських загарбників на український народ. Особливо жорстокого гноблення зазнавало українське населення у так званому "Рейхскомісаріаті України". Німці силоміць вивозили все працездатне населення на каторжні роботи в Німеччину, немилосердно грабували його останні харчові запаси, за найдрібніший спротив їхнім драконським розпорядженням палили всі села та вимордовували сотні ні в чому не винних мешканців, в тому числі завжди дуже багато жінок і дітей, масово арештовували українських самостійників, всіх українських патріотів.

Крім гітлерівських окупантів, українські народні маси, зокрема селян, тероризували і грабували банди других окупантів - більшовицьких партизанів... Вся "протинімецька боротьба"

більшовицьких партизанів зводилася для пограбування українського населення, відбирання в українського народу останніх кусків хліба, останньої одежини, розшуків та розправ з українськими патріотами.

Активний, бойовий елемент Полісся та Північної Волині організувався у Рядах ОУН, керованої Степаном Бандерою, з метою боронити українські маси від терору гітлерівців і більшовицьких партизанів. Цей рух прагнув зі зброєю в руках боротися за здійснення самостійницьких прагнень українського народу і восени 1942 року почав творити збройні групи, які розпочали боротьбу проти гітлерівських окупантів, проти населених Кремлем більшовицьких партизанів та проти польських шовіністів. Ці останні мріючи про відновлення польського панування на українських землях, організовані й озброєні німцями і собі почали всілякими способами розпочати знущання над українським народом.

Збройну партизанську боротьбу проти ворогів українського народу українські маси привітали з захопленням. До збройних груп почали вливатися щораз більше патріотичного, здебільше молодого, боєздатного елемента.

В лютому 1943 року внаслідок особливого загострення німецького терору, збройна повстанська боротьба українського населення проти німецьких окупантів стала на Волині й поліссі масовим явищем. Повстанські відділи, що сформувалися рішля масового переходу на нелегальне становище, тисячі української молоді, тисячі українських чоловіків та жінок, членів ОУН та безпартійних патріотів організували понадпартійну збройну силу - Українську Повстанчу Армію. Незабаром УПА відбила всі німецько-більшовицькі наступи на українське населення Волині та Полісся й обмежила панування німців на цих теренах. Рівночасно УПА звузила терени, опановані більшовицькими партизанами до окремих невеличких лісових островів.

Таким чином виключним контролем УПА опинилися значні території Волині та Полісся. УПА вже не могла обмежитися тільки бойовими діями на окресленій території, але й утворила політично-адміністративні органи для ведення господарства, науков-культурної роботи на цій території, внаслідок чого народне господарство почало зростати. Міцна економічна база, як засвідчують, проаналізовані нами джерела, створили матеріальну, військову і політичну базу для політичного керівництва та УПА для подальшого політичного та військового поширення в Галичину та на Правобережжя та Східну Україну.

У літку 1943 року УГВР та ОУН засобами УПА внаслідок збройної боротьби, як ми бачимо із проаналізованих нами німецьких та радянських архівів, поширюються в Галичину й велику частину Правобережної України. Внаслідок реорганізації генералом Р.Шухевичем УПА розпочинається стрімка визвольна боротьба на всіх теренах України під гаслом "Звільнення України від всіх окупантів" та "Відновлення Української Самостійної Соборної Держави". 1943 рік – це нова доба чи фаза визвольних змагань українського народу, нова доба, як вважав головнокомандувач УПА генерал Р.Шухевич в історії України.

Відступ німецько-фашистських поневолювачів, розвал фашистської Німеччини, що вимальовувався щораз найясніше, все показувала українцям шлях в УПА. В цей же час з другої сторони зі сходу до лав УПА прибували багато грузинів, азербайджанців, білорусів, які створювали окремі національні відділи під власним командуванням.

З метою систематизувати боротьбу інших народів проти більшовизму в структурі УПА в листопаді 1943 році на Волині скликано Конференцію Поневолених Народів, на якій визначено спільні методи боротьби всіх поневолених Москвою народів.

Бойові та політичні та господарські успіхи УПА зацікавили всю Європу, що змусило останню в 1943-1944 роках знову повернутися до складного українського питання. Українська проблема знову стала предметом дискусії. З головнокомандувачем УПА почали зв'язуватися представники урядів інших держав, бажаючи повести переговори з метою вреголювання цілого ряду політичних справ в Центрально-Східній Європі, актуальних як тепер так і в майбутньому перспективи кристалізації Української держави.

Масове влиття українських робітників та селян в УПА для боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу, так налякало більшовицьку Москву, та фашистську Німеччину, що її окупанти робили все, щоб нейтралізувати та знищити УПА. Як з німецької так і з радянської сторони робились найнеймовірніші спроби дискредитації українського національного руху,

особливо тоді, коли УПА контролювала значну територію України, знищувала у великій кількості як західних так і східних окупантів, поширила національно-визвольний рух, як у східному так і узахідному напрямку, де також діяли осередки ОУН та значні відділи УПА. Особливу, енергійну роль у цьому процесі зростання українського національно-визвольного руху в 1943-1944 роках, відіграв командувач УПА, генерал Роман Шухевич.

В наступному квітні-травні 1945 році у зв'язку з закінченням російсько-німецької війни головнокомандувач УПА Роман Шухевич під псевдонімом Татас Чупринка звернувся до бійців і командирів УПА з зверненням “Бійцям і командирам Української Повстанчої Армії”:

“Гітлерівська Німеччина остаточно розгромлена і розбита. Не боятися більше українському народові ні винищення у газових камерах, ні масових розстрілів озвірілих гестапівців. Не буде вже німець бити по лиці свободолюбивого українського селянина, ні відбирати його землі, щоб повернути його в раба німецького пана. Не гнатиме тисяч і десятків тисяч робітників і селян у новітній ясир - в Німеччину. Не ждатиме український інтелігент своєї черги, коли його фізично знищать, бо він міг би в прийдешньому бути спокійною загрозою для окупанта. Західний варвар не буде вже панувати на українській землі.

Великий вклад у перемогу над Німеччиною внесли і Ви, Українські Повстанці. Ви не допускали, щоб німець свобідно господарював на українській землі і вповні її використовував для своїх загарбницьких цілей. Ви не дозволили йому грабувати українське село, не допускали до вивозу людей в Німеччину. Ваша караюча рука гідно віплачувала за розстріли і палення сіл...

У боротьбі з Німеччиною наша Українська Повстанча Армія зорганізувалася й пройшла першу бойову школу.

Та з розгромом Німеччини вернувся і “розгосподарився” в Україні ще гірший окупант - Росія. Від віків поневолюючи Україну, вона не залишить її ніколи, незалежно, чи в неї царський режим, чи “найдемократичніша в світі республіка”. І саме ця “соціалістична республіка” вирішила остаточно покласти край українським самостійницьким змаганням. Скувавши весь народ у нову саоціальну систему державного капіталізму, пануюча кліка створила жахливі економічні умови, щоб перемінити свободолюбиву людину у вічно голодну тварину, що ні про що інше не вміє думати, як про їжу. Ввівши культуру “по формі національну, а по змісту соціалістичну” радянська влада руками українських заляканих рабів: тичин, бажанів, вишень, возняків - насильно прищеплює Україні російську культуру...”

“... Для більшого одурення українських мас більшовицький окупант створює в Україні щей комісаріати оборони й закордонних справ, які не мають ніяких прав, хіба щоб вихваляти Сталіна. Незнаний в історії людства терор, провокації мають остаточно перетопити в російським горнилі український народ, що має назавжди забути, що він був самостійним, і погодитися бути вічним наймитом “старшого брата” - новітньої великої Росії. Для свободолюбивих мас має ця “найдемократичніша республіка” сибірську тайгу, Соловецькі острови, масові розстріли, палення сіл, штучні голоди, та інші “новітні” виховні засоби.

Та український народ і тепер не скапітулював перед наступаючим ворогом. У 1943 р. Вам, Українські повстанці, передав він зброю в руки з наказом до останнього боронити ідею української самостійності. З неперевершеною стійкістю і героїзмом, небаченою до цього часу вірою й запалом виконуєте Ви вже більше як два роки цей наказ Нації. Ні голод ні інші недостачі, ні терор щодо Ваших родин не захитали Вашого завзяття, Вашої віри в перемогу. Ще завзятіша, ще успішніша боротьба є Вашою відповіддю на всі підступні “звернення уряду УРСР”. Ви добре пам'ятаєте, що так само старалася розкласти Росія воїнів Мазепи, так само “дарувала” провини українським повстанським загонам у 1920-1923 роках. Всіх, що далися обманути “наголоджено” каторжними робртами чи розстрілами, як тільки вони перестали бути потрібні Росії. Коли Ви раз ступили на шлях боротьби зі сталінським режимом, то не на те, щоб перед ним капітулювати, бо з вогнем, що загрожує існуванню Нації, треба боротися на життя, або на смерть. Я впевнений, що зброї, яку Ви одержали з рук Нації не посоромите і прийдешнім поколінням передасте своє ім'я вклите безсмертною славою.

Українські Повстанці! У світі ще не заіснував мир. Револуційні рухи поневолених народів та протиріччя між західними державами і СРСР зростають. Ростає у всьому світі свідомість, що несе із собою ідея ”диктатури пролетаріату”, голошена з Кремля. У боротьбі проти нього Ви сьогодні не самі. Заяті серби, хорвати ведуть бої проти московського ставленика Тіто, болгари також

підіймаються проти кривавого терору принесеного "союзним" СРСР. Гори Семигорода залюднилися тими румунами, що не піддалися Росії, навіть мала Словаччина веде партизанську війну проти наїздника. Польські патріоти саботажами і збройною боротьбою відповідають на намагання Сталіна їх поневолити. Ряди борців проти східного сатрапа ростуть. Це все створює сприятливі умови для нашої дальшої боротьби і наближення моменту розвалу СРСР.

Дотримати зброю в руках до тієї хвилини і стати на чолі воюючих проти Сталіна мас.. Ваше священне завдання. Вірю, що Ви виконаєте його з честю і фанатизмом, як виконували всі дотеперішні завдання. Новими методами боротьби, пристосованої до нової обстановки, дайте відповідь ворогові на його наступ...".

Як бачимо із сукупності проаналізованих джерел, які ми почерпнули в московських архівах, головнокомандувач УПА був людиною енергійною, заповзятою, невтомною, багатогранною та обдарованою особистістю. З такою своєю діяльністю він викликав повагу і страх навіть у свої найлютіших ворогів, російських більшовиків. Як засвідчують джерела з московських архівів, навіть за несприятливих умов, безкомпромісної війни з окупантами України, Роман Шухевич, знаходив час приділяти увагу не тільки організації та формуванню УПА, але й гоподарству українського населення. Його кипуча діяльність фактично давала можливість УПА проводити військові дії проти окупантів на всій території України і наносити їм вейозних і великих втрат.

Про головнокомандувача УПА, талант його керівництва, організаторську діяльність, у підсумок діяльності внаслідок його трагічної загибелі, найкраще охарактеризував голова проводу ОУН Степан Бандера, який наголошував: "Ще у 1943 році в ОУН створилася кризова ситуація, оскільки дискусією було питання плану форм і методів революційної боротьби. Ця криза, наголошував С.Бандера, закінчилася тоді, коли на чолі організації став славної пам'яті Роман Шухевич і надав такий напрямок її діяльності і боротьби, як того вимагав час. За основу своїх планувальних дій він брав передусім ініціативу внутрішнього стану активних кадрів ОУН та широких мас українського народу, їхнє становище, потреби, їхні настрої, моральну готовність і критичну спроможність до активної боротьби. Роману Шухевичеві було ясно, що в той час коли гітлерівці довели до крайніх меж свій терор і експлуатацію в Україні, а одночасно їх воєнні успіхи і сили почали спадати, серед українського населення дозрівала готовність і потреба розгортати широку боротьбу.

Така боротьба, наголошував С.Бандера, крім оборони народу від гітлерівського знищення, була в плані дальшого розгортання визвольних змагань. Серед велетенських подій і катастроф світової війни не може бути більшого зовнішнього значення для зростання розмірів боротьби. Це мав на увазі Провід ОУН, а зокрема Роман Шухевич переставляючи визвольно-революційну боротьбу на ширші рейки повстанських дій УПА. Вона досягла найвищих розмірів під кінець воєнних дій на українських землях, коли відступали німецькі війська і все далі на захід посувалася поворотна більшовицька окупація...".

Найвищого розмаху збройна визвольно-революційна боротьба УПА сягнула в останньому році німецької окупації і в двох перших роках більшовицької окупації України. Важкі бої проти більшовицьких озброєних ватаг вела УПА до 1954 року, а більші чи менші сутички з червоними наїздниками тривали ще кілька років після того, в окремих випадках до кінця 50-х років.

Масовими акціями силкувалися знищити УПА німецькі окупанти під командою генерала фон дем Баха, але безспішно. В травні 1943 року у засідці загинув головний командир німецьких нацистських штурмових відділів (СА) Віктор Люце. В 1944 році УПА часто атакували німецькі відділи з метою заволодіти зброєю та матеріалами військового призначення. 9 липня 1944 року, намагаючись "прочистити" Карпатські гори гітлерівці зазнали нещівної поразки на горі Лопата, що в Долинському районі на Іван-Франківщині в сутичці з куренем УПА "Скажені" під командою хорунжого УПА Василя Андрусика. У засідці на схід Рівного сотня УПА під командою "Зеленого" смертельно поранила командувача I "Українського" фронту генерала армії "героя Радянського Союзу" М.Ватутіна (1901-1944рр.), який помер від куль УПА 15 квітня 1944 року в Києві. Цим занепокоївся сам Сталін, він послав в Україну маршала Г.Жукова для проведення відплатних акцій. Більшовики зібрали близько 30 тисяч військ НКВД під командою генерал-майора Марченка, якому вдалося 24 квітня 1944 року оточити і атакувати з'єднання УПА на Рівенщині, однак відділ УПА 6 куренів в кількості 5 тисяч воїнів під керівництвом командира

майора Ясеня в тяжкій боротьбі зумів пробитися і вийшов з оточення, після чого кати безжально катували безборонних громадян "зараховуючи їх учасників УПА".

Були важкі втрати, наголошує С.Бандера і українського боку: 12 лютого 1945 року загинув перший командир УПА, командир УПА-Північ Дмитро Клячківський - "Клим Савур", якого замінив майор Іван Литвинчук "Дубовий", що теж загинув 19 січня 1952 року.

Влітку 1945 року Москва кинула проти УПА ті частини червоної армії, які поверталися після перемоги над Німеччиною. Однак вдала пропганда серед цих військ "Геть імперіалістичну війну! Геть більшовицький розбій і грабунок! Хай живуть мир і дружба народів відохотили військових воювати з УПА. Згодом за це чекісти покарали бійців та командирів червоної армії.

Група відділів УПА "Захід" в 1944-1947 роках активно протистояла польським агресорам аж до так званої "Акції Вісла", організованої польським комуністичним урядом. 28 березня 1947 року у боротьбі біля Балигорода (на Закерзонні) сотня УПА під командою Степана Стебельського "Хріна" знищила заступника міністра оборони Польщі генерала Кароля Свєрчевського-"Вальтера"(1897-1947рр.).

УПА в 1947-1950 роках під керівництвом генерала Р.Шухевича виявила незрівняне геройство. У боротьбі за волю України самовіддано в боротьбі полягли славетні командири: Дмитро Клячківський, Василь Сидор, Омелян Грабець, Мирослав Онишкевич, обидва начальники Головного Військового Штабу (ГВШ) УПА Дмитро Грицай і Олекса Гасин, а з ними сотні тисяч найкращих синів України. Своє життя, наголошував С.Бандера за многостаждальний український народ, за відновлення незалежності України віддав головнокомандувач УПА, генерал Р.Шухевич.

Особливо розкриває себе як талановитий стратег політичної та військової та політичної боротьби генерал Роман Шухевич, в зaslугу якому треба поставити і створення УГВР і який своєю заявою "Головного Командування Української Повстанчої Армії" від 28 березня 1947 року підтвердив роль УГВР, як основного політичного керівництва в Україні та діасорі: "Як нам на українських землях стало відомо, деякі українські політичні групи на еміграції піддають сумніву право Української Головної Визвольної Ради (УГВР) репрезентувати Українську Повстанчу Армію (УПА), заперечуючи право УГВР виступати як найвище політичне представництво і керівництво українського визвольного самостійницького руху. Ці ж емігранські кола, використовуючи понадпартійність УПА, пробують заперечувати ту велику організуючу роль, яку відіграла ОУН, керована Степаном Бандерою в процесі утворення та зростання УПА, й яку ця організація відіграє сьогодні. У зв'язку з цим Головне Командування Повстанчої Армії заявляє:

1. Українська Повстанча армія постала з бойових груп ОУН (керованої С.Бандерою) у 1942 році в умовах завзятої боротьби українського народу проти німецьких загарбників. Упродовж 1942-1943 років до УПА включилася українські народні маси. УПА стала виразно всенациональною збройною силою. Вона стала найповнішим і загальним виявом самостійницької боротьби цього українського народу. Ініціативу утворення УГВР взяла на себе УПА. Як найважливіший пункт платформи для створення всенационального політичного керівництва визвольної боротьби українського народу, УПА висунула платформу визнання потреби й доцільності активної революційної боротьби проти окупантів. На цій основі в липні 1944 року (з конспіративних причин у всіх дотеперішніх публікаціях був поданий червень 1944р.) на підпільнім з'їзді політичних діячів, які стали на висунуту УПА платформу і які в той час були на українських землях, утворилася УГВР. Перший великий збір УГВР теж прийняв постанову про доповнення складу УГВР всіма тими політичними самостійницькими партіями і окремими політичними самостійницькими партіями й окремими політичними та громадськими діячами, які в майбутньому стануть на прийнятту Першим Великим Збором УГВР платформу.

2. Від моменту утворення УГВР УПА підпорядковується лише УГВР і визнає УГВР єдиним своїм представником і керівником. Від липня 1944 р. УГВР безпосередньо на українських землях фактично керує УПА і в політичній і в організаційно-персональній площинах. Виступати від імені УПА і в політичній і в організаційно-персональній площинах. Виступати від імені УПА за кордоном уповноважено лише Закордонне Представництво УГВР.

3. Українську Головну Визвольну Раду визнає і підтримує Український Народ на рідних землях. На заклик УГВР український народ суцільно бойкотував, не зважаючи нанайдикийший терор ворога "вибори" так званої верховної ради СРСР 10 лютого 1946 року.

На заклик УГВР він так само бойкотував 9 лютого 1947 р. “вибори” в так звану верховну раду УРСР. Російсько-більшовицькі окупанти не могли зїрати навіть 10 відсотків добровільних голосів, і це власне всенародний бойкот "виборів", проведений за закликом УГВР - це, в умовах більшовицької окупації України., найкращі вибори УГВР. Цим бойкотом “виборів”, як також ширшою підтримкою УПА, український народ, недвозначно заявив, що він визнає УГВР своїм Політичним Провідником.

4.Українська Повстанча Армія понадпартійна. В ній борються усі, кому дорога справа Самостійної української Держави, без різниці поглядів, політичних переконань і партійної приналежності. Але рівночасно з цим УПА цілком визнає той велетенський вклад, що його внесла ОУН, керована Степаном Бандерою, в справу утворення, зміцнення і розвитку УПА. ОУН поклала основи під УПА, вона скріпила її своїми високоідейними кадрами (члени ОУН становлять понад 50 відсотків усього складу УПА), вона відстояла її політично від нападок як з боку опуртуністичного табору, так і боку національних ворогів України, вона доклала найбільших зусиль для успішного розвитку УПА і докладає їх сьогодні в рамках УГВР.

Головне Командування Української Повстанчої Армії сподівається, що ця Заява внесе нашій еміграції повну ясність у висвітлених нами питаннях, і вірить, що українська як давня, так і нова еміграція потрапить стати понад вузькопартійні суперечки, потрапить гідно репрезентувати наш народ перед світом, що вона йтиме разом зі скривавленим у боротьбі Краєм під керівництвом УГВР до великої мети - Української Соборної Соборної Держави, наголосив у своїй заяві головний командир УПА, генерал Тарас Чупринка.

Як бачимо із документів Перший Великий Збір УГВР містить документи й матеріали учасників. Тут було закріплено, що УГВР постала з ініціативи УПА, що знаходимо вже в наказі Головного Командувача УПА на Волині 27 серпня 1943 року про підстаршинські та старшинські ступені військ УПА. В перших наказах подано назву цієї верховної влади – Головна Визвольна Рада. Більш конкретна підготовка по створенню УГВР розпочалася весною 1944 року, коли був утворений спеціальний ініціативний комітет. Про це генерал Роман Шухевич інформує в статті “До генези Української Головної Визвольної Ради” такими словами: “ Для здійснення плану утворення всеукраїнського загальнонаціонального політичного центру - цей план зробився в колах Головного Командування УПА восени 1943р. - весною 1944р. утворено ініціативний комітет”. Цей комітет відразу взявся до інтенсивної праці в цьому напрямі і прийняв таку політичну платформу: “Ініціативний комітет вирішив творити Представництво українського народу на демократичній оснеові. Демократична платформа давала можливість залучити до керівництва визвольною боротьбою всіх чесних і національно-вартісних українських партіотів, не залежно від їхніх партійних поглядів”.

Основні пункти політичної платформи, що мала стати основою формування нового політичного представництва українського народу, були такі:

1.Беззастережно визнати ідею Української Самостійної Соборної Держави як найвищу ідею українського народу.

2.Визначити революційні методи боротьби за Українську Самостійну державу також доцільними методами визвольної боротьби.

3.Здекларувати своє вороже ставлення супроти московських більшовиків та німців як окупантів України.

4.Визнати демократію, як устроений принцип Представництва.

Представники партій та громадських організацій повинні докласти всіх зусиль, щоб до складу УГВР увійшли представники всіх українських земель і всіх політичних середовищ, які визнавали його політичну платформу.

Як засвдчують документи праця ініціативного комітету закінчилася Першим Великим Збором УГВР, який відбувся 11-15 липня 1944 року в карпатських лісах, у лісництві що при убіччі гори Виділок на південь від с. Сприня Самбірського р-ну, під охороною відділів УПА. Великий Збір проходив під головування Ростислава Волошина і секретаря Миколи Дужого. Було сформовано і ухвалено основні законодавчі документи УГВР –

1.Устрій, 2.Платформу, 3.Універсал.

УГВР вибрав керуючі органи - Кирило Осьмак - президент, Василь Мудрий - перший віце-президент, о.д-р.Іван Гриньох - другий віце-президент, Іван Вовчук - третій віце-президент.

Ярослав Біленький - генеральний суддя, генерал Роман Шухевич - голова генерального секретаріату, та генеральний секретар військових справ, Микола Лебідь - генеральний секретар закордонних справ, Ростислав Волошин - генеральний секретар внутрішніх справ. Інші уряди та урядники мали бути затверджені пізніше. Великий Збір ухвалив також присягу воїна УПА та інші документи.

Що стосується подальшої долі цього українського уряду, то як свідчать документи, чотири члени УГВР: Кирило Осьмак, Ростислав Волошин, Йосип Позичанюк й о д-р.Микола Галянтів героїськи загинули в 1944-1945 роках. Решта загинула пізніше. Микола Галянт загинув у підвалах НКВД, Президент УГВР Кирило Осьмак попав пізньою осінню в руки НКВД й опісля загинув у тюрмі НКВД, він був активним членом Української Партії Соціалістів-Революціонерів, Членом Української Центральної Ради і брав участь у виконавчих її органах. За часу Директорії був в уряді, а опісля президентом УГВР...

Цікавим документом, який було прийнято на Великому Зборі, це текст "Універсалу", який вийшов із під пера д-рв Івана Гриньоха. Універсал закликав український народ об'єднатися навколо УГВР у революційній боротьбі за Суверенну Українську Державу. Універсал наголошував, що Українська Головна Визвольна Рада є найвищим керівним органом українського народу на час революційної боротьби, аж до створення уряду Української Самостійної Соборної Держави. В Універсалі було наголошено, що УГВР присягається на вірне служіння українському народові і служити до часу майбутнього державного устрою України та прийняття Конституції у якій буде забезпечено і права національних меншин в УкраїніЮ які проживатимуть без гніту і визиску. Універсал закликав об'єднатися українців у боротьбі і наголошував, що все вищевказане кожний українець повимнен сприйняти як наказ!

Тут же були виложена Платформа Української Головної Визвольної Ради у висновку яка наголошувала: "що для визволення України потрібно єдиний всеукраїнський національний фронт, сформований на об'єднанні всіх діючих національних українських сил, які у змаганні за українську державу підчиняються одному керівному центру".

Тому за ініціативою Української Повстанської Армії (УПА), що утворилася в процесі збройної боротьби українського народу проти грабунків і насильства окупантів над мирним населенням українських земель та українських політичних середовищ всеукраїнський провідний центр очолила Українська Головна Визвольна Рада (УГВР), яка у своїй боротьбі перед українським народом поставила:

I.Цілі і завдання УГВР.

1.Об'єднати й координувати дії всіх самостійницько-визвольних сил українського народу на всіх землях України та поза ними для національно-визвольної боротьби проти всіх ворогів українського народу, зокрема проти московсько-більшовицького і німецько-гітлерівського імєріалізму, за створення Української Самостійної Соборної Держави (УССД).

2. Визначувати ідейно-програмові напрямні визвольної боротьби українського народу.

3.Керувати всією національно-визвольною боротьбою українського народу аж до здобуття державності і створення органів незалежної державної влади на Україні.

4.Репрезентувати, як верховний всеукраїнський центр, сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і за кордоном.

5.Покликати до життя перший український державний уряд та скликати перше українське всенародне представництво.

II.Основні ідейно-програмові принципи.

Збереження життя нації, національної єдності й культури, мови - це перша й найвища ціль всякого здорового національного організму;

національна суверенна держава є головною запорукою збереження життя і нормального розвитку нації та добробуту її громадян.

Тому українська нація в цей час повинна віддати всі сили для здобуття і закріплення власної держави.

Всі політично активні сили повинні сконсолідуватися в боротьбі за самостійну українську державу, усунути всякі суперечливі питання соціально-політичного порядку, які без здобуття власної держави не мають під собою реального ґрунту.

Боротьба за національну, самостійну державу може бути успішна тільки при умові, якщо вона буде проводитися незалежно від політичних впливів сторонніх сил.

На тій підставі УГВР визнає такі принципи своєї діяльності:

1. УГВР прагне до відбудови Української Самостійної Соборної Держави на всіх землях українського народу засобами революційної боротьби проти всіх ворогів державної самостійності українського народу, зокрема проти більшовицьких та німецьких окупантів, та у співпраці з усіма прихильниками такої самостійності.

2. УГВР твориться на принципі повної повної політичної незалежності своїх прагнень від впливів сторонніх сил і чинників.

3. УНВР об'єднує всі провідні політичні елементи незалежно від їх ідейного світогляду та політично-групової приналежності, що стоять на ґрунті політичної суверенності української держави та політичній незалежності українських визвольних прагнень.

4. УГВР приймає для об'єднання національно-визвольних українських сил у боротьбі за УССД таку політичну соціальну платформу:

а) забезпечення народно-демократичного способу визнання політичного устрою в українській державі шляхом загального народного представництва,

б) забезпечення свободи думки, світогляду і віри,

в) забезпечення розвитку української національної культури.,

г) забезпечення справедливого соціального ладу в українській державі без класового визиску і гноблення,

г) забезпечення справжньої законності в українській державі і рівності всіх громадян перед законом,

д) забезпечення громадянських прав усім національним меншостям на Україні,

е) забезпечення права рівних спроможностей на освіту для всіх громадян,

е) забезпечення у трудовій господарській діяльності для всіх громадян вільної ініціативи, регульованої вимогами й потребами цілості нації,

ж) забезпечення вільної форми трудового землекористування з визначенням мінімальних і максимальних розмірів для індивідуального землекористування,

з) усуспільнення основних природних багатств країни: землі, лісу, вод, і підземних скарбів з передачею рільних земель у постійне користування трудовим хліборобським господарствам,

и) удержавлення важкої індустрії і важкого транспорту, передача кооперативним об'єднанням легкої і харчової індустрії, право широкого вільного кооперування дрібних продуцентів,

і) забезпечення вільної торгівлі в унормованих законодавством межах,

ї) забезпечення вільного розвитку ремесла та права на творення індивідуальних ремісничих варстатів і підприємств,

й) забезпечення права на вільну працю для фізичних та розумових працівників і забезпечення охорони інтересів робітництва соціальним законодавством.

5. УГВР провадитиме свою боротьбу за УССД в союзі зі всіма поневоленими народами Європи й Азії, які борються за своє визволення і визнають право України на політичну незалежність.

6. УГВР змагає до порозуміння і прагне мирного співжиття з усіма сусідами України на принципі взаємного визнання права на власні держави на етнографічних землях кожного народу.

Таким чином перед нами постають документи УГВР прийняті 11-15 липня 1944 року:

Тимчасовий Устрій УГВР

Загальні основи УГВР:

1. УГВР - це верховний орган українського народу в його революційно-визвольній боротьбі з УССР.

2. Джерелом влади в УГВР є воля українського народу, виявлена в самостійницьких змаганнях всіх діючих сил народу.

3. УГВР:

а) консолідує самостійницькі суспільно-політичні елементи;

б) координує діяння політично-активних середовищ;

в) очолює визвольну боротьбу, дає напрямок українській державницькій політиці та керує нею.

г) репрезентує український народ та його державницькі змагання перед зовнішнім світом.

4.Членом УГВР може бути національно-активний українець-державник з громадянським стажем, що визнає політичну платформу, прийняту УГВР, та що є кожночасно готовий реалізувати її програму.

5.УГВР складається з 25 членів. Число членів може бути побільшене дорогою кооптації. Кооптацію переводять:

а)Великий Збір УГВР

б)Президія УГВР на пропозицію Генерального Секретаріату.

6.Членом УГВР перестає бути той, хто добровільно виступить, або кого УГВР виключить.

7.Виключити члена УГВР може тільки Великий Збір кількістю 2/3 голосів. Між сесіями Великого Збору, Президія УГВР має право припинити члена в його членських правах аж до вирішення справи найблищим Великим Збором.

8.УГВР діє через такі органи:

а)Великий Збір УГВР,

б)Президія УГВР з Президентом на чолі,

в)Генеральний Секретаріат з головою на чолі,

г)Генеральний Суд з Генеральним Суддею на чолі,

д)Контрольна Колегія з Генеральним Контролером на чолі.

9.УГВР діє також у формі конференцій УГВР, які проводить Президент УГВР.

10.Діяння окремих органів УГВР буде нормоване внутрішніми правниками, які затверджує Президент в порозумінні з Генеральним Суддею.

11.Для окремих справ можуть всі органи УГВР покликувати окремі комісії, колегії й бюро.

12.УГВР перебуває на українських землях. За кордоном може вислати своїх делегатів.

II.Великий Збір УГВР.

1.Найбільшою українською законодавчою владою у час революційно-визвольної боротьби за українську державу є Великий Збір УГВР.

2.Великий Збір УГВР:

а)ухвалює основні закони,

б)розглядає та вирішує основні політичні питання, усталює лінію визвольної політики, встановлює програму і тактику боротьби українського народу,

в)приймає звіти з діяльності всіх органів УГВР,

г)усталює напрямні діяння для всіх органів УГВР,

г)вибирає Президента, 7-х членів Президії, Голову Генерального Секретаріату, Генерального Суддю і Генерального Контрольного,

д)приймає присягу від Президента,

е)кооптує нових членів і затверджує кооптованих Президією,

є)виключає членів.

3.Звичайний Великий Збір УГВР скликає Президент принаймі раз на рік.

4.Надзвичайний Великий збір скликає Президент:

а)з власної ініціативи,

б)на пропозицію Генерального Секретаріату,

в)на пропозицію Генерального Контрольного,

г)на домагання 1/3 членів УГВР.

5.Збір відкриває Президент. Проводить Збором вибраний Голова Великого Збору, який покликає дальших членів Президії Збору.

6.Для законності рішень Великого Збору потрібна присутність найменше 1/2 членів УГВР.

7.Всі справи вирішують звичайно більшістю голосів, тільки для виключення члена і для ухвалення зміни устрою потрібно 2/3 наявних голосів. Для ліквідації УГВР треба 3/4 голосів усіх діючих членів УГВР.

8.У виняткових випадках УГВР може винести рішення також без скликання збору за принципом індивідуального голосування.

III.Президент і Президія УГВР

1.Президент стоїть на чолі УГВР і репрезентує її на зовні.

2.Компетенції Президента УГВР:

а)скликає і відкликає Великий Збір УГВР,

- б)проводить Президію УГВР і проводить Конференціями УГВР,
- г)затверджує двох членів Генерального Суду покликаних Генеральним Суддею,
- г)затверджує двох членів Контрольної Колегії, покликаних Генеральним Контролером.
- д)затверджує закордонних Делегатів УГВР запропонованих Головою Генерального Секретаріату, на пропозицію Генерального Секретаря Зовнішніх Справ,
- е)на пропозицію Голови Генерального Секретаріату звільняє Генеральних Секретарів з Уряду,
- є)приймає присягу від членів Президії, Голови Генерального Секретаріату, Генеральних Секретарів, членів Генерального Суду і членів Контрольної Колегії,
- ж)має право ласки.

3.Президент складає присягу Великому Зборові на руки Голови Великого Збору УГВР.

4.Президія з Президентом на чолі є органом УГВР, що діє між сесіями Великого Збору УГВР.

5.У склад Президії входять:

- а)Президент,
- б)три Віцепрезиденти,
- в)чотири члени Президії.

6.Президія УГВР розглядає політичну лінію, тактику і практичні виконання всіх органів УГВР та подає їм свою оцінку і пропозиції.

7.Компетенції Президента УГВР:

- а)пропонує скликання Збору,
- б)кооптує нових членів УГВР на пропозицію Генерального Секретаріату,
- в)припиняє членів в членських правах,
- г)приймає звіти від Голови Генерального Секретаріату, від окремих Генеральних Секретарів, від Генерального Суду і від Контрольної Комісії. Час і спосіб звітування устійнює президія окремим розпорядженням в порозумінні з окремими органами УГВР.

8.Президія УГВР діє в складі не менше половини членів Президії – крім Президента.

9.У випадку недіяння Президії, переходить її компетенція та самого Президента до найближчого Великого Збору УГВР, без права звільнити Генерального Секретаріату.

10.Президія виносить своє рішення звичайною більшістю голосів. Прирівному поділі голосів вирішує голос голови. У випадку конституційного або політичного конфлікту, Президія має право вимагати димісії Голови Генерального Секретаріату при наявності 2/3 усіх членів Президії - 3/4 голосами.

11.В часі не присутності Президента заступає його ним визначний член Президії.

12.У випадку уступлення, смерті чи іншої тривалої перешкоди в сповнюванні функції Президента, компетенції його переходять на Президіяльну Колегію, яка формується автоматично з трьох найближчих в черзі членів Президії УГВР.

13.Президіяльна Колегія має характер тимчасовий і має обов'язок якнайскоріше скликати Великий Збір УГВР.

14.Президент і Президія УГВР відповідає через Великим Збором УГВР.

IV.Генеральний Секретаріат УГВР.

1.Винавчим органом УГВР є Генеральний Секретаріат.

2.Генеральний Секретаріат складається з:

- а)Голови Генерального Секретаріату,
- б)Секретаря Внутрішніх справ,
- в)Секретаря Закордонних Справ,
- г)Секретаря Військових Справ і Командира Збройних сил,
- г)Секретаря Фінансово-господарських Справ,
- д)інших секретарів.

3.Голову Генерального Секретаріату вибирає Великий Збір УГВР.

4.Генеральних Секретарів покликає:

Голова Генерального Секретаріату.

Затверджує Президент УГВР.

5.Становища Генеральних Секретарів можуть бути отримані.

6.Генеральний Секретаріат складає звіти зі своєї діяльності Президії УГВР.

7. Генеральний Секретаріат і окремі Генеральні секретарі є відповідальні перед Великим Збором УГВР і йому складають звіт із своєї діяльності.

8. Дисциплінарно Секретарі відповідають перед Головою Генерального Секретаріату і Президентом.

9. На пропозицію Голови Генерального Секретаріату, Президент звільняє Секретарів з уряду.

10. Генеральний Секретаріат діє колегіально й рішає більшістю голосів, перерішує голос Голови Генерального Секретаріату.

11. Голова може доручити часове заступництво у функціях Голови Генерального Секретаріату одному з Генеральних Секретарів.

12. У випадку уступлення, смерті чи іншої тривалої перешкоди у виконанні функції Голови Генерального Секретаріату – Президент з Президією, Генеральний Суддя, Генеральний Контрольний і Генеральні Секретарі вибирають тимчасово Голову Генерального Секретаріату.

13. Законна сила правно-державних актів обов'язує тільки за підписом Президента і Голови Генерального Секретаріату.

V. Генеральний Суд.

1. Судово-виконавчим органом УГВР для здійснювання в її імені правопорядку є Генеральний Суд, зложений з Генерального Судді і двох членів Генерального Суду.

2. Генерального Суддю вибирає Збір УГВР, двох дальших членів Суду покликає Генеральний Суддя і затверджує Президент УГВР.

3. Генеральний Суддя відповідає за сповнювання своїх завдань перед Великим Збором УГВР.

4. У випадку уступлення, смерті чи іншої тривалої перешкоди у виконанні функції Генерального Судді – Президент з Президією, Генеральний Контрольний, Голова Генерального Секретаріату і члени Генерального Суду вибирають Генерального Суддю.

5. За Генеральним Суддею забезпечується право інтерпретувати устроєні питання УГВР та давати свої зауваження Президентові при затвердженні внутрішніх правилників органів УГВР.

VI. Контрольна Колегія.

1. Контрольно-виконавчим органом УНВР є Контрольна Колегія, складена з Генерального Контрольного і двох членів Контрольної Колегії.

2. Генерального Контрольного вибирає Великий Збір, двох дальших членів Контрольної Колегії вибирає Генеральний Контрольний і затверджує Президент УГВР.

3. Контрольна Колегія перевіряє фінансово-господарську діяльність всіх органів УГВР, зокрема наглядає над фінансово-господарською політикою Генерального Секретаріату.

4. У випадку уступлення, смерті чи іншої тривалої перешкоди у виконанні функцій Генерального Контрольного – Президент з Президією, Генеральний Суддя, Голова Генерального Секретаріату і члени Контрольної Колегії вибирають Генерального Контрольного.

Як засвідчують джерела на прохання командира УПА, генерала Чупринки була затверджена УГВР і введена наказом ГВШ ч.7 з 19. VIII.1944 року “Присяга вояка Української Повстанчої Армії”. Ось вона: “Я воїн Української Повстанчої Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед Святою Землею Українською перед політою кров'ю усіх Найкращих Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротися за повне визволення всіх українських земель і українського народу від загарбників та здобути Українську Самостійну Державу. В цій боротьбі не пожалію ні крові ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіми ворогами України.

Буду мужнім, віжважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно-пильним воїном.

Буду виконувати всі накази зверхників. Суворо зберігати військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовому життю всім своїм товаришам по зброї.

Коли я порушу, або відступлю від цієї присяги, то хай мене покарає суворий закон Української Національної Революції і спаде зневага Українського Народу”.

Все це говорить, що головнокомандувач збройних сил піклувався про морально- політичний гарт УПА.

Що ж до військової автобіографії генерала Чупринки (Романа Шухевича), то його військовий гарт розпочався під керівництвом полковника Євгена Коновальця, який високо цінував весь рід

Шухевичів. В 1933 році Провідник ОУН остаточно переконався, що Роман Шухевич не лише бойовик-революціонер, але й прекрасний організатор українського підпілля та фахівець в області військової справи, який поєднує в лдній особі талант політика. До кінця своїх днів життя полковник Євген Коновалець покладав великі надії на Романа Шухевича, як про це свідчать секретні матеріали радянських архівів. Так уже після "Варшавського судового процесу" в 1935-1936 роках і після процесу над Крайовим проводом ОУН у Львові у травні-червні 1936 року, після того..., як Роман Шухевич вийшов із тюрми, полковник Євген Коновалець наполягав, щю Крайову Екзекутиву ОУН очолив Роман Шухевич. Євген Коновалець передусім бачив у Романі Шухевичу політичні та військові якості командувача. Як бачимо із джерел, перший військовий вишкіл Роман Шухевич отримав державній структурі Закарпатської України, де разом із Зеноном Коссаком і Михайлом Колодзінським вони організовували збройні сили Карпатської України-Карпатську Січ.

Після падіння польського режиму на українських землях Роман Шухевич бере активну участь у створенні у 1940 року в Кракові Революційного Проводу ОУН Степана Бандери, очолює Організацію на Західних Окраїнних землях (Холмщина, Лемківщина, Підляшшя і Засяння), організовує курси, культурної та суспільної праці, проводить на високому рівні військові військові вишколи, через які проходили всі члени ОУН, які стояли на позиції збройної боротьби з окупантами України. Роман Шухевич розумів, що скорий час для українських патріотів взятися за зброю і вони повинні бути готові до збройної боротьби.

Так в березня 1941 року він організовує Дружини Українських Націоналістів (ДУН), а пізніше загони Української Повстанчої Армії, яку він по наказу Проводу ОУН очолив у четвертому кварталі 1943 року.

Як бачимо із секретних радянських документів, Роман Шухевич був після Є.Коновальця, дуже небезпечним для московського імперіалізму діячем ОУН і керівником УПА, оскільки найактивніше брав участь в ідеологічно-політичних і структурно-організаційних процесах в революційній ОУН у 1938-1943 роках. Це розуміли в Москві і більшовицьке керівництво, як бачимо із секретних радянських архівних документів нанесло по проводу ОУН жорстокий удар – 23 травня 1938 року агент НКВД П.Судоплатов вбиває Голову Проводу ОУН, полковника Євгена Конвальця. На його посаду претендував Степан Бандера, крайовий Провідник ОУН у 1933-1934 роках, який був ув'язнений в польській тюрмі. Важаючи на авторитет, керівником ОУН був обраний полковник Андрій Мельник, однак у 1939 році він відмовився очолювати ОУН через незгоду з революційним крилом ОУН, яку очолив з 1939 року С.Бандера. Особиста зустріч А.Мельника і С.Бандери, призвела до створення Революційного Проводу ОУН, який очолив Степан Бандера і військове крило якого Роман Шухевич Роман Шухевич погоджувався з степаном Бандерою, на необхідність взяти революційно-політичний курс на передодні великих воєнних подій. Старанням ренволюційної ОУН Степана Бандери на Українських землях створено національні збройні сили - Українську Повстанську Армію, яка стала могутньою, загальноукраїнською, військовою силою завдяки організаторським здібностям Романа Шухевича, який розумів, що Армія, повинна стати головним зняряддям революційної ОУН у побудові незалежної Української держави. Як бачимо, командувач УПА, генерал Роман Шухевич, реально мислячий політик, який усвідомлював, що проти німецько-більшовицької військово-політичних машин, треба сфомувати, передову, мобільну, сучасну, українську військово-політичну машину, яка моглаб як тактично, так і організаційно протистояти двом найпередовішим, добреулаштованим, агресивним тоталітарним системам і оперативно вести перебудувавши тактику і стратегію з однію та другою. Задля досягнення своєї мети Роман Шухевич надавав великого значення консолідації українських політичних і військових сил, тому не дивно, що власне його було обрано Головою Генерального Секретаріату (уряду) і секретарем військових справ УГВР.

Як бачимо із проаналізованих радянських та німецьких джерел, головнокомандувач УПА та голова УГВР, генерал Роман Шухевич був талановитим політиком і військовим головнокомандувачем, який зумів підготувати УПА для боротьби з німецькими окупантами та військово-політичною машиною більшовицької Росії, вдосконалити і розвинути тактику і стратегію повстанської наступальної та оборонної боротьби, від фронтової тактики до партизанської, враховуючи військову та політичну ситуацію в Україні.

Як наголошував провідник ОУН С.Бандера: ”в цій реорганізації виявились незвичайні провідницькі прикмети генерала Романа Шухевича. Дивсячись далеко вперед він розпланує і посмтупово та послідовно робить зміни тактики боротьби, з повстанської на партизанську в які все більше робиться акцент на невійськові методи, а політико-пропагандистські. У нього наголшував С.Бандера вся революційна боротьба, всі її форми і діючі сили - це одна справа, один процес, який розростається у широчінь...”.

Як засвідчують джерела московських архівів, радянські спец-служби по вступу на територію України організували цілу війну проти однієї особи, зокрема головнокомандувача УПА генерала Романа Шухевича та його сім'ї, як на побутовому рівні так і на тактиці і методах ведення боротьби. Десятки тисяч високопрофесійних працівників НКВД-МДБ були кинуті в Прикарпаття з метою виявити, полонити чи фізично знищити головнокомандувача УПА. Завойовники не жаліли ні матеріальних засобів ні моральних. Як бачимо із радянських архівних джерел, командував УПА генерал Роман Шухевич, розумів відповідальність за долю УГВР та УПА, що може говорити, що він вмів поєднувати у собі риси військового та політика високого рангу. Враховуючи ситуацію німецько-радянської окупації України, та жорстокий час боротьби, яку очолював і в якій жив і воював генерал Р.Шухевич, його цілком можна вважати першим генералісіусом злученої української військової та політичної системи...

Що стосується, генерала Романа Шухевича то уже в свій час у провідник ОУН Степан Бандера так характеризує його діяльність в ОУН та УПА: “...ОУН організувала Українську Повстанську Армію, даючи їй основний командний і вояцький склад. УПА творить щораз більші з'єднання і переходить до більших мілітарних дій, якими зв'язує цілі ворожі дивізії. Великі смуги українських земель опинилися під фактичним контролем ОУН-УПА, що організують найважливіші сектори національного життя і керують ними. Німці спочатку намагалися спинити той розвиток і зламати ОУН-УПА більшими нищівними і військовими акціями. Коли ж це не вдалося, а для того ж їхнє становище на фронтах далі погіршувалося, вони були примушені поважно рахуватися з силою української революції. Це використовує УПА й ОУН в ситуації пересування фронтів, щоб зміцнити свої тили й запаси та перейти до боротьби з більшовиками краще підготовленими. Разом із розширенням форм і розмаху боротьби поширено також структуру визвольно-революційного руху. Крім УПА, створено Українську Головну Визвольну Раду - як надзвичайний орган революційно-державного характеру з розрахунком на активну участь у ній і визвольній боротьбі організованих сил інших українських політичних напрямків. Кожна тотальна боротьба, а зокрема революційно-визвольна, вимагає єдиного керівництва. Щоб забезпечити таку одноставність прискладенні структури визвольної формації ОУН-УПА-УГВР, зконцентровано в одних руках найвище керівництво: Роман Шухевич - “Тур”, ”Чупринка”. Останнє псевдо генерала Романа Шухевича, як голови Визвольної Ради і секретаря військових справ від 1944 до 1950 р. - “Лозовський”. Генерал Роман Шухевич був одночасно головою проводу ОУН, головним командиром УПА і генеральним секретарем УГВР. Така концентрація влади, наголошує провідник ОУН С.Бандера, була викликана доцільністю і потребами самої роботи, а не особистими претензіями...”.

Яка ж була перспектива перед національно-визвольною боротьбою? - запитує С.Бандера і сам відповідає: “Багато надій пов'язувалося із переконанням, що західні країни після перемогим примусять більшовиків віддати значну частину їх нових загарбань. Також частина провідних діячів національно-визвольного руху піддалася таким сподіванням і вважала доцільним у такому плані розгортати боротьбу і діяльність. Для них розгортання гучних і широких повстанських дій у кінцевій стадії війни мало головний сенс у тому, що це мав бути добрий старт для звідних країн. Йшло про унаочнення і підкреслення факту, що український національно-визвольний рух боровся проти Гітлера і тому має підстави для союзницьких взаємин із західними державами. По-друге, треба було показати силу й бойовість України як союзника проти СРСР... Речники тієї концепції, наголшував С.Бандера, були в надії на швидку війну Заходу проти СРСР і на активну підтримку для повстанської боротьби в Україні. Вони були готові на карту поставити все. Однак Захід боявся йти на конфлікт з СРСР і на розгорання повстанської боротьби в Україні, а також не бажав втягувати себе у війну з більшовиками...”.

Тому ОУН та головнокомандувач УПА зробили ставку на власні сили і продовжували національно-визвольне повстання до кінця...”.

Закінчуючи революційно-політичну характеристику головнокомандувача УПА та голови УГВР генерала Романа Шухевича, Степан Бандера наголошує: "...Пройшло 10 найважчих років боротьби ОУН-УПА у повоєнній підбільшовицькій дійсності. Щоб усвідомити усю її вагу, треба пригадати: скільки людей було б повірило в 1944-1946 роках, що ця боротьба втримається 10 років у таких обставинах? В тому найбільша заслуга незрівнянної ідеї, героїзму, жертвності бойовості всіх кадрів ОУН і УПА та українського народу, що підтримує їх з повною посвятою і далекозорого, мудрого Провідника славної пам'яті генерала Романа Шухевича та всього керованого ним провідного активу.

Героїчна смерть генерала Шухевича - "Чупринки", "Тура" - це найбільша втрата українського визвольного руху, яка потрясла ним на довгі роки. Але він перенесе і той найважчий удар, бо в ньому живе дух, віра і хоробрість найбільшого її Провідника і Командира - генерала "Чупринки" - "Тура"..."

Таким чином тринадцятирічна визвольна війна українського народу була найгероїчнішою з усіх дотеперішніх національно-визвольних війн. Європейська і світова історія подібної національно-визвольної боротьби не знає, кінцево метою якої було відновлення незалежності Української держави. І знищення, що спіткнулись у кровопролитній боротьбі за переділ світу, двох кровожерливих імперій німецької та радянської.

Не перебільшуючи можна сказати, що самовіддана боротьба УГВР та УПА та талонивитих її політичних, господарських діячів та командирів, які уособлювали месників та революціонерів-патріотів, було новим явищем в житті українського народу.

Як бачимо із сукупності джерел, усві вищеприведені особистості, реаліні історичні особи, герої, які змогли зрости інтелектуально, духовно у вирої завзятої, впертої, безкомпромісної боротьби з ворогами українського народу і дожити в надіях, легендах та реальних і відтворених істориками образах до жаданого часу - відновлення державної незалежності України...

Список викристаних джерел та літератури до розділу IV:

- 1.Российский Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
- 2.Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 3.ЦХИДК, ф.519, оп.3, д.116, л.3-15.
- 4.Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). - Москва. - Дела №66, листы: 130-131, листы: 245-248, листы:285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418. - Ф.5446, оп 81 а, д.346, листы 21-40.
- 5.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.25, л.185.
- 6.Центр хранения и использования историко-документальных коллекций (ЦХИДК) ф.500, оп.1, д.25, лист 186.
- 7.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.109, листы 10-12.
- 8.ЦХИДК, ф.1358, оп.1, д.48. л.2-4.
- 9.ЦХИДК, ф.1447, оп.1, д.18, л.1-2.
- 10.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775, л.322.
- 11.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.6а, л.503-504.
- 12.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775., л.395.
- 13.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.250.
- 14.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.201.
- 15.Архів "Літопису УПА".
- 16.S. Micro NAU kory T-175, vol.124, p.599,575.
- 17.S.Micro NAU kory T-175, vol.124, p.521566.
- 18.The National Archives of the US.(NAUS). - T.175. - Vol.124. - P.599371.
- 19.ВА Koblenz, R6/281, Bl.146-166.
- 20.Політичний терор та тероризм в Україні. XIX-XX століття. Історичні нариси. - Київ, «Наукова Думка», 2002 - С.548-556. - С.557-573. - С.574-589. - С.650-655. - С.656-677. - С.788-797.
- 21.Петро Мірчук. Українська Повстанська Армія 1942-1952. - Мюнхен, 1953. - 319с.
- 22.Тарас Чупринка, Головний Командир УПА. Бійці і командири Повстанчої Армії. (Звернення). - Повстанець. Квітень-травень 1945.
- 23.Степан Бандера. Перспективи Української революції. Мюнхен, «Видавництво Організації Українських Націоналістів», 1978. - 640с.
- 24.Тарас Бульба Боровець. Армія без держави. - Львів, «Поклик сумління»,1993.
- 25.В.Сергійчук. ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали. - Київ, «Видавництво Дніпро», 1996. - 493с.
- 26.П.Содоль. Українська Повстанча Армія 1943-1949. Довідник. Нью-Йорк, «Пролог», 1994. - 199с.
- 27.В.Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 28.В.Ідзьо. Роль керівництва УПА та політичного проводу ОУН в створенні Української Головної Визвольної Ради в в світлі аналізу джерел та оцінках визначних її діячів.(1944-2004). Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 29.Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005. - 208с.
- 30.Є.Перепічка. Феномен Степана Бандери". - Львів "Сполом", 2006. - 736с.
- 31.С.Ткаченко.Повстанческая Армия. Тактика борьбы. - М., 2000. - 508с.
- 32.W.Benz. Dimension des Volkermordes. - Munchen, 1991. - 528s.
- 33.Roman Drozd. Ukrainska Powstancza Armia. - Warszawa, 1998. - 285s.

Розділ V.

Військова стратегія, тактика та озброєння УПА згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел.

Українська Повстанська Армія, як засвідчує сукупність німецьких та радянських архівних джерел, виробила за довгі роки ведення війни з німецькими та радянськими окупантами, свою власну тактику та стратегію ведення війни.

Відносно воєнних дій проти конкретного ворога УПА приміняла відповідні види озброєння. Однак, як засвідчують джерела, військова тактика і стратегія застосовувалась у кожному конкретний час згідно інструкцій командування та у певному, притаманному тільки для УПА, військовому порядку.

Як засвідчують джерела методи і тактику ведення війни з окупантами України УПА відпрацьовувала до надзвичайно високого рівня військового мистецтва.

З цього приводу слід наголосити, що для кваліфікованого ведення війни в науковій підрозділах УПА був укладений підручник “Тактика Партизанської Війни”, який написав кадровий офіцер радянської армії, буший офіцер який готував курсантів в Вищому Військовому радянському училищі, а опісля був викладачем у в школі “Олені”, яка готувала для підрозділів УПА командирів. Цей підручник був рекомендований проводом ОУН обов’язковим для навчання усього складу УПА. На жаль сьогодні в московськьому архіві Федерально Служби Безпеки (ФСБ) зберігся тільки один примірник цього підручника, який на руки й для передруку не видається...

Як вважають військові фахівці, його положення актуальні і сьогодні. Він перекладений на російську мову і використовується для навчання спец-підрозділів ФСБ, які спеціалізуються по боротьбі з тероризмом...

Як засвідчують джерела, уже у грудні 1943 року командування УПА затвердило “Тактичну інструкцію” яка наказувала всім підрозділам УПА зайняти самооборону і вести наступальні бої лише в випадках, коли німецькі окупанти вдавались до відвертих грабунків українського населення. Однак, як засвідчують документи, в час відступу німецьких військ, УПА напала на німецькі підрозділи з метою заволодіння зброєю, боеприпасами, амуніцією для подальшої боротьби з радянськими окупантами України.

В подальшому, як засвідчують джерела, в УПА були фахівці, які повністю посвячували себе розробленню тактики ведення як війни фронтом так і партизанської війни і змінювали стратегію і тактику відносно бойових дій підрозділів УПА. Як відомо із збережених в німецьких та радянських архівах документів, зокрема “Наказів та директив керівництва УПА”, звітів керівництву командирів окремих підрозділів, ми бачимо, що тактику ведення бою вивчав кожний воїн УПА, який повинен був володіти всіми методами і способами ведення партизанської війни.

Як в учбових підрозділах так і в бойових частинах УПА, вивчення основ тактики й стратегії приділялась більша половина вільного часу. Як бачимо із документів окрім загальноармійських методів війни та тактичних прийомів, щоб перемогти більш сильнішого противника командири УПА успішно приміняли комбіновану тактику, згідно якої вони використовували всі компоненти маневрів: охоплення ворога, оточення, прорив його передових позицій, відхід з раптовою засадою та могутнім вогнем. Особливого значення підрозділи УПА надавали зустрічному бою.

Важливою тактичною особливістю було постійний рух та зміна позицій військових підрозділів, які виконуючи ті чи інші тактичні завдання головного командира УПА відправлялися в рейди. Як відомо УПА вміла успішно проводити рейде завдяки досконалії організації, зберігаючи на марші авангард і ар’єргард. Якщо загони УПА попадали в оточення в лісі, горах і других закритих місцевостях, то вони спеціально відспупали, а опісля влаштували засади. Як засвідчують документи: ”літом 1945 року відділ УПА “Рисі” проводив рейд на Закарпаття. 6 вересня загін прикордонних військ блокував дорогу цьому загону. Розгорівся бій і підрозділ УПА свідомо організував швидкий відступ, опісля раптово зупинився і з відстані 30 метрів організував швальний вогонь, таким чином швидко знищивши загін прикордонників, який стояв їм на дорозі”.

Приблизно таку ж тактику примінили великі підрозділи УПА 10 квітня 1945 року, коли велика кількість військ НКВД 20 тисяч військових вступила в бій з трьома куренями УПА. Слід

наголосити, що в похід на “Чорний Ліс” були підключні, танки, кавалерія, авіація, артилерія. Однак УПА внаслідок маневру і суматохи та дезкоординації противника, зберігаючи дисципліну, вдалося нанести противнику суттєвої поразки і розділившись в подальшому на невеликі підрозділи вийти з оточення, де при цьому війська НКВД відкривали артилерійський вогонь і скидували авіаційні бомби одні на одних.

В іншому випадку, як дізнаємося із свідчень радянських джерел, 5 грудня 1945 року відділ “Летуни” дав можливість відділу НКВД в кількості 40 чоловік переслідувати себе, о після “Летуни” розвернувшись обійшли нкаведистів з флангу і практично впритул з 20 метрів автоматичним вогнем всіх розстріляли...”

В іншому випадку, як засвідчують радянські джерела в ніч під новий 1945 рік сотня “Стріла” під керівництвом командира Хмари вступила в бій з великими силами НКВД в селі Рудки, сотня відтягнула на себе весь удар і таким чином в тилу чекістів опинився підійшовший на допомогу курінь Книша. Як відомо із доповіді Хмари втрати чикістів складала 100 чоловік.

Ці ж документи наголошують, що 7 квітня 1945 року курінь Скажених зробив напад на табір військ НКВД (150 чекістів) внаслідок добре сплановано бою 120 чикістів було вбито, 16 полонено і тільки 14 могло втекти. Була захоплена вся зброя, амуніція документи чикістів.

20 грудня 1944 року сотня “Месники”, провівши досконало розвідку раптово напала на районний центр Тлумач, із тюрми були випущені 45 в’язнів вбито 60 бійців НКВД та інші партійні працівники.

Особливе значення у тактиці УПА мали засади, які вони пириміняли проти військ як німецьких так і радянських. Так в квітня 1943 року на Ковельщині відділ УПА “Помста Полісся” знищило Віктора Люце, шефа штурмових загонів СА, одного із найближих соратників Гітлера.

Понесла значних втрат від УПА і Червона Армія, де 29 лютого 1944 року із- засади, яку влаштувала сотня “Зеленого” був убитий командуючий I Українським фронтом генерал армії М.Ф.Ватутін.

З 1947 року УПА виробила нову стратегію та тактику яка базувалася на трьох тактичних схемах:

“Даждьбог” – збереження кадрів і активності. “Даждьбог” зобов’язував ОУН та УПА мінімізувати відкриті виступи, створення глибокозаконспірованого підпілля, вступ в офіційні політичні та господарські структури окупаційної влади, включаючи й правоохоронні органи.

Основний інтелектуальний удар УПА намагалась зосередити на дискримітації цивільної окупаційної влади, яка не могла б утвердитися в українському суспільстві...

“Даждьбог” пропнував діяти підрозділам невеликими групами, завдавати ударів по винищувальних батальйонах, невеликих підрозділах силових структур, окупаційних державних установах, знищувати колгоспи, а майно передавати сільським хазяйвам, зривати вибори до окупаційної влади УРСР...

“Орлик” – створення баз, бункерів, складів зброї та амуніції в східних районах України більш небезпечніших та віддалених від основних зон військових дій значних підрозділів УПА.

“Олег” – виховання молодих кадрів, як політичних прогондистів в структурах підпілля ОУН так і талановитих командирів підрозділів УПА.

Така тактика була результативною, як засвідчують документи 3 травня 1946 року підрозділ УПА “Месники” біля с.Майдан, на Станіславщині (сьогодні Івано-Франківська область) ліквідував командуючого 38 амією генерал-полковника К.Москаленка та члена Військової ради армії генерал-майора А.Єпішева.

Як засвідчують документи в цей же час боївка Служби Безпеки (СБ) ОУН “Юри” ліквідувала заступника начальника політвідділу цієї армії полковника Голубєва.

3 травня 1949 року підрозділ “ Месники” біля залізничної станції Тязів (Івано-Франківська обл.) влаштували засідку в яку попало чотири автомобілі, які були знищені раптовим вогнем і гранатами. В одній знаходився командуючий військами блокади Станіславської області генерал-полковник Москваленко, разом з полковником і двома майорами МВД. Всі вони загинули на місці.

Як засвідчують секретні джерела архіву МДБ та НКВС від засідок УПА погинуло і багато інші високопоставлених генералів та офіцерів МДБ-НКВС.

Так 8 січня 1949 року відділ УПА “Рисі” організував засаду на дорозі Журавно-Калуш. В ній окрім бійців погинуло, один генерал-майор МВД, чотири високопосталені офіцери МДБ-МВД, 5 були тяжко порані і після цього померли. Всіх негайно було переправлено на захоронення в Росію...

28 березня 1947 року відділ УПА під керівництвом командира “Хріна” організував засідку внаслідок якої було ліквідовано віце-міністра військ Польщі, генерала Кароля Свірчевського.

Окрім вищеописаних втрат, як засвідчують архівні документи, МДБ і НКВД втратили ще велику кількість генералів та офіцерів і оперативних працівників... які працювали під маркою СБ (ОУН) на командирів УПА, інформація про них і досі засекресена...

Особливу увагу радянські архіви звертають на успішну боротьбу УПА з радянськими партизанами, зокрема з’єднанням С. Ковпака, яке в основному було розгромлене УПА. В цій боротьбі УПА отримала великий досвід партизанської тактики і стратегії.

Так наприклад в березні 1944 року на Підгаєччині висадився парашутний десант радянських парашутистів (біля батальйона) проти якого командування УПА направило курінь Крука і курінь Холодноярців та групу Лисоня, які зуміли повністю розгромити десантників...

Можна привести ще багато фактів у доказів того, що тактика УПА була різносторонньою і в основному комбінованою. У більшій мірі, вона була різносторонньою із-за мобільності військових підрозділів УПА і знання особливостей місцевостей на яких можна було зробити вірне маневрування.

Слід наголосити, що всіх хто цівиться статистикою бойових операцій УПА з Червоною Армією та НКВС-МДБ повертаємо до праці Петра Мірчука “Українська Повстанська Армія 1942-1952”, яка була видана в Мюнхені в 1953 році. В цій праці на джерельній базі з звітів центральному керівництву всіх підрозділів УПА проаналізовані всі тактичні перемоги та поразки УПА за період 1944-1950 років. При цьому, наголошував автор, УПА мала свої тактичні прийоми у боротьбі з Червоною Армією та загонами НКВС-МДБ, вони були такі:

- 1) несподівані бойові напади на більші і менші енкаведиські з’єднання,
- 2) турбуючі наскоки на ворожі адміністративні центри,
- 3) бойові засідки більшими, а часто меншими, а той цілком малими власними бойовими групами на частини НКВС, їхніх верховодів, склади,
- 4) знищення ворожих комунікативних споруд і засобів зв’язку (залізничних станцій, шляхів, пускання під укіс транспортів з військами НКВС, знищення телефонних ліній,
- 5) саботажні акції - знищення нафтових промислів, складів, підприємств, які працювали на окупаційну армію, знищення адміністрацій...

Безсумнівно, що у вірності виборі тактики підрозділів УПА велике значення відіграло рішення командира.

Командир в УПА (курінний, сотник), як засвідчують джерела, повністю відповідав за бойовий стан та тактичні прийоми свого підрозділу. Він зобов’язаний був знати настрої бійців, склад зброї, боєпасів і бути зразком військової доблесті для них, віддавати всі сили для боротьби з ворогом.

Як засвідчують джерела командири в УПА були самовіддані: ”осінню 1944 року більшовики проводили велику облогу в Чорному Лісі, щоб дати можливість відійти великим з’єднанням УПА курінний Гамалія прийняв всю силу удару на себе. Тяжкопоранений стримаючи атаки, він будучи оточеним у безвихідній ситуації застрілювався...”

Як засвідчують джерела так поступало практично всі визначні командири УПА в тому числі й головнокомандувач, генерал Т.Чупринка”.

Для успішного тактичного ведення як великих так і малих операцій УПА потребувала великої кількості легкої стрілкової та важкої зброї.

Як засвідчує проаналізованих нами сукупність джерел, уже на початку формування УПА виникла потреба в забезпеченні повтєнських загонів озброєнням.

Як відомо із джерел у 1941-1942 роках ОУН мала певні запаси зброї. Так за документацією куреня Хмеля у 1942 році в його курені було всього три ручних кулемета, особистий склад у більшій мірі був озброєний обрізами. Всі підрозділи цього часу були озброєні карабінами польського, німецького та радянського виробництва. Не всі командири мали пістолети, не

вистарчало гранатів. Як засвідчують джерела весь курінь “Гайдаки” цього часу мав тільки 305 карабінів...

Однак уже в 1943 та особливо 1944 роках озброєння УПА докорінно змінилась внаслідок військових дій з німецькими військами та захоплення німецьких складів зброї.

Як бачимо із документів в 1944 році крайовий командир УПА видав наказ “Про переозброєння всіх підрозділів УПА автоматичною зброєю”.

Як засвідчують джерела на 1 січня 1944 року практично всі підрозділи УПА були озброєні автоматами. Кожний рій мав по два, а то й три важких і чотири-п’ять легких кулемета, декілька легких і тяжких гранатометів, фавспатронів та мінометів.

Однак тяжка зброя не давала можливості швидко маневрувати і кристалізувати настурпальну стратегію і тактику. Тому під середину 1944 року був виданий наказ для всіх підрозділів УПА, згідно якого:” всі підрозділи УПА повинні бути тактично маревровими перед важкоозброєними ворогами і тому у більшій мірі перед ними повинні бути озброєні виключно легкою зброєю – автоматичними гвинтівками, автоматами, та легкими кулеметами”. В наказі наголошувалося, що :” пушки та міномети знецінюють тактику УПА та лишаять підрозділи меневру”. Як засвідчать джерела радянських архівів та документів МДБ та документи з підрозділів УПА від 1944 року, в УПА відбулося перенасичення автоматичної зброї та боєприпасів, як німецької так і радянської. Тому підрозділам УПА було наказано брати з собою в рейди та на операції з собою тільки тактично необхідну зброю, гвинтівки та автомати, а всю решту зброю здати на збереження для формування нових відділів. Слід наголосити, що в УПА питаннями збереження та ремонту зброї займався цілий підрозділ, який функціонував на кожній стаціонарній базі УПА. Там функціонували склади зброї “магазини”. Зброя зберігалася в глибоких підземних бункерах, які були улаштовані двіма стінами і всередині покриті залізом. Кожна одиниця змазувалася і складувалася в ящики у строгій відповідності до військового положення зберігалися і боєприпаси.

Військова тактика УПА потребувала того, щоб озброєння було найбільш раціональним відрізнялося від ворога легкістю і великою силою вогню. Тому командири УПА з 1944 року клопотались за те, щоб їхні підрозділи були озброєні автоматичною зброєю, легкими кулеметами, гранатометами, прититанковими рушницями. На озброєнні УПА знаходилась велика кількість зразків автоматичної зброї. Всі види озброєння та його призначення добре проаналізовані російським науковцем українського походження Сергієм Ткаченко у праці “Повстанческая Армия - тактика борьбы”, тому не має потреби концентрувати увагу на цьому питанні. Однак слід наголосити, що в 1943 першій чверті 1944 року УПА в своїй боротьбі з ворогами, зокрема з німецькими нацистами, приміняла спочатку, польську, угорську та у більшій мірі німецьку зброю. Однак з приходом Червоної Армії в бойових підрозділах УПА, з тактичних міркувань, дуже швидко пройшло переозброєння, де німецька, польська та угорська зброя була віддана на склади “магазини”, а на озброєння була взята радянська зброя: автомати ППД - 40, ППШ - 41, ППС - 43.

Як засвідчують архіви КДБ, переозброєння УПА пройшло з такою швидкістю, що керівництво МДБ-НКВС в 1944-1945 роках ніяк не могло зрозуміти звідкіля в УПА більше як 300 тисяч автоматичної радянської зброї та велика кількість боєприпасів.

Як засвідчують радянські джерела, УПА забезпечила себе радянською зброєю та боєприпасами (автоматами ППШ-41) ще задовго до приходу на територію України радянських військ шляхом нападу на німецькі склади, де вона зберігалась, яку німці вилучили у полонених з підрозділів радянської армії. Німці у війні проти СРСР практично не використовували радянську зброю, яку вони захопили, тому ці склади ставали здобиччю УПА. Німецькі військові архіви засвідчують захоплення великої кількості зброї УПА. Як відомо із джерел архіву КДБ, з 1943 по 1944 роки УПА нагромадила велику кількість (до 200 тисяч одиниць) легкої автоматичної радянської зброї та боєприпасів, що дало можливість в 1944 році одномоментно по наказу верховного командира УПА генерала Т.Чупринки, переозброїти всі підрозділи.

Керівництво УПА переозброюючи підрозділи вирішувало одночасно ряд оперативно-тактичних цілей. Воюючи однорідною зброєю з підрозділами Червоної Армії та НКВС можна було одномоментно використовувати оперативно в бою захоплену зброю та боєприпаси противника і таким чином бої могли тягнутися дуже довго, що в умовах доброго знання

місцевостей давало УПА велику перевагу. Окрім цього однорідна з Червоною Армією зброя не давала можливості ідентифікувати підрозділи УПА по звуках вистрілів. Однорідна зброя забезпечувала довготривале ведення війни, що було надзвичайно вірною тактикою УПА, яка воювала з Червоною Армією та НКВС надзвичайно ефективно однорідною зброєю фактично з 1944 по 1954 роки. Для ефективного ведення війни в УПА в лісах, горах були бази, де підрозділи зберігали зброю, відпочивали. Бази досконало маскувались, під виглядом великих та глибоких бункерів. Бази досконало охоронялись. На базах зберігали склади зброї, боєприпасів, продуктів. На базах постійно був підрозділ, який займався організацією та мобілізацією всієї господарської діяльності. З баз відділи УПА виходили на оперативні тактичні операції, беручи запас боєприпасів для довгого бою на гвинтівку до 500 патронів, автоман до 2000 тисяч патронів на кулемет до 7000 тисяч патронів. Слід наголосити, і як це зауважено в праці “Тактика партизанської війни”, а також в книзі “Бойовий правильник для партизанських відділів”, які були розроблені досвідченим керівництвом школи “Олені” в 1948 році С.Ф.Хмелем. За основу тактики УПА був взят радянський “Бойовий статут піхоти”, який був переглянутий і доповнений особливостями тактики і стратегії ведення УПА партизанської війни.

Основи ведення військових дій УПА від одного бійця, роя, чоти, сотні та курені досконало проаналізовано в праці Сергія Ткаченко “Повстанческая Армия - тактика борьбы”, тому не має потреби концентрувати увагу на цьому питанні теж немає потреби, наголосимо лиш, що політичне керівництво ОУН та командири УПА, а з 1944 року правління УГВР, намагалося бути зразком і подавати приклад у здійсненні у повній точності всіх тактичних планів та виконанні наказів керівництва УПА та підтриманні суворої дисципліни, зміцнення авторитету УПА та УГВР в лоні українського народу, чому приділяли велику увагу.

Така тактика і стратегія керівництва УГВР давала можливість, опираючись на народ, вести довготривалу боротьбу проти схожих один на одного тоталітарних режимів: німецько-фашистських загарбників, сталінсько-радянських окупантів, прокомуністичних польських та чехословацьких режимів, оскільки всі вони були єдиними в своїх стремліннях - повне знищення УПА і припинення національно-визвольної війни українського народу у боротьбі за побудову незалежної держави. За таких обставин УГВР та УПА приміляла до них згідно народним досвідом карально-репресивну тактику та стратегію згідно вимог конкретних військово-політичних обставин...

Без сумнівно, що в УПА не було іншого виходу у боротьбі за побудову Української держави у протистоянні репресивно-каральним системам: Німеччини, СРСР його не менш жорстоких сателітів Польщі та Чехословаччини, як вироблення своєї стратегії і тактики, яка послугувала б виконанню поставлених УПА завдань.

Як бачимо із сукупності проаналізованих свідчень: німецьких, радянських та польських архівів, успішна стратегія та тактика УПА у більшій мірі у продовж 1941-1955 років забезпечувалася внаслідок всесторонньої підтримки УПА, народної армії, всім українським суспільством, яке прийняло виклик вищеозначених окупантів та поневолювачів українського народу і підтримало в основній масі національно-визвольну боротьбу.

Таким чином в умовах тоталітарного поневолення українського народу УГВР та її бойовий підрозділ УПА в основному правильно розробили стратегію і тактику національно-визвольної боротьби через масовий військовий спротив партизансько-повстанською війною, яка показала найефективнішою сама політична і військова логіка.

Нова тактика і стратегія боротьби УПА висунула із різних прошарків українського народу талановитих, ідейно-переконаних, дисциплінованих, морально стійких, командирів, які склали ядро національно-визвольної боротьби, яка змогла успішно майже на протязі 15 років без жодної підтримки протистояти найжорстокішим тоталітарним режимам Німеччини та СРСР, будучи влаштованим, як засвідчено, в документах УГВР, на демократичних традиціях українського народу.

Таким чином досконало продумана військова стратегія, тактика система озброєння, яку проводило керівництво УГВР-УПА в 40-50 роках ХХ століття забезпечило відновлення незалежності і побудови в 1991 році Української держави, де стратегія і тактика українського національно-визвольного руху, як визначника критеріїв життєздатності, потребує подальшого осмислення і наукового дослідження...

Список використаних джерел та літератури до розділу V:

- 1.Российский Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
- 2.Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 3.ЦХИДК, ф.519, оп.3, д.116, л.3-15.
- 4.Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). - Москва. - Дела №66, листы: 130-131, листы: 245-248, листы:285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418. - Ф.5446, оп 81 а, д.346, листы 21-40.
- 5.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.25, л.185.
- 6.Центр хранения и использования историко-документальных коллекций (ЦХИДК) ф.500, оп.1, д.25, лист 186.
- 7.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.109, листы 10-12.
- 8.ЦХИДК, ф.1358, оп.1, д.48. л.2-4.
- 9.ЦХИДК, ф.1447, оп.1, д.18, л.1-2.
- 10.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775, л.322.
- 11.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.6а, л.503-504.
- 12.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775., л.395.
- 13.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.250.
- 14.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.201.
- 15.Архів "Літопису УПА".
- 16 S. Micro NAU kory T-175, vol.124, p.599,575.
- 17.S.Micro NAU kory T-175, vol.124, p.521566.
- 18.The National Archives of the US.(NAUS). - T.175. - Vol.124. - P.599371.
- 19.ВА Koblenz, R6/281, Bl.146-166.
- 20.Політичний терор та тероризм в Україні. ХІХ-ХХ століття. Історичні нариси. - Київ, «Наукова Думка», 2002 - С.548-556. - С.557-573. - С.574-589. - С.650-655. - С.656-677. - С.788-797.
- 21.Петро Мірчук. Українська Повстанська Армія 1942-1952. - Мюнхен, 1953. - 319с.
- 22.Тарас Чупринка, Головний Командир УПА. Бійці і командири Повстанчої Армії. (Звернення). - Повстанець. Квітень-травень 1945.
- 23.Степан Бандера. Перспективи Української революції. Мюнхен, «Видавництво Організації Українських Націоналістів», 1978. - 640с.
- 24.Тарас Бульба Боровець. Армія без держави. - Львів, «Поклик сумління»,1993.
- 25.В.Сергійчук. ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали. - Київ, «Видавництво Дніпро», 1996. - 493с.
- 26.П.Содоль. Українська Повстанча Армія 1943-1949. Довідник. Нью-Йорк, «Пролог», 1994. - 199с.
- 27.В.Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 28.В.Ідзьо. Роль керівництва УПА та політичного проводу ОУН в створенні Української Головної Визвольної Ради в в світлі аналізу джерел та оцінках визначних її діячів.(1944-2004). Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 29.Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005. - 208с.
- 30.Є.Перепічка. Феномен Степана Бандери". - Львів "Сполом", 2006. - 736с.
- 31.С.Ткаченко.Повстанческая Армия. Тактика борьбы. - М., 2000. - 508с.
- 32.W.Benz. Dimension des Volkermordes. - Munchen, 1991. - 528s.
- 33.Roman Drozd. Ukrainiska Powstancza Armia. - Warszawa, 1998. - 285s.

Розділ VI.

Репресивна сутність партійно-політичної та військово - поліцейської системи СРСР проти національно - визвольного руху: УГВР, ОУН, УПА згідно свідчень надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації.

Як засвідчують архівні документи Головного Архіву Російської Федерації (ГАРФ) весною літом 1944 року радянські війська, як новий східний, ще більш підступніший, окупант, вступили на територію України, окутавши вільнолюбивий український народ новим тоталітарним режимом.

Слід наголосити, що українське суспільство, як засвідчують архівні документи Головного Архіву РФ, залишалося пасивним щодо радянської ідеї “Вітчизняної війни радянського народу”. Власне нова окупація є цілком зрозумілим явищем, якщо подивитися на неї з точки зору радянських архівних джерел, згідно яких “всі хто перебував під німецькою окупацією” з точки зору нової окупаційної влади “були зрадниками Батьківщини”, “зрадниками радянського народу”. В 1944 році особливі відділи “Смерш” розпочали репресії над мирним українським населенням. Особливо, наголошувалося радянськими органами владою на “співпраці українського народу з німецьким окупаційним режимом”. За таких обставин Червона Армія окупувавши українську землю поширила репресії на безвинних, потерпілих від німецького режиму, синів і дочок українського народу.

Мотивація таких вчинків комуністичним режимом, як співпраця з окупаційним німецьким режимом, слід вважати не вірним, оскільки в загальному, як засвідчують ці ж документи Головного Архіву РФ, наголошувалося на тому, що український народ чинив спротив німецьким окупантам, а для забезпечення свого існування була створена УГВР та її збройний підрозділ УПА.

В цей же час слід наголосити, що вже в 1944 році сталінський режим, вступивши на українську землю не вступив в переговори з УГВР та УПА, а розпочав безпрецедентне протистояння, арешти та розстріли українських активістів органів українського самоврядування. Так в цей час згідно свідчень архівних документів було арештовано 66,5 тисяч українців, які працювали в громадських та німецьких закладах під час окупації, 12, 8 тисяч чоловік, чий найблищі родичі відступили з німцями. Як засвідчують документи Головного Архіву РФ без винно за таких обставин були заарештовані 66,1 тисячі людей 34,3 тисячі посібників німецьких військ, 419 зрадників і членів їх родин.

Документи Головного Архіву РФ, наголшують, що “ностофікація”, а практично кримінальна справа була заведена на кожного українця, хто перебував під німецькою окупацією. Все це стало предметом нового терору нової радянської окупаційної влади, та тяжким моральним тягарем в продовж подальшої 50-тих літньої тоталітарної діяльності людиноненависницького маріонеткового режиму УРСР.

Як засвідчують документи Головного Архіву РФ в акнегах, з 1944 до 1991 років існували питання:

1. Чи були ви, чи ваші родичі на окупованій території?
2. Чи були ви, або ваші найблищі родичі у полоні або інтерновані у період Великої Вітчизняної війни. Де коли, за яких обставин звільнені?
3. Всі вищезначені особи, які або родичі яких перебували в лавах УПА, ОУН, або перебували за кордоном в капіталістичних країнах в різний спосіб насильно провокувалися, а подальшому насильно залучилися до “співпраці” з органами НКВС, МДБ, КДБ і тим самим склали великий прошарок провокаторів, агентуру, яка діяла проти українського народу.

З вступом в Україну в 1944 році до регіональних управлінь НКВС та МДБ було надіслано інструкції та циркуляри, інші секретні розпорядження, які мали за мету перевірити все українське населення.

Уже 5 квітня 1944 року НКВС УРСР виробив “Інструкцію про порядок заслання членів родин оунівців та активних повстанців у віддалені райони СРСР”.

У серпні 1944 року перший секретар Львівського обкому партії І.Грушецький звернувся до першого секретаря ЦК КП(б) М.Хрущова з пропозицією “вжити репресії до сімей керівників

та активних учасників банд – висилкою до Сибіру. Організувати показові суди й засуджених головних злочинців покарати на смерть привселюдно. Спалити їхні хати, негайно”.

В цей же час в Західних обдастях України розпочався кривавий терор та нелюдські розправи над цивільним населенням. Як засвідчують документи 31 жовтня 1944 року проїздяючи дорогою в Залісовському районі Тернопільської обл., четверо нетверезих адміністративників, троє із них офіцери НКВС, затримали працюючих у полі трьох жінок з с.Костельники і на місці розстріляли їх. В однієї із жінок чоловік тоді служив у Червоній армії.

Репресії окупаційного режиму проти мирного українського населення, як засвідчують архівні документи Головного Архіву РФ з 1944 року розпочала масове знешчення українських селян. Так інспекція НКВС Білобожицького райвідділу НКВС в Тернопільській області в 1944 році в с. Звинич без будь-яких обставин підпалили 4 будинки, 3 з яких належали своїм же червоноармійцям. Уявимо собі які знущання потерпіли ті українські родити, чоловіки і сини яких не були в рядах Червоної армії, а наприклад в УПА.

Наступні свідчення наголошують, що в с. Кривеньки Тернопільської обл., в 1944 році підрозділ НКВС спалив 45 будинків та розстріляв 10 українців віком від 60 до 80 років.

У Волинській обл. поблизу Сетяських хуторів Жацького району під час рейду НКВС було затримано й розстріляно 10 мирних жителів, серед них 3 дітей віком від 5 до 7 років.

Масові репресії комуністичного режиму, військова організації “Червана армія” і репресивні органи, беріївські банд-формування ”НКВС та МДБ”, які кровавич чоботом вступил на багатостраждальну українську землю роз почали масові репресії. Як засвідчують документи Головного Архіву РФ за період з 1944 по 1945 ріки, а тобто за 11 місяців окупації України військовими трибуналами в Західних областях України було сфабриковано близько 52 тисяч політичних і кримінальних справ проти “ворогів народу”. Слід наголосити, що кожна справа була організована проти груп людей.

Звірстава вірвавшись на мирні українські землі бан-формуваць радянського агресивного режиму НКВС-МДБ зауважені за означений вище час нами і в ГАРФ. Так за свідченнями архівних джерел за 11 місяців окупації України було розглянуто “військовими трибуналами” 237 справ про “порушення революційної законності”. Було покарано за явні жорстокі злочини проти українського народу 326 працівників органів НКВС-МДБ. Як наголшував у липні секретар ЦК КП(б) України О.Кириченко, що російськомовні чикісти, які не знають специфіки України чинять жорстокі масові вбивства, терор населення, гвалтування жінок та дітей, що використовують націоналісти у своїй пропаганді проти радянської влади”.

Однак, російськомовні чекісти, не дивлячись на зауваження партійної влади в Києві, якою, як ми бачимо із документів вони нехтували, оскільки підчимнялися виключно керівництву спе-органів Москві, продовжили масові репресії протиукраїнського народу. На необгрунтованих підствах тільки за 1944 рік, за офіційними даними Головного Архіву РФ було відправлено понад 200 тисяч українців та українок.

Як бачимо із документів 1944 року окупаційні репресивні органи НКВС та МДБ провели 6,5 тис. військових “ операцій ” протиукраїнського народу. Згідно свідченнями Головного Архіву РФ до кінця 1944 року було безкарно вбито до 100 тисяч українців, поневолено теж до 100 тисяч українців, вислано в Сибір мирного населення більше 200 тисяч українців.

Всі вище проаналізовані та подані нами джерела про масові вбивства, боротьбу з національно-визвольним рухом під проводом УГВР та УПА, ув’язнення та депортації українського населення новим окупаційним режимом СРСР, який вступив на територію України, підтвержуються найсекретнішими документами та перепискою найвищого керівництва тоталітарного режиму СРСР , УРСР та карально-репресивних органів НКВС-МДБ.

Внаслідок загостення боротьби з новими окупантами, нова окупайційна влада розпочала жорстокі каральні операції проти українського народу та її всенародно визнаноого органу УГВР та її бойого підрозділу УПА

Так із документу від 5 серпня 1944 року, №849/б під грифом “Надзвичайно таємно”, який народним комісаром внутрішніх справ Л.П.Берія, був направлений: Й.В.Сталіну, В.М.Молотому, Г.М.Маленкову, всього чотири екземпляри, Л.П.Берія наголошує: “По звіт НКВС-КГБ Української РСР, за останній час, в зв’язку з приходом і просуненням Червоної армії на Захід і

відходом окремих підрозділів військ НКВС, які дислокувалися в районах Рівенської області, оунівське підпілля і банدفормування УПА активізували свою діяльність.

Відзначається перехід оунівських банд із Польщі і Львівської області в район Волинської, Тернопільської і Рівенської областей.

Через ріку Західний Буг перейшло в район Волинської області декілька банд, загальною чисельністю до 1. 000 чоловік.

За останні дві неділі виросли випадки вбивств радянського і партійного активу, членів сімей червоноармійців і бувших бандитів, що явилися з повинною в органи НКВС.

Маються випадки насильного захоплення оунівськими бандитами призивників на призивних пунктах і на шляху слідування.

28-30 липня банди УПА, які діють в районах Волинської області, захопили і забрали в ліс декілька команд призивників, загальною кількістю 1.130 чоловік.

Для прийняття мір та здійснення заходів, наголошує в доповідній записці Л.П.Берія, по припиненню діяльності оунівських банд на місце відправлений в відрядження зам. Нарркому внутрішніх справ СРСР тов. С.Н.Круглов. В райони дій УПА перекинуті підрозділи військ НКВС.

Для припинення переходу банд оунівців з польської території в район Львівської, Волинської і Рівенської областей приймаються міри для встановлення прикордонних частин по кордону між СРСР та Польщею.

За час проведення чекістсько-військових операцій по ліквідації оунівських банд (лютий-липень) вбито 17. 550 чоловік і захоплено живими 17. 480 бандитів. З'явилося з повинною в органи НКВС 3. 795 чоловік. Арештовано 4. 743 активних учасників ОУН і УПА.

Захоплено зброї та боєприпасів: пушок - 14, мінометів - 85, крупнокаліберних, станкових та ручних кулеметів - 660, ПТР - 30, автоматів - 1075, гвинтівок - 43390, пістолетів і револьверів-436, гранат - 6567, патронів -600.000, мін -6060, снарядів - 6110, відібрано - 20 радіостанцій. Захоплено 158 продуктових складів.

В результаті проведеної роботи по затриманню осіб, які не бажали служити і бути мобілізованих до Червоної армії, направлено в районні военкомати - 270.600 чоловік.

При проведенні операцій вбито - 700 і ранено - 562 оперативних працівників, офіцерів і бійців військ НКВС і Червоної армії.

Нарком внутрішніх справ СРСР Л.П. Берія.

Таким чином із проаналізованого таємного документу ми бачимо, що вступивша на територію України радянська окупаційна система організувала українському національному опору УГВР та УПА жорстоку, безкомпромісну військову кампанію, яка була поєднана з безпрецедентним терором та насиллям. Безпосередньо терор над українським народом очолив заступник Л.П.Берії, С.Н.Круглов, який безпосередньо на чолі великої армії та підрозділів НКВС та МДБ розпочав "боротьбу з оунівським підпіллям та банدفормуваннями УПА, які активізувалися в з'язку з входом з Червоною армією в Україну"... Превертає увагу від грифом "Надзвичайно таємно" його звіт про перебування в окупованій Червоною армією Україні в серпні 1944 року.

Із архівного документу від 25 серпня 1944 року під № 927/б, екз.№2, під грифом "Надзвичайно таємно", який був направлений Сталіну Й.В народним комісаром внутрішніх справ СРСР Л.Берія наголошував: "Направляю Вам копію доповідної записки Зам. Наркома Внутрішніх Справ СРСР тов. Круглова С.Н. про хід очищення Львівської області від оунівських бандитів"...

Як бачимо уже 24. VIII. 44 року така Доповідна Записка Л.Берією була розіслана: т.Сталіну, т.Молотову, т.Маленкову, т.Антонову.

"Надзвичайно таємно", "Без права опублікування"

Із Львова, Москва НКВС СРСР - товаришу Берія Л.П.

Доповідна Записка, про результати боротьби з оунівським бандитизмом на території Львівської області".

"На території Львівської області, в результаті проведених операцій включно по 22 серпня, вбито 1. 252 бандита, із них 100 чоловік німців, захоплено бандитів 1.316 чоловік, в тому числі 86 чоловік ранених, затримано 1. 828 чоловік, які ухилялися від служби в рядах Червоної армії, затримано 195 "баннд посібників", 26 німців.

За цей час органами НКВС арештовано 720 чоловік, учасників ОУН.

За час проведення чекістсько-військових “операцій” з 5 по 22 серпня 1944 року, захоплені наступні трофеї: 1 протитанкова гармата, 18 станкових кулеметів, 50 ручних кулеметів, 8 мінометів, 4 пропитанкових рушниць, 89 автоматів, 370 гвинтівок, 34 різних пістолетів, 658 ручних гранат, 12 протитанкових гранат, 1931 мін і артилерійських снарядів, 137662 патронів до гвинтівок, 90 кг. Толу, 30 кг. динаміту, 60 кг. мілеміту, 1 ручна типографія, 9 радіоприймачів, 10-коней.

Окрім цього захоплено 14 складів з продуктами і спорядженням. Продукти і спорядження віддані у військові частини, а самі склади знищені.

Наші втрати за час проведення операцій і при бандидських нападах за цей час склалися вбитими: офіцерів і молодшого керівного складу - 26 чоловік, рядових червоноармійців - 72 чоловіка, співробітників НКВС-КДБ - 12 чоловік.

Пороведені військово-чикіські операції в результаті яких нанесені значні втрати встановленим бандгрупам, в ряді районів позитивно подіяли на місцеве населення.

Після проведення чекістсько-військових операцій в районі сіл: Нова Сквашена і Стара Сквашена, Золківського (Жовківського) району, 16 серпня в районні центри з'явилась делегація від населення на чолі з священником Гайда Степаном з проханням в їх селах більше операцій не проводити, гарантуючи при тому, що молодь, що переховується із лісів повернеться із лісів і в селах ніяких банд не буде.

В Яворівському районі, в результаті проведених чекістсько-військових операцій, за останній час, відзначалася значне збільшення явки у військовий комісаріат “призивного контингенту”.

Одночасно з цим мають місця випадків провокаційного характеру, які зробили “оунівські бандити”:

17 серпня ц.р. в селі Єкимово Ново-Милятинського району, при проведенні операції було вбито 2 бандита, які були зариті в землю. На другий день бандитами ці трупи з ціллю провокації були викопані, і у жахливому стані показані місцевим жителям, як факт знущання співробітниками НКВС над трупами.

Не дивлячись на проводиму оунівцями посилену антирадянську агітацію серед населення про відклонення від вступу в Червону армію та збору хлібу, все ж мобілізація в Червону армію в районах області проходить задовільно...

Із числа осіб які повинні були призвані в Червону армію 45. 996 на 20 серпня 1944р. призвано 27 тисяч 244 чоловік. Із цієї кількості 6000 тисяч чоловік взяті в армію проходившими передовими частинами Червоної армії. Мобілізація по області продовжується.

Збір врожаю по області проходить до кінця, колосові культури на полях в основному зібрані.

З метою ліквідації оперативних оунівських бандидитів і вичищення області від бандитського елементу призначені проведення ряду великих чекістсько-військових операцій в “поражених” районах області.

22 серпня ц.р. прикордонними військами управління прикордонних військ Українського округу, охорони тилу 1-го Українського фронту при участі спеціально виділеного 1-м Українським фронтом двох мотоциклетних і одного кавалерійського полку, почата операція в Сокальському, Мостовельському, Магерівському, Городецькому, Краковецькому, Немирівському, Янівському і Жолківському районах області.

Завдання операції: ліквідувати в цих районах оперуючі оунівські банди, виявити і направити в воєнкомат, призивний контингент, який уклоняється від служби і Червоній армії і проведення по ходу операції різних заходів серед населення, в сфері звернення уряду Української РСР до учасників УПА, УНРА.

Одночасно підрозділами 17 та 25 бригад і 18 кавалерійського полку внутрішніх військ НКВС при участі міліцейських загонів і оперативних груп НКВС, розпочата аналогічна операція в Родехівському, Каменка-Струмилівським, Ново-Яричевським, Ново-Милятинським, Бусським, Глинянським і Красневським районах області.

Про результаті цих операцій донесу додатково.

Зам наркома внутрішніх справ СРСР - С.Н. Круглов.

В подальшому Червона армія вступила в Західну Україну. У слід за нею туди вступили органи НКВС та МДБ. В з'язку з цим тут розпочався безпрецедентний терор та насилля над мирним

українським населенням інтереси якого захищали Організація Українських Націоналістів та Українська Повстанська Армія. За перебігом жорстокого насилля слідкував його головний організатор нарком НКВС СРСР Л.П.Берія, якому про хід “операцій в Західних областях України” доповідали його підструктура НКВС Української РСР. В доповідній записці від 18 вересня 1944р., №986/б з грифом “Надзвичайно таємно” народний комісар внутрішніх справ Л.П.Берія наголошує:” НКВС Української РСР повідомляє про складну ситуацію, яка склалася внаслідок боротьби з оунівськими бандитами в Західних областях України.

З 10 серпня по 5 жовтня ц.р. проведено 853 чекістсько-військових операцій. У всіх районах Львівської області і прикарпатських районах Станіславської, Дрогодицької і Тернопільської областей була проведена перевірка населених пунктів і прочесано лісисті райони. Перевірка проводилась спільно з підрозділами внутрішніх і прикордонних військ МВД, військ МДБ та армійських частин, які забезпечують охорону тилу 1 і 4 українських фронтів. В результаті проведених операцій вбито 11.076 і захоплено в полон 10.293 бандитів. З числа вбитих і поранених 100 німців. Затримано не бажавших вступати в Червону армію 3.804 чоловіка.

В зв'язку з тим, що в бандах є велика кількість офіцерів розгромлених німецьких частин, ва також офіцери командного складу української дивізії “Галичина”, бандити ведуть вогонь з кулеметів і гвинтівок, а також вогонь із мінометів організовано і продумано. Банди організують оборону, облаштовують окопи і одинокі стрілецькі укріплення та дерево-земляні укріплення на повний ріст досить професійно.

Учасники більшості великих і малих банд одягнуті в німецьку та радянську форму обмундирування.

Наявні великі бандитські формування діляться на менші банди, які ховаються в лісах і рідко появляються на дорогах і населених пунктах, за таких обставин зменшилась кількість бандпроявлень. Значна кількість бандитів з'являється за останній час з повинною в органи НКВС, збільшилась явка призовників на призовні пункти. Мобілізація в західних областях України проходить задовільно не дивлячись на протидію бандитів, збір врожаю в основному закінчений. Населення виконує план поставок хліба і м'яса державі.

В цілях ліквідації бандитських формувань, які переховуються в окремих гірсько-лісистих районах, проводяться чекістсько-військові операції в західних і південних районах Львівської області, в південних районах Тернопільської області і в прикарпатських районах Станіславської і Дрогобицької областей.

По наявних агентурних даних в районах Східної Польщі та прилеглих до кордону лінії між СРСР та Польщею відзначається посилення активності оунівців. Оунівці проводять мобілізацію в УПА, починаючи з 17-ти літнього віку і формують банди для подальшого виходу на територію Західної України.

Прикордонними військами Українського округу та військами НКВС по охороні тилу 1 Українського фронту проводяться операції по розгромі формувань ОУН в цих районах.

Всього за час проведення чекістсько-військових операцій по ліквідації оунівських банд (лютий-серпень) вбито - 24.928 і захоплено живими - 25.616 бандитів. Явилось з повинною в органи НКВС 6.634 чоловіка.

Захоплені наступні трофеї: гармат -21, мінометів - 90, кулеметів - 817, протитанкових рушниць - 33, автоматів - 1.398, гвинтівок - 5.830.

Значна кількість зброї знещено при бойових зіткненнях з бандитами.

В результаті операцій по розгромі діючих банд і підпільних націоналістичних формувань, а також в результаті проведених органами НКВС заходів по затримці осіб, добровільно з'явилось у військомати - 276.716 призовників.

При проведенні операцій вбито - 883 і поранено - 738 оперативних працівників, офіцерів і бійців військ НКВС та Червоної армії.

Народний комісар внутрішніх справ СРСР Л.Берія.

Таким чином у поданому документі Й.В.Сталіну, нарком внутрішніх справ Л.П.Берія фактично підтвердив необ'явлену війну між законними збройними військовими частинами українського народу УПА та вступившим після відходу німців Червоною армією та військами НКВС та МДБ. Із документу ясно видно, що нова окупаційна влада, так само як німецькі окупанти не збиралася визнавати УГВР, ОУН та УПА і проводити з ними переговори про

врегулювання політичних взаємовідносин в Україні, визнавати незалежність України уряд якої представляла УГВР та УПА.

Як бачимо із документів, відновивши свою маріонеткову в усьому по рабськи послушну підструктуру УРСР, поневолювачі з Москви повели зразу, як наголошував у звіті Й.В.Сталіну, Л.П.Берія “боротьбу з оунівськими бандитами”.

Коротко охарактеризувавши про “труднощі і несприйняття українським народом російської партійської і військової громадськості” так і “громадсько-окупаційні представництва влади”, Л.Берія наголосив в звіті Й.В.Сталіну на необхідності швидкого, шляхом залякування та репресій вирішення питання “із бандами ОУН та УПА”, щоб всесторонньо приборкати населенням в Західних областях України.

Однак боротьба в 1944 році з окупантами України тільки розпочиналась. Як засвідчує сукупність архівних джерел Головного Архіву РФ, УПА активно захищала український народ від прийдешніх зайд та створеної маріонеткової військово-політичної структури УРСР, якій було передано всю повноту влади та застосування репресивних методів боротьби з УГВР, ОУН та УПА.

В цей час інформучи комуністичне керівництво, а саме Сталіна Й.В., Молотова В.М., Маленкова Г.М., Л.П.Берія, в доповідній записці, яку було відправлено 30 вересня 1944 року №1042/6 під грифом “Надзвичайно таємно”, наголошувалось:” НКВС Української РСР доповідаючи, подає наступні матеріали про боротьбу з оунівськими бандитами в Західних областях України. Так з 5 по 20 вересня ц. р. проведено 596 чекістсько-військових операцій. В результаті військових сутичок вбито 6.092 і захоплено живими 3.467 бандитів.

Затримано 178 дезертирів і 3.018 я бажали вступати в Червону армію.

Захоплені наступні трофеї: бронемашини - 1, пушок - 6, мінометів - 14, гранатометів - 5, вогнеметів - 1, ПТР - 25, станкових і ручних кулеметів - 326, автоматів - 304, гвинтівок - 1.960, пістолетів і револьверів - 129, гранат - 13.278, снарядів і мін - 3.417 і 83 ящика, патронів - 423.000, зривчатка - 385 кг.

Складів зі зброєю і боєприпасами - 22, продуктових і складів з одягом - 15, типографій - 6, радіоприймачів - 6, радіопередавачів - 3.

Арештованих 62 активних членів ОУН і керівників УПА.

В числі заарештованих: командир сотні УПА - Кюк Б.Т., замісник командира куреня “Гамалій” по військовій частині Шабаровський Алем, полковник УПА - Васюк Є.М., бувший секретар окружного комітету УЦК - Кузняк.

Явилось з повинною бандитів і осіб які не бажали служити в рядах Червоної армії 1.694 осіб. В вересні 1944 року мали місце наступні найбільш серйозні бандпроявлення: Львівська область.

3 вересня бандою, не встановленої чисельно, зроблено напад на села Великий і Малий Желихів, Ново-Милятинського району. Бандити вбили і пограбували 7 польських сімей.

В ніч на 6 вересня до 100 бандитів, одягнутих в форму бійців Червоної армії і в форму німецьких солдат зробили напад на млин в с. Гай. Бандити були озброєні 4 ручними кулеметами, гвинтівками і гранатами. Погрузивши на підводі 2 тони пшениці і 1 тону муки бандити щезли.

В ніч на 11 вересня із села Стрептів в Ново-Милятинського району, бандою чисельністю 50 чоловік забрано 14 мужчин призовного віку.

11 вересня в Желехівському лісі бандитами перехоплена група чоловіків в кількості 18 осіб, які йшли в райвійськомат.

В ніч на 9 вересня в місті Кам’янка-Буському бандитами були розкинуті і розклеєні контрреволюційні оунівські листівки.

В ніч на 10 вересня банда, чисельністю 100 чоловік, зчинила напад на село Гжейда Львівського району. В 24.00 по сигналу ракет бандити з криками “варта” почали розбій, який продовжувався до 3 годин ночі. Під час нападу бандити вбили 25 місцевих жителів із них 24 поляків і 1 українця і 4 чоловіка було ранено. Розграбувавши майно, бандити на підводах і пішком відійшли із села. Прийнятими заходами банда була догнана і повністю розгромлена.

Дрогобицька область.

2 вересня 1944 року поблизу села Лешки-Горипи, Ходорівського району, бандою чисельністю 50 чоловік із засадами обстріляна оперативна група НКВС в кількості 10 чоловік, яка конвоювала

2 бандитів. В результаті обстрілу були поранені оперуповноважений НКВС, міліціонер, два бійці винищувального батальйону і два бійці цього винищувального батальйону пропали безвісти.

5 вересня 1944 року в с. Високічі, Стрийського району невідомими бандитами вбитий командир батальйону 18 армії 1-го Українського фронту старший лейтенант Габардєєв.

Тернопільська область.

4 вересня ц.р. в с. Пташки, Дремайлівського р-ну, зайшла банда, чисельністю 100 чоловік, озброєна автоматами і гвинтівками. За три години перебування в селі бандити пограбували 12 польських сімей і щезла.

15 вересня ц.р. із села Талашевка в м. Шумськ йшла група партактиву в кількості 12 чоловік. По дорозі група була оточена бандою 100 чоловік. В перестрілці було вбито 11 партактивістів.

17 вересня в с. Митьківці Гусятинського району, 12 бандитів одягнутих в форму офіцерів Червоної армії, розгромили приміщення сільської ради, спалили документи, пограбували магазин і забрали в ліс старшого зоотехніка колгоспу.

19 вересня ц. р. в с.Гаяківці, Підволочиського району вбитий секретар райкому партії Норгранцев.

Рівенська область.

6 вересня ц.р. в селі Барбіно Острожецького району бандою невстановленої чисельності був зроблений напад на групу працівників райвиконкому, які прибули в село для перевірки виконання хлібопоставок. Бандитами були вбиті завідувач торговим відділом Єршов і зав. відділом держзабезпечення Мельник. 5 бійців винищувального батальйону після побиття шомполами були відпущені.

13 вересня ц.р. по дорозі із м. Млинів на с. Демківку пройшла кінна банда чисельністю 50 чоловік, яка називала себе "партизанами-ковпаківцями".

На шляху свого руху, бандити перевіряли в селах документи, а всіх затриманих направляли на хутір Поляни Демидівського району, звідкіля відводили їх в ліс де їх там вбивали, а потім вбитих кидали в колодязь. Вислана в район опергрупа витягнула із колодязя і впізнала вбитих бандитами: старшого лейтенанта Червоної армії Зозулю, техника-лейтенанта військової частини №14272 Харченко, бійця цієї ж частини Васильєва, участкового міліціонера Чернеєва, міліціонера Зайцева, фельдгера Кічнікова і поштаря Стильнік. Кореспонденція контори зв'язку забрана бандитами".

Народний комісар внутрішніх справ Союзу РСР Л.Берія.

Як показують секретні документи Головного Архіву РФ боротьба українського народу за своє соціальне та національне визволення проти вступившого тоталітарного режиму СРСР було не самотнім.

Як засвідчує доповідна записка (4 екз.) наркома внутрішніх справ Л.Берії, яку він 14 жовтня 1944 року за №1093/б з грифом "Надзвичайно таємно" направив Й.В.Сталіну, В.М.Молотову, Г.М.Маленкову, наголошувалось: "Після визволення західних областей України і Білорусії, а також районів Литовської РСР, органами НКВС-КГБ проведена значна робота по ліквідації створених і залишених німецькими розвідувальними органами антирадянських організацій і озброєних банд.

Приведем деякі цифрові дані, які характеризують оперативну діяльність органів НКВС-КГБ та військ НКВС які переслідували антирадянське підпілля та озброєні банди в цих районах.

По західних областях України. В період лютого-вересня ц. р. при проведенні операцій по ліквідації оунівських банд вбито - 38.087 і захоплено живими - 31.808 бандитів. Явилися з повинною - 11.518, арештовано учасників антирадянських організацій - 7.968.

По західних областях Білорусії. При проведенні операцій по ліквідації біло польських банд вбито - 444 і захоплено живими - 927 бандитів, арештовано антирадянського елементу і дезертирів із Червоної армії - 9.670.

По Литовській РСР. Вбито в результаті переслідування - 415 і захоплено живими - 1.533 бандитів, захоплено антирадянського елементу - 4.561 чоловік.

При проведенні цієї операції у бандитів вилучено: гармат - 30, кулеметів - 2.991, протитанкових рушниць - 283, гвинтівок - 33.871, автоматів - 10.495, пістолетів - 1.583, мінометів - 257, гранат - 32.740, боєпатронів - біля 4 млн. штук, мін - 14.074, атраєнарядів - 7.941, радіостанцій - 78, розгромлено - продуктових баз бандитів - 532.

При зіткненні з бандитами вбито співробітників НКВС-КГБ, офіцерів і бійців військ НКВС - 1.226 чоловік і ранено - 1.038 чоловік.

Положення в західних районах України і Білосії в цей час значно покращились, що підтверджується успішним проведенням призива в Червону армію, хлідозаготовок та господарських та політичних кампаній.

Покращення загального положення сприяли також заходи по вилученню і виселенню в Сибір членів сімей активних оунівців і учасників бандитських згай.

Однак, бандитські проявлення, особливо пілітика зриву призива в Червону армію, терористичні акти проти партійно-радянського активу, військовослужбовців Червоної армії та чекістів, окремі диверсії на залізничних шляхах, які організовували оунівські бандити та білополяки, все це продовжує мати місце.

НКВС СРСР в доповнення до раніше прийнятих мір розроблені і проводяться заходи по забезпеченню кінцевої ліквідації антирадянського підпілля і озброєних банд в західних областях України і Білорусії, а також в Литві.

Підсилені й укріплені райони і обласні апарати НКВС КДБ.

Районні відділення НКВС реорганізовані в районні відділи з створенням при них відділів по боротьбі з бандитизмом.

В наркоматах внутрішніх справ України і Білорусії замість відділів створені управління по боротьбі з бандитизмом на чолі яких поставленні керівні сили.

В найбільш охоплених бандитизмом областях начальники НКВС-КГБ замінені більш сильними товаришами.

Для закріплення районних органів направлені на місця із східних районів Радянського Союзу 3.800 оперативних працівників.

Додатково перекинуто в ці райони необхідна кількість військ НКВС.

Прийняті міри по зачистці прикордонної зони від шпигунів та бандитських елементів.

Організовані необхідні заходи по підсиленню охорони и проти диверсійної роботи на Білоруській, Брест-Литовській і Віленській залізничних дорогах.

Робота органів НКВС-КГБ та військових частин НКВД по боротьбі з бандитизмом і антирадянським підпіллям в західних областях України, Білорусії і Литви об'єднана і очолена: Народним комісаром внутрішніх справ Української РСР, комісаром бержбезпеки 3-го рангу тов. Рясним (по Львівській, Станіславській, Дрогобицькій і Чернівецьких областях УРСР), заступником наркома внутрішніх справ УРСР генерал-лейтенантом тов. Строкач (по Рівенській, Волинській і Тернопільській областях УРСР).

По Білорусії - народним комісаром внутрішніх справ Білоруської РСР, комісаром держбезпеки тов.Бельченко (по Барановичській, Молодечненській, Гроднінській, Пінській і Брестській областях).

По звільнених районах Литви - народний комісар внутрішніх справ Литовської РСР - комісар держбезпеки тов. Бартайунас.

В зв'язку з тим, що в подальшій роботі по викорчуванню бандитсько-повстанського підпілля органами НКВС-КГБ прийдеться опиратися на сільський партійно-радянський актив та місцеве населення, подяд з роботою, яку проводять органи НКВС-КГБ необзідно провести міри по ще більшому укріпленню керівництва сільських, районних і деяких обласних партійно-радянських органів західних областей України, Білорусії і охоплених бандитами районів Литви, а також прийняти міри по посиленню у покращенню партійно-політичної роботи на селі (газети, радіо, кіно, поширення радянської літератури і т.д.).

Враховуючи обмежені можливості висування нових кадрів партійно-радянських працівників на місці, вважаєм, що слід піти хоча на тимчасове перекидання досвідчени працівників із східних областей України і Білорусії.

Зміцнення партійно-радянського апарату і посилення політичної і культурної роботи на селі створює необхідні умови для закріплення результатів оперативної роботи органів НКВС-КГБ по ліквідації антирадянського підпілля і озброєних банд оунівців і білополяків.

Народний комісар внутрішніх справ Союзу РСР Л.Берія.

Як бачимо із приведених вище документів карально-репресивний апарат СРСР вступивши на території України, Білорусії, Литви насильницькими методами встановлював жорстокий режим

в якому любий супротив придушувався, а більш активні його народні представники вбивалися без суду і слідства, або виселялися в Сибір.

Як засвідчують документи в окупованих районах України, Білорусі, Литви каральні органи НКВС та КГБ жорстоко придушували збройний спротив прийшлим окупантам. Розуміючи, що тільки одними карально-репресивними методами ці народи не здолати, партійне та військово-політичне керівництво опутало ці народи масовою політичною пропогандою за допомогою якої намагалося підмінити національну культуру поневолених народів чужою російсько-комуністичним масовим психозом, щоб прикрити масові злочини репресивно-каральних органів. Для такого рода діяльності були задіяні всі найкращі фахівці масового політично-культурного на російській масовій комуністичній культурі апарату.

Однак як бачимо всі ці заходи не спрацьовували, оскільки внаслідок культурно-політичного, та господарсько-економічного насилля, український народ ще з більшою силою повставав, що заставило окупацію владу силами формальної підструктури УРСР йти на ще більш злочини шляхом збільшення збільшення карально-репресивних органів, про що наголошено в вище приведеному документі, який нарком внутрішніх справ Л.Берія відправив на ім'я Й.В.Сталіна.

Як бачимо із документів з окупацією України військово-партійне керівництво СРСР посилювало репресії проти українського народу за ради утвердження своїх російсько-комуністичних "політичних ідеалів", які були не притаманні українському народу, що видно по організованому раніше геноциді українського народу, голоді 1933-1937 років.

Прихід репресивного режиму в Україну в 1944 році, як бачимо із надзвичайно таємних документів, переписки наркома внутрішніх справ Л.Берія з головою державного комітету оборони СРСР т. Й.В.Сталіном, говорить про санкціоноване насилля і перетворення в послушних рабів режиму мільйонів українців. Для виконання цього завдання і стимулювання водночас, як військовими нагородами так і подяками вищого партійного і військового-репресивного керівництва було задіяна фактично вся окупаційна військово-політична та репресивна система СРСР.

Як засвідчує направлений документ в "Державний Комітет Оборони, тов. Сталіну Й.В." доповідна записка та клопотання наркома внутрішніх справ СРСР Л.П.Берія від 14 жовтня 1944 року за №1091/б в якому наголошується на великій роботі, яку ведуть війська НКВС та КГБ в Західних областях України в "Тяжких умовах спротиву ОУН та УПА", від рук яких вже в короткий час загинуло майже 12 тисяч офіцерів НКВС та КГБ. Л.Берія клопоче, що задля заохочення "боротьби з українським народом" "підвищення стимулу та духу у цій боротьбі", нарком внутрішніх справ Л.Берія складає клопотання до Й.В.Сталіна про нагородження активних терористів та вбивць репресивних органів НКВС-КГБ, які найактивніше взяли участь у поневоленні українського народу та учасників українського національно-визвольного руху, наступними нагородами.

Як засвідчує "надзвичайно таємний документ", який складений в 2 екз. від 14 жовтня 1944 року №1091/б в якому зазначено:" З початком звільнення від військ противника західних областей України НКВС СРСР проводяться заходи по ліквідації оунівських банд, які діють в тилу Червоної армії.

На протязі лютого-вересня 1944 року проведено 2. 573 чекістсько-військових операцій. При проведенні операцій вбито 38.087 захоплено живими 31.808 бандитів.

Арештовано активних учасників ОУН і УПА -7.968.

Захоплені зброя та боєприпасів: гармат -28, станкових і ручних кулеметів - 1.720, ПТР - 163, гвинтівок - 10.646, автоматів - 2.365, мінометів - 236, пістолетів і револьверів - 960, гранат - 20.450, патронів - 0 2.575.165, мін - 14.074, артснаряді - 6.618, вилучено - 54 радіостанцій, захоплено - 532 продуктової склади.

Всього при проведенні операцій вбито - 1123, поранено - 1038 оперативних працівників, офіцерів і бійців військ НКВС.

В результаті проведених операцій більша частина оунівських банд ліквідована. Знайдені в останній час в убитих оунівців документи і отримані нами агентурні свідчення в тому, що рішучі переслідування бандитів поставило залишки діючих бандв тяжке становище.

Ці обставини заставили рядових учасників банд до добровільної явки з повинною в органи НКВС. Всього за період проведення операцій з'явилося з повинною - 11.518 чоловік.

Одночасно з операціями по ліквідації оунівських банд проводилась робота по затриманню осіб призовного віку, які не бажали вступати в Червону армію. Працівники НКВС виявляли тако ж допомогу в організації і зміцненні місцевих органів радянської влади в районах західних областей України і проведенні роз'яснювальної роботи серед населення.

НКВС СРСР просить про нагородження орденами і медалями СРСР працівників НКВС-КГБ, генералів, офіцерів, сержантського і загального складу військ НКВС, які особливо відзначилися при проведенні операцій по ліквідації оунівських бандв західних областях України.

Надаючи при цьому проект Наказу Президії Верховної Ради СРСР, прошу Вашого рішення.

Народний комісар внутрішніх справ СРСР Л.Берія

Таким чином, як бачимо із доповідної записки Л.Берія він клопотав перед Й.В.Сталіном, як верховним правителем та диктатором СРСР та головним організатором геноциду українського народу в 1933-1937 роках, та ініціатором активної окупації України і знищення українського національно-визвольного руху, про нагородження найвизначніших вбивців і терористів високими радянськими нагородами.

Як бачимо із “надзвичано таємного документу” формальним виконавцем волі Й.В.Сталіна та Л.П.Берія є наказ Президії Верховної Ради СРСР про нагородження найбільш відзначившихся в репресіях і терорі над українським народом головорізів і Наркомату внутрішніх справ УРСР, та наркомату держбезпеки Української РСР, найвищими військовими нагородами СРСР: орденами Кутузова II ступеня, орденами Богдана Хмельницького II ступеня, орденами Вітчизняної війни I та II ступеня, орденами Червоної зірки”. Слід наголосити, що останнім за рішенням цієї ж президії Верховної ради СРСР за вбивство провідника ОУН Степана Бандери, був нагороджений доморощений вбивця, по клопотанню КГБ, Богдан Сташинський.

Уявіть собі, шановні української науковці, скільки крові, скільки жертв, скільки висланих в Сибір, розкуркулених, вбитих замордованих українських пробітників, селян, представників української інтелігенції та їх родин, воїнів національно-визвольних змагань, стоять за цими таємними рішеннями та нагородами Й.В.Сталіна та Л.П.Берії, які ще потребують подальшого дослідження.

Безкарні репресії цих катів українського народу, та їх подальших генетичних наступників, які знущалися і катували своєю діяльністю український народ в 60-90 роках XX століття аж до 1991 року, потребує подальшого клопіткого дослідження.

Як засвідчують документи, навіть після проголошення незалежності, комуністична феміда в особі підтриманого КДБ УРСР, його політичним ідеологом Л.Кравчуком продовжила уже під маркою реінкарнованої з КДБ “ новою службою насилля і терору” Службою Безпеки України (СБУ), репресії над: українською, мовою, культурою, українським народом. Власне ця феміда не наважилася визнати акт терору та геноциду над українським народом та національно-визвольним рухом, який боровся за незалежність України в 30-50 роках XX століття.

Як засвідчують архівні документи, вже з 1991 року не було жодного покарання насильників з органів КДБ УРСР, які відзначилися репресіями проти українського народу. Цей передовий бойовий загін, перевернувшись, а тобто змінивши назву, безкарно продовживши своє криваве функціонування в так називаємих самопроголошених банд-формуваннях під назвою Служби безпеки України, склав тим самим небезпеку для подальшого національного розвитку українського народу. Діяльність його діяльності, яку ми пожинаємо до сьогодні, потребує подальшого клопіткого дослідження.

Терористи з цих банд-формувань, як і їх вищеоначені попередники, показують і сьогодні рецидиви стереотипів репресивного, безконтрольного самврядування і насилля над українським народом. Про це свідчать масові вбивства, переслідування, терор представників української інтелігенції.

Слід наголосити, що у продовж правління комуно-більшовицьких ідеологів Л.Кравчука. Л.Кучми, жодний представник української інтелігенції, жодний український патріот, який у різних формах боровся в 70-90 роках за відновлення незалежності України, і проти яких були сфабриковані кримінальні та політичні справи, не були оправдані новим українським урядом. Навпаки за офіційні звернення на адресу правоохоронних органів України, прокуратури, вони ще з більшою силою зазнавали репресій від уже новоспечених банд-формувань СБУ, яка в нових

умовах застосовує всю наявну агентуру для дескрититації, психотронну, біологічну, та інші форми та методи насилля та терору...

Особливо розвинули свою репресивну діяльність банд-формування СБУ, в час правління Л.Кучми, де рецидиви “кучмізму”, які виражаються не визнанням ОУН та УПА воюючою стороною за визволення українського народу в II Світовій війні, знищенням і не впровадження в державне життя постулатів української національної ідеї, є своєрідним продовженням політичної лінії комуністичної партії Сталіна та Берії в окремо взятій країні, Україні, яскравим представниками якої були ідеолог КПРС Л.Кравчук та парторг Л.Кучма та інші..., що потребує подальшого дослідження...

У висновок дослідження “надзвичайно таємних документів СРСР за 1944 рік”, в час поневолення режимом України, які ми почерпнули в “Государственном Архиве Российской Федерации” можемо наголосити, що та політична ситуація в Україні, яка склалася в час правління Л.Кучми, та його карально-репресивна система на чолі якої стояв передовий бойовий загін Л.Кучми, СБУ, який сам як злочинець прикриваючи злочини Л.Кучми, в сучасну пору, продовжує терор над українським народом та його історичними минулим...

Перед наявними фактами свідчень “надзвичайно секретних документів СРСР”, одним із рецидивів Л.Кучми є не прийняття останнім боротьби українського народу за своє національне визволення під проводом ОУН та УПА та не признання воїнів українського національно-визвольного руху 30-50 років, воюючою стороною у II Світовій війні, що є не зрозумілим перед безчисленною кількістю злочинів сталінського режиму перед українським народом.

Ці та інші рецидиви, які прослідковуються нами із епохи “надзвичайно таємних документів керівництва СРСР” які приведені в нашому дослідженні і які проливають світло на злочини проти українського народу, з тієї епохи, генетично тягнуться і прослідковуються на протязі всієї новітньої історії українського народу, що є метою нашого подальшого дослідження.

Список використаних джерел та літератури до розділу VI:

- 1.Российский Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
- 2.Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 3.ЦХИДК, ф.519, оп.3, д.116, л.3-15.
- 4.Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). - Москва. - Дела №66, листы: 130-131, листы: 245-248, листы:285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418. - Ф.5446, оп 81 а, д.346, листы 21-40.
- 5.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.25, л.185.
- 6.Центр хранения и использования историко-документальных коллекций (ЦХИДК) ф.500, оп.1, д.25, лист 186.
- 7.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.109, листы 10-12.
- 8.ЦХИДК, ф.1358, оп.1, д.48. л.2-4.
- 9.ЦХИДК, ф.1447, оп.1, д.18, л.1-2.
- 10.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775, л.322.
- 11.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.6а, л.503-504.
- 12.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775., л.395.
- 13.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.250.
- 14.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.201.
- 15.Архів "Літопису УПА".
- 16 S. Micro NAU копу Т-175, vol.124, р.599,575.
- 17.S.Micro NAU копу Т-175, vol.124, р.521566.
- 18.The National Archives of the US.(NAUS). - Т.175. - Vol.124. - P.599371.
- 19.ВА Koblenz, R6/281, Bl.146-166.
- 20.Політичний терор та тероризм в Україні. ХІХ-ХХ століття. Історичні нариси. - Київ, «Наукова Думка», 2002 - С.548-556. - С.557-573. - С.574-589. - С.650-655. - С.656-677. - С.788-797.
- 21.Петро Мірчук. Українська Повстанська Армія 1942-1952. - Мюнхен, 1953. - 319с.
- 22.Тарас Чупринка, Головний Командир УПА. Бійці і командири Повстанчої Армії. (Звернення). - Повстанець. Квітень-травень 1945.
- 23.Степан Бандера. Перспективи Української революції. Мюнхен, «Видавництво Організації Українських Націоналістів», 1978. - 640с.
- 24.Тарас Бульба Боровець. Армія без держави. - Львів, «Поклик сумління»,1993.
- 25.В.Сергійчук. ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали. - Київ, «Видавництво Дніпро», 1996. - 493с.
- 26.П.Содоль. Українська Повстанча Армія 1943-1949. Довідник. Нью-Йорк, «Пролог», 1994. - 199с.
- 27.В.Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 28.В.Ідзьо. Роль керівництва УПА та політичного проводу ОУН в створенні Української Головної Визвольної Ради в в світлі аналізу джерел та оцінках визначних її діячів.(1944-2004). Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 29.Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005. - 208с.
- 30.Є.Переписчка. Феномен Степана Бандери". - Львів "Сполом", 2006. - 736с.
- 31.С.Ткаченко.Повстанческая Армия. Тактика борьбы. - М., 2000. - 508с.
- 32.W.Benz. Dimension des Volkermordes. - Munchen, 1991. - 528s.
- 33.Roman Drozd. Ukrainska Powstancza Armia. - Warszawa, 1998. - 285s.

Розділ VII.

Аналіз джерел про діяльність ОУН та УПА в роки II Світової війни, в післявоєнний період, в період холодної війни та напередодні відновлення Української незалежної держави в 1991 році.

Історичні джерела, сконцентровані в російських архівах свідчать, що національно визвольний рух на Україні під час II Світової війни досяг небувалих розмірів і набув як політичного так і військового характеру. З цим рухом потрібно було рахуватися, як німецькій так і радянській військово-політичній, тоталітарній системі. Сотні тисяч українців взяли за зброю з метою в XX столітті вибороти незалежність для своєї батьківщини - України і вступила в УПА.

Друга частина українців, переважно з центральних та східних районів України, відчасти залякані, відчасти репресовані та з тероризовані репресивним сталінським режимом змушена була під рядом певних обставин поступити на службу в Червону армію і підтримувати підвалини, що вже почали прогнивати, російського імперіалізму. Діяльність цієї частини українців, добре відома по наукових працях радянської історичної науки, яка сьогодні повинна, з урахуванням відновлення української держави, критично переглянути історію II Світової війни, проблему окупації України німецькими фашистами та радянськими більшовиками, починаючи від знищення української інтелігенції в час "так званої українізації більшовиками України в 1920-1930 роках", голодомору-геноциду українського народу 1933-1937 роках, подальшу змову та розподіл світу з фашистською Німеччиною. Слід наголосити, що відомі тексти договору "Молотова-Рібентропа", яскраво засвічують активну співпрацю двох режимів з "українського питання" в Європі.

Слід наголосити, що ще одна частина українців з приходом німців, внаслідок геноциду та терору над українцями, пішла з ними на активну співпрацю з енімцями від якої в подальшому відмовились підтримавши УГВР, ОУН та УПА у боротьбі за звільнення українського народу та відновлення Української держави. Всі свої вчинки вони робили свідомо, як засвідчують документи, за власним бажання. Заучасть у національно-визвольній боротьбі українського народу, вони гинули, як в сталінських так і в німецьких концтаборах. В повсякденному житті терпіли приниження від бургомістрів, старост, німецької поліції, карамельних частинах, які воюючи з УПА знищували мирне українське населення.

За таких обставин, національно визвольний рух, який очолювала ОУН з самого початку свого зародження в вересні 1939 року вважала Польщу та Радянський Союз головними ворогами українського народу, маючи надію на швидку війну Німеччини з Польщею, а потім СРСР. Власне в такій комбінації великої війни на думку С.Бандери мала кристалізуватися незалежна Україна. Спочатку ОУН думала заручитися підтримкою Німеччини для відновлення Української держави, як це було в 1918 році, однак коли в 1941 році німці розігнали український уряд, ОУН вирішив сама розпочати боротьбу з одним так і з другим ворогом українського народу. З цього часу формується УПА для боротьби з німецькими та радянськими окупантами, які після перемоги над німецькими загарбниками окупували на землю України, відмовившись вести переговори з законним урядом українського народу Українською Головною Визвольною Радою.

Особливістю цієї війни було те, що від імені УГВР, УПА повинна була воювати з радянською каральною системою в повній ізоляції, не отримуючи від нікого ніякої допомоги, опираючись на власний народ.

У цей час почали кристалізуватися радянські окупаційні органи влади, підсилені внутрішніми військами НКВС та МДБ, які цілковито включилися в боротьбу з УГВР, ОУН та народною армією УПА. Як засвідчують секретні документи з російських архівів, таких як Головний Архів Російської Федерації (ГАРФ), Російський центр збереження і використання документів новітньої історії (РЦХИДНИ), Центр збереження історико-документальних колекцій (ЦХИДК) на території України в 1944-1945 роках в лавах УПА воювало проти окупантів зі сходу приблизно 300 тисяч воїнів.

Згодом внаслідок введення великої кількості військ, які повернулися з фронту по перемозі над Німеччиною в 1948-1950 роках УПА вела уже оборонні бої і в 1953-1955 роках її останні частини прорвавши чеський кордон відійшла в Західну Європу і з-за неможливості бороти проти чесельних окупаційних сил більшовицького тоталітарного режиму.

Як бачимо із аналізу світової преси та літератури, УПА в 40-50 роках практично вела громадянську війну з прийшовши в Україну жорстоким режимом. Боротьба УПА, як засвідчують радянські джерела, велась на великій території від Чехословаччини, Польщі, Східної Пруссії до Дніпра. На цій великій території за загальними підрахунками діяло біля 500 тисяч озброєних воїнів, підпільників та діячів ОУН, розгалуженими були структури політичної та господарської влади. Боротьба була жорстокою, про що засвідчують, вищеприведені, радянські документи.

Так з 1944 р. по 1947 р. колабораціоністський уряд-маріонетка УРСР шість раз звертався до ОУН та УПА, щоб останні склали зброю, обіцяючи амністію, однак результати були мізерні.

У цей же час в 1945 та 1946 роках в усіх гірських районах Карпат та Прикарпаття, які контролювала УПА, населення бойкотувало вибори, які намагалася провести в лютому 1946 року, хоча окупаційна радянська влада та підконтрольна їй комуністична преса намагалася твердити, що населення одностайно підтримало і проголосувало за кандидатів блоку комуністів і безпартійних.

Як наголошують джерела, в час, щоб провести ці ганебні вибори, проти УПА активно діяли всі наявні військові сили, внутрішні війська НКВС-МВС і МДБ. За таких обставин у важкій війні УПА понесла великі втрати, погинула велика кількість відважних командирів-професіоналів, безстрашних молодших командирів та воїнів, які за період 1943-1955 років нанесли Червоній Армії та військам НКВС-МДБ відчутних втрат.

З загибеллю голови УГВР, такомануючого УПА генерала Тараса Чупринки, який був регулятором усіх військових операцій, УПА, почала мати великі труднощі з озброєнням, боєприпасами, провіантом. У 1950-1953 роках проходить перегрупування УПА, великі загони знову подрібнюються, оскільки зі сторони Польщі застосовуються всі польські бойові дивізії. В цій боротьбі з УПА в передгір'ях Карпат загинув заступник оборони Польщі генерал К.Свірчевський. З радянської сторони від УПА загинув генерал Ватутін. У таких обставинах командування ОУН та УПА, воюючи на два, а той три фронти про Чехословаччини, вирішило зберегти військово-політичну силу і відійти через Карпати і Чехословаччину Південну Німеччину. Однак війна ОУН та УПА на цьому не закінчилась, як засвідчують джерела секретних російських архівів, вона продовжувалася в умовах "холодної війни", її активно продовжував провід ОУН очолюваний С.Бандерою в подальшому С.Стецько та Я.Стецько, власне останній провід, консолідує всі українські національно-визвольні сили, фактично стоїть на порозі відновлення незалежності Української держави, а його представник та голова Я.Стецько, будучи обраною народним депутатом до українського парламенту, робила все для консолідації незалежної Української держави, прогресивних державницьких сил в українському парламенті. Однак цьому передувало час важкої боротьби, як засвідчують документи, російських архівів, після відходу УПА на захід і припинення боротьби військовим шляхом на території України, український народ опинився в тяжкому комуністичному ярмі, в якому зазнав тяжких ударів сталінської диктатури. Ми уже знаємо про раніші злочини сталінського режиму у Східній Україні та Центральній Україні, це розкуркулення, організований голодомор, де Сталін провів над українським народом справжній геноцид.

В цей час, в 50-80 роках, з новою силою розпочалися гоніння на українську мову, культуру, його наукових, культурних представників, на саму національну свідомість українців. Розпочалися звинувачення чільких представників української інтелігенції в "українському буржуазному націоналізмі".

В 60-80 роках ХХ століття розпочалося незадоволення терором комуністичного режиму, який викликали українські 60-тидесятники, інтелігенти, українські робітники та селяни.

В цей же час на Заході активно діяли закордонні частини ОУН, які сконцентрували свою ідеологічну роботу в Україні. Закордонні українські організації в контексті наступу демократичних тенденцій на СРСР і її складову Україну, чекали відповідного випадку, щоб використати політичний момент для звільнення з під тяжкого тоталітарного режиму своєї Батьківщини. На заході, особливо в Німеччині, де концентрувались українські організації, такі як Закордонні Часитини ОУН, та інші, які вірили, що як в 1918 так і в новій демократичній добі "з'єднаються політичні інтереси Німеччини і України на Сході і що після падіння німецької стіни прийде визволення України". Значну роль у звільненні України від радянського рабства в цей час відіграє український національний рух в Західній та Центральній Європі в Сполучених

Штатах Америки та Канаді, нова українська молодь, яка маючи високий рівень освіти та перебуваючи в лоні західноєвропейської демократії, направляє свої ідеологічні устремління в УРСР, де ці ідеї зустрічають діючих режим, жорстко присікає.

Численна українська діаспора, яка знаходилась в Англії, Бельгії, Німеччині, Італії, Канаді, США, активно діяла, ставлячи українське питання перед західними демократіями.

Власне з українських центрів направлявся в Польщу, а через неї в Україну паростки національно-визвольного руху.

Керівники національно-визвольного руху в 60-90, різнопартійні українські сили та структури ОУН на Заході та в Америці і в Канаді в цих роках, це люди високої освіти і культури, як і національної свідомості, вони прикладали всі сили для утвердження в українців УРСР принципів національної свідомості, національної гідності та національної ідентичності, оскільки в цей час проходили процеси жорстокої русифікації українців. У більшості випадків біля цих процесів стояла реорганізована ОУН, яка намагалася будити український народ, опираючись на німецький досвід розвитку держави.

З початком 90-х років, боротьба ОУН за українську національну державу посилилась. Все більше на заході ставилось українське питання в усіх західноєвропейських державах. В цей час посилилась ОУН, яка внаслідок пропаганди через засоби масової інформації несла пробудження українському народу. Все це змусило українську світову західну громадськість ще з більшою силою та енергією боротись за українську соборну державу.

У цей час на заході проходили Конгреси Світового Українства, які ставили питання про визволення України з рабства комуністичної Москви, “шляхом шовкової української революції”. Слід наголосити, що цю боротьбу, як засвідчують радянські джерела, у нових формах західної демократії, на початку 90 років ХХ століття, безкомпромісно продовжувала ОУН.

Керівні органи цієї організації робили все, щоби вселити керівництвам Німеччини і Англії в віру в перемогу західної демократії над СРСР і звільнення України від російської асиміляції, російських комуністів-інтернаціоналістів і проголошення її незалежною державою.

Керівні органи ОУН наголошували, що після проголошення Україною незалежності вона віллється в лоно західно-європейської цивілізації, до якої здавна належала, і назавжди відійде від Росії. На території незалежної України, вважало керівництво ОУН, буде встановлений державний устрій на зразок німецького післявоєнного демократичного порядку. Він буде справедливий і чесний, що дасть можливість Україні рухатися вперед і злитися в культурному розумінні з західноєвропейською, передусім австрійсько-німецькою, адміністративно-політичною та культурною демократичною основою.

Про масштаби пропагандистської діяльності ОУН ми можемо судити із численної західно-європейської та суто української діаспорної преси, що мала великий вплив на населення України. Радянська інформативна служба, КДБ яка відслідковувала “українську проблему” відчувала велику пропагандистську систему українців на заході і її вплив на українців УРСР.

Так відстежено 60 активних українських газет, які вели активну агітацію за відновлення незалежності Української держави.

Власне в цей час український національно-визвольний рух направляємий з заходу в Україну почав розповсюдження листівок, буклетів, наклейок, які символізували боротьбу проти “радянського (російського) імперіалізму”, “За незалежну Українську державу”. В цій літературі лунали заклики український народ повстати проти московського імперіалізму.

Вся ця ідеологічна та пропагандистська діяльність ОУН та інші українські національно-визвольні центри, науково-освітні та громадські організації, які активно діяли з 40 по 90 роки ХХ століття, доклали великих зусиль у здобутті незалежності Україною в 1991 році.

Вивчення та аналіз ходу боротьби ОУН та УПА і інших українських національно-патріотичних організацій, за відновлення незалежності України, актуальна і сьогодні, оскільки сьогоднішні реакційні російські сили, ні в контексті попередніх протистоянь з українським національно-визвольним рухом, на сьогоднішньому етапі історії, намагаються розіграти “Українську карту”, розділити Україну “ на західну і східну”, потребує клопіткого подальшого дослідження...

Список використаних джерел та літератури до розділу VII:

- 1.Российский Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
- 2.Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 3.ЦХИДК, ф.519, оп.3, д.116, л.3-15.
- 4.Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). - Москва. - Дела №66, листы: 130-131, листы: 245-248, листы:285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418. - Ф.5446, оп 81 а, д.346, листы 21-40.
- 5.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.25, л.185.
- 6.Центр хранения и использования историко-документальных коллекций (ЦХИДК) ф.500, оп.1, д.25, лист 186.
- 7.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.109, листы 10-12.
- 8.ЦХИДК, ф.1358, оп.1, д.48. л.2-4.
- 9.ЦХИДК, ф.1447, оп.1, д.18, л.1-2.
- 10.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775, л.322.
- 11.ЦХИДК, ф.1303, оп.2, д.6а, л.503-504.
- 12.ЦХИДК, ф.500, оп.1, д.775., л.395.
- 13.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.250.
- 14.АВП РФ, ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.201.
- 15.Архів "Літопису УПА".
- 16 S. Micro NAU kory T-175, vol.124, p.599,575.
- 17.S.Micro NAU kory T-175, vol.124, p.521566.
- 18.The National Archives of the US.(NAUS). - T.175. - Vol.124. - P.599371.
- 19.ВА Koblenz, R6/281, Bl.146-166.
- 20.Політичний терор та тероризм в Україні. ХІХ-ХХ століття. Історичні нариси. - Київ, «Наукова Думка», 2002 - С.548-556. - С.557-573. - С.574-589. - С.650-655. - С.656-677. - С.788-797.
- 21.Петро Мірчук. Українська Повстанська Армія 1942-1952. - Мюнхен, 1953. - 319с.
- 22.Тарас Чупринка, Головний Командир УПА. Бійці і командири Повстанчої Армії. (Звернення). - Повстанець. Квітень-травень 1945.
- 23.Степан Бандера. Перспективи Української революції. Мюнхен, «Видавництво Організації Українських Націоналістів», 1978. - 640с.
- 24.Тарас Бульба Боровець. Армія без держави. - Львів, «Поклик сумління»,1993.
- 25.В.Сергійчук. ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали. - Київ, «Видавництво Дніпро», 1996. - 493с.
- 26.П.Содоль. Українська Повстанча Армія 1943-1949. Довідник. Нью-Йорк, «Пролог», 1994. - 199с.
- 27.В.Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 28.В.Ідзьо. Роль керівництва УПА та політичного проводу ОУН в створенні Української Головної Визвольної Ради в в світлі аналізу джерел та оцінках визначних її діячів.(1944-2004). Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004р. - Т.V.
- 29.Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005. - 208с.
- 30.Є.Перепічка. Феномен Степана Бандери". - Львів "Сполом", 2006. - 736с.
- 31.С.Ткаченко.Повстанческая Армия. Тактика борьбы. - М., 2000. - 508с.
- 32.W.Benz. Dimension des Volkermordes. - Munchen, 1991. - 528s.
- 33.Roman Drozd. Ukrainiska Powstancza Armia. - Warszawa, 1998. - 285s.

ЗА ЩО БОРЕТЬСЯ УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ?

Українська Повстанча Армія бореться за Українську Самостійну Соборну Державу і за те, щоб кожна нація жила вільним життям у власній самостійній державі. Знищення національного поневолення та експлуатації нації нацією, система вільних народів у власних самостійних державах – це єдиний лад, який дасть справедливу розв'язку національного і соціального питання в цілому світі.

УПА бореться проти імперіялістів і імперій, бо в них один пануючий народ поневолює культурно і політично та визискує економічно інші народи. Тому УПА бореться проти ССРР і проти німецької «Нової Європи».

УПА з усією рішучістю бореться проти інтернаціоналістичних і фашистсько-націонал-соціалістичних програм і політичних концепцій, бо вони є знаряддям завойовницької політики імперіялістів. Тому проти російського комуністсько-більшовизму і проти німецького націонал-соціалізму.

УПА проти того, щоб один народ, здійснюючи імперіялістичні цілі "визволив, брав під охорону, під опіку" інші народи, бо за цими лукавими словами криється огидний зміст: поневолення, насильство, грабунок. Тому УПА бореться проти російсько-більшевицьких і німецьких загарбників, поки не очистить Україну від усіх "опікунів" і "визволителів", поки не здобуде Української Самостійної Соборної Держави, в якій селянин, робітник, і інтелігент можуть вільно, заможнo і культурно жити і розвиватися.

УПА за повне визволення українського народу з-під московсько-більшевицького ярма, за побудову УСРД без поміщиків, капіталістів, та без большевицьких комісарів, інквізиціоністів і партійних паразитів.

В Українській Державі влада вважатиме за найвищий свій обов'язок інтереси народу.

Не маючи загарбницьких цілей та поневолених країн і пригноблених народів у своїй державі, Народна Влада України не витрачатиме часу, енергії та коштів на творення апарату гноблення. Українська Народна Влада всі економічні ресурси та всю людську енергію спрямує на побудову нового державного порядку, справедливого соціального ладу, на економічне будівництво країни та культурне піднесення народу.

В лавах УПА борються українські селяни, робітники та інтелігенти проти гнобителів за УССД, за національне і соціальне визволення, за новий державний порядок та новий суспільний лад:

1. а) За знищення большевицької експлуаторсько — кріпацької системи в організації сільського господарства. Виходячи з того, що земля є власністю народу, Українська Державна Влада не накидуватиме селянам однієї форми користування землею. Тому в Українській Державі допускатиметься індивідуальне та колективне користування землею, в залежності від волі селян.

б) За безплатну передачу селянам західних областей України всіх поміщицьких, монастирських та церковних земель.

2. а) За те, щоб велика промисловість була національно — державницькою власністю, а дрібна кооперативно — громадською.

б) За участь робітників у керівництві заводами, за фаховий, а не комісарсько — партійний принцип у керівництві.

3. а) За загальний восьмигодинний робочий день. Понаднормова праця може бути тільки вільною, як і кожна праця взагалі. Робітник отримуватиме за неї окрему заплату.

б) За справедливу оплату праці, за участь робітників у побутках підприємства. Робітник отримуватиме таку зарплату, яка потрібна для забезпечення матеріальних і духових потреб цілої його сім'ї. При річних відсумках господарського стану підприємств, кожний робітник одержуватиме: у господарсько — кооперативних підприємствах дивіденди, а в національно — державних премії.

в) За вільну працю, вільний вибір професій, вільний вибір міста праці.

г) За свободу профспілок. За знищення стахановщини, соцзмагань, підвищування норм та інших способів експлуатації працюючих.

4. За вільне ремесло, за добровільне об'єднання ремісників у артілі, за право ремісника вийти з артілі та індивідуально виконувати працю і вільно розпоряджатися своїм заробітком.

5. За національно-державну організацію великої торгівлі, за громадсько-кооперативну дрібну торгівлю, та за дрібну приватну торгівлю, за вільна базар.

6. За повагу рівність жінки з чоловіком у всіх громадських правах і обов'язках, за вільний доступ жінки до шкіл, до всіх професій, за першочергове право жінки на фізичну легку працю, щоб жінка не шукала заробітку в шахтах, руднях та інших важких промислах і внаслідок цього не руйнувала свого здоров'я. За державну охорону материнства. Б. тако сім'ї одержуватиме крім плати за свою працю, додаткову платню на отримання жінки і вельнолітніх дітей. Лише в таких умовах жінка матиме змогу виконувати свій важливий, почесний і відповідальний обов'язок матері і виховательки молодого покоління.

7. а) За обов'язкове середнє навчання, за підвищення освіти і культури широкої народної маси шляхом поширення мережі шкіл, видавництва, бібліотек, музеїв, кіно, театрів тощо.

б) За поширення вищого і фахового шкільництва, за неперервний ріст висококваліфікованих кадрів фахівців на всіх ділянках життя.

в) За вільний доступ молоді до всіх вищих навчальних закладів. За забезпечення студентства стипендіями, харчуванням, помешканням та базальними приладами.

г) За вільний гармонійний розвиток молодого покоління — моральний, розумовий та фізичний.

8. За воцаріння дозри і теперішньої. За створення таких моральних основ праці, щоб інтелігент, будучи цілком спокійний про застрішний день та про долю сім'ї міг віддатися вульгарній праці та підвищувати свій розумово-культурний рівень.

9. а) За повне забезпечення всіх працюючих на старість та на випадок хвороби чи каліцтва.

б) За широке запровадження схорони народного здоров'я, за поширення сітки лікарень, санаторій, курортів та будинків відпочинку. За збільшення лікарських кадрів. За право працюючих на безплатне користування всіма закладами схорони здоров'я.

в) За особливу державну опіку над дітьми і молоддю, за поширення сітки дитячих ясел та садків санаторій, таборів відпочинку, за охоплення всієї дитвори та молоді державними закладами опіки та виховування.

10 а) За свободу друк, слова, думки, переконань, віри і світогляду. Проти сфідційного накидання суспільності світоглядних доктрин і догм

б) За вільне визнання і виконання культів, які не суперечать громадській моралі.

в) За відокремлення церковних організацій від держави.

г) За культурні взаємини з другими народами. За право виїзду громадян за кордон для навчання, лікування та пізнавання життя і культурних надбань других народів.

11. За повне право національних меншостей плекати свою власну по формі і змісті національну культуру.

12. За рівність всіх громадян України, незалежно від їх національності, в державних та громадських правах і обов'язках. За рівне право на працю, заробіток і відпочинок.

13. За вільну українську по формі і по змісті, культуру, за героїчну духівність, високу мораль, зі громадську солідарність, дружбу та дисципліну.

Українські Повстанці

ПРИСЯГА ВОЯКА Української Повстанчої Армії

Я, воїн Української Повстанчої Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед Святою Землею Українською, перед пролитою кров'ю усіх Найкращих Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротись за повне визволення всіх українських земель і українського народу, від загарбників та здобути Українську Самостійну Соборну Державу. В цій боротьбі не пожалію ні крові, ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіма ворогами України.

Буду мужнім, відважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно-пильним воїном.

Буду виконувати всі накази ~~з~~верхників.

Суворо зберігатиму військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовому житті всім своїм товаришам по зброї.

Коди я порушу, або відступлю від цієї присяги то хай мене покарає суворий закон Української Національної Революції і спаде на мене зневага Українського Народу.

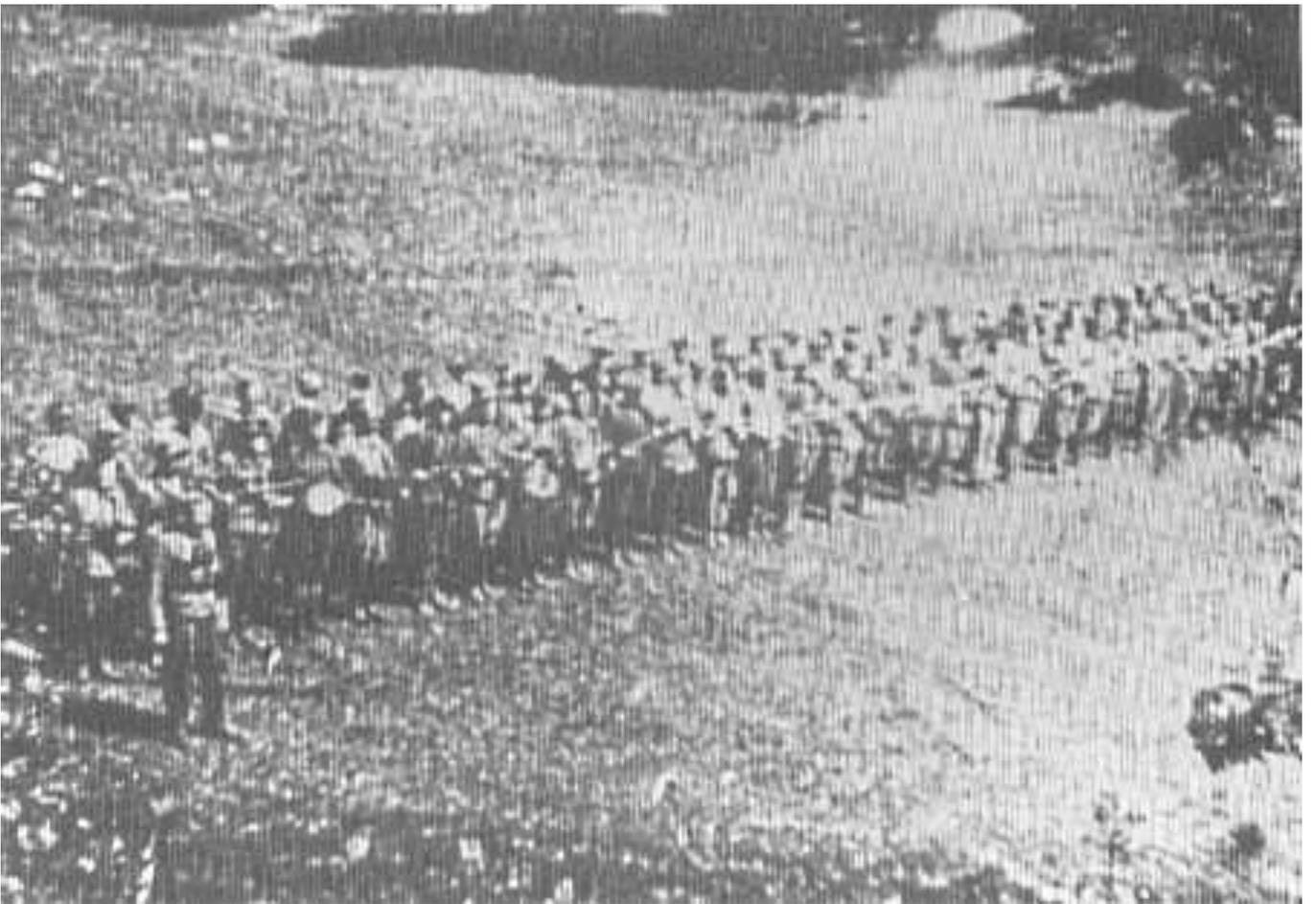

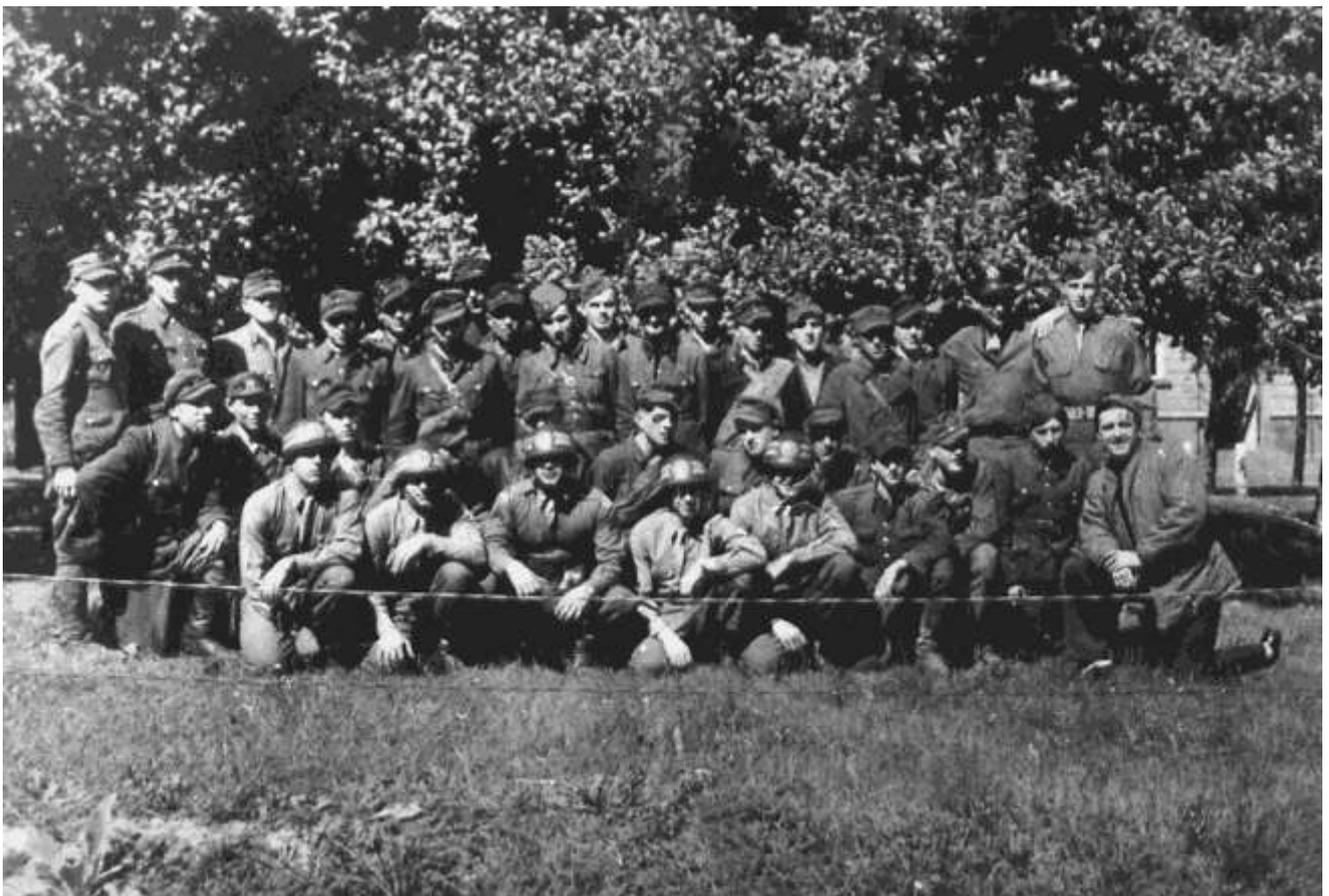

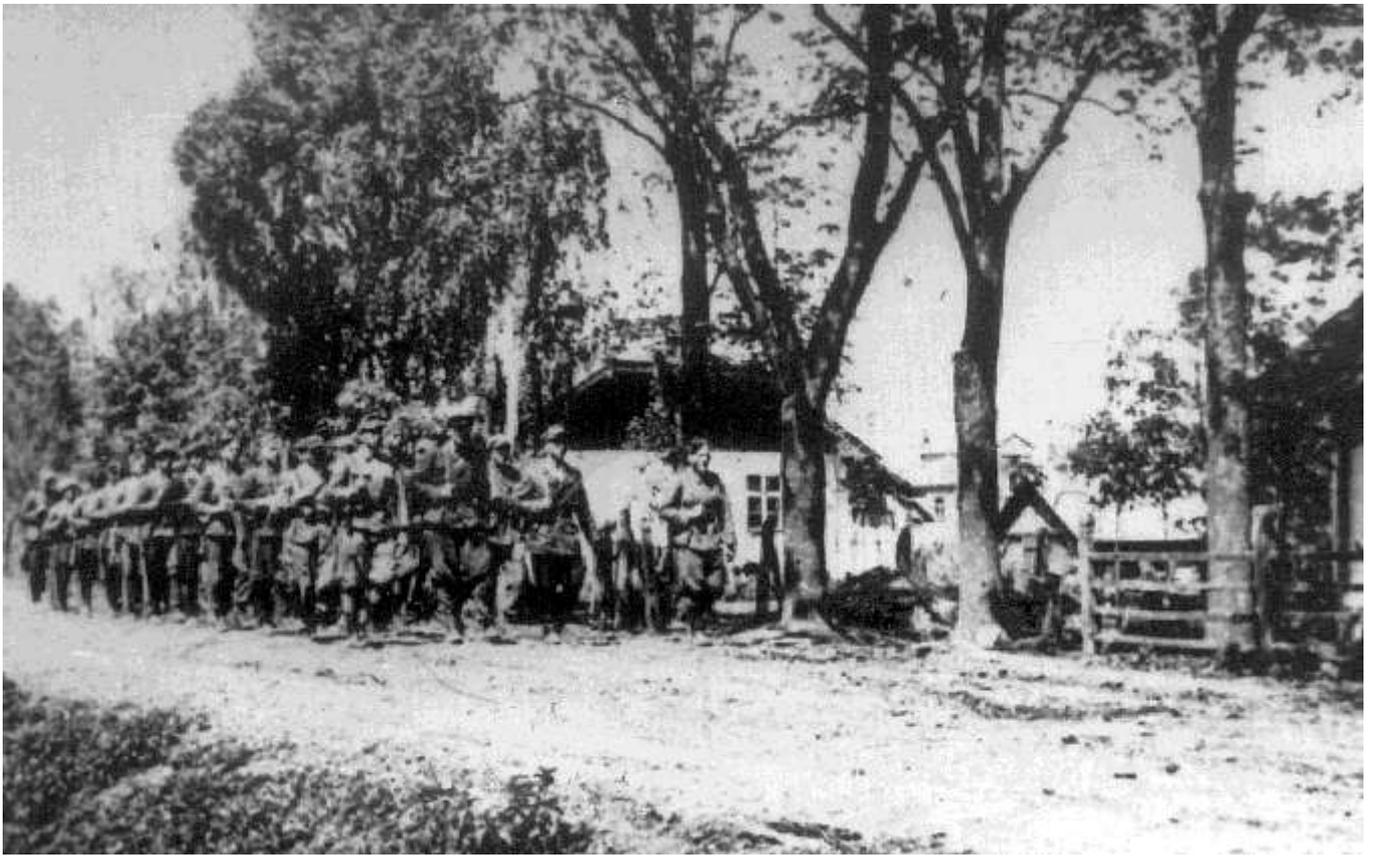

УПА-Північ 1943 р. 1. Ростислав Волошин-Павленко,
2. Командир Еней. 3. Інженер Омелян Логуш-Іванів.

Кішотівки УПА-Північ. 1943 р.

Петро Мічук

**УКРАЇНСЬКА
ПОВСТАНСЬКА
АРМІЯ
1942-1952**

Говорячий

Рік I.

Листопад 1944 р.

Ч. 1.

Видає Українська Повстанча Армія

Присяга воюка Української Повстанчої Армії

Затверджена УГВР і введена наразом ГВШ ч. 7. з 19. VII. 1944.

Я, воїн Української Повстанчої Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед Святою Землею Українською, перед пролітою кров'ю усіх Найиращик Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротись за повне визволення всіх українських земель і українського народу від загарбників та здобути Українську Самостійну Соборну Державу. В цій боротьбі не пожалю ні крові, ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіма ворогами України.

Буду мужнім, відважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно-плієним воїном.

Буду виконувати всі накази зверхників.

Суворо зберігатиму військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовому житті всім своїм товаришам по зброї.

Коли я порушу, або відступлю від цієї присяги, то хай мене покарає суворий закон Української Національної Республіки і спаде на мене зневага Українського Народу.

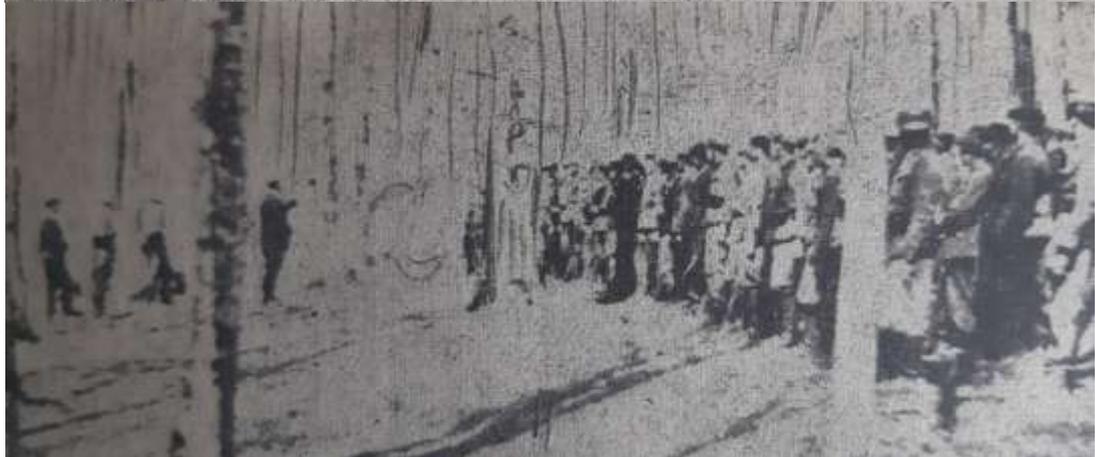
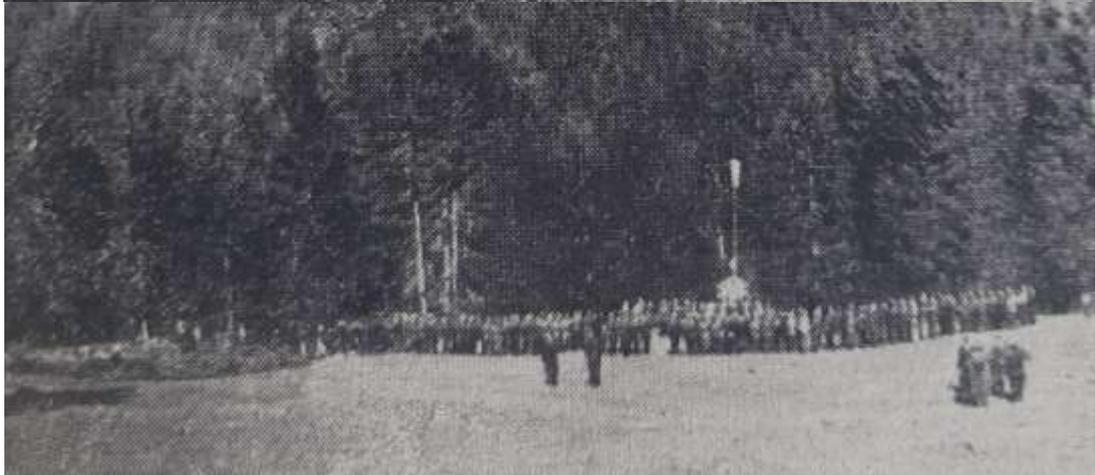

Ген. Тарас Чупринка
Головний Командир УПА

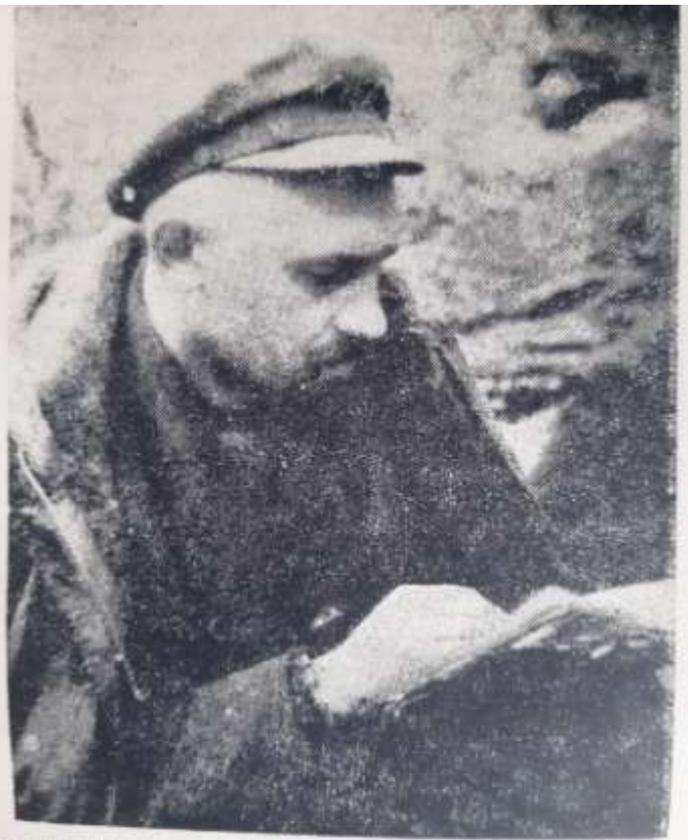

Ген. Верейський (Дмитро Гришай) Шеф Штабу УПА до 1946 р.

ЮРІЙ ЛИПА

Зиновій Терешковець-Федір командир УПА-Захід, Краєвий Провідник ОУН Львівського Краю

Полк. Батько (Омелян Грабець) Командир УПА-Південь
(Фотознімка з 1933 р.)

Командир загону УПА-Північ — Еней

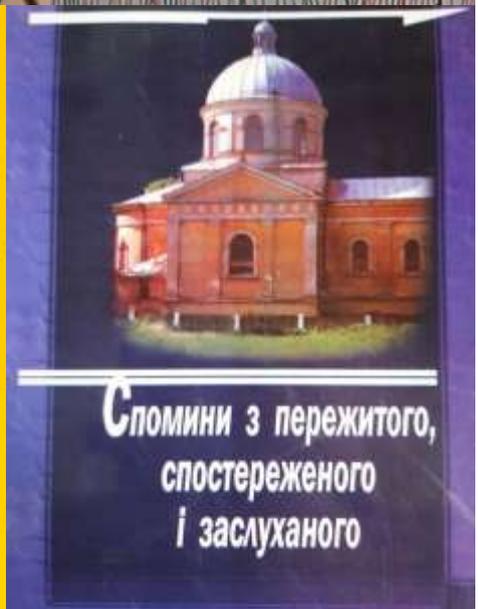
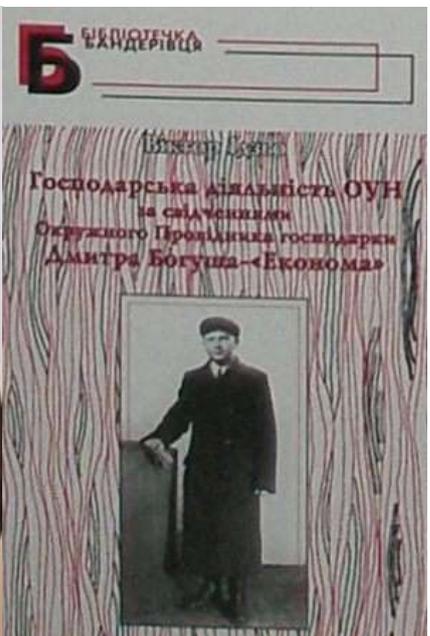

К-р Павленко-Волошин, Командир зацілля УПА

Окружний провідник ОУН, к-р УПА Омелько і надрайоновий пров. ОУН, к-р Юрій-Вій. — 27. IV. 1947 р.

Окружний провідник служби господарики Проводу ОУН Жовківського, Рава-Руського та Любачівського районів – Олекса Снігур - Дмитро Богущ на псевдо «Економ» - відновлювач могили воїнів УПА в Верхраті-Монастирі.

Уродженець села Радруж Михайло Петришин - сотник УПА на псевдо «Листок».

Бойові нагороди УПА

Група „Гуц“ Листів № 11. Ч. 1 р.

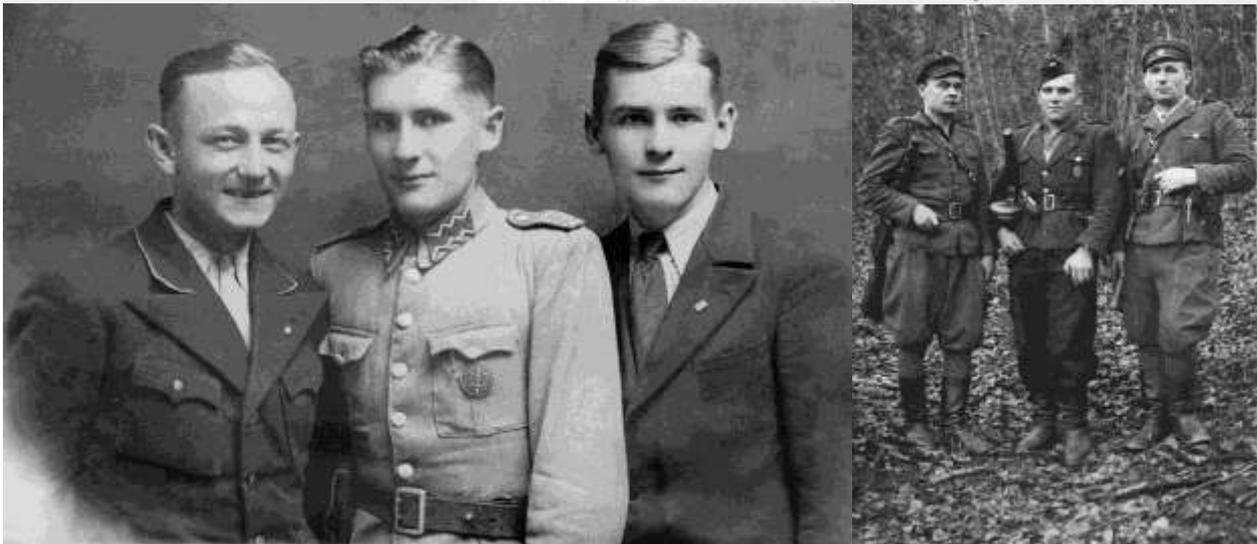
Посмертно лист

кандидат до відзнаки Хрестом Заслуг за працю
Богини на Бом Стави.

№	Псевдо	Виконувана функція в УПА.	Як і ким відзначився.	До відзнаки якого.
1.	Хор. Александр	Нах. П.-го відділу групи „Гуц“	В р.ч. 1943 в районі м. Гуцу (Польща) мобілізував сформовану бригаду, яка влітку того ж року вступила в склад 1-го полку РОВУ. Тут своїм особистим зусиллям і організаторськими здібностями на собі зважився вийти влітку 1944 року в районі м. Гуцу, першим вступив на територію відзнаки. В процесі мобілізації акцій в районі Гуцу м. Гуцу вступив до групи разом з с. п. м. Гуц (Польща). При цьому влітку 1944 року в районі Гуцу мобілізував того ж року. В. Гуцу. Влітку 1944 року мобілізував влітку до на Гуцу м. Гуцу. Влітку 1944 року мобілізував влітку до на Гуцу м. Гуцу. Влітку 1944 року мобілізував влітку до на Гуцу м. Гуцу.	К-9а групи „Гуц“

М. Гуцу
Л. Гуцу
б. о. Нах. м. Гуцу

В. Гуцу
б. о. м. Гуцу „Гуц“
Гуцу

ГВМ УПА
ІЗ/орг-перо.

М.П., 18 жовтня 1952 р.

НАКАЗ № 0858

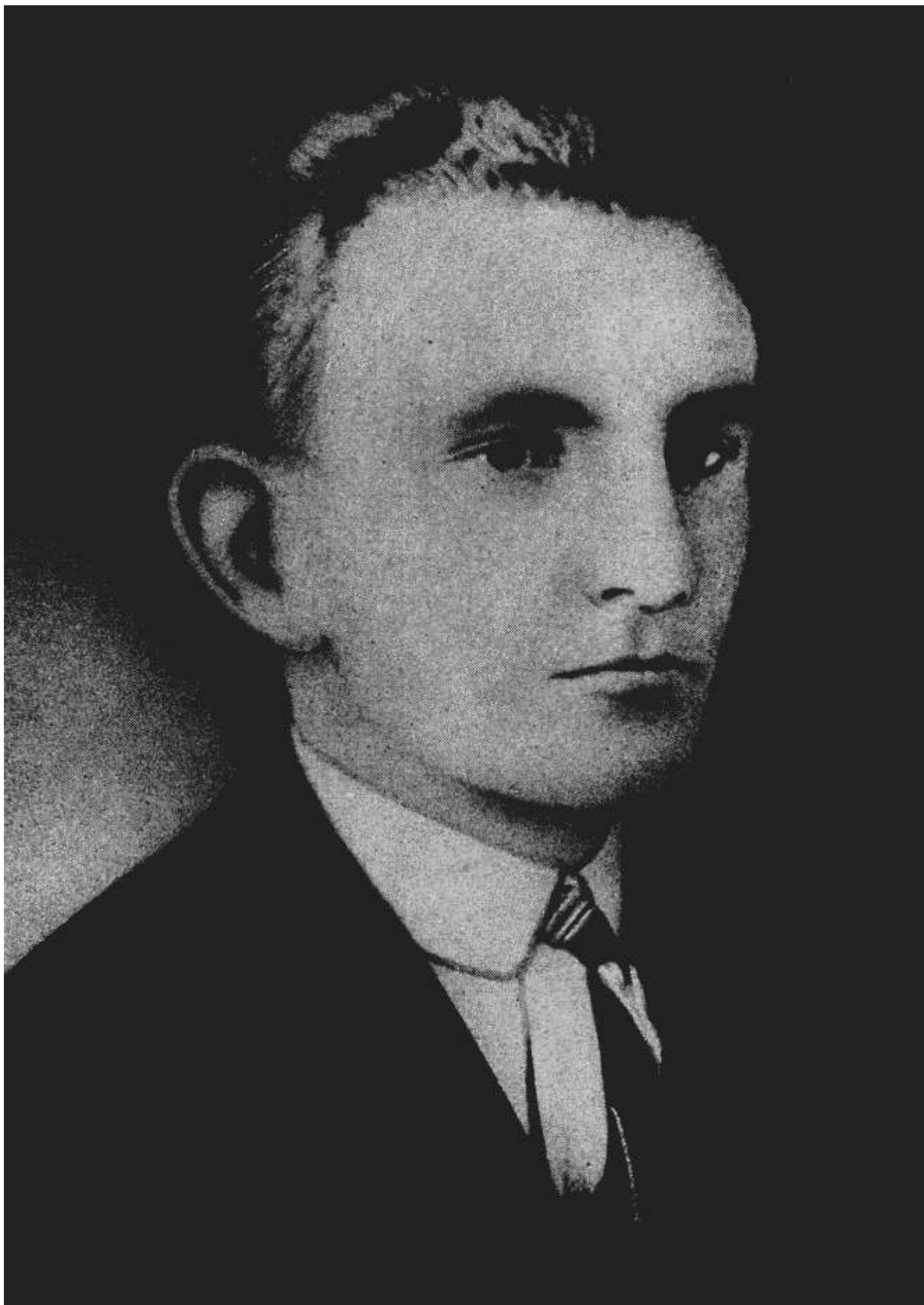
1. На основі постанови УГЕР від дня 10.X.1952 р. нагороджується виліченою медаллю "Х-річчя УПА" усіх бійців і командирів УПА та всіх учасників українського національного революційного відділу, які на день 14.X.1952 р. виходять в активної боротьбі проти російсько-білоруських поневоленців України.
2. Уповноважений керівник В.О. УПА, виконуючий обов'язки керівника В.О. УПА, а також керівників українського національного підпільного руху борються, до оточених керівників вилічено, виходять на підвигівних ім'є теренах дії усім нагородженим на основі цього наказу тимчасові поодиначення про нагородження медаллю "Х-річчя УПА".

Головний Командир
Української Повстанчої Армії
/-/ полк. Василь Коваль

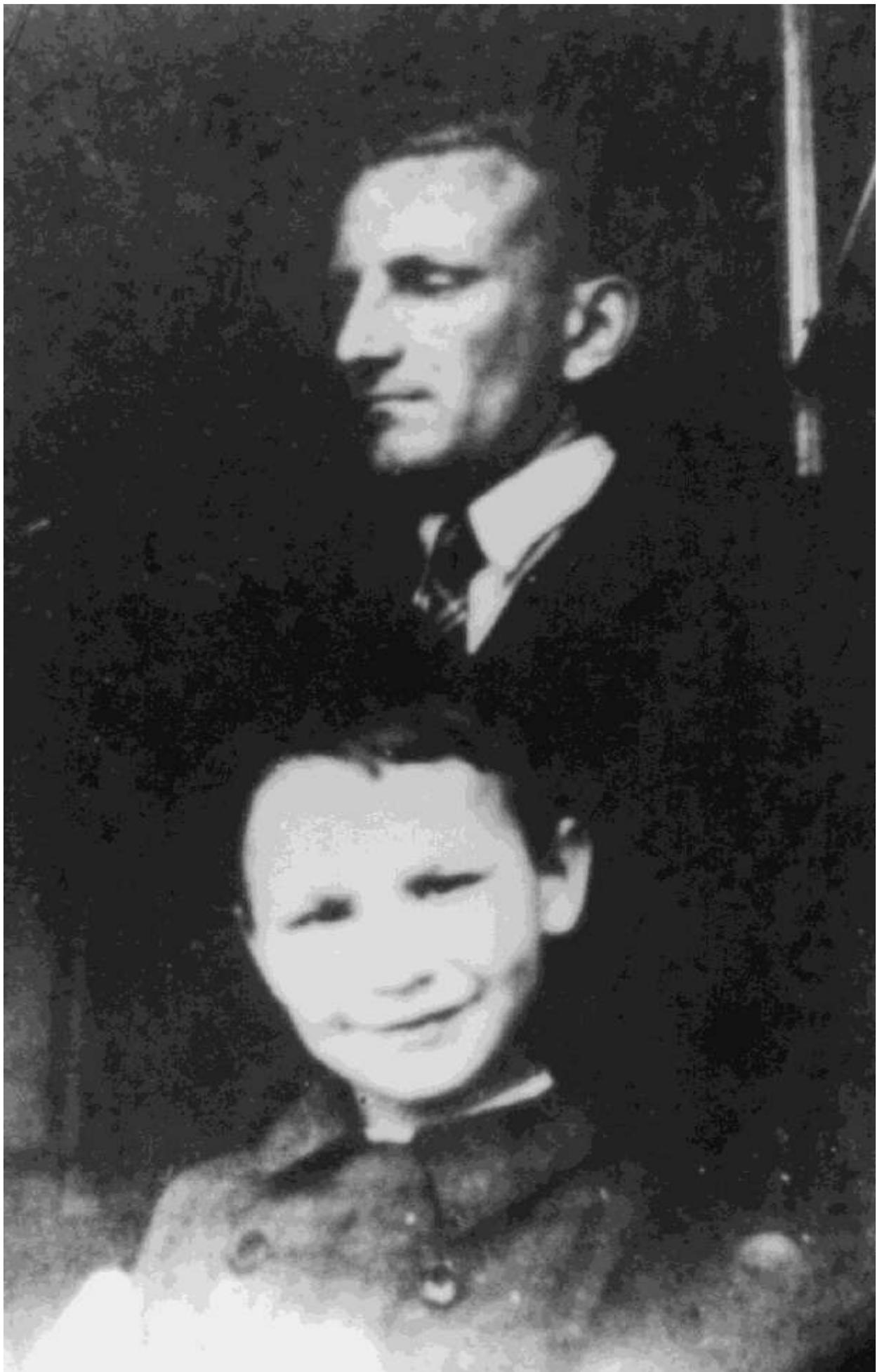
Розподіляються:

ГК УПА /архів/	- 5 прим.
ІЗ/організація	- 5 прим.
УПА-Київ	- 1 прим.
УПА-Львів	- 1 прим.
УПА-Тернопіль	- 1 прим.
УПА-Хмельницький	- 1 прим.
ГОСП	- 1 прим.
Разом	- 20 прим.

Роман Шухевич під час навчання.

Роман Шухевич з сином Юрієм

Роман Шухевич з друзями з ОУН.

Командувач УПА Роман Шухевич – Тарас Чупринка під час боротьби в 40-50рр.

Посмертне фото командувача УПА Романа-Шухевича - Тарас Чупринка.

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

248-111

ОСОБАЯ ПАПКА
№ 1-1 КОПИЯ 287
СТ. №

Совершенно секретно

экз. № 2.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ ОБОРОНЫ -

августа 44,

товарищу С Т А Л И Н У И.В.

✓ 927/8

НКЗ.

ГУ

зна

по тексту
№ 44.

Направляю Вам копию докладной записки Зам. Наркома
Внутренних Дел СССР тов. КРУГЛОВА о ходе очистки
Львовской области отоуновских бандитов.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
С о в з а С С Р -

(Л. БЕРИЯ)

Верно:

К о п и я.

Совершенно секретно

Разослать:

т. Сталину
т. Молотову
т. Маленкову
т. Антонову

РАССЕКРЕЧЕНО

Л. БЕРИЯ. 24. УШ-44г.

БЕЗ ПРАВА
ТУД

Из Л Ъ В О В А

МОСКВА, НКВД СССР - товарищу Б Е Р И Я Л. П.

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

О результатах борьбы с оуновским бандитизмом на территории Львовской области.

На территории Львовской области, в результате проведенных операций включительно по 22 августа, убито 1.252 бандита, из них 100 человек немцев, захвачено бандитов 1.316 человек, в том числе 86 человек раненых, задержано уклонявшихся от призыва в Красную Армию 1.828 человек, задержано бандпособников 195 человек и немцев 26 человек.

За это же время органами НКВД арестовано 720 человек участников ОУН.

За время проведения чекистско-войсковых операций, с 5 по 22 августа, захвачены следующие трофеи: противотанковых орудий - 1, станковых пулеметов - 18, ручных пулеметов - 50, минометов - 8, противотанковых ружей - 4, автоматов - 89, винтовок - 370, пистолетов разных - 34, ручных гранат - 658, противотанковых гранат - 12, мин и артиллерийских снарядов - 1931, винтовочных патронов - 137662, толу - 90 кг., динамиту - 30 кг., милемиту - 60 кг., ручная типография - 1, радиоприемников - 9, лошадей - 10. Кроме того, захвачено 14 складов с продовольствием и снаряжением. Продовольствие и снаряжение изъято и оприходовано войсковыми частями, а сами склады уничтожены.

Наши потери за время проведения операций и при бандитских налетах за это время составили: убитыми: офицеров и младшего начальствующего состава - 26 человек, рядовых красноармейцев - 72 человека, сотрудников НКВД-НКГБ - 12 человек.

Проведенные чекистско-войсковые операции, в результате которых нанесены значительные потери установленным бандгруппам, в ряде районов положительно воздействовали на местное население.

После проведения чекистско-войсковой операции в районе сел: Новая Скважена и Старая Скважена, Золкевского района, 16 августа в районные центры явилась делегация от населения во главе со священником ГАЙДА Степаном, с просьбой в их селах больше операций не проводить, гарантируя при этом, что скрывавшаяся молодежь из лесов возвратится домой и в селах никаких банд не будет.

В Яворовском районе, в результате проведенных чекистско-войсковых операций, за последнее время отмечается значительное увеличение явки в военкомат призывного контингента.

Одновременно с этим имел место случай провокационного характера, совершенный оуновскими бандитами:

17 августа с.г. в селе Екимово, Ново-Милятинского района, при проведении операции было убито 2 бандита, которые были зарыты в землю. На второй день бандитами эти трупы с целью провокации были выкопаны, обезображены и показывались местным жителям как факт издевательства сотрудников НКВД над трупами.

Несмотря на проводимую оуновцами усиленную антисоветскую агитацию среди населения со строгим предупреждением уклоняться от призыва в Красную Армию, прекратить уборку хлеба и т.п., все же мобилизация в Красную Армию в районах области проходит сравнительно удовлетворительно.

Из числа подлежащих призыву в Красную Армию по области 45.996 человек на 20 августа с.г. призвано 27.244 человека.

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Из этого количества 6000 человек взяты в армию проходившими передовыми частями Красной Армии. Мобилизация по области продолжается.

Уборка урожая по области подходит к концу. Колосовые культуры на полях в основном убраны.

В целях ликвидации оперирующих оуновских бандитов и очистки области от бандитского элемента, намечено проведение ряда крупных чекистско-войсковых операций в пораженных районах области.

22 августа с.г. пограничными войсками Управления пограничных войск Украинского округа, охраны тыла 1-го Украинского фронта при участии специально выделенных 1-м Украинским фронтом двух мотоциклетных и одного кавалерийского полка, начата операция в Сокольском, Мостовельском, Магеровском, Городецком, Краковецком, Немировском, Яновском и Золкевском районах области.

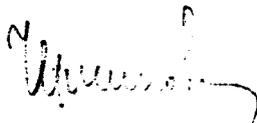
Задача операции: ликвидировать в этих районах оперирующие оуновские банды, из'ять и направить в военкомат призывной контингент, уклоняющийся от служб в Красной Армии и проведение по ходу операции разных мероприятий среди населения, в свете обращения правительства Украинской ССР к участникам так наз. УПА, УНРА.

Одновременно подразделениями 17 и 25 бригад и 18 кавалерийского полка внутренних войск НКВД при участии милицейских отрядов и опергрупп УНКВД, начата аналогичная операция в Родзеховском, Каменка-Струмиловском, Ново-Ярычевском, Ново-Милятинском, Бусском, Глинянском и Красненском районах области.

О результатах этих операций донесу дополнительно.

ЗАМ НАРКОМА ВНУТРЕННИХ ДЕЛ СССР - КРУТЛОВ

В е р н о:

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА

5 августа
№ 849/6
447

Г О К О - товарищу СТАЛИНУ И.В.
СНК СССР - товарищу МОЛОТОВУ В.М.
ЦК ВКП(б) - товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

По сообщению НКВД-НКГБ Украинской ССР, за последнее время, в связи с продвижением частей Красной Армии на Запад и уходом отдельных подразделений войск НКВД, дислоцировавшихся в районах Ровенской области, оуновское подполье и бандформирования УПА активизировали свою деятельность.

Отмечается переход оуновских банд из Польши и Львовской области в районы Волынской, Тарнопольской и Ровенской областей.

Через реку Западный Буг перешло в районы Волынской области несколько банд, общей численностью до 1.000 человек.

За последние две недели возросли случаи убийств советского и партийного актива, членов семей красноармейцев и бывших бандитов, явившихся с повинной в органы НКВД. Имеют место случаи насильственного захвата оуновскими бандами призывников на призывных пунктах и в пути следования.

28-30 июля банды УПА, действующие в районах Волынской области, захватили и утварили в лес несколько команд призывников, общей численностью 1.130 человек.

Для принятия мер по пресечению действий оуновских банд на место командирован Зам. Наркома Внутренних Дел СССР тов. КРУТЦОВ.

В пораженные районы перебрасываются подразделения войск НКВД.

Для пресечения просачивания банд оуновцев с польской территории в районы Львовской, Волынской и Ровенской областей, принимаются меры к установлению погранотрядов по пограничной линии между СССР и Польшей.

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

За время проведения чокнистско-войсковых операций по ликвидации оуновских банд (Освальд-Нель) убито 17.550 и захвачено живыми 17.480 бандитов. -

Явилось с повинной в органы НКВД 3.795 человек.

Арестовано активных участников ОУН и УПА 4.743.

Захвачено оружия и боеприпасов: пумек - 14, минометов - 85, крупнокалиберных, станковых и ручных пулеметов - 600, ПТР - 30, автоматов - 1075, винтовок - 4390, пистолетов и револьверов - 436, гранат - 6567, патронов - 600.000, мин - 6060, снарядов - 6110, изъято 20 радиостанций. Захвачено 158 продовольственных складов.

В результате проведенной работы по задержанию лиц, уклонявшихся от призыва и мобилизации в Красную Армию, направлено в райвоенкоматы 270.600 человек.

При проведении операций убито 700 и ранено 562 оперативных работников, офицеров и бойцов войск НКВД и Красной Армии.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНЕШНИХ ДЕЛ
С о ю з а С С Р

Отп. 4 экз.

(Л. БЕРИЯ)

1 - 3 - адресатам

4 - в дело С-та НКВД.

Исп. т. Френкина.

Основание: "ВЧ" от т. т. Круглова, Ясного
№ 1832/сн от 3. УЕ-44 г.
Спецсообщение т. Савченко № 1424/с
от 2. УЕ-44 г.

печ. Мигрицкая, 5. УЕ-44 года.

В е р н о:

РАССЕКРЕЧЕНО

экз. № 2

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

14 октября 44,

w/100-15-

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОМИТЕТ ОБОРОНЫ -

товарищу С Т А Л И Н У И.Б.

С начала освобождения от войск противника западных областей Украины НКВД СССР проводятся мероприятия по ликвидации оуновских банд, действующих в тылу Красной Армии.

В течение февраля-сентября с.г. проведено 2.573 чекистско-войсковых операций. При проведении операций убито 38.087, захвачено живыми 31.808 бандитов.

Арестовано активных участников ОУН и УПА 7.968.

Захвачено оружия и боеприпасов: пушек - 28, станковых и ручных пулеметов - 1.720, ПТР - 163, винтовок - 10.646, автоматов - 2.365, минометов - 236, пистолетов и револьверов 960, гранат - 20.450, патронов - 2.575.165, мин - 14.074, артснарядов - 6.618; из'ято 54 радиостанции. Захвачено 532 продовольственных склада.

При проведении операций убито 1123, ранено 1038 оперативных работников, офицеров и бойцов войск НКВД.

В результате проведенных операций большая часть оуновских банд ликвидирована. Найденные в последнее время у убитых оуновцев документы и полученные нами агентурные данные свидетельствуют о том, что решительное преследование бандитов поставило остатки действующих банд в тяжелое положение.

Эти обстоятельства побудили рядовых участников банд к добровольной явке с повинной в органы НКВД. Всего за период проведения операций явилось с повинной 11.518 человек.

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

Одновременно с операциями по ликвидации оуновских банд проводилась работа по задержанию лиц призывного возраста, уклоняющихся от призыва в Красную Армию, и передаче этого контингента в военкоматы; работники НКВД оказывали также помощь в организации и укреплении местных органов советской власти в районах западных областей Украины и в проведении раз'яснительной работы среди населения.

НКВД СССР просит о награждении орденами и медалями СССР работников НКВД-НКГБ, генералов, офицеров, сержантского и рядового состава войск НКВД, особо отличившихся при проведении операций по ликвидации оуновских банд в западных областях Украины.

Представляя при этом проект Указа Президиума Верховного Совета Союза ССР, прошу Вашего решения.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
С о ю з а С С Р

2 экз.

адресату

Л.С-та

А.Т.Мемулов

Копирование:

К.Калугина, 13.X-44г.

(Л.БЕРИЯ)

В е р н о:

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

У К А З

РАССЕКРЕЧЕНО

ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА С С С Р.

О награждении работников Наркомата внутренних дел и Наркомата госбезопасности Украинской ССР, генералов, офицеров, сержантского и рядового состава войск НКВД.

За успешное выполнение специального задания Правительства в условиях военного времени - **н а г р а д и т ь**:

Орденом КУТУЗОВА II СТЕПЕНИ.

Комиссара государственной безопасности 2 ранга
КРУГЛОВА Сергея Никифоровича

Генерал-майора
МАРЧЕНКОВА Михаила Петровича

Комиссара государственной безопасности 3 ранга
РЯСКОГО Василия Степановича

Комиссара государственной безопасности 3 ранга
САВЧЕНКО Сергея Романовича.

Орденом БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦКОГО II СТЕПЕНИ

Генерал-майора
БУРМАК Петра Васильевича

Подполковника
ГРИЦЕНКО Тимофея Федотовича

Комиссара милиции 2 ранга
ГРУШКО Евгения Семеновича

Комиссара милиции 3 ранга
ДЯТЛОВА Николая Алексеевича

Подполковника государственной безопасности
ЗАДОЯ Александра Федоровича

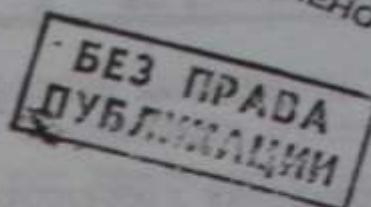
Комиссара государственной безопасности 3 ранга
ЛЕОНТЬЕВА Александра Михайловича

Комиссара государственной безопасности
КРАВЧЕНКО Валентина Александровича

Подполковника государственной безопасности
НЕИЗМАЙЛОВА Филиппа Михайловича

Генерал-майора
САБУРОВА Александра Николаевича

Полковника государственной безопасности
САРАЕВА Романа Николаевича

Подполковника
ЗЕВЯКИНА Андрея Сергеевича

Полковника
ИВАХНИЦКОГО Ивана Емельяновича

Полковника
КАЗАК Павла Корниловича

Капитана
КАМОЛОВА Петра Николаевича

Подполковника
КОЗЛОВА Виктора Георгиевича

Капитана
МАЛОВИЦА Степана Романовича

Лейтенант милиции
ПАВЛОВА Петра Семеновича

Участкового уполномоченного
ПЕШКОСОВА Николая Васильевича

Майора
ПОЛУШКИНА Петра Ильича

Майора милиции
РАДЧЕНКО Николая Степановича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
РЯБКОВА Алексея Васильевича

Старшего лейтенанта милиции
САДШЕНКО Ивана Алексеевича

Капитана государственной безопасности
САПЕЗЕНКО Семана Михайловича

Майора государственной безопасности
САХАРОВА Серафима Ивановича

Полковника
СИДРИК Петра Семеновича

Полковника
СМЕТАНИНА Тимофея Андреевича

Капитана государственной безопасности
СОКОЛОВА Алексея Ивановича

Капитана
СОЛОВЬЕВА Сергея Федоровича

484
РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Подполковника
ЗЕВЯКИНА Андрея Сергеевича

Полковника
ИВАХНИЦКОГО Ивана Емельяновича

Полковника
КАЗАК Павла Корниловича

Капитана
КАМОЛОВА Петра Николаевича

Подполковника
КОЗЛОВА Виктора Георгиевича

Капитана
МАЛОВИЦА Степана Романовича

Лейтенант милиции
ПАВЛОВ Петр Семенович

Участкового уполномоченного
ПЕНЕХОНОВА Николая Васильевича

Майора
ПОЛУШКИНА Петра Ильича

Майора милиции
РАЙЧЕНКО Николая Степановича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
РЯБКОВА Алексея Васильевича

Старшего лейтенанта милиции
САЛАЩЕНКО Ивана Алексеевича

Капитана государственной безопасности
САПЕЗЕНКО Семена Михайловича

Майора государственной безопасности
САХАРОВА Серафима Ивановича

Полковника
СИДОРЯК Петра Семеновича

Полковника
СМЕТАНИНА Тимофея Андреевича

Капитана государственной безопасности
СОКОЛОВА Алексея Ивановича

Капитана
СОЛОВЬЕВА Сергея Федоровича

Лейтенанта милиции
ТАРАСОВА Василия Ильича

Сержанта
ТИШЕНКО Александра Дмитриевича

Подполковника
ТКАЧЕНКО Ивана Дмитриевича

Полковника
ТУЛЯКОВА Владимира Ивановича

Старшего лейтенанта
СОМЕНКО Николая Николаевича

Подполковника государственной безопасности
ЦВЕТУХИНА Федора Андреевича

Младшего лейтенанта
ШЕЛУНЕНКО Евгения Кирилловича

Полковника
ЯСТРЕБОВА Ивана Тимофеевича

Полковника -
ЯХИМОВИЧ Ивана Степановича

Орденом ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ 1 СТЕПЕНИ

Полковника
БРАГИНА Якова Григорьевича

Полковника
БУЖИНА Дмитрия Алексеевича

Инженер-подполковника
ВАСИЛЬЕВА Антона Михайловича

Полковника
ГЕРАСИМЕНКО Ивана Георгиевича

Майора государственной безопасности
ГОЛОВЛЕВА Владимира Яковлевича

Полковника
ГОЛЫЦЕВА Павла Александровича

Подполковника
ГРИНЕВА Петра Ивановича

Генерал-майора
ДВЯКОНОВА Александра Ивановича

Майора государственной безопасности
ЕВИМЕНСКОГО Григория Пантелеевича

Младшего лейтенанта
ЕГОРОВА Егора Ивановича

Комиссара государственной безопасности
ЕСИЩЕНКО Даниила Ивановича

Комиссара государственной безопасности
ЖУКОВА Александра Алексеевича

Подполковника
ЗОЛКО Маркуса Менделеевича

Подполковника
ЗОЛОТУХИНА Павла Николаевича

Майора
ЗУБКОВА Павла Петровича

Полковника
КТОКОВА Прохора Васильевича

Полковника государственной безопасности
КЛИМЕНКО Ивана Ефимовича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
КОЩЕЕВА Виктора Ивановича

Подполковника
КУЗНЕЦОВА Андрея Васильевича

Подполковника государственной безопасности
МАЙСТРУК Владимира Федоровича

Подполковника
МАШГИНА Кузьму Ивановича

Подполковника государственной безопасности
МАРТИНОВА Александра Николаевича

Полковника государственной безопасности
МИХАИЛОВА Алексея Никиторовича

Лейтенанта
МОНАХОВА Николая Ивановича

Полковника
НАДЕТОВА Петра Ивановича

Полковника
НИКИТЮК Петра Михайловича

Капитана
ПЛАСОВА Василия Михайловича

Капитана
ПОДУБНОГО Марка Герасимовича

Полковника
ПРОКОПЬЕВА Сергея Сергеевича

Подполковника
РАДЧЕНКО Григория Степановича

Майора
РЯЗАНИЦЕВА Михаила Тимофеевича

Полковника государственной безопасности
СВИРИНА Сергея Григорьевича

Подполковника
СЕМЕНЮК Дмитрия Митрофановича

Майора
СИВКОВА Федора Андреевича

Капитана
СКИРЯБИНСКА Михаила Семеновича

Полковника
СУРМЕНКО Георгия Георгиевича

Капитана
УСТУКОВА Федора Васильевича

Майора
УСТЬЮЖА Алексея Арсентьевича.

Орден ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ 2 СТЕПЕНИ

Капитана
АВРАМОВА Петра Романовича

Лейтенанта
АГЕЕНКО Михаила Ивановича

Капитана
АЛЕКСАНДРОВА Тимофея Ивановича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
БАВЕНКО Павла Григорьевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
БЕЛЯЕВА Алексея Васильевича

Младшего лейтенанта милиции
БЕЛЮЖИНА Александра Николаевича

Майора милиции
БЕРЕСОВ Дмитрия Афанасьевича

Младшего лейтенанта
БОЙЧАРЕНКО Федора Михайловича

Старшего лейтенанта милиции
БОРОДИНА Христофора Матвеевича

Милиционера
БРОСАРЬ Автонома Никитовича

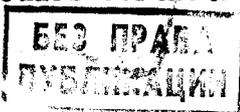
Подполковника государственной безопасности
БУРДЕНКО Бориса Георгиевича

Старшего сержанта
ВЕНИСЛАВОВА Николая Григорьевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ВИДВИЧЕНКО Петра Афанасьевича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ВОЛЧКОВА Николая Павловича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ВОРОБЬЕВА Ивана Ивановича

Техник-лейтенанта
ВОРОБЬЕВА Петра Владимировича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ГАБРИЛОВА Николая Антоновича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ГЕРАСИМОВА Николая Васильевича

Майора милиции
ГИСАК Николая Никифоровича

Лейтенанта государственной безопасности
ГОЛОХЛАТОВА Николая Николаевича

Подполковника милиции
ГОРБЕНКО Макара Никифоровича

Подполковника
ГОРШКОВА Александра Михайловича

Майора
ГРИГОРЬЕВА Николая Григорьевича

Младшего лейтенанта милиции
ГРЯЗНОВА Петра Васильевича

Подполковника государственной безопасности
ГУКАЛО Александра Ефимовича

Лейтенанта
ГУНДАРЧУК Ивана Захаровича

Старшего лейтенанта
ДЗЫБА Ивана Ивановича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ДОЛИНА Александра Степановича

Младшего лейтенанта милиции
ДУРИЖЕВА Николая Николаевича

Полковника
ДЪВИНА Николая Михайловича

Подполковника
ЕГОРОВА Федора Савельевича

Майора государственной безопасности
ЕЛИЗАРОВА Константина Федоровича

Красноармеец
ЕЛЬКИНА Дмитрия Андреевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ЕВЬКОВА Александра Федоровича

Младшего лейтенанта
ЕРМОЛОВА Петра Петровича

Капитана
ЕФРЕМОВА Павла Ивановича

Полковника государственной безопасности
ЗАВГОРОДНЕГО Михаила Андреевича

Старшего лейтенанта милиции
ЗИЩЕНКО Петра Петровича

Майора
ЗОЛОТАРЕВА Василия Герасимовича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ЗЫКОВА Никифора Васильевича

Младшего лейтенанта
ИГНАТОВА Василия Ванифатьевича

Майора государственной безопасности
КАГАЛОВИЧ Арона Григорьевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
КАЗАКОВА Ивана Николаевича

Капитана
КАЗАНЦЕВА Семена Андреевича

Полковника государственной безопасности
КАЛЬНИЧЕНКО Тимофея Семеновича

Лейтенанта государственной безопасности
КАМЕНЕВА Ильи Павловича

Подполковника
КАЩЕРОВИЧ Андрея Ивановича

Капитана государственной безопасности
КОВАЛЕВА Ивана Григорьевича

Подполковника государственной безопасности
КОВРИЖЕНКО Павла Пантелеймоновича

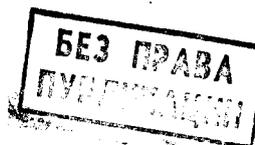
Майора
КОЗЫРЕВА Тимофея Ивановича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
КОЛДЫБЕКОВА Тукфа

Майора государственной безопасности
КОССОВА Василия Яковлевича

Подполковника
КОСОЛАНОВА Виктора Деметрьевича

Лейтенанта милиции
КРАСЕК Дмитрия Васильевича

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

Красноармеец
КРАПУТСКЕГО Александра Петровича

Капитана государственной безопасности
КУДРЯНОВА Николая Павловича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ЛАПТЕВА Василия Александровича

Лейтенанта
ЛАЩЕНКО Алексея Константиновича

Младшего лейтенанта
ЛЕБЕДЕВА Алексея Павловича

Капитана милиции
ЛЕНАРЕВА Михаила Петровича

Младшего лейтенанта
ЛИХОШЕРСТ Тимофея Калиновича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ЛОКТЕВА Анатолия Ивановича

Старшего лейтенанта милиции
ЛУЧКО Емельяна Григорьевича

Старшего лейтенанта милиции
МАРКИНА Петра Григорьевича

Лейтенанта милиции
МАРТИВИНА Аверьяна Андреевича

Майора милиции
МАТВЕЙЧУК Владимира Ивановича

Подполковника государственной безопасности
МЕЛВЕЦЕВА Павла Николаевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
МЕХАУРОВА Ивана Дмитриевича

Майора государственной безопасности
МЕНЯШКИНА Алексея Ивановича

Полковника государственной безопасности
МАРИЧЕВА Николая Константиновича

Капитана государственной безопасности
МИХАЙЛОВА Всеволода Петровича

Милиционера
МОСОЛЬ Дмитрия Прокофьевича

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Младшего лейтенанта милиции
МОРДЗОВА Евгения Степановича

Младшего лейтенанта милиции
МОРСОВА Петра Михайловича

Лейтенанта государственной безопасности
МОРСОВА Павла Николаевича

Капитана милиции
НАВАРЕНКО Григория Федосеевича

Капитана
ЕЛИШТИНА Алексея Семеновича

Капитана государственной безопасности
НИКОЛАШЕНКО Александра Ивановича

Лейтенанта государственной безопасности
НОСИКОВА Николая Федоровича

Младшего лейтенанта
ОБРЕЗЧИКОВА Григория Ивановича

Лейтенанта
ОБЛЕПИНСКОГО Николая Терентьевича

Младшего лейтенанта
ОРИСОВА Даниила Егоревича

Капитана милиции
ПАВЛЮЧЕНКО Николая Григорьевича

Старшего лейтенанта милиции
ПАВЛОВА Ивана Афанасьевича

Участкового милиционера
ПАВЛОВА Петра Макаровича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ПАРФЕНОВА Василия Денисовича

Лейтенанта милиции
ПАХОМОВА Ивана Васильевича

Лейтенанта
ПЕРМИНА Матвея Григорьевича

Младшего сержанта
ПЕТРОВА Николая Павловича

Старшего лейтенанта милиции
ПОГРЕБИЦКОГО Ивана Михайловича

Лейтенанта
ПОСОВА Александра Владимировича

РАССЕКРЕЧЕНО

42

Старшего лейтенанта
ПОПОВА Василия Николаевича

Майора государственной безопасности
ПОХВАЛОВА Николая Федоровича

Майора
ПРИДУСА Арсения Васильевича

Капитана ПРАВОСУДКО Петра Петровича

Лейтенанта милиции
ПРИДУС Пантелея Егоровича

Подполковника милиции
ПРИМЕНКО Петра Сергеевича

Майора
ПУХОВА Якова Авксентьевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
РЕШЕТНИКОВА Василия Алексеевича

Старшего лейтенанта
РОДА Ивана Колесниковича

Подполковника государственной безопасности
РУДЕНКО Михаила Тимофеевича

Капитана государственной безопасности
СЕЛИВАНОВА Александра Семеновича

Старшего сержанта
СИТНИКОВА Владимира Ивановича

Капитана государственной безопасности
СМИРНОВА Бориса Сергеевича

Капитана государственной безопасности
СОКОЛОВСКОГО Иосифа Марковича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
СОЛОВЬЕВА Михаила Александровича

Лейтенанта милиции
С О Ц Ивана Трофимовича

Капитана
СТАРЧЕНКО Михаила Яковлевича

Подполковника милиции
СТЕПАНЧЕНКО Константина Ивановича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
СТЕПОВЕЕНО Степана Николаевича

710
**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО 413

12

Старшего лейтенанта государственной безопасности
СТРЕШНЕВА Александра Павловича

Капитана
СУХАРЕВА Александра Алексеевича

Майора
ТАРАСЕНКО Герасима Емельяновича

Старшего лейтенанта
ТАРАСОВА Михаила Петровича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ТИГИБКО Георгия Андреевича

Уполномоченного
ТРАПАЗОНА Ивана Никитовича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ТРЕТЬЯКОВА Якова Федоровича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ФЕДОТОВА Якова Митрофановича

Старшего лейтенанта
ЧИЖИКОВА Александра Николаевича

Капитана государственной безопасности
ПЫЛЕЕНКОВА Николая Алексеевича

Подполковника государственной безопасности
ШАГАНОВА Григория Андреевича

Участкового милиционера
ШАМАЕВА Павла Николаевича

Полковника
ШАПОВАЛОВА Никифора Сергеевича

Капитана государственной безопасности
ШВЕЦ Артема Феоктистовича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ШВИДНОГО Сергея Петровича

Уполномоченного
ЮРЬЕВА Бориса Алексеевича

Капитана милиции
ЯНЧИКОВА Павла Тимофеевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ЯСЕМКО Виктора Ивановича

Орденом "КРАСНАЯ ЗВЕЗДА"БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Борейтора
АБАНУШОВА Николая Васильевича

Старшину
АВАКОВА Рубена Михайловича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
АВДОХИНА Александра Павловича

Лейтенанта
АВЕРИНА Дмитрия Андреевича

Лейтенанта милиции
АГАЕВА Сергея Васильевича

Майора
АЛЕШНИКОВА Геннадия Ионовича

Подполковника государственной безопасности
АЛЕКСЕЕВА Ивана Васильевича

Лейтенанта милиции
АЛЕКСЕЕНКО Николая Харитоновича

Майора интендантской службы
АЛЕКСЮК Ивана Михайловича

Младшего лейтенанта милиции
АЛЕШИНА Семена Антоновича

Командира отделения
АЛЯШИНА Леонида Андреевича

Младшего сержанта
АНДРИЖОВА Алексея Алексеевича

Майора государственной безопасности
АНДРИЕВСКОГО Николая Сергеевича

Красноармейца
АРИЦОВА Хайтбай

Капитана государственной безопасности
АРУТЮНОВА Михаила Артемовича

Майора
БАЗАРОВА Михаила Егоровича

465

РАССЕКРЕЧЕНО

- 14 -

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Капитана государственной безопасности
БАЛАНДИНА Андрея Кузьмича

Подполковника
БАЛМАСОВА Федора Ефимовича

Подполковника
БАРСОВА Ивана Сергеевича

Лейтенанта милиции
БЕЗЪЯННИКОВА Матвея Александровича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
БЕЛОВА Александра Николаевича

Капитана государственной безопасности
БЕЛЯШЕВА Андрея Ефимовича

Старшего техник-лейтенанта
БЕРЯЯ Сергея Лаврентьевича

Лейтенанта государственной безопасности
БЕРНИКОВА Петра Александровича

Подполковника
БАЛЯСНИКОВА Виктора Александровича

Старшего сержанта
БОГАТЫРЧУК Петра Степановича

Младшего сержанта
БОГДАНОВА Николая Григорьевича

Майора
БОЛОТИНА Федора Никитовича

Старшего лейтенанта
БОРИСОВА Едима Ефимовича

Младшего лейтенанта
БУДАКИНА Петра Михайловича

Парторга заставы
БУЙМИСТР Михаила Ивановича

Лейтенанта
БУЛАВКО Степана Федоровича

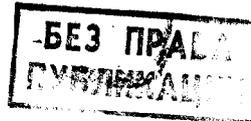
Лейтенанта государственной безопасности
БУНТИНА Сергея Прокофьевича

Оперуполномоченного НКВД
БЫКОВА Михаила Ивановича

Капитана
ВАРЛАМОВА Федота Владимировича

Капитана
ВАСИЛЬЕВА Кузьму Васильевича

Сержанта
ВАСЬКО Федора Кузьмича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ВЕЛИЧКО Захара Кондратьевича

Лейтенанта милиции
ВЕЛИЧКО Ивана Матвеевича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ВЕСЕЛОВА Василия Павловича

Полковника государственной безопасности
ВОЛОШЕНКО Константина Сидоровича

Майора государственной безопасности
ВОРОБЬЕВА Василия Ефимовича

Капитана государственной безопасности
ВОРОНИЦА Михаила Павловича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ТАВРИЧКО Андрея Пантелеевича

Полковника
ТАВРИЧКО Николая Александровича

Старшего лейтенанта
ТАВРИЧКО Александра Ивановича

Майора
ТАВРИЧКО Сергея Николаевича

Подполковника
ТАВРИЧКО Павла Николаевича

Капитана интендантской службы
ТАВРИЧКО Василия Павловича

Красноармейца
ТАВРИЧКО Ивана Петровича

Подполковника
ТАВРИЧКО Василия Герасимовича

Младшего лейтенанта
ТАВРИЧКО Ивана Емельяновича

Красноармейца
ТАВРИЧКО Ивана Дмитриевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ТАВРИЧКО Константина Григорьевича

Старшину
ТАВРИЧКО Анатолия Исаковича

Майора
ТАВРИЧКО Ивана Алексеевича

Майора
ГРОСИНА Вячеслава Николаевича

Старшего сержанта
ГРОСУ Савелия Платоновича

Старшего лейтенанта интендантской службы
ГРОМОВА Анатолия Андреевича

Старшего техник-лейтенанта
ГУДАСОВА Александра Александровича

Старшего лейтенанта милиции
ГУДИМЧУК Якова Арсентьевича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ГУЛЯЕВА Дмитрия Леснидовича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ГУЛЯЕВА Евгения Николаевича

Подполковника государственной безопасности
ГУРЬЕВА Виталия Феодосьевича

Сержанта
ГУИНА Акима Ильича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ГУСЕВА Юрия Ивановича

Лейтенанта
ДАВЫДОВА Василия Тимофеевича

Младшего лейтенанта государственной безопасности
ДАНИЛИНА - ДЕНИКА Николая Васильевича

Подполковника
ДЕМИЗЮК Андрея Исидоровича

Лейтенанта государственной безопасности
ДИВИСКОГО Михаила Григорьевича

Капитана государственной безопасности
ДОВРИНСКОГО Кирилла Семеновича

Младшего лейтенанта милиции
ДОЛГАЕВА Виктора Петровича

Милиционера
ДРОЗДОВА Василия Ивановича

Лейтенанта государственной безопасности
ДРОНОВА Николая Васильевича

Лейтенанта государственной безопасности
ДУБОВЕНКО Дмитрия Ивановича

Лейтенанта государственной безопасности
ДУБОВИЦКОГО Луку Сергеевича

Лейтенанта государственной безопасности
БЕЛОВА Дмитрия Николаевича

Майора государственной безопасности
БЕЛОВА Василия Андреевича

Майора государственной безопасности
БЕЛОВА Ивана Андреевича

Старшего лейтенанта
БЕЛОВА Ивана Петровича

Капитана
БЕЛОВА Александра Степановича

Полковника
БЕЛОВА Василия Алексеевича

Майора государственной безопасности
БЕЛОВА Николая Александровича

Старшего сержанта
БЕЛОВА Петра Михайловича

Инженер-капитана
БЕЛОВА Федора Федоровича

Лейтенанта
БЕЛОВА Василия Петровича

Капитана
БЕЛОВА Григория Ивановича

Капитана государственной безопасности
БЕЛОВА Петра Филипповича

Полковника
БЕЛОВА Александра Ивановича

Лейтенанта
БЕЛОВА Петра Тимофеевича

Старшего лейтенанта
БЕЛОВА Павла Андреевича

Капитана государственной безопасности
БЕЛОВА Александра Семеновича

Подписывающего интендантской службы
БЕЛОВА Василия Антоновича

Майора
БЕЛОВА Михаила Самойловича

Майора
БЕЛОВА Филиппа Ивановича

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

Лейтенанта государственной безопасности
ЗАВАРИГИНА Павла Кирилловича

Сержанта
ЗИМАК Анатолия Андреевича

Капитана милиции
ЗЛОДУХОВА Якова Андреевича

Майора государственной безопасности
ЗОЛОТАРСКОГО Бориса Петровича

Красноармейца
ИВАНОВА Александра Ивановича

Сержанта
ИВАНОВА Георгия Антоновича

Старшего лейтенанта
ИВАНОВА Николая Дмитриевича

Милиционера
ИВАНОВА Николая Яковлевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ИВАНОВА Петра Федоровича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ИВЕНКО Виктора Антоновича

Оперуполномоченного НКВД
ИВШКИНА Михаила Евдокимовича

Капитана
ИВШИНА Алексея Петровича

Подполковника государственной безопасности
ИВШИНА Федора Климентьевича

Майора государственной безопасности
ИНОТКИНА Александра Тимофеевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
ИСАЕВА Романа Малаховича

Капитана
ИШЕНКО Павла Алексеевича

Капитана
КАЗАКОВА Василия Ефимовича

Старшего лейтенанта
КАЗАРЬЯН Заре Арамовича

Старшего лейтенанта
КАЗАЧЕНКО Ефима Трофимовича

Майора
КАЛЫНИК Василия Гордеевича

Старшего лейтенанта государственной безопасности
КАМОЛКОВА Михаила Семеновича

Капитана
КАСЯНОВА Михаила Григорьевича

Майор
КАВЛИНА Александр Борисович.

14 октября 44 г.
✓ 1093/5

Г О К О - товарищу СТАЛИНУ И.В.
СНК СССР - товарищу МОЛОТОВУ В.М.
ЦК ВКП(б) - товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

После освобождения западных областей Украины и Белоруссии, а также районов Литовской ССР, органами НКВД-МГБ проведена значительная работа по ликвидации созданных и оставленных германскими разведывательными органами антисоветских организаций и вооруженных банд.

Приводим некоторые цифровые данные, характеризующие оперативную деятельность органов НКВД-МГБ и войск НКВД по преследованию антисоветского подполья и вооруженных банд в этих районах.

По западным областям Украины. В период февраль-сентябрь т.г. при проведении операций по ликвидации оуновских банд убито 38.037 и захвачено живыми 1.308 бандитов; явилось с повинной - 11.518; арестовано участников антисоветских организаций - 7.968.

По западным областям Белоруссии. При проведении операций по ликвидации белопольских банд убито 444 и захвачено живыми 927 бандитов; арестовано антисоветского элемента и дезертиров из Красной Армии - 9.670.

По Литовской ССР. Убито в результате преследования 415 и захвачено живыми 1.513 бандита; изъято антисоветского элемента - 4.561 человек.

При проведении этих операций у бандитов изъято: пушек - 30, пулеметов - 2.391, противотанковых ружей - 283, минометов - 33.871, автоматов - 10.405, пистолетов - 1.583, мины - 257, гранат - 32.740, боеприпасов - около 4 млн., мин -

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

14.374, артснарядов - 7.941, радиостанций - 78; разгромлено продовольственных баз бандитов - 502.

При столкновениях с бандами убито сотрудников НКВД-МГБ, офицеров и бойцов войск НКВД - 1.226 человек и ранено - 1.008 человек.

Положение в западных районах Украины и Белоруссии в настоящее время значительно улучшилось, что подтверждается успешным проведением призыва в Красную Армию, хлебозаготовок и других хозяйственных и политических кампаний. Улучшению общего положения способствовали также мероприятия по изъятию и выселению в Сибирь членов семей активных оуновцев и участников бандитских шаек.

Однако, бандитские проявления, в особенности попытки срыва призыва в Красную Армию, террористические акты против партийно-советского актива, военнослужащих Красной Армии и чекистов, отдельные диверсии на железных дорогах, совершаемые оуновскими бандами и белополяками, все еще продолжают иметь место.

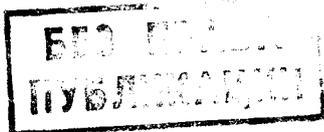
НКВД СССР, в дополнение к ранее принятым мерам, разработаны и проводятся мероприятия по обеспечению окончательной ликвидации антисоветского подполья и вооруженных банд в западных областях Украины и Белоруссии, а также в Литве.

Усилены и укреплены районные и областные аппараты НКВД-МГБ;

районные отделения НКВД реорганизованы в районные отделы с созданием при них отделений по борьбе с бандитизмом;

областные аппараты НКВД пополнены опытными работниками по борьбе с бандитизмом;

в наркоматах внутренних дел Украины и Белоруссии вместо отделов созданы управления по борьбе с бандитизмом, во главе которых поставлены руководящие работники;

РАССЕКРЕЧЕНО

3.

в наиболее пораженных бандитизмом областях начальники УНКВД—УМГБ заменены более сильными товарищами;

для укрепления районных органов направлены на места из восточных районов Советского Союза 3.200 оперативных работников;

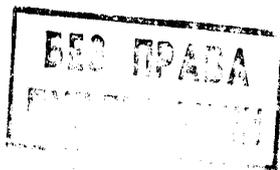
дополнительно переброшено в эти районы необходимое количество войск НКВД;

приняты меры по очистке пограничной зоны от шпионских и бандитских элементов;

организованы необходимые мероприятия по усилению охраны и противодиверсионной работы на Белостокской, Брест-Литовской и Виленской железных дорогах;

работа органов НКВД—УМГБ и войсковых частей НКВД по борьбе с бандитизмом и антисоветским подпольем в западных областях Украины, Белоруссии и по Литве обобщена и возглавлена: Народным комиссаром внутренних дел Украинской ССР комиссаром госбезопасности 3-го ранга тов. РИСНЫМ (по Львовской, Станиславской, Дрогобычской и Черновицкой областям УССР), Заместителем Наркома внутренних дел УССР генерал-лейтенантом тов. СТРСИЛЧ (по Ровенской, Волынской и Тернопольской областям УССР), Народным комиссаром внутренних дел Белорусской ССР комиссаром госбезопасности тов. ШЕЛЬЧЕНКО (по Барановичской, Молодечненской, Гродненской, Минской и Брестской областям БССР) и Народным комиссаром внутренних дел Литовской ССР комиссаром госбезопасности тов. БАРТАЛУЦАС (по освобожденным районам Литвы).

В связи с тем, что в предстоящей работе по выкорчевыванию бандитско-повстанческого подполья органам НКВД—УМГБ придется опираться на сельский партийно-советский актив и местное население, наряду с проводимой органами НКВД—УМГБ работой

необходимо провести меры по еще большему укреплению руководства сельских, районных и некоторых областных партийно-советских органов западных областей Украины, Белоруссии и пораженных бандитизмом районов Литвы, а также принять меры по усилению и улучшению партийно-политической работы на селе (газеты, радио, кино, распространение советской литературы и др.).

Учитывая ограниченность возможности выдвижения новых кадров партийно-советских работников на месте, считаем, что следовало бы пойти хотя бы на временную переброску опытных работников из восточных областей Украины и Белоруссии.

Укрепление партийно-советского аппарата и усиление политической и культурной работы на селе создаст необходимые условия для закрепления результатов оперативной работы органов НКВД-МГБ по ликвидации антисоветского подполья и вооруженных банд оуновцев и белополяков.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНЕШНИХ ДЕЛ
С О В Е Т С К О Г О

1.5 экз.

(Л. БЕРЖИ)

3-адресатам
4-д.с-та НКВД
5-д.с-та МГБ
П.Т. Мамулов

Содержание: Угрозы маршалам Врши и сировак отъ марша севр.
Ч. Налугина, 14.X-44г.

Верно: *Урши*

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

№ 1042/8

Г О К О - товарищу СТАЛИНУ И.В.

30 сентября 74

С Н К С С С Р -

товарищу МОЛОТОВУ В.М.

Ц К ВКП(б) товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

НКВД Украинской ССР сообщает следующие данные о ходе борьбы с оунсовскими бандитами в Западных областях Украины.

С 5 по 20 сентября с.г. проведено 596 чекистско-войсковых операций. В результате боевых столкновений убито 6.092 и захвачено живыми 3.467 бандитов.

Задержано 178 дезертиров и 3.018 уклоняющихся от призыва в Красную Армию.

Захвачены следующие трофеи: бронемашина - 1, пушек - 6, минометов - 14, гранатометов - 5, огнемет - 1, ПТР - 25, станковых и ручных пулеметов - 326, автоматов - 304, винтовок - 1.960, пистолетов и револьверов - 129, гранат - 13.278, снарядов и мин - 3.417 и 83 ящика, патронов - 423.000, взрывчатки - 335 кг., складов с оружием и боеприпасами - 22, продовольственных и вещевых складов - 15, типографий - 6, радиостанций - 6, радиоприемников - 8, радиопередатчиков - 3.

Арестовано 62 активных членов ОУН и руководящего состава УПА.

В числе арестованных: командир сотни УПА - КУЗЕК Б.Т.; заместитель командира куреня "Гамалий" по войсковой части - ПАБАРОВСКИЙ Адам; полковник УПА - ВАСЮК Е.М., бывший секретарь окружного комитета УПА - КУЗНЯК.

Извлеклось с повинной бандитов и лиц, уклонявшихся от службы в Красной Армии 1.694 человека.

В сентябре с.г. имели место следующие наиболее серьезные бандпроявления:

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

ЛЬВОВСКАЯ ОБЛАСТЬ

3 сентября бандой неустановленной численности совершено нападение на села Великий и Малый Желухов, Ново-Миллятинского района. Бандитами убиты и ограблены 7 польских семей.

В ночь на 6 сентября до 100 бандитов, одетых в форму бойцов Красной Армии и в форму немецких солдат, совершили нападение на мельницу в селе Гай. Бандиты были вооружены 4 ручными пулеметами, винтовками и гранатами.

Погрузив на подводы 2 тонны пшеницы и 1 тонну муки, бандиты скрылись.

В ночь на 11 сентября из села Стрептов, Ново-Миллятинского района, бандой численностью до 50 человек уведены 14 мужчин призывного возраста.

Днем того же числа в Желеховском лесу бандитами перехвачена группа мужчин в количестве 18 человек, следовавших в райвоенкомат.

В ночь на 9 сентября в гор. Каменка-Бугск бандитами были разбросаны и расклеены контрреволюционные оуновские листовки.

В ночь на 10 сентября банда, численностью свыше 100 человек, совершила нападение на село Гейда, Львовского района. В 24.00 по сигналу ракет бандиты стали бить в рельсу и с криками "варта" начали разбой, продолжавшийся до 3 часов ночи.

Во время нападения бандитами были убиты 25 местных жителей, из них 24 поляка и 1 украинец, и 4 человека ранены.

Разграбив имущество, бандиты на подводах и пешком ушли из села.

Принятыми мерами банда была настигнута и полностью разгромлена.

ДРАГОБИЧСКАЯ ОБЛАСТЬ

2 сентября с.г. близ села Лешки-Горицы, Жолторовского района, бандой, численностью 50 человек, из засады обстреляна оперативная

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

группа НКВД в количестве 10 человек, конвоировавшая двух бандитов.

В результате обстрела ранены оперуполномоченный РО НКВД, милиционер, два бойца истребительного батальона и два бойца истребительного батальона пропали без вести.

5 сентября с.г. в селе Высокичи, Острийского района, неизвестными бандитами убит командир батальона 18 Армии 1-го Украинского фронта старший лейтенант ГАЛАРДНЕВ.

ТАРНОПОЛЬСКАЯ ОБЛАСТЬ

4 сентября с.г. в село Пташки, Дремашовского района, зашла банда, численностью до 100 человек, вооруженная автоматами и винтовками. За 3 часа пребывания в селе бандиты ограбили 12 польских семей и скрылись.

15 сентября с.г. из села Талашевка в гор. Лумск возвращалась группа работников совпартактива в количестве 12 человек, продвигшая работу по хлебопоставкам. В пути группа была окружена бандой численностью до 100 человек. В завязавшейся перестрелке из состава группы убито 11 человек.

17 сентября в селе Митьковцы, Гусятинского района, 12 бандитов, одетых в форму офицеров Красной Армии, разгромили помещение сельсовета, сожгли документы, ограбили магазин сельпо и увели в лес старшего зоотехника совхоза.

19 сентября с.г. в селе Гайяковка, Подволочийского района, убит секретарь райкома партии КОГРЯНИЦЕВ.

РОВЕНСКАЯ ОБЛАСТЬ

6 сентября с.г. в селе Барбино, Острожецкого района, бандой, неустановленной численности, было совершено нападение на группу работников райисполкома, выехавшую в село для проверки хода выполнения хлебопоставок.

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ 4.

Бандитами зверски замучены зав.торготдела ЕРШОВ и зав.отделом гособеспечения МЕЛЬНИК. 5 бойцов истребительного батальона после избиения шомполами были отпущены.

13 сентября в селе Коньшки, Дубновского района, банда, неустановленной численности, напала на группу работников райисполкома, выезжавших в село для проведения работы по хлебопоставкам.

Бандитами убиты директор МТС СТРУЧ, зав.райзо ДОРУНСКИЙ, председатель райпотребсоюза КОЛУЖКОВ, председатель сельсовета и 3 других работников.

Бандитами захвачено 3 автомата, 2 винтовки и 3 револьвера.

Кроме этого, в селе Коньшки бандитами сожжено 12 крестьянских домов.

13 сентября с.г. по дороге из м.Млынов на село Демидовку прошла конная банда, численность 50 человек, именовавшая себя "Партизанами-ковпаками".

По пути своего продвижения бандиты проверяли в селах документы у граждан и всех задержанных направляли в хутор Поляны, Демидовского района, откуда уводили в лес и зверски их убивали. Замученных, а затем убитых бросали в колодезь.

Вследствие в район происшествия опергруппой из колодезя были извлечены и опознаны трупы убитых бандитами: ст.лейтенанта Красной Армии БОЗЛАН, его жена, техника-лейтенанта воинской части № 14272 ХАРЧЕНКО, бойца той же части ВАСИЛЬЕВА, председателя сельсовета Рутковской и ее дочери, начальника Демидовской конторы связи Иванова, инструктора РК ЛКСМУ ТАРАСЕНКА, участкового уполномоченного милиции ЧЕРНЕВА, милиционера ЗАХЛЕВА, фельд'егера КАЛИЧНИКОВОЙ и почтальона СТЕЛЬНИК.

Корреспонденция конторы связи забрана бандитами.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
С о в з а С С Р -

(Л.БЕРИЯ)

В е р н о : *Витовка* (см.на об.)

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО

№ 1042/8

Г О К О - товарищу СТАЛИНУ И.В.

30 сентября 44

С Н К С С С Р -

товарищу МОЛОТОВУ В.М.

Ц К ВКП(б) товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

НКВД Украинской ССР сообщает следующие данные о ходе борьбы с оуновскими бандитами в Западных областях Украины.

С 5 по 20 сентября с.г. проведено 596 чекистско-войсковых операций. В результате боевых столкновений убито 6.092 и захвачено живыми 3.467 бандитов.

Задержано 178 дезертиров и 3.018 уклоняющихся от призыва в Красную Армию.

Захвачены следующие трофеи: бронемашина - 1, пушек - 6, минометов - 14, гранатометов - 5, огнемет - 1, ПТР - 25, станковых и ручных пулеметов - 326, автоматов - 304, винтовок - 1.960, пистолетов и револьверов - 129, гранат - 13.278, снарядов и мин - 3.417 и 83 ящика, патронов - 423.000, взрывчатки - 335 кг., складов с оружием и боеприпасами - 22, продовольственных и вещевых складов - 15, типографий - 6, радиостанций - 6, радиоприемников - 8, радиопередатчиков - 3.

Арестовано 62 активных членов ОУН и руководящего состава УПА.

В числе арестованных: командир сотни УПА - КУСК Б.Т.; заместитель командира куреня "Гамалий" по войсковой части - БАБАРОВСКИЙ Адам; полковник УПА - ВАСЮК Е.М., бывший секретарь окружного комитета УПА - КУЗНЯК.

Имелось с повинной бандитов и лиц, уклонявшихся от служб в Красной Армии 1.694 человека.

В сентябре с.г. имели место следующие наиболее серьезные бандпроявления:

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

ЛЬВОВСКАЯ ОБЛАСТЬ

3 сентября бандой неустановленной численности совершено нападение на села Великий и Малый Желяхов, Ново-Миллятинского района. Бандитами убиты и ограблены 7 польских семей.

В ночь на 6 сентября до 100 бандитов, одетых в форму бойцов Красной Армии и в форму немецких солдат, совершили нападение на мельницу в селе Гай. Бандиты были вооружены 4 ручными пулеметами, винтовками и гранатами.

Погрузив на подводы 2 тонны пшеницы и 1 тонну муки, бандиты скрылись.

В ночь на 11 сентября из села Стрептов, Ново-Миллятинского района, бандой численностью до 50 человек уведены 14 мужчин призывного возраста.

Днем того же числа в Желеховском лесу бандитами перохвачена группа мужчин в количестве 18 человек, следовавших в райвоенкомат.

В ночь на 9 сентября в гор. Каменка-Бугск бандитами были разбросаны и расклеены контрреволюционные оуновские листовки.

В ночь на 10 сентября банда, численностью свыше 100 человек, совершила нападение на село Гейда, Львовского района. В 24.00 по сигналу ракет бандиты стали бить в рельсу и с криками "варта" начали разбой, продолжавшийся до 3 часов ночи.

Во время нападения бандитами были убиты 25 местных жителей, из них 24 поляка и 1 украинец, и 4 человека ранены.

Разграбив имущество, бандиты на подводах и пешком ушли из села.

Принятыми мерами банда была настигнута и полностью разгромлена.

ДРАГОБИЧСКАЯ ОБЛАСТЬ

2 сентября с.г. близ села Лешки-Горицы, Моторовского района, бандой, численностью 50 человек, из засады обстреляна оперативная

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

группа НКВД в количестве 10 человек, конвоировавшая двух бандитов.

В результате обстрела ранены оперуполномоченный РО НКВД, милиционер, два бойца истребительного батальона и два бойца истребительного батальона пропали без вести.

5 сентября с.г. в селе Высокичи, Острийского района, неизвестными бандитами убит командир батальона 18 Армии 1-го Украинского фронта старший лейтенант ГАЗАРДНЕВ.

ТАРНОПОЛЬСКАЯ ОБЛАСТЬ

4 сентября с.г. в село Пташки, Дремашовского района, зашла банда, численностью до 100 человек, вооруженная автоматами и винтовками. За 3 часа пребывания в селе бандиты ограбили 12 польских семей и скрылись.

15 сентября с.г. из села Талашевка в гор. Жумск возвращалась группа работников совпартактива в количестве 12 человек, пролившая работу по хлебопоставкам. В пути группа была окружена бандой численностью до 100 человек. В завязавшейся перестрелке из состава группы убито 11 человек.

17 сентября в селе Митьковши, Гусятинского района, 12 бандитов, одетых в форму офицеров Красной Армии, разгромили помещение сельсовета, сожгли документы, ограбили магазин сельпо и увели в лес старшего зоотехника совхоза.

19 сентября с.г. в селе Гайяковка, Подволочийского района, убит секретарь райкома партии КОГРЯНИЦЕВ.

РОВЕНСКАЯ ОБЛАСТЬ

6 сентября с.г. в селе Барбино, Острожецкого района, бандой, неустановленной численности, было совершено нападение на группу работников райисполкома, въехавшую в село для проверки хода выполнения хлебопоставок.

РАССЕКРЕЧЕНО

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ 4.

Бандитами зверски замучены зав.торготдела ЕРШОВ и зав.отделом гособеспечения МЕЛЬНИК. 5 бойцов истребительного батальона после избития шомполами были отпущены.

13 сентября в селе Коньшки, Дубновского района, банда, неустановленной численности, напала на группу работников райисполкома, выезжавших в село для проведения работы по хлебопоставкам.

Бандитами убиты директор МТС СТРУЧ, зав.райзо ДЮРИНСКИЙ, председатель райпотребсоюза КОЛУБКОВ, председатель сельсовета и 3 других работников.

Бандитами захвачено 3 автомата, 2 винтовки и 3 револьвера.

Кроме этого, в селе Коньшки бандитами сожжено 12 крестьянских домов.

13 сентября с.г. по дороге из м.Млынов на село Демидовку прошла конная банда, численностью 50 человек, именовавшая себя "Партизанами-ковпакошцами".

По пути своего продвижения бандиты проверяли в селах документы у граждан и всех задержанных направляли в хутор Поляны, Демидовского района, откуда уводили в лес и зверски их убивали. Замученных, а затем убитых бросали в колодезь.

Высланной в район проществия опергруппой из колодезя были извлечены и опознаны трупы убитых бандитами: ст.лейтенанта Красной Армии ЗОЗЛАН, его жены, техника-лейтенанта воинской части № 14272 ДАРЧЕНКО, бойца той же части ВАСИЛЬЕВА, председателя сельсовета Рутковской и ее дочери, начальника Демидовской конторы связи Иванова, инструктора РК ЛКСМУ ТАРАСЬКА, участкового уполномоченного милиции ЧЕРНЕХВА, милиционера ЗАХЛЕВА, фельд'егеря КАЛЮЧНИКОВОЙ и почтальона СТЕЛЬНИК.

Корреспонденция конторы связи забрана бандитами.

НАРОДНЫЙ КОМИССАР ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
С о в з а С С Р -

(Л.БЕРНЯ)

В е р н о: *В.Монда* (см.на об.)

РАССЕКРЕЧЕНО

ОСОБДЗ ДАВНО секретно
№ 1-1/СГО № 297
Экз. 1/2

БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ

986/6
сентября 4ч

- Г О Н О - товарищу СТАЛИНУ И.В.
СНК СССР - товарищу МОЛОТОВУ В.М.
ЦК ВКП(б) - товарищу МАЛЕНКОВУ Г.М.

ИЗВМ Украинской ССР сообщает следующие данные о ходе борьбы с оупенскими бандитами в западных областях Украины.

С 10 августа по 5 сентября с.г. проведено 153 чекистско-войсковых операций. Во всех районах Львовской области и прикарпатских районах Станиславской, Бродецкой и Тернопольской областей была проведена сплошная проверка населенных пунктов и проческа лесных массивов. Операции проводились силами внутренних и пограничных войск ИЗВМ, войск ИЗВМ по охране тыла 1 и 4 Украинских фронтов, милиции и оперативного состава ИЗВМ.

В результате проведенных операций убито 11.076 и захвачено живыми 10.090 бандитов.

В числе убитых и раненых 106 немцев.

Задержано уклоняющихся от призыва в Красную Армию 9.004 человека.

В связи с тем, что в бандах имеется известное количество офицеров разгромленных немецких частей, а также офицерского состава украинской дивизии "Галиция", бандиты ведут пулеметный и зениточный огонь, а также огонь из минометов организованно и продуманно. Банды организуют оборону, отрезают опоры и пути сообщения в военной профиль и в ряде мест сооружают дерево-земляные укрепления.

Участники большинства разгромленных банд одеты в немецкую форму обмундирования, а также в краснеармейскую форму.

Темные крупные бандитские формирования разбиваются на более мелкие банды, скрываются в лесах и родно появляются на дорогах и в населенных пунктах.

**БЕЗ ПРАВА
ПУБЛИКАЦИИ**

РАССЕКРЕЧЕНО

2.

Уменьшилось количество бандпроявлений. Значительное количество бандитов является за последнее время с повинной в органы НКВД, увеличилась явка призывников на призывные пункты. Мобилизация в западных областях Украины проходит удовлетворительно.

Несмотря на противодействие бандитов, уборка зерновых в основном закончена, и население выполняет план поставок хлеба и мяса государству.

В целях ликвидации бандитских формирований, скрывающихся в отдельных горно-лесистых районах, проводятся чекистско-войсковые операции в западных и южных районах Львовской области, в южных районах Тернопольской области и в прикарпатских районах Станиславской и Дрогобычской областей.

По имеющимся агентурным данным, в районах Восточной Польши, прилегающих к пограничной линии между СССР и Польшей, отмечается усиление активности оуновцев. Оуновцы производят мобилизацию в УПА, начиная с 17-летнего возраста, и формируют банды для последующего вывода их на территорию Западной Украины.

Пограничными войсками Украинского округа и войсками НКВД по охране тыла 1 Украинского фронта проводятся операции по разгрому формирований ОУН в этих районах.

Всего за время проведения чекистско-войсковых операций по ликвидации оуновских банд (февраль-август) убито 24.928 и захвачено живыми 25.616 бандитов.

Явилось с повинной в органы НКВД 6.634 человека.

Захвачены следующие трофеи: орудий - 21, минометов - 90, крупнокалиберных, станковых и ручных пулеметов - 817, противотанковых ружей - 33, автоматов - 1.398, винтовок - 5.830, ре-

БЕЗ ПРАВА
РЕПРОДУКЦИИ

РАССЕКРЕЧЕНО

3.

Значительное количество оружия уничтожено при боевых столкновениях с бандами.

В результате операций по разгрому действующих банд и подпольных националистических формирований, а также в результате проведенной органами МВД работы по выявлению и задержанию лиц, уклонявшихся от призыва и мобилизации в Красную Армию, всего явилось добровольно и поручено в райвоенкоматы 278.718 человек призывников.

При проведении операций убито 888 и ранено 738 оперативных работников, офицеров и бойцов войск МВД и Красной Армии.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ЗАЩИТЫ ПРАВА
С О Б О Р А С С Р

4,4 экз.

3-адресатам
4-дело с-та
д.т.Френкина

(...МВД)

Звание:

Игрицкая, 16.1X-44г.

В е р н о:

В.И. Сидоров

Имя: Соколовы фамилия тов. Фрунова
Место рождения 8 сент., 2 сент., и 20.05/сн от 25.2.2.
Место рождения 1893/сн от 12.VIII., 5/М от 15.VIII.-
Место рождения 22.VIII., 21/М от 24.VIII.

· ПІСНЯ ОРЛИКІВ

Орлята, що вперше підносяться вгору,
То бачать безмежну даль,
Везмежний простір і безмежні дороги,
Любуйся життям і літай!

Шляхи... шляхи далекі і широкі,
Орел їх всі злітає всеодно!
Та всі вони далекі і незнані
Ведуть орла в своє гніздо.

ЧОМУ МИ, УКРАЇНЦІ, ВОРЕМОСЯ ЗА СОМОСТІЙНУ СОВОРНУ
УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

Діти, всі ви знаєте, що сьогодні Україну загар-
бала Росія і поневоляє та визискує український на-
род. В українські села наїхало багато московсько-
большевицьких наставників і вони грабують україн-
ських селян. Забирають від них все: зерно, худобу,
одяг, а селян виганяють в колгоспи, щоб дурно ро-
били на большевиків. Уже багато зовсім невинних ук-
раїнців повезли на Сибір разом з маленькими дітьми,
щоб там копати вугілля та рубати ліс для Москви.
Багато українців гине з голоду і тяжкої праці в
криміналах та на Сибірі. Це їх туди загнала Мос-
ква, большевики.

З Росії наїхало багато большевиків на Україну,
що засіли на Україні і грабують українців та на-
живаються. Все більше і більше їде на Україну мос-
калів-большевицьких вельмож з Росії і разом з укра-
їнцями вислужниками большевицькими, зрадниками ук-
раїнського народу грабують українців. Ешелон за
ешелоном вивозять з України золоті пшениці, цукру,
сала, худоби, шкір, вугілля, залізної руди і т.д..
Все це забирає Москва з України задурно, залиша-
ючи український народ на голодну смерть. Це тому,
що ми не маємо своєї власної держави. А якби ми
мали свою державу, то весь хліб, який родиться
на Україні йшов би на користь українського народу,
а також цукор, сало, худоба, садовина і т.д. Ук-
раїнська руда, вугілля, нафта йшли б на розбудову
українських міст, заводів, фабрик, що давали б ко-
ристь українському народу. В селах не було б колгос-
пів, не було б НКВД, не вивозили б людей на Сибір,
не саджали б українців нізащо в кримінали, не бу-
ло б грабунку. Українські діти ходили б до україн-
ських шкіл, вчилися б любити Україну, а не Москву,
як сьогодні. Настало б добре і зможне життя для ук-

раїнського народу.

Тому, діти, всі чесні українці хочуть української держави і за неї борються. Багато наших братів, сестер, батьків, знайомих пішли в Українську Повстанчу Армію, щоб боротися проти загарбницької Росії, проти большевиків, за Самостійну Українську Державу!

ДІТИ ПОМАГАЙТЕ НАШИМ БАТЬКАМ, БРАТАМ, СЕСТРАМ, ЩО ПІШЛИ В УПА І НЕ ДНОСІТЬ БОЛЬШЕВИКАМ, ЯКЩО ВИ ЗНАЄТЕ ДЕ Є ПОВСТАНЦІ! НЕ ГОВОРІТЬ З СЕКСОТАМИ, З БОЛЬШЕВИЦЬКИМИ ВИСЛУЖНИКАМИ ПРО УПА! - ВСЕ ЦЕ БУДЕ ВЕЛИКА ПРИСЛУГА З ВАШОГО БОКУ ДЛЯ МАЙБУТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

Діти, не вірте большевикам, що Москва ваш друг, що Сталін ваш батько. Це брехня! Москва і Сталін вивезли тисячі українців на Сибір у шахти та копальні, де вони там тяжко працюють, і гинуть з голоду, холоду та хвороб!

У ШАХТІ

Черкасенко.

Мокро і темно, немов в домовині,
Випало кайло із рук,
Дихати важко ломота у спині,
В голову болісний стук.

- 5 -

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло

Довбай!

Думка єдина: спочити хвилину

Сили нема довбонуть

Добре і піднятись та випростать спину,

Свіжим повітрям дихнуть.

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло

Довбай!

Пізно чи рано? Ще довго робити?

Тягнеться час той, мов рік...

Дайте спочити, спочити, спочити,

Дайте заснути навік!

Чому став?

Не дрімай!

Бери кайло -

Довбай!

ЯК ФЕДЬ СТАВ ПОВСТАНЦЕМ

Це діялося в 1944 році на Вінниччині. Був гарний літній вечір. Небо було ясне та прозоре, вітер ані шелесне.

Федь спішив босий без кашкета, в полатаній

сорочці і таких же полатаних штанах, а за плечима мішок із колосками. Він тікає від стрибків, бо, як збирав колоски на колгоспному полі, то почув за горбком галас і тупіт кінських копит. Федь тікав на колгоспний багтан до свого дідуса, бо дідусь там був сторожем. З горбка в долину, потім знову на горбок, знову в долину, аз гульк з-під горбка виходять якісь люди один за одним. Федь остовнів, бо то були військові: всі в зелених мундурах і в пілотках із зірками, з крісами та автоматами за плечима. Вони йшли просто до Федя. Хлопець став розгублений і не знав, що робити. "Оце так назбирав колосків" - думав Федь.

Тоді перший вояк, видно командир, бо з командирськов сумков і далековидом, покликав Федя: - А йди но, сяди, хлопче!

Федь без краплини мужності, з завмерлим серцем підійшов до військових і став. Вони всі, як один вп'ялися очима в Федя і в мішок з колосками. А колоски, як на злість вилазять дірками з мішка. "Попався - думав Федь - тепер або засудять примусову відробляти яких три місяці, або оштрафувть батька на яких 50 трудовнів".

- Звідки ти хлопче? - Запитав командир.

- З Павлівки. - Сказав несміло Федь.

- А це що? Колоски? - показав на мішок командир. Федь ввесь задерев'янілий ледве помітно кивнув головою. - А ти знаєш дорогу в Гайдамацький Яр? - Знав. - Беди нас.

Федь би радо відмовився, але ж ті колоски в мішку... І він неохоче пішов в перед доріжков на Гайдамацький Яр. А сам молився аби колосків не відібрали та в колгоспне не відіслали. Потім командир став іти з Федем рядом та говорити.

- Як тебе звати? - Федь Лисенко. - Твої батьки в колгоспі? - Так. - А ти до школи ходиш? - Ходив до н'ятої, а тепер піду до мостої. - Добре похвалив командир Федя. - А вам добре живеться в колгоспі? Федь зам'явся, не знав, що казати. Сказати "погано" боявся, бо це ж возні, а вони за колгоспами, а сказати "добре", так це буде брехня, бо їм живеться погано. Федь почервонів від несподіваного запитання. Командир на нього дивився пильно і лагідно. А Федеві все здавалось що от-от скаже: "Давай но сяди колоски!" - Журився хлопець.

- Ну, хліб ви маєте? - питав далі командир.

- Мали, а тепер вийшов, це не давали на трудовні, - Сказав Федь. - Значить не маєте? - Ні.

- А сало маєте? - Сало? - зі здивованим прени-
тав Федь. - Сало. - Сало в нашому колгоспі не
дають на трудовні... - Ну, а батько не годує
свиной? Ні... дехто годує, як от голова, комір-
ник, а ще такі, а ми ні... - Погано вам, зна-
чить, живеться.

Так вони йшли та говорили, аж гуль їм на
зустріч із-за ярка повна бричка військових, та
самі в червоних кашкетах, значить НКВД. Федь
був в подвійному страсі. "Оце так піймався, хоч^і
би де кинути ці колоски".

Та ту Федь не зрозумів, що сталося. Як тільки
бричка з НКВД-истами приблизилася, командир, що
йшов рядом з Федем, потягнув за курок і поси-
налися стріли. Сам впав на землю і до Федя крик-
нув "Лягай!" Всі лежали і стріляли. Федь нічого
не розумів, тільки чув стріли і свист куль. Че-
рез хвилюк все стихло, було чути порохом. І
тепер Федь побачив, як всі воєнні побігли до
НКВД-истів, Федь і собі, нерозумівчи сам чого,
побіг за ними. І що ж він побачив? І всі НКВД-
исти лежали побиті, а коні з порожньою бричкою
поїхали колгоспним просом. Воєнні почали обшу-
кувати НКВД-истів, забирали від них папери та
збров. Федь стояв і здивовано дивився то на

воєнних, то на НКВДистів. Та він зразу догадався, що це не червоноармійці, хоч і мають зірки на кашкетах. Федеві враз зробилося весело так, що він аж сіяв. Він помагав обукувати НКВДистів. Після всього командир сказав Федеві вести їх далі. Федь повів їх яром. Пройшовши так зо 2 км., вони зупинилися. Командир сказав до Федя: - Знаєш, сину, хто ми? - Знаю! - впевнено, сказав Федь. - А хто? - Ви ті, що б'єте НКВД! - Вірно, ми ті, що б'ємо НКВД, большевиків, їхні колгоспи, а людям хліб роздаємо, ті, що воємо щоб людям добре жилося, одним словом ми українські повстанці і боремося за Самостійну Україну! А як буде Україна Самостійна, то люди матимуть собі господарства, не буде колгоспів, настане щасливе життя. А ти знаєш що таке Самостійна Україна?

- Знаю. - Не зовсім певно сказав Федь.

- Так от, - продовжував командир - Україна це оця земля, що ми всі українці на ній живемо і наші діди та прадіди на ній жили працювали і боронили її від ворогів. І ми тепер повинні вигнати з України москалів, бо вони наші вороги. Я знаю

вже тепер все! Всім українцям треба бити НКВД, большевиків колгоспи і тоді буде Україна. - Так, треба нам всім українцям бити НКВД, большевиків та не поодиначі, а разом.

Тоді командир дав Федеві книжок, летючок і сказав: - Готуйся в повстанці!

Ще дещо командир розказував Федеві про Україну і вони розійшлися.

З того часу минуло 4 роки. Федь став вже зовсім дорослий, мав уже 10 років, а все ще ходив у полатаній сорочці та штанах і босий, бо був колгоспник.

Хоч минуло 4 роки та Федь не забув за повстанців, що розбили НКВДистів, і не забув слів командира: готуйся в повстанці. Федь готувався, вже й кріса постарався і набоїв, та тільки не знав де шукати повстанців.

Одного літнього теплого вечора Федь вертався із колгоспної роботи. Підійшов до свого подвір'я дивиться, стоять дві особи в їхньому садку. Федь підійшов до них ближче, а один з них питає: - Тут живе Федь Лисенко? - Тут. - Сказав Федь, а сам приглядається, та пізнати не може. - А де він буде? - Це я буду. - Це ти Федь?!

Федь коло могилу Кюлена

Дивись який виріс. А ти пам'ятаєш, як ми НКВД розбили в 44 році? - А-а! - скрикнув зі здивуванням Федь і кинувся вітатися. - А командир ще живий? - Ні, командир Ясен згинув від большевиків. О-о! Шкода... сумно сказав Федь - тоді я йду з вами, відплачу большевикам за командира Ясена і сам буду боротися за Самостійну Україну, як Ясен. - Ми оце до тебе й прийшли. - Так ходіть же до хати!

І Федь повів повстанців до хати.

Незабаром Федь став повстанцем. А в 1950 році він із друзями відвідав могилу командира Ясена на Волині в Крем'янецьчині в Обгівському лісі. Сьогодні Федь є примірним повстанцем.

ДІТИ, ВИ ПЕВНО, ЗАЗДРИТЕ ФЕДЕ-
ВІ. ТА НІЧОГО, ОСЬСКОРО І ВИ
ПІДРОСТЕТЕ І ВИ ПІДЕТЕ В
УПА.

ОПОВІДАННЯ ПОВСТАНЦЯ ОЛЕСЯ

[Сина колгоспника з Вінниччини]

Пам'ятав, що була неділя, був гарний осінній день, я спішив пообідати або побігти до товаришів на вигін, та мати після обіду дала мені мішок і сказала: - Іди сину, в колгоспу кукурудзу, може назбираеш качанів, там колгосп вже ламав і сторожа нема.

Мені дуже не хотілося йти, та мусів, бо знав, що в зимі не буде що їсти. І я неохоче пішов. Мати навздогін сказала: - Тільки гляди, щоб хто не побачив, а то це оптражуть.

Я обережно зайшов в кукурудзу і тихо посувався між рядками, вишукуючи невиламаних качанів. Мій зір і слух був напружений. Так я переходив з рядка в рядок. І от як я ламав качан, я побачив перед собою двох людей, вони лежали зі зброєю і дивилися просто на мене. Я так злякався, що мигом випустив мішок і почав втікати, та один з них зловив мене за ногу і я впав. Намагався вирватися та даремно. Тоді я сів і мов вовчеськи дивився на них, а вони до мене всміхалися. А тоді один до одного сказали: - це напевно колгоспник! Я перед ними сидів обідраний: сорочка в мене бу-

ла полатана-полатана, штани були латка на латці, що не впізнати з якої матерії вони були шиті, ноги потріскані до крові, від роси і вітру, руки обдерті, без шапки з розкуйовдженим волоссям. - Як тебе звати? - Олесь. - Відповів злякано. - Колгоспник? - Так. - А чого ти нас злякався? - Бо ви маму засудите за качани. - Ні, сину, ми не ті, що судимо, ми не большевики, не міліція.

Я дуже здивувався і запитав: - А хто? - Ми українські повстанці, що боремося проти большевиків, проти колгоспів, щоб людям добре жилося. - Так? і я від здивовання аж крикнув і так став дивитися на повстанців, що ті аж зніжковіли. Тоді вони в мене розпитали, як нам живеться в колгоспі, а тоді сказали: - Треба, сину, будувати самостійну Україну тоді не буде колгоспів, не буде міліції, всім людям буде добре житися.

Я так зацікавився повстанцями, що не міг відірвати від них очей.

І чим більше на них дивився, тим більше вони мені подобалися: були лагідні, добрі і щирі зовсім не такі, як НКВДисти чи міліціонери.

Вони говорили зі мною дуже довго, дві чи три години, та все про Самостійну Україну.

Тоді один сказав мені: - Олесь тепер іди додому та не кажи нікому про нас, а принеси нам хліба та води.

Я взяв свій мішок і тепер без страху наламав качанів і побіг додому. Дома набрав крадькома повні кишені паланиць і пляшку води та побіг назад в кукурудзу. Та, на мій подив, я там уже нікого не застав. Я їх довго шукав, перейшов кукурудзу вздовж і впоперек та нікого не знайшов. Мені зробилося дуже сумно, що я

мало не плакав. Як я вертався додому, то сонце давно вже зайшло і надворі зовсім стемніло. Я йшов, похвпившись, стежком, що вела на наш город. І що ж? Дивлюсь стоять два військові під намов кукурудзов на городі і всміхаються до мене. Я їх зразу впізнав і побіг до них, як до старих знайомих, чи приятелів. І як вони знали, що це наш город я і сам не знав! Привітавшись, я розказав їм, як я їх шукав, а тоді вони сказали: - на тобі Олесь оді летючки і рознеси людям на подвір'я, чи під хату підкинь. Тільки бригадиру ані голові, чи яким поганим людям не неси, підкинь так, щоб хіто не бачив. Вони мене це повчили як заховуватися і сказали: - Ну, бувай здоровий, виконай це завдання для України, а ми до тебе це прийдемо. Ми розійшлися. Я сховав летючки за пазуху, як дорогоцінність і пішов виконувати своє завдання. Це була моя перша краплина праці для України. Розніс я летючки всім добрим людям в селі і ні одному поганому! Через тиждень до мене прийшли повстанці, розпитали, як я виконав своє завдання і тоді в нас залишилися на цілий день. З того часу я не поривав з повстанцями.

Вовк в овечій шкурі для овець є найбільш небезпечний ворог. А чому?

Найбільш небезпечний ворог той, що прикидається другом. Це і є вовок в овечій шкурі.

А чи знаєте ви чому?

А скажіть но діти, хто для України є вовком в овечій шкурі?

ДІТИ ЛЮБИТЬ РІДНУ МОВУ І ТІЛЬКИ НЕВ РОЗМОВЛЯЙТЕ!

РІДНА МОВА

Воробкевич,

Мово рідна, слово рідне
Хто вас забуває
Той у грудях не серденько
Тільки камінь має.

Як ту мову мож забути,
Котров учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.

У тій мові ми співали,
В ній казки казали,
У тій мові нам минувшість
Нашу відкривали.

Ой, тому плакайте, діти,
Рідну свою мову,
І вчіться складно говорити
Своїм рідним словом.

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько
А лиш камінь має.

ВИВЧАЙТЕ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ !

ВИВЧАЙТЕ ІСТОРІЮ УКРАЇНИ!

ВЕЛИКИЙ ГЕТЬМАН.

Діти, це діялося в 17 столітті. Тоді Україна була в польській неволі. Польські пани наїхали на Україну і грабували український нарід: забирали зерно, худобу, сало, шкіри, мід, віск, а селян гнали на своє поле робити дармо. Українські діти тоді до школи не ходили, а пасли панську худобу: вівці, свині. А їх пани ще й били та змущалися, називали холопами, хахлами, кабанамі. Селяни не могли мати доброго господарства, бо їх пани зараз таки грабували. Українські селяни стогнали від неволі. Тоді українці сказали: Годі! І самі хоробрі відважні волелюбні внаки і старші тікали в дикі степи, що тоді були над Чорним морем аж до середнього Дніпра. І там на безлюддві організували Запорозьку Січ. Тоді в диких степах люди не жили, бо тоді наїжджали татари і вловили їх в неволі.

Запорожці були добре озброєні і розбивали татар і турків, а також гросили Польщі. Все більше і більше тікало українців на Запоріжжя - вони там підготовляли повстання проти Польщі, щоб визволити Україну з неволі.

І от в 1648 році Запорізький гетьман Богдан Хмельницький із запоріжцями виступили походом проти Польщі. Все українське населення виступило проти Польщі, і старі, і дітя навіть діди поляків та виганяли з України. Польські пани не встигали втікати, все лишали і без оглядки тікали аж у Польщу, тільки на Вислі поспіли оглянутися і то зі страхом. Хах напав на Польщу! Вони тремтіли від козацької зброї. А Богдан Хмельницький ще й каже: - Сидіть і мовчіть ляхи, а то я вас і за Вислов найду!

Так українці разом із Запорожцями на чолі з гетьманом Б.Хмельницьким зброєю вигнали поляків з України і побудували Самостійну Українську Державу. За гетьмана Б.Хмельницького назвали Великим Гетьманом.

Настало вільне і заможне життя на вільній Україні. Панщини не було. Всі селяни мали свої господарства і господарили, як хотіли. Українські діти вже не пасли панські свині, а ходили до рідних шкіл. Українські внаки не служили в чужому війську, а в своєму рідному, в українському. Виростали українські міста, Росла Україна!

Як добре мати свою державу! А здобути її можна тільки організовано зі зброєю в руках. Всім: і старим, і малим треба дбати про це. Треба помагати українським повстанцям, тоді буде українська держава вільна і заможна.

Діти большевики вам в школі брешуть, що гетьмана Б.Хмельницького назвали за те Великим, що ніби, він приєднав Україну до Росії. Це неправда! Гетьман Б.Хмельницький не приєднував України до Росії, а навпаки, він зі зброєю в руках боровся за самостійність Української держави!

ЧЕСНИЙ УКРАЇНЕЦЬ

Була весна. В неділю, гарного сонячного дня Гриць з Галю взяли кошики і пішли в ліс збирати проліски.

- Ой, як їх багато! - захопилась Галя, збираючи проліски в кошик. - Так, їх багато і які гарні, зрадіть мама, як ми принесемо стільки гарних пв'ітів. - Говорив Гриць і також збирав проліски в кошик.

Так, збираючи проліски в кошик, діти зайшли далеко в ліс і самі не помітили коли. Раптом Гриць підняв голову, бо почув тріскіт в корчах. Глянув в бік, де тріскали гіляки і побачив кілька озброєних людей з наплечниками. Він руков торкнув Галю. Вона підняла голову і також побачила озброєних, що йшли стежкою в корчі.

- Знаєш хто то? - запитав тихо Галя Гриць.

- А хто? - Це мабуть повстанці, певно повстанці, бо з наплечниками і один з лопатов...

- А вони нас бачили? - Говорила напевно Галя.

- Ну так що, як бачили, вони людей не вбивають, ані арештують, як от большевики.

- А ти їх знаєш? - Донитувалася дівчина.

- Знав. Я їх зовсім близько бачив. От як оце тебе. І говорив з одним, він мені дав отой ремінець що коло сумки з книжками. Ти тоді була ще мала, а я кодив до 2-ої класи, а тепер уже аж до 5-ої.

- А чого вони в лісі живуть?

- А того, що вони воють проти большевиків і проти колгоснів, та щоб була Україна вільна.

- От якби таке прийшло...

- Прийде! - Запевнив сестру Гриць. - Ось що 2 чи 3 роки і я піду в повстанці...

При цих словах Гриць знову почув шелест, він стих і глянув в корчі. Там побачив, що зовсім недалеко від місця, де тількищо були повстанці виліз із корчів Семен Кишка, із їхнього села, всім відомий большевицький вислужник. Він колгосп поміг большевикам заложити в селі. Гриць сіпнув Галю за рукав і вони сховалися за корч поки Кишка перейде. Потім Гриць сказав: - Ти лишайся Галя, тут, а я зараз прибіжу... Як свистітиму, то обізвешся. - Добре - сказала Галя.

Гриць бігом побіг тією стежкою, що кілька хвилин тому йшли повстанці. Він все швидше і швидше біг, бо боявся, що не здогоне повстанців. Та в самих густих корчах Гриць прислухався і почув тріскіт, він сміло поліз туди корчами.

- Стій! Ти хто?! - Зненацька зупинив його повстанець. - ..Я: Одижаний не міг говорити Гриць. - Я збирав проліски із сестров і бачив, як ви йшли, а тоді із тих корчів виліз Семен Кишка він сексот, всі про це знають. А він вас підглянув. - Де ти його бачив? - Он там. - І Гриць показав руков. -

- Він швидко пішов в лісу, мабуть доносити большевикам.

- Дякуємо тобі, хлопче, ти чесний українець. Іди скоро додому, бо тут незабаром будуть большевики.

Гриць попрацював і зовсім задоволений побіг до Галі, а тоді додому.

Дома Гриць і Галя розказали мамі все, що бачили. Мама наказала їм мовчати. Не минуло й 2 години, як з авто большевиків приїхало під ліс. - От який підлий Семен Кляка! Він своїх українців продає за гроші большевикам. - Сказала мама.

- Добре ти діло зробив Гриць, що повідомив повстанців. Вони ще мали час прийти в інший ямак лісу.

Дітих дві дівчата товклися по лісі большевики, та нікого не знайшли.

ЗМІЦНІТЬЕ СВОЄ ЗДОРОВ'Я СПОРТОМ ! СОНЦЕ, ВОДА
І ПОВІТРЯ - СКРІПІЇЄ ВАШЕ ЗДОРОВ'Я!

В долині пливе річечка,
Струмками хльп-хльп-хльп...
Вона знайома дітям -
Це їхній крамий друг.
Хльп-хльп, хльп-хльп...
Пливе човен,
Він воду розтинає.
Це діти веслами гребуть,
Це їхній сміх лунає.
На березі і на хвилях
І галас чути й сміх,
Ріці весело з дітьми,
Та сумно їй без них.
хльп-хльп, хльп-хльп...
Пливе човен, він воду розтинає,
Це діти веслами гребуть -
Це їхній сміх лунає.

ЗАГАДКА

Діти, відгадайте загадку: є 14 квадратиків, розмі-
дених в трьох рядках. В кожному рядку є по од-
ному слові. Цілість буде: назва війська, що бо-
реться за Українську Самостійну Державу.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	

1. Перша літера з назви гір, що відокремлюють Азію від Європи.
2. Перша літера з назви столиці України.
3. Дві перші літери з назви істоти, що живе в воді і належить до риб, а не риба.
4. Дві початкові літери з назви річки, що пливе через Кривий Ріг і впадає в Дніпро.
5. СЬКА.
6. Назва з найдовшої річки в Італії.
7. Б.
8. Чотири початкові літери з назви обласного міста на Заході України, на Поділлі.
9. Перша літера з назви міста, що було столицею гетьмана В.Хмельницького.
10. А.
11. Перша літера з назви ^{меншого} українського моря.
12. Перша літера з назви столиці Італії.
13. Перша літера з назви столиці Білорусії.
14. Дві останні літери з назви країни, що славиться своїми годинниками.

|Українська Повстанча Армія|.

РЕБУС

- ОВА + ЕРП і

- О/К

- ЕКА + ТЬ

- Р/Ц ИК

- Ж/А + Д.

Діти ховайте таємниці від ворога!

Журналик "Орлики" видають Українські Повстанці. Большевики, не хочуть, щоб діти читали цей журнал, бо там написана правда, вони бояться правди і тому всіх, хто читає "Орлики" арештують.

Вам діти, треба читати цей журнал, бо вам українцям треба знати правду, як будувати Українську Державу. Тому читайте "Орлики", щоб ніхто небачив. Не говоріть ні в ким про прочитане.

Читайте журналики:

Малі друзі

Діти України.

Журналик "Орлики" розрахований для дітей від 10 до 13 років.

Война народом!

Война лижет!!!

Смерть тираж!!!

за Украинську Освободительську боротьбу державу!

Д. М. П. О. Д. Р. А. Ж. А. Д. И. Ч. В. ...

/Можливо це місце в Рівнені/

Д. О. С. А. Р. А. ...

Відомості до Д. О. С. А. Р. А. ...

1949.

1.

таким же краденого командира УНА мав я відбутти відправу з командиром відділу "чорна ліс" з поручником Різуном.

Коли мені розвідка довела, що облява на чорна ліс скінчена /осінь 1943 р./, ми пішли в рейд. Різун Корис вже перебував там, але до рейду був ще заслабим. Лікар копитом взяв його до себе, як свого помічника. Мой дружина і кушач Случ нас відіпроводили. На горі приєлоні ми розирадалось. Перед рейдом я просив надкраденого провідника іскру, щоб він підчас моєї неприємності звонікунався моєю дружиною. Чона з Случом пішли в напрямі села Я. По дорозі почули наш стріли. Хотіли відпастухів довідатись про ситуацію в селі, але пастухи нічого не знали. Чона з Случ потихо мацун: "Нані, дивіться, он там большевцька часта, втікаймо". І в тому моменті Случ втік в лісі. Дружина з-за дерева приглядалась тим озброєним лядям, чи то не свої. Але не будучи певною - чи то свої, утікла також в ліс. Уже надходила ніч. Дружина до села боялась іти, щоб не потрапити большевцькам в руки, або щоб не налізти на міну. Чона сіла під ялицю та перебула там цілу ніч. Скоро день зробився, пішла на гору Аверши, щоб за дня зорієнтуватись, де знаходилась. На верху гори стрінула Случа, який попереднього дня утік каячи забіг до козарів. До озвнечені розвідки, що нема большевцькіх пішли обез до села. "большевцьки", які переотрашили Случа і дружино - були то два боїнярі з повітового СВ.

Чона з лікарем Чаном ішлоє лише. Правда большевцьки робили засідки, але ми вдало їх оминули. Над рікою Мізуном ми довідались, що в селі н. були большевцьки, робили труси стріляли по лісі, а чи відімали - ляди не знали. Перед рікою ми задержалось до вечера. Один чоловік мав нам сказати, чи дальша дорога безпечна та приєсти яблука. Коли ми перешли ріку і мали піти на право там де на нас чекав чоловік, буллиний Коцур сказав, що лише нам піти навростаєць, бо буде ближче, що нас уратуєло перед засідкою. Ми справді чули, як чоловік кричав і свистав, що дорога безпечна. В своїх рейдах ми часто вичнали той тактич, що италшере якусь дорогу, якою не йшли; казали верити свідання, а не ніччи відходили. Ми заночували в дієтєх рікою. На другий день рано Коцур пішов на розвідку. Коли вернув, то розказав, що в лісі куди ми мали переходити, була большевцька засідка. Ми зареє ошутимли це місце, та зміакою пішли дальше. Останнім імом помічником - друг Чона. Він зривавчи горіхи залмавсь та згубивсь. Через дві годичи мой хлопці за ним шукали. А не наагірає, що там тереном, в якому Чона відбився і в якому мой хлопці ного

шукати, партія більшовицька зостава. Більшовиків було 20, мали зі собою 7 кулеметів реанта крісів і автоматів, до кола і мої хлопці не пошари більшовицьким у руки, навіть до партійницьких частин. Я наспарив на кола та наказав йому прудержуватися маршового режиму.

Друг кола був то інтелігентний хлопець, походив зі старої селянської родини. Мав він гарний профіль. Як студент університету згодився до СС дивізії Галичина. Одним зі значимих командирів СС дивізії був його кривняком. Коли більшовицьким розбили німців під Бродями кола вернув додому. Я дома не застає нікого. Родичі втіхали на захід. Його фаміліянт, яка в Організації ОУН замкнув вища пост, зварбував його до помічі лікаря Явсі. Кола був дуже добрий хлопець, товариський, не гордився своїм соціальним походженням, з моїми хлопцями здружився, мав все ім мось цікавого розказати. Дехто почувитесь в Голубом, спершу легко, а потім сувільше. Кола - хлопцям, а хлопці - йому робили збитки, до кштені вкладали варту, мина, а він знова мовчав. Коли мина, так і сувільше було йому забгато, відгрокувався, що мені нескаржитесь. Але кіччилось тільки на погровах і комітета була дальше прекрасна. А кілька місяців пізніше кола згинув героїською смертю в Ферному лісі.

Того дня мали ми не одну пригоду. Дорогою в чаків-депота більшовицькі гнали з Мадярщина великі стада худоби. Зима села ч. вони пустили воли насти. Одним він зализ на жінку, яка убила кілька штук худоби. В парам хвилі більшовицькі думали, що це хтось з "Вандорів" кинув гранату, і почали стріляти по лісі. Ми перешли на другу сторону гори Явсі та перебрали ріку Свичу. до ріки Іламки ми шали без перешкод. Коли ми зашли в у підліскі гори Стівби, почувли над собою сувільше стріляти, не знаючи причому, ми відступили за Іламку, та зхоронилися в кущах ліщини. Судити нам не вудилося, бо того ранку ліщина сувільше зародила. Перед вечером ми перешли Іламку напроту Федоренного. недалеко вілчарської колби ми переночували. Про нас від вілчарів довідалась соція "Журавлів", до квартирувала на Стівбі. Сотенник Грізний прислав стрільців, які завели нас до табору "Журавлів". Там був також командир відтинка "Магура" поручник Пларак. Соція го Тонилас до раду на закарпаття, та мось замінити, чи чули вони вчора стріли з напрямку Стівби, сотенник Грізний відповів, що то того чотомі випробовували кулемети. Лікар Баяя зробив лікарський перегляд відділу. Слябих истрільців звільнив від раду. По перегляді неприємно я сотенного Грізного, щоб допоміг мені зв'язатися зі старичками села Я. Вчор рано погодився, з табору "Журавлів" ми пішли попри селяні Ферновою Мітлюю шалі осередки. Стрільці, що мали мене за контактувати зі старичками, чекали вже на нас під лісом недалеко села С. Ми пішли ніччю в дорогу, над ринком задержалися перед селом Я. Одним зв'язковець вислав мітку, яка була недалеко з худобом до старичного, щоб прислав до нас зв'язкового. За якийсь час пришли дві дівчини. Одна зарав відійшла, щоб zorganizувати розвідку, друга мала нас повести на означене місце. Перед рікою Ліщинцею ми задержалися. Коли розвідка донесла, що спокійно, ми перешли Ліщинцею і го-

ловому дозволу. Коли знайшлись за хатини на чистому полі, за нами поспішав крісений стрілу. Перед нами терен був відкритий. До ліса 700 метрів. Рачки і наперегоми бігли ми до збору, щоб чим дістатися до ліса. Сиділиось тільки на страху. За більшовики вертались в районного міста, пострілювали собі на дорозі. Стелі, які розсталися стамичина не встигли нас довідомити про повернення більшовиків.

Стамичина села н. був раменна в ключиці. Доро ракилі більшовиків підчас весняної облоги Червоної Міли. Девкою села більшовиків порозсталили зостава з кулеметами. Стамичина убілають від одної зостава попадає на кругу. на третій зостава був пам'ятка. вже не біг, не маяв сил, зрештою стріляв надію вийти живим з того поля. найбільше дивувало його те, що зостава зостава, попри яку переходив блмацько, не стріляла до нього. Стамичиного лікувала одна санітарка. Рана роніла. в вже оглянув рану, та щоб ключиця правильно зросталась зробив йому дратву штигу.

в тому сані стамичина наказав ушити швидкі для друга колі, бо старі були дуже похерті. перед санітиками відходив вчесьлі доми зі села готувати швидкі. але не за розумом для колі. штички були вузенькі, що при згинанні - вони тріскали. це було причиною до жартів і сміхів.

з того села з'явився повин нас лісам та ярами під якусь обгород, та казав нам зачекати на другого з'явленого. Ми чекали довго, але ніхто не приходив. а вераснава ніч довга і холодна. Якімсь рішенням ми пішли до "капітана". тах разом ми дішли до його резиденції. і як звичайно: "А ви та квіте, не хваля погу. нічо варі іст". Ми заквартирували в лісі. внак розхерувалися. він дістав з'явну Червонку, яка гуляла дого 70 років на добу. дов карбо, капітан був не вгоди доми не помагали. Така дочерня, Тривала ним ляхемська. Які штан мене:

- що ви думаєте про мого хоробу?

- От нузте, хвалитесь нем не маєте чого, троха набігате та бухете знова одороні.

- Смигтомі мого хоробу подібні до дизентерії, Червоного тифу та холери.

- Я думаю, що це звичайна Червонка.

- Добре, але яамь обложачки.

- що ви казаете? От то вже недобре, то буде Червонка тиф.

- ні, бо в Червоному тифі фекальні маси подібні до горохової зупи, а в мене слизисті та в миточках крові.

- що найправдоподібніше буде холера.

- Ет ви жартуете, а я... вибачте, знова мене гоцять.

Така первий хоробу. за шитора тифа був вже одороні.

Через цілня час хоробу вналі ми були на одержанні капітана.

Хоч того окулі заілоп вичерпувались, не карівав, тільки го-ворить: "ідите - та одороні вичхнате". щоб відтиснути капітана

ми пішли під село С. там з'явився з районним провідником.

Через цього післав я записку до надрайонного провідника, щоб

мене еконтатували з керуванням Рівном. Рівном просив з ра-

донного, щоб Організація енергула капітанові харчі. Пішлиме

я довідуюся, що діломо він одержав барабана і кількадесять

нільорганів зарила.

Ліс в якому ми заквартирували був близько районного центру. В ньому стояло загоря до 500 большевчиків. По цілих днях і ночах вони стріляли. Од одні ночі большевчики дуже стріляли, здавалося до дука близько. Ми в темноті лежали в малих наметових колючих. Я думаю, що Бляха не знає, тому знаєтья кого, де і на кого стріляють большевчики. Одна втрече мені відповідав, на другий день працювався мені, но стрілін не чує, а відповідає через сон.

В кимсь получ-тись, щоб знав де перебував командир Різув, було дуже трудно. В тому часі в Чорному Лісі не було сотень. Деколя Чорного Ліса но селах стояли гарнізони та коженно перевіряли ліс, включили стани, а на мостах, дорогах і станах виставляли застави. Але помімо того, наш рух не уставив, наваходили відділи, мали групи та кур'єри.

Ми знова перевазлясь в інше місце, сподівчесь, що там стрісемо сотні які мали наваходити на закарпаття. По двох тижнях я дістав дві втифетти, одну від Члена штабу "Говорити" сотника Сокола, а другу від хорунжого Іскри. Вони оба просиди мене на стрічу. Це мене дуже врадувало, бо я знав до кур'єрів "Сивуля" був боковою одиначою від точки "Чорний Ліс", і хорунжий Іскра попитом був знати, де перебував командир Різув. По того дня зн'якована зачів нас до табору "Сивулі". Стара подія не змінилась. Сотник Сокол як давніше був у фермі, добре вглядяв, з природи рубачика, свідідав нам з соковитими світатамч свої старі та нові пригоди. Наш свичил говорити: "Я старча партизан", так но ми називали того Старча партизан. Іскра по редах не змінився. Збритиав собі вуса, та менче звертав увагу на свій зовнішній вигляд.

Разом з курянем командували ми до села Черогін. Там поручик Різув мав переглянути кур'єрів "Давонч", які відходять в райн на закарпаття. Зраділявся мені добра нагода стрінутись з Різувом.

2.

Черед двома днями зі села Черогін вибрался большевцькими погран-відділ, та перевазля на закарпаття. Підчас німецької окупації недалеко того села стояв табор "Верховцін". Хорунжий Іскра та його сотня були тут попуярні. населення утішлось приходом куряня та урядно йому свтузілястичче привітання. Через два дні квартирували ми над селом в лісі, часті відідали до протілки Гутт, де кур'єрь заквартирував в одному з двабільонців. В дорогах нечеставці свідали дом, в яких мешкали пограннички. Зрєсього дня кур'єрська Іскра поїхав напроти командира Різува. Черед ввечером приїхали командир відточка "Чорний Ліс" поручик Різув та командир курянів "Давонч" і "Сивуля" хорунжий Давра та Іскра. Червачи утішав до хяті поручик Різув та зрєлосма свіа прихід. Рка в нього була на Темблику. Різув

"цес трохи подився", але як звичайно був емоційно настроєним парубком, це притаманні, сім'я ми нечери, при якій розбалакались. Я згадував Різуна, як він себе почував, коли його ранили. Догоріло знову і переривав. Тоді Сокіл відгукнувся до курінього Хмара:

- Цетре, ти знаєш, до я не маю, май респект перед моїм старим полковом.

- Друже Соцінку, ми оба правеслаччі, показім ти гракам, як то коніць козакі...

- Цетре, ти мене розчуживає... пригадує собі, коли я не був під генералом Цавленком...

- Друже Соцінку, то стара нісеня, ми радше з тої нової...

- то Цетре, чоловік знавлюся в гідній команді, хотіт розказати, як то я, як старанну авадрену командирі, убезпечував нашу дівчину від заду...

- Друже Соцінку, як вже це розказували.

- Ет Цетре, ти не розумієся на конспірації, я як старша партіяка через тебе розказував...

- ої, не пригадує собі, то хіба було давно. От Соцінку ми пішлизавтра рейдуємо на Закарпаття.

- то Цетре, щоб нам добре рейдувалося - тут Соцінку Сокіл звернувся до присутніх - памоче вникамо до дня як владича рейд.

- Це було мудре слово Соцінку, щиро дякує, але я й бавляю вам друже Соцінку многая і благая.

- Цетре, ти знову зачуживає, памоче бачать, Хмара мені не вірять, до я не маю.

Про снос пораненої поруччик Різуна розказував так:

Одного разу в змій вчелая Різуна відділ командир, я сам за кілька годин мене до нього долучити. Цяб скоротити собі дорогу, Різуна рішався перекати велику лісову поляну, на якій була одна хата, в сім'ях зазнав він чоловіка і козулі. Коли Різуна перешав зі своїм почотом попер хату, за ними почалися куламетні стріли, які вбили відразу стрільця, а дого самого тійко ранили в руку праве ліктя. До ліса було більше як 200 ярків. Коли Різуна добіг до ліса, там почув себе беззахисним, але рішуче почув велике ослаблення. На протязі часу перед'язку не було часу, бо більшість дельше стріляла по лісі. Дого відділ був кілька кілометрів дельше. Помочи від нікого не міг сподіватися. Дого ходило, щоб з ушкоду крові не ослаб. Чому цілою судою свої переміг біль. Під намір добрався до відділу. Там перешав домоу рану. На того дня Різуна ніслав по лісі відділ, до ближче кентрувалит. на другий день в саме Різуна Різуна сілав в маленькі озерачки, на чолі нещастичних відділів нехав погуляти - ніхотити смерть свогого почоту та снов рану. Різуна гідно кентрувалит за рану і кров сегодого улюбленого командира.

До нечери я, Соцінку Сокіл і поруччик Різуна відбули дозугу відділу, яка протяглася майже цілу ніч. її предметом було: а/ обстеження стіну мушт по відділах відтиска "Форми Ліс"; б/ свідочія вряду, озброєння і амуніції;

- а/ бездальність, незлітцтва рішань та санітарних станів відділів;
- б/ недосвідченість діяльності, наємності і професійності;
- в/ боротьба з ворогом; агитаторів;
- г/ відносини між сітками і УЧАГ.

Рішання загальної думки про відділок "Юрних Ліс", треба зауважити, що він в нашій Воєнній Окрузі стоїть на першому місці, це було виключно заслугами командира Різуна. Різн. і похвалити, як хуніганство в деяких відділах, були і недорозуміння службового характеру між окремими провідниками. Складом командиром Різуном, командир Різн., це харитативна, напевно своїх енергій виконував добре, це саме виражає від своїх підчинених, та не тільки від підчинених, але навіть від інших провідників, особливо в часі боєвих дій вони знаходились у відмінні під його командуванням. Різн. був свідомим відповідальності за свої підчинені, тому не знає, щоб хтось дружки налякали мідав йому роботу. Він як воєн. з крові і кості навчився втягувати на боєвих спроможності своїх підчинених, на вичерпі і ознайомити партійно-військову тактику своїх куріньків і сотеньків, тому не дозволяє, щоб хтось не об'явивши нічого-вч. разом з тим давав йому майже, які згорі могли було звелювати як невідати.

Але і Різн. мав свої "але". Це міг знаєти інтернації сітки і Служба Високи в справі перевірки своїх воєнків. Різн. - як член Організації і воєн. УЧА, вірне, що так як він був ідеалом і вірним вельми ідеал, так само і інше. А не знав він, що більшість, коли побачили, що в четверті війні не зможе боротьби УЧА, з'являється впливом агентурних агентів на командира. Склад та розподіл відділів. Різн. готує на перевірку кадрів, на перевірку підчинених, але з тим, щоб його про це повідомляти. Даремно і застерягати себе-деяких осіб на брань Сергієва. Це його довір'я до якого і законна небезпека буде причиною його смерті.

Відділом свого відділка Різн. не дозволяв бачити судити, але вимагав, щоб вони були все були в руці, щоб були вороги, тому Різн. ідеї /незастави Юрних Ліс/ мали вже усталеною марку добрих воєнків, які докладно вичитали партійно-військову тактику, і в своїх відділах з їхнім ті арміями. Різн. - це народився Герою, який всецільно присвятився боротьбі з ворогом України. Але усе це їх небезпечало, Різн. з'являється вичитати ворожу тактику, а коли її вивчав, тоді з'являється своїм воєн. яку випробовував в умовах бою. Особливо вона була добра, не скривав її як виключно свої вчинки, але діяв з нею на відірваніх старших, та й сам про неї об'явив статті для загального чкорювання в Печерській Армії.

Різн. - це інтелігентна старшина, здумана, він старався розуміти кожна рух ворога, на члениху дрібницю звернуто увагу. З бач був зваженішим, навіть в напружених моментах його мозок працював адекватно і обдумував, але контра не виставляв дити ворогові.

Санітарна, як любить воєн. Різн. так мені відпові:

— Оглядає паручинку, перек боєм виступав на мені ніт; це е-
 атакя могого подмерзання. Але коли почує стріли, коли загра-
 нить кулемети і рванатомет, мене тоді згортає бойовий загал.
 Не думаєте, що в бою я кт. у себе, кричу: зі мною діється не-
 дібно, як в партнери, коли пер грі в дах вадяхово до мену ко-
 роля, а він обдумує не тільки, щоб короля оборонити, але дещо
 протипротивної мети. Я несподіюю лебля, але вості її обдумано,
 дивно, а саме, в роді виконання очей, обтяження рух коро-
 голя, щоб гідуюся, лебля часом водно. Черог мені які брат, які
 не притягаль, тому треба його бити, але зникаючи над безборон-
 ности, якічення його ливаю — саджаном і перварятном. шмірлат
 багато пералічтл моїх невстатків, а тому не дивуюся, вони всі-
 ят, та ми ті, що стоїмо на тринці двохо стріли. Я своїх вкдіях
 я протдержуюсь слідуєтьх првдчнів:

- а/ точна розвідка про ворога /своля, озброєння, що має за-
 явданнй/;
- б/ порівняння своїх сил з ворогом /часом навіть можуть бути
 менші/;
- в/ обочиння, які покладаються б наму акція /внч, несподіва-
 ність, бравада/;
- г/ розширення акції;
- д/ точне очертання завдання кожному командиром і повстан-
 цям;
- е/ початок і кінець акції, розітнанні зв'язку, місце збірки,
 командир і його виступник, санітарний пункт.

3.

На добури дашь ми пішли на перегляд куреня Амар, який має
 відіграти роль на захарняти, та повинні стояти дві години. Від
 сестричких відібрали світ харунами Амара та згодом збірку куреня
 сестричкі Соколові. Курінь зробив на нас добре враження, поян-
 тво було добре вивчене і озброєне. Люди всі здеролі, всі ста-
 ри воляа, які були вже на в одних боюх, а більшовицьку тактику
 вичитали на відміно. Між повстанцями був іє-дівля роковна /неза-
 да не притядує собі/. вправленні воюк, командир роя. Ман він за
 собою тільки успішних боюх, в яких покляв до Ю більшовицькіх Тру-
 ном.

Курінь Амар — це цікава та українського партійця. Гон-
 голітми член Організації ОУН, відомий як вчкіл здебуть через
 військов у польських війську, вчасі війни був в Лєтлоні. Коли
 в Галіції почався організація УО, Амар був одним з бчх, що
 творили перші відділи самооборони, потім його праця була тісно
 зв'язана з формісіом та з командиром Різном. як командир пар-
 тійськох відділів був без конкуренції. Міжво лебля, а міжво
 лебля дого, в сілці валився який аччяк, що деякі працівники
 зверталися до сестричкого, щоб він дав їм ністель або автомат.
 Звичайно сестричкі зобчили відстільця зброю, яку він здебуть, а
 в заміну дали йому якесь стареє брат, перше не до умітку. Амар
 тому катогорично протипротився. Коли було так, що Амар не міг
 відмовити, тоді давши собі автомат, а сам ходив з кісоом, а від

стріляці ніколи не забирають того, до котрих з параванним вогнем
 здохли, не можна незуджувати Хмару, що це, не стрілець здох, а
 убили він як власність стріляча або відділу. Яке коняття про
 Хмару, кривд-люб того часу, в повстанчого старатку. Як про
 здохути треба він витував конкладно та віддавав до дивізіоні
 зітти. Він УДА розумів, як передовта загін нашої української
 регулярної армії. УДА-н його розумінні - це білі фанатики, які
 жертвували собі для якої справи, їм нічого не потрібно, бо по-
 нит в кожній хвилині можуть загинути, для них матеріальну важливість
 має тільки зброя, якою можуть вперти бити, та себе оборонити.
 Хмара це чесний та. В розмові він бачить. Ця хвилинка ні-
 коли не входить необхідний. Хмару вивчав до різних делікатних
 місць. Він собі змія так справу повести, що ніколи було смішно,
 до так втрачав ворогам набрат. Віднос української екуменії че-
 рез Чорна Ліс переходила німецька дивізія. І генерал має ве-
 личку страх перед українськими повстанцями. Генерал хотів до-
 генератися з Різуном, щоб Різунівці не робили нічого в перемар-
 ші через Чорна Ліс. Різуни писали до генерала Хмару. Генерал
 притяг Хмару з налажними відзнаками почесними. Хмара в імені
 командира Різуна дозволяє ніцям на перехід через Чорна Ліс.
 Лебт відокремлювати, що Чорна Ліс це українська повстанча по-
 павина бачи, Різуни через звичайні стілки в цілому лісі: німці ба-
 чучи стілки, гадали, що вони перебували мали відділи та ті-
 лось, що через небезпечні "габі" перешли так безвечно.

Того дня ввечері з командиром Різуном, курієм Хмарою та
 виховатком Пейном ми обговорили інструкції відносно радумче-
 прорахундчанх груп, та усталити маршрут для куреня на зокре-
 пати.

З куренем Хмарч відходив також на закриті політатхонки
 "Чорного Ліса" - друг Боян. Бул це околом 30-літній мушкет, по
 замі уч-таль. Бул він добрим господарем. Артгидув собі таку
 подів. В лісі бужили на вечері у одного свідомця, який не
 не бачив українських повстанців. Який, що ми зробили на нім
 добре привітання, бо говорив:

- Гм, а гадав що українські партизани оброби, землі, об-
 дарті. І бачу - хлопці здереві, чисті, веселі.
- Ім'я отче заплямані з нашими рухом? - запитав його Боян.
- Не, не цілком.
- Будь ласка, перегляньте нашу літературу: "Агитанд"ета",
 "Повстанці", "Ліній", "на зміну", та інші. А може хочете за-
 пренумарувати собі, то будемо вам нечтем періодично вкочувати
 нашу пресоу.

- Гм...
- Це було б дуже добре, бо деякі свідомці пренумарувать,
 та невідіт і звіт з проповідниць відчитувать одну статтю.
- Не вч накате, і не бояться більшовиків, та в це проють
 Свідом.
- Та не, не і релігійні статті джуть для наших періодичів.
- Не дуже провідник, мені така в Тука не вдається, ви не ма-
 єте коняття, яке це село зкомунізуване.

- Отче, спитираційте з нами, а ми вже подбавимо, що саме про нас слово швидко залуєт.
- Гм...

Село в якому вже цей 6. Іванчик було дісно дуже скомунізо-
ване, а тим боляся своєю тією. В словах протестантиста Война
співачки не відчув тонкої ермії. Кому як кому, але бойові як
протестантистів було найбільше відомо, як невідомо-випадки спів-
ачки в Радимському Союзі, як він з під найбільшій операції
Іванчик. Іто в з мнє наразувач-ім співачки, Тих добрих пастерів,
до в тірній годі-іме енується своєю етато та не вліхил на
захід. Сміло і притре було слухати зміна діяльог. Частота на-
селення кривавиться в червонному бою, кожного дня надуть лід,
кожного дня більшовичи арештують, замкиють на чужинних Іванчик
чужинних людей і забирають ім незвичні кагуді, Іванчик знова ви-
пають на землі. І кожна одна частина населення етатула до за-
ятеї на життя і смерть береться, друга едла своєю безпеку від-
дуралася нас, невірча в брахитву пороку протестанду, до мн бруд-
ні, обреси, до мн бандити. Тим всім належало б роздумати глб-
ше над словами Шевченка:

«Промей ледомора,
за снату правду, волю,
Розб'ячки не етати,
на ризку заковані
у наші майдани
народ Тамича...»

Слідуючого дня до зібраного місцева був гарячу промову еот-
чик Союз. В своєї промові мнявал конетичним в'язко часті ар-
лов навіх в'язових змігань на елиаризаційні землі, мн намі-
та евітний момент замістичності в 1928 р. котім побавив конетан-
цим партійницького міста. До місцева також промовив командир
відтинка "Юрчик Ліс" - паручник Різун. Останній говорив корот-
ко, мнявал на дереві часом повед'тиси, щоб котім Різун не му-
ста рум'янітиси, в своєї промові мнявал часто: "Бити, бити і би-
ти перега". До залунала одна команда: "Паричи закармити - ку-
рінь - "ходом руд". Останній етатк руд, і куринь "Давош" змія-
нев зичи в лісі.

4.

Тодья, до відході курбин заслармевано нас, до до села пр-
бути більшовичи, до етатичности про партійництву і про знялені
будинки. За селі вони мліде на в'язових, копелудні відіхали.
Цей вечером ми втручили в протічка в етерону села, до на нас
чакає вечера. До була пролам'ята вечера. Іата в якіх нас ге-
етик налелала до етатих етатичних людей. на вечері були
еотчик Союз, паручник Різун, куриний Іскра, етатичний Рибик,
лінар Бова та бузата доктор в Ларіону. Хоч на етелі був тру-
нок ніхто нас не зичи і чарки. Але і без кількогелю настрів
був розелка, бажуринка, правдтво партійницький. Розелдарі ба-
гато чули про куриний Іскра та уявляли собі його етатич,
келе мн етаті Іскра - габит іх внук. Прч вечері ми розбавка-

лиць. Різуни вірять, що до кінця 1945 р., в наслідок виступу 1946 р. протидіє до збройного конфлікту між євреями та єврейцями. Також та другий доктор вірять. Також в конфлікті, але це скоро. Я хотів Різуни - чому вони боялися, чому не солодке катти міжки та дітей навчання. На це Різуни так відповіли: "Я неручку кінця революції не дочекаю, я треба тільки кінця і мислення". Потім я розказав йому, як та командир Гуцул набрав мене його котом.

- Я вам дуже Різуни розказу, як та командир Гуцул набрав мене своїми котом. Було це за німців. Мене поклали в Радомі Округ. До обговоренні службових справ командир Гуцул сказав:

- Чи чули ви неручку, що Різуни сховали живих?

- Дивлю!

- Не так.

- Чи він не має в засідку, чи в бій його сховали?

- Ні, не має в засідку. Але ми тримаємо в тайні, я тільки про вас довіряю гевору.

- Дякую, будь ласка розкажіть обличчя як та було в цих схованих Різуни.

- Різуни перш за все до табору. Коли вже був в лісі, на- рва: "Сіди, руки дегору". Перед собой він побачив більше десят- ки криків та кулеметів зварення в свою сторону. Він був за всіх сторін оточений ворогом. Різуни знаходились в страшному положенні, наслідком його рух грався десятками куль. Він максимумно підняв руку дегору. Ворог неволі протупив ближче до нього, потім один другого підсадували з нього німецького автомата. Але хоч Різуни був обаброзити, ворог далше тримав свої даремні кри- ки та автомати на порогіні.

- Ха, ха, ха. Та в те діти зробили засідку на Різуни.

- Не так. Потім несподівано йому дуже близько ульотили, щоб здобути на німців солодких матеріалів, як: цукорки, шоколада, мар- шленді, мармелад були віддані дітям. Різуни почав з ними торгу- ватись, що стрільці також люблять солодкі. Не і дегорувались, одна половина здобуття буде для дітей, а друга для несподівані. Перед його відходом, діти знову завісили автомат на плече, бо Різуни сам не хотів. Він казав: "Я не змінив - я не беру". По- тім в чийсь протуп розійшлися. Різуни пішов до табору, в ді- ти побігли до села. Різуни в слухання кожного сповідання дуже змі- няв і сказав: "От дітям". Я тому звичайно промовлявся така мо- вав до дітей, така неблагородність і така зливість діточих душ, але мав та, що мав котсь близькі вже зв'язок з дітьми. Різуни ко- лось був учителем, любив до дітей переміж не тільки на несподівані.

- Я тому всі при нечарі ми не були нова німці. Ми так як би передчували, що це останні наша стріча. Коли в час хотів востаннє це, що його боліло, що тільки, менш востаннє перх смерті. Розмови наді не були змушені, але дурі. Ми всі були "стари воєни". Зналися від давня. Коли - другому був насправду дурі побратимом. Особливих секретів в нас не було. Ми і не замітили, як наслідок родичів далеко переміж по- зи німці.

Давніше має я нагоду часто зустрічатися з Різуном. Він не відкидає до того тону ладної, до своєї внутрішньої почуттєвості, своє "Світло-Світло" втягав у ряд коханих. Різуни - то привиди мучителів. Коли йому "донесли" про покарання провідників Робертів, якому спеціально цілих і неважко та "важко" привидіти революціонером, до і-х провідників і командирів - Різуни має свою гадку, свій погляд. Тут мушу зазначити, що вони були дуже "важливі" і навіть на деякі обсервації. Деякі одні тільки відходять в другому косяк негативне. Різуни про те, що вони не були для нього сумою добрих і злих, некий і мила "кос" негативного, мовля було дорогою праці над собою це "важливі" і "важливі".

Різуни гадки були завжди від до другої по нічці. Коли це сидіти в хаті було небезпечно. Різуни всьому з-за цього знав:

... як привидіти собі повчанням існує водороз і кожен до яких "Сиренівців". І в-ривте мені, до в сподому кетті в мучителів для всіх підсудити руки догорі. Раз на наказ етикого "Сиренівців" другий раз, коли наказ на дітях зобиди. Коли во, але нартчанська режім "Сиренівців" дуже мені долюбався. Коли в мене зродилась охота ствердити такія відкриття в цьому ділі. "Тільки в мене те було інша як у вас. Ви від початку вчили провідників командного складу неких відділів. А сам мав їх кілька. Всіх їх перерізав. н. Гамалія. Коли мене те и по-діл "важливі".

І м'є раз в хаті розраховує, а другий раз на дворі. Коли на м'є знаменитувала коли заслезені очі.

... як розраховує в три різні сторони: наручці Різуни з куриними іскрами на даяльній бей; зетчик Сокіл з д'ярами Галею в надвірничому до кулісного Давбука; а я до Різуни Округу.

... коли коли в-ривці спогляди немал командир Різуни, куриний іскра, політехнічний "Сиренівців".

Для 24 лютого 1946 р. згинув в бей з більшовицьким ад. н. полковник Трагіт-Різуни, творець Юрмеліських відділів УНА, легендарний бейовий командир УНА /около 100 бей і зупинив в порозем/, нагороджений орденом Дростом Бейової заслуги.

ВІНА СЛАВА УДАЛИМ БІРОМІ

3.

Хочу та доловити характерну особу зетчика Сокола.

Зетчик Сокіл, родом з Різуни України, це зетчик УНА.

В перших в-ривольних знаменних вокал він з більшовицьким, де-мікінізм, поділом і міжліцям. По першій відній нарада на еміграцію до Галіції, де ознамен багато та господарства. Коли організувалася УНА, працював в Різуни Округу як вей ре-вілки. Зетчик Сокіл був високого росту, кременної будови тіла, голос має тубальний, любить сміятися та муртувати. Або вейк був оберанний. Як нартчанська прокляти залучився до м'є з пер-ної світової війни. Зетчик Сокіл любить м'є, любить військи,

тим чучом добре. Коло себе мав кілька констатів, яких на-
зивав "медведями". Зі собою не носив ні тютюну, ні сірників.
Як ручок і прибори до гоління та кишочку до мовання, з якої
кожного реча облідно мовчав.

Мав він звичай говорити:

- Медведі, чому не бачите, що вам солітик хоче закурити?

- Як з дружи солітку.

- Скутіть товчельного.

- Медведі, майте щось перекурити? Вам солітик умерла з го-
лоду.

- Ні друже солітку, ні з голоду не умирає, бо маємо на
хліб і масло.

- Но які ж ви медведі, а підіміють ноги з голоду вмираються.

Що до тютюну був він позерливим, треба було чашки проту-
нуку, або чашки коньяку як Петро Хмаря, якого солітик спеціаль-
но любив, або чашку-два вина. Перед боєм демаршували, тоді
кож був знаменитим. Солітик Соція то правдивим медведом мав
козаків, одресів, хуцьків, рубаків, ласелів, в бей одомочених.

6.

Цедям деякі репортажі зі звітів сол. н. полковника Грегит-
Ріауна.

Дня 13/9. 1944 р. Солітик Полка вилетів в Герехелтський ліс.

Завдання її було знищити постачання большевників і здобути зброю.

Дня 28/9. 1944 р. виходить у рейд через чота солі "Ока-
вентх" в напрямі Галіча. Дня 1/10. 1944 р. чота зробила засід-
ку на колом у вт на шляху в Крчелсі коло Галіча. Обито 4 вата,
збито 28 большевників-істробітелів, між ними капітан НКВД.
Здобуто 50 штук консерв та 5 ящиків большевницьких мундурів.
Вилучили большевницькі проводили 600 чоловік до вільська, чота
обстоїлима конвою, а люди розбіглися.

Дня 7/10. 1944 р. Солітик шма в селі Вчхторів зловив трьох
розвідників НКВД.

Дня 11/10. 1944 р. Та сама Солітик зробила засідку між Соко-
лед в Медичев над річкою Лімичев та батальоном істробітелів,
що вів таї зі села Сокола. В бей, що тривав около 6 годинах зби-
то около 30 большевників, та дуже багато ранимо. Здобуто табор,
2 гармати. Гармат не встигли забрати, бо большевники з'їхали око-
ло тижні люди наступали зі сторони Галіча. Солітик мусила від-
ступити.

Дня 16/10. 1944 р. Солітик на снайперу НКВД, в селі
40 осіб у селі Красня. Цимто цього, до большевників були зль-
но оковані, Солітик вдарив з кулеметів і змувив до мовчанки
большевницькі заки кулеметів. Завроненням НКВД адатком, але
пони адатком на хотілі. Чоді ударено з факет-натронів і кри-
солітик гранатами знядено дві стодони і хату, до в них прити-
дувалося НКВД. З цілості убито около 10 большевницьких,
зв згоріло в вогні.

Дня 24/10. 1944 р. Солітик "червошниців" здобула одне та-

гареза явля, що вказує дивізію пошту. З явці знайшли калітня чирк - Снаженіа, одного старшину і кофера. Здобуті речі і документи передамо провідомі.

До Милитовцях, через короткия час Чорних Ліс був обсерва-ком Кравцового Проводу, при якому знаходилися і явці провідни-ки ОУР. На явці, чи більшовицки довідники про це, чи вказали хотіли вичитати там явці новочинні відділи, досить на в осмі 1944 р. зробили певну обліну на Чорних Ліс. Доробіг облів-недья на підставі явці командира Рязун /явціма прамітка Хмаль/.

Дня 31/10. 1944 р. понемудрі в годці 16-тія курені Коль-даскині підійшли від табор куреня "Снаженіа". Сетня "Стріна" зявля оборону, а сетня "Змі" обходила більшовицки. Удиримо з із куламетія на більшовицки. Під Тривав одну годіну. Коль-даскині явціма втікали, вбто околом із більшовицки, а околом 20 ранено; наші втрати 2 явці. це був початок "аццанд" на Чорних Ліс. Вечером новідожила Провід, на "аццанд" почав-ся. О годці 12-тія в ночі встали дві сетні на вбодіку над Риб'янку і Аперівку. Слабкі сетні куреня вціфали до явціма таборіа.

Дня 1/11. 1944р. в годці 2-тія в ночі більшовицки влі-ли в ліс зі сторони Рибного, Маданку, Цоуца, новочинні і усіх підлітчих сіл. Виськине селах не було вбоді, тому явці в-ставіти не могли влірувати. Більшовицки прамікали в ліс кривіи явціма, які іаціять на дерева і тому на мовля було зорізи Тува-леса, цього дня наша сетна завважила більшовицки на Кравцовці-кія Вуді. Почався бік, в якому ранено 8 більшовицки, а 2 явці-то. наша встала в часі одного роя вціфала; рожовіа легко раненіа. Друга встала в осмі одного роя явціа біа з больше-вицкима сетнак в Рибному. явціа 4 більшовицки, а 3 ранено.. Під явціма вціфала. Під від проведом Карменка Стрінуваля з більшовицкима о годці 4-тія над заноси. Більшовицки хотіли в-брати вціфалиціа явціма. Під почав оборонятися і відступати та явціма вціфали з окруження. Під Тривав одну годіну. аг-нуло околом 30 більшовицки і багато було раненіа. Під стріли явціма влірували насі дві сетні від проведом хорунжего Рязун вціфали в середній ліс. вбодіка від проведом сетного Хмал-ра стояла на місці. Більшовицки окружували командира Рязун. О годці 10-тія більшовицки прамікали нас до бая. Явціа околом 25 більшовицки, а 30 ранено. Ми явціма вліали з окруження. Явціма не могли бая з-ох вбодіах. Черна сетня куреня Стріну-лися о годці 8-мія з більшовицкима коло Маданку; вони саме пертала з рейду. Явціа явціа біа; явціа околом 7 більшовицки, сетня проредилася. того в'дніа більшовицки окружили веденого де-Граба з тьомея стрільцями. Під явціма, на явціма, добувтея їх до денількох настрі і тоді носилиа вогнем, явціма 5 боль-шовицки, а сам утік. Вечером усі вціфалися до Табору і по-чували до рана.

того ж дня більшовицки з сетні трьох куреніа почали на та-бор "Чорних Чортів". Явціа знаходилися явціма явціма провідни-ки. Куреніа Гамалія був новідожила про "аццанд" і зробив по-гетіаля о годці 4-тія рана. Більшовицки почали на Табор з

години 8-ми рано. Гамалія зміг до оборони. Большевики не чіпляли на кровні втра, ділили вперто до руйнування боїв. Характеристично, що він їх провокатор, який змінив асистант і втік. Під впливом сильного погону сотні Гамалія, армійський Дієвід вцілів. Сильним погном в інших кулеметів большевиків надійшли на оборону на три часті. Со Тенна Цуріг а чотой пробрався до Табору командири Різун; Гамалія а чотой пробрався в другий бік, дельше змікнув большевиків від нападку на Цуріг. Сильна боротьба тривала одну годину. Большевики окружили Гамалія. Сам Гамалія виставив рашетку в ліве плече і бачучи, що нема виходу і що вбити не проб'ється заб'я себе пласкою ністолаю. Разом з куріними Гамалією згинуло 20 стрільців. Крім того в тому бою згинули сл. п. друші: Павло, Владко, Сяляк, армійські 9-бейкари.

Дня 2/11. 1944 р. большевиків зміг двох куренів наступали на армійський Табір де им почували, але наві тим уже не було. Им зниклимо в'їшли в кулах у віддалі 4-ох кілометрів. Чого дня в годині 8-ми рано вартали два рої зі сотні "Сивиді" а радду. на Гурі айтинули большевикам. Збито 2-ох стрільців, а одного забрав в'їтим. Ранено 5 большевиків. Чого в дня большевиків обстрілювали ліс а гарматні гранатометів. Обстрілювали ті місця, де донерадньо наступали. Партизані до таборів і у віддалі 2-ох кілометрів від большевиків зарано ввечеру і відпочиваемо.

Дня 3/11. 1944 р. на Креховицькіх Гурі большевиків неכותли в'їдних стрільців а розвідки. Ронт херобро відбиталел, забили двох командирів і двох рядовиків та самі згинули.

Дня 4/11. 1944 р. наребунаемо дельше в тому таборі; ране вляземо нас кулеметна воронь близько табору. Стени зі сотні "Сиділа" стрінулася а большевицькою стеною; заб'я 7 большевиків, а 2 ранено. До навік стороні рашетку кулеметів.

Дня 5/11. 1944 р. чотенні Чумані часкотча на большевицьку у загніады. заб'я 2-ох захведеті-командирів, а 4-ох ранено.

Дня 6/11. та 7/11. 1944 р. сутчок а большевикам не було.

Дня 7/11. 1944 р. "визвад" скінч'яся.

Загально відчас "визваду" згинуло около 2 сотні большевиків і їхні махор.

Славною пам'яті куріними Гамалія це буначі між роженні зі сотні "Сивиді", зміг чотенні в курені "Гайданаків". надзвичайно злібно і провокаційним. Іко Командир - не до асистування, братурне відданість і знаменитий в'їкільчти. Ніо мав свій метод в'їкелу, який дельше відбігал від кнральнойні. Рміа Чамко, а до Тенна вкладачу в голові ново в'їдів яркент в'їзького м'їстяття. За кого сердечність і направду батьківське відлучення в'їзько кого обомало. Гамалія мав не інші нешттані в'їкметт. Бул нарим, Слешка і Точка. Слово Гамалія - це зліба, що не було; мусів кого додержити. Ч' Слабка, ч' рашетку все брав ініціятіваю в свої руки.

Чим кількома рядками в моїх згадках хотів би я в'їкват

являється тімчасово мехому дороговому Іванові Гонті - Гмигалі, тому
честогражданському борцю, тому мляхотному поетовицарю, який оро-
зи гаврицької смерті вратувати Андреева цровід ОУ. Тамарія -
це часня, та й та дужа, за мотти кого мерва не розуміли, мене і
болельщиков крадло. Про свої моральні терпіння мерва передіткою,
як перед батьком неохарактерно.

Дорогий друже Івасю - ти злавний полководець, ко зів своїх
воєнів на боі проти джего західного варвара, на боі бун втілен-
ним поміжних часот, ти самітеник своїм поетовицарем як інаш
Торун, - зів спокійно в моралі зі своїм стрільцями-дружинами.
Ти своє закінчення перед Українським царем і цроводом ОУ. вт-
коня часот.

А в ч-чтці моїх енемів схилить голову перед цвахом че-
стогражданським Українським поетовицарю і надійного старшици УДА -
Івана Гонті - Гмигалі.

До малікій області на Чорній Лис, ко окінчився 7/11. 1944 р.
примічено нову тактику боротьби з ворогом, повторено б-то
ворога далеко від лісів на мляхах, в цілі здобування зброї,
одягу і т. п.

Модря дальші ошче вояцьких боїв від Таври "Чорної Лис" на
підставі змітін ел. а. командира Різуня.

Дня 26/11. 1944 р. сотня Олега зробила ескорт на бояв-
ницький бункер у селі Красня, зівдик більшовицьку роботу обла-
сти на місцях назавжди. Ко ворогом бою б-то в бункері
18 людей захоп; одні з них утік, зирва протилі підмога воро-
гові, так ко сотня трофеї не забрала. Ко надходила підмога
сеті вдарела зильми вогнем, забрало і ранили около 20 боль-
шевців.

Дня 26/11. 1944 р. одна чота сотні "Орлі" поб-ть ескорт на
разгоні у селі Красніцях коло Станцелинова; зівдик забрало
28 втук сетіми великих, в 260 втук млях. Тут почали ко су-
тучит з більшовицьким. Цапа 7 більшовицьких, в 10 ранених. Чоти
мляново зціфела без втрат, забрало здобує.

Дня 2/12. 1944 р. та одна сотня зробила засідку у дноті
Старіці на засідку попало 16 більшовицьких з лейтенантом. Раі
зівдик зліквідовані. Трофеї і документи забрало. Ко часі пі-
діняли більша ошлькість більшовицьких у селі 260 еселікціят
Станцелинова. Зав'язалося біл, ко був до чрьох годот. Убитих
більшовицьких 85, міл итти нанітан і одні лейтенанти. Забрало
трофеї, чегане протилі підмога нацюрки і автом. Так ко
сотня була змушена зціфот. Більшовицьку біл цілу ніч в гар-
няток і гранатометів на ліс куд- відійшла сотня.

Цого самого дня сотня "Орлі" вдарела на районний центр
Тавричанський. Обстріляно і зціфало гранатами приміщення мляд
і мляд, зціфано великокожт, побито істребителей, ко були на
зачинах, забрано млягати зі скіром. Вилно около 17 емкява-
дотів та 30 істребителей, та поміч більшовицьким протилі
танкт. Сотня мусила відступити.

Дня 11/12. 1944 р. одна чота зі сотні "Мастовицькі" зроб-
ла засідку під селом Розілом. Чона збіла 2 мляд, зціфела

10 виховачів, а 17 ранили, здобути трофеї.

Дня 12/12. 1944 р. група більшовиків в числі 1000 чоловік зробила облогу на Селі Рудня-Ворова коло Сталі. Союзники Червота зі своєю сотня підсунулися на них, яких знищили курінь більшовиків. Союзники вдарили на більшовиків. Під Триван дві години. Стрільці знищили надобитків гвинтівки, на разучилися крик більшовиків прохала підмога літаків, котрі обстріляли собою кулеметом та кидали бомби.

Дня 20/12. 1944 р. ця сотня вдарила на районний центр Чортків. З чинами вступило до військ, здемолювало в'язнів, озброєн міліції. У вультних боях збито около 50 більшовиків.

Дня 31/12. 1944 р. сотня "Стрільці" під командою курінного Хмарі вела бік з'являлися силами більшовиків, в числі двох курінів з Селі Рудня. Ця група цілий день. Більшовики під обстрілом гвинтівкових стрілецьких кулеметів і артилерійської курінного Хмарі для рази відступили до місця Заболотова. Стрільці евакуаційно відступили до залізничної станції. В місці позсталі великі наслідки. Союзники Хмарі відтиснули курінь Хмарі. Вечером зотримували відступити, від наведено ворожих сил та танків. Страт в соці не було. Ворожі втрати Союзників, 45 ранилими.

Дня 1/1. 1945 р. сотня "Сміл" під командою сотенного Друта та чоти зі собою Гамилі напали на залізничну станцію в Рудня. Залізнична складалася зі 150 чоловік, котрі під маскою дереворубів координували ліс та тарортували населення чотирьох сіл у бік триван 8 годин. Здобуто більшовицькі бумажки, де більшовики розартивали себе гвинтівками. Убито одного в'язня, 2 лейтенанти, загально більшовицькі вбили біля 100. Здобуто 12 десятків, 8 кісіні, 2 мішкилі, 20 кіліні та інші в'язні. На наші сторони вилло 2-ох ворожих та одні легко ранені.

Дня 12/1. 1945 р. в ранніх годинах ця сотня Корачка напали на біляліоні евакуаційну. Під тривав 4 години. На ворожих сторони вилло 20 вбитими і стільки ранилими. На наші сторони одні вбиті, одні ранили.

Дня 22/1. 1945 р. ця сотня більшовиків вилло на село Олександрівку. Розпочали облогу, на більшовиків вдарила сотня "Маслички" та сотня Черного. Більшовики почали сильно наступати. Союзники почали відступати в село Гитоне, і там в двох крик сильно на них вдарили. Більшовикам вилло двоє сотні на поміч. Для відомлення сил, курінники Благла вступили біля сотні Олега і собою Шума. Як резерви на зібавлення тліу артилерійський "Океанік". Розпочалися змагання битви. Більшовики атакують з боку Трунів почали помітно відступати, як поміч більшовицьким вилло 6 літаків, які обстрілювали і сильно бомбили наші групи. Більшовикам надтинула поміч з Червоної, Союзники і надтирили в силі 500 чоловік. Вони почали наступати зі сторони Розіної. Під тривав від 4-гої до 14-гої години. Більшовики вилло около 150 та стільки ранилими. На наші сторони вилло 12 вбитими та 20 ранилими. Зали був зміщений відступити під нальком ворожих літаків. Чоккодово одні ворожі літак. Більшовики говорять, що битися з армією на з бандою.

Дня 23/1. 1945 р. в районі Іс-Гіа напали більшовики на дві сотні під командою куратора Вларого. Після боївки Олександр, самітваря шума та одні стрільці. Обі сотні вцілилися в ліс. З більшовичької сторони 4 вбитих та 2 ранених.

Дня 30/1. 1945 р. сотня під командою Дмитра Кондратюка в більшовичькій "лінійці" біля села Михайлів Горішній. Після боївки біля, який тривав цілу добу. Втрати ворога 30 вбитих і 30 ранених. На наші сторони 3 вбитих та 4 ранених.

Цього самого дня сотня під командує більшовичькою "лінійкою" в Михайлівській лінійці /Ланцюжівський район/. Після тривалого бою дві цілих ніч. Втрати понад 30 більшовиків, наші втрати 3 вбитих.

Дня 3/2. 1945 р. сотня Олега відірвала в лісі на більшовичькій, які паравиди обклали в селі Кичок /Галицький район/, збили 100 чоловік. Більшовики відступили, залишивши на полі боя 12 вбитих, між ними одного старшого лейтенанта. В бою відзначився третарів паравиди під командою родоного Дмитра. Два рід паравиди наші на ворога в яру, що спричинило велику паніку серед більшовиків. Різно в відомчій шуме чітк цилітвора, який не зважачи на велику перевагу ворога безпаравидними кулеметними пострілами примушує ворога відступити.

Дня 12/2. 1945 р. сотня Черного з села біля селі Гербетові /Рогатинський/. Після тривалого бою більшовиків було околом 200 чоловік. Ворог втратив 49 вбитих та 19 ранених, наші втрати одні вбитих, 2 магно ранених.

Дня 16/2. 1945 р. більшовики в селі одного батальйона зробили на селі в обличчю. Сотня з куратора "Звени" відірвала на перевозі. Після боївки 3-годинна біла. В бою відзначився третарів чота чотого Лева. Вони відбили 4 вступ більшовиків, до хотіли облітати сотню з флігу. В бою вдало 30 більшовиків і керівити командир батальйону.

Дня 28/2. 1945 р. чота зі сотні "Змії" напали на автобуси в селі Імшеві біля залізничної станції, вбито 3 чоловік та 3 тяжко ранено. Професія на закривано з протичини втяжного протіаху нацтрот.

Дня 14/3. 1945 р. чота "Сигура" і чота "Кмарт" зі сотні "Змії" і одні влітати сотні "Машинки" зробили засідку на більшовиків біля Дідущів /Стрипський повіт/. Шляхом біля нашої засідки переїжджали в автобуси колона спецвідділу більшовиків. Вони зі собою вратовані. Чота засідка відірвала по машині, отримано 4 машини, вбито 100 більшовиків. Після тривалого бою. Більшовики кричали: "Я до б'єта, як так Сталіна любимо як і ви". Чотарів на збирано з протичини той, що місцеві куд думачи, що ми більшовиків і через паніку на нас відірвали. Куд вбитих наших 3-ох стрільців та 4 ранених.

Дня 20/3. 1945 р. сотні "Стрипа" і "Сіріх" відірвали на більшовичькій в селі Майданок. Більшовики було 3 сотні, вбито 20 більшовиків та 17 ранено. На наші сторони 3-ох вбитих і одні ранених.

Дня 20/3. 1945 р. сотня Веранька зробила засідку на більшовичькі авто з автоматовими пістолетками біля початку. Вбито 2 авто та вбито 30 більшовиків наші та їх командир малора.

Дня 21/3. 1945 р. та в селі сотня і сотня шума закрива-

рувала в книжках біля Старих Петровських думки, до тих думок "випади". Рухід в тих книжках в напрямку лісу був доступним і курінь "Благий міг зачати спокійно вночі". Хеті як де-режували до мушкетерів шум і Варанки, курінь "Благий" чомусь на хеті в ніч переодитесь вліт з лави. Вольшевським доведеться місцеві сексоти про нестїя куреня Благого, яких ніхто не міг підсунути під табір. О годні 14-ті всі секоти приїшли біля відкритого 4 більшовцькі настути. Вольшевським приїшли на допомогу 4 літані, які гравітані і бомбам приїшли секоти про-близать до граубаого лісу. Сотня жума, яка мала багато ново-бронців не вдержала стільного матюку більшовцькі - розбіг-лись, вольшевським як одна чета. Сотня Варанки викала в цілості - "вільшевським" на полі боя 10 вбитих. В боя вступив курінь "Бла-гий" і "Зотення" шум. Втрапи більшовцькі 170 вбитих та базилі ранилими.

Дня 20/3/1945 р. більшовцькі в селі 25 чоловік, яких про-водять місцеві сексоти на бункер до кривого ніші ліду, "вря-мували в село Майдан коло Росіли". Вольшевським приїшли на пошу стікни. Сотня залягнула курінь, одна чета до бу-ла найбільше більшовцькі вдержала з 4 кулематів, на полі боя більшовцькі викали 12 вбитих, нам курінь сподівався більшої більшовцької зміни зміни місце нестєв.

Дня 2/4. 1945 р. перша чета караві секоти в куреня "Стеуля" від командою четового почав зробила засідку на шляху надвірня-Станіславів. Знищено 24 більшовцькі.

Дня 7/4. 1945 р. курінь "Скляних" вдержала залогу німецьк икки в селі Новосіч. Всіх більшовцькі було 180 чоловік, наї трьох-чичи з вогни, вогня еквипаже і знищено. Вольшевцькі втрапи - 150 вбитих, від котрих забрано трофеї, 16 адалось живим. Зобуде 100 одягу і взуття, 50 кризі, 100 грамат, з автоматич-ні командирів на танках. Намі втрапи одні вбиті, з раними.

Дня 9/4. 1945 р. курінь Доббуша наскочив на місце Делятин. Знищено 20 більшовцькі икки і багато ранимо. До сьогоднішнім боя около 100 більшовцькі втіли з міста.

Дня 10/4. 1945 р. сотня Варанки героїчно пробиралась че-рез густі засідки ворогів у "вільшевським" на Черних ліс. Вольше-вцькі убили около 30 вбитих і ранилих; у нас 10 вбитих. "Вільшевським" вильшевським в обривах розриває себе гранатами, а "Зотення" Варанки ранили дачі в голову полки у більшовцьк-кї полки.

Дня 10/4. 1945 р. більшовцькі снайперів рушила вогном "Стеуля" на Черних ліс. Намі відділи в селі тих куренів викали вильшевським ліс вильшевським на полі боя 10 вбитих з раними. Вольшевцькі викали розстрілюють від одної гранати ліс і на річ-ках обходиться. Розстрілюють каравали ліс козми, приїшли, Майдану, Росіли і на рістєву вильшовським. Участь в "вільшевським" брали всі роди зброї: міни, танки, артилерія /котра бу-ла в лісі на лісах/, артилерія, яка була зоклана доволі ліс. Заходили в ліс з 4-ти, входить з 20-ти годні. Пере-йдіть розстрілюють усі гулі. В "вільшевським" брали участь 20 тисяч чоловік.

Він 20/4. 1945 р. курінь "Казон" часомочив на Селі Я. Міх-
газичина/, де перебували чотири сотні більшовиків. Більшовики
зі Селі панічно втікали. На двох годинах вони почали зі всіх
сторін Селі наступати. На 1-годинному бою вилетіло 20 більшовиків,
курінь зі Селі вціла, тільки втрачено одне важке ранина та лег-
ке ранина в ногу курінника Дмитра.

Загальною справою місяця квітня 1945 р. більшовики робили
важкі обличчя, заблюкували всі Селі в Станіславівській окрузі.
Віддали в кількості перебували бльовяду і обличчю так в Черному
Лісі, де не було хлібів виходу в рай.

Вже подані ренертакі в Тільки малов частини очисів бою
відбиті ЗНА відбитки "Черного Ліса" відбитки зі квітня ко-
мандира Ріауна в 1944 р. та 1945 р.

ПОЛІ ЧЕРОКВІ!

ЧОЛІ ЛЕЖУТІ!

СМЕРТЬ ТИМ!

ОЯ УКРАЇНСЬКУ СІМЬОТІВУ ЗБОРНУ ДЕРЖАВУ!

ВІДБІВНОСТЬ "МАГУРА"

/Килуцька Округа/

СМОГАДИ

редактор збірник О.Ф.Хмель

1949.

В папці 108 документів.

ВІДТІЛОК "МАГУРА"

/Калузьька Округа/

1.

Штаб Воєнної Округи "Говорля" і Обласний провід ОУП німецько-більшевцькими фронтами в 1944 р. перебували на Гуцульщині. Коли більшовцькі відділи німців і мадярів з Полоси Чорного Ліса, Обласний провід ОУП знову переїхав на долину, щоб монтувати сітку, яку в багатьох селах збудовано, та організувати працю члени в нових обставинах, в більшовцькій діяльності. Штаб ВОГ залишився на Гуцульщині до дня 23/9. 1944 р., тобто до бою на Мадяро-Україні. До дня 21/9 1944 р. командир Грім волею менше до Чорного Ліса до двохсоті Обласного провідника Роберта, в провіднику Роберт вислав мене в Калузььку Округу в характері тимчасового командира відділка "Магура" /Калузьька Округа/, щоб там налагодити працю, а організувати відділок УПА, дати їм нашірники і боєві знамення.

Якщо представив я стан, який я вистав на новому терені, що-дано описав ситуацію похороші в чималих відділках.

з Чорного Ліса переїхав я зі своїми куравцями в Калузььку Округу. наша траса вела через село Метранку. Там ми зустріли трьох перебіглих по цивільному німецьких старців, що утікли з більшовцького полону. ВОГ три дні вчора проходив в село були дуже перестрашені. Вглядали змішані і змішані німці. Коли переконалися, що ми не більшовцькі але українські повстанці, розговорилися. Вони були закурені більшовцькими наступом на захід і сумнівалися чи німецькі відділки стримать більшовцьку атаку. Вони нарікали на Гітлера, що він доведе німецьку до упадку. на мого запитання, що заміряють робити далше, відповіли, що хотіли б дістатися до своїх і далше продовжувати боротьбу в обороні свого "домаходу". Ми побіжимо їм наслідної дороги і світанком пошмерували далше. Дорогу красилась Льданими ми "перекочували" і подіялося до Ловаг. Там з'їли обід і по короткому відпочинку перекочували через ріку Лимницю. до цілодні ми марші через мочарі "Лількіні", Князьівське, Лимку, ми заквартирували в Князьівській лісі. Звідтам солдати куравель виступили дві чоти Сокола і Реня організувати харчі та стигати одностороні і військове майно, що було захоплено по селах. Решта селі відійшла в напрямі села Дубшарі і заквартирувала на горі Дамінь. в поворотній дорогі чоти Реня коло села Князьівське зустрілися на більшовцькі. Більшовцькі гналися за чотами аж до села Лимки. Там обі чоти Реня і Сокола получили разом і зняли білі з більшовцькими. в тому бою роковна Воскрес побачив, що кулеметчик ранили, прискочив до кулемета і почав з нього стріляти до більшовцьких. Чорона були з раними убитим героїчного роковного Воскреса, до ворогів сторони було п'ять вбитих і три ранили. більшовцькі забрали частину наших харчів.

У тім часі коли сотня Бурявців перебувала на горі Камінь, недалеко села Суходола закінчували курінь Рена. Була це взаємна курінь в силі до техніч. повстанців. Мого завдання було шкідливо діявати на фронті ліній. Курінь Рен зі своєю сотнею прибув до мене на гору Камінь, де ми відбули нараду. На нараді я поставив:

- а/ щоб курінь Рен вчинив кур'яря до командира Андріяна в справі дальших бойових акцій і осідку куреня;
- б/ до часу доки приїде відповідь від командира Андріяна зробити сильну акцію зі сотнею Бурявців на районний центр Черегіньсько.

Акція на Черегіньсько не вдалася, а то з таких причин:

- а/ розвідка яка поінформувала нас про сили, озброєння і розташування ворога;
- б/ більшість завдань провокації були завдані під коніоніями про цінності такої акції, сили повстанців, її командира, склад, озброєння, звідки і коли має розпочатися цей наступ;
- в/ під час бою сотня Бурявців не дійшла. Чона не вдержала протиступу більшістю і втратила зв'язок з куренем Рена. На цьому втрачати людей не було.

Колі сотня Бурявців перемістилась в Явлицю недалеко гайки, кількасот метрів далше закінчували сотня "Загроза". Одного дня вчасно рапком почули ми в надрами табору "Загроза" сильну стрілянку. Сотня Бурявців опустила табор і похлював на гору Острі Верх. Там до нас долучили кур'яря курінь Рена, які вернули в Чорного Ліса. Одні з них мали відповідь від командира Андріяна до курінь Рена. В атаку була така, щоб курінь по короткому відночку відійшов у Самбірину, а потім за ліній версона. З кур'ярями перебула також відрамота противника вночі дола і чотирьох повстанців зі сотні "Загроза". Це було підозріле. В тім часі коли на кого відділ більшістю робила акцію, чотирьох повстанців предположимо полагодували службові справу сотні. В кілька міхніція після того встановилося, що чотирьох повстанців і дола були порочні агентами.

Курінь Рена по одержанні наказу від командира Андріяна похлював на захід. Це з одної сторони було добре, бо Калуська Округа, в передісім гірські та підгірські села по переході фронту були дуже господарчо зміщені, а прохартувати таку велику кількість мушкет було трудно. По-друге, сотня Бурявців яка входила в склад куреня Рена, а яка складалася з повстанців із західних областей України робила в терені бешкет. Відхід куреня Рена відтиснув нашу округу, так як можна було зявлятися організаційно працювати та розташувати довітряних відділів.

Калуська Округа це одна з кількох відтиснених, що входять в склад групи повстанців "Госерлі" /ОФ/. Її можна покривати райони: Калуська, Черегіньська, Подільська, Гя-

дичьями, волинськими, роменськими, яггодськими, полехівськими. Провід ОУН має підчас організування української національної Самооборони /УНС/ в 1943 р. заінтересуванню тими територіями, беручи під увагу його гористий і лісовий характер, вдачу і національну свідомість населення, дороги, суєдиство з іншими відтінками і харчові ресурси.

Калузька Округа знається на захід від Станіславова. Полуднева границя — це давня польсько-мадярська границя, Східна межує з великим мабачим лісом Турки лісом, західна — зі Стришківцями, а північна — з Рогатинцями. Західними алях Станіславів-Стришків ділять Калузьку Округу на дві частини: полуднену — гірську, величезно лісову та північну — дільську, в якій виступає величезна маса ліса болохівські ліса.

Грунти в полудненій частині неродючі, родяться вито, онео, барабодя. Північна частина має урочайніші грунти, там сіють також пшеницю. В гірській частині можна розводити на велику омаю пасічництво, але верову дасть багато високоякісного меду, а дільська частина має всі даві плякати сади.

Калузька Округа багата на ліса. Деревинами частими, на величезних висотах виступають буки. Трапляються рідкі породи дерева як модрини, кедр, ільма, а навіть тис /заповідник на горі Душмані/. В лісах багато звірив, крім хрибної як лиса, аляці вивуть дикі, олені і медведі; в птахів виступають: готур /глухарі/, дикі курки, орли, пугачі, чорні буяки.

Калузька Округа обдарована також і підземними багатствами. В місцевостях: Ручає, Маада, Слобода небчівська, Слобода Дукавська, Черегівсько виступає нафта роця; в болохові, Долаці і Калуші — кукотна сіль; в Кривинцях коло Калуша — поташова сіль /каліт/; в Ургасталі коло Калуша — суха газ /подібна як в Давалі/; на відлітці коло Черегівська — сірчані джерела.

тому, що Калузька Округа має лісовий характер, тут розвинутий на велику омаю деревина промисел: картки і заводи хемічної перерібки дерева в болохові, у Яггоді і в Врошівці.

В Ручаїм знаходиться завод-ярня /завод перерібки роинога газу на газодіу/.

В Калуші, Долаці і болохові переваряють солянку.

Харчовий промисел розвинутий омаю: кілька роиних млянів і бровар в Калуші.

Калузьку замешує українське населення — боки. Вони середнього вросту, стрункої постаті, оку волосся чорне, очі чорні, аляці у них гарні. Трапляються біліші типи. Вдача бокив рухлива, проварна, одичи оловом "бойка". Мова і від їх бокив вдачі на групу українського населення називаю бойками. Вони дуже працьовиті до своєї закутки. Тут для них і земля "аагаріанна", і вода "аахчестіанна" і небо оміється. Заняття бокив: хриборобство, скотарство, лісарубство і праця на заводах. Ліса лісові робітники можуть конкурувати з галушами. Вони мають величезну хот до торгівлі. Модо національної свідомості, то треба зазначити, що вона розвинулась тут доперва по перші світові війні. Калузька дала багато цілних націоналістів: Горболового, Ашну, І. Кліма, Перкута, Деміда, Роберта, Печая, а передіною провідника ОУН Степана Бандеру.

Про місце народження провідника ОУ Станіслава Вандера в селі Угриніві, в 1944 р. через приходом більшовицьких осередків в селі Угриніві, в хаті одного заможного селянина. Він був вже старим дідусь, а його жінка оповідала бабусю, яка ліжком собі поговорити про старі часи, про свого сина, невістку і внучку. Одного разу, вона показує на портрет провідника ОУ Станіслава Вандера, казала:

- то, хто б то подумав, що з пам'яті якого згомості вийде такий великий чоловік.

- Чи о. Вандера був у вашому селі перохом?

- Ах, тут кому і Станіслав народився.

- А думаю що в селі Тростинці.

- Та де, я це добре пам'ятаю, бо і мені в цей час він народився. Коли він бувився, разом ходили до школи. Бувало на пеканці, як дитини Станіслав приїде додому, то все до нас їде. Тоді він з сестрою мав горови, дівчак. Часто пам'яті виводили кудись сестра. Та чи як бачили якого панчачу?

- Ні.

- Ніколи?

- Ані разу.

- Як думаєте, що провідник Вандера вживав величчя? Та де, між сестрою якого вчав з сестричкою від нього, думав що приїде то правда, так згомості як і пам'яті Станіслав зміг говорити, кажу вам, німе старша, як бувало віддуться до нас люди, старі і парубки, то пам'яті таме паровижає, як би з газети читав. Та чи вірите мені, що люди вже всі розвідуться додому, а ми полагалимо спати, то я довго не спав, думаю про ту Україну, та про тих хлопців, що їх кетуть по криміналах, і молила до Гомінської Гоміної Матері. Через все світло, в я і око не замикала.

- А власного сина хто арештував?

- А хто, як не більшовичи. Ага, казали, що він те, що тримав спину з Вандером.

- А моєму своє розмову з бабусю для ілюстрації, що не тільки молодь і люди мараднього віку, але навіть старі вішли кудись Україну, для цієї жертвували наддороще — своїх дітей і внучків, а в довгі безсонні ночі залосили молити до Гомінської Гоміної Матері, щоб вона дала лише долю Україні та її безталанним дітям.

- національна свідомість населення велика. до її зміцнення причинилися у великій мірі УДА, яка на тому терені вивалила прагони гурт. Село, високо в горах, як давніше казали, доканим вавиті, де освіта стояла дуже важко, де памував примітивізм, скоро пробудився зі свого довголітнього сну і цілом думем пішли за певним рухом. Також в робітничих осередках, які більшовики могли скоро охопити, свідомі робітничества були по умовам доці. Відносно інтелігенції, то та хоч частинно була затримана в Українських комітетах була також за нею, для волі, щоб закінчити її на доці. вона боялася вилітати в активну боротьбу, щоб не зайняти вгрядного життя сабарити на тверде життя борця-революціонера, та не паравуяли свої родичи на яороні репресії.

в Калуській Окрузі до другої світової війни був великим відсотком поляків і євдін. перші були zatrudнені в урядях і фабриках як службовці і робітники, в руках других опочивали майже вся торгівля. в часях і подіях майже мисль оішових людей відіграли малу роль. майже всі вихали до польки, а ті що звичились, ставились до нешого руху нейтрально. правда були мішаними одиначі, що вилучувались до потребітельних отрядів, але вони скоро проваріли. додо євдін, то ту проблему розв'язав Гітлер.

Калуську Округу перерізує досить густа мережа шляхів: гостинці: Станіславів-Калуш-Долішній-Полехів-Стриж; Станіславів-Вогородчан-Розівля-Красне-Ровитин-Долішній; Калусь-Девгга-Толочинська-Монастирць-Тураєво; Калусь-Толочинська-Тураєво-Рогатки.

залізничні шляхи: Станіславів-Стриж; Долішній-Витоди; шляхи вузкотрочної колієвки: 1. Бродів-Парегі-Сько через Славич-Майдан на порог-Гуту; парегі-Сько-Сень-Осмолода на Мачу-Липо; Мачу-Фрнє Ріка; Осмолода-Трустур; 2. Бродів-Синь-Луг на Мечинь; Луг-Ізем'я-Лісна; 3. Витоди-Лидичівка-Тесля; 4. Витоди-Міжур'я на Глибочка, на Соболь і Слободу; 5. Полехів-Слобода Толочинська-Лушка-Марина; полехів-Грива-Магура; 6. Розівля-Рахнів-Полехів.

крім цих оішових гостинців і залізничних шляхів є ще багато повітових і господарчих доріг, стижок, но партзаніських шляхів, правда нештійких, довгих і без мостів, але важких.

Харчеві ресурси Калуської Округи малі. Колудівна частина дуже убога. Перед другою світовою війною в гірських селах на передтопкуні перше пачували голод. Тоді уряд організував допомогу і висадив для голодуючих зерно і барабони, діти по школах дістали гарячі обідняки. відчас війни цей стан ще більший погіршився, бо німіці та большевики не знавали на маспримовність гірських оід бути самозастарчалыми палочками на них досить великі контингенту. цілісна частина - Рогатки і вона була вчлнливо харчовою базою для цілого відтинка. щоб справу інтенсивтурн яншабільше упривити утворено в полудневній частині кілька баз, до яких звозили харчі з цілісної частини. Лудобу, якої організація мало підкасот а тук висадено на колоніях і залезало від потребн висадено до повстанчих відділів.

Якже в а точне зору партзаніської стратегії представляють си Калуська Округа?

Калуська Округа має всі дані до ведення в широким масштабах партзаніської боротьби:

а/ діючі і гірський терен умовлявляє організування і вчлнлювання повстанчих відділів;

б/ діючі і гірський терен дає можливість повстанчим відділам відв'язатися від ворога і по бож деяким часе відпочити;

в/ економична темперамент, невблгивність і витривалість боіка роблять з нього значимого повстанця-партзаня;

г/ національна свідомість висадення і його прихильне ставлення до нешого руху дає сильне опертн на масах.

То з плесо. які в німуси має Калуська Округа?

а/ в гірській частині густа мережа шляхів умовлявляє ворогові скоро перекидання війська;

б/ гірська частина убога на харчеві ресурси;

в/ в цілісній частині брак лісів, виступає тільки одні ма-

вже Волохівські ліси, але і він гулко перерівався думками, дивлячись і стінням.

Коли в Команді УПА діяли тільки на одну округу в точні зорухі територіальних вальорів і тільки в її границях діяли партизани, повстає бунд на щоме хороба "вигумі-кописть", партійницька тактика вимагає від повстанчих відділів великих рейдів не тільки в межах материні округи, але і сотки кількох три від неї, в інші території, щоб ворога завжди бити та завдавати йому втрат, а в повстанців виробляти почуття самоповаги. Вихід зі своєї "подвірня" вимагає від командира більшої проворності, ориєнтації, швидкості дій, а від повстанців - воїнських чеснот.

Тому і відділи УПА не засидаються довго на одному території, але рейдували, били ворога та здобували собі намірувану славу.

3.

Війні завоювати Україну впровадять стільки терор, як протидія німецького терору, провід ОУТ організував в осені 1942 р. на Подолі і Подіссі перші збройні відділи. їх ціль була боротися українське населення перед німецьким насильством. Подолі і Подіссі охоплення діяли тільки цим чим партійницької боротьби. з кожним днем число партійницьких відділів збільшалося. Багато молоді з селянського, робітничого і студентського середовища в Галичині вливалися у Подільські і Подіські відділи, щоб боротися на двох фронтах з німцями і більшовицьким партійництвом, які з німцями з Білоруських діляк суцільно навалою на українські землі.

В Галичині почалась інтенсивна підготовка до організування повстанчих відділів. Та праця належала до військових рефератів при теренових провідів ОУТ, до них належало:

- а/ роботи мобілізаційні обличчя мувати єдиної до зброї;
- б/ збирати та нагромаджувати зброю та в'язи;
- в/ творити карчани бази в околицях намічених на пості повстанчих відділів.

Різночасно провід ОУТ організував старшинські курси, а інших викаладавось кудучі командири УПА.

В червні 1943 р. в Калуську Округу прибула з Рогатинщини і Перемишлян збройний відділ "Трембіта" від провідом сотенного Мелька. "Трембіта" знайшла у Карпатах на горі Стані в околиці села Суходола. Різночасно в місцевій мувати організувано другий повстанчий відділ "Сіроманці", а який розтаборився на горі Бріді Стані. Третій відділ очолив сотенний лейтент, від горі Магуров біля села Вржан Волохівського району організувано третій відділ "Кривоносі", але цей скоро розлаїся. Крім того командир Беркут зробив існує існує відділів Калуської Округи збривати такі зміни:

- а/ всі три відділи: "Трембіта", "Сіроманці" і "Кривоносі" творять "Червоні Курінь Гладимакія";
- б/ Курінь "Гладимакія" очолює бувак командир округного військового штабу друг Мель;

2/ до теперішньої команди "Трембіта" сотенним Мелька відіде під гору Магору і там наочно організує і очолює сотні "Кривошесців";

3/ відділ "Трембіта" перебере сотенним зброєю.

В дні 20-23/9. 1943 р. під горою Станком "Трембіта" була успішно бія з німцями. В результаті потім "Трембіта" перебралась на гору Премілі і заборонувала в сузізстві "Сіроманція". В кінці жовтня 1943 р. по виході одні сотні "Трембіта" з сотенним Фродигем і цілком відділ "Сіроманція" з сотенним Інструктором відіде в Тернопільську і Житомирську області. Друга сотня "Трембіта" залишилась на горі Луті в таборі "Сіроманція". По відході відділів почався до куреня "Гадзаманія" новий процес. До нього організовано три сотні. Першу сотню очолює сотенним Манас, другу - сотенним Лесьма, третю - сотенним Мелька. Дня 10/12. 1943 р. німці зробили на курені "Гадзаманія" велику облаву. Облавою проводив начальник дрогобицького гестапо. В облаві брали участь одною чотирь тисячі німців. Курені вчепили до табору "Кривошесців" під гору Магору, де перебув два тижні. Там переведено іспити з двома сотнями. Дня 24/12. 1943 р. курені дістан німців врятувати на долі. В селі довготері курені розчленували. Ці повстанці, ко з добрим вислідом здали іспити, дістали завдання Тернопільських Інструкторів, в тих ко не здали втілено до сотні Мелька. До Рівнянських свят сотня Мелька перебувала по бедах, там переведено додаткові іспити.

В тім часі обласним військовим атаєм Станіславівцями очолює поручик Гудуш, а бувши командант обласного ОДН командант Давидчук, дво відбитих військовим організатор Перемако на таких самі моєт в Странішту.

Під повстанчим рух охочих поліція, волянь, Галичину і Черкешуєв на збруч. Повстанчим відділам не достигамо підстерігати і старати. Тому провід ОДН наказав організувати в Карпаттах стараньську школу, а це завдання припоручив поручикомі Імельові. Крім того провід Імачтва зобов'язався вислати до стараньської школи свої надрі, які рекрутувались з середньо-шкільної молоді і студентів університету. Провід Імачтва взяв на себе обов'язок постачати школі все необхідне: зброю, вбрання і харчі. Місце під постін стараньської школи підібрано були в таборі куреня "Гадзаманія" під горою Магурою. Дата заснування стараньської школи день 1/3. 1944 р. Стараньська школа складалася з трох сотень: дві перші сотні Мелька і комуні становили стараньську школу, третя Грома - відстараньську, четверта Лесьма - охоронну сотню жакт школи. Від першого дня заснування школи до 16/3. 1944 р. школу очолював поручик Імель, потім до кінця першого турмує /кінець червня/ поручикомі Доль. Під такою проводив друга турмує до бою в Глибокім, тобто до дня 15/10. 1944 р., в яким агитув героємською смертю.

Січень, дати 1944 р., це час творення по селах самооборонних куренів. на чолі кожного з них стояв бувши повстанець з куреня "Гадзаманія". Курені були організовані в роі, чоті, сотні і курені. Куренним самооборонного куєя був комбатант ЮГА бувши сотенним "Гадзаманія" Манас. Під службово підлягав циркулююму орг-роботі Козьякові. Курені відіграли велику роль,

тому, що:

- а/ сподівалися бої з німцями і мадярами;
- б/ провідники мушкетерів організувати боюві акції в напрямках і на-
бирати врантми потрібної їм зброї як будучим партзанським ко-
мандирам;
- в/ мушкетери боях гарувалися і заповняли у військовому реме-
нті.

До Релігійних свят 1944 р. провід ОУГ видав наказ мобі-
лізувати мушкетерів у постійні відділи. То був час, коли в
більшовицько-німецькому фронті пересувалися з-за зброю до Гали-
чини.

Ці повстанці та розвідувачі постійні відділи подали Гене-
ру сотні "Буравці".

Відділ "Буравці" почав організуватися в Середи до Релі-
гійних свят дня 19/4. 1944 р. Провідником того відділу був
командир УГА Маджар, а інструктором бувши есеесовець Дмитро
Григорчак саморський. Початково відділ числив 20 людей. До дво-
тисячного вчакони в Мельцях, відділ поданий на долі. При пере-
ході залізничної дороги коло села надізна, на відділ наскокнули
німці. Скінчилися тим, що повстанці утікли, а вилучили зброю.
До всіх можливих вилучили зброю, бо німці по наскоці на відділ забрали
нічого не забрали. Тому втрачено таборного майна і боюшки Маджар,
тому що:

- а/ не перевірили залізничної дороги;
- б/ дозволили повстанцям поплисти на нову узяць свіа в-рах;
- в/ не придержувалися партзанської тактики.

В Тросняні прибув до відділу Буравці і Добуш. перша очо-
лює відділ, а Маджар займає пост бунчукового. Добуш збрив верту-
он в Черегинську для дальшої вербувальної акції. Стрільниця пов-
станці відійшли до поблизької лісовщинки. Коли прибуло більше
повстанців, там переведено військовця та лікарська Черегинд.
Черегинд переводили: лікар М., хорунжий Климченко, курінний Коєв
та повітряні провідники Іскра, одорових залізничників, а хорунж і фі-
зично але розвідувач відійшли додому. В Волохівських лісах Бу-
равці побудували барак.

Командирський склад "Буравці" був такий:

сотень "Буравці" очолював бунчук Черегинд. Був він енер-
гійний, відважний і добрий організатор. Сотень тримав міцно. Стріль-
ниця був дивлячий:

бунчуком був Маджар;

чотарем був: Добуш, саморський, а бунці Гладеняк Соня і
Болудь;

інструктором - Рубак, магазинером - Гришка, розвідником - Гріз-
чик, збройним - Вілчар, кухаром - Сорона.

Знакміл Соня був повстанцем добре. Програма навчання була
опрацьована Штабом Воєної Округи підси інструкторів Красового
військового Штабу УГА. Сотня "Буравці" перебували в Голліві-
ських лісах на червоному військовому фронті і вчаконувалися.

були там тільки два вояки, які одвоює поміч:

1. Однієї ночі стрілець лазував на стілі трьох рамах стрілки, та перестрашені прибіг до сотенного штабу і зголосив, що до табору хтось підповзає. Хоч він незнамого стримував трьох рамах окличкою "стів", той дальше погнав. Тоді він до нього трьох рамах стрілки. Тому здавалося, що мушкетер незнамого зрадив, бо був стогін і заріччя. В таборі сотенний вярдамак вояки, та вночі стегу в надрами випадку. Звинулося, що там ворогом, який завалявся табор, був бореук. Бореук одержав дві важкі рани, тому стогнав і зарічав.

2. Другий вояки втичкали сліди, які вночі недалеко табору. Вночі стегу почув голос і звинувся якийсь постаті до колона ватр. Терен був биготом і до вояки підсунулось було трудно. Конерен раником удавалось стегу підсунулось бичацько і вночі стегу та вночі стегу. Останній залмався корону, яку зрабували в сусідньому селі, утілка. Були це козацькі шартвані.

В Полохівських лісах були ще крім сотні "Журавлів" сотні Ромка і Носіма. Булаж хотів Гадамак Ромко зорганізував сотню "Заграва".

Сотня Носіма це були "Гадамак", що підчас грудневих і січневих ініціатив не вникавали на інструкторів. Як зорганізовано стараніську школу, сотня Носіма перебувала в Чорному лісі, потім перешла під гору Мегуру як охоронна сотня школи. Коли вночі перешла вкруцькі вояки, командир ВОГ поручик Гуцул стегу сотню Носіма в Полохівські ліси.

Згадані три сотні стегу курінь "Промінь", на чолі якого вночі курінь Козак, що даний був організом округного штабу. Коли менш вночі курінь "Гадамак" він по мені обня пост командира Калуської Округи.

Курінь Козак, Селинський стегу, з великим трудом одобув середню освіту - гімназію матуру. Підчас вночі працював лісорубом, щоб через рік міг вступити в гімназію. Зі зароблених грошей частину залишав матері-батькові та молодшому братові, якого також послав до гімназії. Залишався злишній одобув в польській школі. По фізку був він учителем. В поведінці був дуже стегу патетичний і товариський. Як курінь прекрасний організатор. Повно стегу та командирами загальнолюбимий.

Коли німі довідалися про пості курінь "Промінь" в Полохівських лісах, курінь перешов в Карпати. При вночі нових постів для сотень брали під увагу і тактичні сторони. Тому сотні побудували свої табори в недалекій від себе віддалі, щоб на випадок німецького вночі могли себе вночі спомогати. Стрільці за вночі побудували барак. Коли кождої вночі збірку зробили гарні вночі у вночі тривали і організаційних знамен.

Стегу курінь "Промінь" в Ростоці: сотня "Журавлів" - 160, сотня Носіма "Гадамак" - 208, сотня Ромка "Заграва" - 161 повстанців. Разом курінь "Промінь" вночі 527 повстанців.

При сотні "Журавлів" приймався штаб курінь з куріньми Козаком і організом хоружими Клименком. В районі курінь були округні вночі. В німі працювали лікарі: неоскабів, Полтавець, Зеленик, медичка Тина /німіма дружина провідника Роберта/ і кілька стегу. Лікарі були добрі, здібні, переводили

навіть навкі операції. В сусідньому селі Дичі організовану кур'я рідестін. його провадить друг Кур'я. Вільня кількометрія дала на південному заході на Басарабці містяться старашьська школа УДА "Олені". Її доцільно була вивести ними організовані і створити повільну нову повстанчу базу.

б.

До важливих подій цього часу належить рейд Різуна. Завданням кур'я Різуна була очистити територію Самбірського і Ярогобиччині від кошакивців, які в Магдашевських лісах зробили свою вивідну базу. Довготривалі Різунаці були добре вправлені і заправлені до боротьби з німцями і чубачами /кошакивцями/. Цяса Різуна нового рейду була визначена через Ялузьку Сиругу і Стримагу у Магдашевські ліси. Кур'я нічо в день переходив через сели. Коли Різуна зі своїм власним втриманням на короткочасній відпочинку в селі "Нової" і Чашковичку, в той час на Ягоді німці і польки були в бою доготівлі. Тоді вбегло з них утікло до Доліни. Кур'я Різуна міг тоді легко зійти Ягоду, але на це не мав наказу та не міг не дивити до місця призначення розмірувати своїх сил. Та довгий постів він задержався в Луках. Там спокійно тактувалом в кур'я Кур'я. Кур'я Різуна побрав харчі в півній околиці базі в селі Дичі. За північним тандем по відході в Луки кур'я Різуна мав ведки біля з німцями в селі Кам'яній. Це цілоденному бою кур'я відступав верхам на Басарабку до старашьської школи "Олені". Кур'я новак вивели на поміч Різуна до дві сотні "Луралів" і "Заграви". Але коли розвідка донесла, що до Слободи Болехівської приїхали більші сили німців, кур'я новак наказав соціальному Лураліві, який не навіть не діяв до села Бришч вернутися до Різони та боронити таборів і вивідників. Під Бришч на чільному німці села сотні "Заграви" зробили засідку, в якій збито з вата і убито до тридцять німців. Сотні зробила кількадесять кісіле і вість кулеметів. Тоді також відлучився кур'я інструктор Лету, який сам одні вивідники на німецьку виступу та двома гранатами змував німців залишити зброю та утік. Лету зробив кулемет.

Командир Різуна вивів з кур'яем до старашьської школи "Олені". На другий день коло полудня німці залили слідом кур'я Різуна недалеко табору "Олені". Перед мостом коло Басарабки застава школи отворила вогонь. В результаті вогню по ворожих сторонах було два вбиті, а ще кілька - вваж високою раними. Різуна зі своїм кур'яем знову відійшов з табору. його заміром було вдерти на німецьку зброю і не допустити до здобуття табору старашьської школи "Олені".

Старашьська школа "Олені" не могла довше перебувати на Басарабці. Місце постійно було розкомуніровано. На другий день по відході Різуна старашьська школа поділася горам до села Слободи Болехівської, де заквартирувала в німецькій. Там перевидало існує та закінчено парам турнус.

До руйнування першого турнусу старашьської школи, почався вивідник на другий турнус. щоб бу новобранці були власьково і ідеально підготовані в Різони створено підготовчий курс, там зва-

у школу надрія, яку охопив потужний шум. Дві цілі школи мураш і побудували баряк. Потужний шум одурило і господарчо був зачепив від курячого Кованя, зате у вчакільних сирах від коментаря старавської школи "Олекія", яка ввирібувала для нього програму вчакілу та конструювала його вчакілу. Від червня 1948 р. почався прешою до школи надрія, чимого прешати до школи, було, що рефлекти був добре фізично розвинутий і мав самічечий науковий дивус. В тому самому місяці соція "Муравія" і "заграв" дістали неваж відіати на долі. Іх завдання було прешати амції мімії, які вчакілу в чакі соці доломілі відділі зловелі з татарів, узбеків і імакх, які паціфікували цивільне населення.

До відходу сотень з Ростою, опущені баряк змінили старавська школа "Олекія". Це було часом, коли більшовицька влада соціально надтрала на захід. Фронт був близько. Соція "Муравія" не відійшла до прешаченія маршруті, а прешачу хоробу сотенного муравія. Він був хоробу на чакілу. Соція перебрал чотонка довбу. Соція похажав в старону снаса. Там довбу соція розвинуван, прешачу амції мімії у мідуху і погорілі, а одня в Суходолі і Лисовці.

Завдання амції того часу були:

1. На шляху Долія-Замкія було село Ямки, замешане виключно поляками. До розвалі Долія Ямки стала наймим осередком польського підпілля. Доліяк опібно з мадярами перемадали нам в організації праці. Тому постановлено амції це і гніздо польського воєнізму. Розвідчкові Грішчому прешоручено розвідати про розвинування польських та мадярських сил, та зробити точний ситуаційний план. Після розвідки Грішчого в Ямки було тридцять мадярів та кілька відділів озброєних поляків. Сотенний довбу так розвинуван амції на Ямки: чоти колудя мала обседати лімію вузької колуді і наступати зі заходу, чоти сокола мала вдерити з колудіною, а чоти заморського з правої сторони від гамарні. Сотенний довбу був прешачу чоти заморського, до підірвані та пафоних стовпів і заняті вигідних бокових стовпів, дано ракетов зняк до наступу. Ніч була дуже темна, домова. Памк повстанців стрілуна несодіванка: в Ямки було не тридцять мадярів але триста. Там постійно квартирувало сто п'ятдесят, а того вечора прешачу не сто п'ятдесят, поляки мали також багато захопленої зброї та в часі уладку поляки. На повстанці зі всіх сторін поспішали стрілу: повстало замешаня. Чоти хоч стрілу за'яну мк собор і були соціально обстріляні, наступали три рази та вдерлися в село. Там опібно п'ять хат і три отодолі. Одні повстанці убіг до хат, де знали поровбрани мадяри, він забрав ім крик та амцію гранату. До двогодинному ков повстанці відступили до села долія. До намія сторони не було ні одного вбитого, ні раненого. Скільки втрач мали мадяри не відомо, бо мадяри на другий день почали паціфікація сусідніх сіл.

2. Чебаром по амції на Ямки чоти заморського одбула в селі Долія мадярське авто. Розвідчк Грішчк, ко амія конструювати полікан авто до Суходола.

3. Розвідка донесла, що до села снаса прешачу німецька карна експедиція. Амції зуперили від селю худобу, збірки, полотна, повну, прешачу тим добували та прешачу амції мімії лідей. Ков не дати амції паціфікувати мкше цивільне населення, чотонка соція

і вилучив із цієї частини нових своїх чотирьох протанків. Кожен з них частину мінівів зі зрозумілим маневром і арештованими умовами і мінами була за селом коло мосту на ріці Ічмі, обидва вдарили на нас. Серед мінівів повстала паніка. Вони не знали, що робити, чи відійти, чи оборонити зарековане місце. Арештовані скористалися замішаним порозумінням. Про це, що в селі зазначено не тривають мінівів, чотирьох не знали. Друга частина мінівів, що була в селі, почула стріли, зайшла на двохтарні добрі стовпчики та почала бити по наших новотанках, які не мали ніякої охорони, бо терен був рівний, відкритий. На шостий день /віноськова повстанська командармерія/, що була недалеко, забігла ширше на тих мінівів і почала на них стріляти. На чотирьох підбадьорливо, повстанці вступили на мінівів та були в їх розбаченні... коли б не давний чуття свисток вузкогаторової колески. Чотирьох думали, що то мініями над'їждиває поміч, наважились відступити, не опинившись поза боєм. У повстанці боєм: на ворожій стороні було вісім побитих та сім заляпаних, на наших - три побиті та одні ранили. Місцями «вселення» забрали «взад» вісімдесят штук худоби, яку мініви арештували.

6.

Що змінилося мене в функції командира старшинської школи «Олівія», в навчальній команді штабу ВО ІЧ /наказ Головного командира УДА в день 18/3. 1944 р./, тому що зараз я не міг зв'язатися з командиром ВО, який в той час перебував іноземцями повстанчих відділів, перебував я через два тижні в селі Амані. Самі тоді в селі Амані відбувався курс радистів. Його провадив бувши провідник обласного зв'язку, студент технікуму друг Криво. Був він лідером інтелігентним, проворним, працьовитим і широким віддалим Організації. Криво був свого роду організатором, свідченням того, кого мене завжди «відьма». Працьовитим повністю, та вимагав певної солідності від своїх підвчених. Учасником курсу було двадцять осіб, з того вісімнадцять жінок і два муляри. Для удержання в дисципліні та лідерської конгломерат, треба було бути напором організатором. Протанків і проступити, як навчальний ланці, недопущення дважуру, ранили діяти карна бігом докола жите босо по мокрій траві та карною стінкою. Карна стінка відбувалась в той спосіб, що «пошарпан» дистанція незалежного кріса, або гримати без зазначення і мусила стояти на стілі по вечірній зорі одну або дві години. Оброблення курсу: наймані і пістоль провідника Криво, кріс - курсант Іскр, гримати - курсант Орля. Заняття тривали щоденно по десять годин. Вони були теоретичні - електрифікація протанків - надання і відбірвання електрики Морзого. Як деяким важко проходило ті предмети значить, свідчать умовна курсантими піснями

Інструктор Криво нас навчав,
 про законні Ома вкладає,
 про законні Ома,
 як болить голова, вкладає.

Радостю ніколи не че буду,
То все, що все знаю, то збуду
Мо ті діти та-та
Роблять і з мудрого харчак.

Якщо вночі вилізавши мій дружок: "Діти добродію, ходіть скоро до нас, /Галина або Іван/ вираз". Моя дружина брала знов підруч-у витчку і бігла рятувати. Являлося, до тих смертельних казусом був значення біля голови, зубів, міхур на носі, або колудноса медичеським. Або закінчуть з алергичним квалом, попросив я медичку та-то кбжих або вона з лікарем зельнимом нареджувала це відважно. Лікарьоме конспіліне сконспітувало: два міхури на носі, одні на носі корості, решта "гігіль". Або радчально поборог корості, провідник Кермо намагає всім курсамти смарувати на сірчаном масті, а виконання показу особисто провиркати. Але ажорова ні-още не смертувалося сірчаном масті, два пасилінов. Потім сміялася з Кермо, що його набрало.

Круг Кермо мав клоїт не тільки з відважком, але і з курсам-том Орлом. На землі Святе повітвом провідник Круга ідуць до кон-спітчих відділів зі святоюм дарунком, воступив тиню до Личи. Ні на якому була будля з горілкою примістив він в стодолі нада-лемо хати, де відбулася курс радостів. Курсамт Орлом користавачи, що в стодолі не було нікого, ажорова медичка. Потім узяв напру-томич на землю і дістав судорог. в тім випадку він мене заалар-мував. Або викликали реаніції, я казна Орла заалити квантом моло-ком. До тіх курсамті оная вакити оной білше як шітора добт.

Як довго курс провадич Кермо було вчдо великі поступи курсам-тіа. Догр наступичи на мій собі дати радч з курсамтчим та розширять значення:

Мояко двадцят Кермо, я його лічив. Він мав тільки дуже любя і чеччав "батьком амельом". До поглиблення його двадцят причи-нчался в великій мірі його велике любов до одної східнички. Під-чис обидва на повітвом обсервадок провагаче в 1946 р., він рава-тма понав живя в руки большевичкіа. та було чути, що догось вва-чан.

з Кермо я зацікавився, коли він був на обласном провідничком зніненку. Догр заступничком був дуже сміятична хлопець, контро-льор Ян Якович лі-ціа друг Галаган. До переході фронту його дру-жича довіданчось про місце наого постов прічала до нас, що роз-відчатсь про оного чоловіка. До з ним і його дружиною сталоса я та знав. Вони обов були дібратор, гарноа паров. всі їх любчи.

7.

в селі Личі до мене доходили слухи, про завіраччя харчова ошти в старичьскія школі "Оленіа". в тім часі, коли організація розпоряджала великим харчочним ресурсом, коли інші повстанчі відділи мали магачичи нові харчімороччялх харчі почывав від разової до стабілізації мук, круч, стручюнок, м'яса, масла, смаль-цю, соло-жич, мармелад, муру, йклям /твоячем/ яць, дещо киль-ясот лі-трів молока, повні бідон сметан, тоді один на цілота прай старичьскія школі "Оленіа" голодувала. Ніс не диво та як то

було в певній області, вискочені або перекопані фронту, але тоді з
мусь зрозуміти. Коли стараршівська школа "Олександр" мала дуже обходо
вчальніше розуміння, що значило організувати і проводити її в рай
відрадинних обставинах. Тому я з цілою енергією старався їй допомог
ти. Це з великим трудом мені вдалося. Ідеї, яким добро школи на
шало вперше, були далеко, до них ніяко було дістатися, а інші
до сиріт стараршівської школи відносилось обертало. Коли в сусід
них областях ішла війна і харчі до школи, то це хороша процедура.
Вантаж така пружина. В березні 1944 р. Тернопільський вивозила кіль
кадесятів хліба і кілька муляків. Підходив були вже в селі Сте
панівці і там... застрягли. Це було чуття, що ворог відібрає, і
наспросту була потрібна для озброєння місцевих боївців. Там само
були і з харчами. Коли школи, навішувались потрібні і не потрібні
людці, а на цей час голодував зручка. В тім часі багато ідеї
зі "зброєю", організацій неперевіряних, щоб себе охоронити перед
впливками більшовицькими, заглядали в різні боївки і там ви
кидали в недозволені акції і комаремітували Організація. Ця
сторія був дуже неадекватна і неадекватна ситуації.

Розговорившись з провідником областіного постачання другом Лен
ном, зацікавившись задоволенням в поносі таборування стараршівської
школи "Олександр" харчеву бязу. Марено голоду було усунуто. Ідеї і
їхня якість понові харчі надходили до бязу, якою завідував бувши
чоловік стараршівської школи друг Смертня.

8.

По війні влітку на Басарабку стараршівська школа звалилася
"без діти". Ідеяль час перебувала в селі Слободі, де перебува
ло вступ першого турнусу. Потім обсяг школи перемістився на
відпочинок до села Лича, а коли почався процес юванія на дру
гій турнус, стараршівська школа звалилася табори "Буравіля" і "Заг
рива" в Рощі. Але в процесі зближення фронту треба було по
думати про евакуаційний табор, де можна було б перебути перехід
фронту і без перешкод встановити. Про забезпечення школи в ре
зервовій таборі на випадок зближення фронту, Головні Командир
УПА вдав окремі накази. Тому поручили Поль школи хоружого
змітку в Черемішанку, щоб там, де колись змітка був лісовим
відбував відповідне місце під табор. Але хоружий змітка, який
є неперемітливий відважний і енергійний, скоротився, що вперше з та
бору, в яким в ролі підуманого зва почувався, на чолі своєї
командармерії робив засідки і наскоки на переїжджачі ворожі ко
лонні авт і тремі. Здобували мав стільки, що це залядуван на
зуботорозу коляску і завів до села Суходола, де планував вна
сти місце під табор для стараршівської школи. Взяв Мечка, пр
сілок Личовці. Там вклався косяк бункер та ховати вліськове
майно. Це все потім пропало. Виступу спотребували такі самі пов
станці, в райту розіграли цивільні люди. Коли більшовицькі і ма
ляр часто виступали змішці на п'яті, він опустив Мечка, та
через гору Чокван подався на доли. Лоружий змітка вперше
з-під опік поручивши цю ідею вже не вернув до стараршівської школи,
але довгий час перебував в селах Смерчів і Берлог як коман
дир охоронної командармерії. Ідеяль був командиром відділення "Ма
ніака".

Тактику більшовицької офензи в Галичині в 1944 р. було відгородити мадярів і німців від Карпат, відрізати їм дороги надомк карпатських рік і цілу ворожу армію опрунати та змусити до капітуляції.

Куди більшовицьким цей маневр не вдався, вони за велику ціну отримали проломити лінії опору в Карпатах, використавши всіх засобів модерної війни, а саме: авіабортову піхоту, авіацію, катані. Дивним зором вчудься, як більшовицькі танки та артилерія влізли могли іхажити так влізати на такі верхи, як дворічні мах річок Мізунюв.

Мадяри і німці побудували надомк Карпат сильні укріплення, додали рік загородили мінами подимі, кулеметним вогнем, артилерією і протитанковими зброєю. Карпати стали для мадярів відомі "Лінійні Мейно". Більшовицька дорога коштувало переформувати Карпат. Вони вживали нечувані сміливості власне, які гинули сотнями і тисячами, щоб пошорити володіти армійського Сталіна. Одобути кождої п'яди землі коштувало іх багато жертв. Але більшовицькі могли собі на це дозволити, навіть до двохомільні великі людські ресурси. Для цих людей, це гиніти в державній війні, яка можна вступити другим.

Через Іллузької Округи був театром сильних боїв. Мадяри і німці побудували собі в полудневій частині Іллузької Округи оборонну лінію, сильно укріпили додали рік Лімичі, Ілмичі, Свічі і Мізунюв. Більшовицькі в велику ціну хотіли переформувати додали рік Лімичі і Свічі, тому що надомк тих рік були дороги для Мадярицьку. Але протитанки боронили іх завзято, використавши всяких маневрів.

На відтаску між Гриньковом в Осмолодов мадяри і німці мали свої становні смужки замасковані. Більшовицькі думали, що та полосу війна від протитанки, використавши там цівтора двійці і тімлівць, що перебігськими просити - дорога на Мадярицьку, вже в іх руках. Мадяри навіть добру обсервацію і поле обстрілу, замітили більшовицькі в частку, отворили гурагемичні вогонь. В результаті, з цівтора двійці залучилася тільки одна частина. Великі цівтарі з свідомством, скільки жертв Сталіна коштувала кождо імперіалістична експансія. Війна вже давно закінчена, в нашій повстанці і цілі знаходять основовамі більшовицькі труни, а в Лімичі скінчену зброю і змушувати.

Також і другий відтаску над рікою Свічів між селами Кавошівков і Крочиньком переходив кілька разів з рук до рук. Часмичерез більшовицькі кланом ланері німцям і мадярам вазну дорогу Долча-Вішків. Німці, щоб проломити більшовицькі клан, сконцентрували сильні вогонь артилерії на ту частину фронту. Люди згинуло багато більшовицькі, а в цій і цівільного населення, вже не встигло утяти з сід. Німці прорвалися, дорога Долча-Вішків була в іх руках. Але більшовицькі, щоб перешкодити німецькому і мадярському відступові великі катані. Німці знова зі своєї сторони послугувались скоробіланним гарматами і лантумством.

Важлива була доля каванців протифронтової полосу. Люди з дітьми і худобой эвакуували в заміжжя, де не доішли артиле-

різко стріляли. Їх з тим товаришем був страх, мурба, та влізати в шибки дідьки. Були вони як чимські, як і большевські, і в дещо опічливих і помагає дідям в евакуації, але загальною їм працею відомою обсягом до цього часу населення. Траплялися випадки, що одні з них вівся поважає моралі та людських почуттів, агувалом та обирали себе.

Але не всі люди опусили свої села. Були і такі, що вилізли терпіти всі страхотні війни, як владять своїм "підприємству". Одні жили в селі М. оповідає така епізод:

Село М. переходило кілька разів з рук до рук. Одного дня війни наступали на село з кількох сторін. Большевські виступили стріляли їх. Коли шаряту стона молодча бовць і хотів стріляти в них до наближення війни, але напався втілює. Війни виступили большевські і пустили до нього серія з кулемета. Бовць вилік рішуче узяв на землю. Тут було його стогін і видно було як поруван руками, та рішучого ніхто не звертав увагу. Большевські відверли виступили війни. По рішучім переїхав там, так по роздає йому цілком мор. Бовць вже не стогнав - він помер. Коли большевські відверли війни в село, над'їхав на коні якийсь большевський старшина. Ного вилік трігався трун на дорозі. Він зліз з коня, підійшов до труна та довго йому приглядався, потім втік з кішені умерлого якийсь документ. Видно було, що в труні були розцінені когось більшевського собі, бо зазначає, труна відтінгує в дорозі і перехраняє. Коли зазначає Селі, слідка цієї цієї вилік був 300 карбованців і прощає, щоб цей похован ного селі та на ного гробі поставив хрест. Вина батько і унавама селі були українцями з Кам'янець-Подільської області.

Колі большевські заняли територію Івано-Франківської округи, зразу приїхала їхня влада, яка вводила цивільну адміністрацію. В перші дні мірі оголошенні мобілізації мушкетерів від 18-45 років виступили та членів війни агенти. В 1941 р. під час свого відвізоту большевські вилік в Галич своїх агентів, яких об'єднали, щоб ті до їх повероту слідкує за ними рухом, ного вилік, та зазначує яким хто в місті або селі в якійсь або селі, ставити, зв'язувати, провідником.

10.

Для Організації ОУН прихід большевських не був несподіванкою. Вони приготували своїх членів до цього не перед приходом большевських в ряді інструкцій, в яких подавали як дальша весті праця та як боротися з ними окупантами. Не м'я в початках большевської окупації понаслід великі втрати, це мала війна. Ко хоч провід ОУН в своїх інструкціях подавав прином большевської боротьби проти нього вчеського руху, але м'я ворога не доцінювали, в інструкції уважали на мартвоє вилік. Доцерна коли стрілилися в діяльність, коли ворог забрав в наших рідів партію одніми, не стали вилік того тактчу та творити свої нову, але дали нам змогу підійти працювати та боротися з ворогом. Ситуація наших членів в прирронтоніа і зарронтоніа поноси була дуже прирра. Одні члені перебули цей час разом з відділенням УПА в ділі, інші були поміж двома фронтами, а другі в селах по бумрах.

Большевичи враз розпочали сильну нагілку на Гайдерівці. В д-
вці помагали їм агенти. В перших днях большевичької окупації
ми мали найбільше жертв. Це потрясло населенням. Вони думали, що
Організація ОУ розбита, а з нею такою пограбача і Ідея Самостій-
ної Соборної Української держави. В селах панував хаос, люди бу-
ли дезорієнтовані, не знали до ім дальше роботи, чи куди в чер-
вону армію, чи в ліс до УПА. В терені не було проводу, німа ніг
був населення поінформувати. Тому треба було конечно організу-
вати з нами та зачати працю, яка покляла б до Організації ОУ
не розбита, що УПА в і бореться з початку окупацією.

Ідею Об'єднаного Проводу ОУ, кувача проводу Калуського печая
перебув перехід фронту в Калуський Округ. Помимо нещезності і
небезпечності життя, відірвання від інших і наших влітку Організації
потрапила на своєму терені нашою змостувати сітку, злима які
осталися вступити до дальшої праці в відділам УПА на чолі коман-
дирів.

Користувачсь деякими матеріалами в 1944 р., подан в скорочен-
ні письма провідника печая враз по переході большевичів.

"Друже провіднику /командир/. Обставини змусили мене, не че-
кати на Вашу відповідь але мавачити командирів на чому округу.
Зробити я це сам тому, що хотіли бачу тільки скоро комунікуватим
до і прот-яно. Користувачсь правом яке я мав до сотень, назна-
чив командиром всіх відділів друга руха. Від дня 9/9. 1944 р.
друг руха почав роботу. Навіть вчоті потягнення виробуєте, про-
бу від себе повідомити всі частини, щоб друготі були підпорядку-
вані та кому звітували. У цьому терені сильні обличчя. Больше-
вички сильно реагують на наші акції, в спільному наказі ми від-
клянали на коротка час зачати акції до того часу поки не упо-
риядуємо ліс, який пізніше будем робити. Доручив Якимко Оста-
в дальше організом. Печая командир Ковач бодня маваче щодо цього,
бо в 30 ніхто не відзначається. Печая"

В письма провідника печая довідуємось, що Калуський Округ
скоро прешла до форми, що в зміцненні ворога наші відділи почали
бойові акції. Це викликало з боку большевичів прот-якції у
формі величких обличчя на ліс. Для доповнення письма провідника
печая додаю ще деякі точки з наказу командира руха:

в першій точці подано, що в дні 9/9. 1944 р. функції команд-
ра округу перебрав друг руха;
в четвертій точці - комітетні командирів;
в шостій точці - організаційні зарядження;
в восьмій точці - тимчасові зарядження як: одержання акції крім
оборонних, звільнення в відділів безпартійних одиначь /про них
я писав в 7. розділі. Пл. прчм./, командирів відділів, вчавів
та звітування.

Мож я перебув на цм Терен Калуської Округу, праці по-часті
були налагоджені. Всі відділи УПА крім старарської школи "Оленів"
перебували в Болехівських лісах та вели зачати і оборонні бой.

В червні 1944 р. по розшуванні підстарарської школи "Оленів",
Команда УПА наказала щоб соція "Гайдманів" закінчування на Га-
сарівці і була охороню старарської школи. "Гайдманів" робили
робити менші і більші акції на лісах і мадарів. найбільше

Іх зміною був часок на гарбарському обгороді - місточко біля Гайданки здобули кілька надій для шкіри, а яким було можна було науті для цілого нурення військи. Коли большевці, мабуть, бояся, старанська школа "Слєні" поділася на захід, в чирні Ровно /Скільчань/, а коємі зі своєю собою лінійною між фронтів, якімі знаходилися в такія ситуації, коємі забракло харчі, а бачи які в сім не можна було нічого пржити. Треба було в відділом пробиватися, на це забракло коємінові відваги, наступу большевців був така ситуація і ситуація, коємі здавалося, коємі відділ але навіть поодиножко повставати на місце продертися через стільки ворожих ліній. До такого діла треба було командира Рівня. Ному ніколи не бракувало рішуче, коли інші траплялися, а навіть відбирали собі життя, Рівня шов пробив, та часом без втрат переводити військи, коємі зробив більше. Він наказав забрати сотні, та розвідав повстанцями про їх навідрядне положення. Зміст його промови: - хлопці, ми зналися в окруженому положенні. Доволя чим війни, мажарі і большевці. Одним словом ми окружені, до того дико, коємі і друге дико, бо не маємо ні їсти. Ному наказує: Іди коємі з нас на свою руку продереться через фронт і долучить до мене, а як мене вб'ють то до молодого заступника в селі Станьковці. Зрозуміли? Не думайте коємі і сотню розпускаю і ви вже з цвільською. А це робив тому, бо не бачу ніякого виходу з окруження, коємі хлопці, маж так коємі було, коємі якимсь коємі було. Слєні Українці - /це коємі з його дослідами промова, а май перше нагоду чути "проповідь" коємі і пропускати коємі тоді він більше не промовляв. Річ прит./ Повстанці виходили в кісі зброю та переходили поодиножко фронт. Багато допомогли їм цвільські люди, коємі очікували з передфронтних сім в горі. Мушкетери забравли іх в цвільське укріплення, а війни і дієчата подальше Гайданки за своіх чоловіків переводили іх попер большевцькі застави, коємі навого повстанця, який притяг до зброї, і без ваї почувати себе вінкоємі, зробили відважними, війни давали йому на руки малу дитину та так коємі переводили, коємі Гайданкою вдалося швидко перейти передфронтну полосу. Однан до коєміна долучило дуже мало. Вільність з них ніяка додему. Очію большевцькі мобілізували іх до червоної армії. Розглянувши сотні мало негативного впливу на повстання. Ровно думало, коємі в нашій стороні наступили наші люди, коємі Організація ОУР перестала існувати. Було час коємі коємінові громаде революційній суд за розпускання сотні, але потім уявляючи обстановку, та інших він знаходилися.

Сотенний Ровно зі своїм відділом "заграє" випадковим чином в як біля навідряднім положенні як коємі. Повстанцями гротача такою смерть від від ворога і від голоду. Однан він потрапився продертися з цілим відділом з окруження та вивести вношавських і обідвських, але за це всіх повстанців в большевцьке зашілля.

В Воложинських ділах командир Руху спільно з хорунжим Ільменком і провідником печам організували і доповнили сотні: коєміна; Ровно, Мураєв і Летуєв.

Кол большевцькі проголосили мобілізацію, провід ОУР вивели, коємі ніхто не йшов до червоної армії. Поділіли версіюся селіями, робітниками і інтелігенцією, які змінили до червоної армії воліли йти до Української Повстанчої Армії. І як :

розвезти, щоб перевезти в Радичіві насильно мобілізованих, а ті обклали село з усімами та згинули мушкетери до сілград. Зокрема їх мушкетери відводили під сильними конвоями на залізничні станції і вивозили до промислових пунктів. Там їх переселили у німецьку однострої, коротко вчехолжені та вислали на фронт. Трагична доля виводки, що мобілізовані відбивали наші повстанці.

Тодішній же довірливий галичанин, в кожному підозрівав самотності, що мене було чути: "якщо ти Бандюра - ти хочеш самостійно Україну." Це міста і селах перевели ревізії і вряту, по дорогах засідки, а на лісі робили налітні облоги. При рясних мушкетерів за бурями, зривали підлоги, забили печі, довгими дровами пробивали оборони і стогни, при тім крали до пошели. Це було такого випадку, щоб при тім не застріляли кілька осіб, або не побити кілька десятків чоловіків і жінок.

Щоб не опинитися довірливих відділів в одні компанії лісів, обидва провідники Роберт і мавши сотами "Муравлі" і "Летунів" відшарували в полуденну частину Калуської Округи і там перевели дохоті акції, які сотні в дорозі через Тернопіль затримали в невеликому селі Гривині. Там я долучив до "Муравлі" та разом в чині відійшов в Калуську Округу.

Якщо отам якби я зміг опинитися, застав я в Калуській Окрузі. Бі сотень "Муравлі" прибув я до села Суходоля. Там сотеньки Муравель поділили сотню на три групи, значить їм терет ділити та заважали, які в звичайному часі мали виконати. Тоді ж сотні було три чоти: Сокола, Реня і Гривного, найбільш боюми та повним індікатом був чотівка Сокол /бували галичанин/. Яким добрим, відважним та вярним чотівкам був Реня. Ці три чоти розішдали по Терені, щоб в нагоді "27-мих рокових повстанні революції" зробити більшовицьким іллімізації піднятих радянських об'єктів, а детонаціями виводжувалих в повітрях мостів відлеті почалося салит. Почоті сотні "Муравлі" були повстанці із "з броду" /Грім, Меліх і Імат/ які нічого не робили тільки думали щоб добре поносили та пограбували варту. Сотеньки Муравель кудінде добра організатор, часом на лідах не звичайно. Місто виступило їх ціною в руку та дають їм точне заважали, щоб дати з очей повстання. Це деморалізувало та знеохотувало їхніх повстанців.

Мі з хоружим меліком залучилися при чоті Сокола, та зтем подивилися в сторону села Ілем'я. На Радичіві стріляли м'якошеветів другого туркуса "Олея". Від чоті м'якошеветів довідалися про смерть командира якої поручика поля. Та вістка сильно м'якошеветів потрясла. Була це одна з більших жертв, яку Ілі понесли в боротьбі з новим окупантом.

В селі Ілем'я квартирували сотні "Муравлі", яка складалася переважно із самих східників. З цієї сотні змушувалися стріляти Галича. Його зловели військовий вандарнерія і та віддали до куреня Реня, щоб там в його сирій перевели влідство.

На Жигасовім Верху притраплявся нам така випадок. Були були встановочні, мрячі, холодні. В день м'якошеветів бездні ватруди та при м'якошеветів грілися. "Ватруди було вночі, бо тоді нам колод добулихся. Бі вигляду на летунську обсервацію м'якошеветів вночі ватруди не палили, щоб вночі було тепліше, хоружим меліком будували собі ватруди на вигасовому ватруччі і хвятилися своїм виходом. Одного разу побудували собі заскоро ватруди, бо від грані залучилися цілком сі-

о і палатка. Той самої ночі був друга вминок з вогнем. Назавтра Голуб помітив вогонь ватру, розмовив у душі старшого бука поручик та піднявся, що вночі буде при він грітвон і хто цього не побачить. Він не знав, що був від дому догори був душавача. Від ватру залягся в середній гунах і почав горіти цілий був. Бук горів і трубіє, як фабрична копка, мч той побудився та почав гасити вогонь. Димив воду, смалив гнчу, але нічого не допомогало. Вогонь морав більше змагався так організм-цілим діє. Повстанці з параванним шиття підрубали був. Він з великим тріскотом, а не з більшим стовпом вогню узяв на землю.

11.

Колч и кватрував на Магасовім верху, ама стана завважила як рікою Ілемков вогні. Хто палить вогні - стана не зняла, правдоподібно нам відділ. Загадка вичинилась. Того самого дня пробув до мене чотирма Фечери, який повідомив мене, що на рікою Ілемков на Варчунові Рубані заквартирував командний склад старшійської школи "Оланія". Поручик Арема, який до смерті поручика поля очолює школу, хотів зі мною зв'язатися, а зараз вислав стрільців, які привели старшій і кількадесят абсолютів.

на Магасовім верху мав я нагоду пізнати поручика Арему. Поручик Арема був це мушкетер по тривалі, шкільної будови тіла, дуже товариський і веселий. В розмові зацікавився, він і хорунжий д-т розповідав мені дальшу історію старшійської школи від моменту свого відділу аж до її трагічного шилього, командний склад першої сотні "Оланія" мав часті омшуть засідку тільки завдяк тому, що поручик Поля в останній хвилині змінив план операції цілої школи. Заміром поручика Поля було перебути над рікою Ілемков до того часу, доки не підіймають відповідного місця під змовою табор школи. Поручик Поля поділив школу на три частини. Перша сотня хорунжого Арема, як авангард мала забезпечувати центр від наряду. Податковим її завданням було поробити зв'язки, старати хирчі і підняти місце, де можна б було встановитись та зв'язати іспити другу тургусу. Для удержання зв'язку в цьому пром перша сотня мала встановити зв'язківця на зорону відділів.

Поручик Поля зв'язати своє місце зрешт з почетом в головному відділі. Друга сотня хорунжого Кошня мала забезпечувати школу від тилу. Третья сотня; через Д'янок на Іблїнку - там в місцевих лісах кількадесят відпочинку; потім через Гатар і шандру на Медульчу. Колч перша сотня перемала ріку Мізунку і мала надерувати вдовж дороги в напрямі Д'янок, звідти даліш чут стрільці. Поручик д-т змінив напрям маршу і наказав надерувати через гору Алягу. Ця територія був дуже небезпечна, бо був замінюванча. Доб перестав це полюсу повстанці мурили розмінювати більшовицькі, німецькі і мадярські мшч та новолі врон за вроню посувантоса. Протім не обіжалося без вминок, бо кимь до віс на собі нігтл, хоч був такою босма як передме забезпечення сотні, але відно не мше вмогах такого чуття як повстанці поступив на міну та спрочити її вибух. Мшч ранили того та чотирьох повстанців. Мшч і старші вістунч Коцур і Р-сь перен'язали ранимих повстанців і коня. Шкільним вечером передня чота Крука перебула на верх

засідки буланних Городищів, в селі Каловітці в Кролицькому лісі стріляла хорунжого зміїну, який відрядив буланному Городищу му провадити абсолютів до другого лісу, з причетних великих сіл. Група заваятувала в одній з лісових ділячок в Поджківському лісах, на ту лісову ділячку в основному більшовиків, між ними і більшовиків не виявлялося біля, в якому на північній стороні згинуло сім абсолютів, поміж ними і буланних Городищів та хорунжий рясний. Зна абсолютів, що йшли в охороні, відпровадили рясних друзів він на лісовий, а самі вернули до мене та зголосили про цей випадок. Одні з цих старших віступали вимоги, цілком хотіли помічати всі своїй без згоди героїчної смерті в селі Кролицькому коло 1940 р.

Про засідку на командира цариці якого хочуть писати в "Спогадках про старшинську школу Олександрів" для доповнення подано у відписі "Рапортів про облогу на другій сотні Олександрів у дні 15 жовтня 1944 р."

"В зв'язку з диверсією пор. Кацо для старшинської школи змисла небезпечно, що дивертер може провадити на табор більшовиків. Тому атаб рішив переместити на інше місце, тому що 10 жовтня сотні під командою сотенного Комісса відійшли в табор на форту Оглю, штаб в двох чотях другої сотні остав поки що на місці. Дня 14 жовтня 1944 р. завідамерія, що була ціла в таборі на рясних в дивертером пор. Кацом, донесла, що його вбили в одному селі і коли він хотів утікати його було застрілено. Це зясною дема штаб, так що він не співався кудаті свого табору. Над ранком 15 жовтня 1944 р. розвідка донесла, що на лісових полях знайшли більшица відділ більшовиків. Пор. Доль рішився залишити табор. Він пішов збирати політичного групи друга Русляна до чоті, що стояла окремо від табору, що вона відходить з місця безпосередньо в напрямі форте Сиги, де має бути збирний пункт. При атабі була ще одна чота, цей відділ мав відійти Глибодимським зором, двома якого цілком мали потічок, який у своїй основі з вироком на п'ять метрів. Перші вирушили сотні, шт, мільніотка дротів і коні з вантажем в суцерові кількох стрільців, один пор. Доль, його від'їхав дрг. Стенан і ще кількох старших. Чота що довго поралася з накуванням річек, сходила в звір на місці. У темлі ті що перші вийшли з табору, не віддалилися на 1 на 400 метрів, з обох берегів згоря несміалось стрілок. Денки в відступальних зявлях, люди почали тікати. Пор. Доль одних з перших був смертельно ранений. Чоту чоті, яка розбіглися, удалася більшовиком окружити, кількох стрільців пошло зявляється в більшовицькі руки вчачи; бо друг Стенан і від'їхав пор. Доль, які втікати догорі, правим берегом звару, чули голосні крики і стогін які могли походять лише від мучених людей. Рясний був також друг Стенан, який утікати дістан серія куль в плече. Легко рясний був сотень Горенка. Опісля розвідка від чоті, що була відійшла з другом Русляном, ствердила, що на місці згинули також зявляючи, мільніотка дротів і кількох стрільців з чоті, яка пошла в засідку, правдоподібно около шестора рея, всі інші до трьох днів долучили до самої чоті або до першої сотні".

Цей рапорт також подає точно денки справ. Сотенним першої сотні був хорунжий шт, а не сотень шт. Для охорони атабу була прикріплена одна чота другої сотні хорунжого Комісса. В рапорті подано, що від'їхав поручик поля утікати, а він одних з перших зявля, захищен архів, якого більшовиків не зявля, а ве-

геліки героїстично відстрілявшись та доданий духа Ілліні, а щоб до раними віддав свої зброю іншому стрільцеві, щоб не потрапило у ворожі руки, навіть ворог узяв його героїстично і поклаував до гробу труна, до якого узяв в кому найкращий хліб, яблука і кісточки цукру та в цього всього зробив коло нього хрест у виді піраміди.

Трагедія, яка сталася в Глибокій /ліна протона рік Мікуна/ все мене інтригує. Може тому, що я був заочником та першим командиром "Оленів", та в їх долей дальше духово зв'язана.

Заходять питання, хто поносить вину цієї трагедії?

В першій мірі поруччик Кацо. його диверсія, виявлення ворожі місця постові школи, та зв'язані з тим втрачені чільних осіб УПА, інвалідувати Каца як воєнного злочинця, якому місце в кіншберзьському процесі. Коли б не був командиром школи, то до мене часто заходили сотник Геровня та поруччик Цоль і говорили про військові справи та більшевницько-вафаську червуху. Коли б підчеркував, що Кацо мені не подобається, був я кладений на лонатки їх аргументами про його героїстичні бої з більшевницькими партизанами в Поллі, його інтелігенцію, військову освіту та недовір'я.

- Чи вам цікаво, не підозріле, що Кацо часто відбивається від відділу, та все з іншої сторони входить на школу збірки?

- Це тому, мене поруччику, щоб він не заботився собі користі.

- Чи цікаво, де з найбільше орієнтування в терені. Дня Гома, щоб в цього не було сам якого духа.

- Як до цього, поруччику, упереджені.

- Але ж ні, я подивився його героїстично, інтелігенцію, бачив, щоб він навіть старшим УПА мали таку як він військову освіту, любив дивитися на його фізичну красу, але мене інтуїція попередила, що він притисне нам напаста. А своєю інтуїцією вір'я, бо вона мене школу не змела.

Але Кацо для них був дальше бонімом аж до того часу, доки не захворував. Кацо як виявлення постові "Оленів" одержав від більшевницькі орден, та перебуваю в місточку Голехоні, потім зник. А загодя, що він встанувачкого застріляв. Це однак не підтверджено.

Друга особа яка поносить вину за трагедію в Глибокій, це хорунжий Шаленка. Він в'юляв поручником Цольом в потові за Кацом, застріляв в обороні якогось чоловіка, та не перевіряв труна, зго-дочка у в'язні, що Кацо убитий, тим самим небезпечна усунена. Про маленького між мною в сотником Геровня і поручником Цольом була така балака. Поруччик Цоль його дуже хвалить. Цольові інюгувала його очиндушність, та це я так відповів:

- Н литьо насправду віднятих людей, але не шаленних.

- Як це це розуміється?

- А так, що кожна наша учинок мусть бути поперед передумані, бо не все що людина в ефекті зробить, це добре. Шалені кон-саквечії мусть бути і для нього і для оточення катастрофальні.

- Поруччику, чи думаете старшим категоріями та відмовляете молодши прогресу.

Поруччик Шаленка вчинивши в командирстві, щоб зловити Каца, повним був до цієї якції підготуватися, та зібрати зі собою не тільки зброю, але також сірнички або запальничку, коли шаленка застріляв чоловіка, якого видав йому Кацом, треба було йому придивитися, перевірити труна, в зробити ревізію, чи він не має коло себе яких матеріалів, які могли б нам пошкодити. Може Кацо це не простий стрілець, а старшина. Може було зняти в труна убрання,

запороті в'я, і це все докладно переглянути, звідати виконане як руку, нічого не.

Третя особа, що попоміть в'я у за трагедія в Глибокій, це поручик Поль. Цікавий був момент засночення, коли більшовики кричали: "Три Поль", очевидно, що більшовикам була докладно повідомлена про персонаж і тибу "Оламів", але спеціально увагу звернула на командира вночі поручика Поль. Був там в'який старшина і функціон від поручика Поль - сотник Воронка, були і інші старшини в різних степені з поручиком Польом. Тут підсарила інтригу або німоту, а то тому, що поручик Поль не рівномірно трактував своїх підчинених, а був у всіх справах хотів бути авторитетом. Більшовики спеціально мали асто на увазі та його першого застріляти. Партизанська тактика вимагала, щоб у випадку дварції стріляти, зразу змінили місце постів, та податися кількахадять кілометрів дільше. Поручик Поль змехтував цією справою. А преціоь то не стріляць відвертнував але старшина, і до того бували більшовицькі старшини, по національності все б'яжець. Вони маленки вернули до табору, "Оламів" але новини були змінили попередній шлях маршруту та податися даліде. В часі в'ячаршу в Таборі, треба було виконати бічні роздуми і провірити Терен..

Спільна могла в Глибокій криз багато тям'яць, над якими історик цього в'явольного руху не раз задумується.

12.

Там дощача побут на Магасовім Терху був небезпачива. Тому ми перейшли на Садорія. Там звичай стали та оборони. Там побутував вошея, які сталися для нас плягом, ми поставили цітв в село окушатися. Наперед пішли поручик Драма з поручиком Крутим, доктором Кумом і хорунжим Антою. Потім пішов я з хорунжим Шелком і вістунем Кармелком. На Терехамі ми стрінули таборону валку, яка вернула в Терену, та привезла зі собою сім більшовиків. Були це двартери, які утікли з фронту та прийшли на охід. Між ними був молодий лейтенант. Я мусів провірити більшовиків, тому перш група з поручиком Драмою відішала ошорав. А чиявляя привітати більшовиків в обороні та добра їх привітувати. Коли ми були на вулиці Терехіві до селя Глем'я, Кармелком завважив перед нами якийсь постаті, що подабала на більшовиків і кричав: "більшовики побіг в ліс, як вони хорунжий Шелк. Я був з другої сторони дороги, і також бачив якийсь постаті, але я залег за корч та обсервував, що буде далше. До якимось часі я завважив, як один чоловік ішов в мою сторону і кричав: "друге командир не стріляйте, друге командир не стріляйте". Був це розмова зі сотні Заморського. Поручик Драма сказав до чотогого чоловіка, якого стрінув на дорозі, що цей дорозець буде мти командир Шель, який може в'яти дого стріляти на більшовиків /має всі стрільці тоі чоті будуть більшовицьких одностранх/, що і може бути стріляти. Чотогого чоловіка викликав напроць мене розного, якого зная я особисто не в часі моєго перебування на Гуцульщині. Тому розконому, бувшому Різуніянця сам в'ячав досвідку, що він може перебувати в селі так довго, доки цілковито не звлікується. Цей розконой зголосився потім до сотні Заморського і він то кричав:

Друге командир не стріляв". Забером перемає чоти, яка везла
 в неїх харчі і гуля кілька муш худобу. Хотіла подати пере-
 дан мені пошту. Я думаю до хорунжого Мелюк і Кармелюк відбігли
 віддалено і зараз повернуть, і підемо разом до Іллі'я, а чейо на
 них довго, хотім вернувся до табору. Там виступа я всіх в острому
 поготівлі! Мелюк чую стріла і думаю до мене большевцьки застрілю-
 ле. Скінчалося там до груна з порученням Ярема спускалася, а в
 таборі був відстрібний алари.

На другий день ми ще раз переслухали большевцьких диверт-
 ріст. З тих днів були українці, два москалі, два грузини і один куд.
 Вони вступили гетьманським добою, бо їм надейно все поквит. У них те
 було захоплення до Радянського Союзу - їх ідеєю була горілка, гар-
 монка та картки. Ми ними був один майстер, що вчирявляв з гуєм пре-
 цизиці печатки госпіталів та різних військовох устанюв. Там на
 воєні, в тім часі було багато. Вони збиралися по кілька або кіль-
 ько адить чоловік, одного вибрала своїм атаманом та умикаючи го-
 ловних олахів і радомних центрів, пертали в ріднійі сторони. Ми
 забрали їм нагач та пустили їх на волю.

О Федорового поручення Ярема з інструкторським складом першої
 сотні "Оланів" пішли до Черного Лісаг Там ми влі стрілилися з
 великим командирами та одержали від них дальші накази.

10.

Орієнтувалася в ситуації місцевих обставин поділив я на-
 луську Округу на дві половини: полуденну - Карпати і північну -
 Волохівські ліси. В першій половині має діяти курінь "Промінь",
 в склад якого входять сотні: "Летуня", "Куряві" і "Заграва".
 На чолі куреня "Промінь" стоїть куріньця Курявель, а північній
 частині тобто в Волохівських лісах має діяти курінь "Заграва",
 в склад якого входять сотні Ромка, Ісміна і Аструба. Курінь
 "Заграва" очолює куріньця Ромка. В тім часі, в стадії організу-
 вання були ще сотні Федя і "Опршаків". На чолі "Опршаків" стоїть
 Карпати, який пізніше віддав обличчя залучення відділі і утін. До
 часу переобрання відділу сотенними добувом сотеня керував Грент.

Для удержання порядку в постійних відділах, для боротьби
 з ворогов агентуров і диверсій, та слідкування за повстанцями
 щоб не робили в терені безкартів - організовано Округу власько-
 ву команду Вандермерів /Опан/, яка була підчинена хорунжому зміні.

До мене часто приходять звалення зі сторони Теренових Чти-
 чинів на відділі УДА, що вони на власну руку отримали харчі і вла-
 сьнові рачі. Щоб це не стало місце на будуче, щоб між цимільським
 сіткою і УДА була співпраця і взаємне довір'я, ми з провідником
 печам постійовичи:

- а/ кожна село вставляє часту та рознішанчі злики;
- б/ для відділів УДА вдають харчі отаманчі, або улюбтовані хар-
 чові;
- в/ при отриманні власьковх річек має бути присутня один з Тер-
 нових працівників.

Для піднесення морального стану постійних відділів ввелася
 я, щоб Теренові проводи прислалі до відділів літературу, газети
 та інші матеріали пропагандисті, які зацікавляв б повстанців та ча-
 новіями міжнародними подіями. До Команди Воєної Округи я від-

місія з просьбою, щоб почалися до відділів відібраних та ідеальних політичних діячів. В тім часі відділи мали багато меморандумів, які не були об'єктовані з нішою ідеологією; а в новотлумачних жвавих змінах тільки тому, щоб по-перше бути близько до дому, по-друге до надіялися на шкору зміну політичної кон'юнктури.

14.

В тім часі лікарська опіка була неадекватна, що відділах лікарів не було, тільки санітарі з порожніми сумками. А цім опра-ві треба було перевести радикальному настрою. Проти захворювання або ризику повстання, якого зазначалося в селі, де мешкали за-бікувані місцеві люди. Чергові проведи, щоб відтиснути села від хорих повстанців, наказали селянам копати по лісах бурки і там примідувати хорих. Були це страшенні пори, без світла, ног-кі, вогні, в гліня і каміня все падали хорих на обличчя. В цих порах лавали рани і хори на тиф повстанці. Літати не було, за-те доволі бурки була небезпечна наступати на жові вогні. Сілі не було. Дивурні зі села примосили істн, через підчас облас хорих проходився і по кілька днів голодувати. І в дитячійській немі, здається, не було гришним гірше, як наші мученням як вони в ошатитованих гуманітарних захистах. Чому це яно очевидець, що в своїх рядах або в оцінках мав бачити на одну таку "вірку". Одна така "вірка" була коло села Суходоля. В ній лавало шість хорих тифозників, а сама одна чоловік в курки Ромка, розові зірвані Гонті і чотирі повстанці. Все було подібні до трупа. Один повстанець в гарній плакати як дитина, інак зривався, в-ходили на двор. Опіки мілкої. До той "вірки" зашли ми оба з док-тором Нумом. Там, ми не там побачили, які він ні і не в шктті не бачили. Хорі не мали по істн, та не було коло них мілкої опі-ки. Ми зробили домовини до проводу та загрозили станичному. Яно-ротні дивільні сітні побудували нові шксталь і арміривали до по-го санітарку.

В перших двох роках більшовицької окупації тиф був сильно на-вратив по селах і в наших повстанчих рядах. Протигов захворювань було:

- а/ первоначально через Галлеву чотирьох має війська;
- б/ брак гігієни і профілактичних заходів;
- в/ голод.

Тиф десятикратно лидах по селах. Більшовики наказали в кожно-му селі творити шксталь та вимчати там свої медсестри. Чергові боротьба з тифом не дала результату. Від села заранувалися інші повстанці. Дізнав, що хори повстанці перебувають у холодних та вогних бурках, позбавлені опіки, ліків та харчів неборозвали стражму недугу і виходили правда дуже ослаблені але здорові. Смер-тність у наших рядах втратили три проценти. Провід ОУН станивав перед фактом, що число раних і тифозних чим раз збільшується проти радикального протипію. Боротьбу з тифом та лікування рани-мих передала Українському Червоному Хрестові /УЧХ/. УЧХ організу-вав санітарні курки, які проходили кваліфіковані лікарі; будували шкстальні, які були під постійним контролем лікарів. Чергових провідників та командирів УЧХ; змінили заупом ліків та індіні-

дуальних пакети. Свідчення і хроніка шпиталей могла показати
 тся гарний результат. Дорі, який постійно лікарьську змі-
 ну, відновити ліки, та доволі повних хворих, приходили зно-
 ро до акорвалі. В цих шпитальних лікарі проводили навіть та
 спеціальні операції та ампутації. Лікарі докладали зусиль,
 щоб хороше як найменше спрямили бля, щоб він себе добра мо-
 рально почував. Це була дуже позитивна праця невої Організації.
 Ця зміцнила особисті почування постійно, до яких хтось зу-
 рється, що підчас хвороби або ранення знаєди оціку і скоро вду-
 вна. Шпитальні були замкнені, про них знали тільки вліт-
 чені особи. Деякі шпитальні проводили свою роботу на одному
 місці біля року. Були безпечно шпитальні, переміщено в друге
 місце, про шпитальні порог довідування прикладно, коли робив
 генеральні обляв та розстрілюю переходом ту полосу ліса в
 які місцях шпитальні, або через прожектора. Деякі не змо-
 тожно такого випадку, щоб з її персоналу або вилікуванням
 яких місце цестов. Деякі влучилим бунали особи, яких більше-
 якт заснадали обидувати до в ліса човит, ранених, хворі, ліки.
 Тодішній настраивав на шпитальні, хорих вбавали в приміщенні
 палати. Були і такі випадки, як підчас обляв в квітні 1944 р.,
 коли впродовж літ настраивав на дві шпитальні, одну під Сер-
 касом, другу під Зелениковим /коло Суходола/, який ранених пов-
 стачів спалили вогнем.

Розумуючи повільно, стверджую, що підчас німецької окупації
 санітарна справа по відділах була поставлена добре, зате по при-
 ході більшовиків як до кінця 1944 р. була дуже занедбана і треба
 було багато зусиль і праці, щоб її знову поставити на належний
 рівень. Ця санітарна справа обставилася, які настали по приході
 більшовиків. Були вони: почування терор нового ворога, обляв,
 засідки, пенетрації ліста, тотальна відновидальність, арешту-
 вання, вчован, розстріли. Треба було деякого часу, щоб заслави-
 ня притягло до терору та навчалося ставити опір. Підчас переходу
 фронту пропали всі шпитальні бля. Це не зважаючи, було нічим
 проти зацітребувань, які тоді висловували. Число нових відділів
 збільшувалося, а внаслідок бої поновували також чобно ранених.
 Треба було знайти інших джерел одбуття ліків. з тим завданням
 їм дав собі раду. Клич, що внаслідок Організації на кожному відді-
 лі - кваліфікована санітар, в котрі шпитальні лікарі виставили
 тереніві проводили мобілізувати лікарів, вести санітарні курси та
 цесте популяризувати підруччати з дітями: віаськової гігієни, пер-
 вої допомоги в пораненнях, як боротися з новими недугами. Дея-
 кі підруччати були написані дуже простим. Зміст їх вичерпував
 чиярідородити і часто траплялися хвороби та приносили їм лі-
 кувати /специфік і зель/.

по переході фронту Організація ОУН поквпала населенні, до во-
 на існує, до ідея Самостійної України не пропала, до навіть то-
 ді, коли падали могутчі держави, горотня Герцін за Волги не ампу-
 ла зброю, але згуртувала коло себе великі маси та продовжувала

короткю з певних ситуацій. Відділ УНА більшість та меншість з'ад-
ляють переводити вищі на районі, порокі залогі, пелити цю-
ти, "щити" вихідні сполучення, робили засідки на переадміністративні
у, не добували енкаведистів в село робити арештування, підбива-
ли в'язнів на С-бір.

Після того декілька вищих вищів з тих часів:

Дня 23/10, 1944 р. одна чота "Летунів" з села Біля в селі За-
режній, де знало 7 большевників, 14 раних і вбито 3 собак.

Дня 1/11, 1944 р. одна рота "Журавлів" дістав завдання зми-
нувати залізничну тор між Ринком і наділом. Коли наші вояки
ли міну перелазили большевницька стіна зі світлом. Вони застріляли
вир і дала вил червоною світлом, щоб неїх задержали, ціліх
стали, з ціліху почали стріляти большевники. А той час з'явили
шну. Втрату вояка: 5 вбитих, кілька раних, тор зник.

Дня 9/11, 1944 р. чота Сокола /Журавлі/ зробила засідку на
вільну намір новоселців в Витоку, в тому часі енкаведистів про-
вели арештування. Вбито 3 большевників /між ними/ старшого лейте-
нанта в 2 ранено, інші на другий день померли.

Дня 12/11, 1944 р. три роти зі селі "Журавлів" зробили ви-
хід на вільнокупні магазини в Ринку. забрали 250 кг. масла,
500 кг. хервін, 7 криїв, гранати і набої.

Дня 14/11, 1944 р. зникло залізнична тор між Креховичами
і наділом. Охорона зложена з 8 большевників була знята.
Цього самого дня зроблено вихід на місто в Витоку. Участь
в акції брали сотні "Червоної", "Журавлі" і дві чоти соті ан-
корського. Акція тривала дві години. Відкрито тертя і хемічні
авод, здобуто 2 надзвичайні радія і около 1000 штун амуніції, вби-
то 30 большевників.

Дня 15/11, 1944 р. група "Летунів" зложена на дорозі з Чер-
гінська большевницького наліва, яка їхав до району на пост на-
чальника районного комітету, а спеціальним колом завдання було прозо-
дути об'яву на воєнно-обов'язаних і Бандерівців.

Відділ "Летунів" часом був на відділі енкаведистів в селі Рес-
нять. Вбито начальника штабу з Чергінська та з енкаведистів. Ця
операція відбула в селі Олівних вбито з енкаведистів.

Дня 21/11, 1944 р. чота "Журавлів" здобула з Чергінської
гирляди 40 нар пікошев, одну скіру на верх, та 4 хованові скіри.

Дня 23/11, 1944 р. чоти "Журавлів" з'явили міст вузькогребної
молотки під Монастирським біля Ровітона. Другого дня ця сама
чота біля Стручана здобула 7 фір хервін.

Дня 24/11, 1944 р. чота Сокола зі сотні "Журавлів" зробили
засідку між Вилком і Лідичівком. з Лідичівком до Витоку Чер-
гінський енкаведистів. Ця вдарилась до них, однак до корот-
ких сергі кулемет ватія, так що большевники зникли стачивали.
Большевникам над'їхала поміч. Втрату вояка 7 вбитих і з раних.

на інструкторську групу старшинської вкоти "Оленів" на чолі
з поручником Кривошеї і члена штабу по порученню Козака, який дня
25/11, 1944 р. заперунали зі сотні Олега з ярного ліса в Калу-
шину, наскочили большевники. з боя вгинули поручик Кривошея та по-
ручник Козак.

Дня 17/12. 1944 р. відділ "Буряклин" звела біля вузкоколійної коліївки на лінії Грозний-Суходіл.

Дня 20/12. 1944 р. два роти софлі "Загрози" звела біля в. Белькичанин, які висюючати на табір. Белькичанин здобули табір і минали стрільця, які були в тім часі в табірі. Демь перед тем одна частина цієї софлі звела біля в. Селі Чінові. Страту ворога три вбиті і чотири ранені.

Дня 26/12. 1944 р. софля "Буряклин" звела біля в. Селі Максимівці. Під час цієї операції роти до Сімадінтої годки. Страту ворога 14 вбитих і много ранених. Страту наші одна вбитий і п'ять ранених.

18.

Чиме я подаю деякі репортани в акція тільки одного куреня "Промінь". Подані комунікати коротенько в'яснують: коли і де відбулася акція, який відділ брав участь, втрату ворога та інші втрати і здобутки, до деяких акцій відділи підготувалися донема і залезли від розвідки та розташування ворога гуртувалася у біллі в'язничні, які у дійсності відбулися акції УНА, подаю два описи: акції на в'язку і біля в. Максимівці.

Софля "Верховинці" /відділок Чорного Ліса/ робила великий рейд в. Малюковці /Гуцульщина/ через Чортки, Оленівці на Золушну, Ігровіце, Зайлату, Грозьків Верх, Велікка і мала Кічка, Корпінку, Чортки, Майдан. Ця трапа софля перемала нічого не ішла в п'ятьох днях. Потім рейдувала з другої сторони Чорного Ліса - по надгірській, Товмаччівці як діяла до Дністра. з північної сторони об'їхала Станіславів і попер Дністер дісталася у Золушніцу та Волохівські кіс. Звідтам звернула на південь, перемала недалеко Должин та задержалася на відпочинок в селі Грабоці. Під час рейду, який мав довжину 500 кілометрів, "Верховинці" звели кілька великих боїв, звели кілька мостів, здобули кілька велик ват з харчами і військовими матеріями. Коли "Верховинці" звели впродовж героїчного загостри в нашу округу, я надіслав до сотенного іокра в таватку, щоб він приїхав до мене. Рівною мавая я прибути курінному Буряклині та сотенному заморському, і зробив з ними відправу, якої предметом було розширення біллі акційої акції на дуже дуже рухливих більшовицьких районітр містечко Чигоду. на відправі обговоремо всі справи зв'язані з нічними масовою на в'язку:

- а/ територіальне положення в'язку;
- б/ розвідочні матеріали /акції і розташування ворога/;
- в/ свої сили і средства;
- г/ завдання для кожної софлі /часті, роти/;
- д/ забезпечення ярки і дороги від Должин і Велдіна;
- е/ розширення бойові "зак";
- з/ зв'язку між софлями і командирами;
- в/ санітарний пункт;
- а/ початок і закінчення акції;
- і/ командир і його заступник.

Акція звинячена на демь 14/11. 1944 р. Збірний пункт для софлі був в селі Грабоці.

Я означив день куріння Курявель поінформувати по ра-
 хотиних і чотирьох про якісь на Зигоду, «яквона курявель від-
 намерувати до Макочинці». Там курявель розмовлявся, «Курявель»
 ціали через Феддія, а «Феддія» і «Загрова» через Іванків
 до З-году. Положення більшовиків було дуже прискре, бо в місто-
 ку була мала валогя, до того повстанці поширетиали теларенічі і
 хрети. Судь більшовиків були згуртовані в місті, місті, воякоматі
 і райшарткомі. Тартак і хемічний завод старати істребітельні і
 ограді. повстанці одиували тартак і хемічний завод, розброїли
 істребітелів, заперли їх на станиці і підпалили завод. Ударне
 частиня, яка вдерлася на станицю ціали була стримана вогнем муш-
 кетів. Повстанці кілька разів атакували станицю, та всі були
 відшарті. За одна атака і повстанці були б зайшли станицю ціали
 та всіні одиували Зигоду, бо більшовикам забракло амуніції. Про
 це пізніше розповідав істребітель П.І., який підолухав розмову
 енкаведистів, що їх положення безнадійне, бо їм забракло вже аму-
 ніції. Діляком тому одиували Зигоду переходили танок поміч, я-
 ка над'їхала більшовикам в Келічці. Пріхало кілька танкеток та
 кількахідять авт візська. Курявель Курявель дан разговар званк
 до відвороту. Тамі сущесє були малі. Ми одобули два наданчі ра-
 діо та тисячу штук амуніції. Більшовики мали мати до тридцять
 вбитим /так подавали цивільна розвідка/. з нашої сторони не вилл
 які одні повстанців. заводи не згоріли, бо більшовики вогонь за-
 гасили.

Роздумувати насюмом на Зигоду треба означити, що то була дру-
 га більша акція в Іялуській Окрузі. Моне вони не приєдна мити-
 ріальних одобутків, але навчля командирів як треба переводити
 на заселені пункти більші акції, на що треба звертати увагу та
 до передбачувати.

Акція на Зигоду нагнала більшовикам страху, повстанці під-
 бадьорили, а населення перекочалося, що УНА відішла буть вороги
 навіть у його укріплених берлогах, де він досі мучив безвешки.

Сотня «Курявель» і «Летунія» дістали чинно втрутати в рвид
 до штаретулі лінії довкола Камуської Округи. «Курявель» мали обі-
 дити Камуську Округу зі західної, а «Летунія» зі охідної сторони.
 «Курявель» підготувались до рейду ошорше. Вони втрутили в підсохо-
 го в мларині села Іванчиківка. Там мали задержатися на відпочинок.
 Але тому, що повстанці були перемучені, до Іванчиківки не дішли
 а заквартирували в Макочинці. Таме світало від селити примістили
 у себе повстанців та коней. Ячоставлено застав: одну від Феддія,
 другу від Лелія, третю від Лавія і алірногого в селі. Командан-
 там заставі мларині, щоб до малі скільност- більшовиків не стрі-
 лили, але пустали їх в село. набути острі в селі має буті законспи-
 рованні. Фрайлон, що о сьомія годичі рано над'їхала підвода з
 шотима енкаведистим. застава пустала їх в село. Алірногого побач-
 чили більшовиків зааліриував селити. повстанці повбігали в хат,
 денні в них були босі, розбрані. Більшовики побачили повстанців
 бечали до них стріляти. в селі повстали паніка. повстанці утіка-
 ли до ліса: Сотинські і чотирі не могли одиувати положення. Біль-
 шовик- вбили повстанця Савертиа та п'ятьох рашки. Родовна Ясська
 /абсолютно ошоршської вночі «Оленів» / хоч сам був рашка оди-
 ував ситуація, ошоршував вогонь ошого рох на енкаведистів та

вмусили їх до утєчі.

Большевиків мали кілька сотня. Їх вість чулилися всередку Г
Коденої сотні, маробили великої паніки, убивали одного, а решту
р'яток інших повстанців. Большевиків змушени до утєчі, омигли
міст довго на сто метрів кинулися шилив через ріку і кинули ці-
лі вжиди в острєні. Між тими большевиків був начальник п'яті -
старший лейтенант Стариков Михайло Іванович. На терені Виноград-
ни він вели шовка. Сам він до національності руська, родився
1920 р. Стариков це пострах населення в передівні вратівників,
яких зі спеціальними садками тортуров. Між він чортівське шовка,
бо повстанці перав робили на нього садки, але він виходив ціло.

Коли враті сотні спеціальна ситуація, вернувся в повстан-
цям в село, щоб забрати решток, рєчі і мови та вжиди до лі-
са. Як якось час над'їхали ватами большевиків, одні в п'яток
другі в Ладивкині та почали наступати на повстанців, які вжиди
ли добрі ставлячи під лісом в Гулі. Повстанці мали добре поле
зорення і обстрили та місце відорєту чулися безшєчі. Вони ба-
чили всі рухи ворога на відсуванє, на якому відорєкли амуніція.
Лєч большевиків було кілька разів більше, то вони не відважили-
ся до повстанців підступати, бо стрільці цілими вогнем їх уб-
вали або рєчили. У вечір в сімнадцяті години сотня відступила.

Чого вчєть нас біа у Микосинці

Востана одержала наказ до малої кількості большевиків на
стріляти, а публєти їх в село. Наказ не був каргідний. Я сам
мав у своїй партійній практиці така випадок, що до села
П. і С. де квартирував курінь "Гниданіні" заїхали три вата вим-
дів. Німі нічого не знали про наш побут, ірєнда курінь задало-
гдє був повідомлена, мулемет та крісє були на поготєві. Чим-
ці побуди в кількох хатях /наміть в тіа, де квартирували стріль-
ці на стрєху/ та за годєту від'їхали. В Микосинці вярмовна роз-
губили в ситуації, а стрільці не були доіформовані до мали ро-
бєти, мєжє в село над'їхали большевиків. Востана не донєсла со-
тєному, що в село їде відвода з большевиків. цього зорого со-
тєним не передбачив. Яшов сотєного було і те, що повстан-
цями розібратся та ситєту обун. Дяльков вжєтє сотєного
було те, що недалеко від села був колчанія, мольським, порєвля
комєстор, в якому сотня могла заквартирувати. Велика мурованка
будинок бл'язько ліса був вярлячємі місцем на постїа для власьна.
Востанірєчєтєв наших мєндєч було це, що комєстор не був зорїєн-
тованє в ситуації та не мав контактє з чєтовник і з власьном.
Спеціалованє власьно нікоде не було бєзадаєтє. І так на прикладі
бєв в Микосинці не бачєлє, що раз та сама сотня дала себе зна-
мікувати місьтом большевиків, другий раз того самого дня була
адібна вєстє дєв'ятьгодєтєних біа в перєтєкєчєтєм сєдєлєчєм ворога
та покрєтє поле бєв сімнадцятєм порєкєтєм трушєк і багатє ра-
нєчєтє, яких /як подалє цєвільна сїтка/ большевиків позєлє через
цілу ніч на п'яток.

Большевиків змєнєчє Галєчєтєу гєнєрєлє, що вони вярєвєдєлє зє-
хїдкі Облєстє Українє від комїтєлістєчєного їгє, а вярєвєдєлє ра-

дісне соціалістичне життя під сонцем сталінської конституції. Від листопада 1948 р. почався в Галичині масовий втечів на Сибір. Польський вивозили переселенців тисячі вільнометрів від родичів сторін, де він року дець і він року ніч, де непроходять «остраня» відмакована від світа колючим дротом, а енкаведистів готують до стрілу кулеметом розганяють тугу на снігах, погіршити і теплим чаєм України, де гігантський Сталін вчосмогуть острані сніж, де вряті «вчосмогуть» знаходять спонія в морозі на казаків таягах Сибіру.

Втечі на Сибір відбуваються так: Енкаведистів вже зовсім облядали село заставляють. Рано наказували тим, яких мали на очіку, щоб за годиною були готові до від'їзду зі селя. Трагічна жінка. Дитя. Близькі милі. Дітя утікали від родичів. Вони хотіли де котре могло, забігали навіть до ашотів і там від літними сніжиди доті, домі сумна вилка не звихали з села. Польський про тім побачили лідеа та вряли що подало.

Трудяцями всього світа більшовики не говорять про те, що в СССР на вчосмогуть роботах працює понад двідцять мільйонів людей, себто десять процент всього населення, де вчосмогуть лідеа до довгих літців вчосмогуть змушувати і врялі понад сніж.

Для зорієнтування подаю кілька прикладів кого і за що більшовики вивозять на Сибір.

У селі А. вчосмогуть спокійні, робочі люди. Мали двоох сніж, старшого вільного - "Сніж" та молодшого - "Сніж" / там їх мали вчосмогуть/. Старша був вчосмогуть, за приналежність до ОУ вчосмогуть засудили кого на рік термі. За німецької окупації він вчосмогуть до нечосмогуть чого відділу "Сніж". Молодшого "Сніж" більшовики вчосмогуть мобілізували та вчосмогуть в передову, де за "родіну і Сталіна" поклав голову. А родичі з вчосмогуть та в вчосмогуть на Сибірі поумчрала.

З того самого села вчосмогуть вчосмогуть одну нагітну вчосмогуть з чотирма малыми дітми. По дорозі молодшия вчосмогуть на тир і вчосмогуть дитми, яка зареє номерли. Крім тої дитми номерли де двоох дітми, чотирте хоро більшовики вчосмогуть до ашотів. З п'ятеро дітми вчосмогуть і тільки одні хлопчик. до станоси з вчосмогуть вчосмогуть сімлі вчосмогуть дітми - ні мама, які рідня не вчосмогуть хоч в ця справі писали вчосмогуть равін до учосмогуть ашотами. на Сибірі не вчосмогуть за що молодшия вчосмогуть, а двідцять-літми хлопчик вчосмогуть без сніж.

Інші випадок. У селі А. були повні селянська родина - старечні родичі та чотверо дітми. Одні сніж на радичів-нагіонер ОУ вчосмогуть на Чолкія України. Друга молодшия вчосмогуть вчосмогуть ОУ на Яелку України як пронагадист - процав без віст. Дочка була вчосмогуть за повного та статочного чоловіка - довголітнього члена ОУ. Молодша малу одну дочку, яку дуже любив. Більшовики вчосмогуть старих родичів і дочку з дитми на Сибір. Десятьлітми хлопчик по дорозі втік. Обоз старі на вчосмогуть номерли. Вчосмогуть була хорова. вона - це вчосмогуть та матері українки - там страдальної матері. Скільки вона перетерпіла, коли полки вчосмогуть лі двоох старших сніж, старшого засудили на рік, а вчосмогуть на вісім літ вчосмогуть. Як терпіло бідне вчосмогуть серце, коли вона довідалася про смерть вчосмогуть ОУ вчосмогуть, що вчосмогуть від більшовиків про форсуванні рік.

але то як то німецькі хресні дороги, вона мусіла збирати свої старіші речі з сибірських тундр. Там наперед померла вона і потім її мав. Він був зачеплений війною, хоч самою, але яка була його душа - яка зрахована патріот - він гарно вживав своїх сил. Вона він вугляцьку, німецьку і російську мову, вона милам'ята більшу частину ментежкового кобзаря. Їх дочка з Сибірською донечкою утіла в Сибір. Мелодича же не відпочила по довгі дорозі, що не надихалась карпатського повітря, а вже злі про її втрату донесли ворогові. Гольєвські вояки її врятували /дочка тоді в хаті не було/, та вивели на Сибір.

З цього самого часу вивели родичку - чоловіка-маліну, жінку та дві старі дочки. Третя наймолодша сховалася, так як родичка без неї влізла на Сибір. По дорозі чоловік помер на тун. Мату і дочку на засланні мусіли важко працювати, щоб заробити на їжу та пахот. Жінка часто писала до рідні в край, в листах вливалася вона своєю тугу за рідними сторонами, за наймолодшою дочкою, в листі тільки за сном, який був вістком в УА. Коли постаненні листів від матері, він задумувався, що швидко, бо був мушкетер. Кого гримала сумління, що через нього батько який того над над життям його помер, а мама і сестри марно пропадають на Сибірі. Він написав до них листа, в якому просив, щоб на нього не гнівалися, бо він мусів так зробити як інші його друзі - зброямо вступити проти ворога, який обставив Україну. По кількох тижнях одержав він відповідь. Мама писала: "він надорожчавому! Ага тебе не курять, що ми через тебе бідуємо, так як ми - тут багато... надорожчавому своїм родичку /новотанція/. Це писали мати-сестри. Він любив до сибі, яка горда як її одніми горять та вояки. Однак цей лист вже її очі не читав - бо вгнун, а читав він його друзі.

Він був урядовим, одібною був з нього чоловік. Не чує йому і ремесло. Жив він і оточено і вважав, він і вони відкувати, сам і радіо зробив мав троє дітей. Надстарша син був в УА, Гольєвські хотіли зробити батька конфідентом, але він волів Сибір, як був для своїх вояк. В листах до рідні він писав, що Сибір був добрим та не одином його часом. Олва батька були добрим чоловіком для молодого нечестивця, а однієї засідці важко рятуючи сини, щоб не поцяті вояки в руки ворога з напівку протривав собі серце, котре так ривалося до життя. Його маленька сестричка, яку Гольєвські вивели на Сибір як дитину, вона писала мамі: "Мамо, як виглядає ваш Василь, чому він нічого не пише, чи ми коли вернемо на Україну та чи побачимо ви Василь?"

Про ті речі, що їх історія виводила на Сибір і описав в нас, Гольєвські гордили - що то бандити, Бандьорці, які хотіли розбити дружбу радянських народів.

Вісім інакш прямих:

Чоловік не пішов до червоної армії, бо був політичним спекулянтом. Врешта в лісі. Хотів перечекати невпевнено час і відповісти до конспіратурі перекати на себе або на інакш бік, що це його мітку та троє дітей Гольєвські вивели на Сибір.

Лиди несли на цю траву. Гольєвські вертали з обласи. Щоб надолужити нещадно обласу, почали стріляти до нещадних людей. Вони убивли чотирьох чоловіків. Не досить на шик стріляти мусів, а діти батьків, що їх за спільність з "бандитами" вивели на Сибір.

через дорогу ішло особове авто. на полі працювали жінки. Діти з ними вийшли стріли. Одна з жінок ушла навколя району. Її діти і доходу, по дорозі померла. Її діти, як діти "Вангрових" вивезено.

До кінця приїшли двоє більшовиків-енкаведистів. Вони говорили дуже чужо. Радистунали учители про давніше життя та просили показати їм портрет польського президента Мосціцького. Учители знайомили в старій польській квартирі портрет президента, показав його більшовикам. На другий день учители заарештували, тому що він переховував у себе портрет вероги ССРР князятися вероги Радяцького Союзу.

Були і такі випадки, як мама померла скоро, батька вбили, а діти прилучували до інших людей і вивозили на Сибір.

В селі Л. більшовик заарештували одного чоловіка. На нього провектор зробив донос. Цей чоловік мав жінку і чотири діти. Більшовик приїхав щоб вивести його родичу. Жінка вперлася і з окричала більшовиком, що з життя не рухатиме, хвіст її з дітьми перебувають на авто. Більшовик післав до неї оубіду, щоб він утік пореш жінку збратися в дорогу. Жінка користувалася, бо енкаведист був перед хатом і задніми дверима втікла залмаючи в хаті малі діти. Більшовик побачивши утікачку жінку, почав за нею стріляти. Енкаведист набивав оубіду, зліквідували маму - від'їхали до районцентру.

До кінця 1944 р. більшовик вивозили: з Близьких 4, Веласова 7, Величівки 8, Крехович 9, Певелюха 21, Підгірня 7, Червонська 20, Студецьких 2, Снарчана 3, Струтиня 3-го 14, Цілев 22, Турі 2 родичи. Ця оубіда нещодавно, бо втіла відбулася і по новім році. з однієї місцевості вивозили кілька разів і досі вивозять, так по менш селі, в яким не бракувало б кільканидцять родичи. В багатьох випадках більшовиків стріляли нещодавно, бо призначені до в'язниці родичи передати зліквідуванням союз господарств оубіди свої селі. Більшовик засталили тільки порешні хати.

Крім вивозів відбуваються на масові арештування. В деяких селах прибрало це катастрофальні розміри. щоб в цих людях боретися. Директор ОУН наказав відділам УПА:

- а/ відбачити переселенців в часі їх конвоювання;
- б/ роботи по селах застідати на більшовицькі спец-відділи, яких зазначили було зазначитися оубідою вивозів цивільного населення;
- в/ зрештати залізничні реалки та мости на шляхах яким вивозили на Сибір.

До приїзді більшовиків Калуської Округи вперлася повстанчому відділам. Іде оубідою біля провекторів збрив довкола себе ехтніків /о збрив не було трудно/. Це все було знотично, нескординовано. щоб повстанчому відділам, які з приїздом переходу фронту втрачали як'якби зі штабом РО, дати фактисе власькове керівництво, провідник печал на власну руку намічав для 9/9. 1944 р. друга була командиром повстанчих відділів наказавши Калуської Округи. Командир Луко, хорунжий Клеменко і провідник печал збрив перевели реорганізацію повстанчих відділів. Таким відді-

дям" ми: Малюк, Скорого, Кармелюк і інших донесення старі повстанчі відділи Носівля і Ромки та організували нові: Іструба і Бей - в Полохівських лісах, Самарського, Летуля і Карпачука - в Карпатах.

Існування деяких відділів було дуже коротке, передісмітими, що оперували в Полохівських лісах.

В Калузьку Округу перебув я на початку листопада 1944 р. Дня 19/11. 1944 р. вийшов я наказ № 7, в якому подів я протиповстанчому мені терен на дві половини. Я піднімав ці половини на чолі куріння сотенного Ромки, а там наказом виводив я члена штабу ВО ІЗ хорунжого Іваниця і орг-меха хорунжого Кличука, щоб сотенному Ромкові передати курінь "Заграва" і перенести Іваницю в відділі в підлітні половини Калузької Округи. Обидва старші доїхали тільки до села Іваниця. Від дня 11/11. 1944 р. "Полохівські ліси" були забільшовані більшовиками, які там перенесли генеральну облогу. Я тім облові вдалося більшовикам підступом підступитись до табору "Заграва". Ворони війська, які брали участь в наступі на табір "Заграва" мали на собі убрания подібні до повстанчих. Вони подали себе за відділ УПА дістались без перешкод до табору і там вбили раніше курінного Ромки, убивли бундюка інтенданта "Гаданякія" і "Оленія" - вбиті, сотенного заміриху та багато інших. Я подібні спец-б-и більшовиків розбили собою Іструба, Сотенний Носівля, щоб вивести облогу перешкоди з своїм відділом за Дмитрів, де і залучився. Сотенний Бей зі своїм "дортим" поділися в полуденну Полохівську і оперували в сусідстві "Сирманія".

Сотня Ромки і розбитки зі сотні Іструба були зародком для нових сотень: Гонти, Вруня, Грабення і Тарганюка.

Про курінь Ромки "Заграва" не залучився ніякі матеріали. Я велика вдача, бо це був боєвий курінь, який в перших місяцях більшовицької окупації виявляв багато активності і добре діяв в окрузі більшовикам.

19.

"Ізнос мезі праці на відтинку Калузької Округи за останні два місяці 1944 р.:

- 1/ Змонтування двох боєвих куренів: куреня "Премія" - з курінним Куралем, і курінь "Заграва" - з курінним Ромком, який піднімав очолює Сотенний Летуля.
- 2/ Визначення полів боєвих дія для кожного куреня, а саме: для "Премія" - Карпати, для "Заграва" - Полохівські ліси.
- 3/ Інформування господарки по відділах.
- 4/ Інтервенція з компетентних чинників в справі оцінки над хоржми та релігійні повстанцями.
- 5/ Організування окремого ВАШ для гальмування доступу ворогів агентур та розкладеної роботи в рядах УПА.
- 6/ Після співпраця УПА в тереновним проведені та спільна зміна думки стаяв основною буллого розвитку повстанчого руху в Калузькій Окрузі.

Якщо точка з. Трансляція владі, що по селах самі повстанці отримували харчі і вчиряд. Щоб ми було паріналь, що УПА творить безконтраст та не підпорядковується Тереновним чинникам, погодивши я на

процесів члена обласного провладу ОУН друга значая, щоб в сиряних військовому достаченні настанити з району окружного провладу - друга меду окружним військовим інтендантом. Лого зазначили було в підібрати собі шпарат, паперити бази і магазини, о яких теренові інтенданту виданам в дня повстанчих відділів харчі та в'язд. Це сиряну деталіне обговорено і закінчено на відкриті теренових членків /привідчик печаті Орленко, Комак, Мелю/ - в одній сторони і військових командирів /а, хорунжий Мелю; хорунжий Клименко, курінний Туринель/ - в другій сторони. Директант, які хорунжав і стабілізуванні військову господарку і достаченні були поміщені в наказам "Загур" № 9. в дня 14/11. 1944 р. і в наказі № 11. в дня 17/11. 1944 р.

Чередуванчи в радак УМА мей від початків заснування УНО-у, був я докладно обзнакомлений, до достаченні повстанчим відділам харчів і в'язду належало до теренових членків. Принцип порядку і залежності УМА від провладу ОУН, в Тисманчи і тісна співпраца УМА з ОУН в моїх чинавах була завжди підчеркувана. Тому же знав, чому в кілька місяців після заснування інтендантурі виробила багато галасу, мейби війське хотіло забрати від сітків інтендантуру, а мені наказана два рази повітунати як мається сиряна військова господарка Калуської Округи. Які мої черкунки підчеркували в своїх письмах, до інтендантура належить ввечі до сітків, яка має забезпечувати війське у все потрібне.

Від часу стабілізування військової господарки повстанчих відділів в Калуській Окрузі минуло кілька літ в воєні і не згодні актуальні і добря.

Різдво я відсвяткувала в спокійному порядку, на Свят-Вечір стала у нас прчгода. Мої повстанці привесли від сотенного заморського сиряних олівок. Прч вечері кожному з нас дісталося гарне порція компоту. Компот був солодким, в олівки мелки і м'якоти, тільки в смаку трохи тільки. А з'їли кілька олівок і мені нічого не належало, але хорунжий Мелю і повстанці які з'їли олівок по дві порції зараз розхорувались, заболіли їх голови і почали венітувати і до кінці не знав, чи олівки не були ватроєні кимсь чотеннім собі "загроз" - ченас-тцем. Олівки пошунили нам святами настри. Перші день Різдва також не був веселым. Рано пішов хорунжий Мелю до себе "загроз", до ченас курбар від командира Грома. Зомч привесли втрат, в яких командир Грім писав, до поручикі Степанча організує на Гуцульщині підстаранську шкору, до якої маю відіти в характері інструктора хорунжий Мелю з двадцять п'ятьма кращими стрільцями Калуської Округи. Ця відомість заснувала мене і хорунжого Мелю. Ми оба були зі своїм зяті, в УМА разом працювали до від заснування УНО-у. Мелю знав я з діточих часів, як він був не маленьким та грубеньким гімназистом і ледя біг попер мей вулиць на Рутевського до Народного Дому. Але чинав - наказом. Треба було йому готуватись в дорогу. Другий день Різдвяних Свят також не був прчвним, бо недалеко від нас більшеним робили обласну.

Мей прчвння в Мелюм було сумне. Мей розцілувалася і вч-

виступаючи, не думає, що партія це не без серця. Ім'я не знає, як вони себе люблять і тікають не по довгій дорозі знову побачаться. Ця приваблива одна другому бачає "до побачення". Дуже багато побратимів по зброї і по революційній праці вже вдруге не побачились. Тому і наші очі зрештою мелючі і вже більше не побачать. Він передчував, що ця Гуцульщина згинє. Мелюч був то свого рода організатор, але в довітряному значенні. Вінськосько дуже любив. Перша гонимість, що по революції вилізла з під підлоги, його іржав було домашнє воєнське, де міністром домашніх справ була б молоденька дружина /сам був грубо по традиції/, яка власноручно вичувала б йому серочки, керувала скарпетками та вартала б з біленької мукі миленькі вирощувати. Це судилося їй і йому, які двоє імям стараннями перекотили революцію. Під час великої революційної облоги в районі Рубахи на Гуцульщині всі три згинули героїчною смертю.

Однією пам'яті поручника Станіслава - командир куреня "Червоного", який швидко відійшов "Гуцульщина" був дуже надійним одиначем, всі його завдання та підтвержували його військову зрадність. Був він одним зі здібніших командирів УНА, мавода тільки, що так коротко служив справі визволення України.

Третім був однією пам'яті поручник Беркут, бувача старшина УГА, з професії гімназійним учителем. Поручник Беркут то старший військовий довірячий Армії - дуже поважна, тактовна і авторитетна старшина. Він хоч старший військовий згодом в наші ряди, щоб і своїм особливим адекватним службам великих Сирани. Для неї повертання і свого життя.

Всі три старшини убиті дня 21 квітня 1945 р. Хоружавка мелючі ввійшли в імям командирів, Відома Слава Ушавани Героями!

21.

До Радянських Служб 1945 р. наші повстанчі відділи зрештою по до одного куреня. На території Калуської Округи були три курені:

курінь сотня -- --	"Дромінь" "Буравлі" "Заграва" "Опршак"	курінь сотня -- --	Буравель Грицька Замерська Довбуш
курінь сотня -- --	"Заграва" "Летун" "Каменярі" "Ві трогон"	курінь сотня -- --	Летун Середина Крун Тытчинка
курінь сотня -- --	"Дума" "Тигр" "Опигурі" "Хорт"	курінь сотня -- --	Гонтя Гонтя Астроуб Бел

"Щоб брати пересічно стан сотні по 150 чоловік, до того додати округну команду, то стан військовий в Калуській Окрузі ввійшов по нинішній ситуації кризі. Це була поважна сила, з якою і передчолом. Не могли б були ще більше організувати повстанчих відділів, зброї і амуніції не мали донести, в околицях Також не бракувало - за це бракувало нам старшин і підстаршин. А Треба

числитися в них, на партійно-Сільсько-Старшини - це не Євгенієм Шнід-
ного, який діє за підмогою іншого штабу, який має за собою поста-
вний, якого сподіваюся допоміжний зброї, партійно-Сільсько-Старшини му-
-оту відзначитися організаційним хистом, владуванням відвагою,
спритом, шквалом діяльності та великим авторитетом. Партійно-Сільсь-
ремесло має свою романтику, але воно важке і небезпечне. Однічі
ідея не зможуть або не міцні характером шквалом знеохочуються
та двертрують. Партійно-Сільська команда му-оту влісно тримати
в залізній дисципліні, а різночасно його життя і чим дорожче.

Новотичні відділи могли було організувати багато, яка як
я вимагав бракувало нам командирів. Також не всі новотичні нада-
вались до партійки. Коли більшовички проголосили мобілізацію до
серьозніть років життя, то великий процент новобранців УДА ста-
новили старі дідьки. Ця категорія людей - майже всі жовті, діт-
ні воліла крутитися коло дому, як біть далеко до червоної армії.
Але серозні марші, неустійні бої, несподівані засідки і заспо-
чення шквалом змучили дідьків. Треба було відділи від них зніль-
шити в допоміжні молодичи. Відділи залишили по собі добру пам'ять.
Також ніхто з них не згадується до пороза з червоною та не зрадич
новотичних відділів.

По Радні - це час шумного результату наших збройних сил. Ста-
рі, шквалом заправлені сотні подивилися на добу і там реалізували
революцію на більшовичські станції, засідки на переїздах, відбо-
ковичи вил, зривали мости і реалізували на залізничних шляхах, відбо-
вали арештантів і вивозували на Сибір. Жалко, що з того періо-
ду нашого повстанчого руху залишилось так мало матеріалу. Одні
пропали вряв із командирами і політтехоніками; другі заруко-
вали - в них не їх захопили між інших немає; інші - зникли час
і розкидали, вони покривили червоним гробом; відчитати такого архі-
вального документу дуже трудно. Це не залишилось має велику істо-
ричну цінність. Коли історичи, не когось зацікавила чим публіка-
цій рух буде складати ті "кури" паперу писані зразне пов на дво-
рі на морозі, коли зісталилі паліці людей тримали олівець, або
в тому-тому бумажі про світлі смерекові оліви.

Команда УДА чинила перевести по відділах присяги. Шквал
присяги був зредатованим Геленним відомим штабом. Церемоніал
присяги був устаткований окремим чинасом.
На відділах політтехоніки вичали ти в-иснивали кожде речен-
ня присяги. Коли сотні були готові до присяги, я чинив присягу
сотням на Маршова Верх недалеко Табору "Загреб". Шквалі від-
діли устатковані в-кваре. По середній був чоловік вістар. Сотні
командував куріничий Буравель. Коли я в хорунжим Клеменном піді-
шов до сотні, залучила мунда команда куріничого Буравеля: "Отрунко",
"на плече кріс", "дочоті дай", "зичаю глянь". Куріничий Буравель
згодосен готові сотні до присяги, я обідав сотні в новоті хорун-
ного Клеменна, поадорозив та перебран сотні під свою команду. По-
тім в коретнік премоні я в-иснував суть і вагу присяги - присягу
яку повстанчі відділи за хвиль злежать перед Великим Українським
народом, перед Святим Українським Землем, перед предком кров'ю

...х "нашних" Святих України, та перед "нашними" політичними про-
 ведом Українського народу. Це кінці променів згадав я, до якого
 риваліції суверена, а не більше зневага Українського народу, яка
 складає на перунах та відступників цієї преси. До променів див
 і "наша": "Увага", "Струмо", "на плече кріс", "честь да", "до-
 їст з Тривубом воступи", "Святи на Тривуб глінь". А освітлені
 віддав туюче честь Тривубові. Почет з Тривубом ступи медалю
 вистар'я по середній нарі. До церемонії віддання почести Тривубо-
 ві, казав я воступи делегатам кожен по своїй до Тривуба, "на при-
 нят до лівої руки", два пальці правої руки піднесла на воступ очей.
 Делегата похвалі пальці правої руки на Тривуб. А чини похвалі
 почет преси, а почесті востар'я за мого кожен слово. До прес-
 ояні святих відправ'я Молобень і Малах'ю по уважних Геронх,
 До відправ'я Молобень і Малах'ю світан хор під батута курінного
 адитата Малах. Святе Присяг'я закінчено віднамерування почету
 Тривуба і віднамерування "до не змерла Україна". Зремени преси
 вичала гарно. На лісеня полняні стояли черенці вичістувати
 почесті святи. Хоч свиченя море добрався до ностя, почесті
 ці вичисно орудування зброя. Тло почини було біле, на ньому тек-
 на пина четиркутний, яке за голосом команди черувалося в одні
 такт. Свече крилось за горам, пол почесті вичислували остан-
 ні слова преси: "...Кол'я перуна... Ая на мене свече знева-
 га Українського народу". Трапе закінчення преси. Ч'я може
 кут' дось підліма на землі, як бут' спадковим діла Ади? Ч'я ме-
 ке бут' більша кара на відступника та зрадника Української Держав-
 ності, як кара зневаги цілого Українського народу. І свече, яке
 було свідком на одні змичи крилось за горам, щоб не чут' до
 зневаги народу тривав вічно, переходить з неолітом на неолітний,
 яке дачуває сумерк, кол'я дунали далеко може до Києва, може аж до
 Києву слова: "згичуть наші черенки як реси на сонці, зацнчу-
 ам і м'ябрах у своїх сторенці". До преси святи омере та тухе
 відішав. До тухе бут' заприсяжені почесті, які перох хвильно,
 перед Святих Святих України кинуть вистар'я напад, який
 перох викунуть Україну, та востар'я для неї світле воскресення.
 піддат' востар'я преси вичуло багато часу, змичної почесті
 ді звел' багато кол'я, досвідчли на собі страні облич, черенх
 літел, Чернх Рубах, Сталинських Літел. Черенх нахождчос в окружен-
 ні, черенх перох творив захисниці, та смільнх треба було сприту,
 відваги та віри, щоб з такої часті мова була ціло вичертос. Чи-
 ні мів вичи немає: хоружного Климента; курінних; Куряви, Ромка,
 Гонт; святих: Зареднього, Ренал, Крума, Кол, Довбуш, Грабенка,
 Титиченя, Яструба, Хамека, Морозеня, Володимира; багато черенх,
 а не більше роженх, а чаабільне стрільців.
 Мів почесті, які святились мів "Кива Традицін, пам'ятать
 свої моменті своїх відділів. До ватрі, ч'я в Тині смерен' або али-
 вичають та розказуять моладам про недавнє минуле.

До преси відбулася відправа в хаті святих 3., яка свич-

свого золотим бунням в історії нашого революційного руху. Селянин Я. був вже старий дідко. Під час першої світової війни він боровся на північному фронті з москалями, потім на Польсько-німецькому фронті. Там отримав Менгер-куку і Ц'яву. Коли подалено його дому як кавалера "Тремліт", а його був ан'яковий пункт: цілов д'явова була він з "Тремліт". Зняв він її остаточно, чотирьох, російських і багато стрільців. Як болів він, коли німці ішли танками на Стонбу, а як радіє, коли на десятому кілометрі на річці Ілемеї німці дали німцям доброго прочувати. По протході більшовиків, він в основі життя востаннє прочувати новостями. Не мав він сам до історії відібраний від маленького Сіма Микола горнякко молока та дівачки німці новостями.

Відіркнув він відбув в його хаті. Коли хоружив він менше згодом мені збірну старани, то селянин Я. Також отримав в лаві на струнко. Смішно це виглядало, але він мав Такусантошу міну, так був переняття звичаєм, що здавалося що він перша москвіти бч себе і свої діти на усіх наших боротбах, чому він дідко Я. і його дівка Анна; наперед більшовиків спалили його хату, а йому наказали замешкати в селі. Коли дідко Я. затримав за нісом, вернув на Я., побудував з оберегом хату та примістився там з родиною; чотирьох розказував мені одні новостями, що більшовиків заставив в хаті дідко Я. кілька новостями убивл його і дочку Анну.

Відірвав він було до полягодження багато справ. Крім обговорення відбутх акцій та розширення на найближчому час нових, були на службові справи. До певних справ належали:

- 1/ скоротити звичайні справи, яка в Терені Тверила бенкету, чим контролювала УДА;
- 2/ новостями відділи не придержувались партійною тактикою.

Ад 1. Командант Куринної вандармерії вістун Рівчар основним свої обов'язку; побивав до той мір цивільне населення, що треба було включати комісії, яка на місці перевела б в ція справі слідство. Слідство вчинило страши партійні непочтливості командири Куринної вандармерії вістун Рівчар'я. його поставлено перед військовим судом. Куринний Журавель не трапив так обертати Рівчар'я, що він залучився без вича та дальше на функції командири Куринної вандармерії/.

Вандармерія так розважувалася: що одного разу і мене хотіла обезоружити і заарештувати. Коли Іван н с двома новостями на відірвалу остаточно, мене затримала група озброєних людей в товаристві дівчат:

- Отіа, хто иде?
- Сала.
- Ко за свіа?
- А нч ко за одні?
- АІІ!
- Я не знав що таме АІІ.
- "о грайте маршуліа, АІІ то військовий вандармерія. Складаєт зброю - нч яра товчлі.

- Обреї не складаєт, а хто до мене підіаде, того стріляв. Дув ти одні вандармеріет каже до другого: "дичай того, то якийсь ревідник". Я мав охоту дати себе заарештувати, щоб ближче пізнав місцевого команданта АІІ та повчати його і його "вандармерія"

що це був час, бо кваліфікація на відправу. Раз треба було зробити коридор в мандармерію. В цій справі націсав я до командира Дрома, щоб розпустив мандармерію, або її агенти віддав в другі руки. Місяць нічиме приїшов наказ "Генерлі", в якому справу відполагджене в цей спосіб; але при комін курені мало бути не чотирь мандармерію. Куреніма вислали їх в Терен був обов'язки виступити, як чим та на як довго пішли, і сам двоцифрово відповіди на їх нестачення. Всякі зльоти і підрахові і районні агенти були знесені.

Ад 2. Помімо кількомісного побуту, більшовиків, повстанчі відділи не вичили верога та не прудержувались партійною тактикою; а/ не воли бої в спеціальних умовах: ніс, непрехідний терен, ніч, мряка, снігові;

б/ не приїмали спеціальних форм боїв: забезпечення маршу, постой, відхід, шпак, маневренка, засідки і заскочення;

в/ Командир не вказував ініціативу, не підмадував ідеально-політичного стану відділу. В скрутних ситуаціях губився або сунаречен - хто має виступити боюву агенти;

г/ відділи не прудержувались конспірації. Про місце постой відділу знали мешканці декількох сіл. Стечу повстанця загнанено.

Всякі інструкції і відправчички помагали. Треба було як більших втрат, щоб повстанчі командири унімали в райони партійною тактикою.

Кілька днів перед Різдом відділ "Мурманів" протупив до будова зведеного табору. Різдом снитували вже в новобудованих бараках, що снітах в відділу утік один повстанець, який навів на табор більшовиків. Коли стіна донесла, що від сторони підсухого підсунаються більшовики, в таборі в те не дуже вірили. Сунули Гитки для перевірки вчлаз до раз стіну. Чимчасі вчлаз три чотири на заставі: одну від підсухого, другу від Мелечина, третю від дубаря. В таборі залучили тільки одна чота, в тому часі в таборі "Мурманів" куреніма Мурманель. Між ними в обставини Грізми прїшли до сунаречки нації: чи евакуувати табор, чи його обороняти; хто має бч провадити оборону табору. Це цілі справи не рішено, як далі чути стріли. Більшовики дісталися в Терен Табору, на з тієї сторони, в якої їх сподівалися, як зашли лише між заставами. Кулеметчик забудько замість стримати їх погтем своєю кулемет мусів опустити своє становище, бо кулемет заливон. Більшовики в мряком "чур" вдерлися до табору. Чотка, яка обороняла табор відступила. Більшовики почали бити агенти та палили бараки. Може було б побити в таборі і довго, але чотка яка відступила створила по чотку вогонь і замувила їх до відступу, в часі сторони були втрачені: їхня чотирь повстанці вбїті і один разовий вникне ренчик. Які втрачені були по веранік сторони нації, бо більшовики своїх трунів і ренчик забрала. Також і цвільні не бачили, бо більшовики вертали через села ніччя.

Селі що перебували в Карнатах дістали наказ переїти разом в підмічку Калущину. По великих облагах на Чернива і Волохівські ліси, тамовне населення було спеціалізоване. Ряд карнатських сотень має підняти його на дусі та повзати, що як з облян вчкали

Іно, що ми швидко та дально беремося.
 До важливих епізодів УПА на початку 1945 р. належить збір-
 ти акція сотень: "Хортів", "Загроз" і "Журавлів" на село Збо-
 ру в Івано-Франківському повіті. Інода тільки, що сиринський, аніт
 ти описав бач провал. А бач під оборону відзначилися сотні "Хор-
 тів" і "Загроз". Сотня "Журавлів" якот охоронне завдання, була
 розподілена на застави, щоб ворогові не вийшла поміч з сусід-
 них районів. А тому бач уніа абсолютент "Зеленів" дуже відважних
 четеньки Струна зі сотні "Хортів". Чема побіда під оборону підба-
 дорили населення, більшовицям нагнала такого страху, що зро-
 били вдруге велику обліну на Надвбнянські ліси.

Тоді те "Журавлі" попали в нещасливу частку. Сотня не мала
 певного отаму, бо чота Ревая як екара провідника Кесар'я відма-
 мерувала до Чорного Ліса. Дель перед бази "Журавлі" пішли вече-
 ром в село Тростинці на вечеру. Параз рвїдла дочекала, що до
 сіл підїхало багато більшовицків, які вчолали отамі до ліса. Сот-
 ня замість скоро до вечері далеко відмамерувати, доперва коло
 третей годжуні рано вчїхала в село до ліса. За слідом сотні посу-
 валися розстрілюючи більшовицків. І лісі більшовицки амусили "Жу-
 равлі" до бази. "Журавлі" змїнаш добрі отамовица відверли на-
 ступ. Але ворог вдруге зайчакувал сотню з двох сторін. Доб не
 дати себе зарукити сотня почала відступати. За'мьом між четями
 пірванся. Пол на власну руку перебувалися через ворогні застави.
 До прехерлися через одну заставу, попадали під ногомь другої,
 третьої та четвертої лінії. А тому бач уніа цілком ріл Гука. Ра-
 тучи ранених: четеного Сокола, реленого Кармелюка та Іванх,
 ріл дістався в таку мажуні, якої історія УПА не пам'ятає. Ворог
 обкрутив ріл денкола. Прочітані смігом дерева обмінували поле во-
 рогів. Зі всіл сторін з кривом "ура" підсуналися більшовицки.
 Ченотинці кричавали пророчали вороже кідьце. Чоло оборонців
 малило. Доб більшовицки кричали: "одаксь Бандьоро" цілком ріл як
 один полонг в бач, щоб вратувати четеного Сокола та Іванх ране-
 них. Рвєня ріл, всі адоріві ченотинці попадали, а релені впра-
 тувалися. А Надвбнянському бач "Журавлі" мали ден'я надїяти об-
 тих та кілька ранених. Про надвбнянський бач санітар Черноморець
 уловив пісню. А пісні прехотав бач, героїську смерть ченотин-
 ців та як сотня

в горах Карпатах
 в глибоких ярах
 Там лічуться сотні в рани.
 Вона піде на шість тисяч
 За українських партизан.

Четеньки Сокол те старий український партизан. Він в рядах
 УПА не від змовування УНС-у, наперед в "Трембіті" потім у "Гра-
 дяманів". Коли "Градяманів" переїхали на доли, його призначено на
 інструктора кушів. на весні 1945 р. вїслано Сокола до ченотинсь-
 ківської сотні як "Журавлі" як четеного-інструктора. Там як ду-
 же активний, підірванчівний та відважний четеньки перебув він до
 надвбнянського бач, де його важко ранено в обі ноги. Коли вно
 підліччівся, що між власними отамі ходити, більшовицки мискочили
 на нього. Доб не дати себе вчїхати в руки ворога, застрілювали з пі-
 столя. Своє чоту учив він та, як того навчили на в УНС-і - влі-

своє тримати в залізній дводимній, його лобом, висколювати і
 відчувати на відважних борців та на повнозартівних громадян,
 хоч хотіли бодати не згинув в Кадовбиноському лісі, однак треба
 означити, що цей бій був повзатем його ніччю.
 Сетин "Лоріан", яка в той час знаходилася в Кадовбиноському лісі,
 перемістила місцями поміж веревками застачами, цим слідом яка зра-
 била кольцевий відділення з небезпечної пологи і удался в Кар-
 пату.

в північній Калушській з великим понад двісті квадратних кі-
 лометрів масив ліса - полехівський ліс. його перетинають доро-
 ги: Должча-Тур'я Радичівська, Тур'я Велика-Полехів-Радичівська,
 вузькогорува дорога Должча-Зборя. Крім тих доріг в на там зотку
 дукт ліса і стежок. Долина вище розміщувалась села: Слобода
 Должчівська і Полехівська, трестовець, Пелевін, Тур'я Велика, Радичів-
 ська, Сулячівці, Керчіна, Зертів, Куліжів, Зборя, "Сохічів", Степа-
 нівка, Кадовбино, Галчів, Креховичі, Іваків, Рахнів. в північній
 стороні зображує його ріка Свіча, яка перек Куряном впадає до
 Дунаю. ці стратегічної стороною надається цей ліс як база як
 для партзанських відділень. близькість сіл уможливила прохарчу-
 вання відділень, близькість Карпат дає змогу відв'язатися від по-
 рога і там відпочити та набратися сил до нових боїв. Але в тія по-
 роги мають оперувати відділення вже заправлені до партзань. Гус-
 ста мерена шляхів уможливує хорогові доступи до ліса і близькості до
 го ренівів.

Тому старі селі дістали наші перетні рідком північній поло-
 су Калушської Округи не розвинулися, Талицькому у Куряноському
 районах, повнозартівні селі мали в Карпатах змакуватися.
 Це сам під зборя селі "заграва" вернула до свого табору
 в Карпатах, щоб здати цвільні селі таборів інвентар та щоб
 повстанці направити свої вряж, а передісім обун.

А процес обун. Партзан. це цілком всяк, який робить далекі
 марші по чагарішних теренах і то переважно ніччю /но партзанські
 дівчата: "ніс і ніч наша"/. Порог за всяку ціну старається дові-
 датись про партзанські шляхи, щоб на них робити засідки. Парт-
 зан мусить часто змінювати свої шляхи, вмакувати чагарішні, на-
 денні, досі нерозконтриванні, щоб ніг безвечно ними перузуватись.
 в партзанського вряду найбільше чиняться обун. щоб ввуть було
 зроблене і з найбільшого матеріалу, довго-кому не послухать, то ро-
 зідре, то розпере, там о сук відірне підману. Тому в партзан-
 ські сумні мезня часто знають мелоток, дригну, шлю та колки.
 це все партзан робить собі власноручно: вчло з цвяха; колки ро-
 бить в цей спосіб, на ріже з берези як пилота сантиметра заглуб-
 лив молотком, які колки на тонкі дошки, кожен дошкику загострие
 та колки з цих колки, які сумуть при ватрі і викидає колки треба.

Своя ускладнені життя повстанця, робить його залезати неслухен-
 ного і даху. Коли пороз дошки, цвильні відмозляють неслухен-
 стая, а при ватрі з конспіративних заглядів не можна чагарітись,
 тоді обов'язком командира з побачити, щоб партзан один або два

решити таке: міг знайти під дахом, щоб там нагрівся та до-
швидка до порядку свіа ввряд.

Фатерландом "загроз" / понулярна вартон повстанців / були одо-
вці села Суходола: табір "загроз" не був довго на одному місці,
бо як тільки вчавалося, більшовиків нестачило своїх людей, які
мали довести про неможливе місце цестоя. Раа соція таборува-
ла в околиці Мелецтва, і тамі разом на каменічнях або на вездені.
Відділ озброєних сотенних заморських. Був він інтелігентна муш-
ка по гімназічній натурі. Вікськовна вважля здобув в 30-ах. Вди-
чу мав нагідну, для повстанців був добра та поблажлива. До во-
вського ремесла надивався менше, за те в цевільних праці міг бу-
ти дуже корисна. В соці було трьох четонх: Сибя, Жбура та
Подимн. Фотоні були невагірні, в менших амціх вчавували доб-
ре. В соці були хоружна невагірні / степені не арвананні че-
реа УДА / невагірні оженідан, но степені хоружного здобув в 30-ах.
До табору "загроз" виходила часто підрамонні арванічця віноц-
твоя дола. Вони прчавали до соці біля, медвнменті і почту. До-
ла і невагірні / Рінко в села Луга / це двіака які працювали для
більшовиків. Соція "загроз" не добре не розтаборилася, но не від-
почка по редах, а вже більшовиків знавчи про місце її табору-
вання налякували на соці.

Дня 22. 1945 р. "загроз" вернула в реду в Карпат. В три
дні після стела доносила, но недалеко табору переходила більшо-
вська реартирія. Соція відступила до Суходола. На другий день
вчавала до табору стела, повідомила сотенного, но більшовиків в
таборі не було. Соція вернула назад до табору. Того дня сотенна
вчавала дві четі Жбура і Сибя в терек, а сам вчавався в одній
четоні подимн. В дві години но вчавали четі арванічця / сотенно-
го, но в ілам'я і з Суходола розорильсь одіуть більшовиків в напри-
мі табору. Сотенна в четоні Подимн опустила табір. Він мав пля-
парайти за ріку Чечу до Мелецтва. Через міст переходити було не-
безпечно, тому чета подалася вчав Суходола, щоб перейти ріку
коло Врочитого. Там більшовиків зробили засідку.

В кілька днів після сотенних заморських реарказав мені як
то було під Врочитим. Коли чета, вислизувалась від більшовиків
намерувала стрілецьким рядом в сторону Мелецтва і вже була не-
далеко під Врочитим, нараз із-за ріку за Тарахнів скоростріл.
Менстало страшне замівання. Місце було таке, но не було де схо-
ривтись. В одній стороні ріка, берега, високий беріг; в другій -
милковчя, лісова стіна якої більшовиків париле скорострілам
по вчавих. Нігде які корчя, які ваглибчя, щоб можна було схо-
ривтись. Більшовиків бачили повстанців як на долоні. Хто куді
туди утікав. Тільки частиня повстанців продержалася в сторону са-
ла Луга, а сотенна в кількох стрільцях відралися на високий,
стрілний беріг, щоб сиртись в лісі. Треба було лізь рачки, бо
вероні скоростріли нестичи. Фотоні Подимн скоронься в цевонці
під ледом, та там переодів дві години. Рачки він, як не бав
більшовиків вчавонанні зі своїх степенів реготалася, та як прч ад-
ранні одягів втрунів сварчилься. Скільки страху чавіся, а як на-
мерся цей малка, гарна булава Ріаунівець. Одного разу прчавон
я до Івти Селіччя П., до вчавував сотенна почет "загроз".
Мін "атабонцям" побачив в одного малого в білому комужку / пар-
тванна, якого вчав я за перебрану дівчому. Прчотні почали смі-

тсон, а малю партіяни згодос-вои, ни чотоваи полнии/. на до-
 бовиді соти "загрозь" видчиви ден'ятъ трукъ та кулемет. Со-
 тейи заморськи з реактс пенстанциі Перематс черес гору стоа-
 буи Метше. До цього долуча чотоваи ненастиаць. Там знова на
 заморського наскочти большевчикъ. на вузкогореві дореві тин згу-
 ля ситъ та перошмов в Мелаци, до златаи чотозого полнии. За-
 морськи наказыа Полнииі Перект- зі салии /трядять челоник/
 Лциіку та стигати розбиттс, а сам пішов до Суходоля, щоб снот-
 тактуватсся зі шмов. Сотенного заморського знав н ма в тімецької
 окупациі, коли був він чотоваи в соці "Журавлїв". Черес курїиіа
 Козак прїїдчв з ним до мене. Чакон за большевцької окупациі нав
 я нагодУ чакотс опрїчатсся. Буи він гарни та добре вичованиа му-
 шин. До обляи - то буи нїе Ішва заморськиа. Амде обхращане,
 одяг на нїм педертв, ногн в колїнах пешукл'нж мононк, без ца-
 дїцї не мїг ходѣти. До зглошеннї своєого прїходу, перавї кого
 слова бул: "Друге командир, застрїльте, або робїть що хочете,
 я відхїлу халїне не могу прївїдѣти. Н'їекося, я нав пекл, я духе-
 но розбиттс і мушу відпочат". Засїди, вічнє гонимн, розбиттс
 соти, втратѣ лїдїах, так него зломлї, до в тому часї на ста-
 новїа командира соти він цілком не надавнся. І дав йому від-
 пуотку, щоб відлїчсвон та відпоче. на час него відпуотк соти
 перебрв чотоваи Окїа. Незавидна доя була і нового сотенного
 Сїмб. Чотоваи Полнии пішов зі "сотиа" в Лциіку, щоб ії па-
 чено організувати. Тмчасом в Лциіцї адмвертували всі пенстан-
 ці з Перегїсїа. І Там також большевчик зловнлї ненастиа, амка
 тїді яєно водн большевчїн. в Лциіцї большевчк наскочїлї на
 Полнии та збїлї аєму чоторох-отрїлїцїв;

Рїа, якї іа засїди під Черевтїи вшавн діло педвсся на Ло-
 п'яку. в селї Ілен'ї вїтїгуосн він на большевцьку застиау. Пен-
 стїаці залїгл'тс отворел'н ногомь до наступавчїх большевчїа. в
 тїм бод прїходїлї до манябрчїах оїаи. Большевчк лїаком сумулї на
 мїду горотку пенстанцїа. Цїлїиа ногомь навнх рабѣ лїкн у чор-
 ві перавї лавї. Тодї большевчк з другої лав прїснакуналї, хва-
 тлї під рамена поціленнх бїах товарїа і так за мертвєм засла-
 нов'їосувалїсся вперед. Другїа цїлїиа стрїл влїлн на землї мертвїх
 і вчїах, тодї підбїгалї в Третї лав хвїталї убїтїх і дальш на-
 ступалї. це було страше. Нашї пенстанці поїлїалї багатє большев-
 чїа трупєм, амє упав там і цїлїа героєвськиа рїа "загрозь".

Тодї в селї Ілен'ї прїтраїнїосн і тїкнї вшадонї Того самого
 вечера, коли упав рїа "загрозь" до жатї в нїїк булї большевчк
 амшєв бє'звнчє в про обляи Інтендантїаї соти "Сїгурїа". вї
 соїаи вчїа в рун'ї вєрєгат Большевчк бїлї та вмукувалї кого, щоб
 вїлї іх до вїтїах зїїдк'брав харчі, амє Інтендант'їаї чого не
 внчє. до з нїм сталося, невїдомо.

в справї розбиттї соти "загрозь" вєлїосн слїдство. Курїиіа
 правель твердѣ, що дозволиє заморськєму вернутї на два днї до
 шору, а заморськиа - що на тїждень. Іто з нїх обєх нав раїїв,
 знав, бо курїиіа переконувалє заморського про два днї, а замор-
 ськиа оїчравалї.

Чє заморськиа буи вїлїиа за втрату лїдїа і розбиттї соти;
 амшєв буи тому:
 че підчїтїлїа і злегковнлїа сєбі наказыа курїиіа-го Журавлїа;

- / замало інтенсивно діяв. Невиму вільну хвилю використав, щоб піти до села Суходола;
- / дав себе експлуатувати агентами;
- / не придержувався партійній тактиці;
- / в сурових хвилинах не потрапив себе організувати.

Якому заморському звільну і те, що він використав мого довіря продевічу своїм відпустку з неспокійністю.

- а/ на пост командира сотні не надавався;
- б/ хоча він лагідний, був легковірний;
- в/ діяльність стрільців його сотні була мало ідейно вироблена, по парадних невдахах розбігалася до дому /перегінці/;
- г/ замало інтенсивно діяв на лідях.

Сотня "Загроз" яка моведого існувала, товня сотенна Ойба старався доповнити сотню, але пришли великі неспокійні обставини, чого до повстанців не біла зналіся, так що сотенки сотні прилучено до сотні "Опришки" і "Вітрогоши".

Відділ "Загроз" повстав на переході фронту. Повстанці "Загроз" доходили із сіл: Суходола, Личенці, Лугів, Дубаарн, а найбільше в Перегінська. Ідейно політична стан відділу був нязький, зате морально-моральний був добрий. Чоловіків сотні мило впертали ування ідейно вироблення воцтан. При більшому натиску ворога, сотня тонула, так що треба було її сотенки прилучити до інших відділів. "Загроз" мав і свої мартин в історії УПА. Взяты в біа в Ланьківці /проділок Перегінська/, під зборів, в Ілм'я, героїську смерть бунтування.

В осені 1944 р. більшовики схопили кватири бунтування сотні "Загроз", якого дуже святенного прилучили в Перегінську з трибуни публічно говорити до багати соток людей. Бунтування сам родом в Перегінська не сільмив такі честь українського повстання, які перегради. Він замість виявляти повстання та інтенсивно УПА і ОУН - противно гльєрафікував. Реалізовані більшовики убивали його так на місці на очах людей.

Щитора чоту "Загроз" вертають до табору задержавоси в Цаньків. Чоту виставляла заставу від сторони Вільхівки, Раяншого і Ядирмового, який мав обсервувати гостенці в Перегінська. Більшовики повідомлені чотуванням, підсунулись окрето лугам які з мадрікою Личенцев, і заганували повстанців. В тому бач відзначилися кулеметна ланка, яка отворила носом поклала відряву ч'ять більшовиків Трунов. Більшовики заанальним набоями вешали хаті прибілки. Героїська кулеметна ланка заганяла між горамов хатю в куцув гноб і воцнем свого кулемета умешляла відступу "Загроз". Як довго горіла хата більшовики не могли нічого зробити кулеметній ланці, доцперва коли вогонь почав пригасати, зникли ці героїську кулеметну ланку. В тому бач по стороні "Загроз" було дев'ять об'єктів.

В оможних села Ясній кватирувала сотня "Летунів". Кілька слів про характерні сотенного Летунів. Молодий, уродливий мушкетер по гім-завілім натурі. Віськовий викаліл як летун-летунчик одобув в ні-

щільні армії. Коли в 1944 р. організувався повстанчі відділи
яке йому функції курінного інструктора. В тім часі їй одобув він
німецька літак-випробувач. Він підібрав собі не кілька фахівців
як зайняти випробувач літака. Літак відремонтовано, на крилах ви-
мальовано трикутник - УДА мала вже свій літак з українським державним
гербом. В червні 1944 р. Летун зробив на ньому пробний льот,
з "Нахлебнянських" лісів перелетів понад містом Долішній та за 2-3
хвилини спустився на землю. Летун був браурно відзначений. Перебра-
вляв в однострій німецького старачки затримував переїздами доро-
гов лімузачки, в яких їхали німецькі штабени. По короткій рема-
ві він виграв пістоль та всіх німецьких старачки розбрав та і вря-
тував. В цей спосіб одобув він кілька лімузачки і тигарезьких авт.
Колі повстанчі відділи заквартирували в Ровтаці, він як курінний
інструктор перебував у всіх софках куреня. Німіве яке софенки
"Летунів" був він енергійний, браурний та господарний. Від час
переходу фронту Летун одобув багато німецького німецького і ма-
дирського майна, потім в розбиті більшевцькі дві двілі вчас
Асеня отримув увесь вчирок. Летун не міг погодитися з курінним
Бурвалем. Він узяв свій вчирок, тому одхитилихні переїди під-
тягався нахвалом Бурвалем. Летун був тільки до писання. Звіти не
вчирок на час, так же по них треба було спеціального писання
вчирок.

Дня 12/2. 1945 р. Летун зі своєю софкою вчирок в рейд в Шв-
нічну Калужину. Він перелетів Лещенки, Суходіл, Міхсухе, Спас,
Струтин та в Раконі заквартирував. На другий день більшевцькі біль-
шевцькі софки вирушили село. Але софки вчирок з кількох, при те-
му згинув один повстанець: в селі Кривичинку /де в кофальні по-
тисові селі/ софки зачепила на стачі величезний склад дерева.

Дня 22/2. 1945 р. "Летун" в селі Толчів вчирок вчирок три не-
дільні поїти, який-тільки дві мешки. Повстанці залетили під рей-
ти кілька німецьких танкерів та більшевцькі софки. Вбух був
страшній. Софки Толчів більшевцькі, що їхали на фронт були убиті
і ранені. Одна чота "Летунів" під командою чотеного Мрії напалу-
лась в селі Денцотів на ч'ятдесять більшевцькі. Повстанці з кри-
ком "одича" вчирок на верога, в бач згинуло двадцять один біль-
шевцькі, з іншої сторони були легкі ранені чотенки Мрії і один
повстанець. Часі рейду по Калужні ранено в ногу софенного ле-
туна. Його софки перебрал Середина. Летун як повстанець кур-
рінний - куреня "заграв" вернув в Карпати щоб лікувати ногу.

27.

Летун перебрал курін "заграв" вчирок своєю бунчуковим
Гребенка з кількома підстарачками з бунчука куреня Ромка до ста-
рого куреня табору "Летунів", щоб в околиці Асеня організувати
новий відділ. В старому таборі Летун залетив кільканадцять пов-
станців для охорони ранених і табору. Ті залетили повстанці
і командна обсада, яка приїшла з бунчуком Гребенком була зред-
ком нового відділу. Гребенко за коротким час зібрав повстанців,
організував нову софку та побудував табір /старий табір Летунів
більшевцькі спалили/. новий відділ вчирок вчирок і робив акції. До

всіх інших вилежали в саджанці в позитиві двох колонок, одну на за-
бравні, другу на об'єкту кількох кілометрів від села Мабилонів. Коротко
перед рейдом у селі викрито ворожу агентуру. Протягом агентури
було це, що Грabenko призначив до відділу невзбранців без переві-
рки Олександр Мейнек і рекомендації сітки.

Під час одного маршу селі "Загравні" повставши стріляли двох
хлопців. Старша мав двадцять, а молодша сімнадцять років. По-
тім казали, що більшовики вивели їх родичів на Сибір і вони не
мають до них іти. Грabenko забрав хлопців до селі, про агентур-
ну роботу хлопців в селі довідавшись притягав. Одного разу чо-
ти Грabenko чертила в ящику до табору. Молодша взяла брата за-
двинувши для власної потреби, коли його довго не було, старша
брат пішов по-заборі. Та задержалася, та мала на очі старшого,
як черть годки старша вернув та сказав, що брата знаєш не міг,
бо в тому напрямі куди пішов брат слід розходився і він не знав
де його шукає. На другий день цивільні люди, що крикнули перед
большевиком, зголосили селі, що зловили якогось молодого
єврейця. Молодша брат притягнув перед кур'яного Метуха і Со-
тенного Грabenka призначив, що хотів утекти в відділу і та саме
хотів зробити його старша брат, тільки немав нагоди. Замість
чому утік зі селі, відповів, що його в братом більшовик зробив
агентом, наказав їм зголоситися до відділу "Загравні", там
знав собі сітку, намагався повстати до двірця і при-
грозі востріляти кур'яного і сотенного. На це більшовик обіцяв
їм гроші і мануфактуру. Старша не призначився до нічого, це сна-
роч на молодого, що його вчинив. Молодша вчинив на третього а-
гента, який перед вступом до війни вчинив собі в лісі букеру до
окривався перед більшовиком. Тимчасом до нього букеру заходив
більшовик до інформації про інші рухи: хто вночі заходив до се-
ла, в чий хаті спиталися, в чий хаті курилися, де гавали по-
встання Оуд засудив всіх трьох на кару смерті. Старша брат та
третьою провокатор не вчинили жодної справи, а молодша перед смер-
тю простила собі міг допомогтися. Батько третього провокатора - гало-
вня був також провокатором. Через нього уявлять три повстанці із
селі "Буравілія". Дочеря по році удалася разом вжити агентур-
ну роботу ганогого.

Для того перед приходом Червоної Міліції селі "Загравні" втру-
щили в рейд. Облога Червоної Міліції почалася при нічці березня.
В селі дві повстанці до селі "Загравні" долучили чотири Червоної в куреня
"Скаженіх". В тім часі на Червоної Ліс більшовики робили велику об-
логу. Селі Грabenka переміла через Суходіл, Ілем'я, Лем'яну,
Мідоуху до Ясеновця, де задержалася на відпочинок. Того самого
дня ввечері на обіді на заставу селі наскокнули більшовики. Заста-
ва вцілола до села, а більшовик замінив корисне ставивши на
двигунці, почали стріляти в напрямі до вобігавих в хат повстан-
ців. Молодша селі було дуже прикре, тому що більшовик мали
в двигунці добре поле зерення і обстрілу. На виста чоти Червоної,
які заступували в напрямі кілки села, дісталися скорше до лі-
са та вогнем зі своїх кулеметів уможливила відступ селі до села.
В часноці більшовиків на Ясеновці, що наші сторони буди втра-
тять вбитих та кільканадцять відійшло від відділу. Селі "За-
гравні" в чотирьох відступили через лісову до Цетраки, де по-

з'явився зі селом Гонті. Селі перебули в Петриці до шістьох
 тижнів, там до селі Грабенка долучили повстанці, які відбилися
 під час бою в Лисівцях. Звідтам "заграв" відмаршували до північ-
 нийської Слободи, де отримували з курієм "дромінь". До трьох
 днів селі Грабенка вернула через закарпатське /присілля черегінська/
 до свого Табору в Карпатах.

Курієць "дромінь" із села Дресьони подався до Мелецька, де роз-
 членувався на селі. На селі "Буравлі" яка подалася до села Лисів-
 цях під наскоком більшовиків. По короткому бою "Буравлі" відступили
 до лісу, та натрапили на "трапу" на який слідки селігу,
 який був до табору "заграв". Обі селі зарили опустелий табір,
 та через село Лисівці пошмарували до Чорного Ліса. Більшовиків в
 порозі за "Буравлі" натрапили на кілька слідків, пішли на них
 та зробили "Буравлі", але там який викали цвільні люди, що окри-
 валися перед Дресьонам в червоному армії. Більшовиків не знайшли та-
 бору Грабенка, яка вбили в селі Лисівцях двох цвільних людей.

Недалеко села Суходол перебувала селі "Вітрогон" очолюва-
 на селітником Тютюнником. Історія її народження та перших місяців
 була: Дня 21 5/1. 1945 р. призначено Тютюнникові організувати
 відділ "Вітрогон". Основні селі мали бути повстанці з відділу
 Ромка і Дотруба. До місяця Тютюнник зібрав з Галицького району
 сімдесят повстанців, але там не міг далше перебувати, бо терен
 був дуже насичений більшовиками. з наміру провідника Печая він
 доїхав до відділу новобранців зі сіл Волохона і Завадки. Змобілі-
 зовані з двох останніх сіл люди не надавалися до військової служ-
 би, з причиною старшого віку /немає серця в'ять років/, та багато
 було ревноязосентів до Тюті. Все вчасі організування відділу
 повстанці брали участь в опільній амції зі селітвом Середнього "Ле-
 тун" на районній Центр Золотилі. В наскоці вступило десять сель-
 шовиків, а добуто наджамент і окіру. з часом отерені були тро-
 яхтні з відділу Середнього. в другій декаді лютого "Вітрогон"
 вирушили в Карпати, щоб там зв'язатися з курієм Ле Туном і пере-
 вести втікати. Зниклі селі переводили хоруни залий хоруни як
 реалувати способом. До важливіх боєвих амції "Вітрогонів" нале-
 жать біл в Лисівцях.

Дня 23/2. 1945 р. до села Лисівцях прибула селітвом більшовицьких
 погранчичків. на їх наскочили "Вітрогон", убивали в селі стар-
 шого лейтенанта і п'ять рядових погранчичків. Більшовиків відсту-
 пили з села. "Вітрогон" випередили погранчичків та зробили ки-
 мих в ділі за селом внаслідку, в який ушло двадцять більшовиків.
 Селітвом втрач на жаль.

Дня 2/4. 1945 р. "Вітрогон" вирушили в рейд на доли. Стан
 селітвом зматі причиною захорунув на тф змешався на п'ядесяті про-
 цент. Були смерті внаслідку. Померли чотирч рядові та чотирч стріль-
 ці. Два хорі чотоні, з причиною воняваний не долучили до відділу.
 та долах Тютюнник перевів нових набір до відділу, та до трьох
 внаслідку новобранців.

Сотенного Середного я знав ще в Магурч. В старашковській команді "Олексій" був він бучучим в сотні Кошар. Був він спеціалістом та добрим хлопцем, всі його любили. Середина навчався сотенним відділу "Летунія" оперував переважно на ділянці Карпат на лінії. Його "гніздом" була сім'я в Калуші. Там виконував він великі "спроти" в лінійній частині більшовицьких гарнізонів, задоганював, заставляв та засідкав. Молодичці любив молодого командира, вірив в його командирський талант. Хоч часто обставини довгих маршів без ідентифікації, серед безпосередніх боїв, засідок, заспокоєнь, то в його сотні майже не було двармії. Як але було в його сотні з прохарчовуванням, як послушність відносно в його зв'язу: "Через цілий час відділ прохарчовування власним способом або через голубів сілград. Прохарчовування виглядало в цей спосіб, що через цілий день відділ із однієї частини на добу /вечером/, а весь час був без ідентифікації на добу не мали було нічого зібрати, тому що хліба майже нігде не було, а варити ніде не було у лісі неможливо через рейд". З тих часів мав тільки одну звістку сотенного Середного, в якому надав важливі вказівки за час від 1 до 15 березня 1945 р.

Дня 8/3. 1945 р. сотня зробила спок на більшовицьких млині у селі Мельничі у Журавенській. здобуто вістдесят п'ять корців збіжжя, мук, крупи, два кошуки, пшеничку.

В двісті сотенні Середній і Гонта зробили сильну акцію, з без втрату 50 більшовицьких, з нашої сторони втрат не було.

Дня 15/3. 1945 р. в селі Дуброва ністоря чотири Середного зробили акцію на десять сір більшовицьких. через ростики, замаскування своїх і трішки і кулемет мехом. з нашої сторони уцвів вчовник Марко. До сотні приєднав його поред двома днями командир Демид. вчовник Марко тяжко ранився в ногу, добився в ністелі.

В полудневні Калушні /Голохівська/ квартирувала сотня "Хорт". Ці сотенні був слава, майже легендарний - Фед. Віаськовича вказівка він здобув в легіоні ОЖ. Коли в Галиччій організовані перші відділи УТО-у, включно до нього як чотого-інструктора до сотні "Крилаті". Разом з курнем "Гайдамаки" він перемаєв на ділянку, та працював там в характері кушеного інструктора. Своє завдання інструктора виконував більше практично чим теоретично. Там же німці в своїх тижневих повідомленнях вказували місцевий "супердідом", командиром і українськими поліціями - "Фраудом Фед зник". В одній акції з німцями був він важко ранився. Під час інспекції німцями в Ровенці я отримув Фед. хоч рана йому дозвувалась, але Фед був в доброму настрої, тільки донарачував, що Тамара приготувала для нас час нуоів прелетати в авіації: за більшовицької окупації Фед отримав відділ "Хорт". Злучив слава відділу, бо він зі своїми повстанцями "Хорт" все був в русі, все наскочував на ворога.

Восени 1944 р. Фед зробив опільну ямку із сотень шумів на
двох великих відділах більшовників в нічці: в Калузькій. Амція
була добре розпланована, так що більшовники втрамили біля ніч
отки нібито, а вали з янтами, армитами та іншими трофеями
доставали в руки повстанців. Більшовики не чули про безсмертні
такіх районних центрах як Калуш, Волохів, де було не кілька
тисяч війська. Для Фед було нічим піти перебравши до районного
міста, та на ментро крошуть якогось вчиняного партіана, або
екзаведиста. Але довідавшись, що гастроли московського театру,
в той вечір зробить своїм на гарбарню або якусь іншу установу.
Тоді в театрі на ямці "Фед" повстанцями ставали страшна паніка. Бійки,
партійні, військові кидалися до дверей, в стіну одні других
дурили. В місті була стрілянна і були ракети, а Фед був вже да-
леко.

Були бої, в яких більшовики тербли ряди Фед. Тоді Фед був
страшним, за свого уявного стрільця клас десантизм більшовиків.
Фед тримав військи залізною рукою. В него софі не було безглузді
ти олібодухів. До надбешечніма, ду місце наслабає, там Фед.
Амціза Фед було, щоб всі його повстанці були добрим стріль-
цями. Назав він провадувати на вершину дерева німає предмет та
влучним стрілом него окидати. Тіло Фед позначене кулями. Він оди-
нокки в цілія УНА нагородження найбільшею кількістю "Зіркова
ран", а за хоробрість відзначена "Хрестом Роксові заслуги".

55.

В південно-західній частині Калузької Округи, з лівої сто-
рони Дністра розляглось велике село Ямківщина - Черегинське.
Вене левить на шляху, який Черегинці багаті кушці, і який Черегинці
регіату худобу з Галичини на Мадришту. Все в першія поло-
вині XVIII. стояли Черегинське муило бути розбудоване і бага-
те, бо як історія подає робив на нього наскок гуцульська охрощен
Олександр Давид. Охрощен Черегинська мальовничі, багаті в лісу, як
в яких виступають рідкі гатунки дерев: кедр, ільм і тис; в на-
драх знаходяться нафта рони. Грунти Черегинська урожайні - в-
ступає порічка, на яких сіють озиме жито, овес, лен, та садять
барбарю. Село поділене на дванадцять дворів /дільниць/. Повстан-
ня дворів зв'язане в різніч переказам. В Черегинську містяться
заряд мотрошочих дібр. Мешканці села - українці. Черех другим
світлов вліном великий відсоток мешканців становить жиди. Жиди
занимаються рільництвом, скотарством, лісорубством та гірництвом.
Нінки переобляють гарне очковане поле, може накірає на цілу
Україну /коли взят під увагу домашня виріб/. Ядича Черегинців
часто кушечья - адібні, проворні і практичні - не до національ-
них почувань свідомі але невтривалі. В першому черві адібні до
великих верте, а описи заваля їх окремо стичне та вертають до сво-
зі буденщини. Підчас перших вчезельних Черегинське далє малє
УСС-ів і маяків УГА. В часі другого вчезельного зрину маяк відді-
ли заробіткою Черегинцями. Були добрі, відважні воєнки, але коли
побачили, що партіяєнка промгується на довшу мету, почали ма-
сово дезертувати. Ясіх Черегинців не можна утотемнявати. Були

... і прекрасні націоналісти; як діти вонена матрі: Володимир, Дар'ян, Тим і Філіп; Червоні збили більшовиків в селі Іссені 1920 р., а востантима і Галену німці. Під час другої більшовицької окупації загинули героїською смертю: Косенко, Тамара, Крива, Верхова, Смирнова, Морозенко, Снівак, Іваненко /Тодан Ривак/, Довбуш /Володимир Демутат/, Реван, та Іва. Червонсько діло також добрих патріотів, які вчасно в тридцяти прапор наших національних змагань. Але Червонсько діло і зрадників як: Микола Мішута, через якого німці розстріляли місто наших націоналістів; за другої більшовицької окупації - Шцер /Лев Кравчук/, Грім /Василь Селмишак/, Ставель, Добровольць, Розбіяк, Шутка Павло і його сестра, Снітлиць /Іванчиків/. Я діло зупинилося на Червонську, тому що це найбільше село в Калуської Округи діло і ідеальних певної поезії патріотів, але багато дезертерів та зрадників. Пам'яттю було б, щоб хтось в місцевій інтелігенції зайнявся ближче тми найбільшим селом Богданівка та опрацював його меморіальні і ролі, яку відіграло воно в наших національних змагань.

Сотенник Довбуш походить із села Червонська з роду середнього заможних селян. Коли організувалися повстанчі відділи, він згодом став до сотні "Журавлів" як чотирьох-інструктор. Під час козацької сотенної Журавлів він заступав його місце. За більшовицької окупації призначено йому зорганізувати нову сотню "Опришків". Довбуш як самостійно вказував не тільки організаційно, але більш бойовий хист. До безсмертності, то його сотня стояла на третьому місці. Через його операція - це ціла Калуська Округа. Його повстанство знало також і закарпаття. Коли в одному місці наробив більшовикам пакости, переходить у друге. Було так, що сотні які на одному місці засиділися та спеціально консумували харчі, билися Довбуш як вогонь, щоб він на новому терені знову не зробив якусь акцію, чим викликав б' реакцію зі сторони більшовиків. Останні в погоні за Довбушом потрапляють на постійних активних відділів, - а Довбуш в "Опришків" був вже далеко.

Прямою собі одну відправу на які були сотенні та бунчукові відділи: "Опришків", "Журавлів", "Загроз" і "Снігурів". Кожен сотенний здавав звіт в переведенні акція. в черг здавав звіт сотенний Довбуш. До звіту я запитаю його:

- Друзе Довбуш, скільки втиснуть стов намол сотні?
- 118 повстанців.
- Друзе Довбуш, чи нас в школі вчили рахунок?
- То так.
- То помікніть пересічні ваші землемірні втрати 12 повстанців через 12 місяців.
- Довбуш похитав число 160.
- Пачте, до вісім місяців пересічнихих наша сотня перестане існувати.
- Друзе командир, як я маю розуміти ваші слова?
- А так, щоб повстанчі відділи мали як максимум втрати, а воно як найбільше.

Прямоподібно Довбуш взяв собі мої слова до серця, бо від того часу мав менші втрати, хоч його сотня вказувала більше активності.

Як мовив дідусь і Довбуш не був без гріха, саялилися в одній свічурці. Він не зміг навіть не припустити, що його гарна Оленка то крушка більшовицького провокатора, через інші сперталі йому уяву, на побитому Оленку в підсарілі, щоб не гонимся з нею до "службові зирин". Оленка це був фатум Довбуша і "Опріжкія". Бач б Довбуш не пізнав, хоча його стрічали більшовицькі, всіди робили "вазідки". Сама Оленька везицькі зацікавила гарною Оленкою. Виявилось, що Олена - то злая демон Довбуша; таксака яка чотала не тільки на Довбуша, але і на інших командирів та побіть згубу. Одного разу Оленка надела більшовицькі на табір "Опріжкія" на гору Яту. Коли Довбуш приперти до стіни /стрілки снад гор/, зі вартяки в ладях прорвався з кильця більшовицькі, в тім часі його Оленка кильясет метрів дальше зважала лубока з еккавед-стен. Вістка, що його Оленка це більшовицька агент, потрясла ним глибоко. Довбуш - це часний хлопці, не міг пережити, що його особноті печування до Оленки негич маробити тільки дитя кому, "Опріжкія" та УДА. зі вартю хотін зустрітися, але його побіть-ці, які свого командира любич потрясли його розраднн.

в 1948 р. баччя я Довбуш два рази. Раз веселю, коли в мене була велика біда, осерадек був реконспіреванча, два свої добрі побітьці з печату ушало, не було харчія; другий раз я його стрінув в оселі. це вже було не смерти Оленки. Довбуш виспенідавсь перед мною як перед батьком, як сильне потрясла ним відомість, що його Оленка була агента, як було йому отядю, що особа яку любив так мчсько моральне видала. Я його розраднн, та наказав, щоб цей гріх, який приймч його часне ім'я зважав цілком на більшовицькіх і в той спеціє себе регабілітуван. Більше я його не баччя. його спиною місяця в бересні 1948 р. Довбуш wraz з трьома побітьцями згичун у селі Підсухих. його труни більшовицькі привезли до Перегінська. Там лежав він як цілий дубич веретін через кильця днів. побітьці дуже малували за своїм командиром, доказом того з уловама ним пісня:

Зайшов Довбуш на квартиру, отин квартирувати,
а тут сталі комуніста хату обступати.

Довбуш не зміг не на нього комуна голуб,
Він у хаті преснекілине з печотом вартуб.

До печері Довбуш каже: "Пухом відходнн,
Во на серці мені важко, не нову судіти".

і почали оляжкі хлопці з хаті виходнн,
Як почали скорострілж сумне гомоніти.

тут почався батько-Довбуш славно відбівати,
та почало його хлопці у бод манати.

і зикрччяа оляжчї Бульба на землі сжалкннчсь,
"Умирав за Україну, я не не лавиння!"

А риненча Дерешенке стався відбівати,
Мене вдасться командира хоч уратувати.

Малка врччя пелаливсь, та став променнати:
"Олена менї Україні"... та став умирати.

А комуна замірно донбуша зловить,
та він став їх цільним стрілом на земні жалить.

Далі бачить, як верегі його окружили,
"за добутись... за раними"... Ледви стало святи...

Левить Донбуша у нересті із своїм почетом,
Прадав мати - сльезами, а верегі - реготом.

Дого витти веретке, бурхливо, як притисне на карпатського
легіон-героя, як у 1911, столітті гуцульським патарем сиршаків
- Олександр Донбуша був пострахом верегів, так і сучасний Донбуша зі
своїм "Опршаків" гуляв по бойківській та захарпатській Україні.
У відносенні до своїх звержувачів був він - бездоганний, до під-
чинених - нагідний і поблажливий, до верегів - безоглядний, в сер-
цевих справах - чесний. Ах

Про партизанські подвиги Донбуша похов у другій частині спе-
ціалі.

У селі "Опршаків" було трьох четок: Ханенко /вродом Ринки
родом з Червоноградської/, Галаша /вродом Гербова/, малознайома, всі
три були абсолютені там "Оленів". Четок Ханенко був до бравуря
відомий, він пішов був і в пенлю а за яким повстанці, Ханен-
ко ревно удали ації, був пострахом більшовиків. Коли Донбуша за-
хруну на твар четки "Опршаків" перебрав Ханенко. Під час реву
до Стршаків Ханенко побачив більшовиків; пенля своєю снай-
пера яв пил та стріли з нього до більшовиків в ухо, всі його
стріли були влучні; змичасом одні більшовиків підсунули сир-
те і облявья пуство серию у груди Ханенкові. Четок Ханенко
смертельне ранима аналвся на землю. Умирав притомно, саникує
нав повстанців циметети його смерть. Останні його слова були:
"Слава Україні". Серед граду кув повстанці забрали та поховали
в селі.

Історія багато рознесується про черменті, грецьких героів
стануть як найр ванцької часоти. А скільки героів знає наша
історія? Кожна доба показує нам героїчні постаті. А сучасному
змагу всіх душе багито. Скільки то відважних людей, здібних
превідників, комендерів дала хоча мала частина України - Галич
чине. Для українських повстанців немає іншого криво як: "добути"
Українську державу, або згинути в боротьбі за неї. І не тільки
превідники та комендери, але члени ОУН на нивських організаційних
постях і молоденькі бійці УНА, щоб не потрапили в руки ве-
рега, стріляють або розривають себе гранатами. Історія УНА знає
і такі випадки:

Бували гранатометчик зі четки "Опршаків" повстанець зірка
/часиль Роняк з червоноградської/ при розмінуванні терену страття пра-
чу руку. До четки був вже неадібний. Організація дала йому пра-
ця в станції ч. Під час вершого наскоку на районного превідника
СВ - Лісефого, ранили і зірку в ногу: зірка, щоб не потрапила в
вчи в руки верегів; розбезпечив зубами гранату і себе розірвав.

Гарні прикладі героїстичні стрічаємо у відділі "Опршаків".
Дня 25 березня 1945 р. одна четка "Опршаків" аревшла ацію
в селі Крещиньку. ачасі стріляючи був важко ранима четок
малознайома і повстанець Луна. Черва добив себе з пістолі, а
друга розірвав себе гранатами. До верегів стерені було трьох

...х, в тому часі начальник в'їждського МГ. Абсолютно дру-
гого уряду "Оленів" четвергоу малували йав я особисто. Бу-
ли не тільки гарні з обличчя, але також ходили добрими. До сн-
ці червоних - прот'явних і пасивних; до підчичних - в'їтер-
ських, пр'явних, до червоних - відважних і завальчаних.

це в не з безир'явних гераста, поділі армії в'їждоме
в'їтерних кожного повстанчого відділу, шп'явних, середня, ста-
нці.

Ця осередок бувало село Суходол. Дня 28/2. 1940 р. рано
в 7-ми годині почули ми з двох сторін сильну стрілянину, одну
від Бездомі, другу від Ілмської ріки. Ми спустилися колоду. Чарас
недалеко перед нами від стери гері Стівом за Таракітіді червон-
стріль. Ми забудили про море, та побігли в протичну сторону. Дов-
станці хотіли бігти на Федорів, але я намагався перебігти Бездомську
дорогу та сиріткою в лісі на Малебках. Біг на мав я сили, хлещ-
ці мав пр'явних: "Скоро друже командир". На Бездомській дорозі
ми застряли слідом. До нас долучилися два абсолютні "Оленів"
в середня хорунжого шти, які вилетіли на стіву, натиснувшись на
міст з верши гері ми обсерували як це Бездомські ходили большав-
вми. На Малебках ми перебули до вечора. Вечером в'їсла на стіву
в'їтерних повстанців в напрямі нашої осередку, яна донесла, що в ко-
лоді не було нікого. Абсолютні вернули до осередку, а ми до сво-
го осередку.

На було пр'явних адирну?

Того дня рано большавські зробили дві облоги, одну на Табор
червоного, другу на невоєрганізовану сотню "Смігурів", яна ква-
терувала над рікою Ілмкою у підніжжі гері Стівом. "Смігурів"
очевидно була четонка "Гайдмакин" сотенних дотруб. Сотня була
в стадії організації. Стан її в'їтерних не цілком 100 крісів. Того
дня в таборі було 25 повстанців. Вчорі руханки отіканка завважи
відділ большавників, який розстрілював пасувався в сторону табору.
Становий в'їстрільм залягнував Табор. Смігурі залучав раненых
утікали г'їтерних дуктом Суходільськх і Ілмськх лісів. За ми-
ми крок у крок г'їтерних большавників і парч'їть мушкетів. Повстан-
ці утікали черев Ілм'я до Лев'яни, де пр'явних коло півночі. "Смі-
гурі" не пр'явних б'їв тому, що це була невоєрганізована сотня; яна
не тільки в'їтерних большавників зайняв табор забрав хор'їх і
раненых. До дорозі в'їтерних одного стрільця.

Стріл на дукті залягнували не тільки нас, але також і сотен-
них почет "Журавлів", який квартирував на Федорів. Почет утімав
в напрямі Ілм'я. Большавники натиснувшись на сотенних почет побач-
чили двох старих бородатих повстанців на гарних конях, думали що
одичи в них з'ї командир Шиль /як большавники називали мене/, та
другий командир Шидки. Большавники називались в'їтерних командирів
ж'їтерних ідуше на який г'їтерних. Але бородачі були на добрих конях
та зуміли утіч від пісних большавників. На другий день большавники
оповідали по селах, що вони мало не захопили двох в'їтерних бан-
дерольськх командирів. З в'їтерних в'їтерних в'їтерних оба бородачі, а
саме кур'їтми ад'їтерних Мадия та сотенних бунчуковий Гл'їтерних в'їтер-
вали собі бород.

"Закінчення" літнього 1945 р. Курішчя Муравель одержав наказ в-рушити з четирма відділами: "Муравлі", "Загрозон", "Опрішкія" і "Хортин" в рейд на Стришчю. Перед рейдом "Муравлі" почесли в Ізяславському лісі великі втрати. Вони же в Карпатах мусли гоїти рани. В тім часі більшовикі зробили облогу на відділ "Загрозон", якої стан так змілів, що до рейду не надавалися. Треба було зайтись набером нових повстанців до двох потерпілих відділів. Тому Курішчя Муравель втрутив в рейд в Стришчю два в двома відділами: "Опрішкія" і "Хортин". Перши відділ очолював сотенник Довбуш, друга четвир Ханенко в заступстві раненого Воя. Пізкурінь дізнався до села Бряни патинувся на велику облогу, яку більшовикі заочаткували в березні 1945 р. в Дрогобиччині і Самбірщині. Обласові ізясська Ермені Мітль подучилися в Стришчю і другом обласовим ізясським Станісцьким Дітьми і Ермені Рубахи. Курішчя Муравель наказав пізкуріневі завернути. Він мав замір передутти облогу в Карпатах, але дістатися до Ерменого Ліса і там в велику повстанчим відділам беретися в обласовим ізясським.

Дня 31. Березня 1945 р. пізкурінь і чота Дорога перебуваючи під горою Лисов недалеко села повстанці одержали розвідку, що кількохот більшовиків підсуваються в отерону гора Ясон, що вкрутити в горах. Чоловечий пізкуріня було прікра, в двох сторін верег, в гору засмічане мілке поле. Курішчя дав наказ відступати. Старши виступи Кедур розмінував кілька міл на горі Лисі, і там лисові перешли сотні. На Цегерілому до пізкуріня прилучилися одні сотенник і інші прішав із села Ячкова. Вони разом перешли дорогу Ячкова-Тракія, ріку Свічу та в вері під горою Ясонічем закатрували. Рано в четверті годі вночі стону в напрямі села Ілем'я, яка мала загатовити вечору для відхідін. В три годі пізкуріня наші частині зайняли більшовиків, які в трьох сторін намагалися окружити пізкурінь. Одна частиня більшовиків дісталися поміж заставою до Табору "Опрішкія", де вважували почет Курішого. Курішчя наказав "Опрішкіям" зайтись в Таборі на горі та прішати бік. Верегі зібрав всі сили та ударив на "Опрішкія", але коли сотені отворили сильні вогонь, більшовикі маневрувати почали обходити лі праве крило. Оді чота "Хортин" ударила до крилі більшовиків. На шоста літак, які снідалили в верегоні почали скидати бомби та на шостах більшовиків. Сотні окрочилися зі замішання, що повстало поміж більшовикам, відк'явалися від верога, в нашій оторо-ні знало прішть повстанців та мість було ранилих. Більшовикі мали біліше як шістдесят убитих. Курінь подивився лісам далше на схід. Там було трудно передертися, бо в лісі був не сміг, військо було перемучене і голодне. На федерівім пізкурінь отрінувся зі солруччя Мели. Стена, що вернула з Ілем'я донесла, що вечері для власькіне загатовила тому, бо село забльокували обласові частини. На другі на Дошчках /коло Сухожана/ сотні мали бік, в якому втра-тив коня. Курінь отримав село Лисовіцю, через прісілок Кам'янець прішав рано дня 7. квітня 1945 р. до села Цегеріна. Курішчя Муравель розставив заставу силшав сотенних на відправу. Наравна заставі від отероні Цегеріа дался чуті отрілк. до 260 більшовиків

ліч і дуч" з Червогія до Др"слоня патрудува на нашу заставу. Ча-
 стин большенчкіх старшак вогуем знатт" заставу, а решта по-
 али частоту на ту частоту сала, де квартирували "Опрмак". Доло-
 жиня "Опрмак" було безнадійне. Ворог заняв на горі вигідні у-
 ступів а відділу "Опрмак" та стріляв до них з кулеметів, декі-
 тьсотня "Бурявілів" ударила з лівого крила та змусила ворога ошу-
 стити добрі вогневі становиди. В тім часі "Дерт" заняли завду
 крилліса та уможливили "Опрмакам відступити без втрат. Ворог від-
 ступивши почав бити з мінометів калібер 81. Стрільня падала вбік
 і майже не шкодила. Курінь відступила в напрямі села Мандану зали-
 шити 12 ворожих трунів. з нашої сторони було збиті, 2 ранені
 та 2 залашані;

Роздумувач облікову територію МІТли, мому значачт" на вона як
 і обляга Сталінських дітях і Червої Рубах, де одночасно перево-
 дилось на цілі Галіччя. найбільше потерпіло цивільне населення,
 передісім ті, що крилися перед пр"свом до червоної армії. Заня-
 ли глобальне число большенчкіх, авіаційних в модерну зброя, зі
 ошідійним авіацілі і танків, телефонам та надавчим радіям,
 те інші відділи мали мінімальні втрати. Правда, Організація і
 УПА обляга вискочили. Частинці з браку харчів змусили іт" в"се-
 ли на Трапизил на вероні сая о"ли, які гнались за ними десятки кі-
 льометрів. найбільше дошкулували сая гелад і хелад та догрі марші
 по засніженіх бездоріжжях. А що їм мали втрати, було це в"шею час-
 сам"х, бо м" або не забезпечувалось або не конспірувалось. Раянши
 історію пікуретя за час від 31. березня до 7. квітня 1945 р. бачи-
 ли м", що він налягався в дуже невідрадному положенні: ворог завду,
 впереду о"ліг, мін", засідки, до того хелад і гелад та майже смер-
 тельне в"скаженні повстанціа. Такі пр"ціщіяльні пр"свом партіям-
 ської тактик", як забезпечення постев було легковані.

Вант:

- 1/ виставлення застав" коло міста на ріці Свічі;
- 2/ четврий карт" на геладні дереві Ругода-В"жків пр" світ-
 лі електричної лінії, сир"чків і заналитчочк без найменшої обе-
 режності;
- 3/ палення величчх ватр в таких місцях, з них було видно да-
 леко луку.

Де в"ше робило т"е, що не провокатор, але м" самі себе провоку-
 вали. Х"би курінь і сотенні могли знатт", що большенчкіх чакел"
 урядували на нас генеральну облягу, то сотки ворожих людей об-
 сернували дороги, стайки, бред" і переправы. на ширлих гір бель-
 шенчкіх в"сталили обсервацілі, чи не завважать до вогні, або думу
 з ватр. Це впрост картгідне, з німіжкої сторони г"р д"с"и на впрест
 дуже активного районного центру Ругода, відділи розпалчили такі
 вогні, що здалека вглядало гелад на горі розположене було якесь
 місто. Це д"с"ота, що ворог знав"т до розположені майлі відділи,
 з"с"рив"о"ли ти гелад ш"их до певного в"скаження. до в Др"слоні
 м" мали втрати, хоч пр"кре мені це д"с"ат", але на шаль так було:
 що-кел" відбувала відирала курінього з с"т"иним", в тім часі ку-
 ріньши почет підхмелч"ся. Філія був сумний. Командант курінього
 в"ддармерлі большенчкіх в"бли, а курінього і в"танд" та захочили
 в"в"ти.

Облава замічлася. Червона Мітла діяла в полудні, а Черна Роба і Сталінські діти в північній частині Калуської Округи. Це має резонансний наслідок на величчя насити - облава не дає більшовицького сподіваного результату. Правда, було не найлітстерені втрачати, але не такі, як це герлали більшовицька пропаганда. Різноманітні облави були для нас іонічній політичній арістотелі, стіакоств та вдержливості. Ні, не не було певні, яких перестроували методи Нерога в черборіванні нашого в'язельного руху, ті від нас відіадали. Превіря та селекція членських кадрів і УНА оздеревля Організація і УНА. Цей елемент, що залучався - це були найбільш ідеалістичні гетоні в'язельні інтелігентні найбільшій поезія:

Більшовицькі, щоб талентом над рух утваряли різних метод:

1. Різні облави зі спінучістю червоної армії. Цей метод для більшовицьких був найменше рентабельний, тому, що червона армія в своєму наступі на захід мала лише життя, та переконаність, що західна культура не така густа, як це предбачала більшовицька пропаганда. Червона армія емпіризувала в нашому руху, та деякі навіть перестерігала нас перед небезпечкою. чир.:

Ці часи облави на Черних Лісах одні повстанці звали під керуванням Більшовицьких переходили до кількох лаям. Якось солдат побачив на собі повстанця, коштує та каже: "Гандьоре сказав нег".

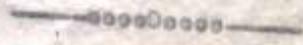
В селі Х. більшовицькі переводили ревізії. В одній хаті старий лейтенант звався на стріху міленьких підпільників, удав собі мілого на бачення, та на часеріч на других більшовицьких, які хатили в'язельні на стріх. Це їх відході лейтенант окликав до домашніх, щоб лише окричали Гандьорів.

2. Агентурні і провокації. Більшовицькі вимовляють на існування тактику. Вони хотіли викласти нас із в'язельні. Вони почали ментувати містерну бітву секстетів /секретних сотрудників НКВД/. А більшовицькі в ція галузі м'ястці. Черед других світових війн кожна десятка громадян ССРСР був секстетом. Це другі світові війні, коли загрозив капіталістичного отруєння далі актуальна, коли всякі Черкиті, Гандьорберг і інші "шані війні" живуть, більшовицькі збільшили свою війну армію. Існують тактичній та прогресивній Організації ОУ, яка спінрацює в існують народах ССРСР, яка має зв'язок із закордонем, з поважкою небезпечкою для Радянського Союзу. Тому Сталін і партія старається її знищити. Сталін не довіряє Дружову, в'язельні на Україну Кагановича, щоб він там виведає порядок. Радянська верхівка України прибрала космополітичний характер. На чолі української комуністичної партії станує член секретаря НКД - Іллясєв Миколай Каганович, голівер українського уряду член секретаря Мєналь - Микита Сергієвич Дружов. Це означає для нас острий курс, і для світової пропаганди - це партія нікчується Україною. Більшовицькі побачили, що змілю не змінуть нас талентом, старалася розбити Організацію з в'язельні. Зважалося їм, що одні спінучікі страши, другі задля спокійного життя, інші займали матеріальними благами діялися спокійно веревані та в'язельні торців за Рубль. Але ОУ, це передові загін, що за собою має десятка став існують і драматичні. Це одні верев старався її знищити, але це йому не вда-

алесо. Організації призначено взятися на два фронті, зі своїми
в на гірських внутрішньому фронті. До боротьби створили ціла Організація
вдів, через агентуру відкрили та живили. І цей метод не здався
більшовицьким. Це поміг Сталінові і вступив курс. Катинський. Організація
якщо далша буде та далша з більшовицьким твердим герізом.

Дня 9. Травня 1949 р. в радянського центру "Городи" м- почув
сильну стрілявину з гранатами, кулемета і крісів. "Кулемет
тин" були сорі в цілого двоя. "м" не знали про причину цієї стрі
лими. Окремі люди м- довідалися, що це більшовицькі стріляв
тин в радіост, за червоної армії звільня Берлін, а німецького омані-
тувала. Ця цікава історія, що буде далша, ч-м звільнені тин
справу ч-м не керувати передчасі вступити в війну проти ООПР,
ч-м прише між ними до дещо тривалого миру. Воля буде мене, ч-м во-
хкіл держав, які свої утрія і між будувати на націоналі донго
на воюють. Також тривалого Тривати - як Радянська Союз. Скор-
де ч-м не лише му-ть ширити м-м між до будару. Дещо більшовицькі
примували та в'язні підход над німецькою. Це міста і селах
урядували парад і поход.

І м- тільки ось в'язні береться правдиво далша.

ДРУГА ЧАСТИНА.

Друга світова війна закінчилась розвалом німецької та її со-
ветської. У во'дому з існуючим міжнародним законодавством всі україн-
ські землі дісталися Радянському Союзі і зараз стало фактичним
питання далшої мнати боротьби з ворожими більшовицькими окупаці-
ям. Цією акцією друга світова війна, Дрозд Організації
Українських націоналістів дав на це дитиний відповіть в "Декля-
рації" в травні 1949 р.:

"Ця війна в Європі закінчилась, м- стверджуємо, не перші ро-
вняється в широкій унітарного внаслідок внаслідок боротьби Укра-
їнського народу. здійснювали лише інші відмінні умови розвинути пере-
дми, в ціля:

- a/ ми треба і м- му-ше далша вести зброєно-революційну бо-
ротьбу в ім'я оборони народу перед філіцями та мерзкими окупацими;
- б/ ми треба бути готовими на все, щоб всі ці оборонні
другі і सबе перед викликами;
- в/ ми треба боротися і розбудувати якомога революційних сил
до самої в'язного червоного моменту...."

в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."

в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."

відділ "Діти"	Сотніки	Середні
"Вістрони"	"	Центри
"Круж"	"	Народ
"Росі"	"	Генер
"Вістрони"	"	Консульт
"Журнали"	"	Трипти
"Хор"	"	Рос
"Сиріак"	"	Держ

в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."

в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."
в'язного моменту червоного моменту...."

"самозащити" українських революціонерів і повстанців до ємня-
 українських отаманів злізком обидвох провадних "приводів" з грубою
 відсутістю більшовицьких партійних дисциплінар. Коли хто відважився
 на боротьбу зі сталінським режимом, то не на те, щоб потім
 цесити ласку у своїх жандармських веретів. За вряток, деснід по-
 нуву, за всі ті, колимабудь повірили Москві і добровільно вдаря-
 м збрех, авчидне чч ніліміне згинули фізично чч моральною смертю".
 Звернення уряду УРСР до мешканців західних областей України
 про "емістації для тих всіх учасників ОУН і УПА, хто з починком зго-
 ласється до найбільшого шкарді, - не зможете ніс до Цеклятин. Чи
 українські повстанці знаємо найлішає які брешливі були всі моско-
 вські звернення "та дарувати мари. Найменше знаєть неві "емістації-
 мідські приводи"; не мина і Тересу погодитися. Вона хотіла дешевим
 способом дістати нас в свої руки і змилити. А пропаганда про "емі-
 стів була "для глянців і голедних на кордоні", щоб бачили, який
 велиководущий Радянський Союз, за прокат "келчанам воєнним злочин-
 цям і фашистам" їх провазі преступниці та повартас ім права наванні
 радянському громадянстві. Леч верег для пропаганди диліко перед
 хатю 20 днів відпущення всіх заповлених воєнків УПА - двасерккі
 в "повстанччх відділах на було. Зголосились тільки неясні дивер-
 тер - з бумажного відділу "Загроз" і "Зирчаків" /перегінці/. Уникач
 про 20 днів - нас не застрашала. Чи в такого змісту указа негли
 застрашати тих, для яких смерть з сталім невідлучним товаришем.

Перша червоної армії остільки позначилася на нашому револю-
 ційному русі, як:

а/ великі частини ЧА в своєму переході з заходу на охід за-
 держувались на відпочинку в наших селах і помагали садином в істн
 остинки курчових зашасів;

б/ війська шкарді користались з того, що квартири по районних
 центрах частин ЧА забивали себе, рівночасно політис-адмініс-
 траційні установи могли всаціне посвятитися акціям проти повстанців

Леч німа закінчилась, і більшовицькі мари до двоєзвонії повер-
 таті з фронту армії і війська шкарді, не потрапили нас побороти.
 - УПА дальше діяла. От ваяти кілька прикладів:

Дня 27/5. 1946 р. відділ "Летун" зробив засідку біля села
 Протеск, Курявського р-ну, на більшовицький відділ. Черекі роз-
 нуку сповзали вкрякли засідку та стрілом заширмували свої відділ.
 "Летун" відкрив вогонь. Найменше розбіглись залманці на полі
 бор і вбитого. Здобуто з підводу, 6 моток, 1 кулемет, 4 пістолі,
 4 куртки, 2 шапки. Прч остільки трофеї свідчать, як вдереве втіка-
 ли більшовицькі.

Дня 30/5. 1946 р. чета з відділу "Рясі" під командою Ботенном
 те Гонт зробила засідку на шляху Красно-Слобода чебшівська. Збу-
 то мавшту з "звинувод-стим", що їхали до Черегінська. По оторекі во-
 рега - 5 вбитих, між ними старшина лейтенант, 4 ранені /за кілька
 днів померли в районі/. Здобуто 1 кулемет, 1 пістоль, військов-
 і речі та документи. Автомобілю спалено.

Дня 5/6. 1946 р. застава першої чети відділу "Яітрөгон" за-
 держала біля села Довник, Войничівського р-ну якийсь відділ, не
 бодявався за курінь Крута. Коли револвці Багдак /командир заста-
 ви/ казав почилувати собі бунчукового з того куреня, бо він знав
 його особисто, підійшов на відстань трьох ярків більшовицький
 старшина та кулав в пістолі убив стрільця Сивака. Коли тоді

всього серія: Туналась, не має до діла з веревки відділом. Рок
на Федран стріляти автоматом та одним серією убив в синавведи-
встві, але і сам згинув від веревки кулемета.

Дня 20/6. 1945 р. - 14 новотарців цієї самої сесії під коман-
дою четарного Кармелюка обстріляли синавведівських відділ у селі
Збара, не постійно насканували на суцідні села. В тому часі боть-
шевські мали збірку до чинашу. При перших стрілах ушел: командант
залег, старшина і кілька було ранених. Рокта червоних розбігна-
ли. Після наскоку ботьшевських перебили заставу в інших місцях.
Стріль заалармували всі суцідні червоні підвідділи, не переохо-
дили на селі на анії. Одні ці підвідділи мали на новозаче-
дену ботьшевську заставу. При важливому обстрілі всіх боть-
шевських підвідділів вишло з вбитих та більша кількість ранених.

Дня 21/6. 1945 р. ботьшевська група аратувала в селі Червоні
около 20 чоловіків і кілька жінок. Підвідділ зі сесії "зітре-
ген" під командою четарного Чотарника обстріляв сілраду. Черво-
ні розбіглися, а аратували повтікали.

Дня 8/6. 1945 р. дії чоти під командою четарного Гонті арату-
вали західну на шляху Красно-Льданське, не західну частину боть-
шевська рота. Це веревка стрелі 12 вбитих і ранених.

Дня 18/6. 1945 р. відділ "Буравлі" в'їждив залізничодорожнім
і містуя ріці Чочві між селами Спас і Луги. Обішли пузане на
заставці міст парові із транспортом дерева. Цим адержали ціл-
ковий рух на тіа дереві, нею ботьшевські в'їждили в карпат в
більшій кількості будівельних матеріал.

З тих кілька прикладів видно, не новотарці відділи робили
анії, які мали на меті:

- а/ адержати цивільного населення перед грабунок Червоних: 27/6. 1945 р. - "Летун";
- б/ адержати цивільного населення перед аратуваннями: 21/6. 1945 р. - "зітреген";
- в/ саботажно-диверсійні анії: 18/6. 1945 р. "Буравлі";
- г/ наскоки на ботьшевські аірни пункти: 20/6. 1945 р. "зітреген";
- д/ західки: 20/6., 8/6. 1945 р. - "Рокі".

2.

Відділ "Летунів" ачеліванці четарним Середним енерував в
північній частині Калузької Округи. Де полеси була найбільша
наскока ботьшевських, які мали аірни пункти в селах: Зокрі,
Довгіа Вождівнізькіа, Девнетіві, Мостових, Сивадці, Кадобні
і ін. Даровіччя стали залегти аірного пункту вмісці від 20-30
людьа; які дном і ніччю насканували на села, ценоували ліс,
робили західки. Крім того частини ЦА в своєму перемарі а-
держувалось на відношенні в селах північної Калушчини. Це диве-
ти, не "Летунам" було важко енерувати. Все ж таки хоч Терен був
душе веревки замітки, хоч новотарці таріли голод /раз на добу
ілі/ відділ виказував багате аiveness, а неге ботьші анії
в'їжджались рішоредністю. У "Летунів" стрічаємо всі в'їди пар-
тійської тактики:

- а/ наскоки на перемі шірни пункти;
- б/ засідки на переїздах між трем і колонами ант;
- в/ дверібно-сабельні атакі: наміщення Телешенних ополук, матів, пачт, мелечарень, сілград, радгоспів, фабрик, млинів;
- г/ пропагандисти: рейди, мітинги, збори, гуляння.

Через рейди «Детунів» була не тільки матірня округа, але і сусідні райони. В місяці вересні вони маневрували в теренах, що засягли: Золотих районів, а саме: Волехівський, Родчівський, Делівський, Індичівський, Курявський, Сидірський і Стрипський. «Лоб» в такія вересні гулі лемко можна було оперувати, сотенний Серадича поділив свої відділи на підвідділи. Розчленування відділу на підвідділи було зумовлене тактичними причинами: мала група повстанців могла швидко переміститись, не впертати на себе увагу, лемко прохарчевувати.

Сотенний Серадича, хоч мала людина, хоч його п'ятимом прикметов - знавця найкраще, але дав себе дізнати як адішних повстанців командир. Деякі його якії дуже цікаві і тому не зміять іти в забуття. Мав до дванадцяти арків «Магур» по колу опертив, щоб не подати донки співед в бою «Детунів». Одна цих якії передав в дослідному відділі на підставі звітів інші вважали пам'яті сотенного Серадича.

Дня 2/10, 1945 р. відділ заходять на вечеру до села «Заяди». Тут відділ ар-спіавно вечеря. На вечері збірня і відділ відходять в напрямі села «Верхи», де квартирувало більшовицьких, які терорували декілька сіл: в «Верхи» дістали м-декільку разівідку. Більшовицькі квартирували в трьох домах. Перший дім - була це ч-Талія, декілька будинок, терен зовсім відкритий, в одній стороні 30-40 м. Церква. Стіноква одні на дереві, кругом від поля. Де головний більшовицький пункт. Від поля було викопано декілька окопів; другий будинок - це була стіноква української поліції. На протвинні стороні терен також відкритий, чертвар. Стінка різном від дерега і від поля. Третій дім - це дім господаря, відділення 300 м. Стінка різном від поля і від дерега, інші буди дві четі завдання: першою на більшовицьких на близьку віддалі і одними воїном дають ім парашку, та відксту, інші не адебувають доміт. Де тому, що наскок робилось без застав і щоб не втрачуват великої окількості амуніції. Найкраще завдання дістала перша четі під командою четаря Мрлі, яка мала наскок ч-Талія. Відділення із цієї четі одні під Мореза, інші дістали імже завдання. Друге завдання дістала друга четі крім четаря Мореза, яка мала в той самий терен вскок ч-Талія української поліції і в-ваду, тому коли б буда чета робила наскок в-переду, то була б разила першу чету. Перша підкочується із розвід третій будинок і тоді як підкочується стріля в двох перших будинках, закинуть більшовицькі гранатами. Початок атакі - біла ракета; відкоти - різномелерова, а лемко біла першої четі. Четверта під другою четі під командою Мореза дістала завдання як задне забезпечення. Перша четі підкочується на 20 метрів і тут зачала стіноква, дальше посунулась було немовдво, бо терен був глибокий і дерегом ходив стіноква. Різном на таку саму віддалі підкочується друга четі.

...стріляні були на ставових, на де біля ракета, та розпоч-
нається облігом вогонь із кулеметів та з гарляна прямо у вікна.
Перші чотири гранати із гарляна були дуже ціліні, та розірвалася
в середині будинку. П'ята граната розірвалася в гарляні, через
те, що стріляв через помилку встрілює остри набези, та дуже
жестко зістали ранені виступ Морозенко та стрілець Яким. В дру-
гій четі легке ранення кулеметчик - стрілець Старко, який пере-
рвав кулемет амуніціальному стрільцю Чайці, який цей час
пробав із кулеметом і деєї нема ні його ні кулемета, і як кіль-
ка днів післям доносено, та цей Чайка утік в село біля Ставо-
вись в село. Деякі більшовики високочили із хату забили ставови-
ми в окопах та прудоранних ровях, почалося відбивати та ракет-
ні палати будинку по цілому селі. До гадки геріно кілька буди-
нів. Далше вести біа було без успіху, тільки зазнав втрати аму-
ніції. Два ракети так до відступу і відділ відступив на виче-
наним заступом. Роховий Мороз замість відступу під хату, та
гранатами зачиди більшовиків, він обстріляв хату на віддалі
50 метрів. Більшовики високочили із хату забили ставовику у ври-
хореннім році. Чоді він почав на них наступати з-переду і збо-
ку. Одних на мажаста кулеметчик пераєї кулеметної ланки ранен
не хочає кулеметчика другої кулеметної ланки стріляв Соєку тна-
не в ногу і роховий Мороз покинув свої нападками наступ. Крім
того в нашій строні водних втрач не було. Зі строні більшови-
ків - 14 вбитих і 9 ранених. Через два дні більшовики не впуска-
ли зні не впускали нікого до села, навіть фронтіві війська, які
через рано зачали переїждати тм напрямом, мусли через два дні
об'їждати село Верхнє доєшли на село Кривичів.

Дня 16/3. 1945 р. кнаторуємо біля села Лихович зарічні. За-
черем заходимо в село, де кнаторуємо мітинг, а одні ріа разом
з роховим Яворичем та з естентим санітаром переводять херих в
напрямі села Волохова. По мітингу населення розходять до дому.
в ч-талні зал-завіться хлопці, дівчата і дохте з командного скла-
ку. в ч-талні відбуваютья всебі гутірки. Чарна є гадка 12.10
Побчидась з вікна градом кулі з кулеметів, автоматів та криків.
Місцеві стрілки заволо стовним пера стіанк та застав 50 біль-
шовиків, які пікішли під ч-талні до відбуваютья мітинг. Верг
доклає ціанк з кулеметів на вікна та почав облігом вогнем стрі-
ляти по селі. части не вже не було людей на мітингу. Усі зашиг-
ли, а повстанці почали стріляти у вікна. Роховий Крайня аривав
та кидав гранату, який обівав більшовицького кулеметчика біля
вікна, чим ратує е-туанці. Більшовики відінакууть від вікон.
Чоді стрілець Мука, а за ним роховий Крайня кидалься до вікон
та пераєї вогнем із деситваракки, а другої вогнем із мадарсько-
го автомата відбивають більшовиків, з другої строні відбувають
більшовиків своїм автоматом роховий Іх Рохівичи. і так усі цн-
віллькі та стріляні із відділу ціло входить в ч-талні, на дво-
рі вобіган на більшовиків на де одна чотирнадцяті дівчина,
та на де ранення в якої чотирна Мороз. Другого дня ранком знахо-
дять чотирого Мороза у городі більшовиків, тортурують його та
дедуть, але почули тільки від нього одну відповідь: "Обма-
та мене, або робіть що хочете та я вам нічого не скажу". Не
вчдобувши від нього нічого, проколюють його в тили. з більшо-

уцільної сторони - 4 вбитих між ними один лейтенант - командир
 його відділу з 10 хвилин по закінченні в Лиховичах, після чого
 Бортенко влізав на засідку цієї ріки, котра перевозить херків,
 однак поміч стріляв, як завжди на засідку, ріка в цілості ра-
 юм з херків вивозиться в засідку, втрачає одного кулемета,
 одного вріва, п'ять джок до кулемета. В селі Лиховичах заріч-
 ний район із четверою Марезем дістаном в руки верога його авта-
 мат і він та цістель.

З дня 27 на 28/11. 1940 р. вночі відкіль вкатурус в селі Ку-
 ракові. Ране в годні 5-тія відкіль відходить до ліса. О годні
 6,30 ране почули в нісі стріля, а сразем повідемела стіамк,
 че че ліні в нісі повелелся два вата, а яких вбіли бельшевські;
 Рінок стіамк повідемел, че обема сторонам до ліса входить ве-
 рені частини че за Трудить чоловік, які ідуць в напрямі відді-
 лу. Як чекав. Відділ значима стіамк че та чекав на верога. За
 10 хвилин надходить бельшевські та розпочинається бік. Відділ від-
 бивав бельшевські та іде в наступ. Бельшевські втікають. Потім
 зворачивається та вдруге наступають. Та відділ іде в наступ і вдру-
 ге їх реобвез. Бельшевські втікають. Відділ подається в напрямі
 села Куракена, чеб перект до іншого ліса. Однак і в селі сті-
 рен бельшевські замкнуць нам дорогу і вхід із ліса немалюва.
 Відділ значима старі везні екапчтм пруго везнять до оберені.
 Бельшевским пржедуть поміч і везні значивать наступат. Зі заду
 ехрешно чеб вельно баче, яким бельшевским наступат було немалю-
 лча і везні наступал із Трех старі. Відділ зваляте відбвав
 наступ за наступом, завадять верога краватх втрат. Бельшев-
 скі залягнувал собі на поміч сувідні район. Поміч пріхила бель-
 шевским із Куракена, Буничовець, Ходорова та Николаева. Че пер-
 ві наступ вель бельшевські із Трех старі "ура". Далша наступ селі
 без крчку. За цілша домь везні 12 наступів, а колі смеркнеся,
 че реобвез в наступ. Ровни наступ наступав із вельких втрат.
 Бельшевські наступали непрехідним кулам, че мовуць реобвез стрі-
 мів, че мусіли предпраться. Відділ пропуская їх на 6 до 10 мет-
 рів і тоді витан їх із 15 кулеметів автоматів та вріва. Бель-
 шевські за колім райом велька частина падали, а решта пачіше
 відступила. Від одинадцяти годні бельшевські везні відходами
 до Будаचना своїх районів, яких сразем відпрешили до Львова.
 Пратрат вбитим не має на ревідк. Розвідка хемела, че ра-
 довч бельшевські похенале в кількох опільних мегелах в нісі.
 І так тільки в одній мегелі коло Куракена похенале 60 бельшев-
 сків, а кількі в інших мегелах - не відоме. Робтх командирів за-
 браме до тх районів ввідки везні похедки. І так до сегого Ку-
 рава првешене 7 робтх командирів. Місце бем було віддалене
 4 кільметру від районного центра Будаचना і в Тому бем мабіль-
 ва петернів Будациського район. О годні 6-тія вечерем, колі
 зашлядуше темна ніч, відділ черев бачне, че рачкуць та вігнуй-
 вель тхемько ввсмигнудея від окруженія. Колі відділ був уже
 околє 800 метрів від ліса, зі старем Стреш пріхила бінман
 смількість ват. Повелелся доккеле ліса, че освітлє дачкела
 все в поле, чеб не вступат відділ, але че че в і лісі не було.
 Із селі старем вбтша кулеметчик - стріляч стріляєць Філя, який
 стріляч із кулемета мабільше відкнучився в бем, че районча
 легне стріляєць Марезенко. Робтше захвено перед відходом в бун-

яр, який був в тому місці і який викликав у нас стамбульну і куря-
нню, що був різном і в відділом. Відділ наліз на більшовицьку на
сталу, яка посилена в двох сторін з кулеметів на відділ, але не
вдалося встановити без втрат втрат. Востраїне в бор з т.с. якуні-
мі. Стрільці через кілька днів товариш з більшовицьким, перемі-
шаним з та парадкралом.

Через в'язь подані епізоди відносин зі свідків "Летунів" в дні
15/8., 15/10. та 30/11. 1948 р.

Рух відділу найбільше мемплікувала з'ява. "Летунів" на мали
старець змешере Табору. В день вони робили жиді, ввечері за-
ходили до села на вечеру /це була і обідання і обід і вечера/
кілька годів відпочивали і над раном знова відходили до ліса.
Часте як слідом на смігу гналися за ними більшовицькі. Довгими
годинами треба було лезати на засідках і мерзнут, але в грубо-
му смігу мержувати десятку кілометрів, щоб відв'язатися від
ворога. Але які чудесні зразки героїстича - стрічало в тому від-
ділі, - яку небагату набратувати раненого друга, або в обличчі
небагачки щоб не попастися жити в руці більшовицьків і легке ране-
ні доб'яти себе гранатами. В дні 9 та 10 лютого 1948 р. "Ле-
тунів" поділялися на малі відділи і масовим та обстрілом
ворожих гарнізонів демонстрували наше напружене ставлення і
багат сталинських виборів.

Історія повстанчих відділів, їх боеву вартість і ідейно-
політичне в'роблення найбільше підкаже і вичає на прикладах
їх боевого шляху в в'язельному аматі УдА. на тих прикладах в-
рашно зарекомендується сильна команда, коге особистість, коге
ідейно, політичне і в'язельне в'роблення, а тиом будуть повстан-
ці, в їх в'язельно моральним прикметам і їх героїстичні в'язки.
на тих прикладах побачимо, що деякі командири в'рашно себе заре-
комендували на тлі повстанчого збору по дівізі: "який командир - та-
ке його в'язька". Часом прикмет командири все політичне дія-
ли на в'язько, підносили коге боеву вартість. Це саме стрічало
і в історії УдА.

Дня 5/12. 1948 р. з рух відділу "Летунів" під командою Се-
рєдного Серєдного відступити ранком із села Балччі в район /Стре-
цький район/ до ліса до і рєзтаборивсь. О годіві 7,00 менідем
зорець, що був на край ліса, що не сліді повстанців на облікому
смігуокером креком обліжеться відділ більшовицький в смілі зноде
40-50 в'язців. Відділ зняв становина в ярі, який підходив біль-
шовицькі та відступити до віддалі 20-30. До першому вогні більшо-
вицькі перебували розв'язувать, але оба крики "Летунів" зажали їх
з боків. Зіп'язуті в ярі червоні зняли становина, але по кіль-
кад-літньому без початку відступати, а коде повстанці пішли за
ними в наступ і в погони - панічно втікали. Черз кілька метрів гна-
лося "Летунів" за ворогом тільки в далі і полем, але під селом
під ішла ворога витримати, на яку більшовицькі сміливи своїх
вбитих і ранених та велико кулемета. За кілька хвиль червоні
були вже на ріков в другому селі. В цьому без втрат ворог
в вбитих і кількох в'язців ранених. Втрати "Летунів" вадні. Пов-
станці здобули 2 шаш та 12 штук набоїв.

Чого дні ввечері селі зажали на вечеру до села Керчичка
/Гураїнський район/. О годіві 20,00 застала розенне Мережа
вдеревля якусь групу людей, яка в місці втекла в ліс. Застала

«стріляла, думав», що це якийсь неспостані. У годину пізніше він знову почав відчуватись знову група людей, але вже з іншою стороною. Майже тоді неспостані зорієнтувались, що мають до діла з ворогом та відкрили вогонь. В парострілі нагло ранила сиріача стрілець Іван Дубняк. Цей відступні відділу в ніч відбився стрілець Іван, який відвернув собі тоді ногу.

Дня 14/1. 1948 р. «Летун» переходив через лісовий масив Селамі нове Село і Обляничці /Бухаринський район/. Приналежні на край ліса Селамі в-слан розвідку в село Обляничці. Коли стала вертяти зі села і переходили шлях, над'їхав 4-й танковий з башмакми, що зачинили стелу, задержали метери та кинулися в погоню за стрільцями. Відділ знову ставився на край ліса та обстріляв ворога с-льким кулеметним вогнем з віддалі 160 метрів. Коли ворог відступив в передеревні рови та на короткому часі почав наступ на ліс. Відділ знову відбив наступ ворога, що змушений повернутись в передеревні рови. За той час стела був втрачав долу до відділу. Коли башмакми побачили, що наступом годі увіліти до ліса, перемістять маневр: частинка поїде в напрямі нового Села та відтам перебує об'єкту відділу. Одначе чета під командою містуса Голуба відвернула до села Обляничці та зробила наступ на башмакми з боку. Спалюючи ворог відступив до нового Села та знову ставився між ними. «Летун» в цілому отримав до села Обляничці. Від тривав від 10-18 годин. До вечері відділ поїде в напрямі села Вереса в цілі зникання спиртним, але там зайшли вже башмакми. Відділ поїде в село Криві, де і закінчується. За цей час ворогові внаслідок Селі пріхали дозволити і він кинувся в погоню за відділом, користався зі швидкості на новому світу. О годині 20,30 башмакми починать наступ на село Криві зі стороною ліса. Відділ зустріє їх сильним вогнем, відвернувшись від бою, перемістив через Іздерівку та Сулятичі і поїде в Волохінські ліси. Червока відвернувся в Темашині в погоню за відділом. Коли село Іздерівку зустріли в стрілянці стрілець Яким Якимович, який перемістив відбився від відділу та кинувся назад. Побачивши вата стрілець Яким Якимович став ставився в передеревні деревом, обстріляв першу машину в Темаші, а внаслідок адверсія товчність ворога, відступив до ліса, а швидко долу до відділу. Башмакми дано не гонять за відділом. В бою ввечері 14 січня 1948 р. ворог втрачав в об'єкті і знову 20 ранених. Власних втрачав було.

Дня 19 січня 1948 р. в годині 2-га вночі відділ «Летун» в квартиру в селі Корчіна /Бухаринський район/ почує стрілянку в сусідньому селі Демка Сулятичів. Це башмакми наступили на курінь «Демка». О годині 5,30 рама, коли «Летун» збиралася відходити в ліс, вата рогового Селамі відарила вогонь на башмакми, які підходили в селі Сулятичів до корчіни. У вночі ворог втрачав 2 об'єкти та 1 раненого. Відділ без втрачав відбився до ліса. На короткому часі в сусідній рощі встановлено курінь. Селамі Середня знову стелу по швидкому швидкості в напрямі і села, а якого відділ ранив Якимович. У віддалі двох кілометрів від нового відділу нама стела в селі в білиці під командою Подеревка отримався в башмакми стелу, що шля швидко за відділом. За наказом команди стелі два стрільці вертають в поміщенні на пості відділу, решта зникли стелу в поділеному

дої, відносилась переважно розумів на віддалі 30 метрів, та обстрілюють, на цю дію і більшою обіткою з імімі відбивають, певною суєн іїї обстрілом першого відділу, та на той час надіаєн, в дії доту долучує до сотні. Обя відділи УНА переходять дорогою Пенеці-туря Велика /Мелітський район/ та розтаборюються в місці коло села Колодична. Протягом решти дня відділи УНА зустрічені в на-рогом на млі. За цей час більшою частиною більші обласові і частини та розділені їх на декількох частях. Одна чергова частина розтаборилась в місці у віддалі 1, 5 км. від решти відділів. Ніччя з 19 на 20/1. 1948 р. вестини середина виявлено в вестини Гостів. Дня 20/1. 1948 р. в готині 8-мія рано етіка куреня "Летунів" невдоволя, на в напрямі туря Велика надходять нісь обрести іїї. Численні спостережено, на це обласові більшою частиною відділів. Командир відділів УНА не дозволив до згоди прийняти опіль-ни білоруською курини в браку амуніції / і "Летунів" роз-таборюються в стрілецький район почали відходити в село Раків. Чис-леною більшою частиною відділів на дуже близькому віддалі та обстрілюють дого. Куринь певно відступити досить дезорганізоване, вклинувся між ними два відділи УНА, в відділі "Летунів" розірвані на дві ча-стини. На той час друга більшою частиною відділів відійшов від від-ділі "Росі". Відділі "Росі" прийняв білоруською відступити перого на дуже даньому віддалі та відступити. Протягом найбільш удар більшою частиною на відділі УНА був перенесений в селах Колодич, Завадка і Кадзюбня. в тому місці находилась одна частина "Летунів" та одна сотня з куреня "Летунів". Обі частини приймають білоруською відбивають кілька перших наступів; закладають перогові курини в трет. На чолі більшою частиною зібрані на цей відтиск знач-ні сили та повели на екі наступ. Оба відділи договорились від-ступити. Першою почали відступити частина "Летунів", але більшою частиною там протиснуло сотня Лесера, на він не могли бути вистежі ети-керван та відступити. Чолі частини Голуб в частині "Летунів" за-вернув, певно наступ на більшою частиною, відбив їх та відтиснув сотню. в цьому протиснутої вияв героїської смерті стрілець Грушак, за-славився собой частини Голуба, на якого був спрямований перогові кулемет; після нанесу протиснутої всі відділи відійшлись та відступили в різні напрямі. Роту "Летунів" і сотня, і арія.

Дня 9 лютого 1948 р. ввечері розширено відділі на малі від-відділи та перенесено значні сили на більшою частиною гарнізоні. Різні під командою раденого Череза обстріли перого гарнізоні в се-лах Станьковці і Зертівці; різні Орла в селі Корчіна; різні Очереті в селах Збара і Кухівці; різні Осі в селі Волохоні; різні Мухи наско-тки на більшою частиною гарнізоні в селі Давків. в результаті якогоку втрачено більшою частиною 4 обстріли і кілька раними; між обстріли стар-ші відтиснув - начальни гарнізону. Різні під командою раденого Дроздого перого наступ на гарнізоні в селі Завадка, великою кількістю арміями; різні під командою частини Сушко обстріли гарнізоні в селах Барані і Станьківка; різні Селівці - туря Велика. в результаті якогоку розбіглося багато арміями більшою частиною ліній та ввечері комісії цілу ніч до рана більшою частиною обстріли-вали Терені свогоку ввечері та освітлювали дого ранітими.

Дня 11/2. 1948 р. етіка в селі двох стрільців повернули в рясиди в село Давків /Мелітський район/. На дереві обстрілю-ли їх більшою частиною в селі 15 білими. Повстанці почали відбиватися

та дредерат-он. Раненого стрільця Левка бере на плечі стрілець Герас та прорубує стіну. Кожі більшовиків ховаться в обидві сторони, змушені покинути товариша, сам перебувають та донесуть до відділу. Раненого стрільця Левка більшовики замахували, що чули від нього ні слова.

Дня 14/2. 1946 р. відділ табору в ділі біля села Туря Ведки. О годині 9-ти рапе повідомила стела, на слухом, мина відділ зроби трансфертучи харчі в село Стаськової підсунувшись більшовиків. Відділ спере обирається відходити в інші частини ліса. На не зробив відділ кількометра, як більшовики відбилися на відкриті стрілу та обстріляли задне забезпечення. Відділ зламав стеновину та підсунув верста на найбільшу віддалі. Чоти під командує четового Голуба приймає фронтальний бік, друга четата обходить верста з кого лівого крива та переводить наступ в крива. Червоні печалі відступити. Ріа Оржа округує верста в лівого крива. Верста перш помічине відступає ам де трова, в якому зникає втрідні стеновину. В протинаступі раненого стрільця Павла /аміона репривав себе гранатом, хоча перенесня була мого. І стрілець Козак в агодем четовича Голуб. Червоним приходить підмера, а в нею два тини, відділ відступає, аборачи зі селом раненого і аборю обитого та розділяється на два підвідділи. Більшовики дані гоняться за четата під командує четовного Середного. Четовинці кілька разів відбивають червоні наступ. Червоні череду Туря Ведки-Ведки відділ увійшов між дві версти востань. Одна з них прорубує на відділ УНА без стрілу /одні більшовики стела прі кулеметі та показував четовиним череду зі слезами "проходи, проходи". Друга частиня відкрива на нашому відділі верста, але спере вмекли під влучним вогнем кулеметчика Девбуна. Відділ поділился на реі та відізнався від верста. Важке раненого четового Едух Голуба відносять стрільці на санітарний пункт, але він на кількох годинах вмирає.

Другого дня чета під командує четового Сухого обидва зникли в обидва. Цілий день чета зустрічається в різних обидва з більшовиків групами. Вже після полудня четовий Сухий востань ріа під командує четового Мухи в село Лоськів на магетично харчі. Після того рапа чета найдає під найсильніша верста обстріл і чета розлітається на кілька груп, за яким де вечера гоняться більшовиків. Ріа Мухи нападає в окруження біля села Лоськів. В без ріа втрачає обитого стрільця Підкову та Четового, раненого стрілець Керас попадає вогнем в руки верста. Відносні втрачає в маки і кулемет та 2 крива. Четером на місце четов прімає тини 18 стрільців. Четовий Сухий перебуває дальших обидва результати їх на дослідничих селах. Вже прі кінці місяця четого нараховано 17 обитих на селах і лісах стрільців.

Дня 26/3. 1946 р. один ріа командує четовного Середного репривав стріли в селі Керчівка /Муромська район/. Здобуто 17 крива. Більшовичька гарнізон, на кватерував 100 метрів від стріли відізнався стрілами вогне після відступу рея в ліс.

Дня 1/4. 1946 р. відділ вернувся в місній акції на стріли в селі Валчі Медережні /Стрийський район/. Стрільці дуже чебу мучені спали в глибокій густині смереженого ліса. на найбільших лінійх стіли, а даніше версти на обсервації. О годині 10,30 на оняччя відділ налізав більшовиків, обидва версти та стіли.

виривні побачили вогонь у віддалі 20-30 метрів та почали буди-
ти повстанців, які сепарі адекватно, не знаючи в чому річ, не за-
крили червоні та відкрили сильний вогонь. Увійшли в село від-
далі відкрито село, а на ньому в об'їзді. Крім того відлік
має 2 ранилих. Червоні забрали 4 труни повстанців до села Кур-
голка та повисли їх в кількох ділянках села. Лише на кіль-
кох днях дозволили місцевим селянам похоронити труни.

Дня 9/6. 1946 р. під командуванням четового Летуна червоні
підняли наступ на більшовицьку територію в селі Сухів /Страськів-
ський район/. Зав'язано бій з більшовицькими /1 старшина, 1 сержант,
3 рядові/, від яких одержано: 1 ШМ, 3 крики і два віськові речі.

Другого дня та сама четка зробила засідку на шляху Сухів-До-
братини. Зав'язано в цілому 2 більшовицькі, що перебрали до Стри-
бця підняти того над'їхали з підмогою більшовицькою, які закри-
ли віддалі повстанців, розстрілюючи в розстрілюючи та пове-
ли наступ на річ. Під відступом в напрямі Угольня-Березини. Че-
товий Летуна відкрито червоні перевернули дорогу. З того часу над-
їхали червоні ватажки. Четовий відкрив вогонь з автомата, а
кілька більшовицьких зібрали в атаку та відкрили по ньому вогонь,
а на поміч четовому надійшли його пік та криком вогнем змушув-
ючи вогонь відступати. Якісні втрачені ведні, втрачені вогонь - 2 рани-
лі, автоматичну спалено.

Дня 10/6. 1946 р. Тоді сама річ зробила напад на радгосп
в селі Махлінець /Жидачівський район/. Спалено 7 будиноків, 2 х
2 трактори, 1 сіялку, 8 воїв, 7 бачок бензину, 80 центнерів
збіжжя /місцева населення не хотіло розібрати збіжжя, щоб одісла
більшовицькі їх не карали/, берези, шуги і інша господарська
інвентар. Дня забрали коні переважно в користування селянам.

Дня 27/6. 1946 р. одна четка наскочила на машинну вузельницю-
ну, що розташована в Рогозівського лісі до Деліни. Вертаючи
з деревом машинна попала під обстріл четки. З вісьмох більшовиць-
ких вогонь машини - Трьох-місцева ватажка, 2 ватажки ранилих в'їх-
ло. Чина, що не могла бути змінена машинна, не вбухнула і машин-
ну тільки пошкоджено тільки про німецькі гранати. одержано 1 кулемет
та 3 ШМ.

Дня 22/6. 1946 р. стрільці Іванов і Іван відійшли на розвід-
ку до села Ізгородина. в селі одержали їх на найближчу віддалі
більшовицькі. Стрільці Іванов і Іван одного більшовицького з кулемета
та намагалися його відібрати. За той час ранили більшовицькі при-
бігли їм на допомогу. Повстанці обстрілюють червоного кулеметника,
і відстрілюють відступати в село. За ними гоняться червоні
банди та вони ранили стрільця Івана. Стрільць Іванов прорва-
ли ранилого друга в напрямі села Сулятичі відстрілюють при-
тому в криза. До дереві, яке під самим селом виставляють повстан-
ці зброю на вероку засідку, кілька ранили в грудку стрільць Іванов.
Деякий час оба ранилі відступали на разом, але вконеці обидво-
ма стрільць Іванов загинув ставивши на чистому полі та входить
коропками бік уверхати гранат. За той час стрільцями Іванові вда-
ється доводити до найближчих дерев, а звідтам вже другого дня
до відліку. Іванов згинув смертю герою.

Дня 28/6. 1946 р. в гадюці 11-ти відділи екранували обласної
частини військ НКВД, що в селі біля в тисяч чоловік перенесли
обласні. Чергові розвинули поодинокі свої групи в селі 40-50 чоло-
вік в фермі шахівниці. Відділ мусів кілька разів перебував Тиск

крізь веревки лінії і застріляв чотирьох солдатів 16-ї бригади підполковника
від веревки. В боях вбиті: чотирьох старших буланців
Суха, рідше старший виступ Мерез, старший стрілець Доброволь
в стрільці: Круга, Запереванець, Дина, Орест, Ринені: рідше в
виступ Винада, та виступ Сагайда. Прочали без висті: старший булан
виступ Явочка та виступ Оса.

Дня 12/7. 1948 р. в гідній 18.30 більшовицьки наскочили на ар
ліну в лісі, де перебували ринені в відділу "Летунів" /привокзалі/
Дярав теді ринені були на верху до переніжжя і їм віднесся виступ
в наскоці був який ринені санітар відділу виступ Креслав?

Того дня в гідній 19.30 стався в селі трьох стрілецьких вилізна
в веревку засідку в Володимирському лісі. Вбитих старших стрілець
Явочка.

3.

Генерал відділу "Вітрогонів" випущена в перші частині опера
ції, яка була нежаче подані влітку того відділу від трьох 1948

Дня 3/6. 1948 р. забрався зі спирт-заводу в Донишівці: 400 л.
спирту, дванадцять та 2 пари коней з прямими.

Дня 31/6. 1948 р. два рази чотири під командування рідше Куді зра
дили засідку коло привокзалі Микола Галицького району. Засідку ре
дешче неприємно на відкритому полі. На засідку пішло 5 під
полковників 16 вилізна виступ. На перших стрілах зі сторони підвідділу
УДА веревка зорієнтувалася в Пенювці, скоро заліз в окопах на бу
л на протівні сторони дороги та наступав на них відділ /в ко
манду "рота вперед"/. Шляхом відступу для відділу було чотирьох
відкритих цілях. У виступі в двох разів було 9 вбитих та 4 ринені
виступ. Між вбитими рідше і чотирьох санітар. Веревка втрача 10 в
виступ.

Дня 2/8. 1948 р. група повстанців з 12 вояків під командуван
ня Тереза Гамалі зрабили засідку на шляху Володимирського району
в засідку влітку 2 підводи вилізна в селі 16 вилізна, на
веревка в Володимирському Тереза Гамалі вилітку. Дех хотів, на в двох
кулеметів, які були в розпорядженні підвідділу УДА одні вилізна
на вистрільці ні одного набоя, друга вистрільці тільки 8 набоя
і так вилізна /на вилізна вилітку/. Стрільці тільки вилітку.
На перших стрілах більшовицьки вилітку в яр річку, забрався та в
без одного вбитого і одного важко риненого. В крі відкрили веревку
по шляху. Підвідділ "Вітрогонів" відступив без втрат.

Дня 2/9. 1948 р. ввечері гідній 21.30 наскочили більшовицьки
на квартиру в селі Дуброва /Володимирський район/ під повстан
ців. Веревка піднявся вранні прямо на квартиру рідше. Засідкою рід
шечка втрача 3 вбитих та 1 риненого.

Дня 20/10. 1948 р. ввечері в лісі коло села Чернівці від
діл виліткувала в двох сторін більшовицька спецгрупа. Рідше при
вонатером більшовицьки підступились до сільських повстанців вилітку
на сільських вилітку вилітку. Під вилітку веревкою вилітку відділ
вилітку вилітку вилітку в поля наскоку, вилітку втрат: 3 вбиті,
4 прочали без висті. Втрат веревка 5 вбитих.

Дня 2/11. 1948 р. підвідділ під командування Круга зрабили засід
ку на шляху Володимирського району. з напрямку Сімка наділля Трантер з

двома людьми; на одному з них 6-ох вибухових речовин тільки. Бельженці обстріляли; вони втіли забираючи зі собою 3-ох ранених. Арештованих відбитих - відпущено.

Дня 29/11, 1945 р. у засідку четверого Крушана шляху радничі, біля в'їзду в село з бельженцями, на вершині зі Сілко з арештованими. При обстрілянні ворога втіли всі арештовані крім одного, який і одної дівчини, яких бельженці втілили забираючи так зі собою. Здобули від бельженців майно в'яжучихся речей - передані властотельям. Втрачені вбиті - ранені стрілець Деміян. Втрачені ворога - 3 ранені.

Дня 28/12, 45 р. виїхав старшого буланного артилерійця від командувача відділом "Вістреген". Команду над ротаю відділу перебрав буланний Мерезенко. Старший буланний артилерійця на організації лінійну територію прями.

Дня 28/2, 1946 р. згинув застрілявшись в цілості командир відділу "Вістреген" - буланний Мерезенко. Бельженці відкрили його кришку при доземній прорізатера в селі Станькова. Буланний Мерезенко лікувався в цій крижці.

Дня 10/4, 1946 рт вийшов в засідку в селі Суботів /Галицький район/ буланний сержант "Вістреген" - старший буланний артилерійця. Одного командир старшого буланного артилерійця згинув на героїчній відважності до останнього набой.

Розові дії відділу "Р-01":

В місяці вересні 1945 р. відділ "Р-01" рейдував по закарпатській Україні. Дня 6/9, 1945 р. в переході кордону Галичина-Карпатська в Україні відділ "Р-01" зустрічався з відділом пограничників, на запитання на кордоні старшого обстріляв відділ УНА. "Р-01" відступив, валиючи вадно забезпечення в селі одного рота. Під обстріляв надходячих розстріляв бельженців та відступив на відстані 300 метрів. Під вробив засідку на тавці, якою перешав відділ, та підпустив ворога на 30 метрів вступив обстріляв його кулеметним вогнем. Останнього пограничників вернулось на кордон забираючи зі собою 3-ох вбитих. Відділ УНА перешав без втрат кордон у віддалі одного кілометра від місця зустрічі рота з ворогом.

Дня 14/9, 1945. на засідку від сторами Колочань-Лави /К.У./ наїхали на танки з бельженцями. Застава відкрила вогонь по автоматами. Зброю невіскакували та почали вогонь на заставу; одначе ціл скоро пружило підкріплення з відділу і вступив біл. Бельженці відступили з двома вбитими та двома раненими /в тому мадер/. Застава зняла на танки та без втрат відійшла до відділу, а в них вліт. За ціл годину бельженці вдруге атакували перешав місце на заставі.

Дня 17/9, 1945 р. в селі Крочево /КУ/ задержали застава відділу місцевого міліціонера; крім та колабо /розер/ відібрано, його самого відпущено. на другий день міліціонер приїхав до Крочево з автоматами бельженців /був якийсь такий /але "Р-01" був вже далеко.

Дня 20/9, 1945 р. бельженці забили кілька гір всі села,

яких нахотівся вийти. Один рік стрільця з сотенним інтендан-
том пішов в село заготовити харчі. Зарвоні паровики засіли в ку-
пюрах та мрчком: "рук" вверх" здержали. Трьох повстанців, які
вчораси рух" та адалось /мабуть думали, що це все свої з на те-
к" місці/. на їхній засідці вч" явилась яка повстанцями та більше-
вцями перестрілка, в якій внає одна більшовик.

Дня 1/10. 1940 р. відділ змінив в село Сумнівська селення. Та-
му, що більшовик" були повідомлені про відділ УНА /спроектуван дна-
ко/, чот" зробила засідку від Сумнів, а друга чот" зробила нітінг
та зробила канцелярію ліспромгоспу. До канцелярії беремна рощами
кучильному населенню, окремельовані канцелярії, анжаме теледені-
к" вч" явилась. за той час більшовик" зобили село та з гір обстрілю-
вали село. Проте відділ на 2" години приймає в селі, чот" від часу
відповідно зберігає нерозривні зоріями". Часі перестрілки масові
збор" не переривались. Коли селен" збралося з магазину, магазину
і канцелярії підпалом та відділ відступив в гори не зустрічавшись
з ворогом.

В рейді на Карпатській Україні відділ "Росі" відвідав 14 сіл,
перевів 7 масових зборів.

Східна частина Карпатської України - Терен дуже вигідна до
рейдуння, але тільки в безсніжний час. Внає прохідні гори
/ступень нахилена далеко більша від наших гір/ в літі, стають
непрохідними в зимову пору. Село тягнуться звичайно ярим річок,
при ботих і залізничних шляхах, нагне доступні більшовицько-
му транспортові. Боті літом дуже догідноє прикметє з велика скіль-
кість змінен на горах та вч" пас худоб" на паєнних. Командир
повстанч"х відділів Гента та Грінча, що рейдували на Карпатській
Україні виявили єхоту рейдувати внає внає в Таму Терені або
і організувати Там відділи УНА з місцевого населення. Вони звар-
дять, що потрібне тільки командув" та євентуально допомог" в зборі.

Відділ "Росі" вернувся в рейду 17/10. 1940 р., керує перевезен
дня 4/10. 1940 р.

Дня 7/10. 1940 р. Рейд на 21,00 відділ "Росі" в дереві з села
Липовця до села Ісень. Немале спроектувані розвідки, які
отвердили відсутність ворога в селі Ісень сотенним Гента здерж-
нує відділ перед селом, в селі з рекомми Львом і двома стрільця-
ми Іже зварив"тє порчі харчі. Коли повстанці підняли від кату,
повстанц"є на них кучомет"ї стріля в віддалі в метрів. Знає зоб-
тні рекомми Лев, сотенний Гента в внає раними стрільцем на пле-
чах відступ"є до відділу.

Дня 16/10. 1940 р. відділ "Росі" зробив засідку на вулице-
рону магазину в лісі коло села Липовця. Рамки підміривані та на-
вч"ку в які іжаме охорона в селі єкеле 20 білиць разом зі спуж-
бовими волам вбоджені в повітря. Більшовик", що ділали в тундрі та
на окремих вілках поєнчали собі зважалець приготувати вілкі з
ніжком та почали відстрілюват"є. Від Тривав"є одну годину, ма-
ли з лівоє вч"ла повідомлене, що село окружила більша верема су-
ла. Відділ УНА відступив без втрат. Втрат" ворога в дядях не ві-
домі тому, що більшовик" три дні внає не допускали в район пали
бав. втрат" ворога в мислі: і парові вулиці стрілки, і внає.

Дня 20/11. 1940 р. чот" під командує чотного Кервєя вбоду-
ла тигаров"ї пелад на шляху Каму-Деленя.

Дня 12/12. 1940 р. з геджи 21,00 відділ перевів акція на боть-

... в селі Яртимів /Ходорівський район/. Червоні квартирували в двох місцях: телеремісничий пункт - в будинку та підвідділі у старшого конструктора - в будинку. Більшевики ударились вогнем лише після сильного обстрілу, в якому взяли старший сержант Телеремісничий, відділ збробу: 4 шаші, старісінькі, 2 гранати, 100 штук набоїв, 3 доробні телеремісничі апарати, 1000 метрів телеремісничого дроту та інші матеріальні втрати: легке ранення одного поротувальця.

Дня 8/1. 1946 р. в годині 18,30 відділ "Р-01", що переходив з боку Куряче-Калуш коло села Монастирське, вступив наперед отаку в двох стрілянинах. В той час над'їхали вороже танки. Більшевики придержали метер та вступили в бій криком: "лави, лави". Відділ, що знаходився вже близько дороги розтягнувся в розстрільному та повів в наступ на більшовиків. Біля тривав 45 хвилин. Окружені більшовики почали відстрілюватись втікати. У вогні бачилися мажора артилерійських відділів, інструктора курячеського районного комітету по центроботі, старшого лейтенанта, рядового. Крім того більшовики мали раненого одного мажора, одного капітана танкових відділів, одного рядового та двох працівників курячеського райпарткому. Як показала розвідка, всі ранені померли в шпиталі. В бій збробу: 1 кулемет, 2 шаші, 2 крики, 1 пістоль, 3 гранати та втрачено. Автоматичну озброєнку. Чисельні втрати не було. Обидва цілі вбиті, що встановлено після втрати 701-го артилерійського полку, який стояв в Меришіві від осені 1945 р. Нещи озброєння в танку, який стояв в лісі біля Меришів /чоловік повідомив/, в гармати та в танку і легку автоматичну озброєнку. Ціль існує була - переглянути територію, в якому мали квартирувати більшовицькі гарнізони по селах, що мали маршрутизації з цього полку.

Дня 20/1. 1946 р. в годині 8-мих ране слідом за курячем "Давид" надійшли більшовицькі облавні відділки. Одна із частин вступила в бій відділ "Р-01", що перебував на дозвілі. Відділ протримав біля, який тривав пів години. Ворог, побачивши сильний опір повстанців та свої втрати, припинив наступ. Із великої кількості дров Червона частина вступила в бій з лівого крила. Відділ відбив і повів наступ та відступив в напрямі Каменця. Втрати відділу: 2 вбиті, 3 ранені.

Ніччю з 20 на 21/1. 1946 р. відділ переходив в Ренівський ліс в напрямі Чорного Лісу. На шляху Калуш-Ренів коло села Бродів відділ зустрівся з двома автомашинами з більшовиками. Червоні погасили світла та без обстрілу перепустили відділ, що розехався проїхав цими автомашинами у віддалі 100 метрів.

Ніччю з 9 на 10/2. 1946 р. розвідковий відділ "Р-01" на 5 підвідділів. Під командуванням старшого Гонтя піднявся під вступом гарнізон в селі Метранки і сильним вогнем вдарив по ньому. Крім більшовицьким зустрічались наші: один втікати в напрямі та постріли, інші розстріляні до біжучих виконували до протестів екіпажів і відстрілювались. Біля тривав пів години. Ворожі втрати: 1 вбитий, 2 ранені.

Дня 28/3. 1946 р. відділ манювним дієюм віддав дорогу Красне-Грибівка /Черний Ліс/. Червоні результати помітили маршуєму групу більшовиків, що зналася зустрічати біля. Після 40-хвилинного бою, більшовики відступили залишаючи вбитим лейтенанта відділів НКВД і стрелка. Крім червонок ранення сержант та рядові. Втрати відділу УІА - 2 легке ранені.

Дня 23/4. 1946 р. відділ перемістився на гарнізон "Строби́т" селу баталіону у селі Космач /Селетинського району/. Одні під командуванням Гейт "заявляючи" квартиру Строби́т. На 30-хвилинному бою в якому Строби́т відбивалось грізними "Крісами", автоматами різноманітним приміщенням. Я був вбито 4 строби́т, а також вбито на величезній строби́т та одного раденого. Під командуванням об'єднані два хату начальницька Строби́т, в якій нечужою слідчим НКВД селетинського району з одним строби́том. Аркавудот не хотів відступити та протримав 20 хвилин відбивався з автоматами та вилучив 7 гранат. Якінці повстанці підпалили хату, в якій вгоріли два бандити. Решта відділу була використана на убезпечення амуніції, всім необхідним строби́там поцелене господарство. Якісні втрати: 1 повстанець, 1 раденогий. Втрати ворога: 6 вбитих, 2 заловлених вивантажувати. Втрати ворога в майні: архів слідчого НКВД, 1 кулемет, 2 скорострільні автомати, 3 ПММ, 10 крісів, 1 ракетка, 7 гранат, 300 штук артилерійської амуніції, 200 штук амуніції до ПММ та інші речі.

Дня 11/5. 1946 р. відділ за Таборуван в корчах біля села Петрівки. О 7 годні 3-тія рана на відділ наскочили більшовики, це тоді робили об'єднані в Черному Лісі. Дві перших стрілах вбив вбито командир відділу селетинського Гейта. Смерть командира зобов'язала стріляти. Відділ "Р-01" відступив врані до другого ліса, а хата була рваніла під командуванням четвертого Округульди на 30 хвилин відбивалася від ворога, але зрушив наму хату. Під час прориву з округення згинув раденогий Черний і був раденогий кулеметчик Грізня, якому автоматична серія розбилася в руках кулемета, інші втрати: вбиті: командир відділу "Р-01" - селетинський Гейта, та два повстанці. Втрати ворога: 10 вбитих і кілька раденогих.

Після смерті славної пам'яті селетинського Гейта команду над відділом старався булавничий Ялодкі /Ревайк/.

Відділ "Р-01" маневрував в місяці червні в Голехівському лісі.

Дня 15/8. 1946 р. підвідділ в селі Іо білиці під командуванням селетинського Ялодкі на магазин в селі Враніє в цілі здобутти Товарів врані-врані. Підвідділ підступився від магазину, розбрів стікненого та дістався до середини. Більшовичьким гарнізоном, що квартирував у віддалі 300 метрів від магазину скоро відкрили присутність повстанців та звів на магазин величезний вогонь. Підвідділ відступив під командуванням переміщенням сил. Здобуто 1 крик, 700 метрів цукру, 28 кг. цукру, гальтерів, ваути, тютюну і інше. Більшовичі поділилися за підвідділом на до ліса; за той час населення розбралося до рідки на находились в магазині.

Дня 28/8. 1946 р. атака відділу стрібулася в червоно-група в лісі під селом Реаліма. після короткої перестрілки червоно відступили. Ого в дні підвідділ вого-воні врані в селі Іо білиці селі. О годні 22,30 підвідділ увійшов у порожню засідку в середині селі. Більшовичі освітлювали Терен, звели на підвідділ величезний вогонь. Повстанці залегли, своїм вогнем придушили вогонь ворога, та під прискритим вогнем відступили в село. До дерев підвідділ з адемонією канцелярії-ніспремітесну в селі Реаліма, з ворожего вогню повстанці вбили без втрат. здобуто 2 деревинні коні.

Розквіт зміцні відділу "Бистрці":

Дня 20/7. 1945 р. у відповідь на "звернення" кружових та районних відділів "Бистрці" зробив засідку на шляху Ісень-Кам'янець на погранчійці, які їхали автомашинкою із Червоноськ. Сильний кулеметний вогнем /3 кулеметів/ з місця зброєно автомашину та більшу частину веревки грунту з "20-х" - тільким без значено рахту. На полі був ягль 19 погранчійців, між ними капітан - командир старшого пункту в Кам'янці. Ця трійка більшовиків, яким вдалось врятуватись з поля боя, 2 агітули від рин зарва на річців Нічичев, остільки добіг як до районотрути номер в штабалу. Таким чином з засідки зникло 22 погранчійці. Чета, яка брала участь в засідці не понесла жодних втрат.

Дня 14/8. 1945 р. на квартирування в селі Долби /Когодівська район/ під повстанців в відділу "Бистрці" наскочили більшовики, отримавшись відтати повстанцями відверат до ліса. Вчорастовувач Намевр та ведення вогня під під змілю командотроєвого Олівка відступив в ліс. Наші втрати - один легке ранення, втрати веревки неустійанені.

Дня 27/8. 1945 р. підвідділ "Бистрці" наскочив в горах між селами Ісень і Кам'янець /Червоноськська район/ на більшовицької мінероцька підвідділ. Червоні втрати, залучили одного кулемета і одну десертварядку.

Дня 28/8. 1945 р. одна чета "Бистрці" обстріляла старшого погранчійця в селі Кам'янець. Це викликало у більшовиків паніку та безцілюу довготривалу стрілянку. Зараз після того більшовицькі отримали на підселення старший одну рату погранчійця.

Дня 28/8. 1945 р. одна чета "Бистрці" спалила тартан в селі Струтин /Ровнітійськська район/. 4-ох людей ожерем відпущено, забравши від них 4 криш. Крім того забране Трансмісіяний пасаж.

Дня 2/10. 1945 р. під командотроєвого четеного Ластіка зробив засідку на шляху вузкоторіжк Пелехів-Долби. При обстрілі вбито 2-ох більшовиків /ожеремна окладаньсь з 3 білиця. Здобуто 2 криш і 400 штук чабелів.

Дня 15/10. 1945 р. підвідділ "Бистрці" захлов вечером в село Ябич на вечеру, не знавлячи, що в усіх сусідних селах квартирували гвардійські частини ЦА. В шість годин після затягнення востан, одна з них збрала біл з більшовицькими відділом, що виходив танком в село. В бов вдав вогня кулеметчик Груака, та ранення Стрінаць Гелуб. Холеднокривне певіс себе рожерча партван, що цілва час в відступая камака пливеше, відстріляничсь. Втрати веревки невідомі при зміцні місяця постот підвідділ змарча веревку заставу. Підвідділ відступив 100 метрів збік та заняв становина, але червоні з криком "ура" втякували порожню місяця конерадшого постот підвідділу УНА.

Дня 3/11. 1945 р. одна чета "Бистрці" оперувала в селі Дел'янка. на заставу підвідділу зі старшим села Опаса внашле 10 більшовиків. заставка привітала їх вогнем, а під час пружав чв підмогу прегнав їх як до Опаса. в часі наотупу на веревка були легке ранені 2 повстанці. Втрати веревки неустійанені.

Дня 18/11. 1945 р. ця сама чета квартирувала в підлісних

двічі біля села Слобода поблизу с. п. незабаром на застосування підійшли
4 підводи більшовиків; заставка екстримки їхні більшовики втягнули.
Дня 13/12 1945 р. група більшовиків в селі 30 білизні кам'яно-
вись прорізали наскон на тунелі часті «вистрилі», адже стіна
стала залармувати часту і повільно розвинулась в ліній протек-
т берега.

Дня під командою булавного Гайдюмаки і при допомозі рашки
всіх СВ опалили тартак в місці Доджні. Розбросили 16 стріли
- ажорку тартак. Опалили тартак з матеріалом, гаряч з двома
вистрилі. Та одним особливим видом, описаним, мажором з паличчи.
Розбито та спалено два мажори лісопромислу одбуто із криці,
1 пістоль, 0,5 центнера мазю, 1 центнар пачки, 2 пакки сірників,
100 пачки тютю, 2 бочки риб, з безрегі, 4 коні, 2 сідла, 10 сно-
ів тунелі.

Дня 10/2. 1946 р. три рази під командою четового Гайдюмаки об-
стріляли вберку ділячку в селі Ясень, рік під командою рейсового
Дартманна в селі Слобока.

Дня 15/3. 1946 р. стрілець Карпенко перебрався в цвиньне ус-
рєдні вбє в селі Ясень більшовики ажором міста. одбув і цин та
в'яз.

Дня 16/3. 1946 р. один раз «вистрилі» підмінував більшовики
міст в протинку заморочена. Зараз після вбуху міст надбігли біль-
шовики в гарнізоні Ясень, заставка підвідділу відкрила по них ве-
гонь та змушля їх адекват-ся. Міст знищений у 50%.

6.

Бізнесі зміні відділу «Буравлі»:

Дня 1/9. 1946 р. відділ «Буравлі» перевів плямову зміну в ці-
лі ліквідації більшовицького опірного пункту в селі Луг /Решітін-
ська район/. До помічі використано одну часту з відділу «Росі»,
яка саме перебувала в тому терені. За даними розвідки веревка за-
легла мала часом 30 білизні, як опісля можна було зорієнтуватися
по смілі вогни - червоних було білизно. Відділом забезпечення, ге-
ловна Ударна група мала 37 білизні. Опісля стіли внутрішнього
забезпечення берега, Ударна група використували тунелі, під-
пелили на 30-50 метрів від будинку берега. Червоні були в бетонім
погетіно. Стіли внутрішнього забезпечення нахаживсь в окопах.
Тілі позначені сильним скорестрільним вогнем по будинках. Червоні
в місці аманлі бодєві стіноччя в бунках та звідтам відквіли
густим вогнем. Підвідділ УНА наступав з бравур. Яко одбуто еко-
ли веревки стілок, яко адемпельно вноу будинків гріна Там, яко
з бункру годі було берега вкурити. Після підтереготного закер-
того сєв підвідділ УНА відступив забравши зі собою 2-ох власних
рачоних: рейсового Рубача, важко раненого - в груді /2 вистрилі/
та кулеметччя Забудька - легко раненого в руку. Прочисоу від-
ступу був протід рєнку, яко міг протєстє більші втрачє серед нев-
отинлі, колє братє під увагу, сєв відступитє. Треба було відкрити
полем. Я бєв спеціальне відзначєв рейсовий Рубач, сєв перши вбєв
веревкого кулеметччя коє околу, та уперте заждукє берега.
Гранатєв, хотєв заждєтє коє в бункрі. Далі відзначєвсь стрілець
Забудька, ко коє сам раненой вчєі разом із сєвїтарєм в-під рук
берега сєвєго рейсового Рубача, та четєвчя Явчєв, ко зміло коман-

Дня 2/1. 1946 р. одна чота "Буравців" підійнялася майданку вул
сторіжак на шляху Червоно-Сіль-Ям'янець біля протина Гривків.
Він виступив в бік з охороною майданку. Большевики вперто відстрі-
лялись, доки не напали їм допомогти з села Лосів. У результаті вна-
слідстві вбито 3-ох та ранено 6 большевиків. Майданку шкодливо. Здобуто 3 ма-
гнатики до кулемета. Власні втрати: важко ранений стрілець Лашко,
в ньому друга день помер.

Другого дня "Буравці" намагалися вдруге взяти майданку. Від
майданку відійшли зустрітися з большевиками, по чекати вже на станова-
чих. По короткій перестрілці відійшли відступити.

Дня 10/2. 1946 р. одна чота під командою Булавного Реван обстрі-
ляла приміщення виборчої дільниці в селі Грабівка /Червоно-Сільський рай-
он/. Коли червоні відновили вогонь з великих кулеметів і мінометів
чота відступила без втрат. У результаті розбито домі в селі громада-
но, опали приміщення до виборів.

Дня 8-10/7. 1946 р. "Буравці" намагалися по "наближених
селах Карпатської України". Дня 8/7. 1946 р. в селі Колочане Горб
адемольовано канцелярію місгоспу і міспромгоспу; забрали телеграфіч-
ний апарат. В селі Колочане була розбита державна маганка та роз-
бито місцевого населення: 30 центнерів мук, цукор, сіль, мармела-
ду, косметку і інші такі маганки, як і всі інші, використовували
стали-ські грабіжники як засіб тиску на місцевих робітників та не-
решучихся трудових мри. адемольовано молочарню.

Дня 11/7. 1946 р. передні розауки "Буравців", що верталися з
Карпатської України, отримали з большевицькою об'єкцією групою
в Осолоді /Червоно-Сільський район/. Від першого ворожого стрілу /чер-
воні швидко помітили пляхи розауків/ вияв вбитий стрілець Завул.

Дня 21/7. 1946 р. відділ брав участь в акції на гарнізоні стрі-
бків в селі Лосівка. Вільна частина відділу була на заставках. Удар-
на група "Буравців" разом з "Опрямиками" здобула по 40-хемічному
боям квітцям стрібків. Списано приміщення гарнізону, молочарню і
господарства великих і малих стрібків. Здобуто кулемет і магнатики
до нього, раке-тчик, 1000 мушкетерів.

7.

Власні дії відділу "Хортів":

Дня 1/10. 1946 р. рота під командою чотового стріла зробив за-
сідку на автотанкету на шляху Мило-Гольць. Вбиті 2 большевики, ав-
тотанкету опалено.

Дня 3/10. 1946 р. в стрільці під командою сотенного Реван на-
обачили на 3-ох большевиків, які грабували село в селі Чиганях.
Вбитий старший лейтенант, зловлено і сервант і радони відпущені з
приміщеннями квітцями. Здобуто 2 кріса, 1 шашка, 2 уніформи, 2 ко-
ші з упряжжю.

Дня 18/10. 1946 р. большевицька частина отримала в селі в біллиці
наскок на підвідділ "Хортів", що квартирував в селі Ясень. Кон-
стативні відбитися, вбили і старшого лейтенанта та ранені 2-ох
білиця. Власних втрат не було.

Дня 20/10. 1946 р. одна рота під командою сотенного Реван забрав
без одного стрілу в Червоноармішці, що брав констант в селі

... одолено 2 шаш, 4 крию і умуштурування. Воіх положення ціл
нуло.

Дня 18/11. 1940 р. част під командою хорунжого Вей перешли на
окоп на болшевичку групу, що кватрувала в селі Завидка. У окоп
ді: 6 червоных вбитих, і велико ранених номер, 4 ранених. Решта роз-
біглась. Решта решта опалено. одолено 1 кулемет, 3 шаш, 2 крию і 1 шаш.

Дня 1/12. 1940 р. част під командою хорунжого Морозенка роз-
пробі 3-ох болшевичів в селі Комарівці /Должиського району/. одо-
лено 2 шаш, 1 крию і умуштурування.

Дня 2/12. 1940 р. част під командою хорунжого Чумана напочинає ча-
тербох болшевичів в селі Надолби /Должиського району/. Червоных за-
брало вбитих. одолено 3 шаш, 1 крию, 20 гранат.

Дня 10/12. 1940 р. "Хорт" під командою хорунжого Вей матиули-
ся на районну спецбійку в районі Ветога в селі 30 болшевичів.
Бійники вороги обстріляно ворога, в наслідок чого ворог поніс втра-
ти 11 вбитих, між ними командир бійки та 7 ранених. Втрач у від-
ділі УМА не було. Відбито вранішню дітку в селі Ровічки.

Дня 11/12. 1940 р. відділ в селі 70 білків під командою хорун-
жого Вей зробив засідку в лісі біля села Заріччя /Должиського ра-
йону/. Болшевичи до гнались за відділом спец-
200 шашів, улітали в засідку. Червоні намагались вдертися в пов-
станські становища не зважаючи на те, що поле наступу було для них
дуже надгодне. О годіні 13,30 прібігли болшевичи в селі 200 біл-
ків і останні наступом червоні вдерлися в цілі становища. Сумерк
командир новостанці вийти з округлення. Чиселі втрач: 18 вбитих
та 3 пропали без вісті, і зниклих вбитих. Втрач ворога: 221 вбит-
тих, між ними мажор, 2 капітан, та 47 ранених.

Дня 9/12. 1940 р. в часі відпочинку відділу в селі Солуків /До-
лжиського району/ інтендант відділу "Хорт" - Олександр Запорожчанин у
лісній темряві групу людей. У відповідь на його крики, хто де -
віддав стріля. Друг Олександр зник в становища та вступив в цю групу ці-
лий кружок набоїв в шаш. У виході вбито 6, та 3 ранено болшевичів
дожиської спецбійки.

Дня 19/12. 1940 р. болшевичи стягнули війська в районі: Вола-
хів, Ветога, Должи, Келув, Ровічки, Окопи, Олександр, Стржа та зро-
биди обляву на ліс Волехинського району, передовсім понуджено-захід-
ну його частину. В обляву понес відділ "Хорт" під командою старшо-
го містера Морозенка. На вічку відділ був повідомлений, що в напрямі
мі Імеретини /Волехинського району/, в якому кватрував відділ, під-
лядять ворогі автомашини. Част під командою Волехинського вчасно від-
ступила в гору і ввійшла в обляву ціло. Дві інші часті під командою
Морозенка задержались у селі до рана та опісля хотіли відв'язатись
від цього ворога. Однак ворог обсягнув вже був всі сусідні села,
гора, діс. Переходячи із села Сукея в село Криже відділ УМА по-
няв на відкритому полі під сильним кулеметним і мінометним вогнем.
Почався відступ до ліса, в якому за кожним деревом чекав на новостан-
ці ворог. Почався занепад проруб з округлення. Ранені новостанці
добивали себе гранатами або з пістолями зробиве понаст в руки во-
рога. Останньою обі часті розбіглись залізави на полі без вбитих

... встановлено між ними чоловіка Морозенко, чоловіка Л-го, старшого інструктора Кривоноса. Крім того з рапортів та з захоплених документів вбитим. З втрат в зброї та амуніції: 12 т-х, що розбіглися після двох стрільць, одного раненого заложника в'язня. Втрати ворога в селі біля Сукіля в дні 19/12. 1946 р. - 26 вбитим та 10 ранимим. Загальні втрати відділу "Хортич" в обох боях 11/12. та 19/12. 1946 р. становить 33 вбитим, 7 заложених живим, 10 раним /одна з них заложена в'язнем/, 3 пропала без вісті. За останнім відомостям втрати ворога в обох боях 246 вбитим, 62 ранимим.

Дня 19/1. 1946 р. "Хортич" зробив наскок на ворожий гарнізон в селі Лукич. Попри це зустрічався з більшою порожньою силою /більшеві саме статнулося на виїзді/ і на невдовзі йому довелося відступити без втрат.

Дня 20/1. 1946 р. на пості відділу в лісі біля села Лукич вискочили більшовики. Відділ вчепився з оточення, втративши вбитим стрільця Лисенка та ранених старшого стрільця Сиву. Цілий день "більшовики" гомилися на відділом, що змушений обставинами, розбігся на кілька підвідділів.

Дня 31/1. 1946 р. в годині 9-тих рано стая з двох стрільців зустрінувся з більшовичькою стаяю в селі Должичі. Попри це відкрив вогонь на ворогові з віддалі 2-ох метрів, вбивши одного вбитим і одного біля. Семи відступили без втрат.

Дня 7/2. 1946 р. в годині 14-тих стікнення повідомив, що під пості відділу підсунулися більшовики. В той сам час на зміну стікненню ішов стрілець Мороз, який пострілював зі стікнення і на зорі Таранчик в ситуації погнав живим в руки ворога. Стрільця Мороза червоної замордували на такій відстані. Відділ змінив місце постов, не зустрічавшись з ворогом.

Дня 21/2. 1946 р. в годині 14-тих відділ приїхав на нову місце постов біля села Гривіна. Сам відділ забезпечений стікненнями відділ оточили більшовики з трьох сторін. Відділ розбігся на всі сторони. Як до тепер відомо в цьому заскоченні вбили вбитим: Буланчик Емел, інтендант козацького, нумерувач Скорча, стрілець Косар. Раненого в обидві ноги стрільця Кривого забрали червоної до рая центру.

Дня 26/2. 1946 р. чоловік Родчак з кількома стрільцями погнав в заскочення в лісі біля села Лядкине /Черкаський район/. Втрати: Убитий районний Степ, ранений чоловік Родчак та стрілець Гривіч.

Відділ "Хортич", який поїхав в лісах наабільні втрати, під час змовної блоняди не мав змоги пошукатися, причому також був брак командирів, який згинув в цілому, крім командира відділу, якому і той ранений був на лікування. Крім в останніх днях місяця кілька хорунжих Гед почав збирати реарту відділу.

Дня 4/3. 1946 р. долучив до відділу хорунжий Гед.

Дня 14/3. 1946 р. відділ поїхав на засідку в селі Кадовичі /Должиський район/. У зв'язі з легким раненням одного стрільця, із ворожої сторони одні вбитим та 2-ох раним. Того самого дня ворог зробив наскок на село, в якому відділ ввечері. Наша стая зустріла лейтенанта та 2-ох раним.

Дня 19/7. 1946 р. одержав ворожу автомашину. Авто спалено,

Дня 6/8. 1946 р. на возі Голубь-Шило обстріляли ворожу авіацію. Убито 2-ох та 1-го ранено.

Дня 8/8. 1946 р. під час переходу лісом біля села Чортівка /Львівський район/ відділ потрапив на ворожу снайперську. Ворогів стріляли. У результаті перестрілки вбито 3-ох ворожих бійців, з іншої сторони вбито стрілець Литва.

Дня 15/8. 1946 р. з Стрільці з відділу "Хортів" здобули підступу та вбили старшого лейтенанта.

Дня 16/8. 1946 р. в селі Чумилів /Калузький район/ вбито старшого лейтенанта начальника гарнізону по районі. Здобуто пістоль товара.

Дня 29/12. 1946 р. згинув героїчною смертю командир відділу "Хортів" сержант Гей.

В.

Почові вилі відділу "Опріжків":

Дня 4/10. 1946 р. одна чота зробила засідку на майданку вузькотеріак в селі Івків. Із забезпечення колаж 3-ох ранено, 2-ох заповнено вибухівкою /між ними начальник ліспромкомбінату/. Майданку цілком вогнем знищено. Кор зібрано, червоноармієць /з засідки/ відлучено зі зброєю і вярдом. Здобуто 3 шпелі, 2 блим, 2 куртки, 2 парч чобіт, 300 штук набоїв до них.

Дня 10/10. 1946 р. Стева з селі 3-ох стрільців зустрілась з групою більшовиків з чоловік, що приїхали стигати контингент до села Ягрит. Ворогів зустріла перестрілка. На допомогу отамі надійшла чота. Більшовиків втекли залучивши для повстанців 2-хові і брочки.

Дня 14/10. 1946 р. чота "Опріжків" спалила 2 тисячі кубометрів дров на сніжці між селами Грабів та Ілем'я. Дерево було закуплене цукрозаводом в Ходоріві.

Дня 23/10. 1946 р. одна чота перевела наскок на охорону націоналі в селі Слобода Дубенська, вороги вбили 30 бійців. У результаті бою спалено 6 шибів та 1 кітловня. Вороги втрапили в лядях 9 вбитих.

Дня 15/11. 1946 р. на відділ "Опріжків"; що тиборували в лісі біля села Ілем'я о годні 6-ти рано наскочили більшовики в силі 180-200 /завів провокатор/. Відділ під командою довбував пішою в протинастун. Проти вступу пробивається крізь кілька ворога, ліве під переназначенням ворога похвтається в бік. Відділ розсипається на грунці та під обстрілом ворожих заступів дістається у глибоку ліса. Власні втрати: 2 вбиті /роконна всемопод - заступничого - добився саміти вісту: Гай/, 7 ранених. Власних ранених забрано зі собою, вбитих похоронено рано наступного дня на горі над селом Ілем'я. Втрати ворога - 6 вбитих і більша кількість ранених.

Дня 16/11. 1946 р. чота Стева зустрілась з ворогом групою на шляху Ягода-Яшків. Віступ чалія ранити 2-ох більшовиків. Власних втрат не було.

Дня 28/11. 1946 р. годня 10-та одна чота під командою сотенного довбував зробила засідку на шляху Ягода-Яшків. Ворога вбито 30 пограничниками над'їхала це в часі затримання засід-

ку. Примо зустрілися біля болотця. Пробували відбити, але вична-
ли важкого кулемета та ще 2 міномети. Встріляли по кілька сіл, але
на в'язному ґрунті вбухали тільки 2. Болотця під сильним вогнем
виступців залишили поле боя. Власних втрат не було. Втрати ворога
в людях: 4 вбиті /між ними 2 євреями/ та більша кількість ранилих,
втрачено ворогом в набої: 2 міномети, 1 ствольний кулемет масовий, 4
ріси, 1 ПШ, 1 ракетна, ракетні, магнітні до кулемета дехтарови,
1500 штук кризових набоїв, 4000 набоїв до ПШ, 20 бохоців хліба.

Дня 28/12. 1945 р. відділ зробив засідку на тропу евакуації та
пертилась в Аратонівичів Саянама в село Думи і Слобода Голаків.
Скоїв: 7 в'язників-годоного боя ворог втратив 7 вбитих і кількох
ранилих /між ними старший лейтенант/. Аратонівичів відбито.

Дня 28/12. 1945 р. на болотцяську засідку в лісі біля села
партійні цощи стрілець Давденко. Частко ранили в груди цощи тіка-
ти, але червоної дігнали, пробіли штиком та забрали до в'язок. На
цьому ворогу засідку в'язки стега, але відстрілялись внаслідок
втрат.

Дня 9/12 1945 р. відділ спалив лісничівку в селіх Кальна і
деревина приготували на ворожі опірні пункти.

Дня 20/1. 1946 р. о годні 10-ти рано болотцяський спецвід-
діл, по роботі обляву потривав на заставу відділу «Сирмаків», яка
таборувал на горі Дюса /годоного район/. Відділ не знавчи сили
ворога, відступив далі в гору, не зв'язувались боєм. Ворог пішов
по слідах відділу прискореним кроком. Наб умовляють відступ від-
ділові, тоді підняли ствольний, мали на долі обстрілу часту по-
дому. Зв'язався біля між розм повстанців і ворогом спецвідділом.
Ворог вперто наступає, під вдервав поле боя 2 годні і оз вично
ворога відбито, а опісля долучив до відділу. Памі втраті 2 ранили.
Вороги втратили не устланені. Слідуючого дня цощер від рач стрілець
позломив.

Дня 31/1. 1946 р. ворог збільшив свої сили та дальше підходив
за відділом по слідах на снігу. Зв'язкова стега між стілками в селі
3-ох стрільців зустрілися з розстрілюваче розстрілювач ворога.
Прочая без вісті одні стрілець, 2 долучили до відділу.

Дня 26/2. 1946 р. відділ маневрує перед постійно наступаючим
на п'ять ворогом. О годні 10-ти відділ задержується на відпочи-
нок в ярі під горою Стівка. О годні 12-ти ворог повідомляє,
що залучається ворог. Відділ відходить на гору Стівку та швидко-
лвом затягає засідку. Одні під відходять далі в напрямку до
рогу по глибокому снігу. Ворога допущено на віддаль 10 метрів та
обстріляно сильним вогнем. Він швидко втікає залишаючи на долі
боя вбитих. Відділ не зорієнтована про стан ворожих сил /боїть-
ся отруєння і навіть ворожому частинкам/ перевіряє тільки малу
частину поля боя, де знаходять 1 ПШ. Як твердить населення ворог
має дві втрати: 19 вбитих і багато ранилих. Бі болотця, до
в'язки ціло в боя стигалися опісля вхаджали до докопаних сіл
протягом кількох днів. Були в'язки, що обзудили в лісі, дострі-
ляли себе або розривалися гранатами, годівно ранили. Памі втрат
не було.

Дня 2/3. 1946 р. о годні 4-ти ранком відділ перемовив на по-
не місце постов. О годні 10-ти заставка відділу Ула відкрила во-
гонь в близької віддані по наступаючому ворогові та долучили до
відділу яка відступив далі. По короткому часі ворог до нас

до убитому вже вогню, догони в'їдділ. Тимчасове забезпечення в'їдділ
в селі одного роя збернує ногом і умовляти в'їдділові відступу,
місця долучує до в'їдділу. При переході одного зброя в'їдділ ділит

на дві частини. Переслідуючи ворог з'їдється також на д'ївності
на тім же ділі в ногом. в'їдділ під командою Комбуша робить за-
сідку на горі біля прорізки кам'янець над річкою Дніпро. Після з'їдділ
в'їдділного запланованого бою, в яким повстанці з'їдділовані були бо-
гось до останнього, щоб вже тільки не відступити, ворогову групу в
смі 20 білиць розбито. Цілого поля бою не вдалося перевірити, бо
на відголос бою пришов на допомогу ворогові другий в'їдділ черво-
них, що гинув за б'ївни підв'їдділом УАА. Власні в'їдділ: вбитий чо-
товик Мрія і раними стрілець Соновія і стрілець Ворохобт. Вбито-
го підібрано в раними виважено. В'їдділ ворога: 10 вбитих, 16 ра-
нених, 2 раними більшовиків захоплено в полон. В'їдділ УАА здобув:
1 кулемет, 4 магазини, 1 ПМ, 200 штук набоїв, взуття і одяг. Дру-
га частина долучила до в'їдділу "Мурешкі" та на кількох днях знова
з'їдділована з в'їдділом "Опрішкі".

Дня 21/3. 1946 р. на зв'язок до надражонного провідника в'їдді-
ла чотирьох Мурешкі і стрілець Граб разом з раними провідником
другим Микошом, та боззком Мушком, на їх сміх потрапили ворога
стара в смі 20 чоловіків та зброєю їх на умовленому місці з'їдді-
ку. На місці знав друг Микоша, стрілець Граб здався в полон. Чотирьох
Мурешкі і боззком Мушка в'їдділа на кілька кілометрів, для з'їдділ-
ні в'їдділних в'їдділ чотирьох Мурешкі з'їдділ Становця та в боротьбі
на городській з'їдділ. Боззком Мушка виважено ціло.

Дня 26/3. 1946 р. в'їдділ відступав перед наступом в сміх
ворогом. Коло села Крончички /в'їдділського району/ в'їдділ дістав
ногом в ліве крило, в якого відб'ївляється в повстанці.

Дня 3/4. 1946 р. в'їдділ в смі 8 білиць зустрічається з боль-
шевиком в селі Крончички з стрілець повертається до в'їдділу, одні
стрілець Сорока попадає в руки ворога. Як з'їдділ стверджено,
цей стрілець сироченує місце постом в'їдділу.

Дня 9/4. 1946 р. раними в'їдділ змінив місце посту, доболяється
прованції стрілець Сорок. В годмі 9-ти в'їдділ з'їдділується на
короткій відстані від горою біля Розтока. на в'їдділ не розгін-
нув стілок, в сма окружив його червоні. починається запальна біа,
воцтво малими групами пробивається в окруження. Власні в'їдділ:
3 вбитих /стрілець Грушка раними розірваною гранатом/, 3 раними,
3 захоплені в'їдділ. Як подля розвідки ворог в'їдділ 22 в'їдділ
і багато раними.

В'їдділ від 5-12/7. 1946 р. в'їдділ "Опрішкі" маневрує по
поблизу селам Карпатської України.

Дня 3/7. 1946 р. одні р'їа забрав селя Кошочине Горб 200 штук
баранів, що їх більшовик пограбували в місцевих селях.

Дня 12/7. 1946 р. за повертаючи в'їдділом в Карпатській Укра-
їні Іван в сміх в сміх в'їдділ в'їдділні сміх в'їдділ в смі 160 чело-
вік. При переході булавої групи між Галиччю і Карпатською Укра-
їною тимчасове забезпечення було обстріляно сміхми ворогом вогнем.
В'їдділ в'їдділу УАА: вбитий стрілець Голуб, раними стрілець Лоза,
захоплені в'їдділні стрілець Опрішкі.

Дня 30/7. 1946 р. Становця в'їдділу з'їдділні перехідних по-
при постів в'їдділу двох озброєних д'їл. Після перевірки ствердже-
но, що це розвідники гвардійської д'їлі призначеної на боротьбу
проти українського революційного руху. Здобуто 2 ПМ.

Дня 28/3. 1945 р. командир Дембуз з 4-ми своїми стрільцями при допомозі одного роти відділу "Стрибок" перемістилися в район Стрибоків в селі Струтині Північній. Згідно з планом повстання відлучили до середньої будівлі /поверхової/, де квартирували Стрибоків, з метою розстрілу їх: Стрибоків відповіли пострілом /мають під рукою автоматичного начальника Стрибоків Преходько/. Під трима одну роту, в котрій стверджено, що Стрибоків іде підлога з радіоцентру, швидко будинок, як донеда силові розвідки, в потім неможливо цесію Преходько, згоріла вся зброя.

9.

Смерть воєнного Середного - командира повстанчого відділу "Летунів" була великою втратою для Івано-Франківської Округи. УПА стріляла в нього і Ідейного повстанчого командира, який воював під псевдонімом "Готура" героїстично подвигами. На руки командира Рідтиши "Готура" сестри Козака надійшли кондолації і листи від Червоної Армії і Команди УПА, в яких висловлювали свій біль по втраті так заслуженого і вчашного старшого УПА.

Показ у відносі коротеньке задоволення друга Готура до командира Козака про смерть сляної пам'яті поручика Середного:

"Поручик Середний згинув дня 21 вересня 1945 р. на більшовицькій засідці, в нісі між Чертиком в Куличков, разом з ротним Ласковим; чертиком в тріску /стріляць Гладковий, що яшов першим, більшовицького пропустили і він вийшов живим/ зі стріли від провідника Макара; документи відділу при цьому не було нікого. Більшовицький оберст Трунці вивіз із білчан і за їхнім одяг бачили широкі, як колесо жук за одяку армії, но одяг мавши повстанчий, що їхні черти, не круїні "бандити"; але я здогадуваю, що вони і ретше вивали, хто туди буде переходити і спеціально зробили засідку, бо в у засідці брали участь більшовицькі зі Станькової, Чертиком та Муравля. Рушії забрано до Муравля. Ротні грабували і зашкочили з приводу підняття їх відзначення, поручик Середний не одержав. Все передані матеріали задержав я у себе. для упорядкування відносин у відділі вивіз я на місце друга Олега. Слава Україні! - Готура".

10.

Рейд повстанчих відділів по Карпатській Україні мав велике політично-пропагандистське значення. Відділи УПА на терені Карпатської України не тільки боролися з ворогом, але впрямі Тимов Ідей встановлення України. В боюх діях подано коротеньке задоволення про рейд відділів УПА по Карпатській Україні. Для зафіксування великої ролі, яку відіграв рейд відділів УПА Івано-Франківської Округи: "Муравля", "Ротні" "Оршаків" та інших, подано два описи:

"Муравля. - Звіт з політично-пропагандистського рейду, що його провів відділ по східних землях Закарпатської України під командою воєнного Грізного від дня 8/9-8/10. 1945 р. за час рейду відділ пройшов 354 кілометри гірської дороги. Відділ маверував ліфтом, гірськими в більшія часті бездоріжжями теренем, орієнтувався по карті. Рейдувачі по Ічківській і Рахівській округах відвідали

14 місцевостей: німецьку Мокру, Руську Мокру, Крустур, Дрофу, Краснодору, Дубове, Цасієву, Ашацію, Коблянську Колонію, Кліноєву і інші.

1. національно-соціалістичний окупаційний режим, його націоналістична свідомість та господарські відносини;

Ці округи займають українці, румуні і мадяри. Деінде можна зустріти словаків, куди та німців.

Чахівська округа. Німецька Мокра - була німецька колонія. Перед приходом фронту всі німці евакуювали. Більшість родичів повернулася і займають ці старі місця. Крім них займає село кілька українських родичів. Більшість доміг стоїть пустою. Населення - робітники. Більше із заробітків в лісі. В селі є магазин. Робітничий магазин не вистарчає на прожиття робітників і його родичів. Робітничий магазин в більшій часті використовує місцеві адміністрація та переїжджаючі війська.

Руська Мокра - виключно українське село. Населення живе із заробітків в лісі. Робітничого магазину немає. Біля деяких хат є маленькі огорожі величчю від 1-2 арів. Населення займається такою справою худобу. В селі відчувается брак харчів, одягу і шуття. За харчів їдуть до Мадярщини, за одягом і шуттями до Чех. Останнім часом більшість займають гринці. Більшість мешканців контингент м'яса, молока, сіна, бродячі та вощі. Населення до більшість стається щоразом і майже нічого не одяє. Від німців треба одати 50 кг вощі і 50 кг сира.

Крустур - українське село. Населення працює в лісі. Село - спалене під час переходу фронту. Зараз почало відбудовуватися. Тут працюють тут такою худобу. Населення живе в колибах. Можна зустріти тут такою гряди в бараболо. Робітничий діє тільки один магазин в Уж-Брнім.

Востри і Ціроція. Населення тут дуже бідне. займається такою худобу. Живуть тут самі українці.

Краснодору - українське село. Більше тут декілька мадярських та словацьких робітничих родичів. В селі є колійкова станція. Село багаче від господарств. Родяться кукурудза і бараболо. В селі є декілька овочевих садів. В селі є державний магазин.

Цасієва. Тут вистартає і колійкова станція. Вистартує працює із робітників. Директором тартану є маляр. Мешканці робітничі - мадяри і словаки. Коло тартану є охорона з робітників з одніми кр'ясом.

Дубове - українське село. Живуть з тюркчї нумерія. В селі є аптека, пошта і колійкова станція. Живуть тут кілька видів, що займаються торгівлею, населення невробітничче. Родяться кукурудза, бараболо, овес, ячмінь. є багато садів. Можна зустріти вшотрад. займається тут багато худобу і овачь. Село розкинене по околицьких верхах. Тут далеко один від другий.

Кліноєва - українське село. Живуть тут лісові робітники. Родяться лише бараболо. В селі є робітничий магазин. Вважають тут такою худобу.

Чахівська округа: Ашація - живуть тут самі українці. переважна частина населення займається хліборобством і такою худобу. є такою лісові робітничі. В селі є державний магазин. Родяться багато кукурудза. є багато садів.

Коблянська Колонія - робітничче село. Мешканці українці, по-

румуни мадярів. Між кільки українських родичів, а тут тартари і
 феліти, до українців сонорів, лонят, мотиків і т.п. Працюють у
 них самі мадяри. З селі з початку, а надлісництво, державний ін-
 ститут і колайкова станція. Інструктором феліти в мотиків, а керів-
 ником - Іванко український. Надлісництво працюють самі україн-
 ці. А тартари - мадяри і українці. Населення тут виключно з про-
 ці на фелітиях, віля хат з маленькі огоди. Тут феліти з дек-
 ланні будинки для робітників. З такою для робітників магнатів.

Водна б. Чужої Анні. Тутуть тут переважно румуні, хоч з
 кільки українських родичів. Населення багате. Займається вичасом
 худобу і хліборобством.

Водна б. Середної Анні. Присілом маленька має закладу кіль-
 конадцять хат. Населення багате.

Водна б. Чужої Анні. Тутуть тут самі румуні. Населення
 бідне, займається переважно вичасом худобу.

Национальна свідомість між бідніми населеннями стоїть дуже
 низько. Вони вважають себе русинами. Про наш рух знають від тух, що повер-
 нули з різних країн і тух що повернули з чимиччів. Феліти на
 прхід більшовиків, бо уявляли собі їх такими, як подавала боль-
 шевська пропаганда. Довідавшись з різних джерел про більшовиць-
 ку діяльність - починаються до них дуже ворожо. Більшість населення
 неграмотна. Не знають історії України і тому вважають себе ру-
 синами. Молоде покоління дуже свідоміше. Молоді хлопці, дітчата

з Руської Мокри снімали національну гни і вважають себе Укра-
 їнцями. Гнилу вважають за владу батька Володимира. Економічні
 умови привели тамома населення до матеріального захисту.

Тому головне робітничче населення хотіло перебувати
 в таких державах, яка забезпечила б їх вищою харчами і одягом;

Також державою, про яку думає тільки робітничче маса мала б бути
 Чехословацькою. Говорять, що Чехи дивали їм працю за неї доб-
 ру плату. Вже случалі, що населення цікавилось, чи наша держа-
 ва забезпечить їх харчами і одягом. А, але в меншій кількості

свідоміше населення, що не очікує Чехів, говорять, що вони за-
 берали в них біля цілкі добра, як їм давали, а сама втрубували

масою їхні діти і ввозили в Чехословацьку. Це той елемент,
 що бажає своєї держави. До мадярів чувть велику ненависть через

їх національне переслідування і brutальне відношення до населен-
 ня. З владу батька Володимира так незадоволені; тому що до місце-
 вих урядів уявляють чеські прослушувачі, які використовували нава-
 жентя за Чехів. Як Володимира відтак багато з них, зберігають вліско-
 не жтти, пішло на услуги мадярам, а Тенерці самі пішли служити

більшовикам. А Красноборі командир січовиків з головою сілград.
 Населення ставлять до нього дуже ворожо і вважає його комуністом.

Национальна свідомість румунів не змарнає нічим не пере-
 внає національної свідомості тамомих українців. Окремих розмов

з ними виходило б, що їм байдуже в які державі вони мали б жити,
 тільки щоб мали во істоті в во вбратся. Не знають своїх ви-
 значних державних представників. Про свої протбольшовицькі рухи

в Румунії так майже нічого не знають. Дід границем з охочих
 ототу молоді румунські хлопці знають дуже про свої рухи в Руму-
 нії. Румунська інтелігенція знала про Зеліну Гвардію і про наш

визвольний рух. До нас великому ставляся дуже прхильно.
 Більшовики ненавидять як і все населення закарпаття. До наших

пропагандистів у роботі між ними, дуже радо хотіли б вони жити в цій
вільній державі.

Мадярське населення біля снідає. Відчуває брак своїх державних
власних. До більшовицьких відносять це ворожо через їх грабінничку
літку в Мадярщині, вірять на Мадярщина отиме його самостійної.
До нас як проти більшовицького чинника чують дружливість і бажають
з нами співпрацювати.

Багато румунів і мадярів зміють гозорити на українським.
Українське закарпаття ділиться на три релігійні групи: православних,
греко-католиків і євангелістів /вірушків/. За більшовицької
діяльності православні йшли вгору над греко-католиками. Більше-
вська пропаганда використала їх для своєї агітації в змкля-
даних колгоспах. Між православними і греко-католиками різниці
немає.

Система шкіл на Закарпатті така сама як в нас, школи поді-
ляються на неповно-середні і середні. В Руській Мокрі, Красново-
рі, Кобчяківській Молні і Ашці є неповно-середні школи. В Ду-
бові середня школа, навчають в школах після совітської програм
навчання. В школах є досить совітських учительських сил.

Чимало існує на Закарпатті приватна власність. Подекуді по-
чинають організувати колгоспи. Ця організація стрічає завважати а
опір населення.

З причиною браку зарплат більшовицькі просять переселити на-
селення з гірських сіл на доли. Тут зустрічають також великі нах
переповнені.

2. Більшевцькі сили:

а/ Адміністрація. Закарпаття поділяється на округи. Округи
діляться на сільради. Головні пости в округах займають більшо-
вці. Головами сільрад є місцеві українці, яких населення називає
/біронами/. Ці округи з двох, по нас свої філії по ден-
них селах. Уж-Черне - 4 екіпеджети, Дубове - 4 екіпеджети.
Вільні статичні майдан були в Чичеві, Вчичкові і Рахові. Крім майдану
є ще міліція. Складається вона переважно з місцевого населення.
Одностороннє на вона тоді не мала. Оброзні переважно мадярським
крісам. До кріса по 20 осіб. Уж-Черне - 15 міліціантів, Красно-
вогора - 4, Дубове - 15, Ашця - 4, Кобчяківська Молна - 5. Від-
ношення міліції до населення дуже погане. Населення дуже не лю-
бить міліції.

Ві сільських урядів теж незадоволені. Членів цих урядів називають
комуністами.

Лісова адміністрація веде вже майже нормальну працю. Ліс-
охороняють гаєві, яких навчають "яграм". За найменші злочини
в лісі подають вони вчленичкі до покарання, за це їх страшно
не люблять.

Всюди налагоджена вже колгоспна комунікація. Побудовано всі
важливі дороги. Коляжкою користуються населення як пасажирським
поїздам. Бути шляхи в доброму стані. Рядом з густо мережа теле-
фонної сітки. В селі буває по 2 телефонні апарати, розкине-
ні в різних місцях, переважно в сільраді або магазині і у голо-
вних сільрадах.

б/ Більшевцька пропаганда: Для улашнення праці своїх адмі-
ністрації більшовицькі йшли на Закарпаття багато своїх пропаган-
дистів. Для пропаганди рождено всі поміщицькі, черковні і монас-

прорські землі. На селлах існують вигнанці, в яких все є, але зли-
 не нічого з них не виходить населення. Роблять дуже часто міліці-
 ю. Про наші відділи говорять, що ми з польсько-німецькими силами
 /милітур/, що ходять по нісі, грабують і вбивають людей. Міліці
 живіть на селлах до того, щоб вразі появи якоїсь групи, або навіть
 поодиноких незанихтих людей повідомити голову сілградів або міліцію.
 Закладають населення своїми газетками. Прощають вже клуби, на поліх
 державних підприємствах з маса добувають.

3. Віськові залогі: до нашого входу віськові залогі бу-
 л- дуже маленькі: Руська Мокра - 4 болявнички, М-Орне - 12,
 Дубове - 107 в цих селлах стояли пограничники. Мичеве - 20, в Со-
 лотчині і Вичкові були групи з 30-ані і фольксдойчерніч охидня-
 ням. До нашім входу болявнички збільшили свої залогі.

3. Протибольшевські сліди:
 Крім нашого відділу оперував в той час і захід від нас від-
 діл "Гонт" "Р-сі". Розвідка доносила, що якийсь повстання відділ
 робив наскок на групи полонених 30-іс в Вичкові, наскок був невдач-
 ливий. Майже все населення з протибольшевською свідом, але наразі
 активно проти них не виступає.

4. Чотирь огляд боєвих дій:
 Дня 6/9. 1945 р. відділ "мурани" з годжи 12-тія вирушає
 в рейд. Мамерував до місця де були жарці. Там задержався на 2 го-
 дини. Розподілено жарці і відділ рушив далі. Закочував на Полон-
 ці Скородилі.

Дня 7/9. 1945 р. з годжи 8-мія рушив далі і мамерував до ве-
 чери. в дорозі звільнено стрільця Старого, що хотів, але не міг
 далі мамерувати. Замочовано коло річки Думки.

Дня 8/9. 1945 р. з годжи 6-тія відділ рушив далі. Червоно-
 ач річку Машну і вузкокорінку завважено на дорозі "олід" міжнітих
 болявничьких стов. Відтак відділ мамерує завваженими "молотобійни-
 чими" убіччям верхів Троф і Коля. Коло 14-тої годжи відділ
 вийшов на вершину гори Царенки. Тут зроблено перерву. настрій стрі-
 лецтва знаменитий. Мч бачимо Поділми і закарпатські полонити. Ва-
 жання стрільцтва - чимнакскорше бут на закарпатті. Почуємо на
 убіччі гори Монаді.

Дня 9/9. 1945 р. відділ рушив далі. Підіамошні гірськими
 бездоріжжям до річки Петріс, передні стани завважали сліди боль-
 шевські сліди. Я-Філіпо розвідку в свіді одного роя на границю.
 Кол розвідка доносила, що на кордоні нічого не запермічено, від-
 діл рушив далі. Червоноч кордон хтось подав по зв'язку: "дня
 9/9. годжи 9,30 червоноч кордон". Двомаков перейшли ці олова
 через цілий відділ. Проїздом 4 ми дорозі зроблено першу перерву.
 Хтось картує сказав: "Агу хлопці, найміся закарпатської води".
 Хлопці кинули я п'ять води. Червоноч забезпечення завважило кіль-
 ка хат. Була це зручована станиця пограничників. наша стая, що
 ціли перевіряли ці хати запермітила білих 4-ох людей. Ронч
 трохи застривався, бо не знали кому пошати в руки. з боляв-
 ничької пропаганди знали, що по лісах ходять банди. Довідавшись
 від нас х'є мч з, увішав з нами в ширшу розмову. Від них осяг-
 нули мч першу розвідку про Тимоше положення і болявничькі сліди.
 Ронч запросив нас на свої сіноваті, де відділ зпочував. Там
 відбувся 14 осіб, з якими проведено інформаційний мітинг. Стріль-
 ці відповіли кілька нісень, з чого проуті були дуже вдюжені.

Дня 10/9. 1945 р. одержали м розвідку, що в німецькій Мокрі в німецькій магніт, що його тримають для пропаганди, а розвідникам майже нічого не ведемо. До села двічі на день відіждуть козакка. В селі є 2 Телефонні апарати. В Руській Мокрі є 4 погранчівки, з них один старшина. Цього самого дня відділ командировав в напрямі німецької Мокри б'ють дороговіжкою річку Мокричку. До дороги стріляли м'ю около 30 дівчат і хлопців, що працювали в сільській. з ними проведено маленьку гутірку. Відділ опинився над німецькою Мокрою. Звідом в'їздив один підвідділ до Руської Мокри з заведенням переривачів телефонічного сполучення, збрата апарату, збрата погранчівки, розшукати ключі та проведуть пропагандну роботу. Другий підвідділ хоча заведення зліквідувати магніт, збрата апарат і проведуть пропаганду в німецькій Мокрі. Підвідділ дав заставу на дороге, що не впустили нікого до села, щоб перед часом не розмонструвати. Застава придержала багато дівчат і хлопців. Як ведемо пропагандні гутірки. В той час обсервація виявила, що в село заїхала автомашина з 4-ма більшовіками. Заря в'їздив 2 рої із заведенням збрата автомашину та збрата більшовіків. Застава опинилася машини, але дозор не хотів стати. До машини чувано кілька серій. Одного більшовіка вб'ито, в трьох раненнях вдалося врятувати і скрити в норках за річкою. Вночі не мож було їх зняти. Ніч тому був напітат. Здобуто 1 кірта, 2 пилки та 2 палатки. в місцеві знято телефонні апарати. Підвідділ узяв до машини. Зібрано 1 кірта та відповідну кількість мунд. Решту мунд роздано між населенням, з чого воно було дуже вдоволене. Реакція також гучові ходили. До роботи підвідділ командировав головном дороговіжкою в напрямі Руської Мокри. Червоні підвідділ зняв телефонічну сполучку, зліквідував більшовіцьку станицю. Зняв одного погранчівки. Решта в той час від'їхала до Уж-Горного. Здобуто: 1 зарядку, 4 гранати, 300 штук набоїв, 2 парч черевчиків, 4 палатки, 4 рубашки, 2 парч білизни, 2-а в'їзди. Додаткового погранчівки, що його заповнює червоні підвідділ, для кращого лжею які його об'єктами відішлюмо на волю. Розшукати ключі і промівам пропаганду, відділ відішлюмо. Дрейшован головном дороговіжкою 7 ми подаяся через річку Дунаець і станицюстозом на горі Публішані. Розвідка дочекала до німецької Мокри поїхало 30 айнаводств, які майшли там 2-ох вб'итих і важко раненого наїстата. Вони збрали також опановані авто. До Уж-Горного пр'їхало 150 більшовіків; Відділ командировав верхам в напрямі Врустур. Червоним головном гостинець, річку Врустурічку і вузкоторічку, закватрували на горі Світотом. Звідом командировав горам на гору Чамта. Зіштован місци у відр закватрували м над селом Красношора.

Дня 13/9. 1945 р. відділ придержав кількох лжею, від яких одержано про села Красношору і Дубове. О годині 12-тія поділено відділ на підвідділи. Червоні підвідділ місци під командою чотогого Ревая до села Дубове зі заведенням зліквідувати 12 більшовіків в збрата деревничий магніт. Другий підвідділ на чолі в командиром відділу мав заведення зліквідувати більшовіків, які мали переїждати з Врустур до Дубового. Над вечір підвідділ розійшлася. Другий підвідділ зняв станицю в Красношорі. Скоро маю від'їхати поїзд з Уж-Горного. Стрільці зняли станицю і чекали його пр'їзду. Поїзд скоро над'їхав. Завтра вранці з одним

розан задержав його. В ньому не було жодного віскося і жодної цвигильки. З ним зроблено мітинг. По стінах стайлі і льохона-туні висіли всі ключі, заховано телефон і підвіддін німов в село, ідуть селом стрільці і озан по стінах домів ключі. В селі за-брано державних магазин, адемольовано приміщення міліції і сіль-рад та відміреновано головною дорогою в напрямі Дубового. Дохо-дять до перших хат Дубового отримують м в перших підвіддіном, який вертає без нічого тому, що до Дубового приїхана більша кіль-кість большевників. Відділ перемож річку через залізничні міст і подяє в до ТарТану в селі Масічя. Тут забрано магазин, сирани і насч і пару тисяч пангін. Харчі забрано в міру по треба, решту роздане робітникам. Канделярів знявано. Серед робітників поведе-но пропаганду, забрано також одні кіло. Все рано подяєся відділ в ніс. заряджено 2-годинну череву. Стрільці першим іот, а ін-тендант розділять харчі і насч.

Дня 14/9. 1945 р. большевник зробили обшаву на ток ліс, в я-ному перебував наш відділ. Відділ змінив час місце постов, за-ховані в гудаклах. Большевник переходять у віддалі 20 метрів від відділу, але нічого не завважили. Большевник поробили на колонич-них застав. Нічтем вечером прорванся відділ без перешкод помік застав і подяєся на гору Красній Грунь. Тут перебув відділ до 18/9. Цей час вкоротчано на нашірву обшав. Пороблено багато хо-денів - стрільці були цілком боєі.

Дня 18/9. 1945 р. відділ рухав гірськими дорогами через ко-лоничку Ашецьку в дальші марш.

Дня 19/9. 1945 р. осигнено розвідку про село Ашецьку. Вечером зійдено в село. Розбрано міліцію, забрано державних магазин. Приміщення міліції обшаво ключами. В селі в той час було ве-сілля. В-хочник зробив на весілі мітинг. Відтак стрільці везе-ло забавлялися танцями з дівчатами. Інтендант заловил вечер'ю. Домечерняч, а було це вже по нічоті, відділ відійшов із села і німов в напрямі пр-сілля Ішник. Переможав вузкогорілку захва-чував на горі Дригута. Розвідчик новему розвідку про Коблянську Колону.

Дня 21/9. 1945 р. вечером переможав річку і вузкогорілку відділ зійшов в Коблянську Колону від сторони Бучкова. На го-стайлі і вузкогоріці поперервано телефонічні дроты. Другий підвіддін ячався в селі, а першим німов на фабрику, яка від-далена від села на одні кілометр. на фабриці працюють немає самі малярч. В-хочник зробив мітинг. Малярська молодь була дуже щодолена, з радости ви піденакувала. Відтак зникненовано мага-зинч. Відділ забрав відповідчу кількість для себе, а решту розда-но робітникам. В той час другий підвіддін розброт в селі одного міліціянта, роздав їм насобона магазин з харчами, адемольовав стайничу міліції та центральну на колоничній стайлі. Решта мілі-ції в'їхала до Бучкова. В клубі знявано большевницькі портрети і лозунги, а на їх місце найшаво свої ключі. До цілому селі на стінах домів порозивчувано ключі. Все над раном ячавов відділ із села.

Дня 22/9. 1945 р. проваджено розвідку, що до переходу ру-муцького кордону. Розвідка доносила, що в околиці Бучкова з біль-ші агрупування большевницьких віскося, що обставляч кордоні Коб-ляне новешти розвідку відділ подяєся в напрямі Ашецької п'їшної.

Розвідка донесла, що в Ашці і Гужеві з багато лісом, від трьох днів переїжджали без перерв більшовицькі війська, в той час почали падати страши домі. Стан води в Ашці збільшався так, що не можна було її ніяк переплати. Від дня 22/9. Більшовицькі війська кордон, що був домі відкритий. Дня 26/9. Розвідка донесла, що на кордоні більшовицькі забили 4 цивільних, які намагалися перейти кордон. Переїжджали більшовицькі з хусту на лісній області лісько "Кільня ривів з румунської ріки". Значною більшовицькі переїжджали Тарки і гармати на лісній беріг Ашці та обставили цілі гри...

Дня 26/9. 1945 р. відділ понамерував в напрямі Ашці, перейшов головним шляхом і подорож на Кобчлянську Поліщу. Цілісно розвідку до Кобчлянської Поліщу. Розвідка донесла, що в Ручкові з більшою кількістю війська, яка обставила кордон.

Дня 1/10. 1945 р. відділ подорож горам в напрямі Уж-Юртового з заміром зліквідувати станцію більшовицькі та забрати магазини. Розвідка донесла, що в Уж-Юртовім з 200 переїжджального більшовицького війська. Відділ подорож в напрямі Іблонці. Запас харчів скінчилися. Донесенні скла були обставлені більшовицькими. Коли переїжджали лісом через границю відділ був змушений зліквідувати харчі в двох місцях і в долині Іблонці. Звідом подорож відділ через гору Світлову в напрямі села Явострів. Переїжджали через аутодорожню і річку Врустурянку, сімим днем перейшов головним шляхом через прісілок Явострів до прісілля Прочки. Тут відділ зупинився. Тут куплено одну корону і відділ поночаря. Відділ одержав розвідку, що головним шляхом переїжджать війська, відділ подорож горам, які були вже напрямі Світлом в напрямі границі.

Дня 5/10. 1945 р. відділ перейшов кордон, поборюючи перешкоди переїжджені відступавшими мадярами надом ріки Лімниці.

Дня 7/10. 1945 р. відділ сигналі опущено більшовицьким станцією на Я Ріварки.

Дня 8/10. 1945 р. відділ в цілому перебув на старі терени перебування.

Щідчас рейду настрі стрілецька був цілий час добрий. Стрільці були цілий час відносно забезпечені харчами.

Внаслідок наших дій ворог втратив 3-ох вбитих і одні тижню ранених. Відділ не потерпів жодних втрат. За час рейду здобуто: 1 десятзарядка, 7 криїв, 200 штук набоїв, 4 гранати, 1 централька, 10 телефонічних апаратів, 2 шпелі, 4 пахали, 3 пар обуви, 3 пар штанів, 7 маршарок, 2 пари білиз, 100 пар'зонівок, 6001 пензі, 200 корон. З того видано на харчі 4000, лишилося домі пензі. Зліквідовано 6 харчових магазинів, знято 1 автомашину. Після роздання тим людям, що потребували зброї для власної оборони перешкоди більшовицьким.

3. Проведення політично-пропагандистської роботи відділу.
 3.1. Тимчасим населенням при ковшій зустрічі, чч то з робітниками в лісі, чч в різних хуторах і селах, на тартанях чч фабриках, навіть при зустрічі з поодинокими людьми роблено мурші мітинги і гутірки. Гутірки по більшій часті переводили стрільці, мітинги і гутірки організувало населення з великим залученням. Всі ці справи класі, найбільш економічного характеру, причосовані до тамашного положення, чому комент не мають там великої вартості, а рідшечасно відчувалися великим браком харчів і ваути, ці класі

були дуже актуальні. Чисно також націоналістичні класи були дуже слабкими в приватних місцях, на сільських долах, на українських б-
дочках, на станицях, на стинах нагір'я і докопальних, в класах і ге-
ліях фабрик, на місцях більшовицьких консултів виступав само по собі
тільки «наше більшовицькі портрети і прапори». І ція робота схожа
наслідок цих населень: класи стили «наше» по два тижні, ко-
більшовицькі виставили населення їх сторами, були слухави; ко по-
шімні відході само населення писано «Сталин святий». Цей класи та
роботавні роботи. В селі вчаша Ашші хтось з населення свалити ко-
тигантоне сім'я. В вичкові населення було майже всіх, на велич-
адавати контингент. Ми свідоміми елементами роздавали наші брошури.
Робили мітинги в мадярським і румунським населенням. Одні в біль-
шких мітингах ми мадярам зробили над в робітничим клубі в робі-
ничькіх помешках. Мітинг закінчено бурхливим синканям. Мадярська
молодь свідчива в той час більшовицькі портрети і консулти. Румунів
цікавили біля наші державні устрої. Писали хто з нашіх королей,
ми наші гроші, чому буде вчаша «наша» та чому буде наша мінція в-
те. Вдві о «наше» болячися, томи як свідчиво мали багату грошею.
Дрозди дуже робі їх не вбавляти. Відділи віконі на забрали у вчаші
і жлого майна. Одного разу вистава придержала вчаші. їх обшукано
і забрали в чаші гроші. Пішли гроші забрали нам було ім оберта-
но. Вони були нам за це дуже вдячні і вчаші про нас добру прозя-
гашу. Дру зустрічі з населенням ставились ми до нього як мадяр-
хольміне. Дру черашіх розмовах з нами цікавило ноне в нас свої
рідних воєнкія. Дру кожнія зустрічі дало з неодомішимі лідері
входило в як наші чераші розмові дру чому даймо ім можливість висна-
вати свої незадоволені думки, на які діставали від нас відповідні
роз'яснення. Кожен навічав себе рускими, діставали вчаші історич-
не пояснення, чому мають навчати себе українцями. Багато інфо-
мовано населення про нашу державну програму та наші вчаші ам-
гтані. Харчі в населення майже не брали.

б. Особисті помічені зауважки.

У селі незвідомого населення менше самостійно державицької
думки. Слабо вірять у власні сили і в умілну боротьбу проти оку-
пачів. На чаган все населення боїться провокації. Однак ми зустрі-
ли такі випадки: Один робітник з Черваши вчаша схожу переховати
декого в відділу через цілу вчашу. Два вчаші з Врустур згодилоса
на розмові з нами, переховати деяких час ранніх або хворих біл-
ців. Для ам'ляку з ними була встановлена класка. Один господар
з Руської Мокри вчаше, хочому не потрібно пропагандистів як ін-
дичи, бо він знає про них вчашою рух і його провідників. Дому
потрібно лише матеріалів і аказірок для ведення праці; а час при
перебуванні в відділу на скарпінатті все населення говорив тільки
про нас. В Красногорі переладжами свідчиво зазначили наші клас-
ви і консулти, забрали одні консулти зі собою, вешу приказали насен-
ня свідчиво. Населення відмовчалося вчаше, говорять, хай вчаше іх
той хто навічав. Класи свідчиво по тижні вчаше. В Красногорі
на станиці одні слонки показували стрільцям всі консулти і портрети
Сталіна, щоб іх свідчиво. Писання іх свідчиво тому велику радість.
Дру ліквідації навічаву в Дасіччій директор мадяр сам вчашав, ко
було в навічаві. Відтам показували і консулти навічав портрети і ко-
зулти. Одні свідчиво з Дубоного в чаше об'явлю вчаше навічав двох стріль-
ців, ко відвчашав від відділу. Хоча більшовицькі були біля того ко-

люди і дітям, чим більше бачило відділу, він не виймає їх
 в Кобилівські поля і до означених мітингів між мадярами одні стрі-
 лась найменше хрест і повисла на місці портрета Сталіна. Прочувши
 зустріли це тучним овачаним. Радеост- ІХ не було менш. Одні у час
 на стрілими стрільців, зміла з одного ашину і цілувала тучуси
 з стрілки боюку було 30 румунів, як прочувши через більшовичку
 вони помагали нам пост- р звідку у вчинили охоту вступити до мадя-
 ро відділу. Багато січовчиків вступило до ІА і чеського регіону. до
 цих органів НКВД почнуть переслідувати січовчиків. Село Гната Аша
 вступило до округи трьох представників в прохачам зміна-ти кон-
 гент. всіх заарештували більшовичи. В селах заарештували мичаєвців
 в очі виступа і порядок. Вони будували червоними з дерева, кроти
 буконими гон-тими. В робітничих домах дува чистю. Багато робітників
 користуються чеськими патчами. В містах розкритих по горах немає
 вже такої чистоти. Робітничі село Кобилівські поля в виглядає як
 місто місточно. В домах і на вулицях з електричне освітлення. Селя-
 ни ходять у своїх національних ноші ходібіля до гуцульської. Робіт-
 ники носяться по виласотях. Дува радею шкварить нольшовської водч.
 Румуні ходять в ноші владного виробу: Котти на заарештуванні шквар
 майже нормально. Більшовичи вербували добровольців до ІА. Хто че-
 хоття іти добровільно тих заарештували вночі під атаки. Рівність
 з цих пішла до чеського регіону. Більшовичи брали також багато дів-
 чат до заарештування служб.

ор-ві. Звіт з бойово-пропагандного рейду на заарештування за-
 час від 5/9-16/10. 1945 р.
 Рейд на заарештування проводив відділ під командуванням Гонти в охід-
 ніа частині надоя річк Чероблі та частині річк Лужанка і Монрак.
 За 42 дні рейду відділ проїхав 597 кілометрів, мамерувати цілу
 час в-сокогористам Тереном, часто був водичх хоріг, і відділила в
 двох округах /районах/ Волоцького і Ільницького 14 сіл: Слобода,
 пр-сілок Штеврська Поляна, Чорт Ріка, Колочана Червонець, Коло-
 чина Горі, забродна Сільська, Арчєно, Яла Уголька, Ольховець, Ке-
 рекіде Лавч, Шрєкє Луг, Чимецька Мокра, Колочана Лавч та Ште-
 вєвірська Поляна. За весь час рейду відділ мав 4 збройні сутички
 на заарештуванні в одні збройна сутичка та одні більші біл з ворогом
 під час повороту з рейду в Черєгінському районі, де зникло о-сх
 потрачений, в який вступили та в червоні, в того одного мамера.
 отримано одну автомашину, одну вузоторову коляску. Під час рейду
 відділ крім бойових дій проводив політично-пропагандну роботу
 вими та друкованим словом, в такоє слово цешков і комедійном се-
 ред населення в усіх 14-тьох селах. Намирише проведено політично-
 пропагандну роботу в сімах селах: Слобода, забродна Сільська,
 Арчєно, Шрєкє Луг, Руська Мокра, Колочана Лавч та Штеврська
 Поляна, в яких проведено місцеві збори та розмінено кличі і кар-
 натур- для зберення пропаганд- серед чешкоміриація та населення:

Дня 5/9. 1945 р. відділ в-ручєні з Мєчєд / пр-сілок села Личєні-
 ця/, переважно через гору Арачєд, а дня 6/9. річку Мєчєд та о год-
 чі 12-гоі очічєня колт кордону. Там відділ мав сутичку з потра-
 відділом, який переходив кордон. Більшовичи побачили відділ від-
 крчим згоголь, одичє відділ відступив без стріли, залачивє за со-
 бов-однї рлі на забавчєннія. Більшовичи почали розстрілювати несун-
 на-тєся за відділом, але з віддалі 50 метрів виступає проч-тала ІХ

кулеметним та артилерійським вогнем вогнем і відступила. На відстані 300 метрів від зробив другу заповідь та знову підступив близько більшовицькі прямих їх сильним кулеметним вогнем. Більшовицькі втрачали 3-ох вбитих відступили в сторону кордону. З якої сторони втрачав було. О годні 18-ти віддали перевагу кордону. Чого дня в селі Слобода проведено промишлявчу роботу з хлібів, які зібрані до одної хати. Ім зачитувано статті з нашої літератури про більшовицький терор та про нашу боротьбу. Діалі тільки до час відносини і на донос цього добровільно дали харчеву допомогу. Відділ мисливачів думав, в тілі горам виміряти хутор, цюли і полони, щоб задержати конспірацію відділу. В селі Черніх Ріці проведено велика мітинг. Виховник мав промову на тему: Життя селянина в Радянському Союзі, Наш визвольний рух. Чого самого дня знавимо свідати, що ішли автими більшовицькі до Черної Ріки і до Сичевірської долини. Розвідки доносили, що більшовицькі в числі 300 осіб обсадили всі дороги, цюли, степи і броди на закарпатті. Відділ очинив корони заступив заходити в селі, де проводили мітинг, відшукав ілччі, малілілляв ілччати і картатури, ілччати телефонічні сполучення, з державних магазинів роздавав харчі населенню. В селі Вільшана під час мітингу надіхали автомашину, що яким наші заступили відірвали вогонь. Авто злізло на ти убито 3-ох більшовицькі. За коротким час більшовицьким дружили домога і тоді ранили 3-ох червоних /місцевих мажор/. Коли відділ закартував в селі Кичево пріхали автими більшовицькі, які мали зі собою також одні танк. Відділ відступив до лісу. Дня 29/9. 1945 р. допал на засідку з повстанці, ілччати більшовицькі схопили ілччати. Мажор на всіх селах закартувати були більшовицькі. Відділові часто приходилося голодувати. Аріп того стріляв було сильно вчорашні довгичі маршав. Че знавимо че в селі Керенгеді була більшовицькі відділ нісон та на вечеру, че перевів мітинг, розіслав ілччати та злччати устаткування сільради. Дня 27/9. 1945 р. відділ очинив на горі Гроші /в-р. 1600 м./, тоді вилччати перачі сніг. Стрільцями наші босо, а деякі цілком босі мисливали полонити. Дня 30/9. 1945 р. відділ мисливав до Черної Ріки і затаборували в курортних будинках, че мислила тільки дядько в 16-дітнім віком. Дядько непомітно віддалася і телефонічно повідомив, че в Черній Ріці в 400 "Вандеровців", які мають правдоробібно вти на Сичевірську долину. Слідуючого дня люди в Сичевірській долині доносили сестричому, че дядько че вчери повідомив про пріхид "Вандеровців" до ілччати село більшовицькі. Че знавимо че на цей донос відділ мисливав село та почав свою роботу. В селі розбито канцелярія та магазин лісопродукту. В канцелярії розбито телефонічний апарат та очне тривали насу, з якої забрано понад 10 тисяч пенгів, злччати документи лісопродукту, мажор до Грошів /латвія/. з магазину роздано населенню 300 кг білої муки, 15,00 кг муки швейцарської хлібної, 1000 кг мукурудзаної, 400 кг мукурудзаної, 100 кг сіноса та ілччати речі. В селі зроблено збори на які прібули 98 осіб. під час зборів більшовицькі почали стріляти зліса на село, але відділ дальше продовжував свою роботу тільки час від часу відповідала на більшовицькі стріли. че закінченні зборів командир відділу роздав прісутнім на селі забрані гроші з насу та мажор забрати муку та ілччати речі в магазину.

По завершенні з магдебурзьких річок, магазини та магазинів підняли, а відділи податків в напрямі кордону, яких переїждою о годі 3,30 слідуємого дня.

1. Націоналізм та соціалізм серед населення.

До всіх селен в яких не відбув відділ населення Червоного прапора, тільки в деяких вступили вільні кудішських родичів, які повернули з німецьких кармих таборів. Часто трапляються чехи, мадярські та румунські родичі. З селі переїждою куди нідемайданця мадярських родичів, а в інших - румунських, а німецькі та Руські Мокрі - німецькі. Населення займається хліборобством, втрухом дією, вчасом овець та худобу. Які в більшіх кількості в білої ярської. Мадяри при переході фронту втрачали багато овець та худобу. Населення звикло до сільського життя, хоча не з самостарчиними і потрабує харчової допомоги. Мадяри давали 8-10 агмунт на тижню на родичів, а більшіх тільки одного кілограма. Ортого поля дуже мало, в більшіх сімках. В підденній частині селі багато кукурудзи, вівса, вівса. Ділячуться з кукурудзи та вівса "малі". Коло хат садки, в яких в багато золотих горіхів, слив, яблук та подокуд і виноград. Загалом села дуже порозкидвані. Деякі заробіток дорослого з пенгів. Харчовий арділ дуже малий. Становина робітників дуже мала. Ціна дуже висока. Цяприміт 100 кг кукурудзаної мукі коштує 2500 пенгів, безрого 100 кг вівса 3-10 тисяч пенгів. Табоу в тіх саміх ціні не безрога. В культурній рівень. Доч населення біда, але культурній рівень тільки як на підніч від Карпат. Хат краді, краді грошам, в середній парижон. В підденній частині закарпаття в дуже гарні будівлі, в хатах багато різної посуду, меблів. Мушкетерів в підденній частині закарпаття носять одяг фабричного виробу, в інших одягнені по місцевості, дітята носять вшивки, але втілі для одної країни /чорта або червона/. Люди з греко-католицького і православного обряду, але більшіх греко-католицькі церкви позамчали. В по-будовній частині в церкві для православні.

Націоналізм та соціалізм серед населення.

До всіх селен в яких не відбув відділ населення Червоного прапора, тільки в деяких вступили вільні кудішських родичів, які повернули з німецьких кармих таборів. Часто трапляються чехи, мадярські та румунські родичі. З селі переїждою куди нідемайданця мадярських родичів, а в інших - румунських, а німецькі та Руські Мокрі - німецькі. Населення займається хліборобством, втрухом дією, вчасом овець та худобу. Які в більшіх кількості в білої ярської. Мадяри при переході фронту втрачали багато овець та худобу. Населення звикло до сільського життя, хоча не з самостарчиними і потрабує харчової допомоги. Мадяри давали 8-10 агмунт на тижню на родичів, а більшіх тільки одного кілограма. Ортого поля дуже мало, в більшіх сімках. В підденній частині селі багато кукурудзи, вівса, вівса. Ділячуться з кукурудзи та вівса "малі". Коло хат садки, в яких в багато золотих горіхів, слив, яблук та подокуд і виноград. Загалом села дуже порозкидвані. Деякі заробіток дорослого з пенгів. Харчовий арділ дуже малий. Становина робітників дуже мала. Ціна дуже висока. Цяприміт 100 кг кукурудзаної мукі коштує 2500 пенгів, безрого 100 кг вівса 3-10 тисяч пенгів. Табоу в тіх саміх ціні не безрога. В культурній рівень. Доч населення біда, але культурній рівень тільки як на підніч від Карпат. Хат краді, краді грошам, в середній парижон. В підденній частині закарпаття в дуже гарні будівлі, в хатах багато різної посуду, меблів. Мушкетерів в підденній частині закарпаття носять одяг фабричного виробу, в інших одягнені по місцевості, дітята носять вшивки, але втілі для одної країни /чорта або червона/. Люди з греко-католицького і православного обряду, але більшіх греко-католицькі церкви позамчали. В по-будовній частині в церкві для православні.

2. Большевичий світ.

а/ Адміністрація. Закарпатська Україна має слідуючі адміністративні поділи: народна Рада Закарпатської України в Ужгороді, які підпорядковані 12 округ /районів/: Ужгород, Мукачево, Герезгош, Сєвіль, Хуст, Ічєво, Волово, Сєвільна, Ічєвська, Березівська, Іршавь, Комісія округу підпорядковані сільрада. До Воловоської округу належать 25 сіл. В кожному селі є сільрада - голова та секретар. По округах містяться органи НКД/КДУ, НКВД, а начальниками та комісарами політичних і адміністративних урядів в большевичий Україні закарпатські займають тільки політичні дрібні посади в партійних установах. В деяких селах є міліція з місцевих людей в числі від 5-6 людей. Вони помагають всім урядові справам по селах. Міліція є в селах Сєвіль, Колочава Геро, Угря, Іршавь, Ольховець. В деяких селах є підприємства зма з магнєтним харчі - в Сєвільській Молочні та Мішєцькій Молочні. Майже по всіх селах є клуб, але вони неczynні. По всіх селах є початкові школи. В округах Чертрах середні, в Ужгороді 2 університетські семінари та університет. Учителі не мають підручників, зошитів, олівців, чорнил і т. п. Учителі вчать без жодних програм. В деяких селах є учтелі схишливі. Діти відвідують школу від 30-35%.

б/ Пропаганда. По переході фронту большевичий в кожному селі робили мітинги, на яких вихваляли "визволення та радичне життя громадян в СССР". Потім робили мітинги під час ночей на закарпатті відділі УНА. Вони продавали газети і плакати УНА - бандитам, горлорівам і т.д. Та закликали населення до боротьби з ними. До сіл приносили республіканські газети та закарпатську правду. Часення їх не читав тільки курять.

в/ Місцеві залози. До насого переходу не було місцевих гарнізонів тільки в не кількадесять аміраків кватеруєвали та рубали дерево в лісі. Потім стачка місцевих до округ і до сіл при головах гостиних і вузкогорових шляхах.

3. Прот-большевичий світ:

Врім відділу "Фронт", як допоміжна розвідка були на закарпатті інші відділи УНА. Один відділ робили магнєт підприємству в Мішєцькій Молочні та продали населенні муку та інші речі. В селі Дубово також продали харчі з магнєтним цемієм населенні, а на вагонах вузкогорового залізу мажсали клєчі, які ніхто не стравив кілька днів. В одному селі відділ стравив закарпатська бушного стрільця з відділу Різунь, який казав, що має багато кількєх криєлі та міг би організувати бойську але не має жодних зв'язків та каналу.

4. Пропагандична робота.

Населення закарпатті ставилось до нас доволі прихильно, але в певних резервах, бо большевичий представили нас в найтемніших красках. Відділ своєю пецедією, вироком пропагандою, масовими зборами представляли собі довір'я населення. Закарпатці особливо несподівались большевичий рєжим та не віряли в їхні обіцянки. Та кожному впрці старалом нам помогти в харчах; в розвідці та були нашими проводирами. Закарпатці дуже гостинні. В Мішєцькій Молочні одна дуже бідна селянка дуже радо зварила вечеру. Працьавчесь плакала та впренадувала на дорогу українських повстанців. Звєстка про цєнну відділу дуже скоро обходилє всі допоміжні села. Закарпатці дуже інтерєсуєвались нашим програмою, за яку бореться УНА. Один закарпатчик, який був

кур'ярем, прощає доб записат' його прізвище в сім радю органі-
зує харчі або навіть переконає харого або раненого повстанця в
себе дома. всі вірять до Радянської Сили буде повалена і дов-
стане Україна. Большевичи і там почали застосовувати терор. Се-
ляку, які стріляють в УПА большевички арматурані, били.

Особоти помічників і загони:

на Закарпатті проєкаторів в село. Хіба до невідомо проєку-
ють, розголошують про перехід повстанчого відділу. Ізана проєво-
кація, це згошовення дячка до Полесого про відділ підчас його
наробування в Тернів Ріші, на Закарпатті терор до енерування до-
відні, тому не з'являчі герц, ліс, яр і т.д. далеко від сіл,
в яких можна не випадком вийскад-вер-стуват'ся харчані. Однов
в важких протчи в утрудненні рейдуванні - це слабо організо-
вана сітка, в яков відділ не має жодного контакту. в терені по-
мічається багато молодих хлопців, які виявляють велику охоту
стат' стрільцями УПА. Рейдуваті відділу підготонили групу для
організаційної праці. Організування УПА не представляє великих
труднощів. Праба постійної пропаганди, ліквідації постійних агент-
тів НКВД. Організаційну працю можна спрямувати на реаль боротьбу
за УССД.

Оба світи в радю відносні.

11.

волокот в'їборів до червоної Раді має велике пропагандистсь
і політичне значення. тому деякі факти, які відбулися в доли-
нній подая на відомій звіту надрайонного провідника ІСМР.

Для 10/2. 1946 р. по цілому Радянському Селі відбулися ста-
лініські в'бори до Верхньої Раді. Доб матч усіх у в'борях на
Україні, ворог доловит' усіх зусиль, щоб в'бори перейшли успішно.
в тій цілі вся большевичка преса, радіо і інші пропагандисткі
середки через довгий час були зановомі спрямовані в'борів. в пре-
сі і пропаганді зазначувалось про тільки ти добровільне голосуван-
ня, та не так було як насправді.

Для 9/2. 1946 р. по всіх селах надрайону були рознішені від-
омкові гарнізони в числі від 20-30 білців. Доб населення зелика-
ть терором і репресіями рознішені звісно розпочали свій агі-
таційну кампанію. за партійних керівників, перед вони больше-
вичкі мітінги бойкотували. за це доводилось населенню тернів
багато горя. для приміру подая факти по районах:

Район Должичини.

Опочатком січня /10/1. 1946 р. / до міста Должини перебула біль-
ша частина військ НКВД, яка до 18/1. 1946 р. закратувала по
всіх селах району, а саме:

1. Должини	150 осіб	/командний склад невідомий/
2. Куря Велика	25 "	в тому 2 лейтенанти і один капітан
3. Велика	20 "	" лейтенант і капітан
4. Простінець	50 "	" майор і 4 лейтенанти
5. Якубі	80 "	" старші лейтенанти
6. Солунів	12 "	" лейтенант
7. Ізорів	25 "	" лейтенант
8. Слобода Доя.	20 "	" 2 лейтенанти
9. Рахнів	30 "	" майор
10. Надіїв	30 "	" лейтенант

11. Раків	22 осіб	в тому	лейтенант
12. Креховці	8 "	"	лейтенант
13. Турі Мала	25 "	"	старший лейтенант
14. Печівка	14 "	"	лейтенант
15. Оболочя	12 "	"	лейтенант

Гаргізон - прожарчував їх в дуби мінімальні кількості в відьков-х магарах. Дарчі здобували дорогою грабунки. Відари в тероріи большевчкх послідки сильно пропаганду. На Должовськх район було прикріплено 260 агітаторів, рекрутованих в крадкх працішчкх установах, яких розослано по Терені. Ко кожного села був прикріплений в ЧАД, в партії чоловік пропагандист, яких виганував до пропаганди в ЧАД та сільську адміністрація для розширення козунгів. Силою організовані агітатори не в'їздувалися зі своїми завдань, крім партійних та провакаторів. Зміст пропаганди - це підготовка до виборів і озвірілий вступ прот-тчашого вчловчкх руху. На мітинг аганали большевчкх лідер ар-помоч облян.

Дня 24/1. 1946 р. в Турі Раківкх большевчкх побили сильно прикладом від криса Ковчука Станіа і так скатованого пр'ївчк на мітинг, на якому буді такчкх як Кричка 9 осіб поб'їтих, в то-ну тамона селі Вілка Давріа ірча кричала до большевчкх: "Конт-етвудія яка, до вілчкх гончкх лідер до виборів. Міа чоловік став каліков в ЧА, раненчкх в дві ноги, одержавши на м'яз, діт-з голоду пухнуть і ле на мітинг гончкх. Не голосувати не підємо".

Дня 5/2. 1946 р. в селі Креховчкх большевчкх хотіли пригн-чуть Вілку Руаю, яка жила дорогою. Вона сказала, що на мітинг не піде. Дехі розлюченчкх большевчкх поставили їа втратити їїшча плече та в-стрілчкх коло вуха цією кружкх набоя. Вілка помію цього не пішла на мітинг.

В Слободі Должовській одна Вілка на мітингу сказала: "Ое ко підемо на вибори, за те, що стріляете лідер та застріленчкх не візнаєте в селі, ходіть лідчкх до дому". Большевчкх намагалися ту Вілку провчквати, але всі лідчкх, що були біля неї відняли смі-чкх крик і кінці вдалося втратити.

В Солукові учасковчкх пропагандист охідник на мітингу зая-чкх: "Ато дасть перша голос, тоя дістане 10 кг цукорків і 50 кг білої муки".

5/2. 1946 р. в селі Раківкх большевчкх Рибон зачитали селічк: "Ато вам знаєш голосувати?" Селічкх кричали: "Ніхто. Не селі знаємо, що маємо робити. Чого нам говорити про Телеріане вчтк, колчк м'яого батчкмо на свої очі, як вони виглядає. Існують д-не розстрілчкх, вчкловчкх на С-бір і грабунчкх лідерчкх. На цьому мі-тингу большевчкх змісця заарештували 4 Вілкх".

7/2. 1946 р. в Слободі Должовській на мітингу селічкх казали: "Ао хочете від нас, ми вас не хочемо, відчваніться від нас".

В селі Раківкх большевчкх казали: "Ао вам дають землю і вчкво-дчкх від німчкх", на це одна Вілка відповіла: "Земля вчк нам не даєт, земля була, та і буде наша. Вчк нам-землі з С-біру не про-вчкват". Большевчкх ця Вілку заарештували.

Дня 8/2. 1946 р. відбулася нарада в Раківкх, на якій наказав-но большевчкчкх пропагандистам-т командирам гаргізонів вчквати всіх заоблі, щоб вибори провачкх усніаю.

Вночі з 9 на 10/2. 1946 р. відбули до міста должовськх авто-рчкванчкх рота окодо 150 осіб. Мала вона з танкетчкх та кілька

наступних виборів: Куря Радика, Белев, Хрестівець були
включені в територію 1-ї виборчої округи. На територію лі-
ній Должич-Клява мурована Ленінград.

Дня 10/2. 1946 р. на початок голосування ніхто не з'явився.
Гольшевські заправники виборів комісії, яких Фрیمان від кля-
чею через цілий день. З дня виборів село Хрестівець змінив у-
повноваження Р.Ш., маюв Бучалов з ентузіазмом Спелевником. Вони
поділили село на 4 частини і до кожного участка призначили по
20 осіб, які мали ходити по хатах і виводити людей до голосуван-
ня. Гольшевська банда напала на господаря Кобльовського Чхад-
ка Овча Осича, хрестівця з ім'ям в ім'я. Коли він не хотів голосу-
вати, тоді його вбили в хаті на знак не з'явився на пляч і дітей
і шкіль. Ці тім відправили його під небом до сусідньої хати,
де катрував гарнізон. Там йому були дані документи, і він сказав:
"Хочу голосувати", він відповів: "Голосувати не буду хоч убий-
те мене". Гольшевські заправили до 10 господарів до той самої хати
і там всіх їх били. Цу хату назвали вступили, бо там вбили
крив у виборців. Поволудив о 10-тих годинах Гольшевські вдруге ра-
зійшлися з Урми не селі о людей ніхто не хотів голосувати,
а Гольшевські там них кидати б'юлетені самі того дня другого раз
сказав побити Кобльовського та відвезти до должич. Як збіль-
шити терор Гольшевські виступили чути по селі, до Кобльовського
сказав, якучи: "Тамі ще одного розстріляти, бо не хотів голосу-
вати". Це населення не зустрічало.

О годні 3-тих при відсутності голосів на 101 виборців виключно
з гарнізоном включено 700 б'юлетенів, ми не знаємо уяву член
виборчої комісії учень: "Чому така велика надлишок голосів?"
Виклав відповів: "до то ямав коняна, яку вирізняється під-
писи".

В селі "алесяні ніхто з населення не хотів добровільно інду-
сувати. Два Гольшевські заправили до хати Осичу Сельян дочку Івоню
і вичли 10, "до сьогодні треба робити. Вони відповіли, до чого,
тільки молитися, бо сьогодні неділя. Гольшевські витягнули б'юлетені
і дан їм до рук, щоб вони вичли до Урми. Розв'язана Сельян ко-
нула б'юлетені до нечі, тоді два Гольшевські вичли-ли на стару
вічку і побити її до крові".

В селі Івороні заправили Гольшевські до хати чуло черв'я донь-
ки Івана, які назвали вичли б'юлетені до Урми. Черв'я відпові-
ла: "не голосувати і не кидати". Гольшевські взяли б'юлетені і хотін
оши вичли до Урми. Мінка вирвала б'юлетені в рука і дало на ко-
го очак. Розв'язана Гольшевські побити мінку до бачини та зати-
нує її до сусідньої стодоли. По якомує часі мінка відкилася і
почала кричати: "хату, чого нас мардуєте?" поді Гольшевські кри-
стрили в ШШ і куля черв'я мінці одно лице, а Гольшевські даль-
ше її злітотире"и побивав так по вічка серед мук померла.

не тільки галицьке населення, але також і червоноарміїці,
які рубали в той час ліс біля села Куря Ніжа не опинились ітє
голосувати, як волч органи ніхто не привели їх на армійських
до виборчого льокаля. Стрелки в повчці /хільниця Должич/ в чин-
сли 12 осіб відмовились від голосування. В місті Должичі і націо-
нальні меншості /поляки/ не мали голосувати.

В цілому Должичському районі за населення переголосували
самі Гольшевські. відсутній голоси можна врятувати, бо

Долішським районі відбувся сталинський вибори. Добре тільки відзначити голосів можна на численні в слідуючих місцевостях:

місто Доліш	- 26 голосів, сели агенти і провоятори
Свобода Долішська	- 10 " " агенти
Соларки	- 2 " " немомометні
Ражини "	- 6 " " одна родина
Цура Радика	- 4 " " знаменні господарі вядля особистою виборів.

Рознітинський район.

Пропагандивно-виборчий агенти проводять більшовицькі призови вибори, що в днях 12-16/1. 1946 р. заїхало до всіх сіл району. Стіві гарнізоні в кожному селі був від 15-30 більшовицьких. До кожного села був також прикріплена пропаганда більшовицька, яка складала мітинг та передачу сходові в деяких селах і сільською адміністрацією. Після передачі Трусу і арештування. Деяких арештованих виганяють до сексотської роботи, інших позбавляють до криві. В деяких селах, як: Суходолі, Личівці, Ілем'ї, Цогорішці більшовицькі говорять на мітингах, що населення на виборах буде голосувати за Українську Самостійну Соборну Державу, і тому в їхньому інтересі з піти в 100% до голосування, щоб мати український національний уряд, в москві щоб забрали в Росію. Мітинги більшовицькі не вдалось організувати, крім РІНного, де їх найбільше виступує. Цей район був найбільш переловченим виборком, тому і вдалось більшовицьким перевести члени вибори всіх в інших районах. Після цього частини проводили облоги по селам і по лісах.

Печером дня 9/2. 1946 р. приїхали до села Ілем'я около 150 більшовицьких з ліса. Вони арештували голову виборчої комісії /учетеля/ та всіх агітаторів. В день виборів примусили їх перестати голосувати. Коли вони відмовились побити сильно. Більшовицькі розділялись на частини і зганяли людей до торговельного л'юкля, там їх були прикладами криків. Іменно побити ось таких людей:

1. Гвардиз Андоха - пробив стіною груд
2. Ірлі Марія - відірвали вухо
3. Іванчук Михайло - повиручували рук
4. Ільчак Василь - побили голову до крові
5. Луцки Марія - повиривали з голови волосся.
6. Ручак Стефан - /створив діху/ сильно побили

Деяких до голосування більшовицькі ввели фірми. Багато людей хором в побитті. Також сягають до Л'їти Романа провадил до голосування. По дорозі вступили його прикладом. В хаті був зі 2 та ціл годину, поки його не вивели на виборчу сели. На в'їзді о. Л'їти написав: "я голосув під примусом і голос віддав на Господа Бога". В селі не було ні одної особи, яка добровільно проголосувала б. Майже кожного виборця пригнали прикладами:

Дня 10/2. 1946 р. о годіні 9-ти рано більшовицькі які були на постов в селі Цогорішці розішались по селі, щоб зганяти людей до голосування. Люди збирали по 20-30 в одній хаті, а звідля під монгозом гнали їх до виборчого л'юкля. При тому

а товчаків приїжджали, били по шлечах, голові і де понаско. Одні
більшовики спочивають до хати Марії дочку Івана і приїжджають до селі:
"Чи не йде голосувати?" - вона відповіла: "Так не час". Товча-
ки стріляють з крика до образу прачки Марії, а потім
появляється господар за шир і втручається іі мовлячи на вулиці.

Районна більшовицька газета "Червоний Віник" рапортуючи орган
ЦК/С/ міста Ровнітона писала, що вибори проходили в спокої, що на-
селення з ентузіазмом вступило до виборів і маніфестувало ішло до Урні.

Район Вигодський.

Акція виборів в Вигодському районі проходила під знаком не-
впевненого терору. Дня 11/1. 1948 р. зайшли гарнізон до сін.
В'їзному селі закатрували від 20-40 осіб, які спочатку пово-
дують з населенням ніби то добре, накучі на чоні пропихають і-ст.
Згодом показався, що вони мають зстернути уяву на народів у ш-
ки революційних рухів, на мітингах говорять про місцевий кола-
гос повстанців; в той же момент налядається ворогом Радянського
Союзу. Гольшовики почали монтувати аген турну сі'ну, організува-
ти істребітельні батальони та робили обман на дію. Участь в
обмані брали по кілька тисяч білків, на мітингах насильно зга-
няли людей до сіл'рад.

В селі Калки гарнізон закатрували в місцевій школі. Дня
16/1. 1948 р. командант гарнізону скликав мітинг, на якому гово-
рив про вибори. Присутні закрили: "Голосувати не відено, бо ви
зачекаєте наших ювіл і дітей по тирнях, мучите і за те хочете,
щоб ми голосували - не дочекаєте Торо". Командант казався аго-
лосити де в кого з ехою, чі бувають до в протривному ш-нцку
між ними Строчака випного везуть на Сибір. В день вибо-
рів першим проголосувало віасько. Шістий гарнізон поділюва-
ли в грун і ходили по селі зганяти людей до виборчого будинку.
Зорганізовані гурт людей в числі 100 осіб перед виборчим будин-
ком почали кричати: "Ян грабівники, злодії, ви нас мучите, убива-
єте, чиякі брати і сестри по тирнях на Сибірі амврануть іо наших
рук, винустите нас в'язні. Ян жиди, амірані, бєлбєвники, хрєст-
євіають, діти мєдять не можуть в школах, в церкві не пускають,
ні на нас голосувати не відено. Дочека самостійної України". Смерть
Сталіну, гольшовики побачили, що народ обурився, зачелзонува-
ли до в'їзної по більму віаському домогую. Пополудні на в'їзній-
ній пр-була відьмова домогую. Гольшовики в'їзнили в хаті до обра-
дєй пр-тим побачили їх та стріляли в хаті до обрадєй. В селі
переголосували віасько, священики і учители.

До помічі гарнізону в селі Кривичини був присланий слідчий
районного НКВД Чудов. Дня 2/2. 1948 р. більшовики перебрали за
"Бандерівців" і від господаря хати М'хавля забрали віни та хар-
чові продукти. В день виборів церква проголосувала екавадмет
Чудов та віасько. Голова виборчої комісії відмовився голосувати.
Врєох членів виборчої комісії в цей день скривилось. Гольшовики
своєм агентам людей до виборчого льокаль, закладали б'єлетні
між нєльці і тримали за руки, щоб виборець б'єлетень не кинув
на домілку, розсунули нєльці та таким способом б'єлетень дїста-
лися до Урні. Коли пр-переч-слїжені голосіт пикали зловичива-
ни шир. Звичайно Брюс, який помер ще в 1941 р. був на л-сті під-
черкнєнний, як-таким до голосував, виборча комісія відмовилася
підписувати виборчі пр-тєкіл, за-те їх арештує і кидать до
дївнїці. Дїдоумки виборів такі: виборів 1976, з цього проголо-

сувало примусово із селів та сіл підляг гарнізону та виконав-

... в селі Мізунь Старий селити не хотіли голосувати. Більше-
вими самі за них голосували в подібних випадках на не іменних се-
лах, значущі такі особи: Хрущ Криво, Ломач Микола, Мартин Андо-
ха Іван та Дмитро, Кривош Микола і його сини.

Дня 10/1/1946 р. заквартирував гарнізон в числі 45 більшови-
ків, серед них було 3 лейтенанти та один капітан в селі Гомонич.
Крім того разом в'їхали від себе капітан ПКАД Курова та дві вій-
ськ частин з Цапкович та Крайченко з охидних областей, зав-
данням яких було організувати комсомол. Гарнізон перевіряв де-
сятки, як проводять агітаційну роботу. Більшовики перевіряли
в кожній хаті документи та писали чому не ходять на виборчі кон-
ституції до куліни. Люди відповідали: "про день виборів ми зна-
ємо, але голосувати не відіємо, бо ми босі і голодні. Являли
... з чужого села більше як 20 невинних людей на С-бір"; Більше-
вик відповідали: "Як не підете до виборів то і не туди поїде-
те"; та містилі люди не ходили. Поб застрелити населення биль-
шовиків почали перешодити трусів на хатах за "вандерішцями". Дня
27/1. 1946 р. ПКАД разом з учасниками гарнізону розламали двері
в хаті Ройчук Василь, в якого шукали як бункром. Під нечем знав
дуже приміщення для курак та устаткували, що це схрон для "ванде-
рців". Сарай вчиронадвали господарів на подвір'я та вчирнули до
хати з гринати і спалили будинок разом з нимом. Дня 5/2. 1946 р.
прештували кількадецять осіб та забрали мебелі Ройчик Олену. Як
іа пров діявся устаткували комсом. Присутним був Федорчук Дмитро і
Пірко Петро. В день виборів першими голосували військовики доло-
ницького району С-ля. Ройчик Олену перед виборами до пров почату,
гарнізон в день виборів вчиронадвали всіх до виборчого ящика, але
вона не проголосувала. Федорчук Антося вст. лікарка Пірко М-
хайла демобілізованого з ІА, за це що не хотіли вчирнути биль-
шовиків вчирнули під отодолу Пірко М-хайла, там сказави роздягну-
тись до розотру. Мудали почали роздягатись, більшовики звіль-
чили їх та казали іти до виборчого ящика. Голова виборчої ко-
місії Федорчук Михайло вчир Криво був сильно побитий, тому що не
вчирнув своого голосу сам, а мусів не за чього зробити більша-
вик. Більшовики з урнами ходили від хати до хати, але на хатах
з дорослими не вчирнали нікого тільки дітей, яких вчиртали як
фамілія і самі вчирдали бильшовиків до урн. Вечером докинули на
вчир вчиртели за Тех що не проголосували та на протоколі устаткували,
що чоловіки проголосували у 88,8%. Протоколу з виборчої комісії
не підписали ніхто, вчирдували більшовицьким фальшивістю у вчир-
рах. Пірко Марія член комісії сказала: "Я не підписувати протоко-
лу на ті голоси, бо люди самі не голосували". Більшовики сказали:
"Іди до чорта, тебе тут чалья" обидіємось без тебе". Більша-
вики самі підписували протокол.

В селі Макемітці заквартирував гарнізон в числі 10 осіб.
Командант гарнізону грузин. Для ночі разом прикрили на 3 осе-
би: Крамарську, Черепортанка з ПКАД та Крайченко з парткомітату.
Гарнізон не робить нічого стараним у підготовці перед виборами.
Зей те доземіна С-ля з району старалась воїм С-лям вчирдату-
ти своїх роботу на перше місце. В день виборів проголосували
вчирведети та гарнізон. Виборчу комісія, що не хотіла голосува-

... збільшенню тиску на членів комісії ніхто не мав голосувати, доволу
 поділяючи на три частини. Після цього мала виступити група, у
 якій ходили вони, вони ж хотіли довести, а Теля протестував, самі
 гнали б'єтменів з висловом: "Заме проголосувати". З цілого села
 проголосували дві старанні жінки, які не мали на малі доньки,
 а хочуть голосувати. Більше жінки виступили комісії гомо-
 сушні, але вона відмовилась. Люди реалізували мажор, який протес-
 тував в районі, набрав б'єтменів та виступив у Урму зі сло-
 вами: "Затвоїху, як не хотіть голосувати - я проголосую". Потім
 більше жінки об'єднали голоси та висловили протестом, на якому мовили
 виступили комісії підтримкою. Член виступив комісії Додимичи пас-
 сиві відмовили: "Ми не голосували то і підтримувати не будемо, як
 самі проголосували - то самі і підтримуйте". Люди мажор виступи-
 ли до жінки Івана зі словами: "Ми мажор боїмося" - жінки від-
 повіли: "Я бачу збільшення конституції, яка виборочна фальшивість
 підпису під карою на 6 літ тюрми". Та це з більшою ніхто ні-
 чого не відповіли, але самі підписали протестом. Потім всім більша-
 вичі пішли до будівлі. Під час цього і відмова гоморил: "Заме мн-
 ті мажор і купати не хочуть і голосувати не хочуть".

В селі Лодж заквартував гарнізон в числі 20 осіб. Між ними
 був лейтенант Кособуцький, а разом з ними - Грабовський, слід-
 чий - Діжов і комсомольці - Лідер Дія 26/1, 1945 р. гарнізон-
 ний про допомогу мав в 8-году вступити дарку і селом вибрал
 жінку на мітинг в церкві була і жінка з мігрини. Більше жінки
 не пішли в мігрині снувати селом з якими-то виступами і жінка з
 Лодж, на самі англійські тільки діти та 4 дорослі особи. Мітинг
 не відбувся, в день виборів більше жінки виступили до мажора, а саме:
 Король Олексю 60-літнього старця, шувальника Янку та Іванку Барську
 з Ангелівки та казали їм голосувати. Король голосував на жінку,
 його виступи на двір та бачив. Коли жінки виступили до мажора, казали
 і казали, що голосувати не будемо 8-мія ввечері перш ніж
 і казали, що голосувати не будемо 8-мія ввечері перш ніж
 більше жінки і комсомольці Лідя з порохами урнали. Вночі прикла-
 ли виступи 30 емігрантів, які б'єтмені згнали жінки до виборчого
 льокалю. Голосування відбулося в цей час, але від голосуваль-
 нців виступили картки, підчеркнувши прізвиська у виборчих листках
 та самі жінки б'єтменів до Урми Добровільних голосів не були.

В селі мігрині вибори відбулися в цей час, але тільки тільки
 жінки до виборчого льокалю не голосували. О 14-ти годні оюло
 100 осіб вбиралось під виборчим льокалем та кричали, що не бу-
 дуть голосувати, щоб більше жінки виступили в'єтменів, щоб перш ніж
 вийти в Сибіру. Більше жінки побачили реалізувати жобу об'єднати се-
 ло мулятами і почали стріляти понад голови. За бунт, що відбув-
 ся в селі арештовано 27 осіб. Заарештованих тільки побачили: Ірлі
 Ансу, Шутко Руан, Діжові Івана і Шувальника Степана.

Беліжський район.
 На кілька тижнів перед виборами більше жінки виступили всі
 села. В самому місті Положині заквартувало 4 тисячі військових в
 комсомольці була гарнізон в числі 20-30 осіб. Більше жінки
 розвинули широку пропаганду на мітингах виступили проті нашого
 революційного руху та закличали населення творити самооборонні
 відділи та стріляти доу жінки новітніми. Страшних також, що хо-
 че не піде голосувати - тож виявляється ворогом Раднізького Союзу і

з ними влада суворо розчислилась. Люди чекали дня виборів, на які всі смерті.

В день виборів місто Воєводин було поділене на 4 ділянки, а саме на: Должанську, Руську Голехів, Садки і Ринок. До кожної ділянки були вибрані виборчі комісії з місцевих членів. Коли до 10-тої години ніхто з виборців не йшов голосувати, тоді більшовики почали ходити від хати до хати на агентах людей до голосування. На дорозі люди плакали, деякі йшли на дорозу та кричали, що до голосування не підуть. Більшовики сміяли їх бачи та конали чобітьми. Робітники на заводі також відмовилися голосувати. Загальне місто проголосувало в 90% і то під великим терором. Члени комісії заявили, що він як танар німає, що являє собою місто Воєводин. Ринку він думає, що Бандерівці сидять тільки в нісі, а верав побачив, що і місто з захоплені Бандерівцями.

В селі Гомени більшовики зайшли до хати цана Василь, який в той час був хорюк. Вони вказали йому йти голосувати, а коли він заявив, що не піде бо слабкий, почали його бити, звозикли його з постелі та завезли до виборчого пункту.

В селі Фалтинях майор НКВД примушував виборчу комісію голосувати. Коли заступник голови Олександр Сенчишин Василь відмовився голосувати, тоді енкаведист Руденко почав його бити ранами по грудях і по шку, викрикуючи, що він бандит по нрі зв'язався Бандерівцями. Коли Сенчишин до нічого не примушався, енкаведист бив його по лобі по плечах і голові як кров брызкала по стінах. Сенчишин лежав безпритомним на долинах. Енкаведист відліма догороводу, та дитин, чи буде голосувати. Сенчишин не міг відповісти, бо мав зломану руку в з його тіла стінали кров.

В селі Фалтинях більшовики нагнали людей до виборчого пункту і там їх сміяли били. Сенчишин почувши крик, пішов в пеламарю до церкви та почав молитися до пречистої Діви Марії. Більшовики розбили голову та вкрутили руку машинському насильці, в Крайовську Нараску так вбили, що як змерла. В

В селі Черківці почалими НКВД чинали розставляти кулемети і стріляти до них, що не підуть голосувати.

В селі Станківцях зайшли більшовики до хати Мельничовича Петра 80-літнього старця та питали його де реєта сім'ї. Він відповів, що не знає. Тоді більшовики сміяли, що він проголосував за три особи. Старик заявив, що він Такого голосування не не стріляти і не чин'ятя. Більшовики сміяли, що таке голосування з можливе тільки в Радянському Союзі, засміяли і відійшов.

12.

В липні 1946 р. більшовики робили великі обшари на ліс Калуської Округи. Тоді агмуло багато цвітільних, які сиривались нарав більшовиким, тоді пошадкали деякі осередки і агитальні.

В Марії біля села Луки /Воєводинський район/ знаходився надрайонна агитальна, під постільню ошкоро доктора Кума. Доктор Кум знала фігура в УІА. Його знали теслі членів. Він в УІА від заснування УІА-у. Уперше був лімарем соці "Сіроманція", де тим в Курені "Тайдиканія", в Станківській школі "Оленів" /оба Турнус, машинець завідувач надрайонної агитальні в Марії. Доктор

Кум жук - по національності жук, до якої був членим при вступі в
хоч Організація дозволила йому по приході більшовицьких військ
на легальну, він жодні дії не робив і жодних в них не брав, а
в історії часом агітує. Лише дружній характер. А жодної нагоди
звичайно зустрічається і говорить, доктор Кум був оптимістом, ві-
рив у нашу перемогу. Одного разу знав за більшовицької діяльності
і в них зустрінувся в Марії, та знав, чому він не відімає ре-
зон з доктором Максимовичем на легальну. Він мені так відповів:
"Знаєш мене поручиком, що мене забоділа та відомість, що він мене
хочеть зустріти. Я пішла до категорії тих людей, що добре - довго
пам'ятають. Підчас німецької окупації Організація втрачувала ба-
гато від смерті, то чому ж я маю бути їх нещасливим і не помагати
простаціям будувати Україну. Я вірю, що себе не посоромлю, а
вам мою нерас стати в пригоді."

Дня 25/1. 1948 р. отримавши завдання групи більшовицької. Він
всіма повідомив шкільську. Барак заряджено погративля, Ляшко ра-
ночки наказано відступити догорітьвором, а адрові почали впо-
ситу важко раніших до бунду. При тієї роботі застали їх перші
стріли. Люди агітує: др. Кум, поручик Клименко, надрадонна ан-
тварка, Хресті, санітарка Занка, санітар Лен; в шкільській та бун-
дрі більшовицькі постріли в хорх: Корсука, Дорона, Орловського,
Плету, Рубача, Чероту, Обану, Перезу, Заули; з-ох з охорони
шкільської заповнена жінки: Фрисморца, Дашинчука та Дуба; 5 хо-
рх та 4 з охорони утіли.

Доктор Кум додержаву слова. Він не посоромив а-т себе, шкіль-
УІА. Нерад смерті похоронив смертників дошар, порожнював доро-
дності /кого влягність/, щоб не забрав порог.

Поручик Клименко ладився в Хресті. В такому моменті як на-
скок більшовицькі на шкільську, він не утікає з Хрестом, щоб ра-
туватися, в ньому перемагає наша мораль - мораль революціонера,
він ратує в Хрестом важко хорх і при тієї роботі обоє гинуть
героїською смертю - звичайні на віки.

В наскоку на шкільську брала участь боляківська ескадрона
відсек шкіль. Більшовицькі шкільську спалили. Нагі тіла вбитих за-
везли до в'язні. Там спеціальна енкаведівська комісія перевірила
оглянула тіл. вбитих більшовицькі похорон на горі між Лукнян
в в'язні.

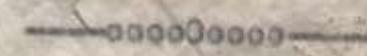
13.

В історії УІА - Калуська Округа виносилася зовсім буквами.
Тут зродились перші новотанчі відділи, звідси відходили перші
ші соці, командири і абсолютні підстаранської школи "Оленів"
в історії області України. Калуська голосила вчителі вчителі грома-
н кулачів та в'язнів-стріли та вбухали гримат. Звідси лу-
чала пісня Волі, тут зродилася в'язня, що показав нам шлях до
Волі.

Наша Новотанчі відділи цього відділення не зродили тих боів
на відділи інших відділів, але це було зумовлено тим, що Калу-
ська була резервуаром - тою кадрами з якої виходили ті, що були
УІА мали найкраще. Калуська задокументувала кров в'язнячому світі
і дочок, як дороги і в Волі, що для неї не повняти гелатомби,

щоб світля була будучість. Українці.

Калушські вояки в жертову Україну таких командирів УПА як:
 майор Поль /15/10. 1944 р. Глибочий Петрик, поручник Козак І
 Ярема /25/11. 1944 р. Красна /, сотник Кличенко /25/1. 1944 р.
 Черний /, поручник Довбуш /березень 1943 р. Підсуха /, поручник
 Середичка /21/9. 1943 р. Кудлак /, поручник Гонте 11/5. 1943 р.
 Дятинка /, сотник Іванчик /13/4. 1943 р. Суботин /, сотник
 Кел /29/12. 1947 р. /, курінні: Іванко, Ромко, Курчавель; сотники:
 Морозенко; Коструб, Морак, Паненко, Буш-Бурт;
 Цива гран-цям Калушські вояки на доли Сланці: легендарних сотник
 Коструб /17/12. 1944 р. Іван Стрильська, підполковник Коник /7/1.
 1943 р. Бірча /, полковник Борозни, паняко, сотник Іскра, поруч-
 ник Рамалія /1/11. 1944 р. Юрій Ліс /, хорунжий Дуденко /1943 р.
 Юрій Цетик /, хорунжий Шум /21/3. 1943 р. Старі Богородчан /,
 сотник Ішт /Іктам "Іванівка" /, поручник Мелюк /21/4. 1943 р.
 Гуцульщина /, курінні: Ішт, хорунжий Чална та багато інших.
 ВІСІА СЛАВА УПАЯНИМ ГЕРОЯМ!

ПІСЛЯ СЛОВА.

Історія УПА - це збройний протест проти ворогого загарбання і насильства України. Український народ ведений Організацією Бандерою, схопився зброєю, щоб боронити себе перед фізичним та моральним винищенням і вимором України окупаційною владою. Світлі моменти Великого Чину не сміють пронасти.

Я як член ОУН і воїн УПА уважав своїм обов'язком зафіксувати це, що я особисто бачив, і що мені на підставі архіву було відомо; щоб цей процес задокументувати, що Калушська Округа мала з іншими округами і Групами в авангарді збройного Чину.

Моя моя праця має надотримання, моя моя надокладна, моя деякі справи я як дуже суб'єктивно представляю. Я - не історик. Моя праця - це спогади, деякі моменти в другій частині відкриті зі світів, які час і воля душі згадали. Уважав я непростимим гріхом, щоб всякі діла, які немі Герої носили своєю працею, не-
 жуть пронасти.

Автор

Райони:

Букачівці - обл. Станиславів

Рогатин - обл. Станиславів

В І С Т І З Т Е Р Е Н У
За місяці: січень, лютий, березень 1949 р.

В папці 12 документів.

Слава Україні!

Стенограма

З В І Т
з а ІІ-й квартал 1949 р.

В папці 36 документів.

ЯКЩО *

— ВВЕСЬ

ПРОТИ КАЯТОГО КРЕМЛЯ ПОВСТАНЕ!

ЗАВТРА ВІЙНА,
ВОРОГ НАСКОЧИТЬ БУРАНОМ—
РАДЯНСЬКИЙ НАРОД,
ЯК ЛЮДИНА ОДНА,

ОРГАНІЗАТОР І КОМАНДИР
УПА НА ПЗУЗ

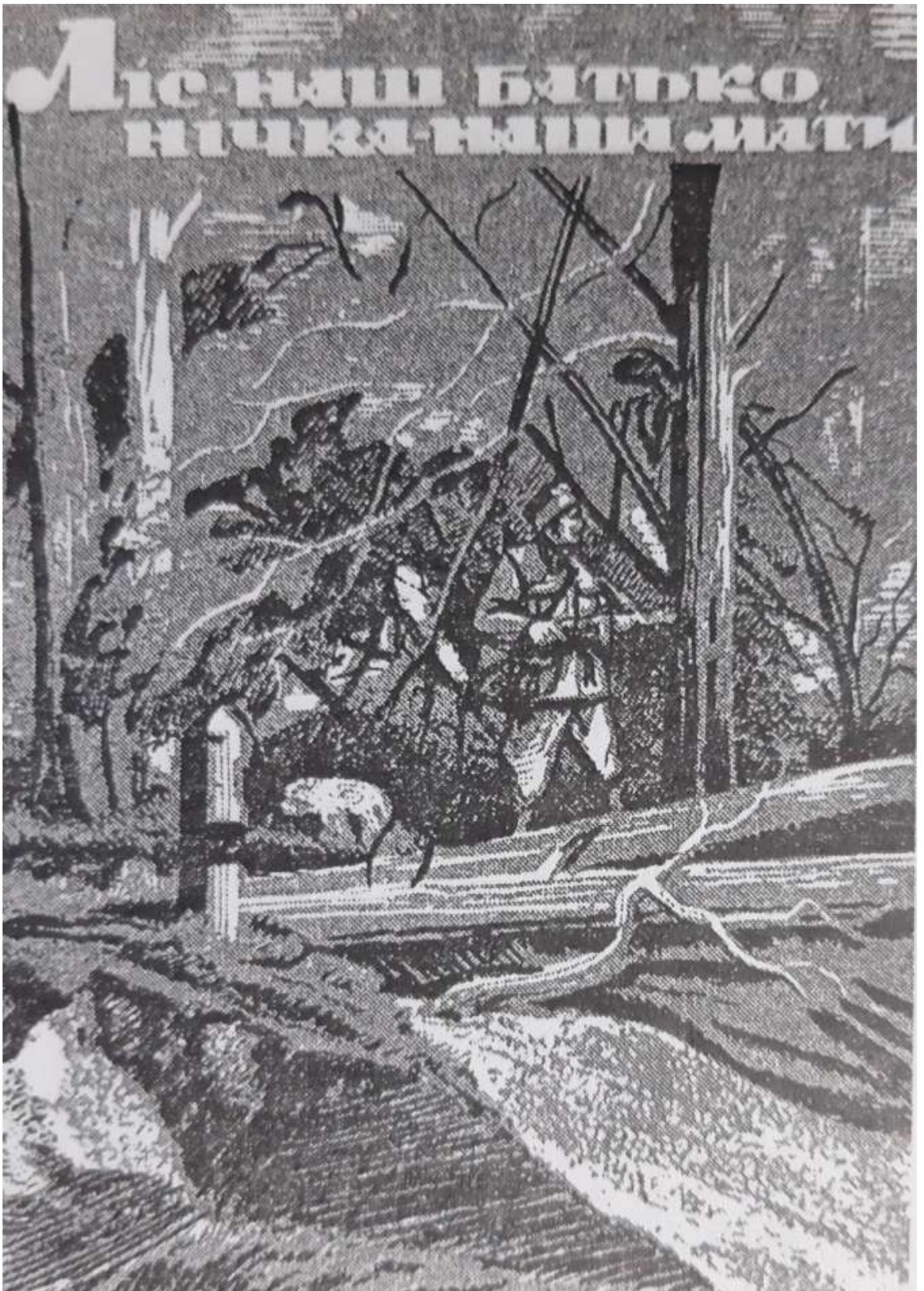

ПОЛКОВНИК

ДМИТРО КЯЧКІВСЬКИЙ
"КЛИМ САВУР-ОХРИМ"

+ 120201945

ВІКТОР ІДЗЬО

**Українська
Повстанська
Армія –**

**згідно зі свідченнями
німецьких та радянських архівів**

Висновок

У монографії “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” розглянуті проблеми військового та політичного протистояння Організації Українських Націоналістів (ОУН) та Української Повстанської Армії (УПА) проти польських, німецьких та радянських окупантів України – згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел.

Вперше на співставленні та критичному аналізі джерел встановлено відношення керівництва ОУН та командирів УПА до формування німецькими окупантами на території України дивізії “Галичина”.

Висвітлена позиція німецьких та радянських тоталітарних режимів, проводу Організації Українських Націоналістів та командирів Української Повстанської Армії на основі архіву УПА, німецької військової документації та радянських військових архівів.

Особливу увагу монографія “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” сконцентрує увагу на ролі політичного проводу ОУН та керівництва УПА в створенні Української Головної Визвольної Ради (УГВР), яка уособила консолідуючу політичну владу всього національно-визвольного руху в Україні в 40-50 роках.

У праці показана діяльність УГВР, її склад, документи, постанови й доказано, що Українська Головна Визвольна Рада дійсно була всенародним представним політичним і керівним органом національно-визвольної боротьби українського народу в 40-50 роках ХХ століття.

Діяльність УГВР та її робота по консолідації українського суспільства в боротьбі українського народу за відновлення незалежності України відображена на основі джерел та конкретних документах діяльності її визначних діячів.

Монографія “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” з’ясувала військову стратегію, тактику та озброєння УПА, які дали можливість національно-визвольному рухові впродовж 40-50 років вести активну боротьбу з всіма окупантами України.

В праці “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” також, згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел, розглянуто як політичне так і військове протистояння ОУН та УПА з ворогами та окупантами України.

В праці “Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада – згідно свідчень німецьких та радянських архівів” наголошено, що більшість документів та висновків монографії апробовано на основі співставлення та аналізі сукупності всіх наявних джерел та висновків вчених історичної науки, та на основі архівів ОУН та УПА, свідчень учасників національно-визвольної боротьби українського народу в 30-50 років, керівників УГВР, провідників та членів ОУН, командирів та воїнів УПА.

Звернено увагу на джерельну базу почерпнуту автором із “Російського Центру збереження і використання документів новітньої історії” та “Центру збереження історико-документальних колекцій”, Російської Державної Бібліотеки, що в Москві.

Список джерел та використаної літератури:

1. Архів ЗП УГВР. Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Редакція: П.Потічний і Є.Штендера. - Львів «Літопис», 1992. - Книга I, 1944-1945рр. Архів «Літопису УПА». - Торонто, 1978-1985. - Т.1. - Т.2.
2. АВП. Российская Федерация (РФ), ф. Германия-референт., оп.34, пор.66, п.152, д.Ге-622, л.250.
3. Главный Архив Российской Федерации (ГАРФ). - Москва. Дела №66, листы: 130-131, листы: 245-248, листы: 285-287, листы: 356-359, листы: 401-418, листы: 401-418.
4. Ідзьо Віктор. Дивізія «Галичина» у світлі військових документів та радянських військових архівів. В Збірнику наукових праць «Перша Українська дивізія Української Національної Армії: Історія створення та національно - політичне значення. Матеріали науково - практичної конференції. Доповіді та повідомлення. - Львів, «Новий Час», 2002. - С.104 - 117.
5. Вольф-Дітріх Гайке. Українська дивізія Галичина. Історія формування та бойових дій у 1943-1945 роках. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. - Торонто-Париж-Мюнхен, 1970. - Т.188
6. Верига Василь. Дорогами Другої Світової Війни. Дивізія «Галичина». Канадське Наукове товариство імені Т.Г.Шевченка. - Торонто, 1998.
7. Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні. - Париж-Нью-Йорк-Львів, 1993.
8. Ідзьо Віктор. До історії однієї могили на Закерзонні. - Перемишль - Львів «Сполом», 2003. - 320с.
9. Ідзьо Віктор. Дмитро Донцов - феномен національного усвідомлення (історико - філософське дослідження націоналізму). - Мандрівець. - Тернопіль. Квітень, 2004. - №2. - С.3 - 8.
10. Ідзьо В.С. ОУН та УПА в роки II світової війни, в післявоєнний період та на передодні утворення Української незалежної держави в 1991 р.(за свідченнями радянських джерел). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004. - Т.Х. - С.86 - 88.
11. Ідзьо В.С. Військове та політичне протистояння ОУН та УПА проти польських німецьких та радянських окупантів України. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004. - Т.Х. - С.145 - 161.
12. Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія – згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004. - Т.V. - Т.V. - С.141 - 150.
13. Ідзьо В.С. Історія боротьби УПА на Закерзонні та проблема перепоховання полеглих воїнів УПА в Бірчі загиблих в січні 1946 року. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004. - Т.V. - С.153 - 154.
14. Ідзьо В.С. Відношення Організації Українських Націоналістів та командирів УПА до формування німецькими окупантами України дивізії «Галичина» в світлі німецької військової документації та радянських військових архівів. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004. - Т.VI. - С.102 - 106.
15. Ідзьо В.С. Військова стратегія, тактика та озброєння УПА згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004. - Т.VI. - С.113 - 117.
16. Ідзьо Віктор. Роль керівництва УПА та політичного проводу ОУН в створенні Української Головної Визвольної Ради в світлі аналізу джерел та оцінках визначних її діячів.(1944-2004). Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2004. - Т.V. - С.189 - 191.
17. Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Українознавство. - К., 2005. - Число 1. - С.188 - 195.
18. Ідзьо В.С. Репресивна сутність партійно - політичної та військово - поліцейської системи СРСР у придушенні національно - визвольного руху: УГВР, ОУН, УПА згідно зі свідченнями надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2005. - Т.VII. - С.118 - 160.
19. Ідзьо В.С. Військова стратегія, тактика та озброєння УПА згідно з аналізом свідчень німецьких та радянських архівних джерел. Вісник Національного Університету «Львівська Політехніка». - №541. - Держава та Армія. - Видавництво Національного університету «Львівська Політехніка». - Львів, 2005 - С.74 - 78.
20. Ідзьо В.С. Репресивна сутність партійно-політичної та військово - поліцейської системи СРСР у придушенні національно-визвольного руху: УГВР, ОУН, УПА згідно зі свідченнями надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2005. - Т.VII.

21. Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу сідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2005. - 208с.
22. Ідзьо Віктор. Дивізія "Галичина" у світлі військових документів та радянських військових архівів. В книзі П.Кононенко, Т.Кононенко. Українська освіта у світовому часопросторі. - К., 2007. - С.508 - 517.
23. Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2008. - Видання II. - 208с.
24. Ідзьо Віктор. Господарська діяльність ОУН за свідченнями Окружного провідника господарики Дмитра Богуша, на псевдо "Економ". - Львів "Сполом", 2008. - 48с.
25. Ідзьо Віктор. Богуш Дмитро. Спомини з пережитого, спостереженого і заслуханого. - Львів, "Сполом", 2008р. - 120.
26. Ідзьо Віктор. Партиїно - політична та військова система в СРСР у протистоянні з ОУН - УПА у 1944 році згідно свідчень надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації в Москві. - Матеріали міжнародної наукової конференції "Степан Бандера в українському національно - визвольному русі ХХ століття", яка присвячена 100 - річчю від дня народження Провідника ОУН Степана Бандери. Галичина - №15 - 16. - Івано - Франківськ, 2009. - С. 396 - 407.
27. Ідзьо Віктор. Партиїно - політична та військова система в СРСР у протистоянні з ОУН - УПА у 1944 році згідно свідчень надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації в Москві. - Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції до 100 - річчя від дня народження. Видавничий центр Львівського Аграрного Університету. - Львів, 2009. - С.12 - 58.
28. Ідзьо Віктор. Репресивна система НКВС СРСР у протистоянні з ОУН та УПА у 1939 - 1944 роках за свідченнями надзвичайно таємних документів Головного Архіву Російської Федерації в Москві. Науковий Вісник Українського державного університету. - М., 2010. - Т.ХV. - С.44 - 59.
29. Ідзьо Віктор. Юрій Пашковський-Борець - український герой Перемишльської землі епохи національно - визвольних змагань під проводом ОУН - УПА та незалежної України! Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2010. - Т.ХVІ. - С.172 - 174.
30. Ідзьо Віктор. Організація Українських Націоналістів. Українська Повстанська Армія. Українська Головна Визвольна Рада згідно свідчень німецьких та радянських архівів. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігійон», 2016р. - 202с.
31. Ідзьо Віктор. Австрійський полк «Українські Січові Стрільці» (1914-1918), німецька дивізія «Галичина» (1943-1945рр.) - військові бойові формування з українців у часи першої та другої світових воєн та їх участь в українському державотворенні у першій половині ХХ століття. 32. Наукове видання. - Львів, Видавництво Університету «Львівський Ставропігійон», 2016р. - 38с.
33. Ідзьо Віктор. Інститут Східної Європи у співпраці з Перемишльським відділом Об'єднання репресованих українців у Польщі. Історико-фотографічне дослідження. Наукове видання. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р. - 32с.
34. Віктор Ідзьо. Село Радруж - культурно-християнський центр Любачівської землі. Історико-фотографічне дослідження. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020. - 46с. - С.3-7.
35. Ідзьо Віктор. Українська Повстанська Армія - згідно аналізу свідчень німецьких та радянських архівних джерел. - Львів "Сполом", 2021. - Видання III. - 208с.
36. Віктор Ідзьо. Журнал «Орлики», як засіб боротьби та протистояння з тоталітарним комуністичним режимом УРСР, ОУН-УПА в середовищі українських дітей в 50-х роках ХХ століття. Наукове видання. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2021р. - 30с.
37. Кардашук Микола. Від Скіфії до АТО.(медицина і армія в просторі і часі). Івано-Франківськ «Сімик», 2018. - 386с.
38. Лебідь Микола. Українська Повстанська Армія. - Мюнхен, 1946.
39. Мірчук Петро. Українська Повстанська Армія 1942-1952. - Мюнхен, «CICERO», 1953р. - 320с.
40. Орлики. Журнал для дітей. - Івано-Франківськ. Грань, 2010.
41. Перепічка Євген. Феномен Степана Бандери. - Львів "Сполом", 2006. - 736с.
42. Політичний терор та тероризм в Україні. ХІХ - ХХ століття. Історичні нариси. - Київ "Наукова Думка", 2002. - 798с.
43. Ремесло повстанця. Збірник праць підполковника УПА Степана Фрасуляка - «Хмеля»./ Ред. і упоряд. Р. Забілий. - Львів: Центр досліджень визвольного руху, 2007. - 424с.
44. Російський Центр хранения и использования документов новейшей истории (РЦХИДНИ) ф.239, оп. 280, д.77.
45. Сергійчук Володимир. ОУН-УПА в роки війни: нові документи і матеріали. - Київ « Видавництво Дніпро», 1996. - 493с.

- 46.Симиряга М.И. Размышления о борьбе Организации украинских националистов (ОУН) в годы второй мировой войны. Историко-Філологічний Вісник Українського Інституту. - М.,1997.
- 47.Содоль Петро.Українська Повстанча Армія 1943-1949. Довідник. - Нью-Йорк, «Видавництво Пролог», 1994. - 199с.
- 48.Степан Бандера. Перспективи Української революції. - Мюнхен, «Видавництво Організації Українських Націоналістів», 1978. - 640с.
- 49.“Сучасність”. Бюллетень №11.1943. - Мюнхен,1963. - №10. Жовтень. - С.106-110.
- 50.Ткаченко Сергей. Повстанческая Армия. Тактика борьбы. - М., 2000. - 508с.
- 51.Чайковський Данило. Московські вбивці Бандери перед судом. - Дрогобич «Бескид»,1992.
- 52.Чупринка Тарас Головний Командир УПА. Бійці і командири Повстанчої Армії. (Звернення). Повстанець. Квітень-травень 1945.
- 53.Центр хранения историко-документальных коллекций (ЦХИДК), ф.1355, оп.1, д. 3, л 57-59.
- 54.Benz W. Dimension des Volkermordes. - Munchen, 1991, s.528f.
- 55.Drozd Roman. Ukrainiska Powstancza Armia. - Warszawa, 1998. - 285s.
- 56.The National Archives of the US.(NAUS). - T.175. - Vol. 12. - P.599371.

Науково-популярні статті опубліковані в газетах України у 2004 - 2021 роках:

- 1.Віктор Ідзьо. Дмитро Донцов - формула національного усвідомлення. - Літературний Львів, 2004. - Ч. 4 (99). - С.12 - 14.
- 2.Віктор Ідзьо. Розсекречені документи з архівів НКВС та МДБ неспростовано свідчать: приписувані УПА злочини скоїли спец підрозділи держбезпеки. - Експрес. - Львів, 3 - 10 червня 2004. - С.11.
- 3.Віктор Ідзьо. Грунт для незалежності. Українська Повстанська Армія у свідченнях намецьких та радянських архівів. - Галичина. - Івано - Франківськ, 8 червня 2004р. - №65. - С.6.
- 4.Віктор Ідзьо. Грунт для незалежності. Українська Повстанська Армія у свідченнях намецьких та радянських архівів. - Галичина. - Івано - Франківськ, 15 червня 2004р. - №90, - С.6.
- 5.Віктор Ідзьо. Грунт для незалежності. Українська Повстанська Армія у свідченнях намецьких та радянських архівів. - Галичина - Івано - Франківськ, 22 червня 2004р. - №94. - С.6.
- 6.Віктор Ідзьо. Грунт для незалежності. Українська Повстанська Армія у свідченнях німецьких та радянських архівів. - Галичина. - Івано - Франківськ 26 червня 2004р. - С.6.
- 7.Віктор Ідзьо. Під виглядом “Бандитів УПА” на території Західної України діяли провокативно - терористичні групи НКВС-МДБ. Кримська Світлиця. - Сімферополь,28.07.2006. - №31. - С.1 - 2.
- 8.Віктор Ідзьо. Дивізія “Галичина” у світлі німецької військової документації та радянських військових архівів. - Галичина. Громадсько-політична газета Івано-Франківської обл. - Івано - Франківськ, 28 квітня 2011р. - №175-176. - С.8.
- 9.Віктор Ідзьо. Олекса Снігур -Дмитро Богуш як Окружний провідник господарки Проводу ОУН. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №41, 2 листопада 2017р. - С.5.
- 10.Віктор Ідзьо. Олекса Снігур - Дмитро Богуш як Окружний провідник господарки Проводу ОУН. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №42, 9 листопада 2017р. - С.3.
- 11.Віктор Ідзьо. Олекса Снігур - Дмитро Богуш як Окружний провідник господарки Проводу ОУН. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №42, 9 листопада 2017р. - С.3.
- 12.Віктор Ідзьо. Олекса Снігур - Дмитро Богуш як Окружний провідник господарки Проводу ОУН. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №43, 16 листопада 2017р. - С.4.
- 13.Віктор Ідзьо. Олекса Снігур - Дмитро Богуш як Окружний провідник господарки Проводу ОУН. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №48, 21 грудня 2017р. - С.8.
- Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно зі свідченнями німецьких та радянських архівів. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №20, 10 червня 2021р. - С.3.
- 14.Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно зі свідченнями німецьких та радянських архівів. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №26, 2 липня 2021р. - С.3.
- 15.Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно зі свідченнями німецьких та радянських архівів. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №30, 19 серпня 2021р. - С.3.
- 16.Віктор Ідзьо. Українська Повстанська Армія - згідно зі свідченнями німецьких та радянських архівів. - Відродження. Народний часопис Жовківщини. - №31, 26 серпня 2021р. - С.2.

Наукове видання

Віктор Ідзьо

**Організація Українських Націоналістів
Українська Повстанська Армія
Українська Головна Визвольна Рада –
згідно свідчень німецьких та радянських архівів**

Подано до друку 3.01.22р. Підписано до друку 4.01.22р.

Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний.

Умовн.друк.арк.10,25

Зам.58. Тираж 300 екз.

**Львів,
«Видавництво Інституту Східної Європи»,
2022р.**

Віктор Ідзьо

**Організація Українських Націоналістів
Українська Повстанська Армія**

**Українська Головна Визвольна Рада –
згідно свідчень німецьких та радянських архівів**

Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2022р.

Автор праці – доктор історичних наук, професор, академік Віктор Ідзьо